

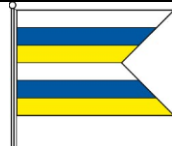
PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MESTA HUMENNÉ

PROGRAMOVACIE OBDOBIE 2023 – 2030 s výhľadom do roku 2040

Formulár č. Ú 1 - Hlavička dokumentu PHRSR

Názov:	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Humenné na roky 2023 – 2030 s výhľadom do roku 2040
Územné vymedzenie :	Prešovský kraj, Okres Humenné, mesto Humenné – ŠÚJ 520004
Územný plán mesta schválený:	áno
Dátum schválenia PHRSR:	
Dátum platnosti:	2023 – 2030 (s výhľadom do roku 2040)
Verzia	1.0.
Publikovaný verejne:	

Zdroj: vlastné spracovanie

Humenné	
Erb	Vlajka
	
Základné údaje	
Kraj:	Prešovský
Okres:	Humenné
Región:	Horý Zemplin
Poloha:	48°56'09"S 21°54'24"V
Nadmorská výška:	157 m n. m.
Rozloha:	28,63 km² (2 863 ha)
Počet obyvateľov:	30 925 (31. 12. 2021)
Hustota obyvateľstva:	1 080,16 obyv./km²
Nacionále	
PSČ	066 01
ŠÚJ	520004
EČV	HE
Tel. predvoľba	+421-57
Oficiálne adresy	
Adresa:	Mestský úrad, Kukorelliho 1501/34, 066 28 Humenné
Web:	www.humenne.sk
E-mail:	msu@humenne.sk
Telefón:	057 / 786 32 18, 775 28 13, 775 28 14, 786 32 11, 786 32 58

OBSAH

1 ÚVOD	4
ANALYTICKÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA HUMENNÉ	12
2 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA MESTA	12
2.1. HISTÓRIA MESTA	12
2.2. PRÍRODNÉ POMERY	14
2.3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	26
2.4. DOPRAVA	38
2.5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	44
2.6. OBYVATELSTVO	62
2.7. VZDELANIE A ZAMESTNANOSŤ	76
2.8. BÝVANIE	82
2.9. PODNIKATELSKÉ SUBJEKTY A INŠTITÚCIE	84
2.10. ŠKOLSTVO A VZDELANIE	94
2.11. SOCIÁLNA SFÉRA	106
2.12. ZDRAVOTNÍCTVO	116
2.13. ŠPORT	118
2.14. KULTÚRA	120
2.15. UBYTOVACIE ZARIADENIA	125
2.16. STRAVOVACIE A REŠTauračné SLUŽBY	126
2.17. CESTOVNÝ RUCH	127
2.18. REKAPITULÁCIA ROZPOČTU MESTA A FINANČNÉ ZDRAVIE MESTA HUMENNÉ	135
2.19. SAMOSPRÁVA	140
2.20. IDENTIFIKÁCIA HLAVNÝCH VONKAJŠÍCH FAKTOROV ROZVOJA ÚZEMIA A ANALÝZA VPLYVU VONKAJŠIEHO PROSTREDIA NA VÝVOJ SITUÁCIE V ÚZEMÍ	142
2.21. EX-POST HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR	144
3 SWOT ANALÝZY	144
3.1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	146
3.2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	150
3.3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	152
3.4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	153
3.5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	155
3.6. SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO	157
3.7. ŠKOLSTVO A ŠPORT	159
3.8. KULTÚRA	161
3.9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	163
3.10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	165
3.11. INFORMATIZÁCIA MESTA	167
3.12. PROBLÉMOVÁ ANALÝZA – HLAVNÉ ODVETVOVÉ DISPARITY A VYMEDZENIE CIELOVÝCH SKUPÍN SO SÚSTREDENOU PODPOROU MESTA HUMENNÉ	169
STRATEGICKÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA HUMENNÉ	172
4 VÍZIA A POSLANIE MESTA HUMENNÉ	172
5 FORMULÁCIA A NÁVRH STRATÉGIE	178
PROGRAMOVÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA HUMENNÉ	188
5.1. PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	188
5.2. PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	189
5.3. PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	190
5.4. PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	192
5.5. PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	193
5.6. PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	195
5.7. PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	198
5.8. PROGRAM 8. KULTÚRA	199
5.9. PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	200
5.10. PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	201
5.11. PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA MESTA	201
6 MERATEĽNÉ INDIKÁTORY	202
6.1. PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	202
6.2. PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	203
6.3. PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	204
6.4. PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	206
6.5. PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	206
6.6. PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	207
6.7. PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	209
6.8. PROGRAM 8. KULTÚRA	210
6.9. PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	211
6.10. PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	212
6.11. PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA MESTA	212
REALIZAČNÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA HUMENNÉ	214
7 INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE PHRSR MESTA HUMENNÉ	214
7.1. SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA PLNENIA PHRSR	215
7.2. KOMUNIKAČNÝ PLÁN	217

8 AKČNÝ PLÁN	218
8.1. PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	218
8.2. PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	221
8.3. PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	224
8.4. PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	227
8.5. PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	229
8.6. PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	232
8.7. PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	238
8.8. PROGRAM 8. KULTÚRA	240
8.9. PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	242
8.10. PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	243
8.11. PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA MESTA	244
FINANČNÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA HUMENNÉ	246
9 FINANČNÝ PLÁN PROGRAMU	246
9.1. PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	250
9.2. PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	252
9.3. PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	253
9.4. PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	255
9.5. PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	256
9.6. PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	257
9.7. PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	258
9.8. PROGRAM 8. KULTÚRA	260
9.9. PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	261
9.10. PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	262
9.11. PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA MESTA	263
10 ZÁVER	265
11 POUŽITÁ LITERATÚRA	266

1. ÚVOD

Dokument „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Humenné na roky 2023 – 2030 s výhľadom do roku 2040 (PHRSR) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta stanovuje jeho strategické ciele a priority rozvoja v zmysle klasifikácie COFOG a prenesených a originálnych kompetencií samospráv. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania rozvoja mesta Humenné. PHRSR sa uskutočňuje podpora rozvoja na úrovni kompaktného regiónu, s dôrazom na sociálnu, hospodársku a environmentálnu sféru. Je to program cielených opatrení, navrhnutý pre oživenie sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja mesta **Humenné**, ktorý na základe výsledkov ročného hodnotenia bude priebežne aktualizovaný a doplňovaný.

Formulár č. Ú 2 - Zámer spracovania PHRSR

Zámer spracovania PHRSR	
Názov dokumentu	- PHRSR Humenné na obdobie 2023 – 2030 s výhľadom do roku 2040
Forma spracovania	- členmi pracovných skupín - členmi komisií - poslancami MZ - s pomocou externých odborníkov (spolupráca),
Riadenie procesu spracovania	- pracovné skupiny boli zložené z vedenia samosprávy, zamestnancov MÚ poslancov MÚ a komisií, podnikateľských subjektov v rámci regiónu,
Obdobie spracovania	- PHRSR Humenné bol spracovaný v priebehu roka 2022 - harmonogram spracovania je uvedený v nasledujúcej tabuľke.
Financovanie spracovania	- náklady na vlastné spracovanie boli financované z rozpočtu obce KZ 41.

Zdroj: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Formulár č. Ú 3 - Harmonogram spracovania - PHRSR

Harmonogram spracovania PHRSR												
	2022											
Termín	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Úvod												
Analytická časť												
Strategická časť												
Programová časť												
Realizačná časť												
Finančná časť												
Záver												

Zdroj: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Stratégia PHRSR bola spracovaná na základe zákona Národnej rady SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja (v znení č. 309/2014 Z. z., 378/2016 Z. z., 58/2018 Z. z., 313/2018 Z. z., 221/2019 Z. z., 134/2020 Z. z., 258/2021 Z. z.), ktorá definuje Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja ako strednodobý programový dokument, obsahujúci analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja regiónu alebo obce, hlavné smery jej vývoja, ustanovenie cieľov, prvoradých potrieb a úloh vo všetkých oblastiach života. Súčasťou programu je aj návrh jeho administratívneho a finančného zabezpečenia. Zákon stanovuje aj úlohy, týkajúce sa vypracovávania, schvaľovania, zabezpečenia plnenia a pravidelného vyhodnocovania predmetného programového dokumentu PHRSR. Pri spracovaní programu boli **integrovaným spôsobom** rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a princípy regionálnej politiky Európskej únie zakotvené najmä v nariadení Rady (ES) č. 1266/1999 (nariadenie o štrukturálnych fondoch).

Formulár č. Ú 7 - Použité participatívne metódy

Metóda	Informovanie verejnosti	Získavanie názorov verejnosti	Zohľadnenie názorov verejnosti
Tlačené materiály			
Verejné informačné tabule	áno		
Informačné formuláre, tabuľky údajov,	áno		
Internetové stránky	áno		
Využitie existujúcich médií			
Zverejňovanie informácií v miestnej tlači	áno	áno	
Stretnutia			
Stretnutia s kľúčovými ľuďmi/skupinami	áno	áno	áno
Návšteva v dotknutom území	áno	áno	áno

Verejné vypočutie	áno	áno	áno
Využitie miestnych ľudí na získavanie názorov	nie	nie	nie
Rozhovory a prieskumy			
Dotazník pre záujmové skupiny	áno	áno	
Dotazník pre širokú verejnosť	nie	Nie	
Poradné skupiny			
Miestne poradné skupiny	áno	Áno	áno
Riešenie problémov			
Rokovanie bez prítomnosti moderátora/facilitátora	áno	áno	áno

Zdroj: vlastné spracovanie

Stratégia PHRSR je **integrovanou** súčasťou sústavy základných dokumentov podpory regionálneho rozvoja v Slovenskej republike. Táto sústava je členená na strategické a programové dokumenty vypracovávané na úrovni štátu, sektorov, samosprávnych krajov, regiónov a obcí a programové dokumenty Európskej únie (pre využitie zdrojov predvstupových a štrukturálnych fondov).

Východiskové podklady

Podpora regionálneho rozvoja sa uskutočňuje v súlade s programovaním na základe:

Miestnej úrovne

- Viacročný rozpočet
- Odvetvové koncepcie,
- Relevantné koncepčné materiály samospráva VZN,
- Územný plán mesta Humenného
- Komunitný plán sociálneho rozvoja

Národnej úrovne prostredníctvom dokumentov

- **Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027** (ďalej aj „PD SR“) je základný strategický dokument s celoštátnym dosahom, ktorý vypracuje Slovenská republika (ďalej len „SR“) za účasti partnerov a ktorým sa stanoví stratégia, priority a opatrenia pre účinné a efektívne využívanie prostriedkov z fondov politiky súdržnosti Európskej únie (ďalej len „EÚ“) na programové obdobie 2021 – 2027. PD SR uzatvorí Slovenská republika s Európskou komisiou (ďalej aj „EK“).
- **Plán obnovy** - je spoločnou reakciou krajín EÚ na silný pokles ekonomiky v dôsledku pandémie COVID - 19. Jeho hlavným cieľom je podporiť reformy a investície, ktoré Slovensku umožnia začať opäť dobiehať životnú úroveň priemeru EÚ.
- **Operačný program Slovensko**
- **Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 - 2030** spracovaný podľa nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 2018/1999 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy
- **Národný program reforiem** Slovenskej republiky (2018, 2019, 2020)
- Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024
- **Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja** Slovenskej republiky do roku 2030 (2017)
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 – v znení KURS 2011 – zmeny a doplnky č. 1 KURS 2001
- **Národný infraštruktúrny plán Slovenskej republiky** na roky 2018 – 2030, (2017) 11
- Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (Envirostratégia 2030)
- **Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030** (2016)
- Akčný plán rozvoja elektromobility v Slovenskej republike (2019)
- **Národná stratégia cyklistickej dopravy a cykloturistiky** v Slovenskej republike (2015)
- **Stratégia rozvoja cestovného ruchu** do roku 2020 (2013)
- **Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity** do roku 2020 (2014)
- Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy – aktualizácia (2018)
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja (2001)
- **Koncepcia ochrany prírody a krajiny do roku 2030** (2019)
- **Koncepcia implementácie Agendy 2030** v medzinárodnom prostredí (2017)

- Aktualizácia Národného programu podpory zdravia v Slovenskej republike (2014)
- Koncepcia Štátnej politiky zdravia Slovenskej republiky (2008)
- Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky V. (2019)
- Strategický rámec v oblasti starostlivosti o zdravie pre roky 2014 až 2030 (2013)
- Dokumenty/stratégie/plány SR vzťahujúce sa k plneniu jednotlivých kritérií základných podmienok

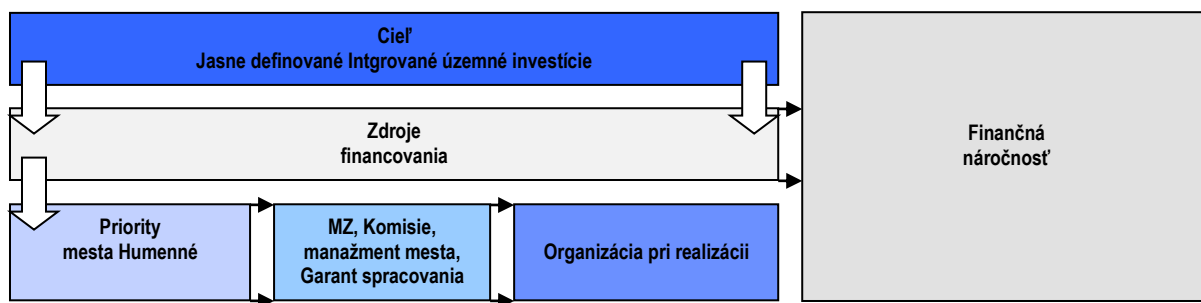
Nadnárodnej úrovne

- K programovým dokumentom Európskej únie pre využitie štrukturálnych fondov patria:
- Zmluva o fungovaní Európskej únie
- Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (1994)
- Kjótsky protokol k Rámcovému dohovoru OSN o zmene klímy (1997)
- **Agenda 2030** pre udržateľný rozvoj
- **Ciele politiky EÚ v programovom období 2021 – 2027**
- Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (2003)
- **Stratégia EÚ pre Dunajský región**
- Revízia Akčného plánu Stratégie EÚ pre dunajský región (júl 2019)
- **BIELA KNIHA: Plán jednotného európskeho dopravného priestoru** – vytvorenie konkurencieschopného dopravného systému účinne využívajúceho zdroj, COM(2011) 144 v konečnom znení
- **Európska zelená dohoda** (European Green Deal) publikovaná v decembri 2019, ktorá stanovuje plán opatrení s cieľom prechodu na plne klimaticky neutrálne hospodárstvo EÚ
- **Európa 2020 Stratégia pre inteligentný a udržateľný rast podporujúci začlenenie,**
- COM(2010) 2020 v konečnom znení
- Európska stratégia pre nízkoemisnú mobilitu (COM(2016) 501 z 20. 7. 2016)
- **Plán prechodu na konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo do roku 2050,**
- COM(2011) 112 v konečnom znení
- **Energetický plán do roku 2050** COM(2011) 885 v konečnom znení
- Nástroj na prepájanie Európy v oblasti dekarbonizácie hospodárstva a podpory využívania čistej energie
- **Horizont Európa (2021 – 2027)**
- LIFE (oblasť ochrany biodiverzity, prechodu na obehové hospodárstvo, adaptácie na zmenu klímy a podpory obnoviteľných zdrojov energie)
- Erasmus (oblasť rozvoja vzdelávania a odbornej prípravy zameraného na inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie)
- Program pre sociálnu zmenu a inovácie v oblasti zamestnanosti a sociálneho začleňovania
- Európsky pilier sociálnych práv (2017)

Jednotlivé strategické dokumenty sú vypracovávané vo vzájomnej nadväznosti a postupnosti.

Implementácia

Implementácia Stratégie PHRSR je zložitý a náročný proces. Za jeho realizáciu so zabezpečením všetkých väzieb na strategické a programové dokumenty SR a EÚ budú zodpovední predstavitelia mesta Humenné (manažment, MZ, komisie). Návrh spôsobu implementácie bude treba dopĺňať v súlade s organizačnou štruktúrou stanovených orgánov, jeho kompetenciami v nadväznosti na vývoj v oblasti legislatívy, predovšetkým v oblasti nakladania s finančnými prostriedkami. Pri posudzovaní jednotlivých projektov bola použitá procesná analýza, ktorej hlavným cieľom bolo analyzovať proces premeny vstupov pomocou použitia súboru finančných, ľudských a technologických zdrojov.

Finančné zabezpečenie

V zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja (v znení č. 309/2014 Z. z., 378/2016 Z. z., 58/2018 Z. z., 313/2018 Z. z., 221/2019 Z. z., 134/2020 Z. z., 258/2021 Z. z.), sa financovanie regionálneho rozvoja realizuje na troch úrovniach: Na mikroregionálnej úrovni je možné rozvojové aktivity financovať jedine združovaním zdrojov nižšej úrovne, čiže obcí.

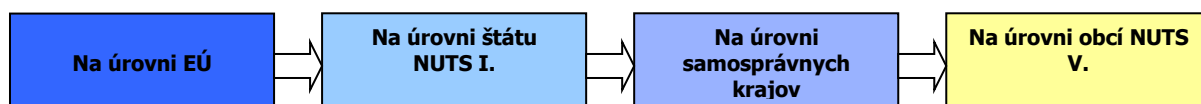
V súčasnej situácii je možné rozvojové aktivity financovať buď z rozpočtu mesta v prípade individuálnych projektov alebo združením financií viacerých obcí v prípade spoločných projektov. V prípade financovania projektov majúci význam v kontexte priorít celého kraja zohráva významnú úlohu Prešovský samosprávny kraj a financovanie inštitúcií v jeho zriaďovateľskej kompetencii.

Hlavným zdrojom financovania projektov PHRSR, ktoré možno definovať na úrovni jednotlivých prioritných aktivít sú predovšetkým štrukturálne fondy EÚ. Ich využitie v rámci jednotlivých aktivít je možné stanoviť len indikatívne s určením približnej výšky požadovanej podpory s cieľom prispieť ku koordinácii realizácie rozvojových aktivít.

- Pri zostavovaní finančného plánu a zaistovaní finančnej podpory sa mesto Humenné zameralo na tie opatrenia, ktoré sú nedostatočne podporované zo štátneho rozpočtu, alebo nie sú podporované vôbec. Základný princíp výberu projektov bol postavený na integrovanom prístupe.
- Pri zabezpečovaní základných potrieb občanov, neziskových a ziskových organizácií postupuje mesto Humenné podľa zákona číslo 369/1990 Z.z. O obecnom zriadení a v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. O majetku obcí v znení neskorších predpisov.
- Na plnenie svojich ostatných úloh majú mestá a obce okrem finančných prostriedkov poukázaných od štátu v rámci delimitácie k dispozícii nasledovné financie: príjmy z miestnych daní a poplatkov, zdroje Štrukturálnych fondov Európskej únie v rámci programovacieho obdobia 2021 - 2027.

Zdroje a dokumenty

V súlade so snahou Slovenskej republiky o znižovanie rozdielov na úrovni rozvoja jednotlivých regiónov boli východiskom pri príprave Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Humenné nasledovné strategické dokumenty:

Podporné materiály

Pri vypracovaní PHRSR boli použité aj prognostické údaje. Hlavnou úlohou prognostických údajov je podporiť vypracovanie tohto programu a zabezpečiť tým zvýšenie efektívnosti procesov strategického plánovania a kvality tohto dokumentu. Toto zabezpečenie je dané prepojením Systému strednodobého výhľadu hospodárskeho a sociálneho vývoja a vecnej roviny strategického plánovania.

Mesto Humenné má nasledovné možnosti čerpania mimorozpočtových zdrojov na dosahovanie svojich cieľov a priorít v zmysle stanovených tematických cieľov Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a cieľov politiky EÚ v programovom období 2021 – 2027:

Partnerská dohoda (ďalej len „PD“) - Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027 (ďalej aj „PD SR“) je základný strategický dokument s celoštátnym dosahom, ktorý vypracuje Slovenská republika (ďalej len „SR“) za účasti partnerov a ktorým sa stanoví stratégia, priority a opatrenia pre účinné a efektívne využívanie prostriedkov z fondov politiky súdržnosti Európskej únie (ďalej len „EÚ“) na programové obdobie 2021 – 2027. PD SR uzatvorí Slovenská republika s Európskou komisiou (ďalej aj „EK“).

Európska komisia zverejnila v máji 2018 návrh viacročného finančného rámca EÚ na roky 2021 – 2027 a návrh legislatívneho balíka pre politiku súdržnosti EÚ na programové obdobie 2021 – 2027.

Politika súdržnosti EÚ má aj naďalej podporovať svoje dva hlavné ciele, ktorými sú:

Investovanie do rastu a zamestnanosti

Európska územná spolupráca

Pre programové obdobie 2021 – 2027 sa stanovilo päť osobitných cieľov politiky súdržnosti EÚ:

1. Inteligentnejšia Európa

2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa

3. Prepojenejšia Európa

4. Sociálnejšia Európa

5. Európa bližšie k občanom.

Jednotlivé členské štáty majú podľa návrhu všeobecného nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl a migráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj pre riadenie hraníc a víza (ďalej len „návrh všeobecného nariadenia EÚ“) povinnosť predložiť svoje partnerské dohody v súlade s princípom partnerstva.

Na úrovni SR sa uskutočnil proces identifikácie investičných priorít SR na roky 2021 – 2027 v rámci piatich cieľov politiky súdržnosti, ktoré sú súčasťou návrhu PD SR. Tento proces pozostával z niekoľkých etáp, do ktorých bolo zapojené široké spektrum odborníkov z radov ústredných orgánov štátnej správy, územnej samosprávy, akademickej obce, profesijných a záujmových združení, mimovládnych neziskových organizácií a pod. Aby sa zabezpečila čo najširšia reprezentatívnosť odborných pohľadov z celého Slovenska, bol v apríli 2019 uskutočnený online dotazníkový prieskum.

Výstupy dotazníkového prieskumu boli následne konzultované s príslušnými rezortmi – ministerstvami zodpovednými za tematické oblasti podpory v rámci jednotlivých cieľov politiky súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027. Súčasťou tohto procesu boli aj predbežné úvahy o tvorbe tzv. strategických projektov (projekty strategického významu). Pre príslušné ciele boli v spolupráci so sociálno-ekonomickými partnermi vypracované tzv. návrhové listy, v ktorých sa zadefinovali podrobnejšie návrhy opatrení aj s odôvodnením, prečo je potrebná ich realizácia, ďalej cieľová skupina, ktorej sa budú dotýkať, ale aj súlad s prílohou D Správy o Slovensku 2019 – pozičným dokumentom EK.

Ďalším krokom bol analytický hierarchický proces, cieľom ktorého bolo prostredníctvom nezávislých hodnotiteľov (odborníci z analytických útvarov), prideliť identifikovaným prioritám v rámci jednotlivých cieľov váhy, tzn. zoradiť ich na základe troch hlavných kritérií – závažnosti, naliehavosti a realizovateľnosti. Výsledky tohto procesu boli predstavené v materiáli „Východiskový návrh priorít SR pre politiku súdržnosti 2021 – 2027“, ktorý schválila Rada vlády SR pre politiku súdržnosti 2021 – 2027 dňa 3. októbra 2019. Na základe tohto procesu bola zahájená aj príprava návrhu PD SR, ako hlavného strategického dokumentu SR pre využívanie fondov politiky súdržnosti EÚ po roku 2020.

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
1. Inteligentnejšia Európa	Podpora opatrení na rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií Podpora budovania ľudských zdrojov vo výskume a vývoji Podpora budovania a modernizácie centrálnej infraštruktúry prevýskum a vývoj Podpora účasti slovenských subjektov v Európskom výskumnom a inovačnom priestore Využívanie výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády Podpora rozvoja digitálneho a údajového hospodárstva a digitálna transformácia širšej ekonomiky, výskum a vývoj a aplikovanie moderných technológií s cieľom zvyšovať inovatívnu výkonnosť Slovenska a eliminovanie negatívneho dopadu digitalizácie na spoločnosť Modernizácia poskytovania verejných služieb Podpora budovania inteligentných regiónov a miest Podpora digitálnej pripojiteľnosti Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä malých a stredných podnikov, vrátane produktívnych investícií Podpora malého a stredného podnikania Internacionalizácia malého a stredného podnikania Podpora sieťovania podnikateľských subjektov Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ Podpora kvality terciárneho vzdelávania orientovaného na pracovný trh Digitálne a podnikateľské zručnosti Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-e Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb, Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží Zlepšenie kvality ovzdušia Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility Prioritné oblasti podpory z ENRAF: podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných biologických zdrojov, podpora udržateľných akvakultúrnych činností, ako aj spracovania produktov rybolovu a akvakultúry a uvádzania týchto produktov na trh Cestná doprava Dobudovanie diaľničných spojení TEN-T Výstavba rýchlostných ciest Modernizácia a výstavba ciest I. triedy vrátane modernizácie mostov Zlepšenie regionálnej dopravnej obslužnosti Železničná doprava Modernizácia železničnej infraštruktúry zaradenej do siete TEN-T a železničných uzlov Podpora regionálnej železničnej dopravy Vodná doprava Modernizácia infraštruktúry vodnej dopravy zaradenej do TEN-T Pomoc prevádzkovateľom plavidiel vnútrozemskej plavby pri zavádzaní technológií ekologizácie plavidiel Adaptabilný a prístupný trh práce Kvalitné inkluzívne vzdelanie
2. Ekologickejšia nízkouhlíková Európa	
3. Prepojenejšia Európa	
4. Sociálnejšia Európa	
5. Európa bližšie k občanom	
Fond spravodlivej transformácie (FST)	Záruka pre mladých Aktívne začlenenie a dostupné služby Potravinová a materiálna deprivácia Sociálne inovácie a experimenty Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov Prevencia negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020.

Uplatnenie integrovaného prístupu

rozmer - 1

Rôzne aspekty života obce – environmentálny, hospodársky, sociálny a kultúrny – sú vzájomne prepojené a úspech v rozvoji mesta Humenné možno dosiahnuť len prostredníctvom integrovaného prístupu. Opatrenia týkajúce sa fyzickej obnovy sa v PHRSR skombinovali s opatreniami na podporu vzdelávania, kultúry, telesnej kultúry, hospodárskeho rozvoja, sociálneho začleňovania a ochrany životného prostredia. Predpokladom toho je rozvoj silných partnerstiev medzi miestnymi obyvateľmi, občianskou spoločnosťou, miestnym hospodárstvom a rôznymi úrovňami správy. Takýto prístup je osobitne dôležitý vzhľadom na vážnosť problémov, pred ktorými momentálne mesto Humenné stojí. Tieto problémy siahajú od konkrétnych demografických zmien, cez dôsledky hospodárskej stagnácie v súvislosti s tvorbou pracovných miest a sociálnym pokrokom, až po dôsledky zmeny klímy a situácie okolo COVID - 19. Reakcia na tieto problémy bude mimoriadne dôležitá na dosiahnutie inteligentnej, udržateľnej a inkluzívnej spoločnosti, ktorá je cieľom politiky súdržnosti EÚ na programové obdobie 2021 - 2027. Politika súdržnosti EÚ má aj naďalej podporovať svoje dva hlavné ciele, ktorými sú: Investovanie do rastu a zamestnanosti a Európska územná spolupráca. Pre programové obdobie 2021 – 2027 sa stanovilo päť osobitných cieľov politiky súdržnosti EÚ: 1. Inteligentnejšia Európa, 2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa, 3. Prepojenejšia Európa, 4. Sociálnejšia Európa a 5. Európa bližšie k občanom.

rozmer – 2

PHRSR Humenné integruje všetky dokumenty na miestnej úrovni, integruje opatrenia a priority IÚS Prešovského samosprávneho kraja, IUS/UMR. ako aj ciele a priority národných strategických dokumentov a dokumentov EÚ. PHRSR Humenné na roky 2023 – 2030 s výhľadom do roku 2040 nadväzuje na predchádzajúce strategické dokumenty mesta, územný plán, komunitný plán sociálnych služieb, sektorové koncepcné materiály a viacročný rozpočet. PHRSR integruje strategické dokumenty EÚ spoločne s dokumentmi z národnej úrovne.

rozmer – 3

Integrovaný prístup bol uplatnený pri procese spracovania strategického dokumentu, kde boli zohľadnené predstavy, potreby a požiadavky jednotlivých zainteresovaných skupín, ako sú miestna samospráva mesta Humenné, obyvatelia, rozpočtové a príspevkové organizácie v pôsobnosti mesta, záujmové skupiny obyvateľov, mimovládne organizácie, podnikateľské subjekty. V prípravnej fáze spracovania PHRSR sa integrovaný prístup využil prostredníctvom prieskumu, v rámci schvaľovacej fázy PHRSR bol návrh dokumentu zaslaný zainteresovaným skupinám na záverečnú úpravu, doplnenie a odsúhlasenie.

Definovanie hlavných aktérov rozvoja v zmysle integrovaného prístupu

Mesto Humenné, podnikateľský sektor,

Definovanie dotknutej verejnosti

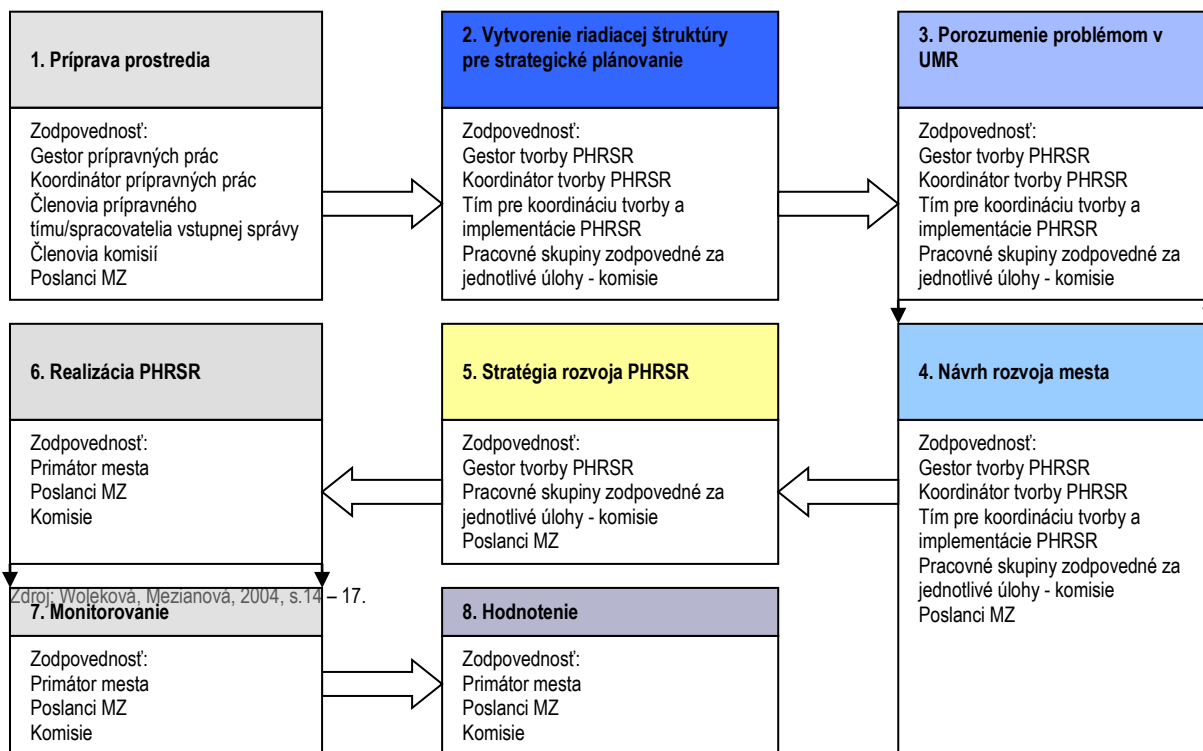
Vzhľadom na geografický rozmer predkladaného dokumentu sa pod dotknutou verejnosťou chápu všetci obyvatelia samosprávy Humenné, právnické a fyzické osoby pôsobiace na území mesta, ako aj dotknuté orgány štátnej správy a samosprávy.

rozmer – 4

Integrovaný prístup bol uplatnený v prípade finančného zabezpečenia jednotlivých priorít a cieľov. Financovanie sa realizuje z viacerých zdrojov – verejných a súkromných. Verejné zdroje uplatňujú **integrovaný prístup** z hľadiska horizontálneho ako aj vertikálneho. Z horizontálneho hľadiska predstavuje kombinovanie viacerých možných zdrojov EÚ (Fondov a Operačných programov). Z vertikálneho hľadiska sú integrované zdroje EÚ, úrovne SR, VÚC a nakoniec na najnižšej úrovni miestnej samosprávy.

PHRSR sa skladá z hlavného dokumentu a príloh, ktoré sú jeho neoddeliteľnou súčasťou.

Fázy strategického plánovania a definovanie zodpovednosti

1	Vyvolanie dopytu v meste Humenné. Sformovanie prvotnej pracovnej skupiny. Určenie, koho je treba do prípravy PHRSR zapojiť. Spôsob formovania ďalších štruktúr. Príprava informačnej stratégie. Zapojenie všetkých účastníkov procesu.
2	Vytvorenie organizačnej a riadiacej štruktúry pre spracovanie PHRSR. Stanovenie pravidiel rokovania riadiacej štruktúry. Predstavenie cieľov, záujmov a potrieb všetkých účastníkov.
3	Vytvorenie a zverejnenie mechanizmov pre aktívnu spoluúčasť verejnosti. Uskutočnenie analýzy potrieb a zhodnotenie existujúcich zdrojov. Zhodnotenie silných a slabých stránok mesta Humenné. Vymenovanie príležitostí a rizík a naznačenie trendov pre rozvoj mesta Humenné v jednotlivých oblastiach. hlavné hodnoty, ktoré tvoria jej základ a ktoré určia pri spracovaní PHRSR smer, ktorým sa budú jednotlivé oblasti uberať,
4	cieľ, ktorý má byť dosiahnutý a priority rozvoja v zmysle integrovaných prístupov, prekážky, ktoré bude nutné prekonať pri rozvoji, regionálne aj nadregionálne zdroje, ktoré je možné využiť na rozvoj. Plán postupných krokov a úloh na dosiahnutie stanovených cieľov a priorít.
5	Systém sledovania realizácie PHRSR. Spracovanie konečnej verzie PHRSR. Predloženie textu PHRSR na pripomienkovanie verejnosti. Schválenie PHRSR - MZ mesta Humenné. Uskutočňovanie plánu. Ročné vyhodnocovanie plánu.
6	Informovanie verejnosti o uskutočňovaní PHRSR. Priebežné vyhľadávanie a zapájanie partnerov. Nástroje umožňujúce uskutočniť zmeny v pôvodnom PHRSR.
7	pravidelné sledovanie realizácie cieľov Programu a projektov s využitím systému merateľných ukazovateľov systematicky skúma prínos z realizácie PHRSR a jeho súlad s cieľmi stanovenými v PHRSR
8	analyzuje účinnosť realizačných procesov a vhodnosť nastavenia jednotlivých opatrení a skupiny aktivít

Analytická časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Humenné na roky 2023 – 2030 s výhľadom do roku 2040

2 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA MESTA

Humenné (rusín. Гуменне, maď. Homonna, nem. Homenau) je mesto na východnom Slovensku v Prešovskom kraji. Je to druhé najväčšie mesto historického Zemplína a zároveň hospodárske a kultúrno-spoločenské centrum Horného Zemplína. Humenné je okresné mesto na severovýchode Slovenska, vzdialené 485 kilometrov od Bratislavy. Od krajského mesta Prešov je Humenné vzdialené 73 kilometrov a 83 kilometrov od mesta Košice. Nachádza sa na sútoku riek Laborec a Cirocha v nadmorskej výške 157 m n. m.[5] Mesto obklopuje zo severu južný okraj Nízkych Beskyd, z juhu Vihorlatské vrchy s 1 075,5 m vysokou nečinnou sopkou Vihorlat. Mestom prechádza cesta I/74 (Strážske – Snina) a II/559 (smer Medzilaborce), ako aj železničná trať Michalany – Ľupków a Humenné – Stakčín. Humenné leží 21 km západne od Sniny, 42 km južne od Medzilaboriec, 25 km východne od Vranova nad Topľou a 27 km severne od Michaloviec (10.10.2022, www.humenne.sk).

Základná charakteristika mesta Humenné (k 31.12.2021)

Kód obce	Humenné
Názov okresu	Prešovský
Názov kraja	Mesto
Štatút obce	066 01
PSČ	+421-57
Telefónne smerové číslo	1317
Prvá písomná zmienka o meste - meste - rok	157
Nadmorská výška obce - mesta v m	28,63
Celková výmera územia mesta [km ²]	1080,16
Hustota obyvateľstva na km ²	48°56'09"S 21°54'24"V
Súradnice:	
Zdroj: ŠÚ SR	

Humenné sa rozkladá v doline obklopenej z každej strany lesmi. Kraj okolo Humenného ponúka množstvo možností na turistiku letnú aj zimnú, cykloturistiku ako aj kratšie, ale aj dlhšie prechádzky po okolí. Katastrálne územie mesta Humenné patrí do provincie Východné Karpaty, subprovincie vonkajších Východných Karpát, oblasti Nízkych Beskyd. Do katastrálneho územia mesta Humenné zasahujú tri geomorfologické celky, ktorými sú: Ondavská vrchovina, Humenské podolie a Humenský Sokol (20.10.2022, <https://sk.wikipedia.org/wiki/Humenn%C3%A9>).

2.1. HISTÓRIA MESTA

Mesto Humenné vzniklo zo starej slovanskej osady pri rieke Laborec, o ktorej prvá písomná zmienka pochádza z r. 1317. Ďalšia história mesta je nerozlučne spätá s viac ako 350-ročnou érou Drugethovcov, následne Csákyovcov a Andrassyovcov. Kráľ Matej Korvín v 15.stor. udeľuje mestu výsady potvrdené pečatou a erbom. Okolo r. 1610 vzniká na mieste pôvodného stredovekého hradu renesančný kaštieľ, ktorý je obklopený parkom so vzácnymi pamiatkovo chránenými stromami. Pre samotný rozvoj súčasnej štruktúry mesta má rozhodujúci význam posledných 150 rokov. Začiatkom 19.stor. už badať oživenie novej výstavby súkromných domov na základe vyčlenenia stavebných pozemkov (r.1837). Takto vznikajú ulice : Hrnčiarska, Lipová a Kúpeľná (Štefánikova) a nová zástavba na okraji mesta. S rozvojom mesta je spojený aj nárast počtu obyvateľstva a potreba vyšších škôl (meštianska škola-1876, drevárska odborná škola-1877 a obchodná akadémia-1875). Po Rakúsko-Maďarskom vyrovnaní nastáva rozvoj železničnej dopravy – trasa Viedeň – Budapešť – Przemysel (úsek Michalany – Humenné 1871, Humenné – Medzilaborce – Palota 1873). Začiatkom 20. stor. dochádza i k riešeniu technickej infraštruktúry mesta – 1906 – výstavba vodovodu, kanalizácie a chodníkov. Následne r.1907

prebehla elektrifikácia pouličného osvetlenia a napojenie na elektrickú sieť. V tomto období dochádza i k rozvoju výroby a služieb. V r.1903 založil A. Schimek prevádzkareň na spracovanie mlieka. V ďalšom roku sa začalo s výstavbou závodu na výrobu tehál a škridiel (150 zamestnancov). V novembri 1908 bola založená nemocenská poisťovňa. K tomuto roku sa viaže dobudovanie želez. trate Humenné – Stakčín. V r. 1914 bola založená Hospodárska banka úč. spol. Humenné (prvý peňažný ústav). Potom nasledovalo obdobie úpadku (I. svet. vojna). Následný rozvoj začal v 30-tych rokoch – výstavba viacerých verejných budov : okresného úradu, obecného domu, okresnej nemocenskej poisťovne, štátnej ľudovej školy. V r. 1936–40 bol realizovaný projekt výstavby novej nemocnice. Posledné obdobie dejín mesta začína 26.11.1944 oslobodením mesta. Hospodárska činnosť oživa najmä v období riadenej industrializácie výstavbou viacerých podnikov – Kapron (Chemlon) r.1956–59 (až 6 tis. pracovníkov), stavebníctvo – Chemkostav r.1952, Okresný stavebný podnik r.1960, Agrostav a Lesostav. S rozvojom spomínaných podnikov dochádza aj k rozvoju potravinárstva (mliečiarne, mäso priemysel, Hydinárske závody, Pekárne a cukrárne). Priemyselnú štruktúru dotvárajú odevné závody Zekon, Chirana, Okresný priemyselný podnik a ČSAD. V meste sa rozvíja aj stredné školstvo všeobecné a hlavne odborné (gymnázium, SEŠ, SPŠ chemická, Zdravotná škola a tri stredné učilištia). Rozvoj zaznamenalo i zdravotníctvo. Okrem rozšírenia nemocnice pribudla Liečebňa pľúcnych a respiračných chorôb, nová poliklinika a Liečebňa dlhodobo chorých. Po r. 1993 je už badateľný aj rozvoj podnikateľskej sféry a bankového sektora. Vzťah mesta k širšiemu regiónu a Slovenskej republike. Mesto Humenné je prirodzeným centrom regiónu Horný Zemplín, ktorého poloha je z hľadiska Slovenskej republiky periférna (SV prihraničná oblasť s Poľskom a Ukrajinou) a v niektorých aspektoch i marginálna. Vzhľadom na počet obyvateľov mesta (vyše 35 tis.) sú najbližšie porovnateľné mestá, s výnimkou mesta Michalovce, vzdialené viac ako 70 km každým smerom. Význam mesta Humenné pre okolie je preto značný, čo len znásobuje prítomnosť všetkých dôležitých inštitúcií správy štátu, inštitúcie v oblasti kultúry, školstva, zdravotníctva, cestovného ruchu. V meste je rozvinutý priemysel, stavebníctvo, energetika, vodné hospodárstvo, telekomunikácie, doprava a ďalší ekonomický a ľudský potenciál. Na území mesta sa stretávajú dve prirodzené rozvojové osi Zemplínskeho regiónu, ktoré pri aktivizácii cestovného ruchu a medzinárodného obchodu nadobúdajú nadradený charakter:

západo – východná rozvojová os : Prešov – Vranov n. Topľou – Humenné – Ubl'a – Ukrajina

severo – južná rozvojová os : Poľská republika – Medzilaborce – Humenné – Michalovce – Trebišov – Slovenské Nové Mesto – Maďarská Republika

Tieto základné rozvojové osi s ohľadom na očakávaný nárast medzinárodného obchodu a cestovného ruchu budú v nových ekonomických podmienkach plniť funkciu dopravnú – obslužnú a možno tu očakávať výrazný vzostup investícií v obchodno – obslužnej sfére, doprave a inžiniersko – technologickom vybavení.

Mesto Humenné spolu s Vranovom a Michalovcami vytvára sídelné ťažisko regiónu Zemplín. Sídelné a ekonomické, komunikačné i spoločenské vzťahy mesto predurčujú aj za ťažisko gravitácie obyvateľstva, ekonomických väzieb i zamestnanosti, s obvodnými centrami Sninou a Medzilaborcami. Z hľadiska vybavenosti zariadeniami občianskej vybavenosti (ich štruktúrou – index centrality W_c a množstvom – celkový počet týchto zariadení) má mesto Humenné v rámci regiónu Zemplín silné postavenie (10.10.2022, www.humenne.sk).

Vymedzenie územia

Mesto Humenné sa nachádza v severovýchodnej časti východného Slovenska. Je vymedzené hranicami katastrálneho územia Humenné, katastrálneho územia Myslina, katastrálneho územia Kochanovce. Mesto Humenné má výmeru 2 864 ha. Je situované na sútoku riek Laborec a Cirocha v nadmorskej výške 157 metrov nad morom v geomorfologickom celku Beskydské predhorie. V dnešnej dobe má Humenné približne 32 tisíc obyvateľov a patrí medzi úspešne sa rozvíjajúce okresné mestá Slovenska. Humenné charakterizuje rozvinutý priemysel, stavebníctvo, energetika, vodné hospodárstvo, telekomunikácie, doprava a ďalší ekonomický a ľudský potenciál. Význam mesta Humenné pre okolie je preto značný. Z hľadiska územnosprávneho členenia SR patrí mesto na úrovni NUTS 3 do Prešovského samosprávneho kraja, na úrovni NUTS 4 do okresu Humenné. Humenné plní funkciu okresného mesta a zároveň jadrového mesta územia UMR Humenné.

Humenné je okresné mesto vzdialené 485 kilometrov od Bratislavy. Od krajského mesta Prešov je Humenné vzdialené 73 kilometrov a 83 kilometrov od mesta Košice. Nachádza sa na sútoku riek Laborec a Cirocha v nadmorskej výške 157 m n. m. Mesto obklopuje zo severu južný okraj Nízkych Beskyd, z juhu Vihorlatské vrchy s 1 075,5 m vysokou nečinnou sopkou Vihorlat. Mestom prechádza cesta I/74 (Strážske – Snina) a II/559 (smer Medzilaborce), ako aj železničná trať Michalany – Ľupkovo a Humenné – Stakčín. Humenné leží 21 km západne od Sniny, 42 km južne od Medzilaboriec, 25 km východne od Vranova nad Topľou a 27 km severne od Michaloviec. Humenné sa rozkladá v doline obklopenej z každej strany lesmi. Kraj okolo Humenného ponúka

množstvo možností na turistiku letnú aj zimnú, cykloturistiku ako aj kratšie, ale aj dlhšie prechádzky po okolí. Katastrálne územie mesta Humenné patrí do provincie Východné Karpaty, subprovincie vonkajších Východných Karpát, oblasti Nízkych Beskyd. Do katastrálneho územia mesta Humenné zasahujú tri geomorfologické celky, ktorými sú: Ondavská vrchovina, Humenské podolie a Humenský Sokol (20.6.2022, <https://sk.wikipedia.org/wiki/Humenn%C3%A9>). Približne na polovici osevných plôch sa vysievajú obilniny, najmä pšenica, jačmeň, raž a ovos. Po nich v poradí dôležitosti nasledujú krmoviny: ďatelina, ďatelinotráva a krmná repa. Veľmi sa darí na severe okresu v pestovaní zemiakov a cukrovej repy. Vo všeobecnosti živočíšna výroba prevláda nad rastlinnou. Dopravné podmienky v okrese sú podpriemerné (18.6.2022, https://www.slovensko.sk/sk/lokality/_1638f370-0a55-457f-8b68-3f730f2dfaf3).

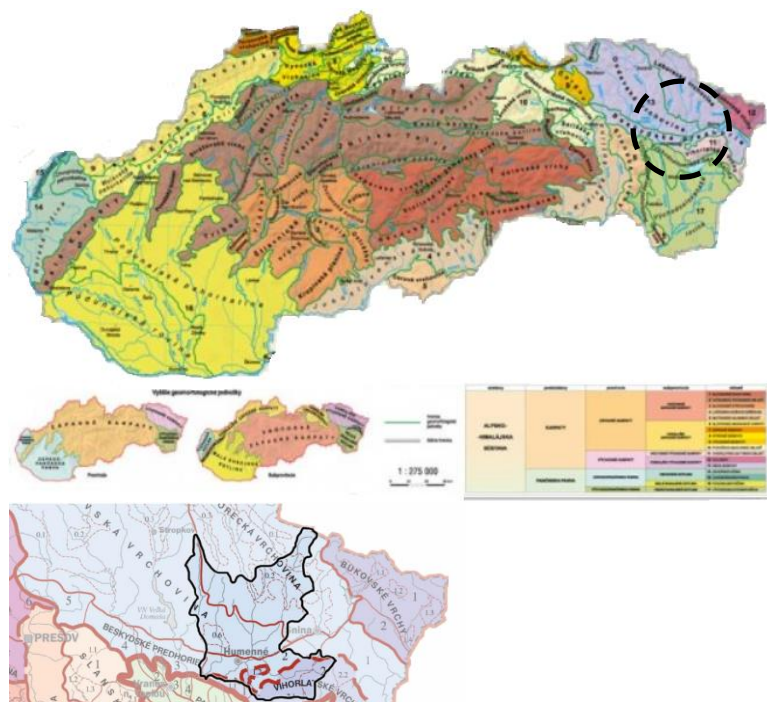
2.2. PRÍRODNÉ POMERY

Geomorfológia

Územie je súčasťou Alpsko-himalájskej sústavy, ktorá sa na území Slovenska v zmysle práce D. Kočického et B. Ivaniča (2011) spracovanej podľa E. Mazúra a M. Lukníša (1986) člení na:

Územie mesta Humenné patrí do sústavy Alpsko-himalájskej, podsústavy Karpát, provincie Východných Karpát, subprovincie Vonkajších Východných Karpát a dvoch oblastí: Nízke Beskydy a Vihorlatsko-gutinská oblasť.

Podľa geomorfologického členenia je hodnotené územie tvorené dvoma geomorfologickými celkami: Ondavská vrchovina, Laborecká vrchovina, Vihorlatské vrchy a Beskydské predhorie.

Obrázok: Geomorfologické členenie územia

Zdroj: 18.6.2022, <https://www.skola.sk/mapy/98065-slovensko-geomorfologicke-clenenie-120x160cm.html>, <https://app.sazp.sk/atlassr/>

Podľa geomorfologického členenia je hodnotené územie tvorené štyrmi geomorfologickými celkami: Vihorlatskými vrchmi (podcelok Humenské vrchy a Vihorlat), Beskydské predhorie (podcelok Humenské podolie a v západnej časti územia Mernická pahorkatina), Ondavská vrchovina a Laborecká vrchovina. Pričom hranica medzi Vihorlatskými vrchmi a Beskydským predhorím je zároveň aj hranicou medzi vnútornými a vonkajšími Východnými Karpátmi.

Obec	Oblasť	Celok	Podcelok	Časť
Humenné	Nízke Beskydy	Beskydské predhorie	Humenské podolie	-
		Ondavská vrchovina	-	-
	Vihorlatsko-gutinská oblasť	Vihorlatské vrchy	Humenské vrchy	Sokol

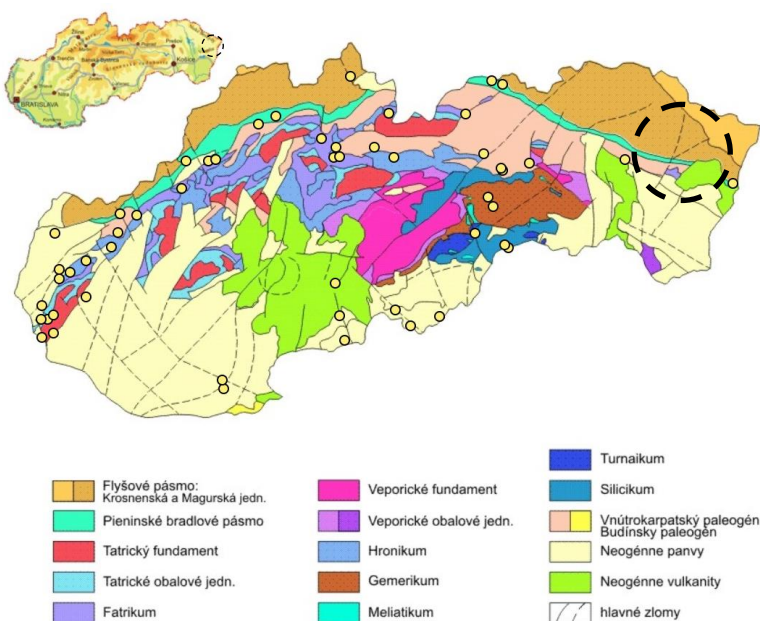
Zdroj: Atlas krajiny SR, 2002 <https://app.sazp.sk/atlassr/>

Ondavská vrchovina je najrozsiahlejšou vrchovinou na Slovensku s rozlohou 1800 km štvorcových. Územie má dĺžku asi 87 km a šírku 45 km. Horský celok je ohraničený zo západu Ľubovianskou vrchovinou a Čergovom, na severe hraničí s pohorím Busov a štátnou hranicou s Poľskom. Vrchovina ma príkrovo-vrásovú stavbu, budujú ju flyšové horniny zastúpené pieskovecami, ílovcami, bridlicami a slieňovcami. Reliéf charakterizujú hladko modelované tvary. Pozdĺžne chrbty sa striedajú s pretiahnutými zníženinami – brázdami, prípadne kotlinkami. Častým javom sú kryhové a plošné zosuny, na odlesnených stráňach vzniká výmoľová erózia. Brázdy a kotliny boli intenzívnou hospodárskou činnosťou človeka zmenené na pasienky, lúky a polia. Vrchovinový reliéf s najvyšším bodom na Smilianskom vrchu prechádza na juhovýchode do pahorkovitého reliéfu.

Beskydské predhorie je geomorfologický celok na východnom Slovensku. Je súčasťou provincie Východné Karpaty, subprovincie Vonkajšie Východné Karpaty a oblasti Nízke Beskydy. Je súčasťou flyšového pásma, na dĺžku meria takmer 100 km, kým na šírku priemerne 5 km a maximálne 15 km vo východnej časti. Najužším miestom je územie pri obci Hažín nad Cirochou, kde šírka dosahuje len cca 2 km. Na severe hraničí s tromi geomorfologickými celkami: Bukovské vrchy, Laborecká vrchovina, Ondavská vrchovina, na západe s dvomi geomorfologickými celkami: Spišsko-šarišské medzihorie a Košická kotlina, na juhu tiež s tromi geomorfologickými celkami: Slanské vrchy, Východoslovenská pahorkatina a Vihorlatské vrchy. Východnú hranicu tvorí štátna hranica s Ukrajinou. Najvyšším bodom územia je vrch Hôrka (661 m n. m.) nad obcou Inovce vo východnej časti. Najnižším bodom je miesto, v ktorom Ondava opúšťa územie.

Podľa regionálneho geologického členenia Západných Karpát (Vass, 1988) sa územie nachádza na rozhraní chmeľovsko-beňatinského paleogénu Nízkych Beskyd a šarišského úseku bradlového pásma. Na geologickej stavbe územia sa podieľajú sedimenty kvartéru a paleogénneho podložia. Kvartér je v záujmovom území zastúpený fluvialnými holocénymi hlinami, štrkami a pieskami údolnej nivy rieky Laborec. Nivnú pokrývku tvorí vrstva hlinitých, hlinitopiesčitých a ílových povodňových sedimentov. Predpokladaná mocnosť kvartéru je 5-8 m. Paleogén je zastúpený ílovcovo-pieskovcovým súvrstvom centrálno-karpatského paleogénu (eocén).

Z hľadiska geologického územia budujú sedimenty mezozoika a kvartéru. Mezozoické sedimenty tvorí Bradlové pásmo z obdobia vrchnej jury až vrchnej kriedy. Ide o pestré slieňové a slieňovce púchovského vývoja (miestami šedé slieňové a lavice silne vápnitých pieskovcov prechodného vývoja). Kvartérne sedimenty zastupujú fluvialne sedimenty rieky Laborec. Tvorí ich íly, piesky a štrky. Povrch areálu tvorí antropogénna navážka. Narazená hladina podzemnej vody leží v hĺbke 4,60 – 4,80 m a ustálená v hĺbke 4,15 – 4,45 m pod terénom. Hladina podzemnej vody je v úzkej spojitosti s hladinou rieky Laborec. Lokalita leží v pririekovej zóne. Na základe nízkej energie rovinatého reliéfu sa v hodnotenom území geodynamické javy nevyskytujú. Ide o geodynamicky stabilný reliéf bez výskytu svahových javov. V nive Laborca sa vyskytuje fluvialný akumulačno-erózný proces.

Obrázok: Geologická stavba v okolí mesta Humenné

Zdroj: 14.6.2022, <http://www.paleolocalities.com/index.php/site/mapa>

Z hľadiska stability je posudzované územie stabilné. Z hľadiska seizmicity patrí záujmové územie k pomerne stabilným oblastiam. Leží na rozhraní izolínií seizmickej intenzity 6 a 7°MSK. V širšom území sa v minulosti ťažili nerastné suroviny, boli to predovšetkým stavebné materiály ako tehliarske hliny. Na území mesta Humenné, v lokalite Suchý Jarok, sa nachádza evidované ložisko tehliarskej hliny.

Obec	Index	Litostratigrafická jednotka - I	Litostratigrafická jednotka - II	Vulkano-klastické horniny
Humenné	46	vrchná krieda a paleogén vnútorných Karpát	pieskovce, vápnité ilovce – flyš (hutianske a zuberské súvrstvie); lutét – oligocén	-
	73	mezozoikum a paleogén bradlového pásma	pestré slieňovce ("couches rouges"); vrchný alb – spodný mástricht	-
	72	mezozoikum a paleogén bradlového pásma	pieskovce, ilovce a zlepenice (pročské vrstvy); mástricht – eocén	-
	47	vrchná krieda a paleogén vnútorných Karpát	zlepenice, pieskovce, vápence, brekcie (borovské súvrstvie); lutét – priabón	-
	54	krieda a paleogén vonkajších Karpát	pieskovce, mikrokonglomeráty, menej ilovce (strihovské vrstvy); lutét – spodný priabón	-

Zdroj: Atlas krajiny SR, 2002

Pôdne pomery

Podľa percentuálneho obsahu jednotlivých zrnitostných frakcií sa pôdy triedia na tzv. pôdne druhy. Pre tento účel je zostavených viacero národných i medzinárodných klasifikácií. Pre vyjadrenie zrnitosti pôd sa u nás najviac používa Nováková klasifikácia. Táto triedi pôdy na 7 druhov podľa obsahu hrubého ílu (frakcie pod 0,01 mm). Pozitívom takejto klasifikácie je dobrá zrozumiteľnosť pre užívateľov v praxi. Dovoľuje pomerne presne klasifikovať pôdne druhy už v teréne. Kategorizácia pôdných druhov podľa obsahu častíc <0,01 mm a zastúpenie pôdných druhov na poľnohospodárskych pôdach Slovenska je nasledovné:

Kategorizácia pôdných druhov		
Kategória zrnitosti	Obsah častíc < 0,01 mm	Zastúpenie v %
pôdy ľahké	- piesočnaté (0 - 10%) - hlinitopiesočnaté (10 - 20%)	6,4
pôdy stredne ťažké	- piesočnatohlinité (20 - 30%) - hlinité (30 - 45%)	73,2
pôdy ťažké	- ilovitohlinité (45 - 60%) - ilovité (60 - 75%)	17,1
pôdy veľmi ťažké	- íly (> 75%)	3,3

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx

Zastúpenie pôdných druhov v okresoch v %					
	Kategória erózneho ohrozenia				
	ľahké	stredne ťažké	ťažké	veľmi ťažké	
	piesočnaté, hlinitopiesočnaté	piesočnatohlinité	hlinité	ilovitohlinité	ilovité, íly
Humenné	1,46	60,92	14,25	22,86	0,51
Prešovský kraj	2,74	52,87	25,00	18,96	0,44

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx

Z hľadiska charakteristiky pôd sú pôdy na území mesta charakterizované ako zeme glejové –hlboké, ilovito – hlinité až piesčito – hlinité s veľkým kolísaním hladiny podzemnej vody. Pôdnym typom územia sú hnedozeme nenasýtené kyslé, na stredne ťažkých až ťažkých zvetralinách rôznych hornín.

Pôdne typy

Pôdny typ je základnou identifikačnou jednotkou morfogenetikkej i agronomickej kategorizácie pôd. Zahŕňa v sebe skupinu pôd charakterizovanú rovnakou stratigrafiou pôdneho profilu, t.j. určitou kombináciou diagnostických horizontov, ako výsledok kvalitatívne špecifického typu pôdotvorného procesu, ktorý sa vyvíja a vyvíja v rovnakých hydrotermických podmienkach pod približne rovnakou vegetáciou. Pôdne typy sú definované

súborom diagnostických horizontov a ich najdôležitejších vlastností získaných dlhodobým vývojom v prírodných podmienkach i kultiváciou. Nižšími kategóriami klasifikačného systému pôd sú subtyp, varieta, forma. Na Slovensku je nasledujúca štruktúra pôdných typov poľnohospodárskych pôd: (http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx, 20.4.2021):

Kategorizácia pôdných typov	
Pôdny typ	Zastúpenie v %
FM - fluvizem	14,4
ČA - čiernica	7,2
ČM - černoziem	10,8
RM - regozem	5,5
HM - hnedozem	11,4
LM - livizem	2,7
KM - kambizem	33,4
PZ - podzol	0,1
PG - pseudoglej	7,5
RA - rendzina	3,3
OM - organozem	0,2
SK - slanisko, SC - slanec	0,1
LI - litozem, RN - ranker	0,3
GL - slej	1,7
KT - kultizem	0,1
INÉ - litozeme, rankre, rendziny resp. kambiz. a ich komplexy na zrázoch	1,3

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pt/pt.aspx

Zastúpenie pôdných typov v okresoch a krajoch SR (% z poľnohospodárskej pôdy)																
Okres	FM	ČA	ČM	RM	HM	LM	KM	PZ	PG	RA	OM	SK, SC	LI, RN	GL	KT	zrázy
Humenné	19,16	0,09	-	1,25	0,83	0,84	61,95	-	9,57	4,68	-	-	0,12	0,69	-	0,82
PO kraj	9,62	1,23	0,04	0,80	0,60	0,90	72,55	0,04	8,58	3,61	0,05	-	0,10	0,10	-	1,51

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pt/pt.aspx

Beskydské predhorie - na vzniku pôd sa spolupodieľali rôzne pôdotvorné činitele ako tvar reliéfu, nadmorská výška, klíma, biotické činitele (rastlinstvo a pôdne organizmy) a antropogénne faktory. Ich vplyvom vznikli rôzne druhy pôd. Pôdy sú zastúpené v prevažnej miere hnedými pôdami nenasýtenými, sprievodné sú rankre. V nivách väčších tokov sa nachádzajú surové až hnedé nivné pôdy. Vápnitejšie polohy flyša sú zastúpené pararendzinami. Špecifické vlastnosti flyšového materského substrátu podmienili vznik pôd, ktoré sú náchylné na eróziu. To sa prejavuje častým výskytom zosuvov pôdy v záujmovom území, ktoré vznikajú v súčinnosti s intenzívnymi krátkodobými dažďami, členitosťou reliéfu a neuváženými zásahmi človeka do krajiny (15.6.2022, <http://nppoloniny.sopsr.sk/priroda-2/neziva-priroda/>).

Zastúpenie kategórií bodových hodnôt pôd

Pre účely praktickej realizácie poznatkov o produkčnej schopnosti pôd bolo potrebné vykonať integrované hodnotenia vzťahov medzi vlastnosťami pôdno-ekologických jednotiek (BPEJ), faktormi prostredia a dostupnými údajmi o úrodách plodín a tak vytvoriť relevantnú sústavu hodnotenia produkčného potenciálu poľnohospodárskych pôd, ktorá je vyjadrená v 100-bodovej stupnici, (od 100 do 1 BH BPEJ), resp. v príslušných kategóriách. Vyššie bodové hodnoty vyjadrujú vyšší produkčný potenciál pôdy a nižšie naopak nižší produkčný potenciál pôdy (http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/bh/bh.aspx, 20.4.2021).

Zastúpenie kategórií bodových hodnôt pôd (% z poľnohospodárskej pôdy)											
Okres	Zastúpenie kategórií bodových hodnôt (%)										Bodová hodnota (body)
	0-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	
Humenné	0,85	1,54	30,59	9,96	23,57	19,44	12,11	1,93	-	-	42,60
Prešovský kraj	1,55	14,51	26,88	17,78	21,77	9,73	5,54	2,13	0,12	-	36,29

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx

Využitie pôdy v meste Humenné

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj štruktúry pôdneho fondu v meste Humenné od roku 2011.

Výmera územia v ha.	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Celk. výmera úz. mesta	2 863,2	2 863,2	2 863,2	2 863,2	2 863,2	2 863,2	2 863,2	2 863,2	2 863,2	2 863,2	2 863,2
Polnohosp. pôda - spolu	1 059,5	1 059,1	1 058,6	1 058,0	1 056,1	1 055,8	1 050,3	1 050,0	1 049,4	1 049,0	1 048,6
- orná pôda	714,3	714,0	713,8	713,3	711,6	711,4	711,2	710,9	710,3	710,1	710,1
- záhrada	83,9	84,1	83,9	83,8	83,8	83,6	82,6	82,6	82,5	82,4	82,1
- trvalý trávny porast	261,2	261,0	261,0	261,0	260,8	260,8	256,5	256,5	256,5	256,5	256,5
Nepolnoh. pôda - spolu	1 803,7	1 804,1	1 804,5	1 805,1	1 807,1	1 807,4	1 812,9	1 813,2	1 813,8	1 814,1	1 814,5
- lesný pozemok	862,6	862,6	862,0	862,0	862,0	862,0	861,9	861,9	861,9	861,9	861,9
- vodná plocha	105,9	105,5	105,5	105,5	105,3	105,3	105,3	105,3	105,3	105,3	105,3
- zast. plocha a nádv.	609,1	610,1	611,2	611,8	612,2	612,6	615,1	614,9	615,3	614,9	615,7
- ostatná plocha	226,1	225,9	225,8	225,8	227,4	227,5	230,5	231,0	231,3	232,1	231,6

Zdroj: 20.7.2022, DataCube ŠÚ, 2022

Štruktúra výmer územia sa v priebehu sledovaného obdobia zmenila relatívne výrazne. K negatívnym zmenám došlo v sledovanom období v prípade trvalých trávnatých porastov. K výraznému nárastu došlo v prípade zastavaných plôch a ostatných plôch a zastavaných plôch, ktorých výmera vzrástla do roku 2021 na 231,6 a 615,7 ha. Z poľnohospodárskej pôdy došlo k poklesu aj v prípade ornej pôdy. Výmera nepoľnohospodárskej pôdy stúpila na 1814,5 ha. Zmeny v štruktúre boli významné.

Hydrologické pomery

V zmysle členenia do hydrologických a administratívnych jednotiek a to povodí, oblastí povodí a útvarov povrchových a útvarov podzemných vôd je vodstvo SR rozdelené do dvoch medzinárodných oblastí povodí a to do medzinárodného povodia Dunaja a do medzinárodného povodia Visly.

Obrázok: Hydrologický región mesta Humenné

Zdroj: 20.6.2022, <http://apl.geology.sk/atlaskrajiny/>

V rámci územia mesta Humenné je oblasťou povodia v medzinárodnom povodí Dunaja :

- oblasť povodia Bodrogu – číslo hydrologického poradia 4-30

V rámci hydrologického a administratívneho členenia riešené územie zahŕňa:

4-30-03 – Povodie Laborca po sútoku s Cirochou

4-30-04 – Povodie Laborca od sútoku s Cirochou po sútoku s Uhom

4-30-08 – Povodie Ondavy po sútoku s Topľou

4-30-09 – Povodie Tople po sútoku s Ondavou

Najvýznamnejším vodným tokom, ktorý preteká územím mesta Humenné je vodný tok Laborec. Jeho zdroj sa nachádza v Nízkych Beskydách v katastrálnom území obce Čertižné (okres Medzilaborce) v nadmorskej výške 682 m n.m. Laborec je so svojou dĺžkou 135,5 km v poradí desiatym najdlhším vodným tokom na Slovensku. Povodie Laborca má veľkosť 4522,5 km². Tok rieky preteká okresmi Medzilaborce, Humenné, Michalovce a vo veľmi krátkom úseku aj okresom Trebišov, v ktorom zároveň ústi do rieky Latorice. Laborec má viacero pravostranných a ľavostranných prítokov. Na území mesta Humenné má vodný tok Laborec väčšie pravostranné prítoky: Udava (k.ú. Kochanovce), Cirocha (k.ú. Humenné) a Ptava (k.ú. Humenné). A menšie ľavostranné prítoky: Ľubiška (k.ú. Udavské), Hubková, Humenský potok, Hlboký potok, Sosnica (k.ú. Humenné) a Brekovský potok (k.ú. Brekov) (ÚPN PSK, 2019).

4-30-03 Laborec pod Cirochou:

Najvyšším bodom povodia je vrch Vihorlat (1076 m n. m.). Územie je tvorené tokom Kamenica, Barnov a ich prítokmi. Tok Kamenica je ľavostranný prítok Cirochy, pramení v nadmorskej výške 860 m n. m. na južnom úpätí vrchu Motrogon (1018 m n. m.). Tok Barnov je ľavostranný prítok Cirochy, pramení v nadmorskej výške 750 m n. m. na severozápadnom úpätí vrchu Motrogon. Územie je charakteristické odtokovým režimom s maximálnou hodnotou mesačného odtoku v jarých mesiacoch marec, apríl, v ktorých odtečie 15 až 20 % z celkového ročného odtoku. Minimálny mesačný odtok sa vyskytuje v auguste a septembri a odtečie 3 % z celkového ročného odtoku. Výskyt maximálnych kulminačných prietokov je pre danú oblasť sústredená do jarého obdobia, prevažne v mesiaci apríl. Minimálne denné prietoky v povodí sa v priebehu roka vyskytujú v auguste a septembri (18.6.2022, https://www.shmu.sk/File/Hydrologia/Sprava_CHVO/Sprava_CHVO_2019_fin.pdf).

Povrchové vody

Mesto Humenné - hlavným tokom, ktorý preteká cez južnú časť mesta je rieka Laborec, do ktorej sa vlievajú z pravej strany potok Hubková, Humenský (Kudlovský) potok, Pereň a Suchý jarok a z ľavej strany najväčší prítok Cirocha a potok Ptáva. Rieka Laborec má priemerný prietok 4,5 m³.s⁻¹, jej vodná hladina dosahuje najvyššie hodnoty v marci až máji. Rieka Cirocha má priemerný prietok 0,36 m³.s⁻¹, jej vodná hladina dosahuje taktiež najvyššie hodnoty v marci až máji. Uvedený vodný tok patrí medzi typy s dažďovo-snehovým typom odtokového režimu. Maximálne prietoky dosahujú v marci a apríli, minimálne prietoky sa vyskytujú v auguste a septembri.

Laborec

Laborec pramení v Nízkych Beskydách na území Slovenska v nadmorskej výške 682 m n. m. a je dlhý 129 km. Priberá prevažne ľavostranné, pomerne rozvinuté prítoky Výravu, Udavu a Cirochu, s ktorými nad Humenným spolu vytvárajú vejár tokov. Ďalej rieka obteká pohorie Vihorlat a prechádza do nížiny, kde zmierňuje svoj sklon. Po dlhšom bezprítokovom úseku sa zlieva s veľkým ľavostranným prítokom Uhom, ktorého väčšia časť povodia sa nachádza v Zakarpatskej Ukrajine (1 613 km², čo je 61%). Zaujímavý je aj historicky zdokumentovaný posun toku rieky zo smeru, ktorý tvorili obce postavené popri rieke pod Strážskym, ako Pusté Čemerné a Lesné. Tok rieky sa presunul po stáročia o niekoľko kilometrov na východ do súčasnej podoby.

Laborec

Prítoky	
- ľavostranné	Vydranka, Olšava, Výrava, Udava, Cirocha, Uh
- pravostranné	Jedľovec, Krasna, Libuška, kanál Duša
Zdrojnica	
- poloha	Čertižné, Medzilaborce
- výška	682 m
- súradnice	49°22'36"S 21°48'35"E
Ústie	
- poloha	4 km južne od Oborína
- súradnice	48°30'15"S 21°54'01"E
Dĺžka	
	135,5 km
Povodie	
	4 522,5 km ² (452 250 ha)
Prietok	
- priemerný	54,5 m ³ /s
- maximálny	457 m ³ /s
- minimálny	0,49 m ³ /s

Zdroj: 18.6.2022, <https://sk.wikipedia.org/wiki/Laborec>

Plocha povodia Laborca je 4 522,5 km², pričom na ľavostranné povodie pripadá 4 076,7 km² a na pravostranné 445,8 km². Je to podmienené morfológiou povodia a tým, že prijíma väčší ľavostranný prítok Uh, ktorý svojou plochou podstatne zväčšuje ľavostranné povodie. Ďalej aj tým, že na pravej strane Laborca si vytvoril koryto skoro rovnobežne tečúci tok Ondava. Laborec od Stražského až do svojho ústia je celoročne splavný vhodný na nenáročnú vodnú turistiku. Úsek z Radvane nad Laborcom do Humenného a ďalej do Strážského je vodácky zaujímavejší. Na jeho splavenie je potrebných aspoň 80 cm na vodočte v Koškovciach. Na splav z Humenného je potrebných aspoň 125 cm na vodočte v Humennom. V blízkosti rieky pôsobí požičovňa lodí, ktorá organizuje výlety na rieke Laborec a na blízkej rieke Ondava (18.6.2022, <https://sk.wikipedia.org/wiki/Laborec>).

Cirocha

Pramení v Bukovských vrchoch pod Ruským sedlom (795 m n. m.) v nadmorskej výške 765 m n. m., v blízkosti slovensko-poľskej štátnej hranice. Tečie najprv na juh, priberá menšie prítoky a vteká do Ruskej kotliny, kde priberá zľava Ruský potok a stáča sa na juhozápad. Sprava ďalej priberá Smolník a vteká do vodnej nádrže Starina. Už do vodnej nádrže sa vlievajú Stružnica zo severu a Hricov potok zo západu. Pod priehradným múrom rieka tečie na juh po hranici medzi Bukovskými vrchmi (podcelok Nastaz) a Laboreckou vrchovinou. Zľava priberá Havrilovec a vstupuje do Beskydského predhoria. Ďalej tečie na juhozápad cez Stakčín, kde priberá zľava Trnovec a z pravej strany Chotinku, nasleduje Kuršina zľava a rieka sa stáča na západ.

Cirícha

Prameň

- poloha Bukovské vrchy, okres Snina

- výška 765 m

Ústie

- poloha Humenné, okres Humenné

- výška 149 m

- súradnice 48°56'00"S 21°56'00"E

Dĺžka 56,6 km

Povodie 499 km² (49 900 ha)

Prietok

- priemerný 2,85 m³/s

- maximálny 200 m³/s

- minimálny 0,05 m³/s

Zdroj: 18.6.2022, <https://sk.wikipedia.org/wiki/Cirocha>

Potom priberá ľavostrannú Bystrú, preteká územím mesta Snina, kde priberá Pčolinku sprava, potom tečie popri obci Belá nad Cirochou, kde priberá Barnov zľava, výraznejšie meandruje a smeruje viac - menej k juhozápadu. Následne priberá Zajacov potok a Trst'ový potok sprava, preteká katastrálnymi územiami obcí Dlhé nad Cirochou a Modra nad Cirochou, zľava priberá Voniarsky potok a Dielnicu (167,9 m n. m.), sprava Zvoníkov potok. Pokračuje katastrálnym územím obce **Kamenica nad Cirochou**, pri Lackovciach priberá z ľavej strany Kamenicu (156,1 m n. m.), vytvára veľký oblúk medzi obcami **Lackovce** a **Hažín nad Cirochou** a tečie na západ. Východne od **Humenného** sa vlieva do Laborca v nadmorskej výške okolo 149 m n. m. (18.6.2022, <https://sk.wikipedia.org/wiki/Cirocha>).

Udava

Udava je 38,3 km dlhý ľavostranný prítok Laborca a je tokom VI. rádu. V pramennej oblasti riečky sa nachádza Prírodná rezervácia Udava. Pramení v Bukovských vrchoch, v podcelku Bukovce, v nadmorskej výške okolo 690 m n. m. neďaleko slovensko-poľskej hranice v pralesnatej oblasti jedľobučin (PR Udava) v severozápadnom výbežku Národného parku Poloniny. Po pribratí menšieho prítoku z lokality Balnica (548,8 m n. m.) sa stáča na juhozápad, v Bukovských vrchoch priberá ešte menší prítok zľava spod Černín (929,4 m n. m.) a Pálenický potok sprava (429,3 m n. m.) a vstupuje do Laboreckej vrchoviny pri obci Osadné. Preteká obcou, tu priberá Osadniansky potok zľava a Ščobský potok sprava a južne od obce sa koryto výraznejšie rozširuje. Ďalej tečie západným smerom až k obci Nižná Jablonka (300,1 m n. m.), pričom priberá pravostranný Krivský potok a Hrabový potok, následne ľavostranný Hostovický potok, pričom vytvára sihoť a niekoľkokrát sa vlní. Preteká

obcou Nižná Jablonka, kde sprava priberá svoj najvýznamnejší prítok, Rieku a po esovitom stočení pokračuje na juh.

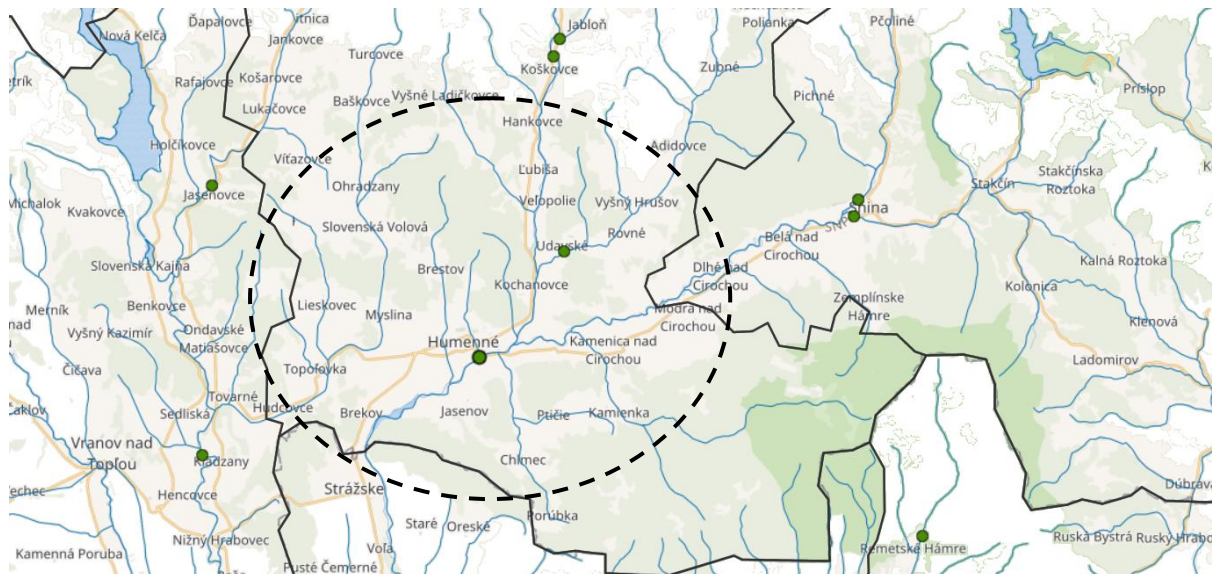
Udava

Prameň	Bukovské vrchy
- výška	690 m
Ústie	Laborec
- poloha	Udavské
- súradnice	48°57'47"S 21°56'56"E
Dĺžka	38,3 km

Zdroj: 18.6.2022, [https://sk.wikipedia.org/wiki/Udava_\(rieka\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Udava_(rieka))

Opúšťa Medzilaboreckú brázdú a prerezáva sa medzi dvoma masívmi Laboreckej vrchoviny do Papínskej brázdy, pričom severne od obce Papín priberá pravostranný Hrabľovský potok a ľavostranný potok z Jenčíkovej doliny. Vzápätí preteká obcou Papín, na jej území priberá zľava dva prítoky spod Veličkovej (522,8 m n. m.) a sprava Hrabinku a bezmenný potok spod Galovej (460,6 m n. m.). Za obcou priberá sprava Holomušovský potok (Slaná), preteká obcou Zubné a zľava priberá vodnatejšiu Nechválku. Za obcou priberá Zubnianský potok a Brusný potok (208,9 m n. m.) z pravej strany a Ľovnicu z ľavej strany. Severne od obce Adidovce vstupuje do Ondavskej vrchoviny, tok Udavy sa stáča viac k juhozápadu, sprava priberá potok stekajúci z Hlbokej debry a Svinský potok (188,3 m n. m.) a preteká okrajom obce Vyšný Hrušov (na pravom brehu), pričom sprava priberá Hrušovku. Následne tečie v blízkosti obce Rovné (na ľavom brehu), priberá ľavostranný Rovnianský potok a stáča sa na západ. Priberá ešte posledný významný prítok, Volový potok sprava a stáča sa opäť na juhozápad. Z juhu obteká obec Udavské a juhozápadne od obce (v blízkosti železničnej stanice) sa v nadmorskej výške 155,4 m n. m. vlieva do Laborca (18.6.2022, [https://sk.wikipedia.org/wiki/Udava_\(rieka\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Udava_(rieka))).

Hlavným recipientom mesta **Humenné** je rieka Laborec a následne rieka Ondava.

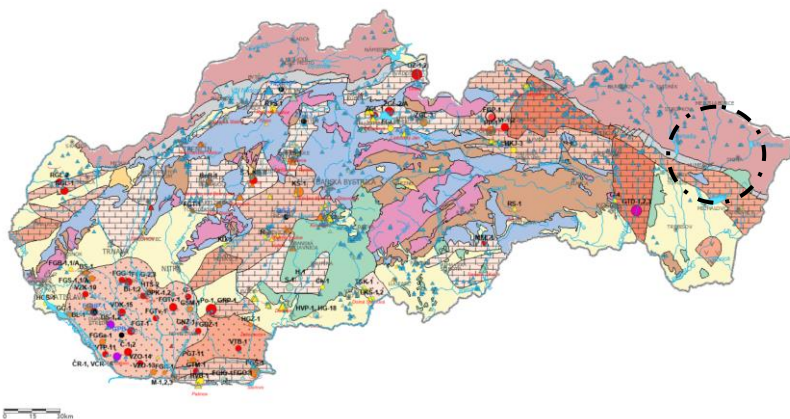

Obrázok Riečna sieť v okolí obce Humenné

Zdroj: 18.6.2022, https://www.shmu.sk/sk/?page=1&id=hydro_vod_all&station_id=6340

Geotermálne vody

Následujúci obrázok prezentuje geotermálny potenciál územia mesta. V južnej časti územia sa predpokladá nasledujúci potenciál - Geologická stavba - o25, **tepelný výkon geotermálnych vôd [MWt] - 250 – 1000**, hlavné kolektory geotermálnych vôd - triasové karbonáty, perspektívne oblasti alebo štruktúry geot. vôd - humenský hrbát (20.6.2022, <http://apl.geology.sk/atlaskrajiny/>).

Obrázok: Zdroje geotermálnych a minerálnych vôd v okolí mesta

Zdroj: <http://apl.geology.sk/atlaskrajiny/>

Klimatické pomery

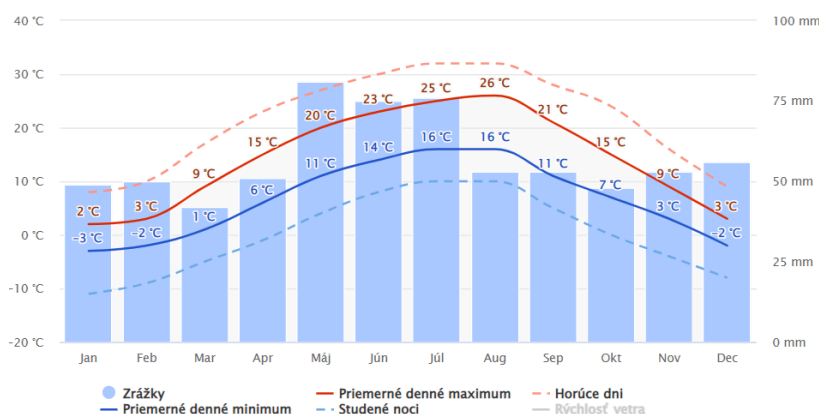
Klimaticky je región rozdelený do troch oblastí podľa nadmorskej výšky. Východoslovenská nížina, Beskydské predhorie a Zemplínske vrchy patria do teplej klimatickej oblasti, ktorá pozdĺž riečnych dolín zasahuje aj do Laboreckej a Ondavskej vrchoviny. Táto klimatická oblasť je v regióne plošne najrozsiahlejšia. Vyššie položené územia do 800 m n. m. patria do mierne teplej klimatickej oblasti, ktorú tvoria najvyššie polohy Slanských vrchov a prevažná časť Vihorlatu, Ondavskej a Laboreckej vrchoviny. Polohy nad 800 m n. m. patria do chladnej klimatickej oblasti. Tiahne sa popri hraniciach s Poľskom a zasahuje vrcholové časti Vihorlatu. Snehová pokrývka tu trvá 80 až 100 dní. Zemplín je po Podunajskej nížine druhou najteplejšou oblasťou Slovenska.

Podľa klimatického členenia Slovenska (Atlas krajiny SR, 2002) patrí väčšina územia mesta Humenné do teplej klimatickej oblasti, okrsku T7 teplého, mierne vlhkého, s chladnou zimou, kotlinového. Vybrané klimatické charakteristiky riešeného územia:

Priemerná ročná teplota 8 - 9 °C
Priemerná teplota v januári - 3,6 °C
Priemerná teplota v júli 18,2 °C
Priemerné ročné úhmy zrážok 600 - 700 mm
Priemerný počet letných dní 51
Priemerný počet mrazových dní 120
Priemerný počet vykurovacích dní 220 – 240

Južná časť územia UMR Humenné (obce Jasenov, Chlmec, Porúbka, Ptičie, Kamienka, Kamenica nad Cirochou) zasahuje do mierne teplej, mierne vlhkej, pahorkatinovej až vrchovinej oblasti:

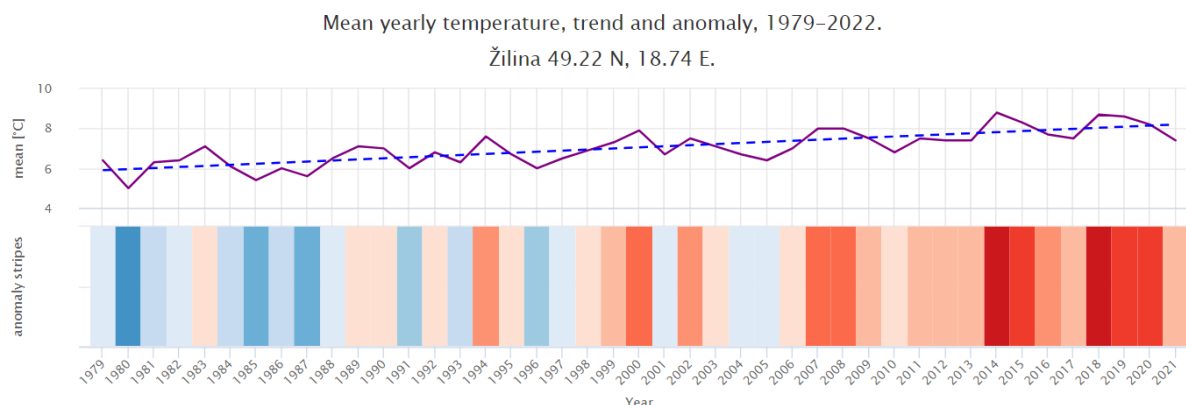
Priemerná teplota v júli nad 16 °C
Priemerná teplota v januári - 4 °C až - 5 °C
Priemerné ročné úhmy zrážok 600 - 700 mm
Priemerný počet letných dní do 50
Priemerný počet vykurovacích dní 220 – 240

Obrázok: Nameraná teplota a úhrny zrážok v meste Humenné

Zdroj: 18.6.2022, https://www.meteoblue.com/sk/po%C4%8Dasie/historyclimate/climatemodelled/humenn%C3%A9_slovensk%C3%A1-republika_724627

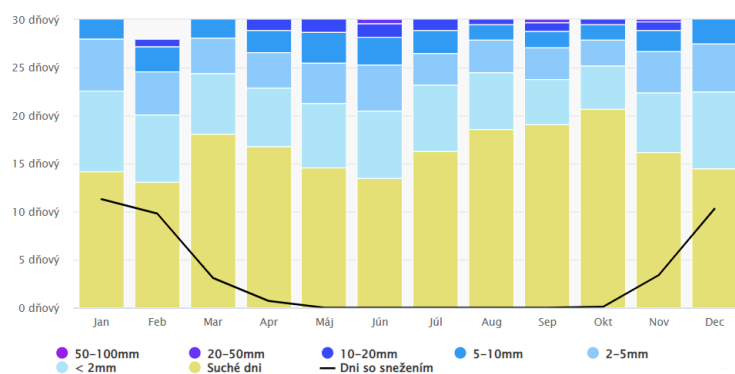
"Priemerné denné maximum" (plná červená čiara) zobrazuje maximálnu teplotu priemerného dňa v každom mesiaci pre mesto Humenné. V mesiaci august sú priemerné najvyššie hodnoty na úrovni 26 °C, pre mesiac január 2 °C. A naopak, "priemerné denné minimum" (plná modrá čiara) zobrazuje priemernú minimálnu teplotu (pre Humenné to je v mesiaci august 16 °C a v januári - 3 °C. Horúce dni a studené noci (prerušovaná červená a modrá čiara) ukazujú priemer najhorúcejších dní a najstudenejších nocí v každom mesiaci za posledných 30 rokov (18.6.2022, <https://www.meteoblue.com/sk/>).

Obrázok: Teplotné anomálie a teplotný trend v meste Humenné - klimatické zmeny

Zdroj: 4.4.2022, https://www.meteoblue.com/en/climate-change/%C5%BDilina_slovakia_3056508

Nasledujúci diagram zrážok pre mesto Humenné zobrazuje počet dní v mesiaci, v ktorých spadne isté množstvo zrážok.

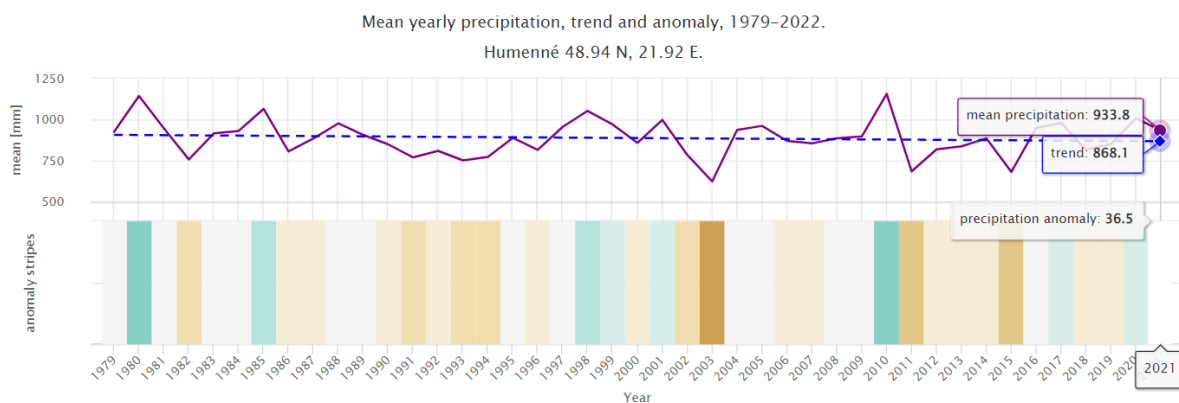

Obrázok: Úhrny zrážok v meste Humenné

Zdroj: 18.6.2022, https://www.meteoblue.com/sk/po%C4%8Dasie/historyclimate/climatemodelled/humenn%C3%A9_slovensk%C3%A1-republika_724627

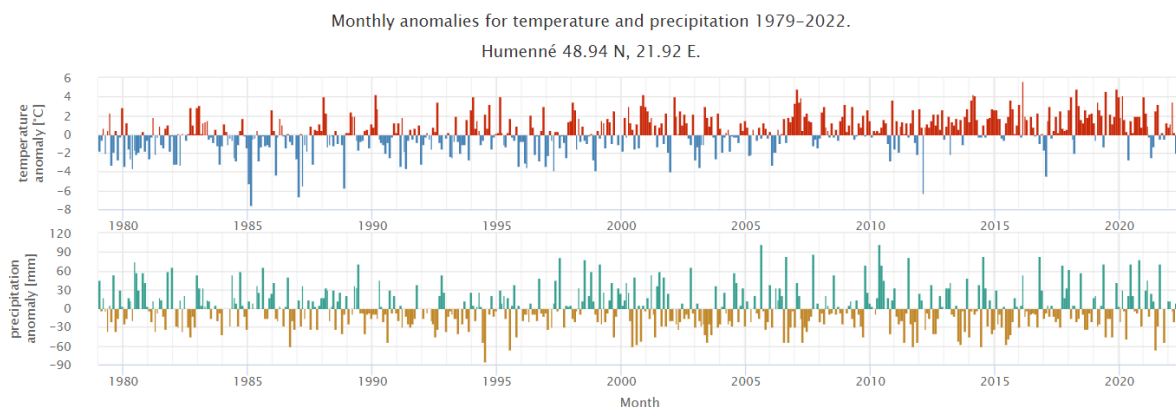
Najviac zrážkovým mesiacom je mesiac jún a máj. Najmenej zrážok spadne v mesiaci október.

Nasledujúci obrázok prezentuje vývoj zrážok v oblasti od roku 1979 do roku 2021. **Priemerné hodnoty zrážok** sa v čase mierne znižujú, vznikajú však rôzne anomálie, ktoré z pohľadu časového obdobia nemožno hodnotiť ako extrémnejšie.

Obrázok: Úhrny zrážok v meste Humenné za posledných 10 rokov, priemerné hodnoty úhrnov zrážok a zrážkové anomálie
Zdroj: 14.6.2022, https://www.meteoblue.com/sk/climate-change/humenn%C3%A9_slovensk%C3%A1-republika_724627

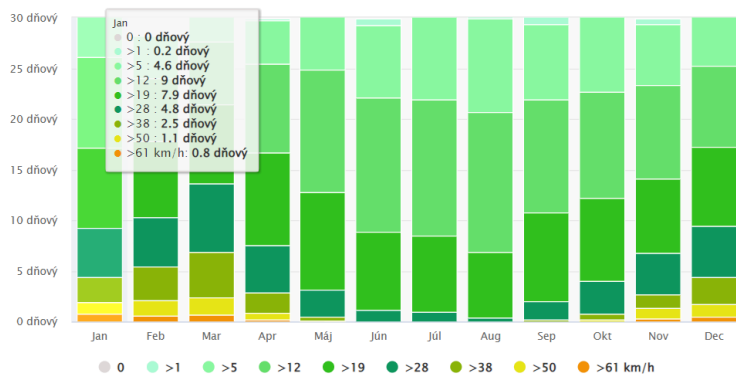
Horný graf znázorňuje odhad priemerného úhrnu zrážok pre región mesta **Humenné**. Prerušovanou modrou čiarou je znázornený lineárny trend zmeny klímy. Ak trendová čiara smeruje zľava doprava nahor, trend zrážok je pozitívny a v **Humennom** je v dôsledku zmeny klímy stále suchšie. Priemerná hodnota zrážok v roku 2021 bola 933,8 mm. Trendová funkcia predpokladá pokles zrážok na hodnotu 868,1 mm. Podmienky v **Humennom** sa v priebehu času stávajú teda suchšími. V dolnej časti grafu sú znázornené tzv. zrážkové pruhy. Každý farebný pruh predstavuje celkový úhrn zrážok v danom roku - zelený pre vlhšie a hnedý pre suchšie roky (14.6.2022, https://www.meteoblue.com/sk/climate-change/humenn%C3%A9_slovensk%C3%A1-republika_724627).

Obrázok: Mesačné teplotné a zrážkové anomálie od roku 1979 v meste Humenné
Zdroj: 14.6.2022, https://www.meteoblue.com/sk/climate-change/humenn%C3%A9_slovensk%C3%A1-republika_724627

Horný graf zobrazuje teplotnú anomáliu pre každý mesiac od roku 1979 až po súčasnosť. Anomália hovorí o tom, o koľko bolo teplejšie alebo chladnejšie ako 30-ročný klimatický priemer v rokoch 1980 - 2010. Červené mesiace boli teda teplejšie a modré mesiace boli chladnejšie ako normál. Na väčšine miest v priebehu rokov bol zaznamenaný nárast teplejších mesiacov, čo odráža globálne otepľovanie spojené so zmenou klímy. Na dolnom grafe je znázornená anomália zrážok pre každý mesiac od roku 1979 až po súčasnosť. Anomália hovorí o tom, či v danom mesiaci spadlo viac alebo menej zrážok ako v 30-ročnom klimatickom priemere v rokoch 1980 - 2010. Zelené mesiace boli teda vlhšie a hnedé mesiace boli suchšie ako normál (4.4.2022, https://www.meteoblue.com/en/climate-change/%c5%bdilina_slovakia_3056508).

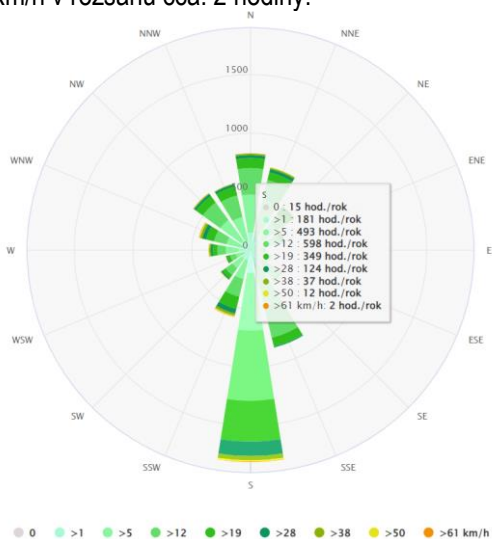
Nasledujúci obrázok prezentuje priemerné hodnoty rýchlosti vetra v priebehu roka. Najveternejším mesiacom je mesiac január. Celkovo 9 dní v priemere dosahuje rýchlosť vetra viac ako 12 a menej ako 19 km/h.

Obrázok: Rýchlosť vetra v meste Humenné

Zdroj: <https://my.meteoblue.com/visimage/>

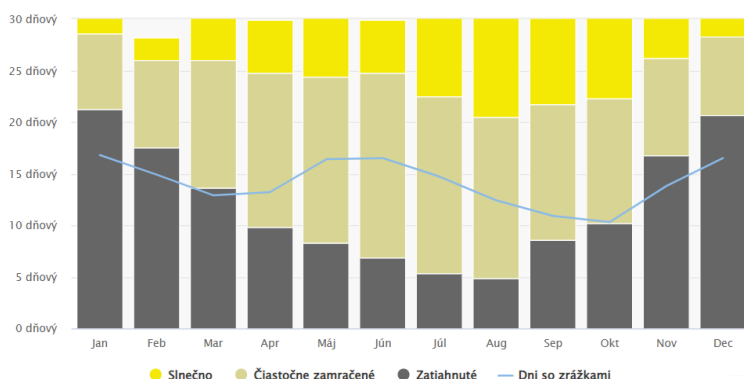
Najčastejšie vetry vanú z juhu. Zároveň ide o najsilnejšie vetry, ktoré dosahujú v priemere za rok viac ako 61 km/h v rozsahu cca. 2 hodiny.

Obrázok: Veterná ružica pre mesto Humenné

Zdroj: 4.4.2022, https://www.meteoblue.com/en/weather/historyclimate/climatemodelled/%c5%bdilina_slovakia_3056508

Veterná ružica pre mesto **Humenné** ukazuje, koľko hodín v roku fúka vietor z určeného smeru. Príklad SW: Vietor fúka z juhozápadu (SW) na severovýchod (NE) (4.4.2022, https://www.meteoblue.com/en/weather/historyclimate/climatemodelled/%c5%bdilina_slovakia_3056508).

Obrázok: Priemerná mesačná oblačnosť pre mesto Humenné

Zdroj: 14.6.2022, https://www.meteoblue.com/sk/po/C4%8Dasie/historyclimate/climatemodelled/humenn%c3%a9_slovensk%c3%a1-republika_724627

V priemere najviac slnečnými mesiacmi za 30 ročné obdobie regiónu mesta **Humenné** sú mesiac august, júl, jún a september. Tieto mesiace však nie sú najsuchšími mesiacmi roku.

Rastlinstvo a živočíšstvo

Rastlinstvo

Zemepisná poloha mesta je v rámci Slovenska ojedinelá a zaujímavá, leží na rozhraní panónskej a karpatskej flóry. V súčasnosti je známych približne 400 druhov húb, 60 lišajníkov, 110 machorastov a 600 druhov vyšších rastlín. Mimoriadnu pozornosť si zaslúžia na jar dubohrabiny v juhozápadnej časti územia s masovým výskytom chránenej bledule jarnej (*Leucojum vernum* subs. *carpaticum*). Jedná sa o najrozsiahlejšiu a najbohatšiu lokalitu je výskytu na našom území. Na miestnych rašeliniskách rastú vzácne druhy rastlín ako rosička okrúhlostá (*Drosera rotundifolia*), plavúnc zaplavovaný (*Lycopodiella inundata*), páperník pošvatý (*Eriophorum vaginatum*) a iné. Vo Vihorlate nájdeme viacero zástupcov vzácných druhov, ktoré sa vyskytujú len v rámci istého teritória. Jedným z najvzácnejších tunajších endemitov je kostrava ovčia (*Festuca ovina* ssp. *vihorlatica*), ktorá rastie len na Sninskom kameni. Medzi ďalšie vzácne druhy možno zaradiť mliečnik Sojakov (*Tithymals sojakii*), nevädza mäkká (*Cyanus mollis*), zubačka žliazkatá (*Dentaria glandulosa*) či kostihoj srdcovitý (*Symphytum cordatum*) (18.6.2022, <http://chkovihorlat.sopsr.sk/priroda/fauna-a-flora/>).

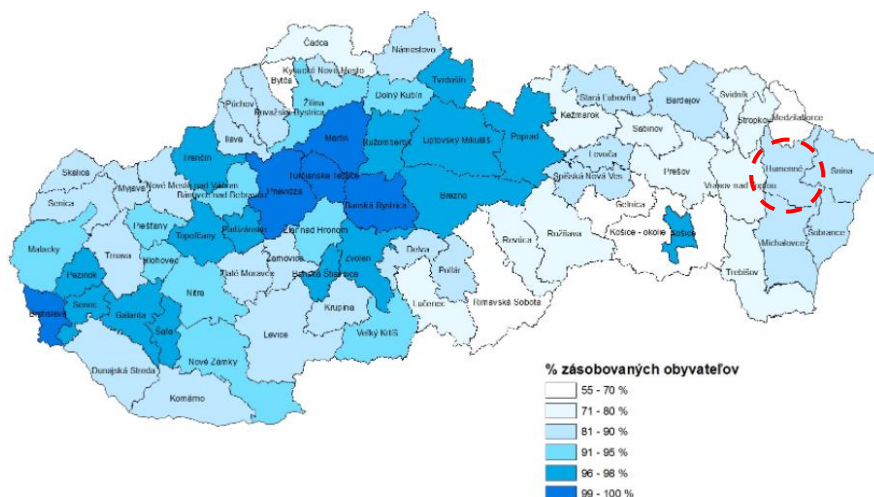
Živočíšstvo

Druhovo pestrá je aj fauna na území v okolí UMR Humenné. Podľa doterajších výsledkov sa tu vyskytuje viac ako 2000 druhov bezstavovcov, napr. fúzač alpský (*Rosalia alpina*), fúzač veľký (*Cerambyx cerdo*). Z obojživelníkov tu boli zistené okrem iných aj skokan hnedý (*Rana temporaria*), salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*) a všetky štyri druhy u nás žijúcich mlokov. Z plazov je pre túto oblasť typická užovka stromová (*Elaphe longissima*), vzácne sa tu vyskytuje veternica severská (*Vipera berus*). Na území hniezdi okolo 100 druhov vtákov, vo vihorlatských bučinách môžeme zazrieť bociana čierneho (*Ciconia nigra*), sovu dlhochvostú (*Strix uralensis*). Z dravcov je najbežnejší myšiak lesný (*Buteo buteo*), ďalej tu hniezdia včelár lesný (*Pernis apivorus*), hadiar krátkoprstý (*Circaetus galicus*), orol kriklavý (*Aquila pomarina*). Husté lesy okolitých pohorí obývajú aj šelmovité cicavce – vlk dravý (*Canis lupus*), mačka divá (*Felis silvestris*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), kuna lesná (*Martes martes*) či medveď hnedý (*Ursus arctos*) (18.6.2022, <http://chkovihorlat.sopsr.sk/priroda/fauna-a-flora/>).

2.3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

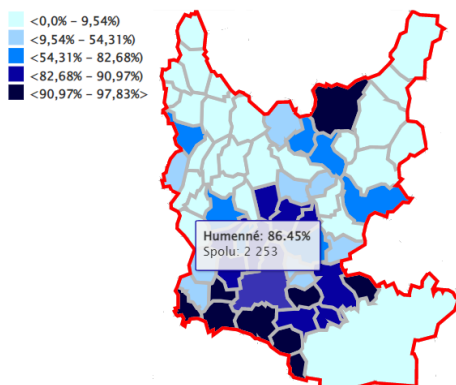
Územie mesta **Humenné** spadá do pôsobnosti jednej vodárenskej spoločnosti, ktorou je Východoslovenská vodárenská spoločnosť a.s..

Nasledujúci obrázok prezentuje % zásobovaných obyvateľov pitnou vodou v roku 2020. Úroveň rozvoja verejných vodovodov je regionálne nerovnomerná, pričom jedným z rozhodujúcich faktorov tohto stavu je aj nedostatok zdrojov podzemných vôd v pasívnych oblastiach na väčšine východného Slovenska. Zásobovanosť obyvateľstva pitnou vodou z verejných vodovodov v roku 2020 dosahovala úroveň 89,81 %, (v okrese Humenné to bolo 81 - 90 %). Napriek tomu, že sa zvyšuje počet obyvateľov pripojených na verejné vodovody, odbery pitnej vody z vodohospodárskych zariadení zaznamenávajú pokles. Tento pokles sa prejavuje aj na špecifickej spotrebe vody v domácnostiach, ktorá medziročne klesá a jej hodnota z roku 2020 (80,84 l.obyv.-1.deň-1) sa alarmujúco blíži k hygienickému minimu. Ako zdroje pitnej vody sa v SR využívajú prevažne podzemné vodné zdroje (viac ako 80 %); menej ako 20 % pitnej vody pochádza z povrchových vodných zdrojov (15.4.2022, <https://www.enviroportal.sk/indicator/detail? id=1277>). V okrese Humenné je to okrem podzemných vôd hlavne vodná nádrž Starina.

Obrázok: Podiel obyvateľov zásobovaných z verejných vodovodov v roku 2020

Zdroj: 20.6.2022, <https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=1277>

Obrázok: Podiel obyvateľov zásobovaných z verejných vodovodov v roku 2021 okres Humenné

Zdroj: 20.6.2022, <https://www.scitanie.sk/domy/zakladne-vysledky/struktura-domov-podla-typu-vodovodnej-pripojky/OK/SK0412/OB>

Nasledujúca tabuľka prezentuje podiel zásobovania pitnou vodou z jednotlivých zdrojov v meste Humenné. V meste Humenné je podiel zásobovania 86,45 %. Mimo domu z verejnej siete je zásobovaných 10,78 % domácností.

Územná jednotka	Spolu	v dome - z verejnej siete (%)	v dome - vlastná (%)	mimo domu - z verejnej siete (%)	mimo domu - vlastná (%)	bez prípojky (%)	nezistený (%)
Humenné	2606	86,45	1	10,78	0	0,38	1,38

Zdroj: 22.6.2022, <https://www.scitanie.sk/domy/zakladne-vysledky/struktura-domov-podla-typu-vodovodnej-pripojky/OK/SK031B/OB>

Popis distribúcie pitnej vody

Pitná voda je dopravovaná: z vodárenského zdroja Starina do vodojemov jednotlivých obcí po trase skupinového vodovodu, z ktorých sú zásobované obce a mesto Humenné, alebo priamo do vodovodnej siete, z miestnych vodárenských zdrojov, nenapojených na skupinový vodovod, cez prírodné potrubie do vodojemov, odkiaľ sa zásobným potrubím zásobujú jednotlivé obce a z miestnych vodárenských zdrojov, ktoré sú dopĺňané do vodojemov obcí zo skupinového vodovodu prírodným potrubím do vodojemov obcí, odkiaľ sa zásobným potrubím zásobujú jednotlivé obce a mesto Humenné.

Zásobovanie pitnou vodou mesto Humenné

Zdrojom pitnej vody pre zásobovanie mesta Humenné je skupinový vodovod, ktorý je prepojený na Východoslovenskú vodárenskú sústavu. Dôležitým vodným zdrojom skupinového vodovodu je VN Starina, ktorej voda je upravovaná v úpravni vody o kapacite 1 000 l.s-1. Ďalším vodným zdrojom je povrchový odber z potoka Riky o kapacite 160 l.s-1 upravovaný v úpravni Kamienka. V súčasnosti je celková reálna potreba vody pre mesto Humenné 64,2 l.s-1 podľa údajov získaných z Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti a.s. OZHumenné (výpočtovo to je 80,17 l.s-1). Úžitková voda pre potreby priemyselných závodov je na území mesta získavaná z povrchového

odberu, keď na rieke Laborec je vybudovaná hať z ktorej sa voda čerpaním privádza do areálu priemyselného parku Chemes, kde je upravovaná v úpravni vody. Maximálne povolený odber je 165 l.s-1 (PHRSR, 2016).

Systém zásobovania

Voda z ÚV Kamienka je privádzaná do vodojemov Sokolej. Povrchová voda z potoka Rika a Suchého potoka je upravovaná v úpravni vody Kamienka o kapacite 160 l.s-1. Do úpravnice je voda privádzaná z jednotlivých potokov samostatnými privodnými potrubiami. Z úpravnice do vodojemov:

- starým potrubím profilu DN 300 v trase ÚV Kamienka – Kamenica nad Cirochou – vodojem Sokolej, 2x250m³, s dnom 200,0m.n.m. a 2x400m³ osadeným na tej istej kóte. Tieto dva vodojemy sú navzájom prepojené
- novým potrubím v trase ÚV Kamienka – Ptičie – vodojem Sokolej. Potrubie je po kamienku DN 500 a ďalej profilu DN 400.

Potrubie DN 400mm je vyústené do vodojemu Sokolej 2x2000m³, s dnom 213,0m.n.m. Z VDJ Sokolej 2x2000m³, je zásobovacím potrubím DN 600mm privedená voda k čerpacej stanici pri Gorkého ulici o kapacite 40l/s, ktorá výtlačným potrubím DN 160mm dopravuje vodu do VDJ Kudlovce o objeme 250m³ s dnom 234,9m.n.m. a výtlačným potrubím DN 100mm do VDJ Poľana 250m³ s dnom 275,0m.n.m. Voda z prameňov je privádzaná do vodojemov Sokolej. Do vodojemu Sokolej 2x250m³ je privádzaná aj voda potrubím DN 200mm z prameňov z Porúbky. Tento vodojem je prepojený s VDJ Sokolej 2x400m³. Voda z prameňov v Chlmcí je privádzaná potrubím DN 150mm, ktoré je napojené priamo na rozvodnú sieť mesta. Voda z VN Starina je upravovaná v ÚV o kapacite 1000 l.s-1 a privádzaná potrubím DN 1000mm do vodojemu o obsahu 2x10 000m³, s dnom 214,5m.n.m. a do vodojemu Sokolej 2x2000m³, potrubím DN 400, ktoré odbočuje z potrubia DN 1000mm. Zo zásobovacieho potrubia DN 500 z tohto vodojemu je odbočka DN 150, ktorá privádza vodu k čerpacej stanici o kapacite 20l/s, ktorá výtlačným potrubím dopravuje vodu do vodojemu Dubník o obsahu 250m³.

Vodojemy

Pre zásobovanie pitnou vodou mesta Humenné slúžia v súčasnosti tieto vodojemy: vodojem 2 x 10000 m³ s kótou dna 214,50 m n.m. a max. hladinou 219,5 m n.m., situovaný severovýchodne od Humenného, vodojemy Sokolej 2 x 250m³ a 2 x 400m³ so spoločnou kótou dna 200,0 m n.m. a max. hladinou 204,75m. n. m. Tieto vodojemy sú navzájom prepojené. Tretí vodojem Sokolej o objeme 2 x 2000m³ s kótou dna 213,0 m. n. m. a maximálnou hladinou 218,0m. n. m. Vodojem je prepojený s nižšie položenými vodojermi Sokolej 2x250 a 2x400m³, potrubím DN 300mm, vodojem Poľana najvyššie položený vodojem o obsahu 250m³, dno na kóte 275,0m. n. m., max. hladina 279,0m. n. m., ktorý je situovaný severne od Kudloviec. Do tohoto vodojemu je voda čerpaná ČS o kapacite 40l/s, s potrubím DN 600mm, ktoré privádza vodu od VDJ Sokolej 2x2000m³, vodojem Poľana je prepojený s vodojemom Kudlovce o objeme 250m³, kótou dna 234,9m. n. m. a max. hl. 238,75m. n. m., potrubím DN 100mm, vodojem Dubník o obsahu 250m³ s kótou dna 235,0 m. n. m. situovaný nad sídliskom Dubník. Do vodojemu sa voda dopravuje cez ČS o kapacite 20l/s. Ďalší vodojem o obsahu 2x250m³, ktorý je situovaný v SZ časti sídla slúžil pre zásobovanie nemocnice, ale v súčasnosti je mimo prevádzky. Vodojem pre hospodársky dvor v lokalite Suchý jarok, je plnený čerpaním z vlastnej studne a slúži len poľnohospodárskemu dvoru. **Celková akumulácia** v šiestich vodojermoch ktoré slúžia pre zásobovanie mesta v súčasnosti je **26 050 m³** pitnej vody. Z VDJ 2 x 10000m³ je pre skupinový Humenský vodovod stanovený odber 235l/s, nakoľko tento vodojem slúži ako distribučný v rámci VS vodárenskej sústavy (OD sprievodná správa Humenné, 2005).

Zásobovanie úžitkovou vodou

Značná časť priemyselných závodov je zásobovaná pitnou a úžitkovou vodou zo zdrojov podzemných vôd (studne a vrty v areáloch závodov), vodou z verejných vodovodov alebo odberom povrchových vôd z vodných tokov. Odbery úžitkovej vody pre priemysel po roku 1990 sa výrazne znížili (UPN PSK, 2019). Priemyselné závody s nárokom na prevádzkovú vodu pitnú majú zabezpečenie z verejného vodovodu (potravinárske závody). Ostatné závody ako RHODIA, MYLSTAR, z povrchového odberu, keď na Laborci je vybudovaná hať z ktorej sa voda čerpaním privádza do areálu závodu, kde je upravovaná v úpravni vody. Maximálne povolený odber je 165l/s. Vojsko má svoje studne (OD sprievodná správa Humenné, 2005).

Ochranné pásma

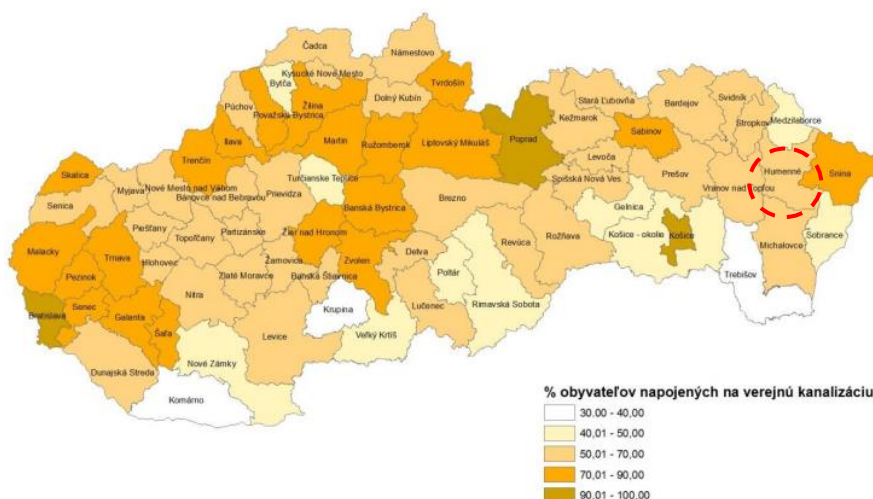
- ochranné pásmo vodovodov a kanalizácií v zmysle §19 zákona č. 442/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov: do priemeru DN 500 **1,5 m** na obidve strany od pôdorysného okraja potrubia, priemeru DN500 a viac **2,5 m** na obidve strany od pôdorysného okraja potrubia (navrhované potrubia)

Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd

Východiskovým prvkom rozvoja verejných kanalizácií je uplatňovanie zásad trvalo udržateľného rozvoja, rešpektujúcich starostlivosť o životné prostredie a zabezpečenie všetkých zákonných nárokov na využívanie vôd (vodných zdrojov). Zabezpečenie zodpovedajúceho odvádzania a čistenia odpadových vôd je stanovené požiadavkami smernice Rady 91/271/EHS a záväzkami, ktoré sa Slovenská republika zaviazala plniť v rámci predstupových rokovaní s EÚ, a ktoré sú jednoznačne definované i v zákone č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v platnom znení. Základným materiálom pre návrh odkanalizovania je aktualizácia Národného programu Slovenskej republiky pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd v znení smernice Komisie 98/15/ES a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1882/2003/ES je aktualizovaný

Plán rozvoja verejných kanalizácií Slovenskej republiky s využitím podkladov a materiálov získaných z vodárenských spoločností, údajov o schválených alebo pripravovaných projektoch. V rámci efektívneho odvádzania a čistenia odpadových vôd je uplatňovaný systém kanalizačných aglomerácií, ktorý vychádza z ustanovení našej a európskej právnej úpravy. Pojem aglomerácia vyjadruje územie, v ktorom je osídlenie alebo hospodárska činnosť natolko rozvinutá, že je opodstatnené odvádzať z neho komunálne odpadové vody stokovou sieťou (podľa smernice 91/271/EHS) do čistiareň odpadových vôd, alebo na miesto ich spracovania a vypúšťania.

Okres Humenné spadá medzi regióny, kde je odkanalizovanie na úrovni **50 až 70 %**. Najvyššia úroveň odkanalizovania je priamo v meste Humenné (94,9 %).

Obrázok: Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť v okrese Humenné
Zdroj: 20.7.2022, <https://www.enviroportal.sk/uploads/spravyek/1767.pdf>

Územná jednotka	Spolu	septik, žumpa (%)	pripojka na kanalizačnú sieť (%)	domáca čistička odpadových vôd (%)	bez kanalizácie (%)	nezistený (%)
Humenné	2606	2,95	94,9	0,12	0,69	1,34

Zdroj: 22.7.2022, <https://www.scitanie.sk/domy/zakladne-vysledky/struktura-domov-podla-typu-kanalizacneho-systemu/OK/SK031B/OB>

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd v meste Humenné

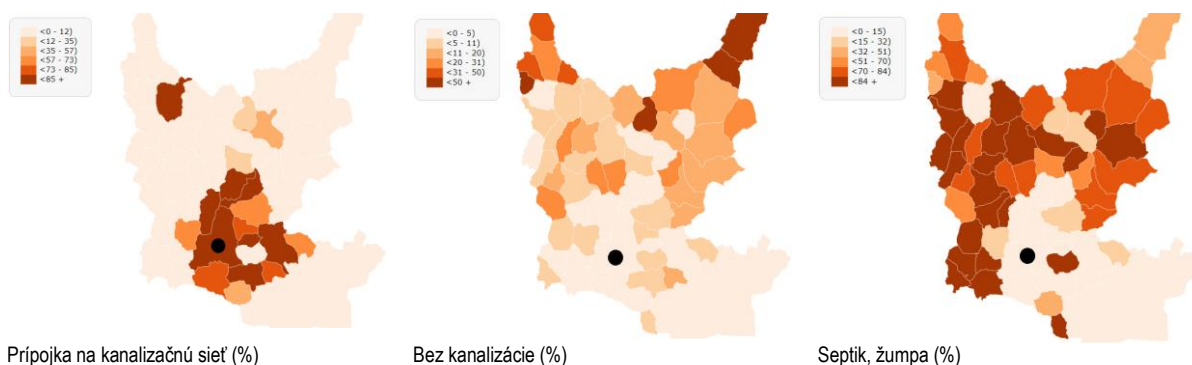
Stoková sieť v meste Humenné je budovaná ako jednotná pre dažďové a splaškové vody. Odkanalizovanie Humenného je zabezpečené tromi kanalizačnými zberačmi A, B, C na ktoré je napojené aj odkanalizovanie susedných obcí Jasenov, Lackovce, Kochanovce, Udavské, Veľopolie, Ľubiša, Brestov, Porúbka, Ptičie a Chlmec. Samostatnou kanalizáciou a zberačom na ulici Poľnej sú do ČOV privádzané vody z priemyselného parku Chemes a z priemyselného parku Guttmanovo. Čistiareň odpadových vôd pre mesto Humenné je umiestnená juhozápadne od mesta v údolí Laborca a kapacitne pokrýva potreby mesta aj do budúcnosti (PHRSR, 2016).

Stoková sieť v meste Humenné je budovaná ako jednotná pre dažďové a splaškové vody. V časti IBV Dubník je kanalizačná sieť delená. Na kanalizačnú sieť Humenného je napojená do zberača „C“ aj splašková kanalizácia obce Jasenov. Odkanalizovanie Humenného je zabezpečené 3 hlavnými zberačmi „A“, „B“, „C“. Hlavným zberačom „A“ a jeho stokami AA, AB, AC, AD, AE, AE1, AE1-1, AF, je odkanalizované územie intravilánu mesta na pravej strane Laborca a to Sídliisko I. a II., domy okolo Kudlovskej cesty, ako aj časť sídliska Poľana ďalej z Gaštanovej ulice cez zb. „AA“. Stred mesta je odkanalizovaný do Zb. „A“ stokami „AB, AC, AD, AE, AP“. Zberač „A“ má po stoky „AE“ odľahčovaciu komoru „OK 2A“. Na stoke pred areálom Chemlonu je do zberača „A“ zaústená kanalizácia, ktorá odvádza vody z Humenskej mliekárne, a z Mecomu Humenné. Pred zaústením zberača „A“ do ČOV, je na zberači odľahčovacia komora „OK 1A“, do ktorej ústia aj zberače „B“ a „C“. Samostatnou kanalizáciou sú do ČOV privádzané vody zo závodov Chemlon 2 zberače K1 a K2 (kaprolaktová kanalizácia) a z Chemesu. Zaústené sú priamo na biologickú časť mestskej ČOV. Pozdĺž Poľnej ulice je vybudovaná časť zberača, do ktorého sú tiež zaústené odpadové vody z priemyselnej oblasti a po jeho dokončení budú odpadové vody privádzané priamo na ČOV. Tým sa zamedzí prípadnému odľahčeniu týchto nariadených priemyselných vôd do Laborca a odľahčí sa zberaču „A“, do ktorého je v súčasnosti tento nedokončený zberač zaústený. Zberač „B“ – odvádza odpadové vody z východnej časti územia, po pravej strane Laborca zo sídliska III., IBV Handrix, pomocou stôk BA, BB, BC, BD. Zberač „B“ profilu DN 2200/1400, ústi do odľahčovacej komory na zberači „A“ pred ČOV. Na trase zberača „B“ je tiež odľahčovacia komora OK 1B. Zberač „C“ – odvádza vody z ľavej strany Laborca, zo sídliska Pod Sokolejom, z Podskalky, a z Valáškovíc. Na trase zberača „C“ je odľahčovacia komora OK1C. Pred OK1C, je do zberača „C“ zaústená stoka DN 400, ktorá privádza splaškové vody z obce Jasenov. Za odľahčovacou komorou pokračuje zberač „C“ popod Laborec. Za Laborcom je prečerpávací stanica s kapacitou 650/s, ktorá výtlačným potrubím dopravuje vodu pred ČOV, do OK 1A na zberači „A“ (OD spríevodná správa Humenné, 2005).

ČOV

Čistiareň odpadových vôd pre Humenné je umiestnená juhovýchodne od mesta v údolí Laborca. Čistiareň bola navrhnutá ako mechanicko – biologická. kapacita ČOV, ako aj kapacita prietochnosti jednotnej kanalizačnej siete Humenného, umožňuje ju využiť na odtok splaškových vôd z neďalekých obcí a následne ich čistenia na ČOV Humenné. Uvažuje sa s prevodom a čistením odpadových vôd s výhľadom do roku 2030, z týchto obcí napojených na kanalizačný zberač Hrabovec n/Laborcom - Humenné: Hrabovec, Zbudské Dlhé, Rokytov, Slovenské Krivé, Jablož, Koškovce, Dedačov, Hankovce, Ľubiša, V. Ladičkovce, N. Ladičkovce, Veľopole, Adidovce, Vyšný Hrušov, Rovné, Udavské, Kochanovce, Lackovce, Hažín, s počtom obyvateľov 9 832 a s priemernou dennou produkciou odpadových vôd $1\,661,4\text{m}^3/\text{deň} = 19,23\text{l/s}$. Po zrealizovaní rozšírenia ČOV bude táto postačovať ako pre mesto Humenné, ktoré má mať vo výhľade 41 621 obyvateľov a s dennou produkciou odpadových vôd $14\,983\text{m}^3/\text{deň} = 173,4\text{l/s}$, tak aj pre spomínané obce (OD sprievodná správa Humenné, 2005).

Mesto Humenné patrí spomedzi ostatných samospráv v okrese Humenné k najviac odkanalizovaným s percentom napojenosti od 35 do 57 % (56,29 %).

Obrázok: Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť v okrese Humenné
Zdroj: 5.6.2022, http://www.sodbtn.sk/obce/vysledky_mapy_2021.php

Elektrická rozvodná sieť

Prenos elektrickej energie v **meste Humenné** a okolí sa uskutočňuje po prenosovom systéme 400 - 220 - 110 kV prostredníctvom energetických uzlov 400/220/110 kV transformovni ako aj distribučných sústav veľmi vysokého napätia (VVN) 110 kV.

Distribučné vedenia 110 kV slúžia pre rozdelenie elektrickej energie z nadradenej sústavy a zdrojov elektrickej energie (tepelné a vodné elektrárne) pre zásobovanie distribučných staníc 110/22 kV.

Na území mesta Humenné nie sú žiadne významnejšie zdroje el. energie. V prevádzke jeden zdroj, ktorý vyrába el. energiu pre vlastnú potrebu a pre odberateľov materských akciových spoločností - Chemes, a. s. Humenné typ zdroja - TG – parná turbína, inštalovaný výkon - 24 MW.

Zabezpečenie zásobovania UMR Humenné elektrickou energiou od výrobcu - Slovenské elektrárne, a. s. (EVO Vojany I. a II., EMO Mochovce, EBO Jaslovské Bohunice a iné) realizuje prevádzkovateľ prenosovej sústavy SEPS, a. s. Bratislava prostredníctvom svojich 400, 220 a 110 kV vedení na území SR a kraja. Priamo v meste sa vedenia 400 kV a 220 kV nenachádzajú. Mesto je zásobované el. energiou z nadradenej elektrizačnej prenosovej sústavy, ktorá napája elektrické stanice Spišská Nová Ves 400/110 kV, Lemešany 400/220/110 kV a Voľa 220/110 kV. Z týchto elektrických staníc - transformovni sú napájané 110 kV vedeniami el. stanice VVN/VN. Sú tu uvedené aj napájacie vedenia 110 kV pre veľkoodberateľov – **Chemes Humenné**.

Pre mesto Humenné VSD, a. s. Košice distribuuje elektrinu prostredníctvom svojich zariadení – predovšetkým elektrickými vedeniami a transformátormi napäťových hladín 110 kV, 22 kV, 10 kV a 0,4 kV.

Vzdušné vedenia VVN 110 kV - SVIDNÍK – HUMENNÉ, kV 2x110 č. vedenia: 6851/ 6852 Dvojité, HUMENNÉ – VOĽA kV 2x110 č. vedenia: 6615/ 6616 Dvojité, VRANOV – SNINA, kV, č. vedenia: 110 6717 Jednoduché, VOĽA – CHEMES HUMENNÉ kV 2x110 č. vedenia: 6843/ 6844 Dvojité,

Stanice VVN/VN: ES HUMENNÉ kV 110/22 Inštalovaný výkon MVA 25 + 40, ES CHEMES HUMENNÉ kV 110/VN, Inštalovaný výkon MVA 40+3x25 (UPN PSK, 2019).

Zásobovanie elektrickou energiou mesta Humenné

Mesto Humenné je v súčasnosti zásobené elektrickou energiou z elektrickej stanice 110/22 kV – Humenné, pomocou VN vedení č. 421, 422, 435, 436, 438 a 520. Dodávka elektrickej energie pre jednotlivých odberateľov mesta je zabezpečená sieťou transformačných staníc 22/0,4 kV (viď grafickú časť a tabuľku v textovej časti). 22 kV rozvod k jednotlivým transformovniám je prevedený vonkajšími, resp. 22 kV kábelovými vedeniami (OD sprievodná správa Humenné, 2005).

V oblasti zabezpečovania zdrojov elektrickej energie pre rekonštrukciu jestvujúceho jednoduchého vedenia na dvojité ES Vranov - ES Snina je potrebné rezervovať koridor pre odbočenie - zaústenie tohto vedenia cez ES Humenné. Vedenia VVN a VN prechádzajúce lokalitou: VVN 6615/6616 2x110 ES Voľa - ES Humenné dvojité VSD VVN 6843/6844 2x110 ES Voľa - ES Chemes Humenné dvojité VSD VVN 6851/6852 2x110 ES Humenné - ES Stročin (Svidník) dvojité VSD VVN 6717 110 ES Vranov - ES Snina jednoduché VSD VN 438 22 ES Humenné jednoduché VSD VN 436 22 ES Humenné jednoduché VSD VN 224 22 ES Humenné dvojité VSD VN 259 22 ES Humenné jednoduché VSD VN 267 22 ES Humenné jednoduché VSD VN 421 22 ES Humenné jednoduché VSD VN 422 22 ES Humenné jednoduché VSD VN 520 22 ES Humenné jednoduché VSD VN 435 22 ES Humenné jednoduché VSD VN 252 22 ES Humenné jednoduché VSD VN 296 22 ES Humenné jednoduché VSD Sekundárne elektrické rozvody NN a verejné osvetlenie: Existujúce sekundárne elektrické rozvody NN sú realizované vzdušným vedením na podperných bodoch (na betónových stĺpoch) a úložnými káblami v zemi v trasách situovaných vedľa miestnych komunikácií. Kmeňové vzdušné vedenia sú tvorené vodičmi prierezu 3x70+50mm² AlFe6, resp. (PHSR mesta Humenné. 2016).

V súčasnosti je mesto Humenné napájané z dvoch transformovní 110/22 kV, ktorých vlastníkom je VSE a. s. a nachádzajú sa k. ú. mesta.

Transformovňa Humenné (pri Tp. Humenné) - napájanie z dvoch liniek 110 kV č. 7852 a č. 7853 a transformácia zo 110 kV na 22 kV cez tri transformátory T 101, T102, T103, každý s výkonom 40 MVA (PHSR mesta Humenné. 2016).

Na území mesta nie sú významné zdroje el. energie.

Mesto Humenné je zásobované elektrickou energiou z 22 kV distribučných vedení prostredníctvom 22/0,4 kV transformovní. Vyťaženosť jednotlivých transformovní je cca 50 - 90 %. Rozvody NN elektrického vedenia sú prevažne vzdušné, na betónových a drevených podperách, v zástavbe aj na strešných konzolách. Sekundárna sieť je v nevyhovujúcom technickom stave.

Vedenia VVN a VN prechádzajúce cez mesto Humenné:

VVN 6615/6616	2x110 ES Voľa - ES Humenné dvojité VSD
VVN 6843/6844	2x110 ES Voľa - ES Chemes Humenné dvojité VSD
VVN 6851/6852	2x110 ES Humenné - ES Stročin (Svidník) dvojité VSD
VVN 6717	110 ES Vranov - ES Snina jednoduché VSD
VN 438	22 ES Humenné jednoduché VSD
VN 436	22 ES Humenné jednoduché VSD
VN 224	22 ES Humenné dvojité VSD
VN 259	22 ES Humenné jednoduché VSD
VN 267	22 ES Humenné jednoduché VSD
VN 421	22 ES Humenné jednoduché VSD
VN 422	22 ES Humenné jednoduché VSD
VN 520	22 ES Humenné jednoduché VSD
VN 435	22 ES Humenné jednoduché VSD
VN 252	22 ES Humenné jednoduché VSD
VN 296	22 ES Humenné jednoduché VSD (PHSR, 2016).

Existujúce sekundárne elektrické rozvody NN sú realizované vzdušným vedením na podperných bodoch (na betónových stĺpoch) a úložnými káblami v zemi v trasách situovaných vedľa miestnych komunikácií. Kmeňové vzdušné vedenia sú tvorené vodičmi prierezu 3x70+50mm² AlFe6, resp. 4x70/11 AlFe a samonosným káblom AES 4x120 v trase vedľa hlavných miestnych komunikácií, odbočky do uličiek vodičmi prierezu 4x35mm² AlFe6. Kmeňové vedenia v zemi sú tvorené káblami prierezu AYKY 3x240+120mm², resp. AYKY (NAYY) 4x150mm² v trase vedľa hlavných miestnych komunikácií. Existujúce verejné osvetlenie je tvorené vodičom 25mm² AlFe a výbojkovými svietidlami na podperných bodoch NN siete s napojením a ovládaním z rozvádzačov verejného

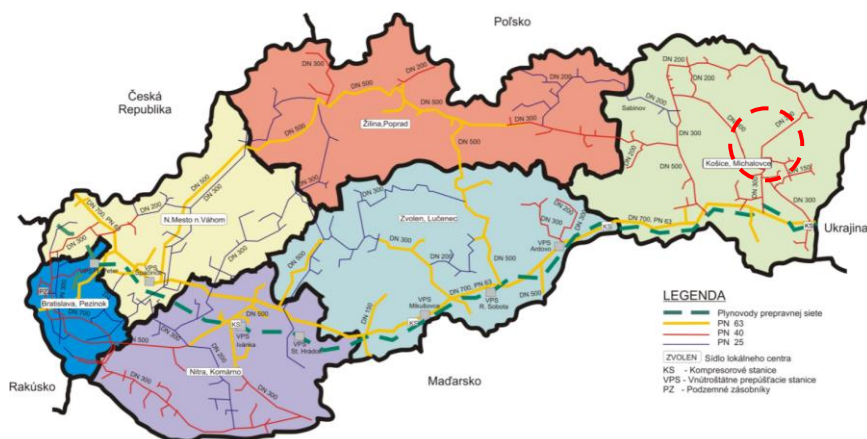
osvetlenia (časť rozvážačov verejného osvetlenia bola vymenená za rozvážače s diaľkovým riadením siete verejného osvetlenia) (PHRSR, 2016).

Ochranné pásma

- ochranné pásmo vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36 vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na vedenie od krajného vodiča pri napätí:
 - od 1 kV do 35 kV vrátane: 1. pre vodiče bez izolácie 10 m, v súvislých lesných priesekoch 7 m,
 - pre vodiče so základnou izoláciou 4 m, v súvislých lesných priesekoch 2 m, 3. pre zavesené káblové vedenie 1 m
- od 35 kV do 110 kV vrátane 15 m
- od 220 kV do 400 kV vrátane 25 m
- v ochrannom pásme vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia a pod elektrickým vedením je zakázané:
 - zriaďovať stavby, konštrukcie a skládky
 - vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m
 - vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m vo vzdialenosti 2 m od krajného vodiča vzdušného vedenia s jednoduchou izoláciou
 - uskladňovať ľahko horľavé alebo výbušné látky
 - vykonávať činnosti ohrozujúce bezpečnosť osôb a majetku
 - vykonávať činnosti ohrozujúce elektrické vedenie a bezpečnosť a spoľahlivosť prevádzky sústavy
 - vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m vo vzdialenosti presahujúcej 5 m od krajného vodiča vzdušného vedenia možno len vtedy, ak je zabezpečené, že tieto porasty pri páde nemôžu poškodiť vodiče vzdušného vedenia
- vlastník pozemku je povinný umožniť prevádzkovateľovi vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia prístup a prístup k vedeniu a na tento účel umožniť prevádzkovateľovi udržiavať voľný pruh pozemkov (bezlesie) v šírke 4 m po oboch stranách vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia (táto vzdialenosť sa vymedzuje od dotyku kolmice spustenej z vonkajšej strany nadzemného elektrického vedenia na vodorovnú rovinu ukotvenia podporného bodu)
- ochranné pásmo zaveseného káblového vedenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36 vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na vedenie od krajného vodiča pri napätí od 35 kV do 110 kV vrátane je 2 m
- ochranné pásmo vonkajšieho podzemného elektrického vedenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36 vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách krajných káblov vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na toto vedenie od krajného kábla:
 - 1 m pri napätí do 110 kV vrátane vedenia riadiacej regulačnej a zabezpečovacej techniky
 - 3 m pri napätí nad 110 kV
- v ochrannom pásme vonkajšieho podzemného elektrického vedenia a nad týmto vedením je zakázané:
 - zriaďovať stavby, konštrukcie, skládky, vysádzať trvalé porasty a používať osobitne ťažné mechanizmy
 - vykonávať bez predchádzajúceho súhlasu prevádzkovateľa elektrického vedenia zemné práce a iné činnosti, ktoré by mohli ohroziť elektrické vedenie, spoľahlivosť a bezpečnosť prevádzky, prípadne sťažiť prístup k elektrickému vedeniu
- ochranné pásmo elektrickej stanice vonkajšieho vyhotovenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36:
 - s napätím 110 kV a viac je vymedzené zvislými rovinami, ktoré sú vedené vo vodorovnej vzdialenosti 30 m kolmo na oplatenie alebo na hranicu objektu elektrickej stanice
 - s napätím do 110 kV je vymedzené zvislými rovinami, ktoré sú vedené vo vodorovnej vzdialenosti 10 m kolmo na oplatenie alebo na hranicu objektu elektrickej stanice
 - s vnútorným vyhotovením je vymedzené oplatením alebo obostavanou hranicou objektu elektrickej stanice, pričom musí byť zabezpečený prístup do elektrickej stanice na výmenu technologických zariadení
- v ochrannom pásme elektrickej stanice je zakázané vykonávať činnosti, pri ktorých je ohrozená bezpečnosť osôb, majetku a spoľahlivosť a bezpečnosť prevádzky elektrickej stanice (UPD M., 2008).

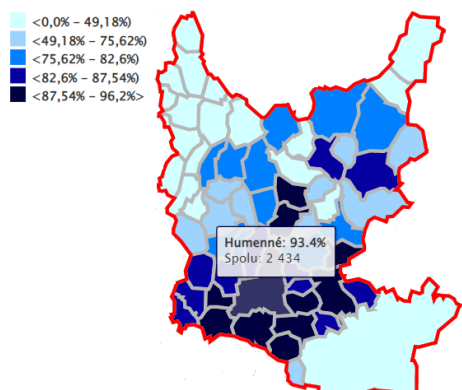
Zásobovanie plynom

Územie je zásobované zemným plynom naftovým z nadradenej plynárenskej sústavy. Ako zdroj plynu slúži medzištátny plynovod VTL DN 700, PN 6,4 MPa. Na tento medzištátny plynovod je napojený vysokotlakový plynovod DN 500/300, PN 4,0 MPa v trasách Haniska pri Košiciach – Drienovská Nová Ves – Tatranská Štrba, Rakovec - Strážske - **Humenné** - Snina. Jednotlivé okresy kraja sú zásobované z vysokotlakových plynovodov, ktoré sú vybudované na pracovný tlak 2,5 až 4,0 MPa (UPN PSK, 2019).

Obrázok: Hlavné distribučné vetvy plynovodov v UMR Humenné

Zdroj: 4.11.2021, <https://www.spp-distribucia.sk/o-spolocnosti/co-robime/mapa-distribucnej-siete/>

Obrázok: Podiel domov s plynovou prípojkou v obciach v UMR Humenné k 1. 1. 2021

Zdroj: 20.7.2022, <https://www.scitanie.sk/domy/zakladne-vysledky/struktura-domov-podla-plynovej-pripojky/OK/SK0412/OB>

Zásobovanie plynom mesto Humenné

Mesto Humenné je pripojené na zdroj plynu z MŠP a podzemných zdrojov v okresoch Michalovce a Trebišov prostredníctvom VTL plynovodu MŠP – Strážske – Humenné DN 300, PN 4,0 MPa a Humenné – Snina DN 200, PN 4,0 MPa. Mesto Humenné je zásobované plynom z VTL plynovodu prostredníctvom troch regulačných staníc VTL/STL: RS č.1 – 3000 m³/h, RS č.2 – 5000 m³/h, RS č.3 – 16000 m³/h (Chemes) (OD sprievodná správa Humenné, 2005).

Územná jednotka	Spolu	áno (abs.)	áno (%)	nie (abs.)	nie (%)	nezistené (abs.)	nezistené (%)
Humenné	2606	2434	93,4	137	5,26	35	1,34

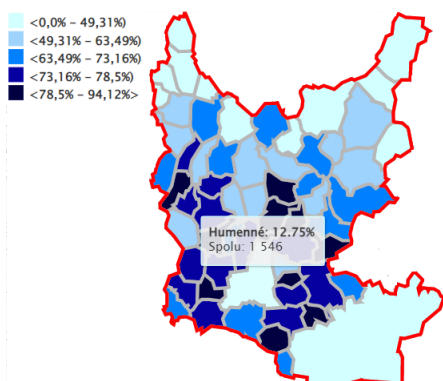
Zdroj: 22.7.2022, <https://www.scitanie.sk/domy/zakladne-vysledky/struktura-domov-podla-typu-kanalizacneho-systemu/OK/SK031B/OB>

Ochranné pásma

- ochranné pásmo plynovodu v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 56 vymedzené vodorovnou vzdialenosťou od osi priameho plynovodu alebo od pôdorysu technologickej časti plynárenského zariadenia merané kolmo na os plynovodu alebo na hranu pôdorysu technologickej časti plynárenského zariadenia:
 - 4 m pre plynovod s menovitou svetlosťou do 200 mm
 - 8 m pre plynovod s menovitou svetlosťou od 201 mm do 500 mm
 - 1 m pre plynovod, ktorým sa rozvádza plyn na zastavanom území mesta s prevádzkovaným tlakom nižším ako 0,4 MPa
 - 8 m pre technologicke objekty
- bezpečnostné pásmo plynovodu v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 57 vymedzené vodorovnou vzdialenosťou od osi priameho plynovodu alebo od pôdorysu technologickej časti plynárenského zariadenia merané kolmo na os plynovodu alebo na hranu pôdorysu technologickej časti plynárenského zariadenia:
 - 10 m pri plynovodoch s tlakom nižším ako 0,4 MPa prevádzkovaných na voľnom priestranstve a na nezastavanom území
 - 20 m pri plynovodoch s tlakom od 0,4 MPa do 4 MPa a s menovitou svetlosťou do 350 mm
 - 50 m pri regulačných staniach, filtračných staniach, armatúrnych uzloch určí v súlade s technickými požiadavkami prevádzkovateľ distribučnej siete pri plynovodoch
- s tlakom nižším ako 0,4 MPa, ak sa nimi rozvádza plyn v súvislej zástavbe (ÚPD M.,2008).

Zásobovanie teplom

Spôsob zabezpečovania tepla sa delí na decentralizovaný a centralizovaný, pričom je závislý od hustoty zástavby, roku výstavby objektov a ich charakteru. Centralizovaný systém zásobovania teplom (CZT) sa uplatňuje v okresnom meste **Humenné**. Zdrojom energie je predovšetkým zemný plyn a pevné palivá. Podiel bytov s ústredným lokálnym kúrením v meste Humenné a celom okrese prezentuje nasledujúci obrázok.

Obrázok: Podiel bytov s ústredným kúrením lokálnym v obciach v okrese Humenné k 1. 1. 2021

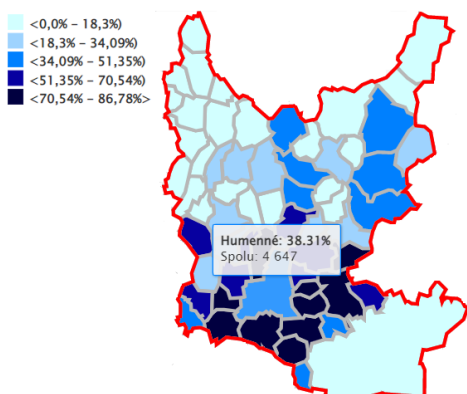
Zdroj: 25.7.2022, <https://www.scitanie.sk/byty/zakladne-vysledky/pocet-bytov-podla-typu-kurenia/>

Územná jednotka	Spolu	ústredné kúrenie diaľkové (%)	ústredné kúrenie lokálne (%)	etážové kúrenie (%)	samostatné vykurovacie teleso (%)	iný (%)	bez kúrenia (%)	nezistený (%)
Humenné	12130	80,45	12,75	0,61	5,47	0,11	0,02	0,61

Zdroj: 22.7.2022, <https://www.scitanie.sk/byty/zakladne-vysledky/pocet-bytov-podla-typu-kurenia/OK/SK031B/OB>

Územná jednotka	Spolu	plyn (%)	elektrina (%)	kvapalné palivo (%)	pevné palivo (%)	solárna energia (%)	iný (%)	žiadny (%)	nezistený (%)
Humenné	12130	38,31	0,17	0,06	60,52	0,06	0,27	0,02	0,59

Zdroj: 22.7.2022, <https://www.scitanie.sk/byty/zakladne-vysledky/pocet-bytov-podla-zdroju-energie-vyuzivaneho-na-vykurovanie/OK/SK031B/OB>

Obrázok: Podiel bytov s vykurovaním plynom v obciach v okrese Humenné k 1. 1. 2021

Zdroj: 25.7.2022, <https://www.scitanie.sk/byty/zakladne-vysledky/pocet-bytov-podla-zdroju-energie-vyuzivaneho-na-vykurovanie/OK/SK031B/OB>

Zásobovanie teplom v meste Humenné vychádza a je riešené dvoma spôsobmi:

Centralizovaným zásobovaním teplom (CZT) z ústredných zdrojov tepla. V rámci mesta Humenné sa navrhuje využívať CZT v súčasných kapacitných možnostiach za predpokladu realizácie technických opatrení z hľadiska znižovania vypúšťania emisií plyných aj pevných do ovzdušia. Doporučuje sa prenos tepelnej energie v sídlíštnom zásobovaní riešiť zmenou média z pary na horúcu, resp. teplú vodu so súčasnou rekonštrukciou rúrových rozvodov v bezkanálovom prevedení uloženia z predizolovaných rúr. Prehodnotiť po hydraulickom vyvážení celého systému opodstatnenosť parametrov existujúcich čerpadiel a realizovať centrálny MaR systém.

Zásobovanie teplom v meste Humenné

Časť mesta Humenné v súčasnosti je zásobované teplom pre ÚK a PTÚV z centrálného zdroja tepla Chemes a.s. Humenné s inštalovaným výkonom kotlov 344 MW a výrobou tepla – 3 414,96 TJ. Rodinné domy (cca 95 %) sú zásobované teplom pre ÚK a PTÚV z vlastných domových kotolní na spaľovanie zemného plynu. 5 % RD pre vykurovanie a PTÚV využíva elektrickú energiu, resp. iný druh tepelného zdroja.

Zástavba bytovými domami, občianska vybavenosť, priemysel a čiastočne aj rodinné domy sú prostredníctvom sekundárnych tepelných rozvodov 90/70 °C pripojené z horúcovodných 150/80 °C výmenníkových staníc napájaných z CZT prostredníctvom horúcovodných 150/80 °C napájačov:

- severná vetva - 2 x DN 350 mm až 2 x DN 150 mm
- južná vetva - 2 x DN 350 mm až 2 x DN 150 mm
- vetva 1. máj - 2 x DN 400 mm až 2 x DN 125 mm.

Priemyselná zóna je pripojená na zdroj tepla pary 180 °C parnými napájačmi o parametroch DN 300 mm až DN 100 mm.

Na horúcovodný napájač severná vetva je pripojených 31 ks výmenníkových staníc s inštalovaným tepelným výkonom 41,731 MW(t) a výrobou tepla 298,3 TJ/rok. Na horúcovodný napájač južná vetva je pripojených 18 ks výmenníkových staníc s inštalovaným tepelným výkonom 41,254 MW(t) a výrobou tepla 297,03 TJ/rok. Na horúcovodný napájač Sídlička pod Sokolejom je v súčasnosti pripojených 7 ks výmenníkových staníc s inštalovaným tepelným výkonom 30,92 MW(t) a výrobou tepla 222,310 TJ/rok. Prenosové potrubie 2 x DN 400 mm je dimenzované pre prenos tepla aj pre ďalších 11 ks navrhovaných výmenníkových staníc pre Sídličko pod Sokolejom s ďalším inštalovaným výkonom 40,644 MW(t) a výrobou tepla 292,636 TJ/rok s 25 % rezervou inštalovaného výkonu a výroby tepla, čím sa dosiahne inštalovaný výkon výmenníkových staníc na horúcovodných napájačoch 161,119 MW(t) s výrobou tepla 1 160 TJ/rok. Na paru 180 °C samostatnými, resp. združenými parnými napájačmi sú pripojené organizácie v priemyselnej zóne Západ, Vojenská správa a na severnej strane SDU a skleníky s celkovou potrebou tepla 405,1 TJ/rok pre potreby priameho parného vykurovania, teplovodného vykurovania a prípravu TUV prostredníctvom výmenníkových staníc para – voda a využitím pary 180 °C pre technologické účely (OD sprievodná správa Humenné, 2005).

Obnoviteľné zdroje energie

V súlade s Národným akčným plánom pre obnoviteľné zdroje energie (2011) a zákonom č. 309/2009 Z. z o podpore obnoviteľných zdrojov energie, rozvoj obnoviteľných zdrojov energie je potrebné chápať komplexne. Okrem zhodnotenia energetickej efektívnosti je aj stanovenie pravidiel vzťahu medzi využívaním obnoviteľných zdrojov energie a ochranou prírody a krajiny tak, aby nebola ani jedna z týchto oblastí diskriminovaná. Súčasťou sú štandardy, ktoré je potrebné rešpektovať ako krajinné ekologické a environmentálne limity. Intenzívnejšie využívanie OZE v meste **Humenné** má svoje opodstatnenie nielen v legislatíve, ale aj z pohľadu environmentálnych činností potrebných pre rozvoj kraja a jeho dlhodobú stabilitu. Využívanie OZE významnou mierou prispieva k zvýšeniu sebestačnosti pri výrobe energie i pri energeticky efektívnom hospodárení s energiami v MR. Zvyšovanie podielu OZE v energetickom mixe má kľúčovú úlohu pri dosahovaní trvalo udržateľného rozvoja mesta. Nasadzovanie OZE prispieva k zníženiu emisií skleníkových plynov a iných škodlivín, k ochrane biodiverzity a má potenciál riešiť problematiku zaobchádzania s odpadmi. Optimálne nasadzovanie OZE zlepšuje celkový stav životného prostredia v regiónoch na strane jednej, pričom na strane druhej zlepšuje činitele vplývajúce na zdravotný stav obyvateľstva v meste. Investície do OZE podporujú rozvoj vzdelávania, rozvoj vidieka, medziregionálnu i medzinárodnú spoluprácu, podporujú vedu a výskum. Implementácia OZE v meste prispieva k rozvoju služieb, podnikania, priemyslu a poľnohospodárstva, pričom napomáha tvorbe nových pracovných príležitostí a medziregionálnych rozdielov.

Prioritou v oblasti implementácie OZE musí byť podpora vytvárania úspor energie, ktorá predstavuje základ pre nasadenie OZE v **meste**. Implementácia OZE musí vychádzať z konkrétnych opatrení so súčasným zhodnotením energetickej efektívnosti. Vybudovať dispečingy v oblasti spotreby a nakladania s energiami je prvým a nevyhnutným krokom. Nasledovať by mali jasne definované potreby, požiadavky a činitele vplývajúce na výrobu, distribúciu a spotrebu energie s výraznou podporou OZE. Je potrebné aj posúdiť možnosť využitia poľnohospodárskych prebytkov (slama, odrezky, fytomasa a pod.), ako aj možnosť využitia tepla z geotermálnych vrtov. Podporovať malé vodné elektrárne, ktoré stavebnou činnosťou významne neovplyvnia vodné toky. Vybudovať miesta prvého kontaktu s cieľom zabezpečiť kvalitnú odbornú poradenskú činnosť v oblasti nasadzovania OZE pre konkrétne zariadenia, budovy i širokú verejnosť. Pri stavebnom konaní doporučovať analýzu možnosti využitia slnečnej energie. Je potrebné podporiť výskumnú a publikačnú činnosť v kraji pri nasadzovaní OZE (UPN PSK, 2019).

V meste sú nasledujúce zdroje OZE:

Lokalita zdroja	Palivo primárneho zdroja	Inštalovaný výkon generátora(ov) [kW]
Slnečná energia		
FVE Humenné 1	slnečná energia<1MW	998
FVE Humenné 1	slnečná energia<1MW	998
Biomasa		

KGJ Humenné
BPS Humenné

plyn ČOV
bioplyn

127
999

Verejné osvetlenie

Rozvody verejného osvetlenia sú realizované dvojako, a to v súbehu so sekundárnym rozvodom nízkonapäťového kábelového vedenia alebo spolu s vonkajšími sekundárnymi rozvodmi. Verejné osvetlenie v častiach, ktoré boli zrekonštruované, predstavuje jednotne koncipovanú svetelnú sústavu s jednotným druhom stožiarov a svietidiel. Celková sústava verejného osvetlenia v meste je však v súčasnosti ešte nejednotná a rôznorodá. Je predpoklad, že postupnou realizáciou obnovy jednotlivých mestských častí sa celková koncepcia verejného osvetlenia zosúladí a bude predstavovať ucelený a rovnorodý celok.

Telekomunikácie

Po telekomunikačnej stránke prislúcha mesto Humenné do primárnej oblasti Humenné s digitálnou telefónnou ústredňou HOST mesta Humenné. Mesto Humenné je zaradené do **regionálnej oblasti 057 – Humenné**. Z kábla prístupovej siete OOK sú prevedené účastnícke rozvody miestnej telefónnej siete (MTS). Telefónne rozvody (MTS) sú papršlekovite rozvetvené do riešeného územia mesta a to podzemným vedením, optickými káblami a vzdušnými rozvodmi metalickými káblami na podperných bodoch (okrajových obciach mesta) do jednotlivých účastníckych rozvádzačov (ÚR). Časť miestnej telefónnej siete je zakáblovaná metalickými káblami vedenými popri hlavných prístupových komunikáciách. V súčasnosti každá obec UMR disponuje digitálnou telefónnou ústredňou, čo podporuje rozvoj obcí po jej informačno - komunikačnej stránke. Rozvojové ciele stanovené telekomunikačným projektom kladú dôraz na digitalizáciu ústrední a budovanie trasy diaľkových optických káblov DOK a OOK a SDH technológiu aj v tejto najnižšej úrovni siete nielen v meste Humenné. Týmto sa okrem iného vytvoria predpoklady pre splnenie strategických cieľov ST (optika bližšie k zákazníkovi, vyššia kvalita a sortiment služieb, vytvorenie predpokladov pre poskytovanie multimediálnych služieb).

Rozvoj telekomunikačnej infraštruktúry zaznamenal v meste **Humenné** v poslednom období výrazný kvalitatívny aj kvantitatívny nárast, predstihujúci rozvoj ostatných odvetví. Uskutočňuje sa to obnovou a rozšírením telekomunikačných technológií a prístupových sietí, výrazne sa rozvinul rozsah poskytovaných služieb po pevnej sieti, súčasne sa modernizujú a rozvíjajú služby mobilných operátorov. V dostupnosti optických zariadení v rámci územia okolitých vidiek zaostáva, tato ponuka prakticky absentuje. Veľkí operátori ako Telekom alebo Orange sa sústreďujú hlavne na **okresné sídlo Humenné** a priľahlé obce.

Operátori na mobilnej telekomunikačnej sieti:

Slovak Telekom, a. s., Orange, a. s. , O2 Slovakia, s. r. o., SWAN, a. s.

V oblasti pevných sietí je najväčším poskytovateľom širokopásmového internetu v meste prostredníctvom optických a metalických sietí (FTTX, ADSL, VDSL). Ponúka tiež digitálnu televíziu formou najmodernejšej IPTV a tiež satelitnej technológie DVB-S2. V oblasti mobilnej komunikácie poskytuje prístup na internet prostredníctvom viacerých technológií vysokorychlostného prenosu dát - GPRS/EDGE, UMTS FDD/HSDPA/HSUPA, FLASH-OFDM, LTE (4G).

Orange je vedúcou telekomunikačnou spoločnosťou a najväčším mobilným operátorom. Mobilné služby poskytuje prostredníctvom 2G siete, ktorá pokrýva 99,6% populácie, prostredníctvom 4G siete, ktorá je dostupná pre takmer 100% populácie v meste. Pevný internet a digitálnu televíziu poskytuje Orange taktiež prostredníctvom technológie DSL, ktorá je dostupná na väčšine územia mesta. O2 je tretím najväčším mobilným operátorom na Slovensku, ktorý pokračuje v rozširovaní vlastnej 4G siete.

SWAN, a. s. je najmladším mobilným operátorom, ktorý získal kľúčové frekvenčné spektrum pre 4G sieť a momentálne buduje vlastnú infraštruktúru (UPN PSK, 2019).

Mobilné telekomunikačné siete

Súčasná sieť mobilných operátorov Orange, a. s., Slovak Telekom, a. s., Telefónica O2, a. s., a SWAN, a. s. poskytuje v mobilnej sieti GSM prenos hlasu a dát v rozsahu 2G (900 + 1 800 MHz), 3G (2 100 MHz) aj 4G (800 MHz, 1 800 MHz a 2 600 MHz). Jestvujúci operátori v rámci zaistenia vysokej rýchlosti prenosu dát pripájajú jednotlivé základňové stanice v meste pomocou optických káblov na vybudovanú podzemnú transportnú optickú sieť. Z dôvodu rozširovania a skvalitnenia služieb je potrebné rešpektovať zahustenie základňových vysielacích staníc a budovanie nových v navrhovaných rozvojových lokalitách. Z hľadiska výhľadu služieb v rozsahu hlasových a dátových sú sprístupňované aj služby mobilnej siete štvrtej generácie - UMTS s vysokorýchlostnou dátovou sieťou pre pozemný aj satelitný prístup. Nasadenie novej multimódovej technológie umožní vyššiu flexibilitu riadenia siete a plynulú migráciu z GSM na nové technológie (UPN PSK, 2019).

Pevné telekomunikačné siete

Prevádzkovatelia pevných telekomunikačných sietí v Prešovskom kraji v súčasnosti neuvažujú o ďalšej výstavbe diaľkových optických káblových trás. Dominantným operátorom je spol. Slovak Telekom, nasleduje spol. Orange s vlastnou optickou sieťou, Antik Telecom, s. r. o., spol. UPC Broadband Slovakia, s. r. o. a spol. Slovanet, a.s. Jestvujúca vybudovaná kostra diaľkových optických káblov - spol. Slovak Telekom, a. s. a spol. Orange je dostatočná na pokrytie súčasných aj výhľadových požiadaviek. Všetky okresné mestá v Prešovskom samosprávnom kraji majú vybudované telekomunikačné uzly pripojené na diaľkové optické káble, ktoré predstavujú transportnú optickú sieť na Slovensku. Hlavné smery telekomunikačných trás spol. Slovak Telekom:

Prešov – Levoča - Poprad, Prešov – Bardejov, Prešov – Vranov nad Topľou - **Humenné**.

Hlavné telekomunikačné uzly spol. Slovak Telekom: TO Prešov, M. Čulena 55, TO Poprad, Nám. sv. Egídia 3643, TO Bardejov, Dlhý rad 19 A/3 a **TO Humenné, Nám. slobody 55** (UPN PSK, 2019).

Ochranné pásma

- ochranné pásma telekomunikačných vedení, zariadení a objektov verejnej telekomunikačnej siete v zmysle Zákona o elektronických komunikáciách č. 610/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov (ÚPD M., 2008).

Civilná ochrana obyvateľstva

V meste v súčasnosti nie sú vybudované väčšie špeciálne zariadenia v súvislosti s civilnou ochranou (vybudované v minulosti už neplnia svoju funkciu). Ukrytie obyvateľov je riešené formou jednoduchých úkrytov budovaných svojpomocne. Väčšia časť objektov v meste je podpivničená, pivničné priestory slúžia pre ukrytie obyvateľstva. V rámci navrhovaných rozvojových plôch určených pre obytnú výstavbu sa ukrytie obyvateľstva bude riešiť v pivničných priestoroch obytných objektov, príp. zariadení občianskej vybavenosti.

Požiarina ochrana

Mesto má vybudovanú verejnú vodovodnú sieť. Na hlavné potrubia sú napojené uličné rozvody. Priestorová štruktúra a dimenzie komunikácií zabezpečujú dobrú dostupnosť pre zásahové vozidlá požiarnej ochrany. Zásobovanie nových rozvojových plôch požiarou vodou sa navrhuje riešiť z miestnej verejnej vodovodnej siete. Príjazd pre požiarne vozidlá, v rozvojových zámeroch bude zabezpečený po spevnených komunikáciách šírky minimálne 3,5 m (čím sa dosiahne požadovaná minimálna šírka 3 m v zmysle § 82 vyhl. MV SR č. 94/2004 Z.z.).

Protipožiarina ochrana spadá pod HaZZ Humenné. Požiarna stanica mesta je s dobrým technickým vybavením je v centrálnej zóne mesta. Požiarny vodovod v obci musí spĺňať požiadavky vyhláška MV SR č. 699/2004 Z. z. o zabezpečení stavieb vodou na hasenie požiarov.

História Záchrannej brigády Hasičského a záchranného zboru v Humennom je spätá so 103. tankovým plukom, ktorý bol do Humenného presunutý z Mladej (ČR) v roku 1968. Tento pluk bol v roku 1991 zrušený a od 1. apríla 1992 bol z pôvodného pluku reorganizáciou vytvorený 32. vojenský záchranný pluk Civilnej ochrany. Záchranný pluk Civilnej ochrany bol v Humennom zriadený hlavne z dôvodu koncentrácie priemyslu v oblasti východného Slovenska. Tento pluk bol do konca februára 1993 ešte v podriadenosti Ministerstva obrany SR ale následne prešiel do podriadenosti Sekcie Civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR. Základom materiálneho vybavenia pluku bola spočiatku technika pochádzajúca z bývalého tankového pluku ale postupne bola dopĺňaná špeciálnou

technikou. Od 1. apríla 1995 bol pluk premenovaný na 73. vojenský záchranný pluk Civilnej ochrany. K ďalšej zmene názvu došlo 1. januára 1999, keď sa pluk premenoval na 73. Záchrannú brigádu Civilnej ochrany. Od 1. januára 2003 bola záchranná brigáda začlenená do Hasičského a záchranného zboru a premenovaná na Záchrannú brigádu Hasičského a záchranného zboru. K 1. januáru 2008 bola vykonaná reorganizácia, ktorá znížila počty príslušníkov brigády a počty techniky na úroveň, ktorá umožnila jej efektívnejšie fungovanie. Ďalšia reorganizácia brigády bola vykonaná k 1. júlu 2011. K posledným organizačným zmenám došlo k 1. januáru a k 1. októbru 2013.

Stručné zameranie činnosti záchrannej brigády: zdolávanie požiarov, vykonávanie záchranných, lokalizačných a likvidačných prác pri technologických haváriách, živelných pohromách a iných mimoriadnych udalostiach, núdzové odstraňovanie ľadových bariér, spolupráca pri likvidácii ohnísk nákaz zvierat, vysielanie potápačského modulu na výkon činností pod vodnou hladinou, nepretržitý príjem volaní o poskytnutie pomoci (20.10.2022, <https://www.minv.sk/?uvod>).

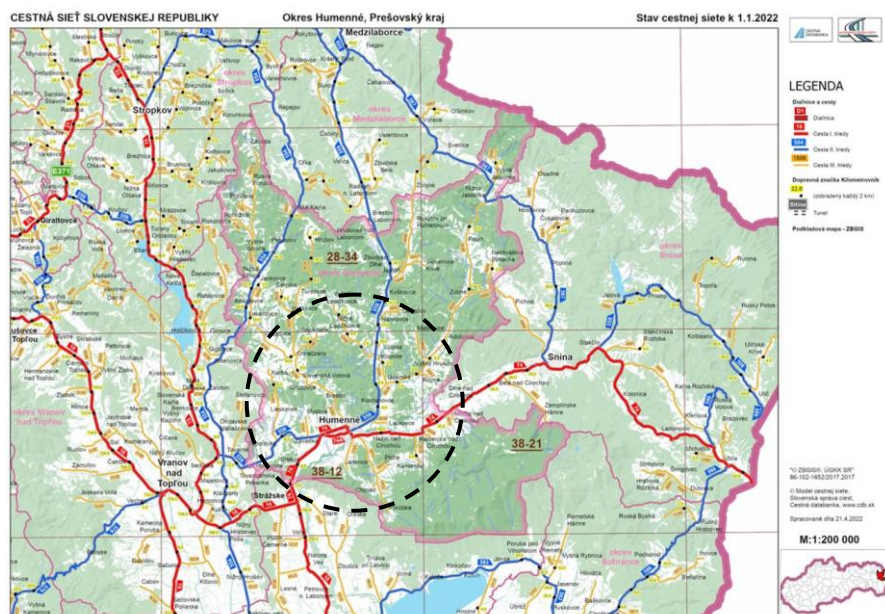
2.4. DOPRAVA

Modernizáciou a rozvojom dopravnej infraštruktúry v meste a jeho okolí dochádza k vytváraniu vhodných podmienok na kvalitný život jej obyvateľov. Rovnako vzrastajú možnosti na príliv investícií, ktoré si nevyhnutne vyžadujú kvalitnú cestnú sieť. Z hľadiska environmentálneho dochádza prvotne k negatívnym účinkom (napr. záber pôdy), druhotne však, po jej uvedení do prevádzky, prispieva k znižovaniu negatívnych vplyvov dopravy na životné prostredie. Kvalitnejšie technické parametre ciest prispievajú k plynulosti dopravy, tie isté úseky sú prekonávané za kratší čas, čím sa skracuje jazdná doba.

Cestný a železničný dopravný systém sprostredkúva dopravné vzťahy, ktoré svojou úrovňou a dopravným významom presahujú sídelnú úroveň. Priemet týchto dopravných vzťahov do územia možno hodnotiť z pohľadu väzieb širšieho územia k sídlu.

Po vstupe Slovenska do EÚ boli multimodálne koridory a ich doplnkové dopravné siete, pôvodne stanovené v rámci projektu TINA, začlenené do dopravnej siete krajín Európskej únie TEN – T. Paneurópska dopravná sieť pokrýva celé územie Európskej únie. Ako hlavné dopravné siete TEN-T na území prístupujúcich štátov sú definované siete, ktoré sú súčasťou multimodálnych dopravných koridorov, ktoré boli schválené Paneurópskou konferenciou ministrov dopravy ECM/CEMT v Helsinkách v roku 1997. Výsledné riešenie trás siete TEN-T v zásade akceptuje špecifické dopravné podmienky a sídelnú štruktúru územia Slovenska.

V zmysle Nariadenia EP a Rady (EÚ) 1315/2013, ktoré definuje štruktúru transeurópskej dopravnej siete ako dvojúrovňovú, neprechádzajú cez územie mesta Humenné **žiadne multimodálne** koridory základnej dopravnej siete TEN – T (TEN-T CORE Network

Obrázok: Cestná sieť v meste Humenné a jeho okolí

Zdroj: 25.7.2022, <https://www.cdb.sk/Files/Galleries/mapyokresov/humenne.jpg?w=1300>

Regionálnu dopravnú sieť PSK v nadväznosti na celoštátnu a sieť susediacich regiónov vytvárajú cesty:

- I/18, I/21, I/74 hranica ŽSK - Poprad – Levoča – Prešov - Lipníky - Vranov nad Topľou – **Humenné** hranica KSK (Michalovce) v rámci výhľadovej siete cestných komunikácií v systéme AGR,
- I/74 hranica KSK - **Humenné** – Snina – Ubľa – hranica Ukrajina ako súčasť ciest celoštátnej úrovne,
- II/559 **Humenné** - Medzilaborce ako cestný koridor nadregionálnej úrovne,

Prešovský kraj je prihraničným regiónom. Z hľadiska dopravnej polohy má významné postavenie pre celé východné Slovensko.

V súlade s KURS 2001 v znení Z a D 2011 sa dopravne Prešovský kraj spolu s Košickým krajom nachádza v dopravnom gravitačnom centre Východ. Na území Prešovského kraja sú definované hlavné a vedľajšie dopravné rozvojové osi zohľadňujúce ich význam v území. Hlavnú dopravnú rozvojovú os západ - východ tvorí prepojenie: hranica ŽSK - Poprad – Levoča – Prešov – Vranov nad Topľou - **Humenné** – št. hranica Ukrajina (UPN PSK, 2019).

Cesty I. triedy, regionálne komunikácie II a III triedy

Na území mesta Humenné sú definované hlavné a vedľajšie dopravné rozvojové osi zohľadňujúce ich význam v území.

Hlavnú dopravnú rozvojovú os západ - východ tvorí prepojenie:

I/74.

dĺžka: cesty "E" pre medzinárodnú premávku
trasy "TEM"
"TEN-t" koridory
diaľnice / D
diaľnice / D
cesty I. triedy
cesty II. triedy
cesty III. triedy
cesty I., II. a III. triedy spolu
diaľnice / D, diaľnice / R a cesty spolu

0,000 km
0,000 km
0,000 km
0,000 km
0,000 km
22,462 km
48,418 km
149,094 km
219,974 km
219,974 km

hustota cestnej siete:

0,292 km/km²
3,659 km/tis.obyvateľov

plocha: diaľnice / D	0 m ²
diaľnice / R	0 m ²
cesty I. triedy	232 924 m ²
cesty II. triedy	370 132 m ²
cesty III. triedy	898 953 m ²
cesty I., II. a III. triedy spolu	1 502 009 m ²
diaľnice / D, diaľnice / R a cesty spolu	1 502 009 m ²

Cesta I/74

Cesta I. triedy 74 (I/74) je cesta I. triedy na Slovensku vedúca zo Strážskeho cez hraničný priechod Ubl'a na Ukrajinu. Cesta vznikla preklasifikovaním a prečíslovaním úsekov ciest II. triedy nasledovne:

II/559 v úseku Strážske - **Humenné**

II/558 v úseku **Humenné** - Stakčín (oficiálne tu vedú obe cesty v peážii, no staničenie II/558 je prerušené)

II/560 v úseku Stakčín - Ubl'a.

I/74 sa začína v Strážskom na križovatke s I/18, odkiaľ pokračuje križovatkou s III/3741 a pokračuje do okresu **Humenné**.

V okrese Humenné sa najskôr križuje s I/74A a II/558A a v **Humennom** s I/74B, III/3826, I/74A, II/559, III/3831 a III/3832. V Kamenici nad Cirochou sa potom križuje s III/3835 a III/3836, mimo obce s III/3837 a prechádza do okresu Snina.

V sninskom okrese prechádza I/74 najskôr cez Dlhé nad Cirochou, kde sa križuje s III/3880, potom v Belej nad Cirochou s III/3881 a III/3882. I/74 sa potom v Snine križuje s II/567, v Stakčine s II/558 a III/3891, mimo obcí s III/3892, II/566, III/3893 a v Ubl'i s III/3894 a II/566. I/74 sa končí na hranici s Ukrajinou a cez hraničný priechod prechádza ako N13 (7.7.2022, [https://sk.wikipedia.org/wiki/Cesta_I._triedy_74_\(Slovensko\)\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Cesta_I._triedy_74_(Slovensko)))).

II/558

Cesta pôvodne viedla z Vranova nad Topľou (križovatka s I/18) cez Tovarné do Humenného a ďalej cez Sninu a Stakčín do Poľska, kde vyúsťovala v obci Majdan a pokračovala smerom do Sanoku. Úsek zo Stakčína na poľské hranice však bol len minimálne využívaný na medzinárodnú premávku, nakoľko na poľskej strane mal len prašný povrch. Koncom 70-tych rokov bol úsek od odbočky do Strážskeho (vtedy cesta II/559) po Stakčín pretriedený na cestu I. triedy a zaradený do novo vytvoreného ťahu I/74, spolu s úsekom II/559 Strážske - **Humenné** a celou cestou II/560 Stakčín - Ubl'a. Na začiatku 80-tych rokov bola cesta od obce Starina smerom na poľské hranice vyradená z cestnej siete a všetky obce v oblasti boli vystavované pre stavbu vodárenskej nádrže Starina, ktorá zároveň pôvodnú cestu zatopila. Úsek cesty od Stakčína mal byť pôvodne zrušený úplne, napokon však bolo rozhodnuté o jeho presmerovaní na obec Ulič, kde bol naplánovaný hraničný priechod do ZSSR (na Ukrajinu), ktorý sa ale nikdy nepostavil.

V roku 2003 bol z cesty vyradený úsek Vranov nad Topľou - Podčičva a zaradený do novo vytvorenej cesty I/15, spolu s posledným zostávajúcim úsekom cesty II/557 Podčičva - Stročin (zostávajúce úseky II/557 boli už predtým preradené do ciest I/73 a I/77).

Komunikácia začína v okrese Vranov nad Topľou na križovatke s cestou I/15 pri obci Sedliská, prekonáva Ondavu, križuje II/554 a prechádza obcami Tovarné, (v okrese Humenné) Hudcovce, Topoľovka a Závadka **do Humenného**.

Vedie v peážii s cestou I/74 a v Stakčine v okrese Snina pokračuje údolím Cirochy cez Príslop a Kolbasov do obce Ulič, kde cesta končí (7.7.2022, [https://sk.wikipedia.org/wiki/Cesta_II._triedy_558_\(Slovensko\)\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Cesta_II._triedy_558_(Slovensko)))).

II/559

Komunikácia začína v **Humennom** na križovatke s cestou I/74 a vedie na sever popri Laborci a železničnej trati Humenné – Medzilaborce obcami Kochanovce, Lubiša, Hankovce, Koškovce, Zbudské Dlhé a Hrabovec nad Laborcom.

V okrese Medzilaborce pokračuje cez obce Brestov nad Laborcom, Radvaň nad Laborcom, Volica, Čabiny a Krásny Brod (križovatka s II/575 a II/567) do Medzilaboriec. Z mesta vedie cez Haburu a Čertižné do Čertižského sedla, kde cesta končí. Úsek od obce Čertižné do sedla sa však v súčasnosti nevyužíva (15.7.2022, [https://sk.wikipedia.org/wiki/Cesta_II._triedy_559_\(Slovensko\)\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Cesta_II._triedy_559_(Slovensko)))).

Cestná doprava v meste Humenné

Mesto Humenné ako hospodársko – správne a kultúrne centrum okresu a celého regiónu severného Zemplína je po dopravnej stránke charakteristické ako dopravný uzol s prevažujúcou zdrojovou a cieľovou dopravou. Okresné sídlo leží na dôležitej cestnej križovatke severo – južného a východo – západného smeru. Sú to cesty:

- cesta I. triedy č. 74 strážske – Humenné – Snina – Ubl'a – št. hranica s Ukrajinou
- cesta II. triedy č. 558 Vranov nad Topľou – Humenné a
- cesta II. triedy č. 559 Humenné – Medzilaborce – št. hranica s Poľskou republikou

Všetky uvedené komunikácie nadradenej cestnej siete patria do tzv. Vybranej cestnej siete regionálneho a výhľadovo aj nadregionálneho významu.

Vnútroregionálny (okresný) význam spojovací majú na území mesta tieto miestne komunikácie II. a III. triedy doplnkovej cestnej siete:

- cesta č. II/559 Humenné - Čertižné
- cesta č. III/5587 Humenné – Brestov – Košarovce
- cesta č. III/55812 Humenné – Jasenov
- cesta č. III/5591 Humenné – Lackovce (OD sprievodná správa Humenné, 2005).

Dopravno – obslužnú funkciu v základnej uličnej sieti mesta (B-2) tvoria ulice: Tolstého, Mierová, výhľadove Nemocničná, Gorkého, Osloboditeľov, Sokolovská, Hrnčiarska, Laborecká, Chemplonská a Ul. SNP. Sem patria funkčne aj cesty III. triedy č. 5587 Brestovská cesta, č. 55812 Jasenovská cesta, č. 55813 Na Podskalku, smer Zemplínska Šírava a č. Lackovská cesta.

V tejto funkcii sú navrhované tiež tieto úseky komunikačných prepojení:

- Gaštanová ul. – Brestovská cesta cez priestor Koleník (dĺžka asi 1540m) ako územnú rezervu pre preložku cesty III/5587 Brestovskej ulice.
- Prepojenie Ševčenkovej a Laboreckej ulice v predĺžení Sokolovskej ulice úrovňovým železničným priecestím ako náhrada za zrušený úsek v trase Nám. slobody pri železničnej zastávke Humenné – mesto (dĺžka cca 150 m).
- Prepojenie Gorkého ulica – ulica Osloboditeľov v predĺžení Sokolovskej ulice severným smerom (dĺžka cca 80 m), vyžaduje sa z dôvodov vylúčenia dopravy zo severnej časti Nám. slobody. (Potrebu prepojenia dokladuje aj návrh GDP mesta.)
- Nové zberné komunikácie obytného súboru pod Sokolejom (predĺženie Košickej ulice) a ďalší výhľad časť v lokalite Krámová.
- Nové zberné komunikácie obytného súboru Dubník – Gaštanová.
- Preložka úseku cesty III/55813 mimo súvislú zástavbu sídliska Podskalka o dĺžku cca 500 m.

Železničná doprava

V záväzných dokumentoch EU sú železničné trate rozlišované na vysokorýchlostné trate (ďalej len „VRT“) a konvenčné železničné trate, uvádzané tiež ako železničné trate. Podľa uvádzaných platných dokumentov EU o zaradení a klasifikácii železničných tratí v sieťach TEN-T Slovensko nie je súčasťou krajín cez ktoré prechádzajú alebo sú navrhované na výstavbu VRT.

Dopravnú infraštruktúru zaradenú podľa európskych dohôd (AGC, AGTC), koridory konvenčných tratí a zariadenia železničnej a kombinovanej dopravy tvoria trate prechádzajúce Prešovským krajom:

- E 40, C - E 40 (Le Havre - Paríž - Norimberg - Praha - Hranice na Morave - Ostrava - Čadca – Žilina) hranica ŽSK - Poprad – hranica KSK (Košice – Čierna nad Tisou - Čop),
- C 30/1 (Krakov - Muszyna) hranica PL - Plaveč - Prešov – hranica KSK (Kysak - Košice - Kechnec - Hidasnémeti - Miskolc),

Dopravnú infraštruktúru nadregionálnej úrovne – koridory konvenčných železničných tratí - tvoria (Michalany/Výhybňa - Červený Dvor – Trebišov – Strážske) hranica KSK – **Humenné** – Medzilaborce – hranica PL (Lupków), Prešov – Vranov nad Topľou – hranica KSK (Strážske).

Trate nadregionálneho a regionálneho významu: Prešov - Vranov - Strážske - **Humenné** - Medzilaborce - Palota - Lupkow (PL) do času realizácie „Pobaltského koridoru“ má aj medzinárodný význam s čiastočnou prevádzkou osobnej a nákladnej dopravy. Zámerom je úseky Bánovce nad Ondavou - Strážske - **Humenné** elektrifikovať, úsek Strážske - **Humenné** zdvojkolajniť, Prešov - Vranov nad Topľou – Strážske elektrifikovať a Plaveč - Stará Ľubovňa – Poprad, ktorý slúži ako odklonová trasa hlavného ťahu v úseku Poprad - Kysak je zámerom elektrifikovať (UPN PSK, 2019).

Železničná infraštruktúra a doprava v meste Humenné

Na celoštátnu železničnú sieť je mesto Humenné napojené jednokoľajnou železničnou traťou Michalany – Strážske – Humenné – Medzilaborce – a traťou Humenné – Snina – Stakčín, ktorá má miestny, lokálny význam. Hlavná rýchliková trať sa v Strážskom pripojuje na hlavnú trať Humenné – Strážske – Prešov – a v Michalanoch na hlavnú rýchlikovú trať Košice – Michalany – Čierna nad Tisou.

Celoštátna koncepcia rozvoja železničnej dopravy pre mesto Humenné uvažuje s elektrifikáciou hlavnej trate Bánovce nad Ondavou – Strážske – Humenné. Výhľadovo je potrebné ponechať územnú rezervu pre zdvojkolajnenie úseku Humenné – Michalovce. Aktualizovala sa tranzitná železničná doprava sever – juh v trase Poľská republika – Lupkov – Palota – Medzilaborce – Michalany – Slovenské Nové Mesto – Sátoraljaújhely. Uvedené železničné prepojenie, aj keď t.č. nie je dopravne homogenizované z kapacitných a technických dôvodov vybavením pohraničných staníc, je možné pre osobnú aj nákladnú dopravu (OD sprievodná správa Humenné, 2005).

Mesto je pripojené na tieto železničné trate:

Trate vnútroštátne, nadregionálneho významu (s výhľadovou elektrifikáciou):

- trať Prešov – Vranov – Strážské - Humenné – Medzilaborce - Palota – Lupkow (PR), trať už toho času má aj medzinárodný význam. Úsek Michalovce – Strážské – Humenné je navrhnuté na zdvojkolajenie a výhľadovú elektrifikáciu,

Trate vnútroštátne, regionálneho významu:

- trať Humenné – Snina – Stakčín.

Verejná hromadná doprava

Autobusové spojenie mesta Humenného s okolitými obcami zabezpečuje SAD Humenné, a. s., rovnako ako aj diaľkové autobusové spojenia. Humenné má vybudovanú autobusovú stanicu s nástupišťami pre autobusy (12 autobusových nástupíšť z toho 5 nástupíšť je zastrešených). Mesto Humenné zabezpečuje verejnú hromadnú dopravu prostredníctvom spoločnosti DZS – M. K. TRANS, s. r. o., Michalovce. S touto spoločnosťou má uzatvorenú Zmluvu o poskytovaní prepravných výkonov vo verejnom záujme v autobusovej doprave – Verejná cestná doprava v meste Humenné. Výkon pravidelnej mestskej autobusovej dopravy sa vykonáva na 6 autobusových linkách, so zazmluvneným počtom najazdených kilometrov 168 000km ročne a so zazmluvneným počtom cestujúcich 454 000 osôb ročne (PHRSR, 2016). Nasledujúca tabuľka prezentuje vozový park DZS – M.K.TRANS s. r. o. pre MHD Humenné.

P.č.	Druh	Značka, typ	Objem motora (cm ³)	Výkon motora (kW)	Celková hmotnosť (kg)	Kapacita na sedenie/státie	Spotreba PHM (l/100)	r.v.
1	Autobus mestský	SOR B 9.5.	5861	152	12700	26/55	22	2000
2	Autobus mestský	SOR B 9.5.	5861	152	12700	26/55	22	2000
3	Autobus mestský	SOR B 9.5.	5861	152	12700	26/55	22	2000
4	Autobus mestský	Irisbus PS09D1	7790	213	18000	31/69		2001
5	Autobus mestský	Karosa B 932.1676	11940	175	17000	32/63		1998
6	Autobus mestský	Karosa B 932.1676	11940	175	17000	32/63		1997
7	Autobus medzimestský	SOR C 9.5	5861	152	12000	35/27		2001
8	Autobus medzimestský	SOR C 9.5	5880	176	14000	39/23		2005
9	Autobus medzimestský	Karosa C 934.1351	9834	188	18000	46/35		2001
10	Autobus mestský	Karosa B 951.1713	7790	180	17800	32/68		2005
11	Autobus mestský triedy A	Karosa B 732.1654	11940	155	16000	32/68	27,9	1996
12	Autobus medzimestský	Renault Master	2463	84	3900	12/0		2003

Zdroj: MsÚ Humenné, 2022

Mestská hromadná doprava v meste Humenné je vykonávaná autobusmi na 7 linkách podľa platného cestovného poriadku. Dopravu prevádzkuje dopravca DZS-M.K.TRANS Michalovce, s.r.o.

Linka 1	Poľná - žel.st. – Hydínarske závody
Linka 2	žel.st. – Kudlovská
Linka 3	Dubník, otočka – Gaštanová – žel.st. – Laborecká, otočka
Linka 4	žel.st. – Laborecká – sídlisko pod Sokolejom
Linka 5	Poľná – žel.st. – Laborecká, otočka – Sadová – žel.st. – SAD
Linka 6	žel.st. – Podskalka, otočka
Linka 7	žel.st. – Suchý Jarok

Doprava pešia a cyklistická

Základná sieť cyklociest a cyklotrás v meste **Humenné** je založená na základnej sieti území s cyklodopravou, ktoré sú navzájom prepojené do uzavretého systému cyklokoridormi. Pre dopravnú obsluhu aglomerácie cyklistickou dopravou, určenou prioritne na prenášanie dopravného výkonu, je navrhnutá základná kostra cyklociest, ako nemotoristických miestnych komunikácií, určených pre cyklistickú premávku s vylúčením alebo oddelením akejkoľvek nemotorovej dopravy. Riešenie vychádza z predpokladu, že mestá vytvárajú dostatočnú ponuku pracovných príležitostí pre svojich obyvateľov a zároveň obyvateľov okolitých obcí.

Cyklistická doprava je neoddeliteľnou súčasťou strategických dopravných dokumentov na všetkých úrovniach verejnej správy (od európskej až po mestskú). Na úrovni Európskej únie je to základný strategický dokument:

Biela kniha o doprave - Plán jednotného európskeho dopravného priestoru - Vytvorenie konkurencieschopného dopravného systému efektívne využívajúceho zdroje (2011), ktorá pracuje s časovým horizontom do roku 2050.

Cyklistike sa v tomto dokumente venuje pozornosť v rámci iniciatív:

16. Smerovanie k "vízií nula" v oblasti bezpečnosti cestnej premávky - venovanie osobitnej pozornosti zraniteľným účastníkom, ako sú chodci, cyklisti a motocyklisti, a to aj prostredníctvom bezpečnejšej infraštruktúry a bezpečnejších technológií vozidiel.
27. Informácie o doprave - podpora informovanosti o dostupných alternatívach ku konvenčnej individuálnej doprave - menšie používanie automobilov, chôdza a bicyklovanie, spoločné využívanie automobilov, "zaparkuj a chod", inteligentné cestovné lístky atď.

Cyklistická doprava je tiež **integrovaná** do celkovej problematiky mobility v mestskom prostredí.

31. Plány mestskej mobility - zaviesť postupy a mechanizmy finančnej podpory na európskej úrovni na vypracovanie auditov mestskej mobility a zaviesť európske porovnanie mestskej mobility na základe spoločných cieľov.

Na úrovni Slovenskej republiky sú strategické vízie a ciele dané dokumentmi schválenými vládou SR: Dopravná politika Slovenskej republiky do roku 2015. V tomto prípade sa cyklistická infraštruktúra považuje za segregovanú od ostatných účastníkov dopravy a možné opatrenia na dosiahnutie tohto cieľa. Hlavným očakávaným prínosom rozvoja infraštruktúry pre nemotorovú dopravu (cyklistiku) je výrazný presun časti prepravných potrieb v osobnej doprave v mestách a obciach z individuálnej automobilovej dopravy na ekologicky čistú a ekonomicky efektívnu nemotorovú dopravu. Súčasný stav infraštruktúry pre nemotorovú dopravu možno hodnotiť ako nevyhovujúci, pričom jej najväčším nedostatkom je nejednotná sieť ciest pre nemotorovú dopravu s mnohými lokálnymi prerušeniami, nekvalitnou výstavbou, nadväznosťou na sieť verejnej dopravy a nízkou úrovňou bezpečnosti chodcov a cyklistov. Prioritou v tejto oblasti rozvoja je definovať hlavnú národnú cyklistickú sieť v prepojení na medzinárodnú sieť, postupne odstraňovať úzke miesta v sieti, vytvárať podmienky na znižovanie počtu smrteľných nehôd.

Cyklotrasy v okrese Humenné

 Zelené trasy – stredné a nenáročné trasy, okruhy zdravia a rodinné trasy

- 5856 – 16 km – CVČ Dúha Humenné – Ptičie – Kamienka – Kamenica – Humenné
- 5857 – 5,5 km – CVČ Dúha Humenné – Hažín nad Cirochou – napojenie na trasu 5856
- 5880 – 55,5 km – Švejtkova cyklotrasa (Humenné železničná stanica – Brestov n/ L – Medzilaborce – Palota)
- 5912 – 14,5 km – Grófká trail (Humenné skanzen Nad černovou – Hrob grófký Vandernath – Humenné, Kosotová)

 Modré trasy – paralelné trasy k diaľkovým cyklomagistrálam. Dlhšie trasy mimo magistrály, resp. náročnejšie trasy.

- 2859 – 12 km – CVČ Dúha Humenné – Porúbka (smer Vinné)
- 2895 – 31 km – Veľký okruh (CVČ Dúha Humenné – Vyšné Ladičkovce – Sopkovce – Ohradzany – Humenné)

 Žltá trasa – spojky medzi cyklotrasami alebo krátke odbočky k rôznym prírodným, historickým a technickým zaujímavostiam.

- 8933 – 14,8 km – Malý okruh (CVČ Dúha Humenné – Hubková – Brestov – Humenné)

Statická doprava

Na území mesta je v súčasnosti vybudovaných viac ako 5 730 parkovacích miest. Z tohto počtu je 4252 miest vo vlastníctve mesta Humenné. Ostatné plochy sú vo vlastníctve a správe iných subjektov. Parkoviská vo vlastníctve mesta sú v správe Technických služieb mesta Humenné a v správe Správy športových a rekreačných zariadení mesta Humenné. Analýzu existujúceho stavu, špecifikáciu problémov a návrhy riešení v oblasti statickej dopravy určí Generel dopravy, resp. Plán udržateľnej mestskej mobility, ktorý je potrebné v nadchádzajúcom období pre potreby mesta vypracovať (PHRSR, 2016).

Prieskum dopravných štandardov mesta, jeho dopravné vzťahy v kontinuite terajšieho vývoja priniesol zmeny základných východísk demografických a rozvojových územno – technických údajov a podmienok, ako aj nových očakávaných nadmestských dopravných vzťahov. Dopravné vzťahy a charakteristiky dopravných štandardov sa uvažujú v tomto trende:

Orientačný prepočet potrieb parkovacích a odstavných miest poukazuje, že k roku 2030 bude potrebných v meste celkom 4 160 garážových miest, z čoho najviac na Sídlišku pod Sokolejom, na Sídlišku III a v centrálnej mestskej zóne. Podobná situácia je aj v oblasti potrieb parkovísk. Z celkového počtu celomestských nárokov 4 620 miest sa požaduje pre oblasť centrálnej zóny až 96 % a Sídlišku III a Sídlišku po Sokolejom sa tieto budú využívať aj ako voľné odstavné plochy.

Elektromobilita

V roku 2014 Prešovský samosprávny kraj podpísal memorandum o podpore elektromobility a svojou účasťou v medzinárodnom projekte PROMETEUS (Promotion of electromobility in EU regions) v rámci schémy Interreg Europe sa snaží ďalej zviditeľňovať a propagovať túto oblasť. Cieľom projektu je vylepšiť politické nástroje spojené so štrukturálnymi fondmi, s primárnym zameraním na podporu e-mobility, ktorá predstavuje udržateľnejšiu, nízkouhlíkovú alternatívu pre dopravu.

Do projektového konzorcia PROMETEUS Úrad PSK vstúpil aktom podpisu projektovej zmluvy predsedom ako hlavným štatutárom v prvom kvartáli roku 2017. Ako už bolo uvedené politickým nástrojom v prípade Prešovského samosprávneho kraja je integrovaný regionálny operačný program (ďalej len „IROP“).

Podpora e-mobility v podmienkach Prešovského samosprávneho kraja a mesta Humenné musí prekonať dve hlavné prekážky a to náročná dostupnosť infraštruktúry a nízke povedomie verejnosti. Aby ich bolo možné prekonať, PROMETEUS bude podporovať vymedzenie opatrení respektíve predkladaných aktivít, ktorých ambíciou je začlenenie do implementácie samotného politického nástroja.

Mesto Humenné podporuje a realizuje výstavbu nabíjacích staníc na svojom území.

Pešia doprava

Výraznú hlavnú pešiu trasu v kombinácii s pešími zónami starého a nového centra tvorí severo – južné prepojenie v trase od kaštieľa (Múzeum) cez Námestie slobody cez nové centrum a peší most cez Laborec do mestskej časti Valaškovce. Tu sa pešia trasa rozvetvuje smerom do Sídliška pod Sokolejom, do Jasenova a Na Podskalku (OD sprievodná správa Humenné, 2005).

Letecká doprava

Samotné mesto Humenné nedisponuje letiskom, no neďaleko mesta (obec Kamenica nad Cirochou– 7 km) sa nachádza agroletisko s možnosťou využitia pre športové účely a aerotaxi službu. Letisko má spevnenú dráhu dlhú 1 300 m s príslušným vybavením pre nepravidelnú komerčnú prevádzku malými lietadlami. Najbližšie letisko s medzinárodnou prevádzkou je v Košiciach (83 km). Ďalším dostupným medzinárodným letiskom je v Krakowe (PL) vo vzdialenosti 323 km (PHRSR, 2016).

2.5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Vzrastajúce problémy spojené práve so zhoršovaním kvality životného prostredia vedú ku koncentrácii úsilia eliminovať negatívne zásahy do životného prostredia a naprávať škody spôsobené v minulosti. Povinnosť a potreba naplňovať prijaté ciele vedúce k zlepšovaniu negatívneho stavu životného prostredia, prináležia všetkým stupňom štátnej správy a samosprávy. **Mesto Humenné** v uvedenej hierarchii predstavuje najnižší, ale základný prvok. Potreba naplňovať stanovené environmentálne ciele vyplýva aj zo samotnej alokácie regiónu, ktorý sa rozprestiera v blízkosti CHKO Vihorlat a významných hydrických koridorov (Laborec a Cirocha) a biokoridorov miestnych potokov, chránených území, ale aj alokácie význaných priemyselných podnikov, ktoré zanechávajú environmentálnu stopu nielen na území mesta.

Priemysel (Humenné, Vranov nad Topľou, Strážske), doprava (I/74) mali a majú okrem hospodárskeho významu značne negatívny vplyv na krajinnoprirodnej prostredie na území mesta a jeho blízkom okolí. Oblasť charakterizuje značná pestrosť prírodných hodnôt, ale aj rôznorodé spôsoby jeho hospodárskeho využitia. Prítomnosť NATURA 2000 a potreba zvýšenej ochrany územia ovplyvňuje zákonite aj spoločensko-hospodársku činnosť v meste, ktorá sa prejavuje hlavne v možnosti zakladania len ekologicky nezávadných prevádzok a obmedzených možnostiach hospodárskeho využívania okolitých lesných porastov, vodných tokov a okolitej pôdy.

Zákon NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (v znení č. r1/c48/2003 Z. z., 525/2003 Z. z., 205/2004 Z. z., 364/2004 Z. z., 587/2004 Z. z., 15/2005 Z. z., 479/2005 Z. z., 24/2006 Z. z., 359/2007 Z. z., 454/2007 Z. z., 515/2008 Z. z., 117/2010 Z. z., 145/2010 Z. z., 408/2011 Z. z., 180/2013 Z. z., 207/2013 Z. z., 311/2013 Z. z., 506/2013 Z. z., 35/2014 Z. z., 198/2014 Z. z., 314/2014 Z. z., 324/2014 Z. z., 91/2016 Z. z., 125/2016 Z. z., 240/2017 Z. z., 177/2018 Z. z., 284/2018 Z. z., 310/2018 Z. z., 150/2019 Z. z., 221/2019 Z. z., 356/2019 Z. z., 74/2020 Z. z.) legislatívnou formou zabezpečuje zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života na Zemi, vytvorenie podmienok na trvalé udržanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a udržanie ekologickej stability. Vymedzuje územnú a druhovú ochranu a ochranu drevín.

Ochrana prírody a krajiny

Do katastrálneho územia mesta zasahuje lokalita NATURA 2000

Jedným z najdôležitejších objektov ochrany sú územia zahrnuté pod sústavu NATURA 2000. Okrem toho, že definujú predmet ochrany životného prostredia zároveň **STANOVUJÚ AJ LIMITY ROZVOJA PREDMETNÉHO ÚZEMIA**. Zákon 543/2020 z.z. o ochrane prírody a krajiny v neni neskošších predpisov, definuje **dve** úrovne územnej ochrany prírody, ktoré sa **vzájomne prekrývajú**.

1. Národná sieť chránených území so svojou historickou súvislosťou.
2. NATURA 2000, ktorá vyplynula z nášho vstupu do Európskej únie.

Cieľ vytvorenia sústavy:

- zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné pre celú EÚ
- zabezpečenie ochrany najzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov
- zabezpečenie zachovania biologickej diverzity (rozmanitosti)
- zabezpečenie priaznivého stavu populácií vybraných druhov živočíchov a rastlín a priaznivý stav biotopov (čo nevylučuje hospodárske aktivity v územiach, pokiaľ tento priaznivý stav nenarušujú)

Základom pre vytvorenie sústavy sú **dve právne normy EÚ**, ktoré predstavujú doposiaľ najkomplexnejšiu právnu normu na ochranu prírody vo svete.

1. smernica Rady Európskych spoločenstiev č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov (známa tiež ako **smernica o vtákoch** – Birds Directive)
2. smernica Rady Európskych spoločenstiev č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (známa tiež ako **smernica o biotopoch** – Habitats Directive).

Zoznamy vybraných druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov, ktoré sú významné pre Európsku úniu, tvoria prílohy uvedených smerníc. Na základe týchto smerníc, tvoria sústavu NATURA 2000 **dva typy území, z ktorých na území mesta Humenné sa nachádza:**

Územia európskeho významu (ÚEV) – osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation, SAC) – vyhlasované na základe smernice o biotopoch (v národnej legislatíve je po vyhlásení územie zaradené v príslušnej národnej kategórii chránených území).

Chránené vtáčie územia (CHVÚ) sú súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000 - sú vymedzované v zmysle smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva (kodifikované znenie) ako chránené územie podľa § 26 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. Ich cieľom je ochrana z európskeho pohľadu najcennejších vtáčích druhov a ich biotopov.

Výber území NATURA 2000 je vykonávaný na základe vedeckých podkladov (komplexných údajov o rozšírení a stave populácií jednotlivých rastlinných a živočíšnych druhov, údajov o rozlohe a zachovalosti biotopov). Výsledná sústava potom zahŕňa najhodnotnejšie územia bez ohľadu na vlastnícke vzťahy či súčasné

hospodárske využívanie. V blízkosti **územia mesta Humenné** je alokovaných niekoľko území európskeho významu zaradeného do NATURA 2000. **Priamo katastrálne územia mesta Humenné zasahujú:**

Názov: Humenský Sokol
Kód územia: SKUEV0050
Kraj: Prešovský kraj
Rozloha: 286,612 ha
Správcovia: Správa CHKO Východné Karpaty (na ploche 286,61 ha)
Katastrálne územia: Humenné, Chlmec, Jasenov, Ptičie
Vyhlasovací predpis: Výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany
8210 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou
91H0 Teplomilné panónske dubové lesy
6510 Nížinné a podhorské kosné lúky
6110 Pionierske porasty na plytkých karbonátových a bazických substrátoch zväzu Alysso-Sedion albi
8310 Nesprístupnené jaskynné útvary
9150 Vápnomilné bukové lesy
9180 Lipovo-javorové sutinové lesy
6210 Suchomilné travnobylinné a krovinné porasty na vápnitom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae)
9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Barbastella barbastellus, Carabus variolosus, Cerambyx cerdo, Isophya styti, Myotis bechsteinii, Myotis blythii, Myotis emarginatus, Myotis myotis, Pulsatilla grandis, Rhinolophus ferrumequinum, Rhinolophus hipposideros, Rosalia alpina

!

Navrhované manažmentové opatrenia: Zvyšovanie rubnej doby, Predlžovanie obnovnej doby, Jemnejšie spôsoby hospodárenia a ich formy, Ponechávanie stromov a drevnej hmoty v porastoch (ojedinelo stojacich stromov, skupiny stromov a ležaniny) mimo hlavný tok riek, Zvyšovanie podielu prirodzenej obnovy, Kombinovaná pastva (napr. oviec a dobytky so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka) na nelesných pozemkoch, Odstraňovanie sukcesných drevín, prípadne bylín a vyhrabávanie stariny na nelesných pozemkoch, Odstraňovanie inváznych druhov rastlín, Zachovať alebo cielene obnoviť pôvodné druhové zloženie lesných porastov, Zabezpečenie vhodných pobytových podmienok bioty po dohode s obhospodarovateľom, Umiestnenie a výstavba lavičiek, mostíkov, chodníkov, povalových chodníkov a pod. po dohode s obhospodarovateľom, Usmerňovanie návštevnosti územia, Stráženie (napríklad. hniezd dravcov), Úprava a budovanie nových hniezd a hniezdnych biotopov vtáctva

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území: Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 2 a 3 vyhlášky) ,vymedzenie lokalít a stálych trás skalolezeectvo, Pohyb mimo vyznačených chodníkov v lesnom vegetačnom stupni (okrem vlastníka), Vypaľovanie stariny, Let lietadlom alebo lietajúcim športovým zariadením, najmä klzákom, torých výška letu je menšia ako 300 m nad najvyššou prekážkou v okruhu 600 m od lietadla alebo lietajúceho športového zariadenia

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia: Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 3 vyhlášky a druhov rastlín uvedených v prílohe č.2) - Rastliny ostatných kategórií Úpravne vody, miestna kanalizačná sieť a čistiare odpadových vôd, Vypaľovanie stariny, Úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádzi (18.6.2022, <https://www.soposr.sk/natura/>).

Názov: Hubková
Kód územia: SKUEV0205
Kraj: Prešovský kraj
Rozloha: 2792,518 ha
Správcovia: Správa CHKO Východné Karpaty (na ploche 2792,52 ha)
Katastrálne územia: Brestov, Gruzovce, Humenné, Kochanovce nad Laborcom, Lubiša, Nižné Ladičkovce, Ohradzany, Slovenská Volová, Sopkovce, Udavské, Veľopolie
Vyhlasovací predpis: Výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

6510 Nížinné a podhorské kosné lúky
9110 Kyslomilné bukové lesy
9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy
91E0 Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Barbastella barbastellus, Bombina variegata, Callimorpha quadripunctaria, Canis lupus, Carabus variolosus, Cerambyx cerdo, Cypripedium calceolus, Lucanus cervus, Lutra lutra, Myotis emarginatus, Myotis myotis, Rosalia alpina, Triturus montandoni,

Navrhované manažmentové opatrenia: Zvyšovanie rubnej doby, Predlžovanie obnovnej doby, Jemnejšie spôsoby hospodárenia a ich formy, Ponechávanie stromov a drevnej hmoty v porastoch (ojedinelo stojacich stromov, skupiny stromov a ležaniny) mimo hlavný tok riek, Zvyšovanie podielu prirodzenej obnovy, Zachovať alebo cielene obnoviť pôvodné druhové zloženie lesných porastov, Kombinovaná pastva (napr. oviec a dobytky so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka) na nelesných pozemkoch, Odstraňovanie inváznych druhov rastlín, Optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu chránených alebo ohrozených druhov rastlín na nelesných pozemkoch po dohode s obhospodarovateľom

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území: Úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádzi, Účelové komunikácie, Automobilové, motocyklové a cyklistické dráhy, Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 2 a 3 vyhlášky), Výkon poľovníčieho práva - lov zveri, Organizovanie spoločných poľovačiek, Zriaďť poľovnícke zariadenie - posed, soľník, krmec, senník, Výkon rybárskeho práva - lov rýb, Pohyb mimo vyznačených chodníkov v lesnom vegetačnom stupni (okrem vlastníka), Budovanie a vyznačenie turistických chodníkov, náučných chodníkov, bežeckých trás, lyžiarskych trás alebo cyklotrás, Zvýšenie ubytovacích kapacít v rekreačných zariadeniach, Parky (prímestské, rekreačné a pod.), Telekomunikačné stôžiare a transformačné stanice, Rozširovanie inváznych druhov rastlín uvedených v prílohe č. 2 vyhlášky, Let lietadlom alebo lietajúcim športovým zariadením, najmä klzákom, ktorých výška letu je menšia ako 300 m nad najvyššou prekážkou v okruhu 600 m od lietadla alebo lietajúceho športového zariadenia, Výrub stromov, nad 80 stromov

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia: Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 3 vyhlášky a druhov rastlín uvedených v prílohe č.2) - Rastliny ostatných kategórií, Úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádzi, Vypaľovanie stariny (18.6.2022, <https://www.sopsr.sk/natura/>).

Názov:	Humenská
Kód územia:	SKUEV0206
Kraj:	Prešovský kraj
Rozloha:	215,795 ha
Správcovia :	Správa CHKO Východné Karpaty (na ploche 215,8 ha)
Katastrálne územia :	Hažín nad Cirochou, Humenné, Ptičie
Vyhlasovací predpis:	Výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

91H0	Teplomilné panónske dubové lesy
8210	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou
9130	Bukové a jedľové kvetnaté lesy
9150	Vápnomilné bukové lesy
6210	Suchomilné travnobylinné a krovinné porasty na vápnitom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae)

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Barbastella barbastellus, Carabus variolosus, Cerambyx cerdo, Myotis myotis, Pulsatilla grandis, Rhinolophus hipposideros, Rosalia alpina

Navrhované manažmentové opatrenia: Kosenie a následné odstránenie biomasy 1 x ročne na nelesných pozemkoch, Odstraňovanie sukcesných drevín, prípadne bylín a vyhrabávanie stariny na nelesných pozemkoch, Odstraňovanie inváznych druhov rastlín, Zvyšovanie rubnej doby, Predlžovanie obnovnej doby, Jemnejšie spôsoby hospodárenia a ich formy, Ponechávanie stromov a drevnej hmoty v porastoch (ojedinelo stojacich stromov, skupiny stromov a ležaniny) mimo hlavný tok riek, Zvyšovanie podielu prirodzenej obnovy, Zachovať alebo cielene obnoviť pôvodné druhové zloženie lesných porastov, Optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu chránených alebo ohrozených druhov rastlín na nelesných pozemkoch po dohode s obhospodarovateľom

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území: Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 2 a 3 vyhlášky), Pohyb mimo vyznačených chodníkov v lesnom vegetačnom stupni (okrem vlastníka), Vypaľovanie stariny, Budovanie a vyznačenie turistických chodníkov, náučných chodníkov, bežeckých trás, lyžiarskych trás alebo cyklotrás, Rozširovanie inváznych druhov rastlín uvedených v prílohe č. 2 vyhlášky, Účelové komunikácie

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia: Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 3 vyhlášky a druhov rastlín uvedených v prílohe č.2) - Rastliny ostatných kategórií, Úpravne vody, miestna kanalizačná sieť a čistiare odpadových vôd, Skládky odpadu, Vypaľovanie stariny, Rozširovanie inváznych druhov rastlín uvedených v prílohe č.2 vyhlášky, Úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádzi (18.6.2022, <https://www.sopsr.sk/natura/>).

Názov:	Stredný tok Laborca
Kód územia:	SKUEV0895
Kraj:	Prešovský kraj
Rozloha:	227,245 ha
Správcovia :	Správa CHKO Východné Karpaty (na ploche 227,24 ha)

Katastrálne územia : Brekov, Brestov nad Laborcom, Čabiny, Hankovce, Hrabovec nad Laborcom, Humenné, Jasenov, Kochanovce nad Laborcom, Koškovce, Lubiša, Radvaň nad Laborcom, Sukov, Udavské, Vefopolie, Zbudské Dlhé
Vyhlasovací predpis: Opatrenie Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky zo 7. decembra 2017 č. 1/2017, ktorým sa mení a dopĺňa výnos MŽP SR zo 14. júla 2004 č. 3/2004-5.1, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

91E0 Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Barbus meridionalis, Castor fiber, Cobitis taenia, Lutra lutra, Rhododus sericeus amarus, Romanogobio albipinnatus, Romanogobio kesslerii, Romanogobio uranoscopus, Sabanejewia aurata (18.6.2022, <https://www.soprs.sk/natura/>)

Správa povodí

Právna starostlivosť o vodu je vymedzená v zákone 364/2004 o vodách s účinnosťou od 09.04.2020 na základe 74/2020 z.z. a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona 146/2021 Z. z.. Tento zákon vytvára podmienky na všestrannú ochranu povrchových vôd a podzemných vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých krajinných ekosystémov, na zlepšenie stavu povrchových vôd a na ich účelné a hospodárne využívanie.

Ochrana vodných zdrojov

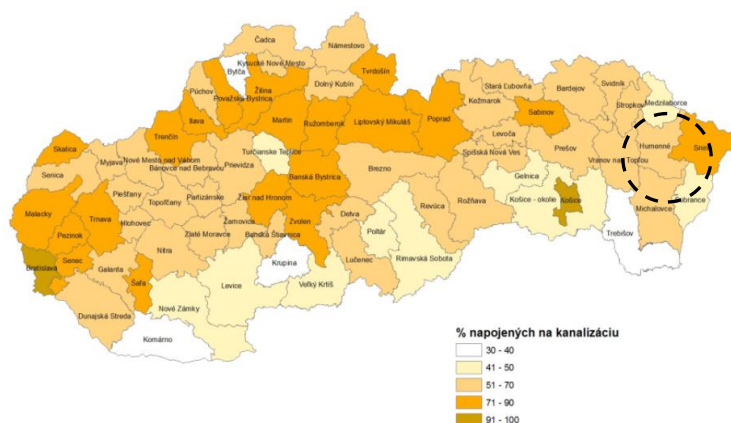
Podľa záväzného plánovacieho dokumentu Vodného plánu Slovenska (2009) je ustanovený Register chránených území, ktorý obsahuje zoznam CHÚ, ktoré sú definované v § 5 zákona NR SR č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení zákona NR SR č. 384/2009 Z. z. (zákon o vodách) vrátane území určených na ochranu biotopov alebo druhov rastlín a živočíchov, pre ktorých ochranu je dôležitým faktorom udržanie alebo zlepšenie stavu vôd. Súčasťou registra je odkaz na príslušnú legislatívu na národnej i medzinárodnej úrovni, ktorá bola podkladom pri ich vymedzovaní.

Znečistenie povrchových a podzemných vôd

Na kvalitu povrchových vôd rozhodujúcou mierou vplyvajú priemysel a poľnohospodárstvo. K plošnému znečisteniu prispieva najmä poľnohospodárska výroba, energetika a priemysel v meste Humenné, Vranov nad Topľou, Strážske. Znečisťujúce látky sa do vodných tokov dostávajú nepriamo cez infiltráciu do podzemných vôd a tiež splachom kontaminovanej pôdy. K týmto zdrojom patria priemyselné a poľnohospodárske objekty. Menšími zdrojmi znečistenia, ale o to nebezpečnejšími sú skládky odpadov, ktoré nie sú zabezpečené proti úniku skládkových vôd do podlažia a následne do povrchových tokov. Spolu s ostatnými tzv. starými záťažami sú skládky jedným z hlavných zdrojov nielen znečisťovania vôd, ale i pôd a horninového prostredia.

Podstatná časť zdrojov podzemných vôd v riešenom území VÚC, podľa vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 151/2004 z 20. marca 2004 o požiadavkách na pitnú vodu a kontrolu kvality pitnej vody, je vyhovujúca bez potreby náročnejších úprav. Existujú však lokality zdrojov podzemnej vody s problematickou, príp. ohrozenou kvalitou vody, v ktorých niektoré zdroje sú dokonca hygienickou službou navrhované na vyradenie z využívania. Ide o lokality: riečne náplavy **Cirochy od Sniny po ústie a Laborca od Humenného** s pokračovaním v Košickom kraji, ktoré obsahujú najčastejšie vodu so zvýšeným obsahom železa a mangánu, ropných látok a agresívneho oxidu uhličitého (ÚPN POSK, 2019).

Kvalita podzemných vôd je ovplyvňovaná aj stupňom odkanalizovania. Nasledujúca tabuľka prezentuje stupeň odkanalizovania okresu Humenné a okolitých okresov. Odkanalizovanie okresu Humenné je na úrovni 51 až 70 %.

Obrázok: Odkanalizovanie územia Humenné v roku 2019

Zdroj: 18.6.2022, <https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=1276>,

Investície do verejných vodovodov a kanalizácií najmä v obciach pod 2000 ekvivalentných obyvateľov od roka 2020 získali ďalšie možnosti. V roku 2019 bol schválený materiál o možnostiach financovania ich rozvoja. Od roku 2020 do roku 2030 tak z rozpočtu Environmentálneho fondu bude každoročne vyčlenených minimálne 50 miliónov eur do budovania a dobudovania verejných kanalizácií či vodovodov. Pred rokom 2020 fond ročne investoval do tejto oblasti v priemere len 15 miliónov eur ročne. O ďalšie prostriedky na budovanie verejných kanalizácií a vodovodov sa mesto môže uchádzať z prostriedkov Európskej únie. Práve väčšina menších obcí, pod 2000 ekvivalentných obyvateľov, mala ťažšiu situáciu pri hľadaní verejných zdrojov na vybudovanie kanalizácie. Dôvodom boli záväzky Slovenskej republiky pri vstupe do Európskej únie odkanalizovať predovšetkým aglomerácie s viac ako 2000 ekvivalentnými obyvateľmi. Práve preto sa fondy EÚ zameriavali najmä na väčšie sídla. Budovanie verejných kanalizácií je veľmi dôležitým krokom pri ochrane kvality podzemných vôd. Najmä nevhodné nakladanie s odpadovými vodami alebo netesniace žumpy predstavujú pre podzemné vody významné riziko. Tempo realizácie stavieb bude závisieť od projektovej pripravenosti obcí a úspešného verejného obstarávania (15.6.2022, <https://www.minzp.sk/spravy/2019/>).

V území mesta **Humenné** dosahuje rieka Laborec veľmi zlý ekologický stav, všetky prítoky majú priemerný, dobrý, resp. veľmi dobrý ekologický stav. Organické znečistenie obsiahnuté vo vodách je dôsledkom kontaminácie vody organickými látkami pochádzajúcimi z prirodzených a antropogénnych zdrojov. Organické látky prirodzene sa vyskytujúce vo vode pochádzajú hlavne z erózie pôd, rozkladných procesov odumretej fauny a flóry. Sú relatívne nerozpustné a pomaly rozložiteľné. Organické zložky pochádzajúce z rozličných ľudských aktivít patria k najčastejšie sa vyskytujúcim znečisťujúcim látkam vypúšťaným do povrchových vôd. Znečisťovanie vôd organickým znečistením sa uskutočňuje priamym vypúšťaním odpadových vôd do recipientov a tiež difúznym spôsobom. Za potenciálne významné bodové zdroje znečistenia sa v meste považujú:

komunálne a priemyselné zdroje znečistenia – podliehajúce smernici 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd (transponovaná do zákona o vodách a jeho vykonávacích predpisov a zákona č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách); sú to aglomerácie veľkostnej kategórie nad 2000 EO (ekvivalentných obyvateľov) a aglomerácie pod 2000 EO s vybudovaným zberným systémom, ale bez čistenia odpadových vôd,

priemyselné zdroje znečistenia – podliehajúce smernici EP a Rady 2010/75/EU o priemyselných emisiách – integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania ŽP (transponovaná do zákona č. 39/2013 Z. z. a Vyhlášky MŽP SR č.183/2013 Z. z.), alebo Nariadeniu EP a Rady č. 166/2006 (E-PRTR), alebo zákonu č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní a šírení informácií o životnom prostredí. Sú to zdroje znečisťovania, ktoré spadajú do Kategórie priemyselných činností uvedených v článku 2 Prílohy I smernice 2010/75/EÚ (RÚSES okresu Humenné, 2020).

Laborec má v hornom úseku, v dôsledku nedostatočne čistených odpadových vôd z Medzilaboriec, silne (chemické zloženie) až veľmi silne znečistenú vodu (mikro- biologické zloženie). Takú kvalitu si rieka zachováva až po Humenné. Podstatnejšie neovplyvní kvalitu Laborca ani prítok Cirochy. K výraznému zhoršeniu dochádza po zaústení odpadových vôd z ČOV Humenné. Podľa obsahu dusitanov a zinku má voda IV. triedu kvality a podľa bakteriologického znečistenia V. triedu kvality, t. j. veľmi silne znečistená povrchová voda a taká vteká na územie Košického kraja. Predpokladá sa výrazné zlepšenie kvality vôd po skončení výstavby novej ČOV pre mesto Humenné (ÚPN POSK, 2019).

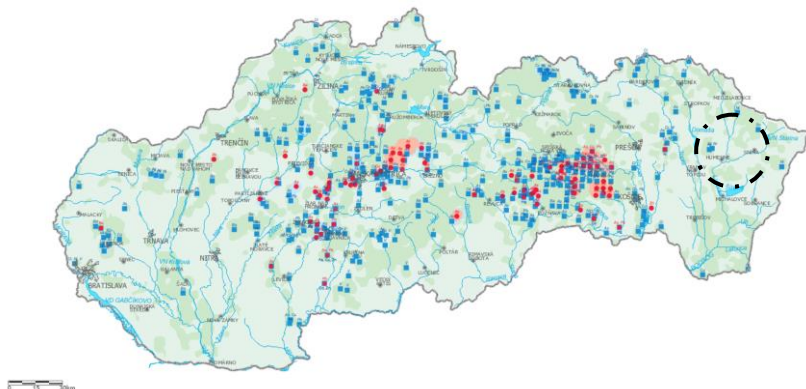
Cirocha a Stružnica nad vodárenskou nádržou Starina majú priaznivú kvalitu vody s menším mikrobiologickým znečistením (III trieda). Rušivo pôsobí aj výskyt nepolárnych extrahovateľných látok (NEL) vo vode, pravdepodobne z lesohospodárskej činnosti a živelnej prevádzky motorových vozidiel na účelových cestách v pásmach hygienickej ochrany VN. Obsah NEL je evidentný aj vo vlastnej nádrži a ich zdrojom sú tiež splachy z verejnej komunikácie Starina - Ulič, ktorá vedie v tesnej blízkosti VN po jej ľavej strane. Preložka tejto komunikácie je významnou požiadavkou z hľadiska ochrany akosti vody v nádrži. Kvalita vody, s výnimkou NEL, má dobrú úroveň. Obdobne možno hodnotiť vodu Cirochy pod VN Starina v celom úseku až po Sninu (I. až III. trieda). Vypúšťané odpadové vody z ČOV Snina zvyšujú vo vode rieky obsah dusitanov, NEL a zinku na úroveň IV. triedy (silne znečistená voda) a mikrobiologické znečistenie až na úroveň veľmi silne znečistenej vody (V. trieda) a prakticky v takej kvalite vteká do Laborca. Záverom možno uviesť, že všetky hlavné toky, ale i celý rad ich prítokov majú značne znečistenú vodu a v niektorých prípadoch je plnohodnotné využívanie takto znečistených vôd ohrozené, či znemožnené. Príčinou znečistenia sú zdroje znečistenia, z ktorých sú na tabuľke č. 1 uvedené zdroje s BSK₅ nad 5 ton za rok. Ako vidieť, podstatnú časť zdrojov znečistenia predstavujú verejné kanalizácie, ktoré predovšetkým vyžadujú riešenie (ÚPN POSK, 2019).

Ochrana pôdy

Hodnotené územie mesta Humenné tvoria prevažne plochy lesov, lúk a plôch s poľnohospodárskou činnosťou, ako aj so zastavanou plochou mesta **Humenné** a tak sa predpokladá, že pôvodné horninové prostredie môže byť miestami znečistené priesakmi z priemyselnej výroby a intenzívnou dopravou (I/74) ako aj poľnohospodárskou činnosťou. Medzi hlavné negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú pôdnu produkciu a jej environmentálne funkcie patria najmä zhutňovanie a acidifikácia pôd, neuvážené rekultivácie pôd, neúmerne meliorácie, nadmerná chemizácia, stále sa zvyšujúca erózia, zosuvy, divoké skládky a emisno – imisná kontaminácia pôd. Legislatívna ochrana pôd na území je zabezpečená Zákonom o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (v znení č. 359/2007 Z. z., 219/2008 Z. z., 540/2008 Z. z., 396/2009 Z. z., 39/2013 Z. z.(nepriamo), 57/2013 Z. z., 34/2014 Z. z., 254/2015 Z. z., 177/2018 Z. z., 296/2021 Z. z.). Tento zákon ustanovuje ochranu vlastností a funkcií poľnohospodárskej pôdy a zabezpečenie jej trvalo udržateľného obhospodarovania a poľnohospodárskeho využívania, ochranu environmentálnych funkcií poľnohospodárskej pôdy, ktoré sú: produkcia biomasy, filtrácia, neutralizácia a premena látok v prírode, udržiavanie ekologického a genetického potenciálu živých organizmov v prírode, ochranu výmery poľnohospodárskej pôdy pred neoprávnenými zábermi na nepoľnohospodárske použitie, postup pri zmene druhu pozemku a postup pri odhŕaní poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodársky účel a sankcie za porušenie povinností ustanovených týmto zákonom.

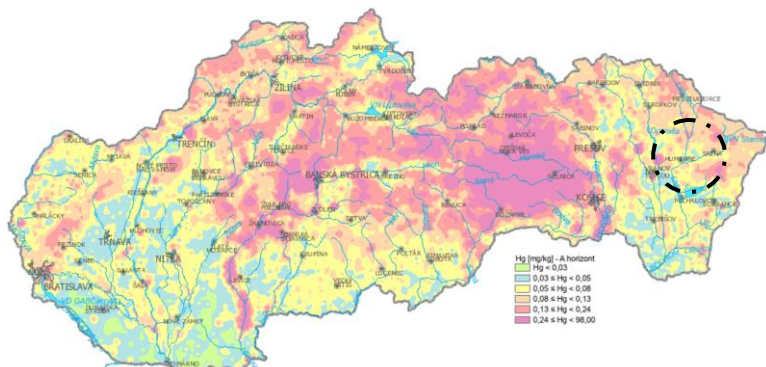
Kontaminácia pôd

Región **nepratrí** spomedzi ostatných regiónov SR k výrazne kontaminovaným regiónom. Nasledujúci obrázok prezentuje región v porovnaní s ostatnými regiónmi Slovenska.

Obrázok: Kontaminácia pôd v regióne Humenné.
Zdroj: <http://apl.geology.sk/atlaskrajiny/>

Svetová zdravotnícka organizácia identifikovala 10 chemických látok, ktoré vyvolávajú zásadné obavy z hľadiska verejného zdravia, a štyri z nich sú ťažké kovy: kadmium, ortuť, olovo a arzén. Ortuť sa v životnom prostredí vyskytuje prirodzene, vo všeobecnosti však býva bezpečne uchovaná v mineráloch a nepredstavuje žiadne významné riziko. Problém vzniká vplyvom ľudských činností, ktorých výsledkom je veľké množstvo ortuti uvoľnenej do životného prostredia a táto ortuť môže potom voľne cirkulovať tisíce rokov. Obavy vyvoláva hlavne ortuť vo vode a sedimentoch, pretože sa vyskytuje vo vysoko toxickej forme a môže sa ľahko dostať do zvierat, a takto prejsť do ľudského potravinového reťazca (5.4.2022, <https://www.eea.europa.eu/sk/articles/ortut-trvala-hrozba-pre-zivotne>).

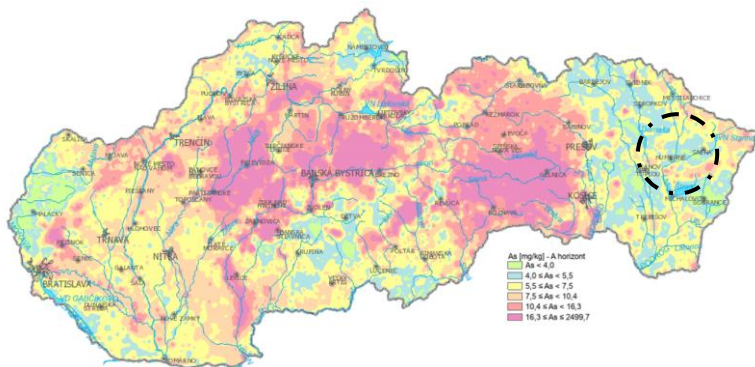

Obrázok: Výskyt Ortuť v pôde - A horizont v regióne Humenné

Zdroj: <http://apl.geology.sk/atlaspody/>

Zhľadiska zaťaženia A horizontu je región v okolí mesta Humenné stredne až silne zaťažený. Okolie mesta Humenné patrí medzi silne zaťažené oblasti s obsahom 0,13 až 0,24 mg / kg pôdy.

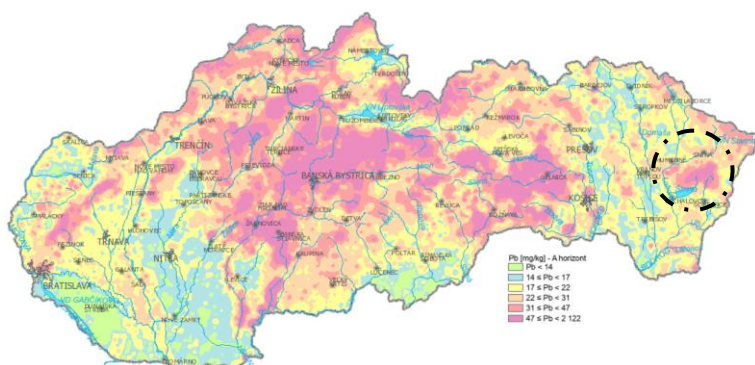
Nasledujúci obrázok prezentuje prítomnosť Arzénu v pôde - A - horizont v regióne mesta Humenné. Väčšina územia spadá do oblasti s obsahom Arzénu do mierne zaťažených pôd od 4,0 do 10,4 mg / kg. Juhovýchodná časť územia spadá do viac zaťažených oblastí s obsahom od 10,4 až 16,3 mg / kg.

Obrázok: Výskyt Arzénu v pôde - A horizont v regióne

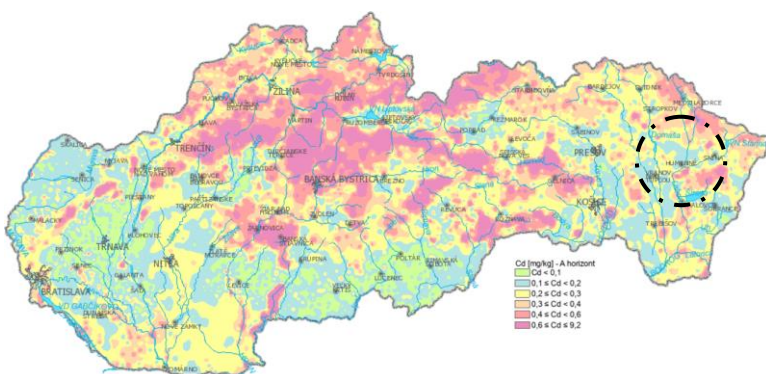
Zdroj: <http://apl.geology.sk/atlaspody/>

Ďalším dôležitým prvkom, ktorý môže mať negatívny vplyv na zdravie obyvateľstva je ortuť a olovo. Hlavne juhovýchodné oblasti spadajú do skupiny s vyšším až vysokým obsahom olova a do od 31 do do 47 až nad 47 mg / kg pôdy.

Obrázok: Výskyt Olova v pôde - A horizont v regióne
Zdroj: <http://apl.geology.sk/atlaspody/>

Podľa monitoringu pôd na území SR možno zhodnotiť, že z hľadiska priestorovej diferenciácie obsahu Pb na území SR a mesta zreteľne vidieť **prirodzené endogénne geochemické anomálie**, ktoré sa vyskytujú na mnohých miestach vo všetkých vulkanických pohoriach, ako je **Vihorlat** a v ich širokom okolí, kde sú akumulované zvetraliny z týchto pohorí. Naproti tomu v severnej a severozápadnej časti SR, kde sa geochemické anomálie nevyskytujú môžeme konštatovať výraznú imisnú záťaž zo susedných krajín (LINKEŠ, et al., 1997). Najmenej zaťaženou oblasťou je územie severne od mesta **Humenné** a jeho okolia (14 do 31 mg/kg - A horizont).

Obrázok: Výskyt Kadmia v pôde - A horizont v regióne
Zdroj: <http://apl.geology.sk/atlaspody/>

V prípade Kadmia sú viac zaťažené horské oblasti v lokalite južne od mesta. Severné oblasti od mesta Humenné vykazujú nízke hodnoty obsahu Kadmia od 0,1 do 0,2 mg / kg.

Erózia pôdy

Erózia pôdy je rozrušovanie (lat. erode = hrýzť) povrchu pevnín vodou, ľadom a vetrom. V závislosti od podmienok sa prejavuje jednotlivito alebo v určitej kombinácii. Znamená odnos pôdnej hmoty (denudácia), jej premiestňovanie do iných polôh (transport) a ukladanie (akumulácia) vo forme nánosu alebo prekryvu (Bedrna, 2002). Z hľadiska vodnej erózie pôdy (Atlas krajiny SR, 2002) môžeme konštatovať, že územie mesta Humenné je značne exponované a tým sa tu vyskytujú všetky stupne vodnej erózie, najviac však silná a extrémna erózia - 40,29 a 24,18 %.

Zastúpenie kategórií ohrozenosti vodnou eróziou v okresoch UMR (% z poľnohospodárskej pôdy)

Okres	Kategória eróznej ohrozenosti			
	žiadna až slabá erózia	stredná erózia	silná erózia	extrémna erózia
Humenné	22,15	13,38	40,29	24,18
Prešovský kraj	13,43	24,21	37,12	25,24

Zdroj: 4.4.2022, http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoserwis/vod/vod.aspx

Nasledujúce obrázky prezentujú vodnú eróziu v okrese Humenné. Ako prezentuje nasledujúci obrázok, priame okolie mesta Humenné predstavuje územie takmer bez vodnej erózie. Lokality ohrozené extrémnou eróziou sa nachádzajú v blízkosti obce Topoľovka.

Obrázok: Vodná a veterná erózia v meste Humenné

Zdroj: 22.6.2022, http://www.podnemapy.sk/regional_gis/

Ochrana zdrojov nerastných surovín

Ochranu a využitie nerastného bohatstva upravuje najmä zákon č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov, zákon NR SR č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení zákona NR SR č. 515/2008 Z. z., vyhláška MŽP SR č. 51/2008 Z. z., ktorou sa vykonáva geologický zákon a ďalšie právne predpisy.

Chránené ložiskové územie (CHLÚ)

CHLÚ zahŕňa územie, na ktorom by stavby a zariadenia, ktoré nesúvisia s dobývaním výhradného ložiska, mohli znemožniť alebo sťažiť dobývanie výhradného ložiska. Banský zákon vymedzuje rozdelenie nerastov na vyhradené a nevyhradené. Zdrojom údajov je Štátny geologický ústav Dionýza Štúra (ŠGÚDŠ) (4.4.2022, <http://mapserver.geology.sk/loziska/>). Priamo v meste Humenné sa nachádza jedno chránené ložiskové územie

V širšom území sa v minulosti ťažili nerastné suroviny, boli to predovšetkým stavebné materiály ako tehliarske hliny. Na území mesta Humenné, v lokalite Suchý Jarok, sa nachádza evidované ložisko tehliarskej hliny (PHSR Humenné, 2016).

Ochrana ovzdušia

Na ochranu ovzdušia v **meste Humenné** pred potenciálnymi a reálnymi zdrojmi znečistenia slúži zákon č. 478/2002 Z. z. o ochrane ovzdušia v znení neskorších predpisov ((v znení č. 245/2003 Z. z., 525/2003 Z. z., 541/2004 Z. z., 572/2004 Z. z., 572/2004 Z. z., 572/2004 Z. z., 587/2004 Z. z., 725/2004 Z. z., 230/2005 Z. z., 479/2005 Z. z., 532/2005 Z. z., 571/2005 Z. z., 203/2007 Z. z., 529/2007 Z. z., 515/2008 Z. z., 286/2009 Z. z., 137/2010 Z. z.). Upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania. V zákone sú definované znečisťujúce látky, zdroje znečisťovania, povinnosti právnických a fyzických osôb, ako aj prevádzkovateľov zdrojov znečistenia ovzdušia, poplatky a pokuty za znečisťovanie ovzdušia. Definované sú veľké zdroje znečistenia ovzdušia ako technologické celky so súhrnným tepelným výkonom 50 MW alebo vyšším.

Kritéria kvality ovzdušia sú uvedené vo vyhláške MŽP SR č. 244/2016 Z. z. o kvalite ovzdušia. Základným východiskom pre hodnotenie kvality ovzdušia na Slovensku sú výsledky meraní koncentrácií znečisťujúcich látok v ovzduší, ktoré realizuje SHMÚ na staniciach Národnej monitorovacej siete kvality ovzdušia (NMSKO). Na monitorovanie lokálneho znečistenia ovzdušia bolo v roku 2016 na území SR rozmiestnených 38 automatických monitorovacích staníc, z ktorých väčšina monitorovala základné znečisťujúce látky (SO₂, NO₂, NO_x, PM₁₀, PM_{2,5}, CO). Od roku 2000 je vývoj hlavných znečisťujúcich látok sledovaný aj prostredníctvom databázy

Národného emisného inventarizačného systému (NEIS), ktorý je vyvíjaný za podpory MŽP SR a SHMÚ. Program NEIS je vyvinutý v súlade s legislatívou platnou v SR a obsahuje najnovšie zmeny legislatívy ochrany ovzdušia realizované v súvislosti s implementáciou smerníc EÚ. Hlavné lokálne zdroje na území mesta **Humenné** sú: priemyselná výroba, automobilová doprava, lokálne kúreniská na tuhé palivá, vzhľadom na nárast cien zemného plynu začal návrat k používaniu tuhých palív, minerálny prach zo stavebnej činnosti, veterná erózia z nespevnených povrchov, skládok sypkých materiálov, suspenzia tuhých častíc z dopravy, posypový materiál z povrchov ciest, veľké priemyselné stacionárne zdroje, malé a stredné lokálne priemyselné zdroje, obvykle umiestnené v priemyselných zónach miest Vranov nad Topľou, **Humenné** a Strážske.

Kvalita ovzdušia na území mesta a v jeho okolí je ovplyvňovaná nielen produkciou tuhých látok a plyných emisií z energetických zdrojov tepla Chemes a.s. Humenné, ale aj z dopravy. K tomu je potrebné prirátat aj diaľkový prenos znečisťujúcich látok z celého regiónu Zemplín (Elektrárňe Vojany, Chemko Strážske, Bukóza Vranov n. Topľou) v kombinácii s častými inverznými situáciami v meste **Humenné**. Katastrálne územia obcí Hudcovce, Topoľovka, Závadka, Brekov a Humenné sú vyhlásené za zaťažené územia, vyžadujúce osobitnú pozornosť ochrany čistoty ovzdušia. Emisie základných znečisťujúcich látok v regióne postupne klesajú. Príčinou je nahrádzanie menej ušľachtilých palív ušľachtilejšími (zemný plyn), ako aj všeobecný pokles výroby a spotreby energie. Určitou výnimkou sú emisie oxidov dusíka, ktoré nie sú do takej miery závislé na type paliva ako emisie oxidu siričitého a tuhých látok, ale závisia predovšetkým od režimu spaľovania. Závažným problémom okrem emisií základných znečisťujúcich látok sú technologické zdroje spojené s emisiami organických látok – sírovodík a sírouhlík. Freóny a chlórované uhľovodíky v prípade Chemesu a.s. Humenné boli nahradené absorbnými chladiacimi systémami a čpavkovými. Množstvo emisií produkovaných Chemes, a.s. je z hľadiska základných znečisťujúcich látok najvyššie v pôsobnosti Obú ŽP Humenné s dostatočným rozptylom týchto látok do atmosféry. Chemes Humenné predstavuje veľký zdroj znečistenia ovzdušia svojím palivovo – energetickým systémom – teplárnou. Prevažná časť tepla je dodávaná do siete centrálného zásobovania tepla mesta Humenné pre bytovo – komunálnu sféru. Kotle spaľujú uhlie, ťažký vykurovací olej a zemný plyn. Spoločnosť v predchádzajúcom období zrealizovala opatrenie na ochranu ozónovej vrstvy. Rovnako sa zrealizovali opatrenia na energetických zariadeniach (napr. rekonštrukcia zadných ťahov, ekonomizéra, žalúziového odľučovača na kotle K8, inštalácia ďalších plynových horákov a rekonštrukcia filtrácie spalín kotlov K3 a K4, inštalácia nového plynového kotla K9, inštalácia nízkoemisných horákov na plynovom kotle K5, inštalácia látkových filtrov na K4 a K8. Spoločnosť Chemes taktiež vybudovala odsírovacie zariadenie spalín z teplárne na zníženie emisií oxidu siričitého). Tieto opatrenia zabezpečili spĺňanie emisných limitov na všetkých týchto zariadeniach (25.6.2022, www.enviportal.sk).

Nasledujúca tabuľka prezentuje emisie základných znečisťujúcich látok v tonách na 1 km v okrese Humenné.

Produkcia v t na km2 podľa územie, chemická zlúčenina a rok											
Humenné	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tuhé emisie	0,1	0,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0,3
Oxid siričitý	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0	0	0	0	0	0,1
Oxid dusíka	0,4	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,5
Oxid uhoľnatý	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0	0	0	2,7
Tuhé emisie SK	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,6
Oxid siričitý	1,2	1,3	1,3	1,1	1	0,9	1,3	0,5	0,5	0,4	0,3
Oxid dusíka	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	1,2
Oxid uhoľnatý	2,3	2,6	2,9	2,8	2,8	3,1	3,1	3,1	3,1	2,9	5,7

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj emisií základných znečisťujúcich látok na území mesta od roku 2009 do roku 2019.

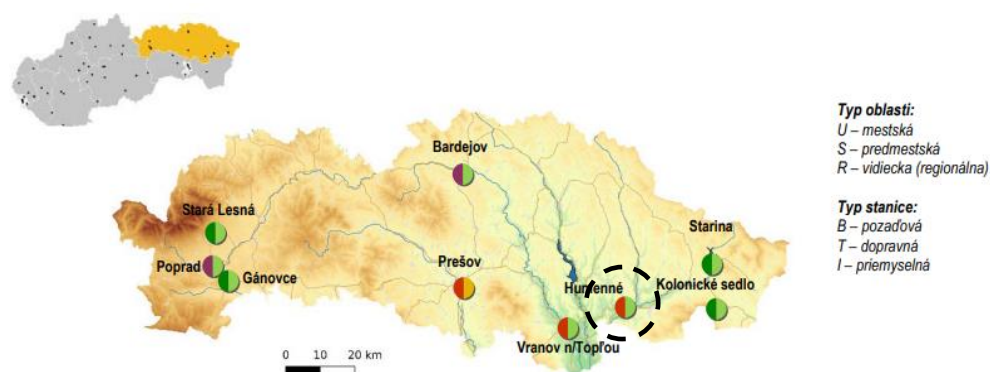
Produkcia v t podľa územie, chemická zlúčenina a rok											
Humenné	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tuhé emisie	83,4	44,5	30,9	25,2	20,9	16,8	13,3	6,9	7,6	7,3	260,9
Oxid siričitý	250,8	261,1	149,1	54,7	41,6	16,6	29,1	27,2	25,3	23,8	38,4
Oxid dusíka	315,7	243	258	43,9	53,4	58,4	54,9	53,2	53,4	50,8	345,4
Oxid uhoľnatý	174,6	74,9	69,4	46	57,4	71,7	47,3	34,3	32,5	32	2 051,00

Zdroj: DataCubes, ŠÚ SR, 2022

Na znečisťovaní ovzdušia sa v najväčšej miere podieľa priemyselná výroba, vysoká intenzita cestnej dopravy a výroba a rozvoz elektriny, plynu a vody (4.4.2022, http://www.shmu.sk/File/oko/rocnky/SHMU_Sprava_o_kvalite_ovzdušia_SR_2021.pdf).

Opatrenia na znižovanie úrovne PM₁₀ (pevné častice - vdychovateľné) si vyžadujú zamerať sa na: zmenu v organizácii dopravy, znižovanie spotreby tuhých palív v lokálnom vykurovaní a podporu modernizácie lokálneho vykurovania, vybudovanie rozsiahlych peších zón, rozširovanie zelene, spevňovanie povrchov, kontrola technického stavu a znečistenia pneumatík vozidiel, čistenie mesta, opatrenia na zníženie prašnosti na staveniskách, skládkach sypkých materiálov, skládkach odpadov a prísna kontrola priemyselných zdrojov (15.6.2022, <https://www.minv.sk/>).

Nasledujúci obrázok prezentuje alokáciu monitorovacích staníc v území mesta.

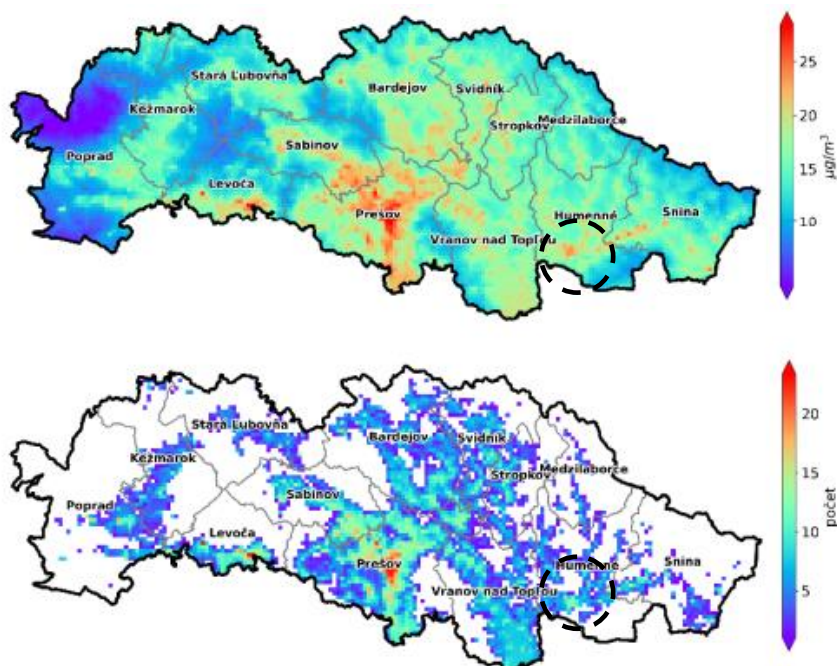
Obrázok: Monitorovacie stanice v meste Humenné

Zdroj: Správa o kvalite ovzdušia a stave jeho znečistenia v 2021

Monitorovanie stavu ovzdušia prebieha priamo v **meste Humenné** (Humenné, Nám. Slobody), kde sú merané hodnoty znečisťujúcich látok ako NO_x, O₃, PM₁₀ + PM_{2,5}, (MP_{2,5} - jemné častice, PM₁₀ - pevné častice).

Tuhé častice PM₁₀

Limitná hodnota pre priemernú ročnú koncentráciu PM₁₀ (40 µg·m⁻³) v zóne Prešovský kraj nebola prekročená. Podobne limitnú hodnotu pre počet prekročení za rok (35-krát) priemernej dennej limitnej koncentrácie PM₁₀ (50 µg·m⁻³) nepresiahla žiadna monitorovacia stanica. Dopravná stanica Prešov zaznamenala najvyššiu priemernú ročnú koncentráciu PM₁₀ 27 µg·m⁻³ a 22 denných prekročení dennej limitnej hodnoty. Z mestských a predmestských pozadových staníc boli namerané najvyššie koncentrácie v **Humennom**: 25 µg·m⁻³. Je to skoro na úrovni ročného priemeru dopravnej stanice v Prešove, pričom v **Humennom** bolo zaznamenaných až 23 prekročení limitu pre priemernú dennú koncentráciu PM₁₀. Obr. 3.2 zachytáva počet prekročení priemernej dennej limitnej koncentrácie PM₁₀ za jednotlivé mesiace v roku. Všetky prekročenia sú sústredené v chladných mesiacoch s potrebou vykurovania.

Obrázok: Priemerná ročná koncentrácia PM10 (hore) a počet prekročení limitnej dennej hodnoty PM10 (dolu) v roku 2021. Zobrazené sú len hodnoty nad $15 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ a nenulový počet prekročení.

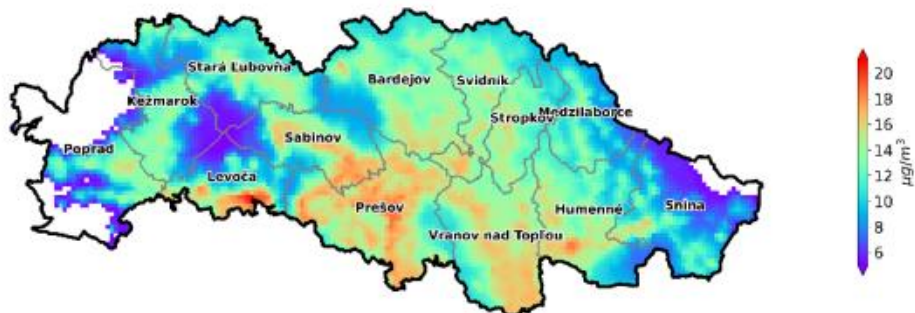
Zdroj: Správa o kvalite ovzdušia a stave jeho znečistenia v 2021

Na predchádzajúcom obrázku sú výsledky modelovania pre PM10 a PM2,5, vypočítané pre rok 2021 pomocou modelu RIO následne upraveného pomocou regresnej IDW-R metódy (podrobnejšie v 4.kapitole Správy o kvalite ovzdušia v SR za rok 2021). Pre lepšiu názornosť sú zobrazené iba oblasti, pre ktoré vyšli priemerné ročné hodnoty koncentrácií vyššie ako prísnejšie ročné limity odporúčané WHO.

V teplých mesiacoch roka sú koncentrácie PM10 na regionálnych staniciach a mestskom pozadí na veľmi podobnej úrovni, a rozdiely sa začínajú zvyšovať až v chladnejších mesiacoch. Je tomu tak preto, že za znečistením ovzdušia časticami PM10 stojí pravdepodobne vykurovanie domácností tuhým palivom (nedostatočne vysušeným drevom, prípadne v kombinácii s rôznymi druhmi odpadových materiálov) v starších vykurovacích zariadeniach.

Tuhé častice PM2,5

V porovnaní s PM10 majú výrazne negatívnejší vplyv na ľudské zdravie jemné častice PM2,5. Vysoké hodnoty PM2,5 boli namerané v chladných mesiacoch roka, čo je rovnako ako pri PM10 pravdepodobne spôsobené emisiami z vykurovania domácností tuhým palivom. Najvyššie priemerné ročné koncentrácie PM2,5 boli namerané v **Humennom** a Prešove ($18 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$). Na všetkých staniciach, vrátane regionálnych pozadových, bola priemerná ročná koncentrácia PM2,5 vyššia ako je úroveň, ktorú odporúča WHO ($5 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$).

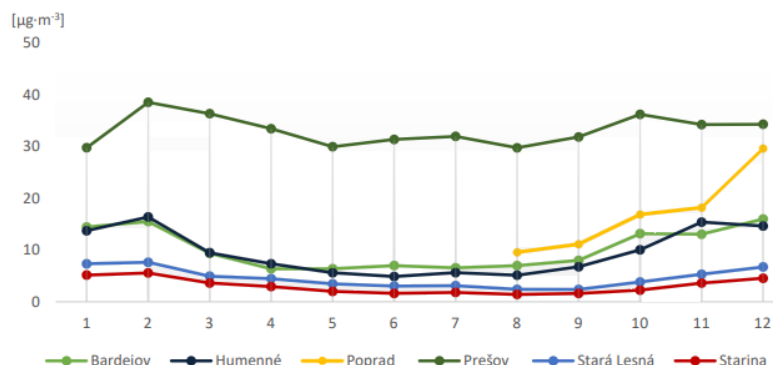
Obrázok: Priemerné ročné koncentrácie PM2,5

Zdroj: Správa o kvalite ovzdušia a stave jeho znečistenia v 2021

Priemerné mesačné hodnoty sú tiež relatívne vysoké, a to nielen v zimnom období, ale dokonca aj v letných mesiacoch, keď bývajú koncentrácie PM2,5 najnižšie.

Oxid dusičitý

Monitoring oxidu dusičitého prebieha v zóne na siedmich staniciach, priemerné mesačné koncentrácie pre jednotlivé stanice sa nachádzajú na nasledujúcom grafe.

Obrázok: Priemerné mesačné koncentrácie NO₂.

Zdroj: Správa o kvalite ovzdušia a stave jeho znečistenia v 2021, 2022

Hlavným zdrojom emisií NO₂ je cestná doprava. Najvyššie koncentrácie z tohto dôvodu zaznamenávame na dopravnej stanici Prešov, Arm. gen. L. Svobodu. Hodnoty v meste **Humenné** sa nachádzajú na podpriemernej úrovni. Priemerná ročná úroveň (33 µg·m⁻³) však ani tu neprekračuje limitnú hodnotou (40 µg·m⁻³). Namerané hodnoty NO₂ si celý rok udržiavajú relatívne konštantnú úroveň bez sezónnych výkyvov. Priemerné ročné koncentrácie na pozadových staniciach dosahovali hodnoty do 20 µg·m⁻³. Celkovo je znečistenie ovzdušia touto látkou v meste **Humenné** je na relatívne nízkej úrovni. Na stanici Humenné boli priemerné koncentrácie NO₂ v roku 2021 nižšie, mierne vyššie alebo rovné ako odporúčanie WHO (10 µg·m⁻³), ktoré je výrazne prísnejšie než limity EÚ (Správa o kvalite ovzdušia a stave jeho znečistenia v 2021, 2022).

Zaťaženie prostredia hlukom v meste Humenné

V množine stresových faktorov má významné miesto hluk, ktorý zhoršuje kvalitu ŽP a nepriaznivo vplýva nielen na faunu a flóru, ale aj na zdravie človeka. V zmysle zákona NR SR č. 2/2005 Z. z. o posudzovaní a kontrole hluku vo vonkajšom prostredí v znení neskorších predpisov sa hlukom rozumie nežiaduci alebo škodlivý vonkajší zvuk vytvorený ľudskými činnosťami. Vyhláška MZ SR č. 549/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí, ustanovuje podrobnosti o prípustných hodnotách hluku pochádzajúceho z dopravy na pozemných komunikáciách a vodných plochách vrátane miestnej hromadnej dopravy, hluk z koľajovej dopravy na železničných dráhach, hluk z leteckej dopravy a hluk v okolí letísk, hluk z iných zdrojov, napr. hluk z priemyselnej, stavebnej a výrobných činností, hluk z mimopracovných aktivít človeka. Podľa § 27 ods. 1 zákona NR SR č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia je povinnosťou právnickej osoby alebo podnikateľa, ktorý hluk spôsobuje zabezpečiť účinnú ochranu obyvateľov pred expozíciou hluku.

K najzávažnejším zdrojom hluku patria cesty, ktoré prechádzajú v blízkosti obytnej zástavby. Najväčšia intenzita dopravy v meste **Humenné** na ceste I/74, ktorá spája krajské mesto Prešov s Ukrajinou (hraničný prechod Ubľa).

Pri železničnej doprave je intenzita hluku závislá na počte, druhu a skladbe vlakov a parametroch trasy. Intenzita hluku je najvýraznejšia na tratiach prechádzajúcich cez sídla a na železničných staniciach. Okresom Humenné prechádzajú dve trate, č. 196 a trať č. 191.

V území sa nachádzajú aj viaceré stacionárne zdroje hluku, ako sú areály výroby, priemyselné a poľnohospodárske prevádzky, ktoré zaťažujú obyvateľov, ktorí sa v ich blízkosti pohybujú, alebo bývajú. Hluk vplýva najviac nepriaznivo na zamestnancov, ktorí v týchto prevádzkach pracujú. Občasnými zdrojmi hluku môžu byť aj športové, kultúrne a rekreačné areály.

Odpadové hospodárstvo

Základným právnym predpisom pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi je zákon NR SR č. 79/2015 Z. z. o odpadoch, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2001 ((v znení č. 91/2016 Z. z., 313/2016 Z. z., 90/2017 Z. z., 90/2017 Z. z., 292/2017 Z. z., 292/2017 Z. z., 106/2018 Z. z., 177/2018 Z. z., 208/2018 Z. z., 312/2018 Z. z., 312/2018 Z. z., 302/2019 Z. z., 302/2019 Z. z., 364/2019 Z. z., 460/2019 Z. z., 460/2019 Z. z., 460/2019 Z. z., 460/2019 Z. z., 74/2020 Z. z., 218/2020 Z. z., 285/2020 Z. z., 285/2020 Z. z., 9/2021 Z. z., 46/2021 Z. z.). Jedným zo základných nástrojov stratégie hospodárenia s odpadmi je vypracovanie „Programov odpadového hospodárstva“. Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky vypracováva Ministerstvo životného prostredia a následne samosprávny kraj, obec a pôvodca odpadu. Obsah Programu odpadového hospodárstva obce na roky 2016 - 2020 je zostavený podľa požiadaviek § 2 až § 5 vyhlášky MŽP SR č. 310/2013 Z.z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch a zároveň zohľadňuje POH SR a POH Prešovského kraja. Ciele a opatrenia POH SR a POH Prešovského kraja 2016 - 2020 sa budú realizovať jednotlivými mestami a obcami. V súčasnosti majú samostatný POH spracovaný len samosprávy, ktoré majú viac ako 1000 obyvateľov.

Odpadové hospodárstvo zahŕňa všetky činnosti zamerané na predchádzanie a obmedzovanie vzniku odpadov, znižovanie ich nebezpečnosti pre životné prostredie, ako aj na nakladanie s odpadmi v súlade s platnými zákonmi. Nakladanie s odpadmi je definované ako zber odpadov, preprava odpadov, zhodnocovanie odpadov a zneškodňovanie odpadov vrátane starostlivosti o miesto zneškodňovania.

Štatistické ukazovatele v oblasti nakladania s komunálnym odpadom prezentuje nasledujúca tabuľka.

Relatívne ukazovatele z oblasti nakladania s komunálnym odpadom v regióne											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mn. komun. odpadu (kg/obyv.)	255,07	246,71	244,11	242,16	243,53	264,39	275,3	289,58	329,71	343,31	372,43
Mn. zhodn. kom. odp. (kg/obyv.)	20,61	30,33	29,05	33,76	36,8	42,37	63,93	73,63	120,85	137,86	166,71
Mn. znešk. kom. odp. (kg/obyv.)	232,35	215,75	214,72	207,47	203,43	221,25	211,33	215,95	208,86	205,45	202,28
% zhodnoc. kom. odpadu	8,08	12,3	11,9	13,94	15,11	16,03	23,22	25,43	36,65	40,16	44,76
% zhodn. kom. odp. kompost. (%)	-	11,51	11,84	10,34	8,8	12,98	22,55	25,43	36,31	39,69	44,26
% miera skládkovania	-	87,44	87,96	79,88	76,49	83,68	76,76	74,57	63,35	59,84	54,3

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

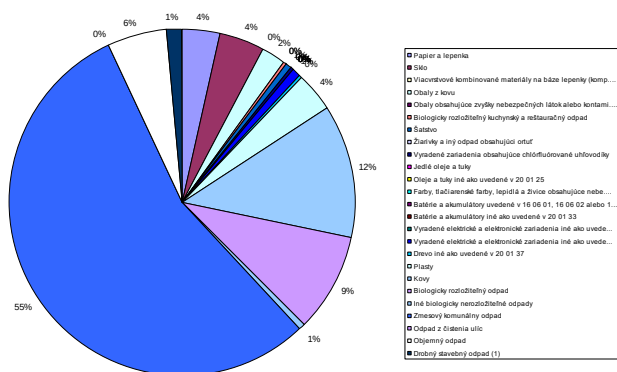
Okres Humenné má 1 vlastnú skládku komunálnych odpadov, resp. skládku kategórie NNO (NNO – nie nebezpečný odpad). Mesto Humenné zabezpečuje zber a nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom v súlade s ustanovením § 81 zákona o odpadoch. Zber, prepravu a ďalšie nakladanie s KO vrátane triedených zložiek KO zabezpečujú samosprávy podľa § 81 ods. 7 zákona o odpadoch prostredníctvom zmluvných partnerov, spoločností disponujúcich požadovanými environmentálnymi povoleniami/súhlasmi pre vykonávanie činností nakladania s odpadom podľa zákona o odpadoch. Nakladanie s BRKO zabezpečujú aj prostredníctvom systému domáceho kompostovania, obyvatelia mesta a obcí.

V súčasnej dobe je v meste Humenné využívaná skládka odpadov Myslina Lúčky, ktorej prevádzkovateľom je Ekoservis s. r. o., Humenné. Zber, prepravu a dotriedňovanie odpadov mesto zabezpečuje prostredníctvom vlastnej príspevkovej organizácie: Technické služby mesta Humenné Sninská 27, 066 01 Humenné, IČO: 00186155. Technické služby mesta Humenné prevádzkujú zberný dvor pre separovaný odpad, na ktorom môžu obyvatelia mesta bezplatne odovzdávať: drobný stavebný odpad, objemný odpad, komunálny odpad z domácností s obsahom škodlivín, oddelene zbierané zložky komunálneho odpadu v rozsahu triedeného zberu ustanovenom vo všeobecne záväznom nariadení mesta Humenné č. 134/2016. Materiálové zhodnocovanie vyseparovaných zložiek komunálneho odpadu z územia mesta spoločnosť Technické služby mesta Humenné zabezpečuje prostredníctvom organizácii zodpovednosti výrobcov alebo prostredníctvom konečných spracovateľov odpadu (POH Humenné 2016 - 2020, 2021)

Produkcia odpadov v okrese Humenné v roku 2020

	p.č.	Okres Humenné	t/obyvateľa HU
Spolu	-	18 124,64	0,304
Papier a lepenka	1	676,87	0,011
Sklo	2	708,08	0,012
Viacvrstvové kombinované materiály na báze lepenky (komp....	3	12,2	0,000
Obaly z kovu	4	437,35	0,007
Obaly obsahujúce zvyšky nebezpečných látok alebo kontami....	5	1,59	0,000
Biologicky rozložiteľný kuchynský a reštauračný odpad	6	4,48	0,000
Štatstvo	7	119,3	0,002
Žiarivky a iný odpad obsahujúci ortuť	8	0,1	0,000
Vyradené zariadenia obsahujúce chlórfluórované uhľovodíky	9	29,39	0,000
Jedlé oleje a tuky	10	0,6	0,000
Oleje a tuky iné ako uvedené v 20 01 25	11	1,76	0,000
Farby, tlačiarenské farby, lepidlá a živice obsahujúce nebe....	12	2,72	0,000
Batérie a akumulátory uvedené v 16 06 01, 16 06 02 alebo 1....	13	1,62	0,000
Batérie a akumulátory iné ako uvedené v 20 01 33	14	0,91	0,000
Vyradené elektrické a elektronické zariadenia iné ako uvede...	15	32,5	0,001
Vyradené elektrické a elektronické zariadenia iné ako uvede...	16	133,67	0,002
Drevo iné ako uvedené v 20 01 37	17	47,72	0,001
Plasty	18	680,78	0,011
Kovy	19	2 262,26	0,038
Biologicky rozložiteľný odpad	20	1 666,30	0,028
Iné biologicky nerozložiteľné odpady	21	94,55	0,002
Zmesový komunálny odpad	22	9 944,33	0,167
Odpad z čistenia ulíc	23	0,8	0,000
Objemný odpad	24	1 003,63	0,017
Drobný stavebný odpad (1)	25	261,16	0,004

Zdroj: prepočítané podľa ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Odpady na obyvateľa podľa štruktúry odpadov v okrese Humenné v roku 2020

Zdroj: prepočítané podľa ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Zhruba polovica vyprodukovaných odpadov spadala do kategórie zmesový. Najvyššia miera separovania bola v prípade prúdov odpadov - kovy, BRKO, Objemný odpad, plasty, sklo, papier a lepenka. Mimo základných separovaných zložiek odpadov to boli drevo, elektrický odpad.

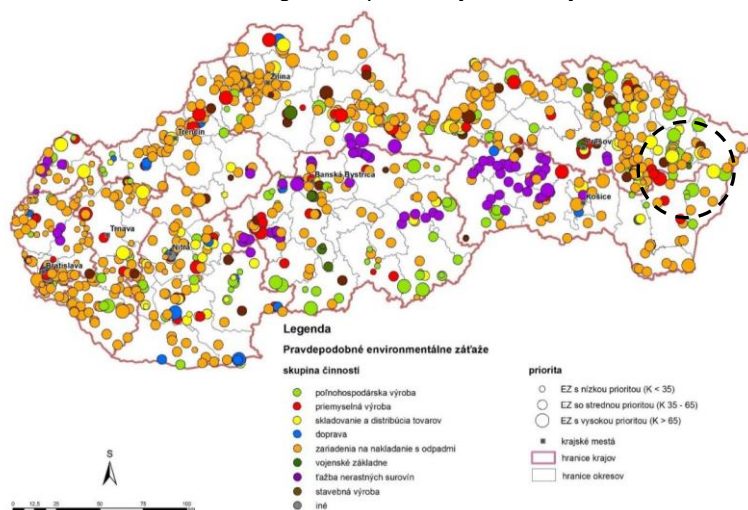
Environmentálne záťaž v meste Humenné

Environmentálna záťaž (EZ) je v zmysle aktuálneho znenia geologického zákona zadefinovaná ako znečistenie územia spôsobené činnosťou človeka, ktoré predstavuje závažné riziko pre ľudské zdravie alebo horninové prostredie, podzemnú vodu a pôdu s výnimkou environmentálnej škody. Ide o široké spektrum území

kontaminovaných priemyselnou, vojenskou, banskou, dopravnou a poľnohospodárskou činnosťou, ale aj nesprávnym nakladaním s odpadom. Environmentálne záťažové boli predmetom riešenia geologickej úlohy „Systematická identifikácia environmentálnych záťaží na území SR“, realizovanej v rokoch 2006 – 2008 v gescii MŽP SR, v zmysle ktorej boli vypracované čiastkové záverečné správy a registre environmentálnych záťaží v jednotlivých okresoch SR. V roku 2010 bol uznesením vlády prijatý Štátny program sanácie environmentálnych záťaží na roky 2010 – 2015. Register environmentálnych záťaží pozostáva z nasledujúcich častí: **časť A** obsahuje evidenciu pravdepodobných environmentálnych záťaží, **časť B** obsahuje evidenciu environmentálnych záťaží a **časť C** obsahuje evidenciu sanovaných a rekultivovaných lokalít. V rámci mesta Humenné sa nachádza niekoľko environmentálnych záťaží, ktoré spadajú pod všetky 3 registre A, B a C.

IS EZ je pravidelne aktualizovaný a informácie, ako aj počty týkajúce sa jednotlivých registrovaných lokalít, sa môžu meniť v závislosti od novozistených skutočností. V roku 2021 je v IS EZ 1 793 evidovaných lokalít (na 2 020 registračných listoch, lebo niektoré lokality sú v 2 častiach REZ), pričom v REZ – časť A (PEZ) je evidovaných 879 lokalít, v REZ – časť B (EZ) 323 lokalít a v REZ – časť C (sanované a rekultivované lokality) 818 lokalít. V REZ – časť A a súčasne v REZ – časť C je 112 lokalít, v REZ – časť B a súčasne v REZ – časť C je 115 lokalít. V okrese Humenné sa nachádzajú 15 záťaží z registra A, 4 z registra B a 8 z registra C.

Environmentálne záťažové registra A prezentuje nasledujúci obrázok.

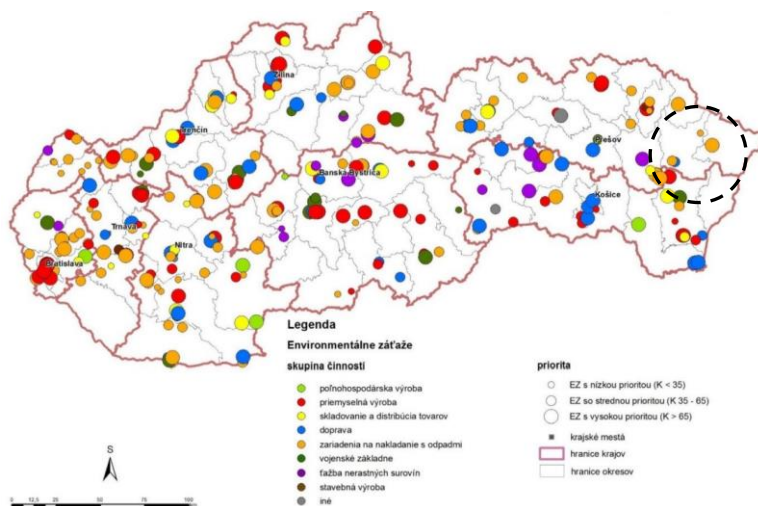
Obrázok: Mapa PEZ evidovaných v IS EZ, REZ – časť A

Zdroj: 20.6.2022, <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/EZ/2022/SPSEZ20222027.pdf>

Názov	Register	Identifikátor
HE (003) / Humenné - areál bývalej tehelne	Register A	SK/EZ/HE/247

Zdroj: 25.6.2022, <https://envirozazete.enviroportal.sk/>

Najväčší podiel – až 53 % – na vznik PEZ majú zariadenia na nakladanie s odpadmi, pričom v rámci tejto skupiny činnosti tvoria najväčší podiel skládky (úložiská) komunálneho odpadu (ďalej len „KO“) (87 %) nasledované skládkami (úložiskami) priemyselného odpadu (ďalej len „PO“) (7 %). V rámci skupín činností, ktoré sa podieľajú na vzniku PEZ, predstavuje 13 % poľnohospodárska výroba a 9 % priemyselná výroba a skladovanie a distribúcia tovarov. V Registri – časť B, sú v rámci IS EZ evidované EZ, ktorých prítomnosť bola potvrdená geologickými prácami (25.6.2022, <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/EZ/2022/SPSEZ20222027.pdf>).

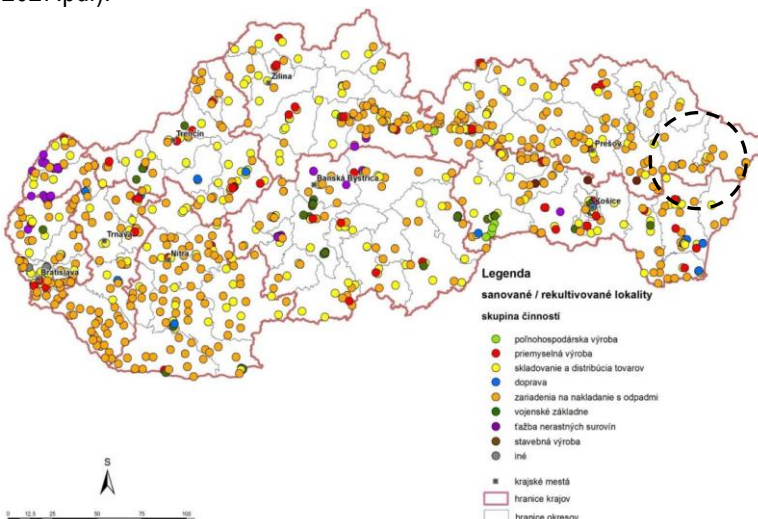
Obrázok: Mapa PEZ evidovaných v IS EZ, REZ – časť B

Zdroj: 20.6.2022, <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/EZ/2022/SPSEZ20222027.pdf>

Názov	Register	Identifikátor
HE (1851) / Humenné - Rušňové depo, Cargo a.s.	Register B	SK/EZ/HE/1851

Zdroj: 25.6.2022, <https://envirozataze.enviroportal.sk/>

Najväčším podielom – 33 % – podieľajú na vzniku EZ zariadenia na nakladanie s odpadmi, ktoré predstavujú najmä skládky (úložiská) KO s 44 %, nasledované skládkami (úložiskami) PO s 28 % a odkaliskami s 15 %. Nasledujúce činnosti, ktoré podmieňujú vznik EZ, sú priemyselná výroba s 28 %, doprava s 13 % a skladovanie a distribúcia tovarov s 10 %. Sanované, resp. rekultivované lokality sú evidované v IS EZ, REZ – časť C. V porovnaní s rokom 2015, keď bolo v REZ – časť C evidovaných 784 sanovaných/rekultivovaných lokalít, vzrástol ich počet o 34 lokality. Priestorové rozloženie sanovaných a rekultivovaných lokalít v meste a jeho blízkosti je uvedené na nasledujúcom obrázku (20.6.2022, <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/EZ/2022/SPSEZ20222027.pdf>).

Obrázok: Mapa PEZ evidovaných v IS EZ, REZ – časť C

Zdroj: 20.6.2022, <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/EZ/2022/SPSEZ20222027.pdf>

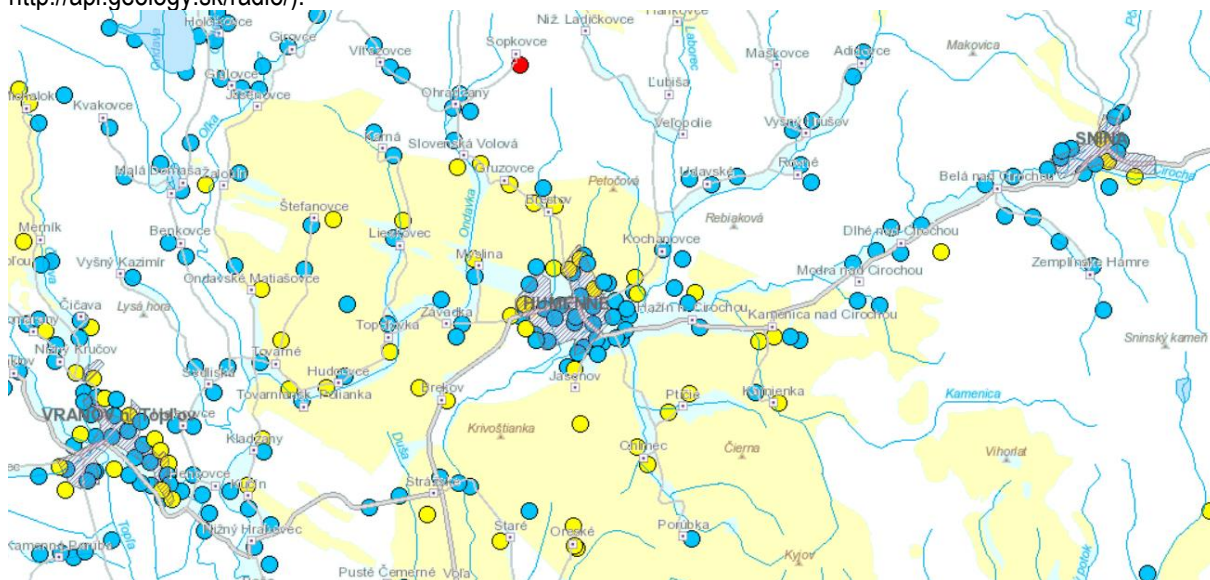
Názov	Register	Identifikátor
HE (002) / Humenné - ČS PHM ul. Osloboditeľov	Register C	SK/EZ/HE/1236
HE (003) / Humenné - ČS PHM ul. Mieru	Register C	SK/EZ/HE/1237
HE (004) / Humenné - skládka TKO	Register C	SK/EZ/HE/1238

Zdroj: 25.6.2022, <https://envirozataze.enviroportal.sk/>

Rovnako, ako v PEZ a EZ, aj pri sanovaných, resp. rekultivovaných lokalitách sú najviac zastúpené zariadenia na nakladanie s odpadom (50 %). Z nich až 84 % tvoria skládky (úložiská) KO a 10 % skládky (úložiská) PO. V rámci ďalších činností nasleduje skladovanie a distribúcia tovarov s 31 % a priemyselná výroba s 8 %. Existujú aj lokality, ktoré sú evidované zároveň v dvoch častiach REZ, a to v REZ – časť A a REZ – časť C, prípadne REZ – časť B a REZ – časť C. Takýto stav sa vyskytuje v prípade lokalít s EZ, na ktorých sa už realizovali, resp. práce sa realizujú sanačné alebo rekultivačné práce, prípadne sa uvedené práce nevykonali dôsledne a naďalej je na lokalite prítomné zostatkové znečistenie. V prípade ukončenia preukázateľne úspešnej sanácie, resp. rekultivácie, sa následne takéto lokality nepovažujú za EZ a ďalej sú evidované už iba v REZ – časť C (20.6.2022, <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/EZ/2022/SPSEZ2022027.pdf>). V meste Humenné je alokovaná jedna takáto záťaž.

Radónové riziko

Radónové riziko predstavuje prirodzenú rádioaktivitu hornín, ktorá je podmienená prítomnosťou prvkov K, U a Th, emitujúcich gama žiarenie a podmieňujúcich vonkajšie ožarovanie. V závislosti na objemovej aktivite radónu v pôdnom vzduchu a priepustnosti pôdy možno územie SR rozdeliť do troch skupín podľa výšky radónového rizika s nasledovným pomerom: 53 % nízke, 46,7 % stredné a len 0,3 % SR s vysokým radónovým rizikom. V meste Humenné je zastúpený väčšinou nízky a stredný stupeň radónového rizika. Lokality s nízkym a stredným radónovým rizikom sa nachádzajú rovnomerne na celom území mesta Humenné (10.4.2022, <http://apl.geology.sk/radio/>).

Obrázok: Radónové riziko v meste Humenné
Zdroj: 18.6.2022, <https://apl.geology.sk/radio/>

Seizmicita

Seizmické ohrozenie vyjadruje pravdepodobnosť neprekročenia seizmického pohybu počas denného časového intervalu vo zvolenej záujmovej lokalite. Územia zaraďujeme na báze izolínie maximálnej novej intenzity zemetrasenia. Určuje nám potenciálny výskyt zemetrasenia určitej intenzity. Seizmické ohrozenie sa vyjadruje v hodnotách makroseizmickkej intenzity (°MSK 64). Z hľadiska seizmicity patrí záujmové územie k pomerne stabilným oblastiam. Leží na rozhraní izolínií seizmickkej intenzity 6 a 7°MSK (PHSR Humenné, 2016).

2.6. OBYVATEĽSTVO

V meste žije 84,47 % obyvateľov so slovenskou národnosťou. Celkovo viac ako 48,76 % obyvateľov sa hlási k rímskokatolíckemu vierovyznaniu. Nasledujúca tabuľka prezentuje vekovú štruktúru obyvateľov mesta podľa pohlavia v roku 2021. Najviac obyvateľov je vo vekovej skupine od 45 do 49 rokov.

Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 31.12. (Osoba)

	2021				
	Muži	Ženy	Spolu	rozdiel	Muži / ženy
Spolu	14804	16121	30925	1317	
4 roky alebo menej	644	628	1272	-16	
Od 5 do 9 rokov	660	630	1290	-30	
Od 10 do 14 rokov	721	749	1470	28	
Od 15 do 19 rokov	723	710	1433	-13	
Od 20 do 24 rokov	826	753	1579	-73	
Od 25 do 29 rokov	961	975	1936	14	
Od 30 do 34 rokov	1203	1080	2283	-123	
Od 35 do 39 rokov	1178	1128	2306	-50	
Od 40 do 44 rokov	1278	1179	2457	-99	
Od 45 do 49 rokov	1184	1249	2433	65	
Od 50 do 54 rokov	1036	1114	2150	78	
Od 55 do 59 rokov	1076	1255	2331	179	
Od 60 do 64 rokov	1099	1202	2301	103	
Od 65 do 69 rokov	915	1171	2086	256	
Od 70 do 74 rokov	685	1019	1704	334	
Od 75 do 79 rokov	335	585	920	250	
Od 80 do 84 rokov	161	420	581	259	
Od 85 do 89 rokov	86	193	279	107	
Od 90 do 94 rokov	26	64	90	38	
Od 95 do 99 rokov	7	17	24	10	
Od 100 do 104 rokov	0	0	0	0	

Zdroj: ŠÚSR, 2022, DataCubes

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet obyvateľov bývajúcich v meste Humenné v roku 2021.

Bývajúce obyvateľstvo v meste Humenné (rok 2021)

	spolu	ženy	0-14	15-65	66+
mesto Humenné	30925	16121	4032	21209	5684

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011,

V roku 2021 žilo v meste celkovo 30925 obyvateľov. V tomto roku žilo v meste 16121 žien. Najväčšiu skupinu tvorili obyvatelia od 15 do 65 rokov - 21209. Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj štruktúry obyvateľstva mesta Humenné podľa vierovyznania v roku 2021. Mesto je podľa kritéria vierovyznania homogénne s 1 dominantným vierovyznaním. Najväčšia časť obyvateľov sa hlásila k rímskokatolíckej cirkvi (48,76 %). Pri 9,19 % nebolo zistené vierovyznanie. Bez vyznania bolo 13,54 % obyvateľov. K evanjelickej cirkvi sa hlási 0,81 % obyvateľov.

Bývajúce obyvateľstvo podľa náboženského vyznania 2021

Ukazovateľ	SODB 2021	%
Rímskokatolícka cirkev	15290	48,76
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	253	0,81
Gréckokatolícka cirkev	6486	20,68
Reformovaná kresťanská cirkev	93	0,3
Pravoslávna cirkev	1542	4,92
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	104	0,33
iné	463	1,48
bez vyznania	4246	13,54
nezistené	2882	9,19
Spolu	31359	

Zdroj: 2.3.2022, http://www.sodbtn.sk/obec/obec_stat_vierovyznanie.php?kod_obce=543136

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa väčšina obyvateľov hlási k slovenskej národnosti – 84,47 %.

Bývajúce obyvateľstvo podľa národnosti 2021

Ukazovateľ	SODB 2021	%
Slovenská	26489	84,47

Maďarská	46	0,15
Rómská	152	0,48
Rusínská	1335	4,26
Ukrajinská	255	0,81
Česká	134	0,43
Nemecká	3	0,01
Moravská	7	0,02
Polská	29	0,09
Ruská	11	0,04
Ostatné	76	0,24
Nezistené	2822	9

Zdroj: 2.3.2022, http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_narodnost_2021.php?kod_obce=508497

V meste Humenné žije podľa oficiálnej štatistiky cca. 770 rómskej národnosti (ostatní obyvatelia sa hlásia k slovenskej národnosti) a 69 obyvateľov maďarskej národnosti. Pri 9 % obyvateľoch nebola zistená národnosť. V rámci okresu mierne klesá počet obyvateľov slovenskej národnosti.

Stav obyvateľstva ku koncu obdobia (k 31.12.)											
ok. Humenné	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Slovenská	54002	53768	53903	53704	53390	53116	52928	52631	52260	51959	53068
Maďarská	81	79	82	80	85	88	91	92	90	90	69
Rómska	1671	1672	1637	1631	1625	1616	1608	1595	1590	1580	770
Rusínska	3119	3113	3029	3001	2969	2935	2902	2881	2857	2823	1804
Ukrajinská	528	521	538	538	537	544	551	552	551	553	345
Česká	229	233	251	257	255	258	259	263	271	270	195
Nemecká	10	9	15	15	15	18	18	18	19	19	6
Polská	35	40	61	64	68	73	80	84	88	90	45
Chorvátska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Srbská	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Ruská	26	27	31	32	32	34	34	34	35	36	19
Židovská	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Moravská	28	28	27	27	27	27	28	28	27	27	9
Bulharská	3	3	5	5	7	7	7	7	7	7	4
Sliezska	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
Grécka	1	1	2	4	4	4	3	3	3	3	1
Rumunská	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	3
Rakúska	0	1	5	5	6	7	7	7	7	9	2
Vietnamská	21	21	30	32	32	32	31	31	31	31	34
Albánska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Čínska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Talianska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7
Írska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Anglická	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Francúzska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Iná a nezistená	4586	4589	4285	4215	4148	4082	4010	3968	3931	3895	3136

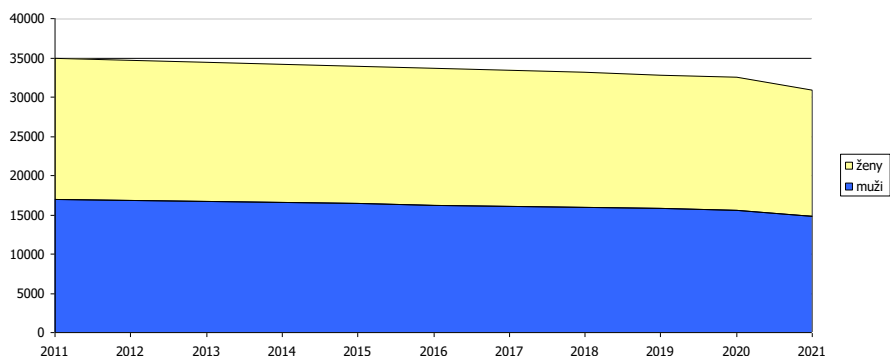
Zdroj: ŠÚSR, 2011-2021, DataCubes

Demografia

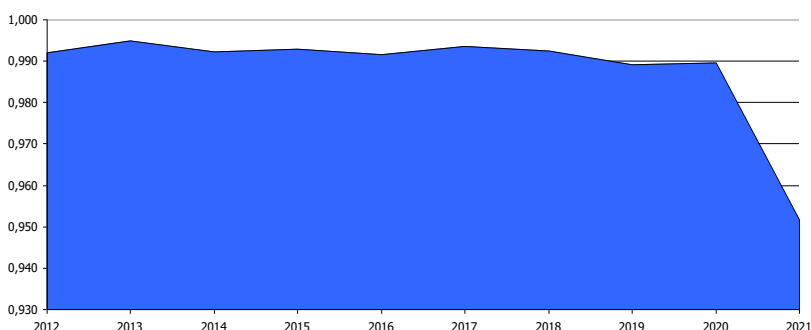
Problémom a zároveň bariérou rozvoja prevažnej časti obcí je postupné znižovanie počtu obyvateľov. V prípade mesta Humenné bol zaznamenaný rovnako pokles počtu obyvateľov. Mierny pokles obyvateľov je spôsobený porbeľmatickým pracovným trhom, ktorý nie je schopný pokryť dopyt, ako aj komplikovanou sociálnou situáciou určitých skupín obyvateľstva.

Stav obyvateľstva ku koncu obdobia (k 31.12.)											
Humenné	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
k 1.1.	35099	34921	34634	34455	34186	33945	33660	33441	33191	32834	31359
k 30.6.	35010	34778	34545	34321	34066	33803	33551	33316	33013	32663	31142
k 31.12.	34921	34634	34455	34186	33945	33660	33441	33191	32834	32491	30925
muži	16930	16791	16688	16573	16407	16255	16088	15963	15783	15607	14804
ženy	17991	17843	17767	17613	17538	17405	17353	17228	17051	16884	16121
Index	-	0,992	0,995	0,992	0,993	0,992	0,993	0,993	0,989	0,990	0,952
Priemer Ix											0,988

Zdroj: ŠÚSR, 2011-2021, DataCubes

Obrázok: Vývoj počtu mužov a žien
Zdroj: ŠÚSR, 2011-2021, DataCubes

Obrázok: Vývoj rastového indexu v meste
Zdroj: ŠÚSR, 2012-2021, DataCubes

Počas sledovaného obdobia v priemere počet obyvateľov klesol o 3996 (- 11,44 %). Priemerný index dosiahol hodnotu 0,988, čo predstavuje priemerný ročný pokles o 1,04 %. K najvyššiemu poklesu došlo v roku 2021, kedy klesol počet obyvateľov o 780 osôb. K rokom s najvyšším poklesom obyvateľstva patril aj rok 2021, kedy klesol počet obyvateľov o - 1566. V sledovanom období nedošlo k nárastu počtu obyvateľov.

Prirodzený prírastok obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka prezentuje prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva v celom okrese, ako aj prirodzený prírastok v samotnom meste Humenné.

Prirodzený prírastok											
M. Humenné	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Humenné	0,82	-1,43	-0,34	-0,74	-2,63	-0,54	-0,99	-1,2	-1,52	-2,79	-5,28
prirodzený prírastok	94	-2	60	2	-51	10	4	-9	-31	-54	-160
hrubá miera pr. prír.	2,68	-0,06	1,74	0,06	-1,5	0,3	0,12	-0,27	-0,94	-1,65	-5,14

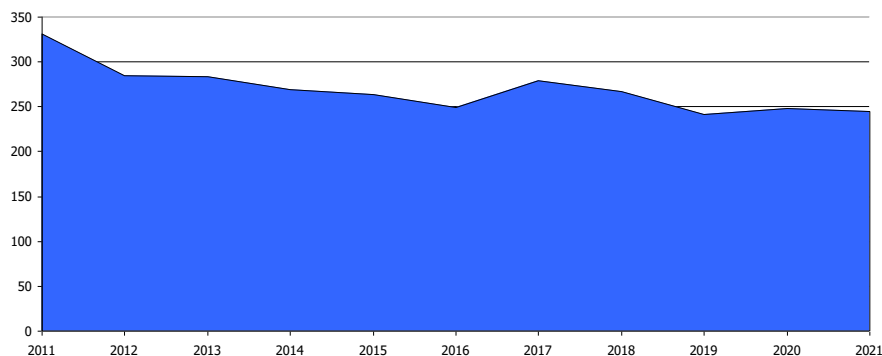
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Vývoj ukazovateľa hrubej miery prirodzeného prírastku obyvateľstva v okrese Humenné v sledovanom období vykazuje takmer v každom roku negatívny trend. Pozitívna hodnota v meste Humenné bola zaznamenaná len v prípade roku 2011, 2013, 2014, 2016 a 2017, kedy prirodzený prírastok dosiahol hodnotu 94, 60, 2, 10 a 4. Najvyšší prirodzený úbytok bol zaznamenaný v roku 2021 a 2020 a to 160 a 54 osôb.

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet živonarodených (hrubá miera) v okrese a vývoj počtu narodených za mesto Humenné. Rastový trend v okrese bol evidovaný do roku 2017, kedy hrubá miera dosiahla 8,66. Do roku 2021 klesol počet na 8,47. Najvyšší počet živonarodených v meste Humenné bol evidovaný v roku 2011, 2012 a 2013 a to 329, 285 a 283 osôb.

Počet živonarodených											
M. Humenné	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Humenné HE	9,64	8,1	7,94	8,52	8,09	7,95	8,66	7,97	7,6	8,1	8,47
Narodení	331	285	284	269	264	249	279	267	241	248	245
Živonarodení	329	285	283	268	264	247	278	266	241	247	242
hrubá miera živorod.	9,4	8,19	8,19	7,81	7,75	7,31	8,29	7,98	7,3	7,56	7,77

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj počtu narodených

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Štatistika počtu potratov v okrese vykazuje podobné tendencie, ako v prípade mestskej štatistiky. Aj keď z hľadiska trendu počet potratov v meste stúpa aj klesá. Najviac potratov bolo zaznamenaných v období rokov 2011, 2012, 2013 a 2014. Celkovo sa hodnoty nachádzajú väčšinou pod okresnými štatistikami. Do roku 2021 dochádzalo zväčša k znižovaniu počtu potratov, čo súviselo so zlepšovaním ekonomickej situácie v regióne.

Počet potratov											
M. Humenné	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Humenné HE	2,51	1,95	2,47	2,35	1,92	2,19	1,9	1,83	2,13	1,58	1,59
Potratovosť	110	82	99	89	80	78	76	67	73	50	43
hrubá miera potratovosti	3,14	2,36	2,87	2,59	2,35	2,31	2,27	2,01	2,21	1,53	1,38
index potratovosti	33,23	28,77	34,86	33,09	30,3	31,33	27,24	25,09	30,29	20,16	17,55
ukončené tehotenstvá	441	367	383	358	344	327	355	334	314	298	288
hrubá miera uk. tehot.	12,6	10,55	11,09	10,43	10,1	9,67	10,58	10,03	9,51	9,12	9,25

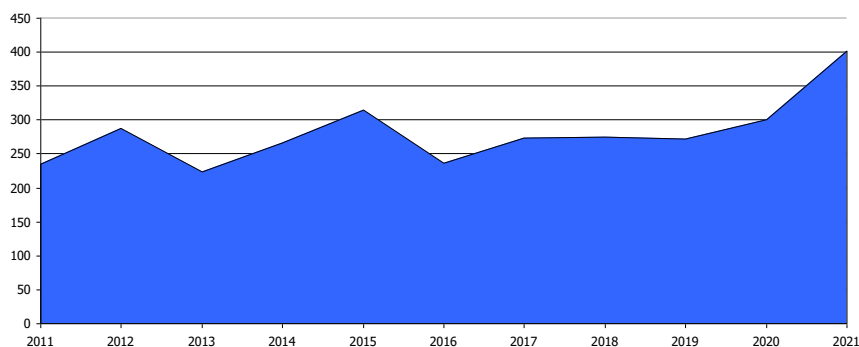
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Počet zomretých v okrese vykazuje stabilný trend s miernym trendom nárastu v posledných rokoch sledovaného obdobia. Počet kolíše okolo 9,79 osôb na 1000 obyvateľov. Najvyšší počet bol zaznamenaný v roku 2021.

V meste Humenné možno sledovať rastúci aj klesajúci trend. V roku 2011 bolo evidovaných 6,71 zomretých na 1000 obyvateľov, v roku 2021 to bolo 12,91. V roku 2019 to ale bolo len 8,24 zomretých na 1000 obyvateľov. V roku 2020 a 2021 boli vyššie hodnoty ovplyvnené aj zhoršením dostupnosti zdravotníckych služieb z dôvodu COVID - 19 opatrení.

Počet zomretých											
M. Humenné	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Humenné HE	8,82	9,53	8,28	9,25	10,72	8,49	9,65	9,17	9,12	10,9	13,76
Zomretí	235	287	223	266	315	237	274	275	272	301	402
hrubá miera úmrtnosti	6,71	8,25	6,46	7,75	9,25	7,01	8,17	8,25	8,24	9,22	12,91

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

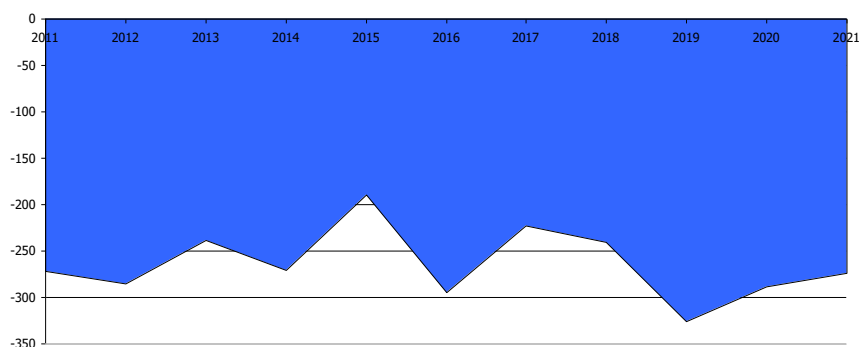
Obrázok: Vývoj počtu zomretých
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Migrácia obyvateľstva

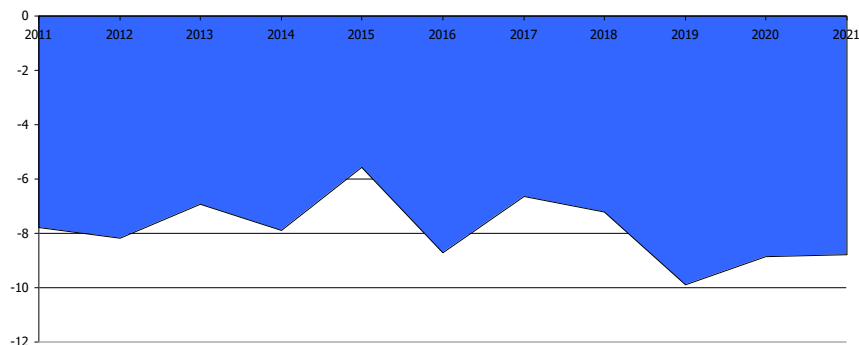
Migrácia obyvateľstva t.j. rozdiel medzi prisťahovanými a vysťahovanými obyvateľmi vykazuje pozitívny aj negatívny vývoj. Rozhodujúci podiel na migrácii obyvateľstva v meste pripadá na občanov v produktívnom veku. V sledovanom období vykazoval migračný prírastok negatívny trend. V každom roku sledovaného obdobia presahoval počet vysťahovaných počet prisťahovaných. Najvyššia negatívna bilancia bola zaznamenaná v roku 2019 - 326 a v roku 2016 - 295.

Saldo sťahovania											
M. Humenné	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Humenné HE	-3,07	-2,23	-2,84	-3,83	-3,83	-5,16	-3,54	-4,62	-5,34	-3,3	-4,6
migračné saldo	-272	-285	-239	-271	-190	-295	-223	-241	-326	-289	-274
hr. miera migr. salda	-7,77	-8,19	-6,92	-7,9	-5,58	-8,73	-6,65	-7,23	-9,88	-8,85	-8,8

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj migračného salda
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

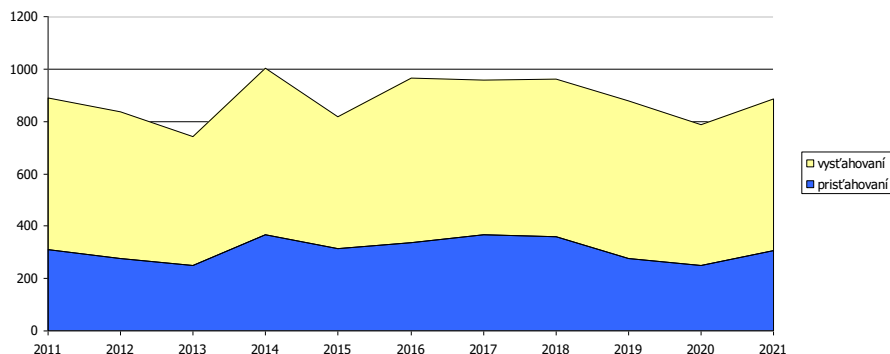

Obrázok: Vývoj hrubej miery migračného salda mesto a okres
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Najnižší migračný úbytok obyvateľstva bol zaznamenaný v roku 2013 a to 490 osôb. Nasledujúca tabuľka prezentuje absolútne hodnoty migrujúcich za mesto Humenné. Najvyšší počet obyvateľov migruje do mesta Košice, Prešova, Bratislavy a mimo územia SR (hlavne GB, Nemecko).

Migrácia obyvateľstva											
M. Humenné	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
prist'ahovaní	309	275	251	366	313	336	367	361	277	250	305
vyst'ahovaní	581	560	490	637	503	631	590	602	603	539	579

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj počtu prist'ahovaných a odsťahovaných v meste

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

V sledovanom období počet vyst'ahovaných kolíše. Stúpajúca tendencia bola zaznamenaná hlavne v roku 2014 a 2019 - celkovo až 637 a 603 vyst'ahovaných. V roku 2021 počet vyst'ahovaných dosiahol hodnotu 579. Najväčší počet prist'ahovaných bol zaznamenaný v roku 2017 kedy sa do mesta prist'ahovalo celkovo 367 obyvateľov. V roku 2021 sa do mesta prist'ahovalo 305 nových obyvateľov.

Celkový prírastok

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj celkového prírastku na 1000 obyvateľov v okrese, ktorý je súčtom prirodzeného a migračného prírastku a absolútne hodnoty za mesto. Celkový prírastok vykázal v okrese v sledovanom období vždy zápornú hodnotu.

Celkový prírastok (- úbytok)											
M. Humenné	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Humenné HE	-2,25	-3,66	-3,19	-4,56	-6,47	-5,7	-4,53	-5,82	-6,86	-6,09	-9,88
celkový prírastok	-178	-287	-179	-269	-241	-285	-219	-250	-357	-343	-434
hrubá miera celk. pr.	-5,08	-8,25	-5,18	-7,84	-7,07	-8,43	-6,53	-7,5	-10,81	-10,5	-13,94

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Celkový prírastok v meste vykazuje nerovnomerný trend. K najvyššiemu úbytku došlo v roku 2021, kedy úbytok obyvateľov dosiahol hodnotu 434. Najnižší úbytok bol zaznamenaný v roku 2011 a 2013 a to 178 a 179 obyvateľov.

Počet sobášov a rozvodov

Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu sobášov a rozvodov v okrese a sobášnosť a rozvodovosť v meste Humenné. Na 1000 obyvateľov v okrese roku 2011 pripadalo 5,28. Do roku 2021 bol ich počet na hodnote 5,48.

Počet sobášov											
M. Humenné	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Humenné HM	5,25	5,43	5,44	5,61	5,3	5,65	5,69	5,26	5,42	4,64	5,48
sobášnosť	168	166	188	183	175	181	202	178	157	138	149
hrubá miera sobášnosti	4,8	4,77	5,44	5,33	5,14	5,35	6,02	5,34	4,76	4,23	4,78

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

V porovnaní s regionálnou štatistikou je sobášnosť v meste podobná (v priemere o niečo nižšia), ako v prípade okresu. Najvyšší počet sobášov sa uskutočnil v rokoch 2017 a 2013. V prípade rozvodovosti boli hodnoty nad aj pod úrovňou okresu. K vyšším počtom došlo v roku 2013 a 2012.

Počet rozvodov											
M. Humenné	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Humenné HE	1,6	2,12	2,31	1,74	1,39	1,27	1,4	1,7	1,55	1,19	1,12
rozvodovosť	68	98	100	70	53	47	54	75	54	42	36
hrubá miera roz.	1,94	2,82	2,89	2,04	1,56	1,39	1,61	2,25	1,64	1,29	1,16
index rozvodovosti	40,48	59,04	53,19	38,25	30,29	25,97	26,73	42,13	34,39	30,43	24,16

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

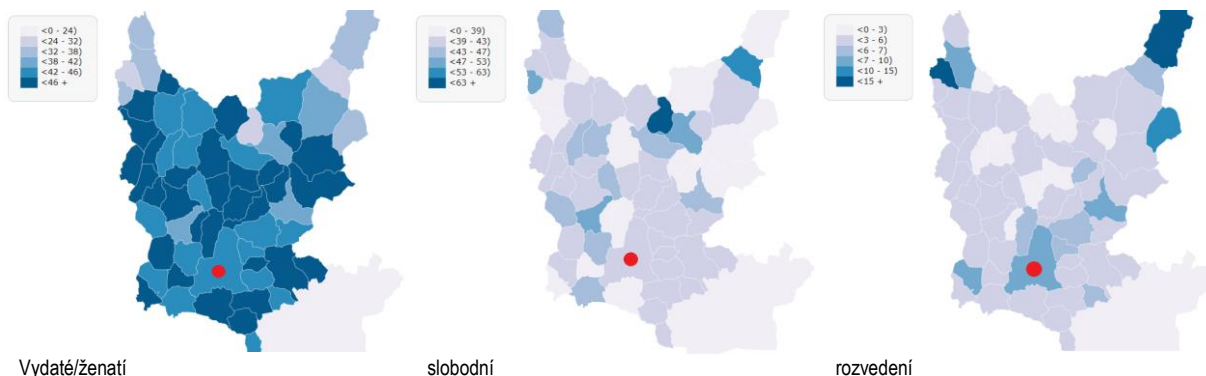
V Slovenskej republike sú základnými skupinami obyvateľstva podľa rodinného stavu: slobodní, ženatí/vydaté, rozvedení a ovdovení. V medzicenzovom období nastali určité zmeny v štruktúre obyvateľstva podľa rodinného stav, ktoré sú odrazom vývoja sobášnosti, rozvodovosti a fertility v sledovanom období. Najpočetnejšou skupinou obyvateľstva nad 20 rokov naďalej zostávajú ženatí/vydaté, napriek poklesu zo 61,4 % na 52,3 %. Vzrástol podiel slobodných z hodnoty 21,2 % v roku 2001 na 26,4 % v roku 2011 a podiel rozvedených sa zvýšil zo 6 % na takmer 10 %. Podiel ovdovených zostal na relatívne stabilnej úrovni (12.9.2022, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Marriages_and_births_in_Slovakia/sk&oldid=429561#Rodinn.C.3.BD_stav).

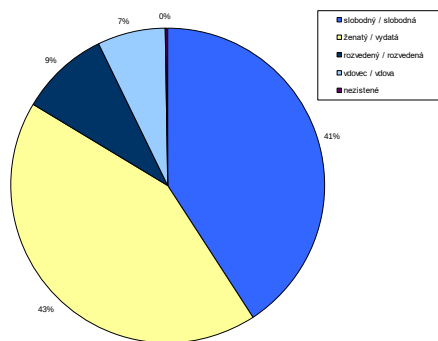
Podiel obyvateľov žijúcich vo formalizovanom zväzku, čo predstavuje jeden z najzákladnejších predpokladov vzniku rodiny s deťmi je v meste Humenné na úrovni 42,71 %. Podiel rozvedených je na úrovni 9,11 %.

Obyvateľstvo podľa rodinného stavu		
Rodinný stav	počet	podiel (%)
slobodný / slobodná	12842	40,95
ženatý / vydatá	13393	42,71
rozvedený / rozvedená	2858	9,11
vdovec / vdova	2217	7,7
nezistené	49	0,16
Spolu	31359	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

V porovnaní s ostatnými samosprávami okresu dosahuje mesto stredné hodnoty v podieloch vydatých a ženatých.

Obrázok: podiel ženatých a vidatých v % s okrese Humenné

Zdroj: 14.9.2022, http://www.sodbtn.sk/obce/vysledky_mapy_2021.php

Hustota obyvateľov

Nasledujúca tabuľka prezentuje hustotu obyvateľov na km². Hustota obyvateľstva v meste je vysoko nad úrovňou Slovenska. Z dlhodobého hľadiska dochádza v meste k poklesu hustoty obyvateľstva. V roku 2011 dosiahla hustota hodnotu 1222,77 a do roku 2021 klesla na hodnotu 1087,68.

Hustota obyvateľov na km² k 31.12. podľa územie a rok

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Humenné											
Slovenská republika	110,09	110,28	110,4	110,51	110,61	110,75	110,93	111,08	111,23	111,33	110,98
Okres Humenné	85,41	85,15	84,86	84,53	84,07	83,56	83,13	82,71	82,18	81,65	79,33
Humenné	1222,77	1214,65	1206,51	1198,69	1189,78	1180,6	1171,8	1163,61	1153,01	1140,78	1087,68

Zdroj: 15.5.2022, DataCube ŠÚ, 2022

Veková štruktúra obyvateľstva mesta

Nasledujúca tabuľka predstavuje vývoj počtu obyvateľov podľa 5 ročných vekových skupín.

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)

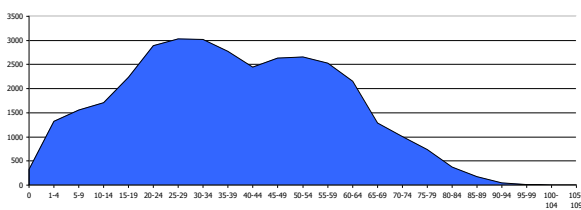
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Spolu	34921	34634	34455	34186	33945	33660	33441	33191	32834	32491	30925
0	324	276	285	262	268	249	289	277	244	241	240
1-4	1323	1291	1236	1145	1115	1081	1081	1094	1095	1063	1032
5-9	1555	1544	1542	1586	1569	1587	1532	1476	1384	1341	1290
10-14	1710	1636	1613	1595	1530	1490	1492	1507	1541	1527	1470
15-19	2234	2062	1915	1758	1705	1653	1575	1556	1538	1486	1433
20-24	2894	2777	2609	2484	2320	2124	1980	1837	1687	1624	1579
25-29	3032	3009	2967	2897	2818	2725	2627	2488	2319	2176	1936
30-34	3015	2945	2878	2830	2836	2775	2725	2700	2612	2523	2283
35-39	2773	2862	2912	2913	2870	2813	2737	2627	2573	2562	2306
40-44	2447	2437	2500	2553	2620	2672	2735	2755	2754	2700	2457
45-49	2636	2612	2513	2416	2360	2357	2345	2397	2427	2497	2433
50-54	2661	2629	2629	2624	2586	2502	2496	2402	2320	2233	2150
55-59	2526	2531	2567	2544	2527	2531	2471	2469	2481	2451	2331
60-64	2149	2214	2293	2329	2366	2354	2376	2411	2396	2379	2301
65-69	1288	1401	1484	1665	1809	1965	2018	2098	2130	2166	2086
70-74	1004	1030	1058	1065	1080	1130	1245	1304	1476	1617	1704
75-79	743	733	753	789	796	841	866	892	895	907	920
80-84	377	405	451	474	501	521	533	563	589	590	581
85-89	177	182	180	173	186	201	232	245	271	289	279
90-94	45	51	63	72	69	75	68	70	72	85	90
95-99	8	6	6	11	12	11	14	18	22	25	24
100-104	0	1	1	1	2	3	3	5	8	8	0
105-109	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

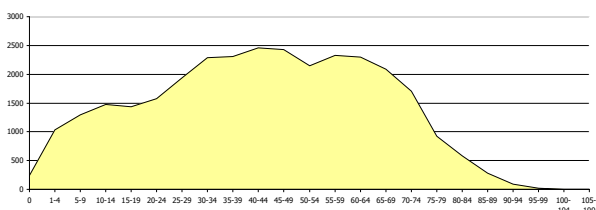
K najvyššiemu nárastu došlo vo vekových skupinách od 65 - 74. Sledovanie jednotlivých vekových skupín je dôležité z hľadiska formovania ponuky služieb a formovania infraštruktúry v meste Humenné.

Veková štruktúra obyvateľstva

2011

2021

Prognózy

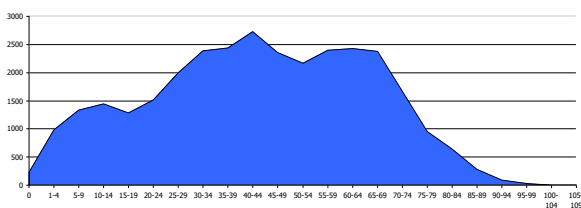
V prípade, že sa doterajší trend zachová, v nasledujúcich 11 rokoch by malo dôjsť k poklesu počtu obyvateľov hlavne v pred a produktívnom veku. Do roku 2032 by mal celkový počet obyvateľov klesnúť na 29709 obyvateľov. Bude sa meniť hlavne veková štruktúra obyvateľov. K najvyššiemu nárastu by malo dôjsť vo vekovej skupine 65 až 69. V nižších vekových štruktúrach od 25 do 39 by mal byť zaznamenaný pokles. Ostatné vekové skupiny by mali mať rovnomerný a miernejší vývoj.

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)

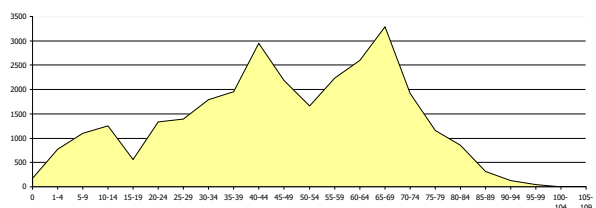
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Spolu	31734	31505	31329	31120	30919	30719	30517	30315	30113	29911	29709
0	234	228	223	217	211	205	200	194	188	182	177
1-4	982	955	937	915	901	877	857	837	817	797	776
5-9	1335	1309	1291	1267	1239	1218	1195	1171	1148	1124	1101
10-14	1443	1424	1405	1387	1368	1349	1330	1311	1293	1274	1255
15-19	1285	1212	1140	1067	995	922	850	777	705	632	560
20-24	1520	1502	1489	1462	1447	1428	1409	1390	1372	1353	1334
25-29	1994	1887	1852	1812	1741	1683	1625	1567	1508	1450	1392
30-34	2383	2324	2264	2205	2146	2087	2027	1968	1909	1850	1790
35-39	2436	2388	2340	2292	2245	2197	2149	2101	2053	2006	1958
40-44	2733	2754	2776	2798	2819	2841	2863	2884	2906	2928	2949
45-49	2356	2340	2324	2308	2292	2275	2259	2243	2227	2210	2194
50-54	2170	2119	2068	2017	1967	1916	1865	1814	1763	1712	1661
55-59	2398	2382	2366	2350	2334	2318	2302	2286	2270	2254	2238
60-64	2428	2445	2463	2480	2497	2515	2532	2549	2567	2584	2601
65-69	2377	2469	2560	2652	2743	2834	2926	3017	3109	3200	3292
70-74	1669	1722	1735	1746	1779	1803	1828	1852	1876	1901	1925
75-79	955	976	996	1017	1038	1059	1080	1100	1121	1142	1163
80-84	638	659	681	703	724	746	768	789	811	833	854
85-89	282	286	290	293	297	301	304	308	312	316	319
90-94	90	93	97	100	104	107	111	114	118	121	125
95-99	26	28	30	31	32	34	35	37	38	40	41
100-104	0	0	1	1	1	3	3	3	2	2	2
105-109	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Prognózoaná veková štruktúra obyvateľstva

2022

2032

Deti predškolského veku

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 0-4											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0	234	228	223	217	211	205	200	194	188	182	177
1 - 4	982	955	937	915	901	877	857	837	817	797	776
0 priem. Index				0,972	% nárast 0						-24,359
1 - 4 priem. Index				0,977	% nárast 1 – 4						-20,978
Abs. nárast											-263
% z celkového počtu obyvateľov - 2022											3,832
% z celkového počtu obyvateľov - 2032											3,208

V prípade, že sa doterajší trend zachová, v najbližších 11 rokoch by mal klesnúť počet detí do 4 roka až o 20,978 % v skupine do 1 roka a počet detí od 1 do 4 roka o 24,359 %. V priemere by mal klesnúť podiel na celkovom počte obyvateľov. Kým v roku 2022 by mal podiel na celkovom počte činiť 3,832 %, do roku 2032 by mal tento podiel klesnúť na 3,208 %. V absolútnom vyjadrení dôjde k poklesu v celkovej skupine o cca. 263. Pokles by mal byť relatívne významný a teda pravdepodobne môže vytvárať tlak na znižovanie kapacít zariadení poskytujúcich verejné služby pre túto vekovú skupinu.

Veková skupina 5 – 14

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 5-14											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
5-9	1335	1309	1291	1267	1239	1218	1195	1171	1148	1124	1101
10-14	1443	1424	1405	1387	1368	1349	1330	1311	1293	1274	1255
5-9 – pr. Index				0,981	% nárast 5 - 9						-17,528
10-14 pr. Index				0,986	% nárast 10 - 14						-13,028
Abs. nárast											-422
% z celkového počtu obyvateľov - 2022											8,754
% z celkového počtu obyvateľov - 2032											7,930

V skupine obyvateľov od 5 do 14 rokov sa predpokladá mierny pokles detí. V absolútnom vyjadrení by mal počet detí v tomto veku klesnúť o 422. V skupine od 5 do 9 rokov by mal počet detí klesnúť o 17,528 %. V skupine od 10 do 14 rokov by mal počet detí klesnúť o 13,028 %. Deti v tomto veku sú spotrebiteľmi služieb predškolského vzdelávania, základného vzdelávania, mimoškolskej záujmovej činnosti a do určitej miery aj zdravotníckych služieb. Celkový podiel na štruktúre by mal klesnúť na 7,930 %. Mesto v súčasnosti zabezpečuje služby predškolského vzdelávania vo viacerých zariadeniach a je aj zriaďovateľom základných škôl.

Veková skupina 15 – 19

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 15-19											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
15-19	1285	1212	1140	1067	995	922	850	777	705	632	560
15-19 – pr. Index				0,920	% nárast 15-19						-56,420
Abs. nárast											-725
% z celkového počtu obyvateľov - 2022											4,049
% z celkového počtu obyvateľov - 2032											1,885

Veková skupina je spotrebiteľom služieb vzdelávania – stredoškolský stupeň, ako aj záujmovej činnosti. V prípade, že sa doterajší trend vývoja zachová, predpokladá sa nárast počtu obyvateľov. Podiel na celkovom počte obyvateľov by mal ale do roku 2032 klesnúť o 56,420 %. V absolútnom vyjadrení by mal počet obyvateľov klesnúť o 725.

Veková skupina 20 – 29

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 20-29											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
20-24	1520	1502	1489	1462	1447	1428	1409	1390	1372	1353	1334
25-29	1994	1887	1852	1812	1741	1683	1625	1567	1508	1450	1392
20-24 - pr. Index				0,987	% nárast – 20-24						-12,237
25-29 - pr. Index				0,965	% nárast 25 – 29						-30,191
Abs. nárast											-788
% z celkového počtu obyvateľov - 2022											11,073
% z celkového počtu obyvateľov - 2032											9,176

V rizikovej skupine od 20 do 29 sa predpokladá pokles o 788 obyvateľov. Celkovo 12,237 % pokles sa predpokladá v skupine od 20 do 24. V skupine od 25 do 29 rokov sa predpokladá % pokles o 30,191 %. Táto skupina je spotrebiteľom bežných verejných služieb, zároveň sa vyznačuje najintenzívnejšou migračnou aktivitou.

Veková skupina 30 – 44

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 30-44											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
30-34	2383	2324	2264	2205	2146	2087	2027	1968	1909	1850	1790
35-39	2436	2388	2340	2292	2245	2197	2149	2101	2053	2006	1958
40-44	2733	2754	2776	2798	2819	2841	2863	2884	2906	2928	2949
30-34 - pr. Index				0,972	% nárast – 30-34						-24,885
35-39 - pr. Index				0,978	% nárast – 35-39						-19,622
40-44 - pr. Index				1,008	% nárast – 40-44						7,903
Abs. nárast											-855
% z celkového počtu obyvateľov - 2022											23,798
% z celkového počtu obyvateľov - 2032											22,542

Vekové skupiny od 30 do 44 rokov predpokladajú heterogénny vývoj. V skupine od 30 – 34 sa predpokladá pokles o 24,885 %. Nárast sa predpokladá v skupine od 40 – 44 rokov. Tieto skupiny obyvateľov sú spotrebiteľmi bežných komunálnych služieb. Nižšie vekové skupiny tiež preferujú možnosti aktívneho trávenia voľného času. V absolútnom vyjadrení by mal počet obyvateľov v tejto vekovej skupine klesnúť o 855. Kým v roku 2022 sa predpokladá celkový podiel na 23,798 %, do roku 2032 by tento podiel mal klesnúť na 22,542 %.

Veková skupina 45 – 59

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 45-59											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
45-49	2356	2340	2324	2308	2292	2275	2259	2243	2227	2210	2194
50-54	2170	2119	2068	2017	1967	1916	1865	1814	1763	1712	1661
55-59	2398	2382	2366	2350	2334	2318	2302	2286	2270	2254	2238
45-49 - pr. Index				0,993	% nárast - 45-49						-6,876
50-54 - pr. Index				0,974	% nárast - 50-54						-23,456
55-59 - pr. Index				0,993	% nárast - 55-59						-6,672
Abs. nárast											-831
% z celkového počtu obyvateľov - 2022											21,819
% z celkového počtu obyvateľov - 2032											20,509

Vo vekových skupinách od 45 do 59 rokov sa predpokladá pokles v skupine. V skupine od 55 – 59 sa predpokladá pokles o 6,672 %. K poklesu by malo dôjsť aj v prípade skupiny od 45 do 49 rokov. V absolútnom vyjadrení by mal klesnúť počet obyvateľov o 831. Celkový podiel na počte obyvateľov by mal činiť 20,509 %. Tieto skupiny obyvateľov sú spotrebiteľmi bežných komunálnych služieb, ako aj zdravotníckych služieb, kultúry a športu.

Veková skupina 60 –

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 60 +											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
60-64	2428	2445	2463	2480	2497	2515	2532	2549	2567	2584	2601
65-69	2377	2469	2560	2652	2743	2834	2926	3017	3109	3200	3292
70-74	1669	1722	1735	1746	1779	1803	1828	1852	1876	1901	1925
75-79	955	976	996	1017	1038	1059	1080	1100	1121	1142	1163
80-84	638	659	681	703	724	746	768	789	811	833	854
85-89	282	286	290	293	297	301	304	308	312	316	319
90-94	90	93	97	100	104	107	111	114	118	121	125
95-99	26	28	30	31	32	34	35	37	38	40	41
100-104	0	0	1	1	1	3	3	3	2	2	2
105-109	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
60+ – pr. Index				1,020	% nárast – 60+						21,949
Abs. nárast											1858
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											26,675
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											34,747

Celkový nárast v seniorskej kategórii sa predpokladá až vo výške 21,949 %. Celkový podiel obyvateľstva po 60 roku by mal stúpnuť na 34,747 %. V absolútnom vyjadrení by malo ísť o - 1858 obyvateľov. Pre túto skupinu obyvateľov mesto už v súčasnosti zabezpečuje dobrú ponuku sociálnych služieb.

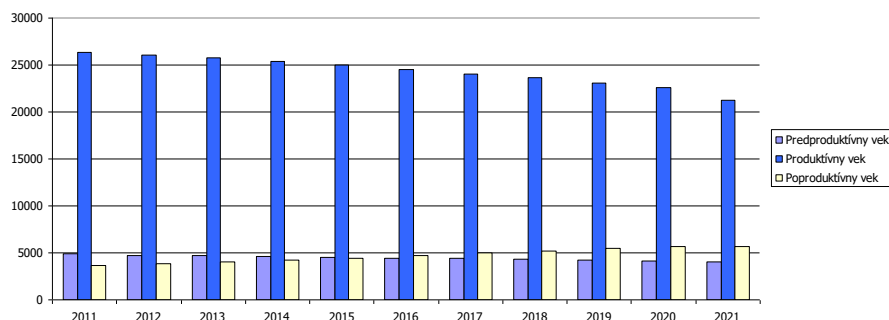
Ďalšie demografické charakteristiky

Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu obyvateľov a predpokladaný vývoj podľa hlavných vekových skupín. Najväčší podiel pripadá na obyvateľov v produktívnom veku, najmenší podiel na obyvateľov v poproduktívnom veku. V skupine v poproduktívnom veku bol zaznamenaný výrazný nárast. Za 11 ročné obdobie vzrástol počet obyvateľov poproduktívneho veku o 56,1 %. V skupine v predproduktívnom veku bol zaznamenaný pokles o 880 obyvateľov. Počet obyvateľov v produktívnom veku zaznamenal výrazný pokles o 5158.

Obyvateľstvo podľa štruktúry základných vekových skupín											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Predproduktívny vek	4912	4747	4676	4588	4482	4407	4394	4354	4264	4172	4032
Produktívny vek	26367	26078	25783	25348	25008	24506	24067	23642	23107	22631	21209
Poproduktívny vek	3642	3809	3996	4250	4455	4747	4980	5195	5463	5688	5684

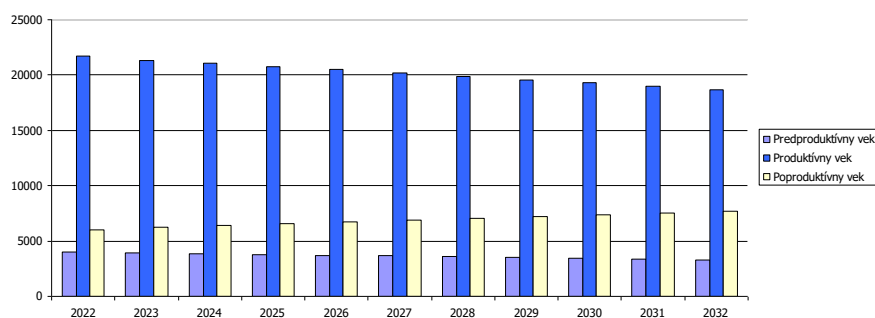
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva v sledovanom období

Ako prezentuje graf, za uvedených 11 rokov došlo k nárastu vo vekových skupinách poproduktívneho veku. Nasledujúca tabuľka prezentuje predpokladaný vývoj v hlavných vekových skupinách do roku 2032.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2032

Do roku 2032 sa predpokladá nárast obyvateľov vo vekovej skupine poproduktívneho veku. Vo vekovej skupine poproduktívneho veku sa predpokladá nárast o 1684 obyvateľov.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2032

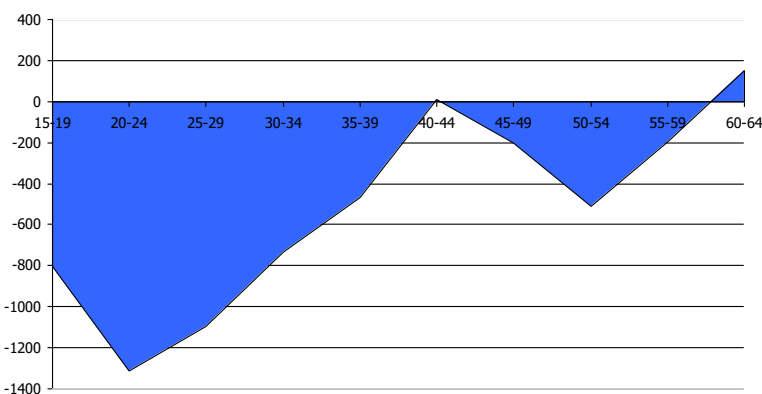
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Predproduktívny vek	3994	3917	3856	3785	3719	3650	3582	3514	3445	3377	3309
Produktívny vek	21703	21354	21082	20791	20481	20181	19880	19579	19279	18978	18678
Poproduktívny vek	6038	6234	6391	6544	6719	6888	7055	7222	7388	7555	7722

Najviac ekonomicky činného obyvateľstva pripadá na vekovú skupinu od 40 do 44 rokov. Naopak najmenšiu skupinu ekonomicky aktívneho obyvateľstva tvoria obyvatelia od 15 do 19 rokov. Pokles v medzioročnom porovnaní 2011 až 2021 bol zaznamenaný v skupine 15 až 39 rokov a od 45 do 59 rokov.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa štruktúry veku a pohlavia k 2011 a 2021

Vek	2011	2021	rozdiel 2021 -2011
15-19	2234	1433	-801
20-24	2894	1579	-1315
25-29	3032	1936	-1096
30-34	3015	2283	-732
35-39	2773	2306	-467
40-44	2447	2457	10
45-49	2636	2433	-203
50-54	2661	2150	-511
55-59	2526	2331	-195
60-64	2149	2301	152

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Z ekonomického hľadiska je daná štruktúra vyhovujúca.

Národnostná štruktúra obyvateľstva

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa väčšina obyvateľov hlási k slovenskej národnosti – 84,47 %.

Bývajúcce obyvateľstvo podľa národnosti 2021

Ukazovateľ	SODB 2021	%
Slovenská	26489	84,47
Maďarská	46	0,15
Rómská	152	0,48
Rusínská	1335	4,26
Ukrajinská	255	0,81
Česká	134	0,43
Nemecká	3	0,01
Moravská	7	0,02
Poľská	29	0,09
Ruská	11	0,04
Ostatné	76	0,24
Nezistené	2822	9

Zdroj: 2.3.2022, http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_narodnost_2021.php?kod_obce=508497

V meste Humenné žije podľa oficiálnej štatistiky cca. 770 rómskej národnosti (ostatní obyvatelia sa hlásia k slovenskej národnosti) a 69 obyvateľov maďarskej národnosti. Pri 2 822 obyvateľoch nebola zistená národnosť. V rámci okresu mierne klesá počet obyvateľov slovenskej národnosti.

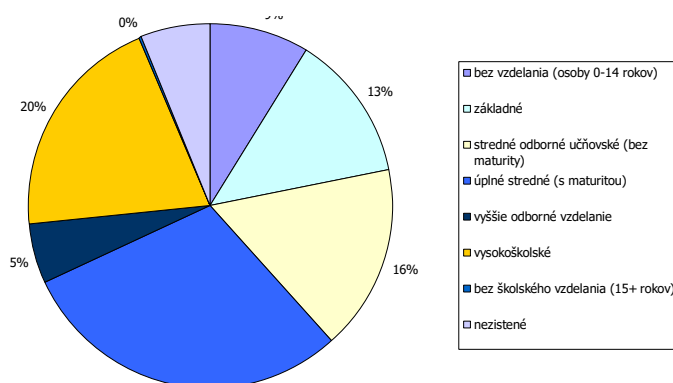
2.7. VZDELANIE A ZAMESTNANOSŤ

V meste majú najvyšší podiel vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva občania s úplným stredným vzdelaním - 29,64 %, s vysokoškolským vzdelaním - 20,49 %, stredným odborným učňovským vzdelaním bez maturity - 16,33 %. Obyvatelia bez vzdelania boli zastúpení 0,18 %.

Podrobná vzdelanostná štruktúra obyvateľov mesta v roku 2012

dosiahnuté vzdelanie	počet	%
bez vzdelania (osoby 0-14 rokov)	2772	8,84
základné	4132	13,18
stredné odborné učňovské (bez maturity)	5122	16,33
úplné stredné (s maturitou)	9296	29,64
vyššie odborné vzdelanie	1632	5,2
vysokoškolské	6425	20,49
bez školského vzdelania (15+ rokov)	56	0,18
nezistené	1924	6,14

Zdroj: statistics.sk, 10.4.2022

Zdroj: statistics.sk, 10.4.2022

Z hľadiska uplatnenia sa obyvateľstva na trhu práce má uvedená vzdelanostná štruktúra vyhovujúci pomer. Z hľadiska ďalšieho vývoja je potrebné v meste ďalej zvyšovať počet obyvateľov so stredným odborným vzdelaním a úplným stredným vzdelaním.

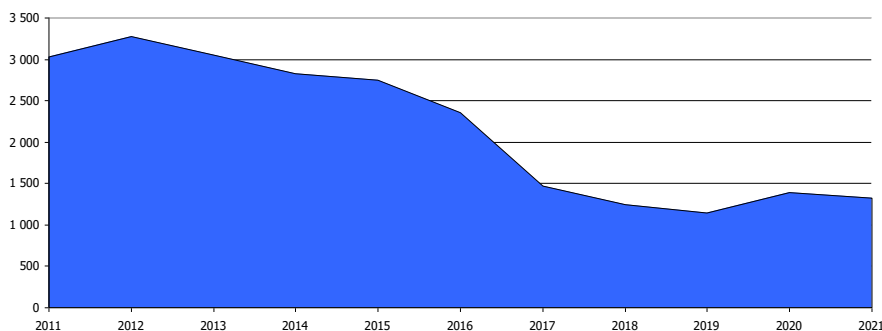
Vývoj nezamestnanosti

Vývoj nezamestnanosti vo všeobecnosti zaznamenával až do roku 2019 klesajúci trend. V roku 2020 a 2021 ovplyvnila nezamestnanosť pandemická situácia, opatrenia vlády SR.

Nezamestnanosť aj v meste mala za posledných 5 rokov (do roku 2019) klesajúcu tendenciu.

Miera evidovanej nezamestnanosti v meste Humenné, pohlavie a rok v %											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
P. evid. UoZ spolu	3 028	3 276	3 049	2 822	2 749	2 359	1 473	1 240	1 143	1 387	1 320
P. evid. uchádzačiek	1 452	1 555	1 486	1 379	1 370	1 177	733	687	596	726	695
Mierna nezm. v %	11,48	12,56	11,83	11,13	10,99	9,63	6,12	5,24	4,95	6,13	6,22

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj počtu nezamestnaných v rokoch 2011 až 2021

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Relatívny počet evidovaných nezamestnaných obyvateľov v regióne prezentuje nasledujúca tabuľka. Vyššia miera evidovanej nezamestnanosti bola takmer počas celého obdobia v prípade ženskej populácie. V roku 2012 a 2013 dosiahla úroveň 18,7 %. Najvyššia úroveň v prípade mužskej populácie sa dosiahla v roku 2012 (18,33 %).

Miera evidovanej nezamestnanosti podľa územie, pohlavie a rok v %											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Slovenská republika	13,6	14,44	13,5	12,3	10,63	8,76	5,94	5,04	4,92	7,57	6,76
Prešovský kraj	18,95	20,66	19,35	17,45	15,5	13,91	9,68	8,61	8,19	11,39	10,75
Okres Humenné	16,64	18,51	17,33	16,49	14,91	13,41	8,34	6,81	5,81	8,38	7,93
Muži	16,35	18,33	16,23	16,12	14,51	12,49	7,61	5,59	4,89	7,45	6,81
Ženy	17,02	18,73	18,79	16,96	15,42	14,59	9,26	8,35	6,97	9,52	9,41

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj nezamestnanosti znevýhodnených skupín. V prípade absolventov dochádza v rámci celého obdobia v priemere k poklesu počtu - v roku 2021 celkovo 150 osôb. Výrazný pokles bol zaznamenaný aj v prípade dlhodobo nezamestnaných. Od roku 2011 klesol počet obyvateľov na 1344.

Uchádzači o zamestnanie znevýhodnení											
Okr. Humenné	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
A	302	295	318	335	362	301	196	153	129	183	150
B	529	562	497	480	355	297	161	135	153	169	165
C	28	20	33	21	25	25	15	15	16	12	5
D	2 879	3 281	3 368	3 242	2 953	2 735	1 467	1 059	944	1 230	1 344

A - Počet uchádzačov o zamestnanie so ZP

B - Počet uchádzačov o zamestnanie – absolventi

C - Počet uchádzačov o zamestnanie – mladiství

D - Počet dlhodobo evidovaných uchádzačov o zamestnanie

Zdroj: DataCubes ŠÚ, 2011-2021

Najväčší počet nezamestnaných obyvateľov pripadal na skupinu vo veku od 35-49 a skupinu od 50 rokov. V tejto skupine podiel pomerne intenzívne narastá. K znižovaniu podielu dochádza aj v prípade skupiny od 15 do 24 rokov, kedy do roku 2021 klesol podiel na 12,2.

Počet uchádzačov o zamestnanie podľa veku												
Okr. Humenné		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Spolu	15-24	16,5	19,9	18,0	17,6	16,3	15,2	12,4	11,5	13,2	12,1	12,2
	25-34	26,7	25,1	24,9	25,0	25,7	24,5	23,3	24,2	23,0	22,9	22,3
	35-49	33,3	32,9	33,6	33,2	33,1	34,3	35,0	34,5	33,4	33,7	34,4
	50 a viac	23,5	22,1	23,4	24,2	24,9	26,0	29,4	29,8	30,5	31,2	31,0
	Spolu											
Muži	15-24	19,1	21,8	19,6	19,3	17,5	16,2	14,6	13,2	15,6	14,3	14,5
	25-34	28,1	25,4	25,5	26,1	27,1	24,8	22,2	23,5	22,5	23,2	23,4
	35-49	29,2	29,6	30,3	29,8	30,6	32,2	32,6	31,6	29,9	30,7	32,4
	50 a viac	23,6	23,2	24,6	24,8	24,8	26,7	30,6	31,7	32,0	31,9	29,7
	Spolu											
Ženy	15-24	13,3	17,5	16,3	15,6	15,0	14,1	10,1	10,0	11,1	10,0	10,1
	25-34	25,2	24,8	24,3	23,7	24,1	24,1	24,4	24,8	23,4	22,6	21,4
	35-49	38,2	37,0	37,3	37,2	36,0	36,6	37,4	37,0	36,4	36,7	36,2
	50 a viac	23,3	20,6	22,1	23,4	24,9	25,1	28,1	28,2	29,1	30,6	32,3
	spolu	16,5	19,9	18,0	17,6	16,3	15,2	12,4	11,5	13,2	12,1	12,2

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Vychádzajúc z ponuky VPM (voľných pracovných miest) na trhu práce regiónu sú najrizikovejšou skupinou občania s nízkym stupňom vzdelania v kombinácii s dlhodobou evidenciou. Záujem nie je ani o vytváranie pracovných príležitostí pre občanov so zdravotným postihnutím, ponuky VPM pre túto kategóriu sa v evidencii takmer nevyskytujú (Šeďová, M., s.23-24, 2010).

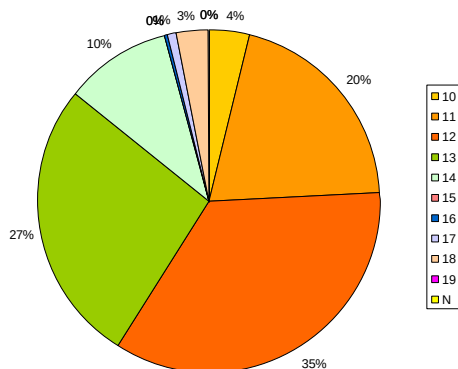
Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj nezamestnanosti podľa vzdelanostnej štruktúry uchádzačov. Najväčšou skupinou je skupina obyvateľov so základným vzdelaním, resp. bez vzdelania a s nižším stredným vzdelaním.

Nezamestnaní podľa vzdelania v %											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Spolu											
Základné a bez vzdelania	40,6	29,2	36,1	26,8	29,5	20,1	25,0	29,5	28,7	28,4	35,6
Nižšie stredné	31,8	29,4	31,7	34,1	30,9	37,8	38,1	33,8	24,4	27,5	31,4
Úplné stredné	26,0	36,1	28,1	31,8	31,2	33,8	26,7	28,0	40,1	35,8	22,4
Vysokoškolské	1,7	5,3	4,2	7,2	8,5	8,3	10,2	8,8	6,7	8,1	10,8
Muži											
Základné a bez vzdelania	47,6	28,7	38,9	25,6	30,1	21,5	24,1	32,0	33,4	31,8	34,0
Nižšie stredné	29,6	35,0	34,7	39,4	37,5	44,2	48,5	38,4	28,3	32,8	35,0
Úplné stredné	21,6	30,4	23,0	29,4	26,1	26,6	21,3	23,4	33,7	31,8	25,1
Vysokoškolské	0,8	5,9	3,4	5,6	6,3	7,5	5,9	6,2	4,5	3,3	5,9
Ženy											
Základné a bez vzdelania	34,4	29,7	33,2	28,6	28,6	18,3	26,3	26,3	23,4	24,2	37,3
Nižšie stredné	33,7	23,6	28,4	27,6	21,9	28,6	24,0	28,0	19,9	20,8	27,7
Úplné stredné	29,5	42,0	33,4	35,1	37,9	43,9	34,0	33,7	47,4	40,4	20,0
Vysokoškolské	2,5	4,7	5,0	9,0	11,3	9,3	15,7	11,7	9,3	14,2	15,5

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obyvatelia so základným vzdelaním sa podieľali na nezamestnanosti 35,6 %. Pri súčasnej situácii na trhu práce regiónu je problematické vytvoriť pracovné miesta pre túto kategóriu, nakoľko zamestnávateľia zväčša požadujú kvalifikovanejšiu a vzdelanejšiu pracovnú silu. Medzi nižším vzdelaním, chýbajúcou kvalifikáciou a vylúčením z trhu práce je jednoznačná súvislosť, nakoľko vyššia úroveň vzdelania rozširuje možnosti na trhu práce. V tejto kategórii nemožno prehliadnuť rómske etnikum s vysokou nezamestnanosťou, nízkou vzdelanostnou úrovňou (Šeďová, M., s.30, 2010). V meste Humenné je táto skupina pomerne výrazne zastúpená. Za rizikóvu skupinu (uchádzačov o zamestnanie) UoZ najťažšie umiestniteľnú na trhu práce regiónu možno označiť dlhodobo evidovaných (uchádzačov o zamestnanie) UoZ s nízkym stupňom vzdelania, pričom v rámci tejto skupiny sú zvlášť ohrozené ženy so základným resp. neukončeným základným vzdelaním.

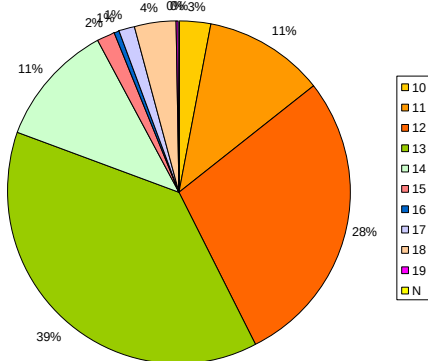
Štruktúra nezamestnaných v okrese Humenné v roku 2022 jún (vzdelanie)

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Štruktúra nezamestnaných v kraji bola odlišná. Najviac nezamestnaných bolo evidovaných rovnako v skupine uchádzačov so stredným odborným vzdelaním, druhú najväčšiu skupinu ale tvorili obyvatelia s nižším stredným odborným vzdelaním a základným vzdelaním

Štruktúra nezamestnaných v Prešovskom kraji v roku 2022 jún (vzdelanie)

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Pri súčasnej situácii na trhu práce regiónu je problematické vytvoriť pracovné miesta pre túto kategóriu (so základným vzdelaním, resp. bez vzdelania), nakoľko zamestnávateľia zväčša požadujú kvalifikovanejšiu a vzdelanejšiu pracovnú silu. Medzi nižším vzdelaním, chýbajúcou kvalifikáciou a vylúčením z trhu práce je jednoznačná súvislosť, nakoľko vyššia úroveň vzdelania rozširuje možnosti na trhu práce (Šedová, M., s.30, 2010). Za rizikovú skupinu UoZ (uchádzačov o zamestnanie) najťažšie umiestniteľnú na trhu práce regiónu možno označiť dlhodobo evidovaných UoZ s nízkym stupňom vzdelania, pričom v rámci tejto skupiny sú zvlášť ohrozené ženy so základným resp. neukončeným základným vzdelaním.

Štruktúra nezamestnaných v okrese Humenné - jún 2022

Územie	spolu	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	N/A
Okres Humenné	415	16	84	144	112	42	0	1	3	13	0	0
Prešovský kraj	4309	135	489	1204	1649	493	81	22	52	175	6	3
% z POK	9,6	11,9	17,2	12,0	6,8	8,5	0,0	4,5	5,8	7,4	0,0	0,0

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

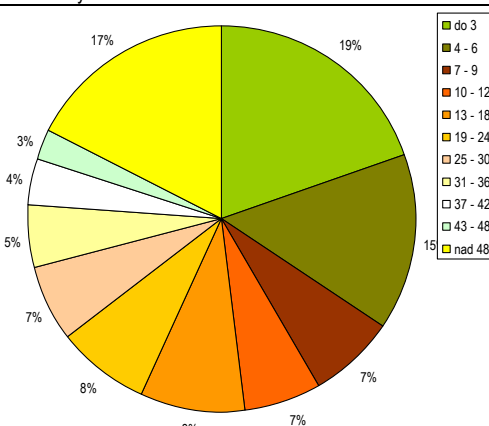
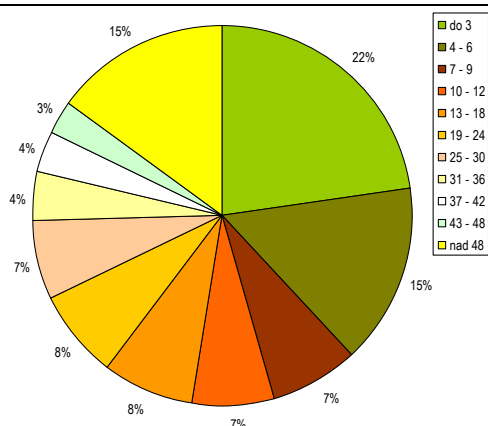
Legenda: 10 neukončené základné, 11 základné vzdelanie, 12 nižšie stredné odborné , vzdelanie, 13 stredné odborné vzdelanie, 14 úplné stredné odborné vzdelanie, 15 úplné stredné všeobecné vzdelanie, 16 vyššie odborné vzdelanie, 17 vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa, 18 vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, 19 vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa, N/A neukončené

Pre mesto a okres Humenné, ako aj kraj Prešov (ako celok) najpočetnejšiu skupinu tvoria krátkodobo nezamestnaní evidovaní na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny po dobu od 0 do 3 mesiacov. Postupne dochádza k poklesu pri nezamestnaných viac ako 48 mesiacov.

Štruktúra nezamestnaných v okrese Humenné v roku 2022 marec (dĺžka evidencie)

Okres Humenné

Kraj Prešovský

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Štruktúra nezamestnaných v okrese Humenné v roku 2022 jún (dĺžka evidencie)

	Spolu	do 3	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 18	19 - 24	25 - 30	31 - 36	37 - 42	43 - 48	nad 48
Prešovský kraj	2505	573	382	186	171	197	189	165	108	90	67	377
Humenné	44375	8800	6469	3173	2944	3726	3434	2940	2304	1652	1145	7788
% z POK	5,6	6,5	5,9	5,9	5,8	5,3	5,5	5,6	4,7	5,4	5,9	4,8

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Dlhodobá nezamestnanosť je vážnym problémom, pretože mnoho ľudí, ktorí sú bez práce dlhšie ako dva roky stratili napríklad pracovné návyky. Bariérou pri hľadaní zamestnania je aj nedostatočné vzdelanie nezamestnaných. Aj preto o nich zamestnávateľia nemajú záujem, hoci už pociťujú nedostatok pracovnej sily. Ďalšou početnou skupinou je skupina od 7 do 9 mesiacov. V týchto skupinách v sledovanom období trend značne kolíše. Okresné štatistiky sú odlišné od štatistík kraja. Rozdiely sú hlavne v skupine od 4 do 6 mesiacov.

Verejné služby zamestnanosti

Na zabezpečovanie práva občanov na zamestnanie je zriadený ÚPSVaR ako verejnoprávna inštitúcia, ktorý v rozsahu svojej pôsobnosti, ako jeden z viacerých subjektov v súčinnosti s reprezentatívnymi organizáciami zamestnancov a zamestnávateľov vykonáva politiku zamestnanosti. ÚPSVaR je hlavnou inštitúciou realizujúcou politiku trhu práce, čo je systém podpory a pomoci občanom pri ich začleňovaní na pracovné miesta na trhu práce formou sprostredkovania zamestnania, poskytovania poradenstva, prispôbovaním profesijnej štruktúry nezamestnaných a zamestnancov pomocou rekvalifikácií, podporovanie vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi pomocou poskytovania príspevkov v rámci aktívnej politiky trhu práce a poskytovaním podpory v nezamestnanosti. Pri poskytovaní verejných služieb zamestnanosti mesto spolupracuje s ÚPSVaR v okresnom meste Humenné. Mesto spolupracuje rovnako aj pri realizácii aktívnej politiky trhu práce (APTP), v rámci ktorej sa pomocou nástrojov APTP predovšetkým podporuje vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi, ako aj mestom samotným. V prevažnej miere výkon týchto pracovných činností zahŕňa údržbu verejných priestranstiev.

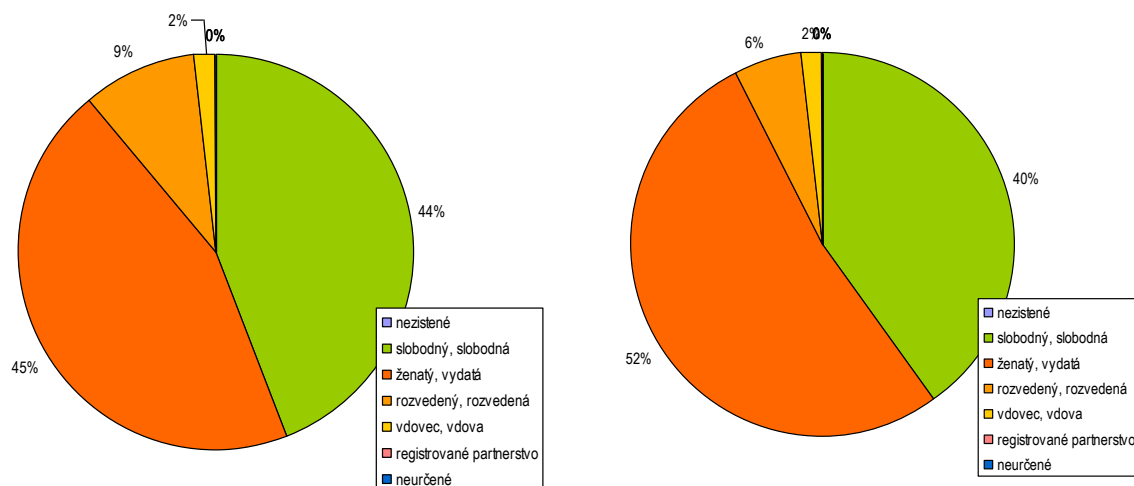
Nezamestnaní podľa rodinného stavu

Z pohľadu rodinného stavu bolo najviac obyvateľov nezamestnaných slobodných. Ďalšou skupinou bola skupina ženatých.

Štruktúra nezamestnaných v okrese Humenné v roku 2022 jún (rodinný stav)

Okres Humenné

Kraj Prešovský

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Štruktúra nezamestnaných podľa rodinného stavu

Územie	stav UoZ spolu	v tom						
		nezistené	slobodný, slobodná	ženatý, vydatá	rozvedený, rozvedená	vdovec, vdova	registrované partnerstvo	neurčené
Humenné	2505	0	1104	1124	237	40	0	0
Prešovský kraj	44375	8	17699	23341	2547	780	0	0

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Štruktúra zamestnanosti

Zmeny, ktoré sa udiali v predošlom období sa dotkli predovšetkým väčšiny priemyselných odvetví. Po prvotnom poklese pokračovalo mierne zvyšovanie aktivity v oblasti priemyselnej výroby. Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru pracujúcich podľa jednotlivých odvetví národného hospodárstva podľa klasifikácie NACE. Najväčšie zastúpenie majú v meste a regióne priemyselné odvetvia (26,75 %), obchod (15,08 %), vzdelávanie - 19,73 %. Najvýraznejší pokles nastal v prípade vody a energií. Štatisticky významný pokles nastal aj v prípade vzdelávania.

Štruktúra zamestnaných podľa NACE - SK v %

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Poľnohospodárstvo, les...	1,36	2,65	3,11	3,03	3,05	3,05	2,81	4,03	1,64	4,04	3,37
Priemysel spolu	31,19	34,45	24,47	24,26	27,36	26,01	29,77	27,20	27,68	26,89	26,75
Priemyselná výroba	25,82	30,37	19,78	19,99	23,31	21,94	25,50	23,39	23,51	23,12	23,29
Dodávka elektriny, ply...	2,61	2,10	2,31	2,17	2,01	1,91	2,12	1,92	2,14	1,66	1,58
Dodávka vody; čistenie ...	2,68	1,90	2,19	2,07	1,99	1,94	2,12	1,92	1,82	1,73	1,66
Stavebníctvo	2,76	2,52	5,07	4,31	3,36	2,01	1,42	2,89	3,09	4,10	3,34
Veľkoobchod a maloob...	12,48	10,97	14,70	14,22	13,54	13,14	12,85	10,40	12,47	15,50	15,08
Doprava a skladovanie	5,27	5,97	6,33	5,87	6,31	6,14	6,93	6,29	7,16	7,04	7,43
Informácie a komunikácia	0,81	0,31	0,35	0,37	0,91	0,13	0,09	0,09	0,13	0,15	0,17
Finančné a poisťovac...	0,88	0,95	0,99	0,91	0,85	0,83	1,04	0,71	0,78	0,70	0,76
Činnosti v oblasti neh...	1,29	1,15	1,24	1,07	0,98	1,47	1,32	1,05	2,39	1,59	1,11
Odborné, vedecké a...	0,08	0,08	0,09	0,08	0,19	0,08	0,13	0,52	0,10	0,08	0,09
Administratívne a pod...	0,59	0,55	0,89	0,65	0,91	0,16	0,57	2,09	1,71	3,20	2,27
Verejná správa a obr...	9,38	5,58	7,40	7,31	5,86	8,92	8,62	9,51	9,59	7,02	8,67
Vzdelávanie	21,64	22,97	23,95	24,53	24,04	24,95	19,96	22,77	20,49	18,51	19,73
Zdravotníctvo a sociá...	4,54	4,12	5,23	5,34	5,33	6,74	7,52	5,90	6,27	4,55	6,53
Umenie, zábava a rekreácia	1,96	3,32	1,19	3,17	2,77	0,74	0,93	0,71	0,96	2,07	1,06
Ostatné činnosti	0,47	0,40	0,50	0,61	0,52	1,77	1,81	2,02	1,58	1,18	0,40

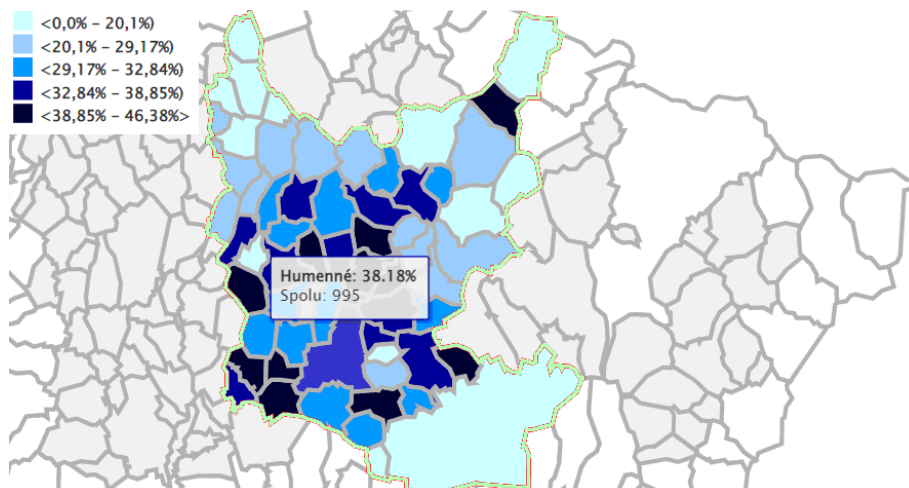
Zdroj: 10.7.2022, http://datacube.statistics.sk/#/view/sk/VBD_DEM/om7006rr/v_om7006rr_00_00_00_sk

2.8. BÝVANIE

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru bytového fondu podľa obdobia výstavby. Najviac bytov bolo vybudovaných v období 1961 - 1980 a 1981 až 2000. Najmenej bytov bolo vybudovaných pred rokom 1919.

Štruktúra bytov podľa obdobia výstavby										
Územná jednotka	Spolu	pred rokom 1919 (%)	1919 - 1945 (%)	1946 - 1960 (%)	1961 - 1980 (%)	1981 - 2000 (%)	2001 - 2010 (%)	2011 - 2015 (%)	2016 a neskôr (%)	nezistené (%)
Humenné	2606	0,58	4,95	16,12	38,18	27,86	7,18	2,8	1	1,34

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

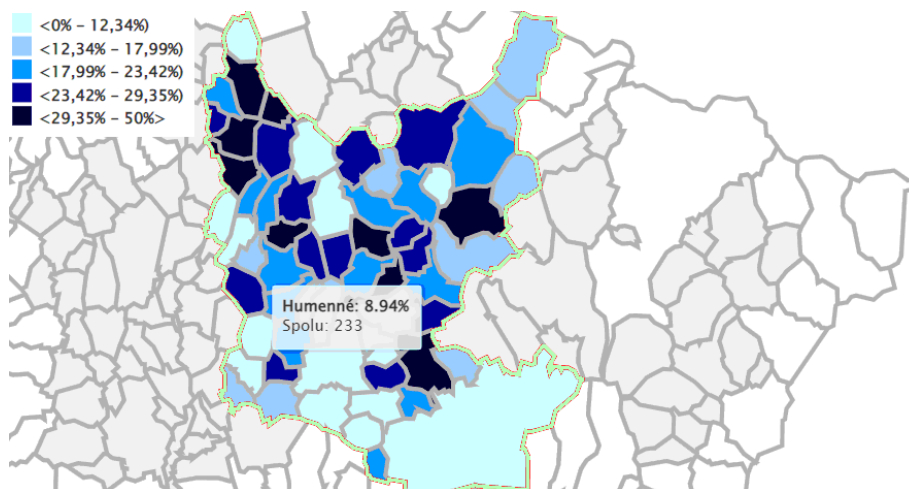

Obrázok: Podiel domov s obdobím výstavby v rokoch 1961 - 1980 v obciach v okrese Humenné k 1. 1. 2021
Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru bytov podľa poslednej obnovy. Najviac rekonštrukcií prebehlo v období 2010 až 2015 a v období 2006 až 2009. Najväčší % počet bytov však ostalo bez rekonštrukcie.

Štruktúra bytov podľa poslednej obnovy										
Územná jednotka	Spolu	pred rokom 1980 (%)	1980 - 1990 (%)	1991 - 1995 (%)	1996 - 2000 (%)	2001 - 2005 (%)	2006 - 2009 (%)	2010 - 2015 (%)	2016 a neskôr (%)	bez rekonštrukcie (%)
Humenné	2606	1,42	1,38	1,07	4,95	8,9	19,72	19,34	8,94	32,66

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

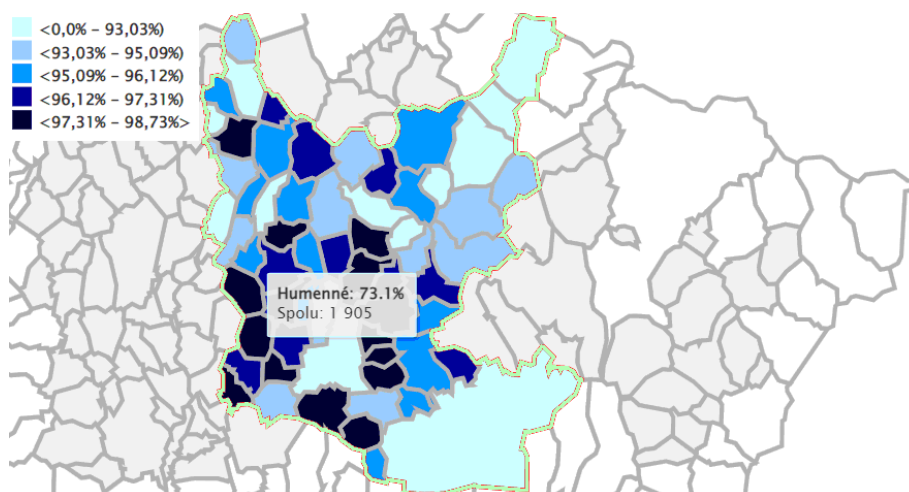
Obrázok: Štruktúra bytov podľa poslednej obnovy - po roku 2016
Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Najväčší podiel domového fondu tvorili v meste Humenné rodinné domy - 73,1 %. Bytové domy boli v meste zastúpené podielom 23,83 % čo predstavuje cca. 1904,99 bytov v roku 2021. Ostatné budovy na bývanie boli zastúpené v počte 0,46 %. Celkový počet domov bol v tomto roku bol 2606. V jednotlivých obciach bolo zastúpenie rodinných domov od 94 do 98,73 %.

Územná jednotka	Spolu	rodinný dom (%)	bytový dom (%)	polyfunkčná budova (%)	ostatné budovy na bývanie (%)
Humenné	2606	73,1	23,83	0,23	0,46
Územná jednotka	neskolaudovaný rodinný dom (%)	núdzový objekt, neurčený na bývanie (%)	inštitucionálne alebo kolektívne zariadenia (%)	ostatné (%)	nezistený (%)
Humenné	0,15	0,19	0,61	1,19	0,23

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Nasledujúci obrázok prezentuje počet rodinných domov v okrese a meste Humenné v roku 2021.

Obrázok: Počet rodinných domov v obciach v okrese Humenné k 1. 1. 2021

Zdroj: 5.5.2022, <https://www.scitanie.sk/domy/zakladne-vysledky/pocet-domov/OK/SK031B/OB>

Z hľadiska vlastníctva boli v meste Humenné najviac zastúpené byty vo vlastníctve fyzických osôb (77,94 %). Kombinácia vlastníctva bola zastúpená v podiele 12,97 %. V jednotlivých samosprávach bolo zastúpenie vlastníctva fyzických osôb až do 95,8 %.

Štruktúra bytového fondu podľa vlastníctva											
Územná jednotka	Spolu	nezistený (%)	fyzická osoba (%)	štát (%)	obec (%)	iná právnická osoba (%)	cirkev (%)	zahraničný vlastník (%)	kombinácia vlastníkov (%)	bytové družstvo (%)	obchodná spoločnosť (%)
Humenné	2606	6,68	77,94	0,08	0,38	0,5	0,35	0,15	12,97	0	0,96

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Vybavenosť bytov a iné charakteristiky

Nasledujúca tabuľka prezentuje vybavenosť bytov a domácností. Z hľadiska zásobovania pitnou vodou bolo 2253 bytov zásobovaných z verejnej vodovodnej siete. Vlastný zdroj pitnej vody malo 26 domov. Z verejnej siete mimo byt bolo zásobovaných 281 domov. Bez pripojenia na vodovod bolo len 10 bytov.

Domový fond - vodovod		
typ vodovodu	počet	podiel (%)
v dome - z verejnej siete	2253	86,45
v dome - vlastná	26	1
mimo domu - z verejnej siete	281	10,78
mimo domu - vlastná	0	0
bez pripojky	10	0,38
nezistený	36	1,38
Domy spolu	2606	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Z dôvodu veľkej členitosti územia a pomerne riedkeho laznického osídlenia v okrajových častiach bolo zásobovanie zemným plynom na úrovni 93,4 %. V budúcnosti sa nepredpokladá výrazný posun v tejto oblasti.

Domový fond - plyn		
plynifikácia	počet	podiel (%)
áno	2434	93,4
nie	137	5,26
nezistené	35	1,34
Domy spolu	2606	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Z hľadiska napojenia na kanalizačnú sieť bolo 94,9 % domov napojených na verejnú kanalizačnú sieť, Len 0,69 % domov bolo bez vhodného riešenia odvádzania odpadových vôd, Vybudovaný septik, prípadne žumpu malo 2,95 % domov.

Domový fond - kanalizácia		
typ kanalizácie	počet	podiel (%)
septik, žumpa	77	2,95
prípojka na kanalizačnú sieť	2473	94,9
domáca čistička odpadových vôd	3	0,12
bez kanalizácie	18	0,69
nezistený	35	1,34
Domy spolu	2606	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Základným zámerom mesta v oblasti bývania je zabezpečiť rozvoj bývania vo všetkých jeho zložkách, Stratégiu rozvoja bývania je potrebné založiť na usmerňovaní a zosúladiení verejných a súkromných aktivít, finančných, územných a ľudských zdrojov. Vychádzať je nutné pri tom zo schváleného Programu rozvoja bývania, Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR vydaných Smerníc na poskytovanie dotácií na obstaranie nájomných bytov, na odstraňovanie systémových porúch bytových domov, zo schváleného zákona NR SR č. 607/2003 o Štátnom fonde rozvoja bývania, v znení neskorších úprav a k nemu schválených predpisov, Súčasťou obytných štruktúr je aj občianska vybavenosť, väčšinou jestvujúca. V návrhu sa predpokladá budovanie nových zariadení občianskej vybavenosti. V súvislosti s návrhom novej zástavby sa nepredpokladajú žiadne veľkoplošné asanácie. Strategickým cieľom bytovej výstavby by malo byť - dosiahnuť bežný európsky štandard. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a prestárlych občanov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.

2.9. PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY A INŠTITÚCIE

Humenné je dôležitým železničným a cestným uzlom, Okrem priameho vlakového spojenia v rámci Slovenska (Košice, Prešov, Bratislava). Humenné má aj medzinárodné vlakové spojenie: Praha, Budapešť, Sanok, Mesto je strediskom priemyslu, obchodu, školstva a služieb. Závody v okresnom meste: Chemes, a.s. vyrába a dodáva paru, teplú vodu a rozvádza studený vzduch. NexisFibers, a.s. sa orientuje na výrobu a predaj syntetických vlákien, polymérov a kaprolaktámu. Tytex Slovakia s. r. o. vyrába a predáva zdravotnícke textilie. ANDRITZ Slovakia s.r.o. opracováva a povrchovo upravuje kovy. MULLER TEXTILES s.r.o. spracováva textilné vlákna. Potravinárske závody v Humennom reprezentujú: firma MECOM GROUP s.r.o., zaoberajúca sa mäsiarskou výrobou, Spoločnosť GVP, spol. s r.o. veľkoobchod s potravinami, Podvihorlatské pekárne a cukrárne, a. s. Približne na polovici osevných plôch sa vysievajú obilniny, najmä pšenica, jačmeň, raž a ovos. Po nich v poradí dôležitosti nasledujú krmoviny: ďatelina, ďatelinotrávy a krmna repa. Veľmi sa darí na severe okresu v pestovaní zemiakov a cukrovej repy. Vo všeobecnosti živočíšna výroba prevláda nad rastlinnou. Dopravné podmienky v okrese sú podpriemerné. Z toho hľadiska najlepšie situované je okresné mesto, ktorým vedú aj najvýznamnejšie dopravné ťahy. Humenné je vzdialené 78 km od Prešova a 508 km od Bratislavy. Z hľadiska cestovného ruchu a turizmu je najzaujímavejšie pohorie Vihorlat. Z kultúrohistorických pamiatok okresu vyniká pôvodne gotický kaštieľ v Humennom s expozíciami ľudovej architektúry v parku a Jasenovský a Brekovský hrad, ktoré mali v

minulosti hlavne strážnu funkciu (25.7.2022, https://www.slovensko.sk/sk/lokality/_1638f370-0a55-457f-8b68-3f730f2dfaf3).

	Mesto	SK NACE podľa ŠÚ SR	Počet zamestnancov
MECOM GROUP s.r.o.	Humenné	10110 Spracovanie a konzervovanie mäsa	1000-1999
GVP, spol. s r.o. Humenné	Humenné	47110 Maloobchod v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom	500-999
Tytex Slovakia s.r.o.	Humenné	14140 Výroba spodnej bielizne	500-999
Nexis Fibers a.s.	Humenné	20600 Výroba umelých vlákien	250-499
ANDRITZ Slovakia, s.r.o.	Humenné	25110 Výroba kovových konštrukcií a ich častí	250-499
OLDRATI SLOVENSKO s.r.o.	Humenné	22190 Výroba ostatných výrobkov z gumy	250-499
Nemocnica A. Leňa Humenné, a.s.	Humenné	86100 Činnosti nemocníc	250-499
SAD Humenné, a.s.	Humenné	49390 Ostatná osobná pozemná doprava	250-499
COOP Jednota Humenné, spotrebné družstvo	Humenné	47110 Maloobchod v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom	150-199
Reinter s.r.o.	Humenné	41201 Výstavba obytných budov	100-149
CHEMES a.s.	Humenné	35300 Dodávka pary a rozvod studeného vzduchu	100-149

Súkromný sektor v jadrovom meste Humenné tvoria právnické osoby - ziskové a fyzické osoby podnikatelia. Celkový počet fyzických osôb v meste Humenné dlhodobo klesal do roku 2018. V roku 2011 bolo v meste evidovaných 2461 fyzických osôb podnikateľov, v roku 2021 bol ich počet na úrovni 2360. V roku 2019 a 2021 bol evidovaný mierny nárast počtu.

Fyzické osoby podnikatelia

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Fyzické osoby	2 431	2 307	2 186	2 090	1 882	1 903	1 886	1 814	1 857	1 870	2 360
Živnostníci	2 253	2 121	1 981	1 875	1 734	1 746	1 734	1 623	1 671	1 684	2 188

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

V samotnom meste Humenné bol zaznamenaný mierny nárast právnických osôb - podnikateľov. Počet neziskových subjektov - rozpočtových organizácií naopak výrazne klesal (191 v roku 2021). K veľkému poklesu došlo v prípade ostatných subjektov v okrese.

Právnické osoby v meste

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Humenné											
PO spoliu	1 174	1 226	1 304	1 395	1 002	1 076	1 138	1 222	1 259	1 224	1 231
Ziskové	759	813	883	956	906	967	982	1 031	1 076	1 042	1 040
Neziskové	415	413	421	439	96	109	156	191	183	182	191

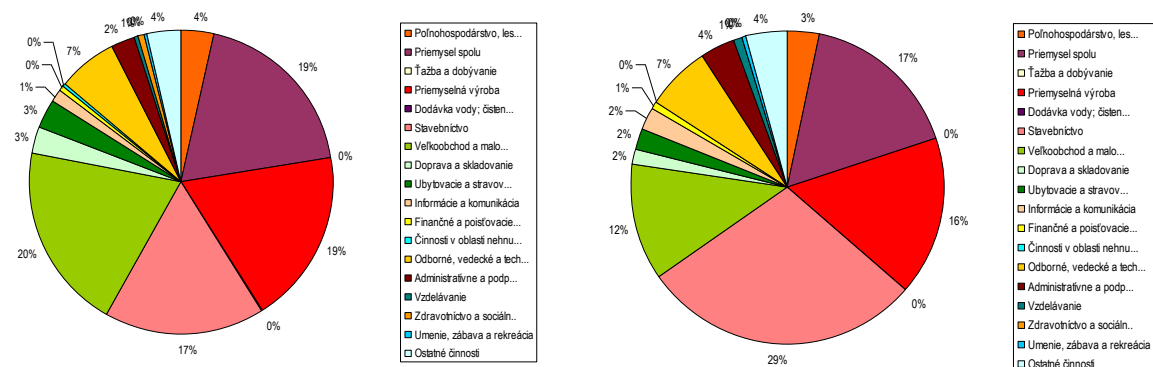
Zdroj: DataCube ŠÚ, 2022

Štruktúra subjektov podľa hlavnej ekonomickej činnosti

Podľa ekonomickej klasifikácie NACE bolo najviac živnostníkov činných v stavebníctve, priemysle, veľko a maloobchode, odborných a vedeckých činnostiach. Výraznejší pokles nastal v prípade živnostníkov v poľnohospodárstve a ťažbe. K poklesu došlo aj v prípade ostatných nosných odvetví. V prípade veľkoobchodu klesol počet fyzických osôb od roku 2011 do roku 2021 z 955 na 561. Výrazný pokles nastal aj v prípade priemyslu - pokles na 778 osôb.

Živnostníci podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Humenné	3912	3694	3500	3322	3106	3180	3230	3169	3343	3260	3918
Poľnohospodárstvo, les...	179	176	178	184	171	184	186	175	175	168	157
Priemysel spolu	902	799	740	730	688	686	685	681	734	703	778
Ťažba a dobývanie	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Priemyselná výroba	894	792	734	724	683	681	680	677	729	700	774
Dodávka vody; čisten...	7	7	6	6	5	5	5	4	5	3	4
Stavebníctvo	815	794	726	669	622	643	670	740	854	913	1354
Veľkoobchod a malo...	955	891	837	811	724	732	700	617	603	555	561
Doprava a skladovanie	139	143	139	86	84	86	91	90	78	65	83
Ubytovacie a stravov...	141	133	140	141	133	134	129	112	112	95	101
Informácie a komunikácia	69	61	63	61	64	66	83	83	86	87	101
Finančné a poisťovacie...	24	26	29	29	32	36	49	46	34	31	35
Činnosti v oblasti nehu...	17	16	14	14	16	15	15	10	12	10	9
Odborné, vedecké a tech...	315	320	315	292	273	287	302	282	294	283	315
Administratívne a podp...	111	92	81	84	85	85	84	100	105	107	169
Vzdelávanie	28	33	36	33	31	33	36	30	28	27	28
Zdravotníctvo a sociáln...	24	19	11	15	18	15	11	10	9	4	6
Umenie, zábava a rekreácia	17	17	17	16	12	11	13	14	18	18	20
Ostatné činnosti	176	174	174	157	153	167	176	179	201	194	201

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

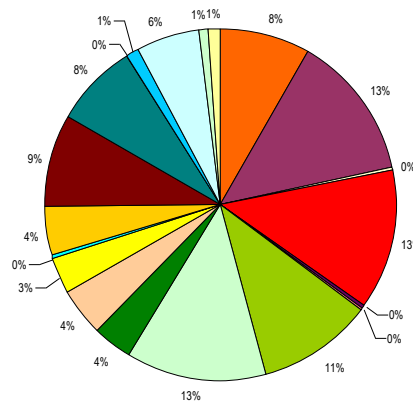
Obrázok: Živnostníci podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2 v %
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Štruktúra právnických osôb v okrese Humenné je nasledovná: najväčší počet právnických osôb bolo evidovaných v odvetví veľkoobchodu a maloobchodu (312), odvetví priemyslu (150), odborných a vedeckých činnostiach a v stavebníctve (119).

Právnické osoby podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Humenné	1 526	1 525	1 510	1 432	1 359	1 325	1 239	1 307	1 157	1 061	991
Spolu	1 526	1 525	1 510	1 432	1 359	1 325	1 239	1 307	1 157	1 061	991

Polnohospodárstvo, lesní...	146	146	142	134	136	123	119	139	90	87	84
Priemysel spolu	237	229	237	230	206	181	175	183	173	160	150
Ťažba a dobývanie	4	3	3	3	3	1	1	1	0	0	0
Priemyselná výroba	226	218	227	220	196	171	165	174	164	153	143
Dodávka elektriny, plynu, ...	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Dodávka vody; čistenie a ...	5	6	5	5	5	7	7	6	7	5	5
Stavebníctvo	186	189	190	179	169	160	156	167	152	130	119
Veľkoobchod a maloobcho...	228	249	246	258	258	328	287	348	336	327	312
Doprava a skladovanie	64	71	72	66	61	58	57	51	34	24	24
Ubytovacie a stravovacie ...	76	80	72	59	50	42	38	47	40	34	28
Informácie a komunikácia	61	63	61	56	54	51	49	42	34	28	25
Finančné a poisťovacie čin.	5	4	3	3	2	2	0	0	0	0	1
Činnosti v oblasti nehnute.	75	70	63	62	65	62	58	52	48	42	42
Odborné, vedecké a techn...	154	155	151	132	120	115	108	100	92	76	64
Administratívne a podpor...	139	123	131	114	103	77	66	52	40	40	37
Verejná správa a obrana; ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vzdelávanie	17	14	11	10	11	8	8	9	9	9	8
Zdravo. a sociálna pomoc	104	102	102	103	103	103	103	99	93	86	82
Umenie, zábava a rekreácia	12	9	11	11	8	6	5	9	10	11	9
Ostatné činnosti	22	21	18	15	13	9	10	9	6	7	6

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

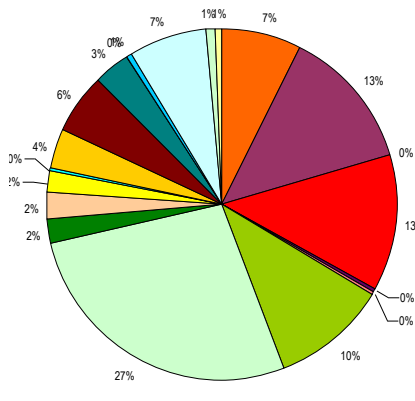

2011

2021

Obrázok: Právnické osoby podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2 v %

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Podnikateľské subjekty podľa počtu zamestnancov

Najviac podnikateľských subjektov podľa veľkostnej skupiny je od 0 - 49 zamestnancov. Od roku 2011 klesol počet týchto subjektov na 891. Stredne veľkých subjektov bolo v okrese Humenné evidovaných 11. Až 8 podnikov bolo vo veľkostnej skupine nad 250.

Podnikateľské subjekty podľa počtu zamestnancov											
okr. Humenné	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
nezistené	0	0	6	123	514	613	583	611	651	648	616
0 - 49	966	1039	1128	1164	704	691	758	803	840	859	891
50 - 249	19	15	15	11	13	13	10	10	11	10	11
250 a viac	6	7	8	9	8	8	8	8	8	8	8

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Najväčšími podnikmi z hľadiska zamestnanosti sú:

Názov spoločnosti	Mesto	SK NACE podľa ŠÚ SR	Počet zamestnancov	Dátum vzniku
MECOM GROUP s.r.o.	Humenné	10110 Spracovanie a konzervovanie mäsa	1000-1999	18.10.1996
Tytex Slovakia s.r.o.	Humenné	14140 Výroba spodnej bielizne	500-999	9.1.2001
GVP, spol. s r.o. Humenné	Humenné	47110 Maloobchod v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom	500-999	30.4.1997
Nexis Fibers a.s.	Humenné	20600 Výroba umelých vlákien	250-499	25.1.2007
ANDRITZ Slovakia, s.r.o.	Humenné	25110 Výroba kovových konštrukcií a ich častí	250-499	1.6.2005
OLDRATI SLOVENSKO s.r.o.	Humenné	22190 Výroba ostatných výrobkov z gumy	250-499	14.8.2004
Nemocnica A. Leňa Humenné, a.s.	Humenné	86100 Činnosti nemocníc	250-499	29.6.2013
SAD Humenné, a.s.	Humenné	49390 Ostatná osobná pozemná doprava	250-499	1.1.2002

Zdroj: FinStat 2021, Databáza firiem a organizácií

Podnikateľské subjekty podľa vlastníctva

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet a vývoj podnikov v okrese Humenné podľa vlastníctva. V roku 2021 bolo evidovaných 42 podnikov so zahraničnou účasťou. S medzinárodnou účasťou bolo evidovaných 23 podnikov.

Podnikateľské subjekty podľa vlastníctva											
okr. Humenné	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Podniky spolu	991	1 061	1 157	1 307	1 239	1 325	1 359	1 432	1 510	1 525	1 526
Súkromný sektor	990	1 058	1 154	1 304	1 236	1 323	1 354	1 427	1 506	1 519	1 521
z toho zahraničné	68	67	68	82	54	66	63	68	65	56	42
z toho medzinárodné	43	37	41	45	35	34	33	26	26	24	23

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Výroba, priemysel, služby

Región mesta Humenné má priemyselno-obchodný charakter. V minulosti sa tu lokalizoval iba priemysel súvisiaci s poľnohospodárstvom a jeho zázemím, naviazaným na vhodné prírodné podmienky. Až po roku 1945 sa začalo so spríemyselňovaním a vybudovaním najmä chemického priemyslu, neskôr rozvojom stavebníctva, potravinárskeho priemyslu, strojárstva a odevného priemyslu. Najvýznamnejším centrom hospodárstva a výroby je priemyselná zóna situovaná v západnej časti mesta (25.7.2022, www.humenne.sk).

Podniky sú sústredené do výrobných zón mesta Humenné.

Disponibilné priemyselné parky na území UMR Humenné sú:

Priemyselný park – mesto/obec	Typ	Vlastník pozemkov	Celková rozloha (v ha)	Voľná rozloha (v ha)
Priemyselný park Humenné - Guttmanovo	GF - Greenfield (zelený park)	Mesto Humenné	5,40	1,06
Priemyselný park Myslina	GF - Greenfield (zelený park)	Obec Myslina	1,98	0

Zdroj: 15.7.2022, www.priemyselneparkyslovenska.sk

Priemyselný park Humenné - Guttmanovo

TECHNICKÝ STAV

Elektrická energia:

VN 22 kV, trafostanica 630 kW, rozvody NN

Voda:

rozvody pitnej vody, DN 100 – 20 l/s

Plyn:

VTL prípojka, RS na STL

Splašková kanalizácia:

DN 300 mm - 40 l/s, vody sú odvádzané do verejnej kanalizácie - do blízkej ČOV

Dažďová kanalizácia:

DN 600, ORL

Telekomunikácie:

optická sieť

INFRAŠTRUKTÚRA

Napojenie na diaľnicu (rýchlostnú cestu, resp. cestu I. triedy):

Cesta 1/74 s odbočkou priamo do PP.

Košice D1 - 75 km.

Napojenie na železničnú sieť:

Súčasťou PP je železničná vlečka s priamym napojením na železničnú trať Humenné - Košice.

IDENTIFIKÁCIA AKTUÁLNYCH INVESTOROV A VÝROBNÝ PROGRAM

Tytex Slovakia, s.r.o./Výroba textílií

Adresa: Chemlonská 1, 066 01 Humenné

Počet zamestnancov: 423

Zahrnuté v územnom pláne:	ÁNO
Právny stav objektov z pohľadu stavebného práva:	všetky SO skolaudované
Celková výmera v m ² :	54 023 m²
Využitelná plocha v m ² :	37 711 m²
Vnútroareálové komunikácie a ostatné plochy v m ² :	22 312 m²
Voľné pozemky/priestory:	10 659 m²
Obsadenosť v m ² :	21 052 m²
Obsadenosť v %:	0,66
Možnosť rozšírenia:	NIE
Plánovaný počet pracovných miest:	240
Skutočný počet pracovných miest:	516
Skutočný počet pracovných miest v %:	2,15
Aktuálny koeficient možnej zastavanosti a výškového obmedzenia stavby:	80% zastavanosť, 4 nadzemné podlažia
Existencia územných rozhodnutí alebo stavebných povolení na nové priemyselné haly:	NIE
Dátum vzniku parku:	2010

Priemyselný park Myslina

TECHNICKÝ STAV

Elektrická energia:	VN 22 kV, trafostanice 2 x 630 kW a 1 x 1000 kW
Voda:	hlavné privodné potrubie – vedľa areálu závodu, prípojka DN 160, vrátane požiarneho rozvodu vody
Plyn:	STL rozvod; 0,4 MPa
Splašková kanalizácia:	DN 250 gravitačná s nasledným prečerpaním do ČOV obce
Dažďová kanalizácia:	DN 300, 400 do ORL do recipientu
Telekomunikácie:	optická sieť

INFRAŠTRUKTÚRA

Napojenie na diaľnicu (rýchlostnú cestu, resp. cestu I. triedy):	napojenie na cestu č. II/74 Vranov nad Topľou – Humenné
Napojenie na železničnú sieť:	železničná stanica Humenné –4 km.

IDENTIFIKÁCIA AKTUÁLNYCH INVESTOROV A VÝROBNÝ PROGRAM

MÜLLER TEXTILES Slovakia s.r.o./textilný priemysel pre automobily

Adresa: č. 175, 066 01 Myslina

Počet zamestnancov: 120

Zahrnuté v územnom pláne:	ÁNO
Právny stav objektov z pohľadu stavebného práva:	všetky SO skolaudované
Celková výmera v m ² :	27 054 m²
Využitelná plocha v m ² :	25 230 m²
Vnútroareálové komunikácie a ostatné plochy v m ² :	13 818 m²
Voľné pozemky/priestory:	0 m²
Obsadenosť v m ² :	25 230 m²
Obsadenosť v %:	100
Možnosť rozšírenia:	NIE
Plánovaný počet pracovných miest:	230
Skutočný počet pracovných miest:	207
Skutočný počet pracovných miest v %:	0,9
Aktuálny koeficient možnej zastavanosti a výškového obmedzenia stavby:	96% zastavanosť, bez výškového obmedzenia

Existencia územných rozhodnutí alebo
stavebných povolení na nové priemyselné haly: **NIE**
Dátum vzniku parku: **2008**

Stavebníctvo

Na rozvoj stavebníctva v okrese a najmä v meste Humenné v predchádzajúcich desaťročiach vplývali väčšie stavebné akcie: dokončenie zimného štadióna, športovej haly, výstavba obchodných centier Billa, Tesco, Kaufland, Lidl, výstavba čerpacích staníc na území mesta, ako aj rozsiahla rekonštrukcia Námestia slobody v centre mesta. Ďalšími veľkými stavebnými projektmi bola výstavba priemyselného parku Guttmanovo, dokončenie štvorprúdovej komunikácie I/74 ako aj kruhových objazdov v meste, rekonštrukcia námestia – pešej zóny a budovanie technickej infraštruktúry v lokalite Gaštanová-Dubník a Sídliisko pod Sokolejom. Napriek zložitej situácii mesto dostavalo v minulosti bytový dom B1-2 na Sídliisku pod Sokolejom v Humennom, kde sa vytvorilo 64 bytových jednotiek a sprevádzkovalo tzv. Dom Penzión – systém nájomných bytov (25.7.2022, www.humenne.sk).

Nasledujúca tabuľka prezentuje dynamiku stavebnej činnosti z pohľadu zmien v rozlohe katastra mesta Humenné. **V meste Humenné** vzrástli zastavané plochy a nádvorí o viac ako **6 hektárov**.

Zastavané plochy a nádvorí - intenzita stavebnej činnosti (ha)											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Humenné	609,08	610,15	611,17	611,77	612,24	612,59	615,14	614,88	615,26	614,86	615,66

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Stavebníctvo je v oblasti súkromných i verejných investícií v ostatných rokoch stále považované za jedno z rozhodujúcich odvetví slovenskej ekonomiky. Stavebníctvo je hlavným realizátorom stavieb a budov, ktoré sú dôležitou súčasťou investícií, resp. tvorby hrubého fixného kapitálu. Podiel stavieb a budov na tvorbe hrubého fixného kapitálu dosahuje 40 až 50 %. Región v okolí mesta **Humenné**, ako aj celý Prešovský kraj nepatrí k najsilnejším v sektore stavebníctva. Stavebníctvo a jeho rozvoj je výrazne závislé od budovania technickej infraštruktúry. Postavenie stavebníctva v hospodárstve mesta ako celku možno hodnotiť hlavne dvoma ukazovateľmi: podielom odvetvia stavebníctva na tvorbe hrubého domáceho produktu, resp. celkovou stavebnou produkciou v tis. € a podielom odvetvia stavebníctva na celkovej zamestnanosti v okrese.

Stavebníctvo - podniky s viac ako 20 zamestnancami v okrese Humenné											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
A	8619	12045	12532	10328	6217	6308	11003	13889	13066	8501	8246
B	12477	12874	12682	10097	4916	11064	14388	16784	19035	15577	15925
C	297	265	376	354	260	265	374	370	325	299	296
D	29021	45385	33329	29175	23931	23821	29437	37538	40154	28420	28790
E	42009	48509	33729	28522	18922	41784	38491	45362	58497	52081	58699
F	584	794	548	501	546	613	590	610	583	664	674
A	Stavebná produkcia vykonaná vlastnými zamestnancami (tis. Eur)										
B	Stavebná produkcia podľa dodávateľských zmlúv (tis. Eur)										
C	Priemerný evidenčný počet zamestnancov (osoby)										
D	Produktivita práce na zamestnanca zo stav. produkcie vykonanej vlast. zamest. (Eur)										
E	Produktivita práce na zamestnanca zo stav. produkcie podľa dodávateľ. Zmlúv (Eur)										
F	Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca (Eur)										

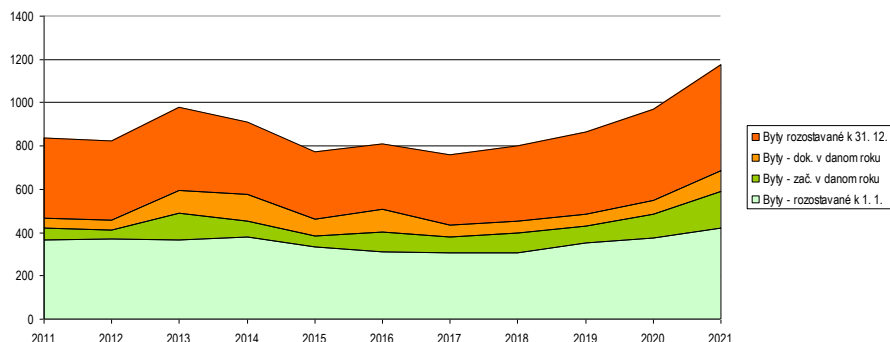
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Trendmi v stavebníctve sú okrem novej bytovej či rodinnej výstavby, rekonštrukcie a modernizácie, opravy a údržby bytov a domov aj ostatné špecifické stavebné práce. Smer zamerania stavebnej produkcie sa orientuje na modernizáciu, zateplovanie fasád budov a stavieb, výmenu okien s prihliadnutím na úspory energie a znižovanie nákladov na bývanie. S rastúcimi nárokmi na údržbu, opravu stavebných fondov a zvýšenie užívateľskej kvality budov a stavieb rastie i potreba výstavby energeticky úsporných domov (nízkoenergetických a pasívnych domov), či drevostavieb, ktorým dominujú progresívne a obnoviteľné zdroje energie.

Stavebníctvo - stavebná produkcia v okrese Humenné

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Byty - rozostavané k 1. 1.	368	370	365	378	334	311	307	307	354	377	419
Byty - zač. v danom roku	51	42	125	77	52	93	72	93	78	109	170
Byty - dok. v danom roku	49	47	106	122	75	106	54	52	54	62	98
Byty rozostavané k 31. 12.	370	365	384	333	311	298	325	348	378	424	491
Obytná plocha (priemer)	90	95,7	71	50,6	80,1	71	89,7	77,1	87,4	79,8	78

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Stavebníctvo - stavebná produkcia v okrese Humenné

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Vývoj stavebnej produkcie v okrese Humenné bol v sledovanom období nerovnomerný. Rozostavané aj dokončené byty zaznamenali od 2011 nerovnomerný vývoj s rastom aj poklesom. K roku 2021 bolo rozostavaných celkovo 419 bytov.

Poľnohospodárska výroba

Poľnohospodárska výroba humenského regiónu je charakterizovaná veľmi ťažkými výrobnými podmienkami. Zmeny a nástup nových trendov v celom hospodárstve asi najviac postihli práve poľnohospodárstvo. Poľnohospodárska výroba je zameraná hlavne na pestovanie obilnín, repky olejnej, zemiakov a chov hovädzieho dobytku a ošipáných. Poľnohospodárske produkty sú spracovávané v potravinárskom priemysle a to v podnikoch MECOM GROUP, a.s.; Altan, s.r.o.; Podvihorlatských pekárňach a cukrárňach, spol. s.r.o. a (25.7.2022, www.humenne.sk).

Poľnohospodárstvo v meste Humenné je determinované podmienkami na jeho rozvoj. Základným predpokladom rozvoja je podiel a rozloha poľnohospodárskej pôdy, resp. ornej pôdy.

Výmera ornej pôdy v ha

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Humenné	714,3	714,0	713,8	713,3	711,6	711,4	711,2	710,9	710,3	710,1	710,1

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Najväčšiu výmeru ornej pôdy má mesto Humenné - 710,1 ha, V meste Humenné ostáva výmera ornej pôdy relatívne stabilná, aj keď s miernym poklesom.

Okres Humenné sa zameriava na pestovanie zemiakov a obilnín. V roku 2021 dosiahli hektárové výnosy 11,79 ton a 3,78 ton na ha. V prípade zemiakov dochádza k nárastu hektárovej úrody plodín. Hektárová úroda viacročných krmovín dosiahla cca. 3,3 tony.

Hektárová úroda (t)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Humenné											
Zmíny spolu	2,82	3,17	2,14	3,27	3,46	3,74	3,86	3,27	3,38	3,58	3,77

Obilniny	2,82	3,17	2,14	3,27	3,46	3,76	3,86	3,29	3,38	3,58	3,78
Olejniny	1,35	2,25	1,75	3,78	2,09	2,69	2,08	2,05	2,3	2,32	2,03
Zemiaky	10,94	8,25	5,48	10,24	6,19	9,02	8,11	9,6	17,35	7,24	11,79
Viacročné krmovin...	2,72	2,95	2,15	2,79	3,34	3,81	2,82	2,76	3,03	3,48	3,3

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Živočišna výroba

Štruktúra chovov, početnosť stavov, úroveň produkčných a neprodukčných ukazovateľov je daná úrovňou disponibilných zdrojov výroby biomasy, pri zohľadnení možností výroby jadrových krmovín ako aj zabezpečenia potravinovej bezpečnosti obyvateľstva. Štruktúra a pomer agrokultúr predurčujú, aby sa výroba mäsa a mlieka zabezpečovala z lacnejšej biomasy produkovanej objemovými krmovinami a úroveň chovu hovädzieho dobytku a oviec nekonkurovala v lepších výrobných podmienkach monogastrickým zvieratám, ktorých produkcia je limitovaná výmerou a produkciou z ornej pôdy. Rozvoj dobytkárstva je plne limitovaný zabezpečením jeho ekonomickej efektívnosti. V produkčných a reprodukčných ukazovateľoch chovu hospodárskych zvierat sú veľké rezervy. Tento problém sa odráža v stave chovu hovädzieho dobytku, ktorý vzhľadom na tradície a najmä výrobné podmienky v okolí mesta, má významné postavenie v sústave hospodárenia na pôde.

Výmera TTP v ha

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Humenné	261,2	261,0	261,0	261,0	260,8	260,8	256,5	256,5	256,5	256,5	256,5

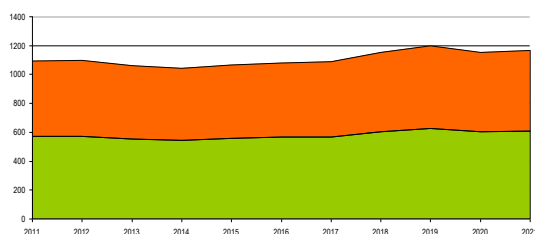
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Z hľadiska živočišnej výroby sa okres Humenné zameriava hlavne na chov hydiny, ošípaných a hovädzieho dobytku. Intenzita chovu oviec v sledovanom období postupne klesá. K nárastu došlo v prípade všetkých ostatných skupín hospodárskych zvierat. Chov ošípaných bol rozšírený výrazne.

Intenzita chovu na 100 ha A - poľnoh. / B - ornej pôdy

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Humenné											
Hovädzí dobytok A	26,5	26,1	27	26,2	26,6	26,9	27,3	26,3	29,5	35,6	31,7
Kravy A	13,5	13,8	14,1	14,2	15,1	14,7	13,9	13,3	14,6	16,5	15,9
Ovce A	16	16,6	13,6	15,2	15	11,2	10,1	9	10,6	8,3	6,8
Ošípané B	178,6	201,5	230,4	243,4	184,3	235	230,8	241,5	259,7	353,8	253,4
Hydina B	572,5	573,9	555,7	545,6	557,8	566,2	569,4	603,3	628	604,6	610,5
Sliepky B	522,1	522,1	505,9	496,7	507,9	515,4	517,8	548,5	571	549,5	554,8

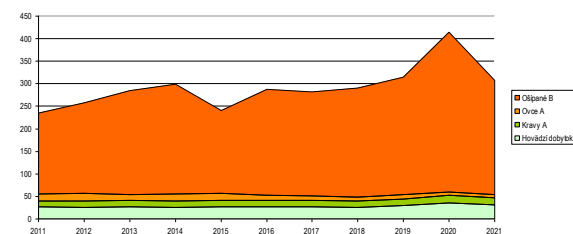
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Sliepky, hydina

Obrázok: Intenzita chovu

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Ošípané, ovce, kravy, hov. dobytok

Nasledujúca tabuľka prezentuje stav a vývoj hospodárskych zvierat okrese Humenné. V roku 2021 bolo v okrese cca. 5085 kusov hovädzieho dobytku a 16419 kusov ošípaných.

Stav hospodárskych zvierat v okrese Humenné

okr. Humenné	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hovädzí dobytok spolu	4 792	4 752	4 893	4 920	4 948	5 034	5 083	4 701	4 951	5 285	5 085
Kravy	2 668	2 511	2 552	2 667	2 807	2 752	2 596	2 384	2 443	2 447	2 551
Ošipané spolu	16 824	15 595	18 407	19 776	14 599	18 378	17 969	17 821	18 407	21 663	16 419
Prasnice	2 159	1 612	2 270	2 329	2 131	2 893	2 689	2 921	2 912	2 397	1 707
Ovce spolu	3 257	3 027	2 472	2 860	2 779	2 095	1 887	1 615	1 786	1 237	1 089
Bahnice	2318	2 013	1 584	2 318	2 113	1 504	1 369	1 008	1 090	844	812
Hydina spolu*	44 521	44 415	44 399	44 329	44 188	44 283	44 336	44 513	44 513	409*	1 506*
Sliepky*	40 495	40 406	40 418	40 356	40 240	40 312	40 319	40 470	40 470	333*	1 295*

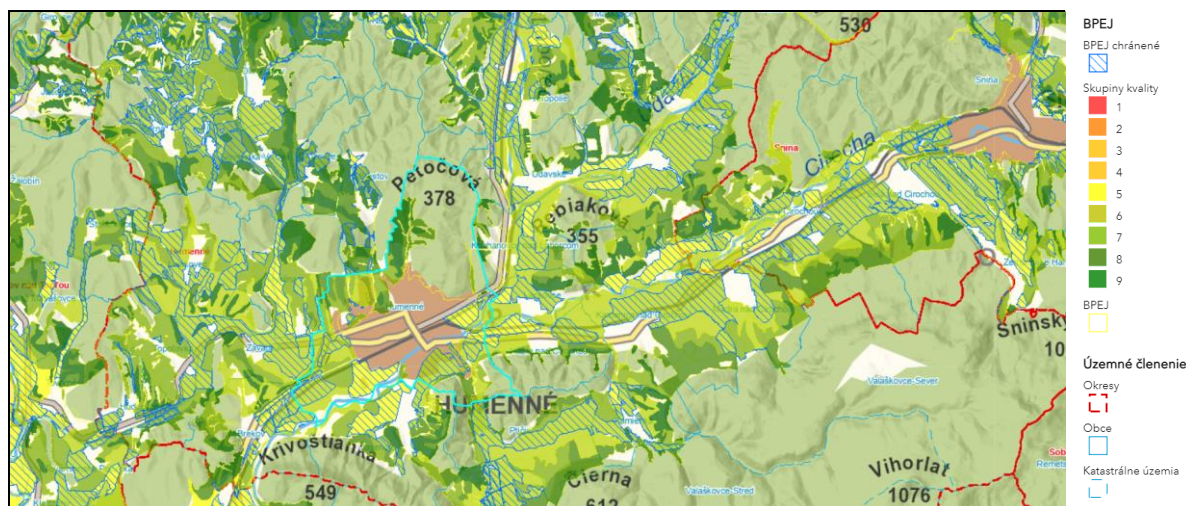
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

* údaj nekompletný

Počet oviec v území postupne klesá. Relatívne stabilný vývoj má hovädzí dobytok.

Kvalita poľnohospodárskej pôdy

Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (MPRV SR) č. 59/2013, ktorá mení a dopĺňa vyhlášku č. 508/2004 Z. z., sa vykonáva § 27 zákon o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy. Nariadenie Vlády SR č. 58/2013 Z. z. v prílohe č. 2 ustanovuje Zoznam najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy v príslušnom k. ú. podľa kódu BPEJ. Tento kód zaraďuje poľnohospodársku pôdu do 9 skupín, pričom najkvalitnejšie patria do 1. bonitnej skupiny a najmenej kvalitné do 9. bonitnej skupiny. Prvé 4 skupiny sú chránené podľa § 12 zákona o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy.

Obrázok: BPEJ v UMR Humenné

Zdroj: 5.8.2022, <https://portal.vupop.sk/portal/apps/webappviewer/index.html?id=1b9830b956ac411e9789aac54effa744>

Okres Humenné je intenzívne poľnohospodársky využívaný. Pôdy zaradené v kategóriách najkvalitnejšej ornej pôdy sa v okolí mesta vyskytujú hlavne v južnej a severnej časti, ale len sporadicky. Relatívne kvalitné pôdy sa vyskytujú pozdĺž širšej nivy Cirochy. Väčšie plochy najmenej kvalitnej poľnohospodárskej pôdy sa nachádzajú vo vyšších polohách a teda už mimo územia mesta. Podľa údajov Výskumného ústavu pôdozvedectva a ochrany pôdy (VÚPOP) Bratislava (2010) sa v okrese Humenné nachádzajú pôdy 5. – 9. skupiny BPEJ.

Pre účely praktickej realizácie poznatkov o produkčnej schopnosti pôd bolo potrebné vykonať integrované hodnotenia vzťahov medzi vlastnosťami pôdno-ekologických jednotiek (BPEJ), faktormi prostredia a dostupnými údajmi o úrodách plodín a tak vytvoriť relevantnú sústavu hodnotenia produkčného potenciálu poľnohospodárskych pôd, ktorá je vyjadrená v 100-bodovej stupnici, (od 100 do 1 BH BPEJ), resp. v príslušných kategóriách. Vyššie bodové hodnoty vyjadrujú vyšší produkčný potenciál pôdy a nižšie naopak nižší produkčný potenciál pôdy (http://www.podnemapysk.com/portal/reg_pod_infoservis/bh/bh.aspx, 20.4.2021).

Zastúpenie kategórií bodových hodnôt pôd (% z poľnohospodárskej pôdy)

Okres	Zastúpenie kategórií bodových hodnôt (%)										Bodová hodnota (body)
	0-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	
Humenné	0,85	1,54	30,59	9,96	23,57	19,44	12,11	1,93	-	-	42,60
Prešovský kraj	1,55	14,51	26,88	17,78	21,77	9,73	5,54	2,13	0,12	-	36,29

Zdroj: 18.6.2022, http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/bh/bh.aspx

Každá obec má ustanovenú najkvalitnejšiu poľnohospodársku pôdu vo svojom k. ú. Zoznam najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy v príslušnom k. ú. podľa kódu BPEJ je ustanovený v Nariadení vlády SR č. 58/2013 Z. z. o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy. Mapa BPEJ je dostupná v informačnom systéme VÚPOP, na internetovej stránke <http://www.podnemapy.sk/bpej>.

Lesníctvo

Výmera lesných pozemkov v meste Humenné ostáva relatívne stabilná. Celková plocha lesných pozemkov v meste Humenné je 861,6 ha.

Výmera lesných pozemkov v ha											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Humenné	862,6	862,6	862,0	862,0	862,0	862,0	861,9	861,9	861,9	861,9	861,9

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Služby

Z hľadiska skladby služieb sa v meste nachádzajú rôzne súkromné opravovne a predajne áut, pneuservisy, sklenárstva, kaderníctva, rôzne salóny, krajčírstva a iné služby. Vo sfére súkromného podnikania bol zaznamenaný v uplynulých rokoch pozitívny rozvoj, hlavne čo sa týka skvalitnenia materiálne – technickej základne a rôznorodosti poskytovaných služieb. V meste Humenné sa nachádza viac ako 150 maloobchodných predajní s potravinami a zmiešaným tovarom. Ponuka služieb je determinovaná situáciou na lokálnom trhu Humenného a okolia. V meste sú alokované nadnárodné reťazce ako Billa, Tesco, Lidl, Kaufland ako aj domáce siete COOP Jednota či GVP.

2.10. ŠKOLSTVO A VZDELANIE

Na základe zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na mesta a na vyššie územné celky s účinnosťou od 1. 7. 2002 prešli materské školy, základné školy a základné umelecké školy do zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a miest. V súčasnosti sa spoločenské a sociálne zmeny odzrkadlili aj v potrebách kapacít, ako aj racionalizačných opatreniach vzhľadom k ekonomike prevádzkovania týchto zariadení. Boli zredukované počty zariadení i v centre regiónu a záujmovom území. Na území mesta sa nachádzajú všetky stupne škôl.

V meste Humenné je zriadených 15 materských (3 súkromné, 1 cirkevná) a 11 základných škôl. V rámci územia sú zriadené 4 základné umelecké školy. V meste Humenné pôsobia 3 gymnáziá (Duchnovičova, Komenského, Lesná) a 8 stredných odborných škôl a učilíšť.

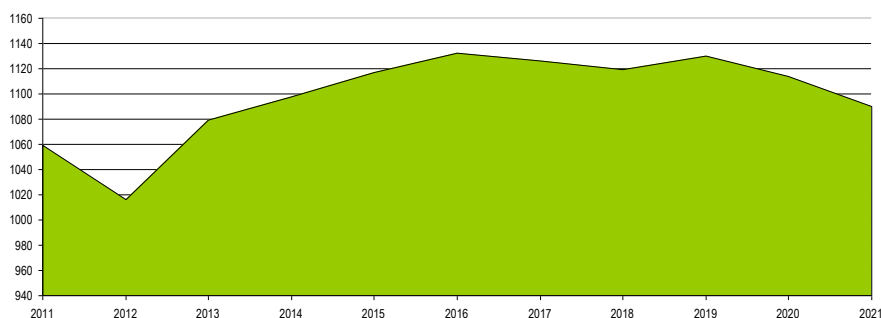
Materské školy

V meste Humenné sú alokované nasledujúce materské školy: MŠ Dargovských hrdinov 18, MŠ Družstevná 16, MŠ Kudlovská 47, MŠ Mierová 19, MŠ Osloboditeľov 1, MŠ Partizánska 22 /s právnou subjektivitou/, MŠ Štefánikova 49, MŠ Třebíčska 13, MŠ Tyršova 1, MŠ Lesná 909/28 a ZŠ s MŠ Podskalka 58.

Počet detí z hľadiska mesta má ustálený trend, s malými výkyvmi, čo je pozitívne. Pozitívny vývoj počtu detí sa prejaví v spotrebe nadväzujúcich verejných služieb v rámci povinnej školskej dochádzky a záujmového vzdelávania.

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

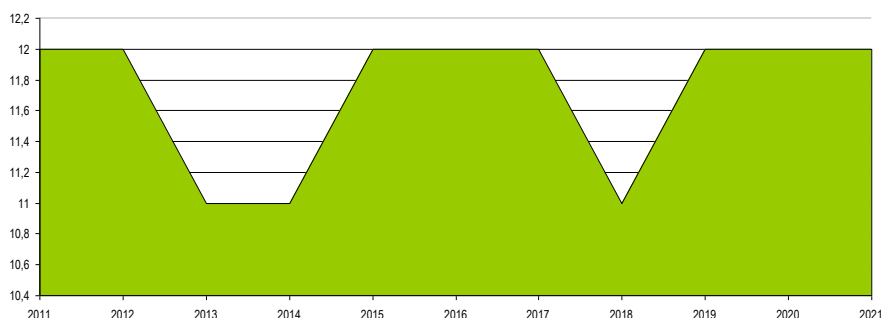

Obrázok: Vývoj počtu detí v materských školách v meste Humenné
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

V samotnom okresnom meste Humenné došlo v sledovanom období k nárastu počtu detí do roku 2016. Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj počtu učiteľov.

Materské školy - učitelia											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Humenné	91	91	91	93	92	90	89	90	90	82	91
Učitelia / Deti	12	12	11	11	12	12	12	11	12	12	12

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj počtu detí na jedného učiteľa
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa, ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Vývoj počtu detí na jedného učiteľa má nemennú tendenciu. Uvedené možno vnímať z hľadiska kvality poskytovaných služieb pozitívne. Počet detí na jedného učiteľa kulminoval na hodnote cca 11/12. Nasledujúca tabuľka prezentuje predpokladaný vývoj cieľovej skupiny do roku 2032. V absolútnej hodnote sa predpokladá pokles počtu detí o cca 263.

Vývoj cieľových skupín

Deti predškolského veku

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 0-4											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0	234	228	223	217	211	205	200	194	188	182	177
1 - 4	982	955	937	915	901	877	857	837	817	797	776
0 priem. Index				0,972	% nárast 0						-24,359
1 - 4 priem. Index				0,977	% nárast 1 – 4						-20,978
Abs. nárast											-263
% z celkového počtu obyvateľov - 2022											3,832
% z celkového počtu obyvateľov - 2032											3,208

V prípade, že sa doterajší trend zachová, v najbližších 11 rokoch by mal klesnúť počet detí do 4 roka až o 20,978 % v skupine do 1 roka a počet detí od 1 do 4 roka o 24,359 %. V priemere by mal klesnúť podiel na celkovom počte obyvateľov. Kým v roku 2022 by mal podiel na celkovom počte činiť 3,832 %, do roku 2032 by mal tento

podiel klesnúť na 3,208 %. V absolútnom vyjadrení dôjde k poklesu v celkovej skupine o cca. 263. Pokles by mal byť relatívne významný a teda pravdepodobne môže vytvárať tlak na znižovanie kapacít zariadení poskytujúcich verejné služby pre túto vekovú skupinu.

Základné školy

V samotnom meste **Humenné** je v súčasnosti 8 plnoorganizovaných základných škôl (1 cirkevná). Základné školy sú rozmiestnené v zmysle potrieb a dostupnosti jednotlivých mestských častí.

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj a stav počtu ukazovateľov malotriednych základných škôl. Malotriedna základná škola v Humennom mala v roku 2021 celkovo 65 žiakov.

Základné školy 1 - 4											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Školy	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žiaci	72	69	65	65	64	66	67	66	65	62	65
Učítelia	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Počet plnoorganizovaných základných škôl v meste mierne klesá, aj napriek nárastu počtu žiakov od roku 2015. Celkový počet základných škôl 1 - 9 bolo v roku 2021 8.

Základné školy - (1. - 9. roč.) spolu											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Školy	9	9	9	9	8	8	8	8	8	8	8
Žiaci	3413	3261	3 164	3 209	3 137	3 146	3 190	3190	3191	3246	3220

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Priemerný počet žiakov v meste pripadajúcich na triedu postupne narastá. V roku 2021 dosiahol hodnotu 21.

Základné školy štátne - (1. - 9. roč.) žiaci											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Humenné	3143	3000	2 926	2 967	2 908	2 941	3 006	3017	3019	3089	3046

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Počet učiteľov v meste je relatívne stabilný. Od roku 2015 sa stabilizoval počet žiakov na učiteľa na 13. Koeficient korelácie vzťahu medzi počtom učiteľov a žiakmi dosiahol hodnotu 0,701, čo znamená pozitívnu, silnú lineárnu koreláciu. So zvyšujúcim sa počtom žiakov stúpa počet učiteľov a naopak.

Základné školy štátne - (1. - 9. roč.) učítelia											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Humenné	237	226	225	232	213	214	218	213	215	219	240
Žiaci / Učiteľ	13	13	13	12	13	13	13	13	13	13	12
Correl Učítelia / žiaci											0,701

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Ponuku neštátnych škôl zastupujú cirkevné a súkromné základné školy. V meste Humenné sa nachádza 1 cirkevná základná škola.

Cirkevné základné školy (1. - 9. roč.)											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Počet											
Humenné	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žiaci											
Humenné	270	261	238	242	229	205	184	173	172	157	174

Triedy												
Humenné		13	12	10	12	10	10	10	9	9	9	10
Učiteľia												
Humenné		18	17	17	16	15	18	22	18	18	17	18

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Počet žiakov v tejto škole klesol od roku 2011 do roku 2021 o 35,55 %.

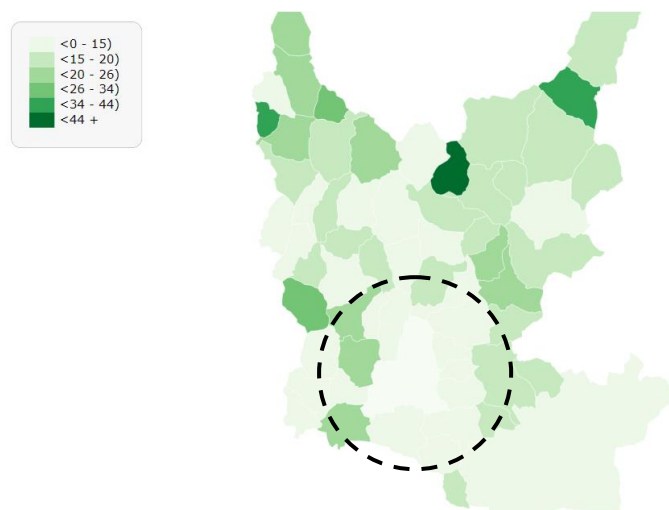
V budúcnosti nie je predpoklad, že by sa mala v rámci mesta sieť základných škôl výrazne meniť. V prípade, že by došlo k miernym zmenám v demografickej štruktúre, predpokladá sa optimalizácia siete nepľnoorganizovaných škôl, buď preradením na pľnoorganizované 1 - 9, prípadne z dôvodu vysokých prevádzkových nákladov a nedostatku žiakov ich vyradenie zo siete škôl. Z hľadiska budúcich prognôz sa predpokladá skôr pokles počtu žiakov.

Vývoj cieľových skupín

Veková skupina 5 – 14

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 5-14											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
5-9	1335	1309	1291	1267	1239	1218	1195	1171	1148	1124	1101
10-14	1443	1424	1405	1387	1368	1349	1330	1311	1293	1274	1255
5-9 – pr. Index				0,981	% nárast 5 - 9						-17,528
10-14 pr. Index				0,986	% nárast 10 - 14						-13,028
Abs. nárast											-422
% z celkového počtu obyvateľov - 2022											8,754
% z celkového počtu obyvateľov - 2032											7,930

V skupine obyvateľov od 5 do 14 rokov sa predpokladá mierny pokles detí. V absolútnom vyjadrení by mal počet detí v tomto veku klesnúť o 422. V skupine od 5 do 9 rokov by mal počet detí klesnúť o 17,528 %. V skupine od 10 do 14 rokov by mal počet detí klesnúť o 13,028 %. Deti v tomto veku sú spotrebiteľmi služieb predškolského vzdelávania, základného vzdelávania, mimoškolskej záujmovej činnosti a do určitej miery aj zdravotníckych služieb. Celkový podiel na štruktúre by mal klesnúť na 7,930 %. Mesto v súčasnosti zabezpečuje služby predškolského vzdelávania vo viacerých zariadeniach a je aj zriaďovateľom základných škôl.

Obrázok: Základné vzdelanie v % a jeho zastúpenie v jednotlivých samosprávach okresu Humenné a meste
Zdroj: 1.7.2022, http://www.sodbtn.sk/obce/vysledky_mapy_2021.php

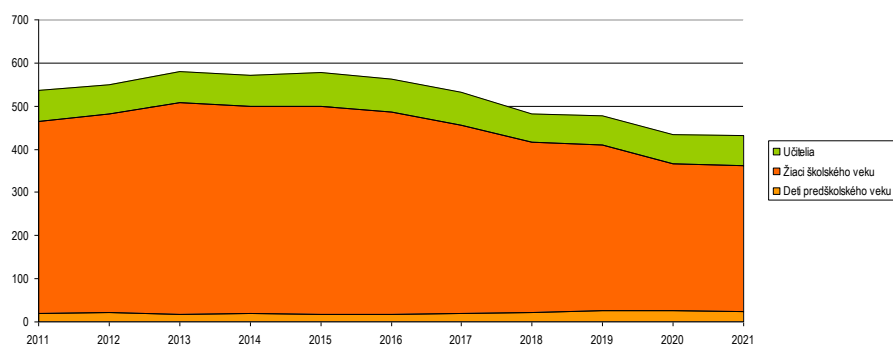
Zastúpenie obyvateľov so základným vzdelaním bolo v samosprávach okresu Humenné bolo do úrovne 26 %. Vyššie zastúpenie obyvateľov so základným vzdelaním bolo v okrajových častiach okresu.

Špeciálne školy

V roku 2021 boli celkovo v meste Humenné alokované 4 špeciálne školy. Počet detí školského veku pomaly klesá, v roku 2021 dosiahl hodnotu 338 žiakov. Deti predškolského veku boli v počte 24. Deti predškolského veku tvoria približne 7,10 % počtu detí školského veku.

Špeciálne školy											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Spolu	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4
Deti predškolského veku	20	21	18	20	18	18	20	21	26	27	24
Žiaci školského veku	445	461	490	479	482	468	435	396	383	340	338
Učitelia	71	68	71	72	78	76	76	66	69	66	69

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj počtu žiakov v špeciálnych školách a vývoj počtu učiteľov

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Vývoj počtu detí predškolského ako aj školského veku je nerovnomerný. Do roku 2015 počet detí klesal. Od roku 2018 došlo k relatívnej stabilizácii počtu učiteľov.

Gymnázia a stredné odborné školy

Gymnázia

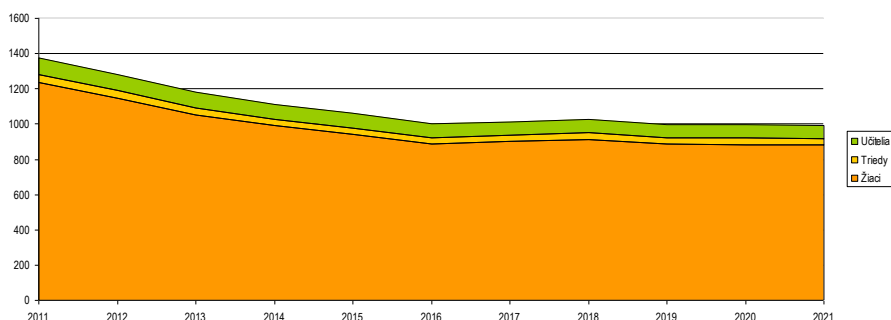
V súčasnosti sieť stredných škôl v meste tvoria 3 všeobecno - vzdelávacie školy. Všetky gymnázia sú alokované v meste Humenné. Ide o Gymnázium armádneho generála Ludvíka Svobodu Komenského 4 066 01 Humenné, Cirkevné gymnázium svätého Jána Zlatoústeho, Lesná 28, 066 01 Humenné a Gymnázium sv. Cyrila a Metoda ako org. zložka Cirkevnej spojenej školy, Duchnovičova 24, 066 01 Humenné.

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj počtu žiakov, tried a učiteľov v meste Humenné. V roku 2021 bolo evidované 1 štátne a 2 cirkevné gymnázia. Počet žiakov aj učiteľov v gymnáziách klesá. Celkový počet študentov v gymnáziách v roku 2021 činil cca. 881.

Gymnázia											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Spolu	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Spolu - žiaci	1236	1147	1052	991	943	889	901	913	886	884	881
Štátne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Štátne - žiaci	683	650	612	613	608	569	542	528	482	466	481
Štátne - triedy	23	22	21	21	21	20	19	19	18	17	18
Štátne - učitelia	50	47	47	47	48	46	42	42	40	35	36
Cirkevné	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Cirkevné - žiaci	553	497	440	378	335	320	359	385	404	418	400
Cirkevné - triedy	22	21	19	16	15	15	17	19	20	21	20

Cirkevné - učitelia	47	43	40	38	36	31	34	33	34	39	37
---------------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj počtu žiakov, tried a učiteľov

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Gymnázium arm. gen. L. Svobodu v Humennom

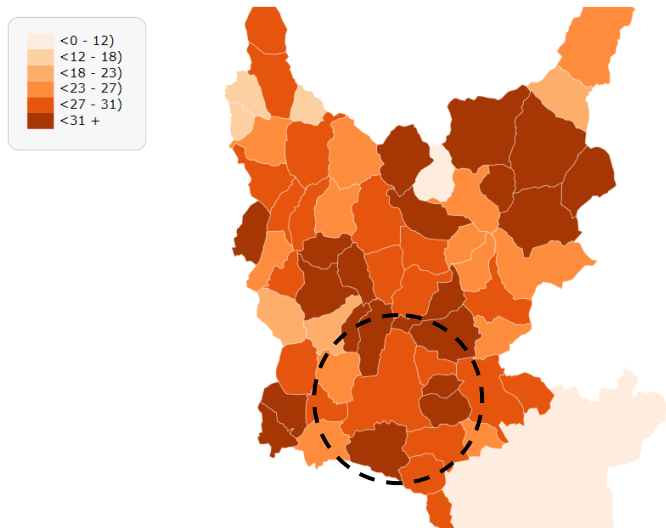
Areál Gymnázia arm. gen. L. Svobodu v Humennom sa skladá z troch vzájomne prepojených blokov, v ktorých sa nachádza 35 tried, 11 odborných učební, telocvičňa s posilňovňou, a blízkeho areálu ihrísk, ktorý zahŕňa dve ihriská – menšie asfaltové ihrisko na hádzanú, volejbal, nohejbal a väčšie trávnaté na futbal, okolo ktorého sa nachádza atletická dráha. Vybavenie školy - priestorové, technické a hygienické - je štandardné. V škole sa každý rok, podľa finančných možností školy, renovuje a dopĺňa inventár školy. Cieľom školy je mať také odborné učebne, ktoré vytvoria podnetné prostredie pre ďalší rozvoj našich žiakov. K dispozícii sú odborné učebne fyziky, chémie, chemické laboratóriá, niekoľko jazykových učební, 6 počítačových učební s plným vybavením. V škole je zavedený Wifi – systém: Všetci vyučujúci majú k dispozícii kabinety vybavené internetom. Vybavenie je postačujúce, ale jednotlivé pomôcky je potrebné pravidelne obnovovať a vymieňať za novšie, modernejšie. Na verejné vystúpenia žiakov i ostatných záujemcov škola využíva auditórium s kapacitou 120 miest na sedenie, prípadne, ak ide o väčší počet ľudí, má na takéto účely aulu s kapacitou cca 480 miest. Jednou z priorít vo vyučovaní i v bežnom chode školy je využitie informačných a komunikačných technológií. V škole je 168 ks PC, 99 ks notebookov, 30 ks dataprojektorov, 28 ks CD prehrávačov, 5 ks kamier, 3 ks fotoaparátov, 13 ks tlačiarí, 13 ks interaktívnych tabulí, triedu vybavenú tabletmi (22 ks). Hoci škola nemá vlastnú školskú jedáleň, stravovanie žiakov je zabezpečené v neďalekej jedálni (15.7.2022, <https://gaglshe.edupage.org/a/dokumenty?eqa=dGV4dD10ZXh0L3RleHQyOCZzdWJwYWdlPTA%3D>).

Gymnázium sv. Cyrila a Metoda ako org. zložka Cirkevnej spojenej školy

Je to škola rodinného typu, ponúka možnosť vychovávať, vzdelávať od materskej školy. Po nástupe na základnú školu žiaci pokračujú v rozvíjaní myslenia a tvorivosti napr. na hodinách matematiky, kde sa využíva Hejného metóda. Vyučovanie matematiky Hejného metódou vzbudí žiaka schopnosťou kriticky myslieť, analyzovať rôzne problémové úlohy. Škola je zameraná na aktuálne potreby vo vzdelávaní, preto kladie dôraz aj na výučbu cudzích jazykov – ETwinning, ktorý podporuje inovatívne vzdelávanie formou projektového vyučovania a komunikácie v anglickom jazyku. Podporuje kreativitu, vlastnú tvorbu a umelecké čítanie prostredníctvom divadelných či kultúrnych aktivít. Škola žiakom ponúka možnosť rozvíjať potenciál v rôznych súťažiach, najnovšou je – DofE. Cirkevná spojená škola za posledné tri roky prešla veľkou premenou: boli vybudované nové šatne, zmodernizované triedy, novovybavená učebňa informatiky, knižnica, zrekonštruovaná telocvičňa a kompletne vybavená školská kuchyňa, a iné. V rámci jazykového vzdelávania organizuje pobyty v Taliansku, Veľká Británia, Francúzsku, Švajčiarsku, Poľsku, Maďarsku v Izraeli. Jedinečnosť školy spočíva v existencii 8-ročného gymnázia, na ktorom môžu žiaci 5. ročníka pokračovať až do ukončenia strednej školy. Pre deviatakov dáva možnosť pokračovať vo vzdelávaní na 4-ročnom gymnázium. Žiakom ponúka informatickú miestnosť, tabletovú miestnosť, novú čítareň, vynovenú telocvičňu a iné (15.7.2022, <https://gymzshe.edupage.org/a/profil-skoly>).

Cirkevné gymnázium svätého Jána Zlatoústeho

Škola disponuje 11 triedami. Výučba sa zabezpečuje aj v 11 špecializovaných učebniach - 2 x multimediálna učebňa s interaktívnymi tabuľami, jazykové laboratórium – tabletová učebňa, učebňa cudzích jazykov, biologická, učebňa, chemické laboratórium, učebňa informatiky, učebňa prírodovedných predmetov, 2 x stolnotenisová miestnosť, posilňovňa. Na stretávanie v modlitbe slúži kaplnka. V učebni informatiky je na výučbu k dispozícii 13 počítačov s pripojením na internet, dataprojektor, reprosústava a skener. Učebňa 403 je vybavená novými počítačmi (+ nové klávesnice a myši) a monitormi. Žiaci využívajú prístup na internet aj počas veľkých prestávok. Modernizovala sa počítačová sieť a realizovala sa modernizácia zabezpečenia administratívnej agendy školy. Jazykové laboratórium je vybavené audio technikou, dataprojektorom, interaktívnou tabuľou, tabletmi. Zriadené multimediálne učebne s interaktívnymi tabuľami a dataprojektormi v maximálnej miere využívajú vyučujúci rôznych predmetov a umožňujú modernizáciu a zatriktívnenie vyučovacieho procesu. Všetky učebne školy sú vybavené projekčnou technikou. Všetky počítače školy sú pripojené na internet, škola je pokrytá wi-fi pripojením. Od šk. roka 2007/2008 je spustený projekt Elektronická žiacka knižka a ďalšia modernizácia informačného systému školy. Od školského roka 2015/2016 škola úspešne prešla na elektronickú triednu knihu, čo skvalitnilo informačný systém školy (15.7.2022, <https://gjzshe.edupage.org/a/zaverecna-sprava-1>).

Obrázok: Úplné stredné vzdelanie (s maturitou) v % a jeho zastúpenie v jednotlivých samosprávach okresu Humenné a meste
Zdroj: 1.8.2022, http://www.sodbtn.sk/obce/vysledky_mapy_2021.php

Podiel obyvateľov s týmto stupňom vzdelania je v okrese Humenné je cca. 27 až 31 %.

Stredné odborné školy

V meste Humenné sa v súčasnosti nachádza 7 stredných odborných škôl. Celkovo 6 je v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávneho kraja a 1 SOŠ je súkromná. V roku 2021 v týchto školách študovalo 5631 žiakov. Negatívom je neustále klesajúci počet žiakov od roku 2011. Pokles počtu žiakov v tomto druhu škôl bol zaznamenaný aj v prípade cirkevných a súkromných škôl.

Stredné odborné školy											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
SOŠ spolu	7	7	7	6	7	7	7	7	7	7	7
SOŠ spolu - žiaci	2669	2578	2391	2 293	2 429	2 310	2 309	2126	1997	1922	1833
SOŠ spolu - žiaci den. štúdia	2602	2475	2268	2 162	2 179	2 049	1 980	1790	1646	1577	1833
SOŠ - štátne	7	7	7	6	6	6	6	6	6	6	6
SOŠ - štátne - žiaci	2669	2578	2391	2 293	2 220	2 075	2 025	1820	1689	1601	1518
SOŠ - štátne - triedy	113	111	102	94	93	84	81	74	72	70	68
SOŠ - štátne - učitelia	216	220	208	195	192	189	181	168	160	154	145
SOŠ - štátne - žiaci d.š.	2602	2475	2268	2 162	2 063	1 933	1 857	1666	1525	1454	1518
SOŠ - súkromné - žiaci	0	0	0	0	209	235	284	306	308	321	315
SOŠ - súkromné - triedy	0	0	0	0	7	8	9	10	10	11	11
SOŠ - súkromné - učitelia	0	0	0	0	16	16	10	17	17	15	17
SOŠ - súkromné - žiaci d.š.	0	0	0	0	116	116	123	124	121	123	315

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

V meste Humenné tvorí ponuku stredného odborného vzdelávania tieto stredné odborné školy: Obchodná akadémia, Komenského 1, 066 01 Humenné, Hotelová akadémia, Štefánikova 28, 066 01 Humenné, Stredná odborná škola obchodu a služieb, Mierová 1973/79, 066 01 Humenné, Súkromná stredná odborná škola pedagogická EBG, Lesná 909/28, 066 01 Humenné, Stredná zdravotnícka škola, Lipová 32, 066 01 Humenné, Stredná odborná škola polytechnická, Štefánikova 1550/20, 066 01 Humenné, Stredná odborná škola technická, Družstevná 1737, 066 01 Humenné.

Z hľadiska polohy je väčšina stredných odborných škôl alokovaná do centrálnej zóny okresného mesta Humenné.

Obchodná akadémia, Komenského 1

Obchodná akadémia, Komenského 1, 066 01 Humenné sa nachádza v blízkosti veľkej železničnej i autobusovej stanice. V blízkosti školy sa nachádzajú ďalšie štyri stredné školy. Škola sídli v jednej budove so Strednou priemyselnou školou chemickou a potravinárskou od 1. septembra 2011, kde sa presťahovala na základe rozhodnutia VÚC Prešov z racionalizačných dôvodov, pretože Obchodná akadémia na Štefánikovej ulici 39 nemala vlastné priestory a vyučovací proces uskutočňovala v priestoroch Základnej školy Jána Švermu. Väčšina žiakov do školy dochádza z okolitých dedín, ale aj z okresov Snina, Medzilaborce a Vranov nad Topľou. Makrointeriéry: školská budova, telocvičňa a posilňovňa, konferenčná miestnosť, spoločenská miestnosť. Vyučovacie interiéry: klasické triedy - učebne pre teoretické vyučovanie, jazykové učebne, premietacie učebne, učebne na vyučovanie odborných ekonomických predmetov, telocvičňa a posilňovňa. Vyučovacie exteriéry: školské ihriská (asfaltové multifunkčné ihrisko, volejbalové ihrisko, rozbehová dráha s doskočiskom, strelnica, atletická dráha s ihriskom pre vrhy a hody), átrium školy (15.7.2022, <https://oahe.edupage.org/a/sprava-o-vychovno-vzdelavacej-cinnosti>).

Hotelová akadémia, Štefánikova 28

Hotelová akadémia sídli v 9 poschodovej budove, ktorá prechádzala a prechádza mnohými stavebnými úpravami s cieľom skvalitniť podmienky vyučovania. Škola má kmeňové učebne slúžiace prevažne na vyučovanie všeobecnovzdelávacích predmetov a odborné učebne technológie prípravy pokrmov, stolovania, cudzích jazykov, odborných ekonomických predmetov, informatiky, administratívy a korešpondencie, kde sa uskutočňuje vyučovanie uvedených predmetov. Je napojená na internet, počítače má zapojené do siete. Učebne informatiky sú vybavené informačno-komunikačnými technológiami, ale vzhľadom k neustále meniacim sa podmienkam tieto zaostávajú za európskym štandardom. Odborné učebne sú vybavené modernými učebnými pomôckami, ktoré sú v súlade s plnením učebných plánov a osnov. Zapojením sa do projektu Premena tradičnej školy na modernú škola kompletne vybavila učebňu administratívy a korešpondencie informačno-komunikačnými technológiami a softwarovým vybavením, doplnila vybavenie odborných učební informačnokomunikačnými technológiami a vybavenie odborných učební technológie prípravy pokrmov najmodernejším gastronomickým zariadením. V areáli školy sa nachádza školská reštaurácia a penzión Siesta, kde žiaci pod vedením majstrov OV vykonávajú odborný výcvik. Na Štefánikovej 39 má v správe telocvičňu pre plnohodnotné vyučovanie predmetu telesná a športová výchova. Okrem telocvične sa telesná a športová výchova vyučuje v 1 posilňovni, na školskom ihrisku a mestskom kúpalisku. Súčasťou školy je: 1. školská jedáleň, ktorá je situovaná na prízemí školy a ktorá poskytuje celodenné stravovanie. 2. školský internát, ktorý má priestorovo vyčlenené 6., 7. a 8. poschodie a má kapacitu 90 miest. V školskom internáte sa môžu ubytovať žiaci školy a žiaci iných stredných škôl sídliačich v meste Humenné (18.7.2022, <https://hahe.edupage.org/a/sprava-o-vychovno-vzdelavacej-cinnosti-20202021>).

Stredná odborná škola obchodu a služieb, Mierová 1973/79

Škola pripravuje kvalifikovaných žiakov pre prácu v oblasti služieb, spoločného stravovania, sociálnych služieb, dopravy a podnikania. Jej prioritou je kvalitné vzdelávanie v moderných učebniach a praktická príprava v reálnych podmienkach. Sú to konkrétne zariadenia vhodné na získavanie odborných zručností v odbore, ktorý si študent zvolí. V tomto školskom roku vzdeláva a vychováva dievčatá aj chlapcov pre profesie, a to: 4-ročné študijné odbory - kozmetik, kozmetička a vizážistka, technika a prevádzka dopravy, 3-ročné učebné odbory - kaderník, hostinský, cukrár, autoopravár-mechanik, predavač, 2-ročné nadstavbové štúdium - vlasová kozmetika, spoločné stravovanie, strojárstvo, podnikanie v remeslách a službách. Pre teoretické vyučovanie slúži 15 klasických učební, 8 špeciálnych učební pre odbory strojárstvo, kozmetik a kaderník, predavač, sociálno-výchovný pracovník, gastroodborníci vybavených interaktívnou tabuľou, 2 učebne informatiky a výpočtovej techniky, 2 učebne pre cudzie jazyky, telocvičňa, posilňovňa, ihrisko. Ďalšia učebňa určená pre odbor autoopravár bola vybavená interaktívnou tabuľou. Internet je prístupný vo všetkých učebniach a priestoroch školy, na vyučovanie je k dispozícii 71 počítačov. Počítačová učebňa bola vybavená novými počítačmi. Všetci pedagógovia využívajú nové notebooky na diaľančnú výučbu a prípravu na vyučovanie. Na praktickom vyučovaní má každý odbor svoje pracovisko, šatňu a odbornú učebňu. Bolo vytvorené sa nové pracovisko „autodielyňa“ a vybudovala sa nájazdová rampa do dielne autoopravárov (15.7.2022, http://www.sousluzhe.edu.sk/Documents/hodnotiaca_sprava_20_21.pdf).

Stredná zdravotnícka škola, Lipová 32

V šk. roku 2018/2019 sa začala rekonštrukcia budovy školy a ŠI v zmysle projektu Operačný program IROP pod názvom Zvýšenie počtu žiakov na SZŠ Humenné. V rámci projektu sa zrealizovalo vytvorenie 3D učebne pre výuku odborných predmetov a rekonštrukcia jazykových učební. Budova školy bola zateplená z kapitálových prostriedkov od zriaďovateľa PSK Prešov. V učebňovej časti je 8 kmeňových učební a 9 odborných učební a skrinky pre žiakov na odkladanie osobných vecí. Jednotlivé podlažia, prízemie, 1. poschodie a 2. poschodie sú rozdelené nasledovne: Prízemie: učebne pre výučbu jazykov a spoločenskovedných predmetov /4 učebne/ 1. poschodie: učebne pre vyučovanie prírodovedných predmetov / 6 učební/ 2. poschodie: učebne pre vyučovanie odborných /zdravotníckych/ predmetov /7 učební/. Kapacita učební v kmeňových triedach je približne 34 miest, v učebniach pre delené skupiny 12-17 miest. Vybavenosť učební je na dobrej úrovni, keďže v každej učebni je ovládací pult pre vyučujúceho s didaktickou technikou. V rámci projektu prešli učebne rekonštrukčnými prácami. Škola vďaka projektu zabezpečila nové učebné pomôcky najmä pre odborné predmety. Na škole máme dve interaktívne tabule (v učebni č. 105 a v učebni č. 307). V rámci spomínaného projektu pribudnú ďalšie tabule, dataprojektory a výpočtová technika. V učebni výpočtovej techniky je 15 ks počítačov. Vo veľkej miere sa na hodinách využíva počítačová technika. V odbornej učebni pre výuku predmetu anatómia a fyziológia sú k dispozícii modely – uložené priamo v triede, obrázky a optikarové fólie, ktoré znázorňujú pohyb, čiže činnosť jednotlivých orgánov. V učebni prvej pomoci sa nachádza resuscitačný model – dospelý, resuscitačný model – dieťa, pomôcka na nácvik Heimlichovho manévru, defibrilátor, model na ošetrovanie rán a iné odborné pomôcky. Učebňa bola vybavená novými lavicami a stoličkami. Odborné učebne pre výuku predmetu základy ošetrovania a asistencie a ošetrovateľské techniky sú vybavené na spôsob nemocničných izieb s novými pomôckami, ktoré sú uložené v tzv. prípravovniach a sú zamerané na jednotlivé ošetrovacie výkony. Na stenách chodby II. poschodia sú umiestnené náučné obrázky z anatómie človeka – všetky sústavy: kostra, svalstvo, krvný obeh, dýchacia sústava, tráviaca sústava, vylučovacia sústava, nervová sústava, zmyslové orgány atď. Vďaka projektu IROP bola učebňa anatómie a fyziológie doplnená novými anatomickými obrazmi a modelmi a bola zriadená 3D učebňa na vyučovanie odborných predmetov. Na škole je sklad učebníc pre odborné aj všeobecnovzdelávacie predmety. Učebnice sú evidované v

programe Libris. Na škole sa nachádza knižnica s množstvom odbornej literatúry s počtom kusov cca 1079, celkový knižničný fond obsahuje 6 082 knižničných jednotiek. Audiovizuálna technika sa využíva primerane podľa potreby vyučujúcich. Učebné pomôcky, hlavne DVD záznamy sú uložené u správcu počítačovej siete. Na prízemí v miestnosti č. 110 sa nachádza rozhlasová ústredňa. Na 1. poschodí sa nachádza aula, viacúčelový priestor pre väčší počet poslucháčov. Využíva sa na kultúrne a spoločenské stretnutia so žiakmi, rodičmi. V rámci projektu „Zlepšime to“ bola zriadená oddychová zóna z prostriedkov Rady mládeže Prešovského kraja a PSK. Škola disponuje vlastnou telocvičňou (15.7.2022, <https://www.szshe.sk/skola/spravy-o-vychovno-vzdelavacej-cinnosti-skoly>).

Stredná odborná škola polytechnická, Štefánikova 1550/20

Škola poskytuje úplné stredné vzdelanie, resp. nižšie stredné vzdelanie v nasledujúcich odboroch: 4-ročné študijné odbory - 2561 M informačné a sieťové technológie, 2567 M multimédiá, 3658 K mechanik stavebnoinštalčných zariadení, 3656 K operátor stavebnej výroby, 3-ročné učebné odbory - 3661 H murár, 3678 H inštalatér, 3355 H stolár. Škola má k dispozícii 27 učební a odborných učební, telocvičňu s posilňovňou, športové ihrisko s atletickou dráhou, tenisový kurt a od mája 2019 aj multifunkčné ihrisko. Keďže je škola situovaná v športovom centre mesta Humenné, využíva zimný štadión a mestskú plaváreň. Všetky pozemky a budovy v správe našej školy sú majetkovo-právne vysporiadané a sú vo vlastníctve zriaďovateľa školy, ktorým je Prešovský samosprávny kraj. Škola bola z prostriedkov EÚ zateplená a boli vymenené všetky okná, čím došlo k úspore tepelnej energie o 35 % (15.7.2022, <https://soshe.edupage.org/a/ponuka-studia>).

Stredná odborná škola technická, Družstevná 1737

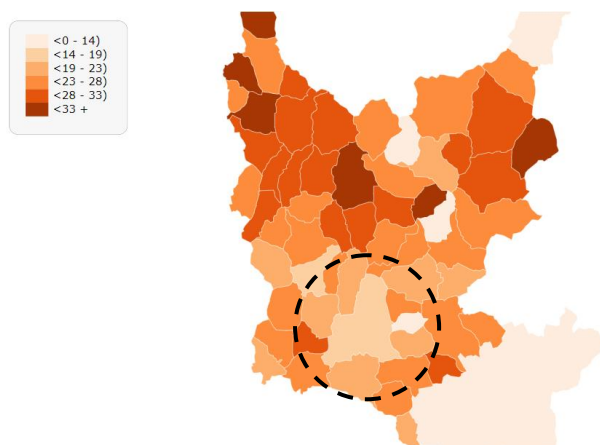
Študijné a učebné odbory zaradené pre SOŠT v Humennom v Sieti škôl a školských zariadení SR (podľa stavu k 30. 6. 2021): 2413 K mechanik strojov a zariadení, 2414 L 01 strojárstvo – výroba, montáž a oprava prístrojov, strojov a zariadení, 2414 L 02 strojárstvo – obrábanie materiálov, 2426 K programátor obrábacích a zvracacích strojov a zariadení, 2433 H obrábач kovov, 2466 H 02 mechanik opravár – stroje a zariadenia, 2675 L 02 elektrotechnika – výroba a prevádzka strojov a zariadení, 2675 M elektrotechnika, 2683 H 11 elektromechanik – silnoprúdová technika, 2697 K mechanik elektrotechnik, 2840 M biotechnológia a farmakológia, 2860 K chemik operátor 2940 M potravinárstvo, 3447 K grafik digitálnych médií, 3917 M 03 technické a informatické služby – v elektrotechnike, 3917 M 04 technické a informatické služby – v chémii, 3918 M technické lýceum, 6405 K pracovník marketingu (15.7.2022, <https://www.sosthe.sk/index.php/informacie-pre/uchadzacov-o-studium>).

Vývoj cieľových skupín

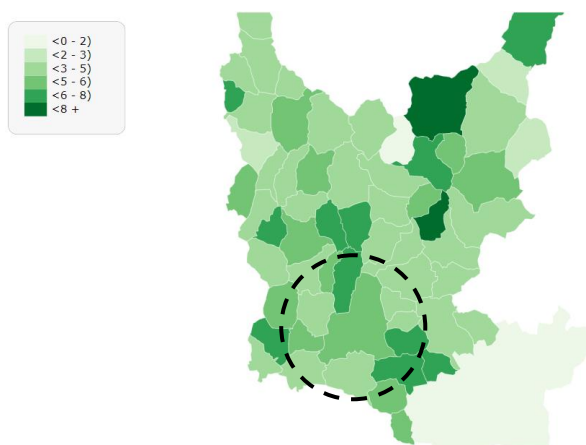
Veková skupina 15 – 19

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 15-19											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
15-19	1285	1212	1140	1067	995	922	850	777	705	632	560
15-19 – pr. Index				0,920	% nárast 15-19						-56,420
Abs. nárast											-725
% z celkového počtu obyvateľov - 2022											4,049
% z celkového počtu obyvateľov - 2032											1,885

Veková skupina je spotrebiteľom služieb vzdelávania – stredoškolský stupeň, ako aj záujmovej činnosti. V prípade, že sa doterajší trend vývoja zachová, predpokladá sa nárast počtu obyvateľov. Podiel na celkovom počte obyvateľov by mal ale do roku 2032 klesnúť o 56,420 %. V absolútnom vyjadrení by mal počet obyvateľov klesnúť o 725.

Obrázok: Stredné odborné (učňovské) vzdelanie (bez maturity) (%) v okrese
Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/vysledky_mapy_2021.php

Obrázok: vyššie odborné vzdelanie (%) v okrese
Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/vysledky_mapy_2021.php

Najnižšie zastúpenie obyvateľov s učňovským vzdelaním bez maturity bolo v okrese Humenné zastúpená len do úrovne 14 %. Vyššie zastúpenie bolo v prípade obyvateľov s vyšším odborným vzdelaním.

Školské jedálne

V meste Humenné zabezpečuje hromadné stravovanie pre deti školského (základné a stredné školy) veku 16 školských jedální. Celková kapacita zariadení je 1801 stolíčiek. V roku 2021 bolo evidovaných cca. 3775 stravníkov.

Školské jedálne ZŠ a SŠ											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Humenné	14	14	14	14	13	13	13	13	13	13	12

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

V meste Humenné sa nachádza 12 školských jedální. Kapacita zariadení bola v roku 2021 približne 3800 miest pri stoloch. Počet stravníkov mierne kolíše.

Školské jedálne spolu (bez VŠ. jedální a v MŠ) - miesta pri stoloch											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Humenné	1 943	1 962	1 920	1916	1 868	1 868	1 870	1877	1846	1836	1516

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj počtu stravníkov v jednotlivých zariadeniach. V meste Humenné došlo k poklesu stravníkov. Školské stravovacie zariadenie poskytujú služby na integrovanom princípe nielen ako sekundárna služba vzdelávaniu ale aj v rámci poskytovania sociálnych služieb.

Školské jedálne ZŠ a SŠ											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Humenné	4 101	4 074	3 830	4043	4 021	3 941	3 913	4036	4094	4070	3775

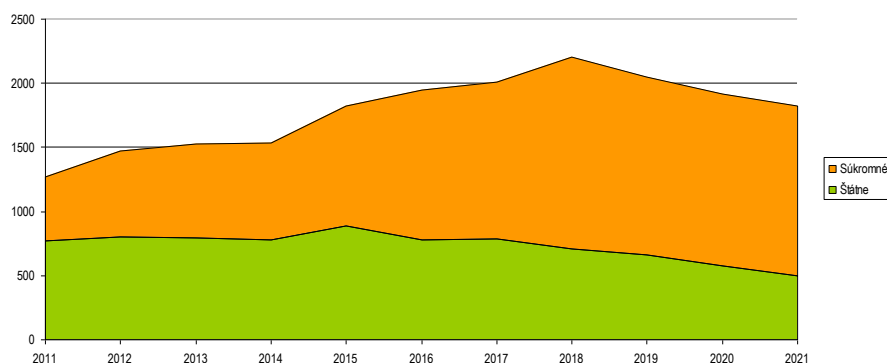
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Záujmové vzdelávanie

Záujmové vzdelávanie v meste Humenné zabezpečujú základné umelecké školy a centrá voľného času. V rámci mesta sú k dispozícii 4 umelecké školy, z toho 2 sú súkromné a 1 štátna.

Základné umelecké školy											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ZUŠ - štátne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ZUŠ - štátne - žiaci	770	804	794	777	884	779	784	712	661	573	499
ZUŠ - štátne - učitelia	37	35	36	32	34	33	31	31	32	24	25
Súkromné ZUŠ	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3
Súkromné ZUŠ - žiaci	496	668	730	756	936	1 167	1 227	1489	1391	1346	1324
Súkromné ZUŠ - učitelia	26	29	34	28	34	45	45	56	54	47	47

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj počtu žiakov v ZUŠ

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

ZUŠ Humenné Mierová 81

Základná hudobná škola v Humennom bola zriadená 1. septembra 1957 a vznikla z potrieb širokej verejnosti v meste a na okolí a z podnetu verejných činiteľov. Vyučovací proces prebieha v budovách školy na Mierovej a Štúrovej ulici. V budove školy na Mierovej ulici sa realizovalo vyučovanie hudobného, tanečného a literárno-dramatického odboru. V budove na Štúrovej ulici – vyučovanie hudobného, výtvarného a tanečného odboru. V tomto školskom roku sa nevyučovalo v elokovaných pracoviskách školy – Topoľovka 1 a Ohradzany 162 (18.7.2022, <https://zushumenne.edupage.org/>).

Súkromná základná umelecká škola KUDLOVSKÁ

Škola vznikla v roku 2006 ako detašované pracovisko Súkromnej základnej umeleckej školy Talent-Um Michalovce. V súčasnosti od školského roku 2016/17 pracuje ako samostatný humenský subjekt, zriaďovateľom ktorého je PaedDr. Miroslav Kerekanič a to v priestoroch ZŠ Kudlovska Humenné, kde má samostatný pavilón. Škola má tanečný a hudobný odbor (18.7.2022, <https://szuskudlovska.edupage.org/about/>).

Súkromná základná umelecká škola VIA ARTO

Hudobný odbor je silnou súčasťou školy. Tvorí ho kolektív prevažne mladých kvalifikovaných pedagógov, ktorí sú aktívni aj v hudobnom dianí po celom Slovensku v rôznych hudobných žánroch ako je pop, jazz, rock, klasická alebo ľudová hudba. Základnou a prvoradou úlohou tanečného odboru SZUŠ Via arto je kvalitná príprava žiakov pre ďalšie štúdium (konzervatórium, VŠMU), alebo uplatnenie v profesionálnych súboroch. Dôležitým aspektom je rovnako motivácia žiakov k pochopeniu a zvládnutiu základných a správnych návykov. Výtvarný odbor - popri klasických a tradičných výtvarných technikách sa žiaci zoznamujú aj s novými formami prístupu k umeleckému dielu, cez experiment rozvíjajú kreativitu a individuálne vyjadrenie. Odbor ponúka základné vyučovacie predmety: kresbu, maľbu, grafiku, dekoratívne činnosti, modelovanie a tvarovanie. Novootvorený literárno-dramatický odbor SZUŠ Via Arto ponúka žiakom kľúč od čarovného sveta divadla, ktoré nie je postavené na doskách a nespočíva v naučenom verifikovaní roly, ale vytvára príbehy prostredníctvom hier a cvičení podporujúcich fantáziu i slovnú zásobu, predovšetkým však využíva prirodzenú schopnosť detí tvoriť a hrať sa. Žiaci sa okrem hereckých a javiskových techník, ktoré pomáhajú rozvíjať reč, pohyb a osobnostné charakteristiky, učia nachádzať vlastné miesto a polohu v umeleckom kolektíve, byť jeho aktívnou, a pritom originálnou súčasťou, spolupracovať na procese divadelnej inscenácie od autorského nápadu až po realizáciu (18.7.2022, <https://www.viaarto.sk/odbory>).

CVČ

V meste Humenné je k dispozícii Centrum voľného času zriadené mestom Humenné.

Centrum voľného času

Centrum voľného času DÚHA je školské zariadenie, náplňou činnosti ktorého je výchova a vzdelávanie detí a mládeže v ich voľnom čase a vytváranie podmienok pre záujmovú činnosť mladej generácie v oblasti kultúry, estetiky, techniky, prírodovedy a ekológie, spoločenských vied, telovýchovy a športu a turistiky. CVČ je nástupnícka organizácia po Okresnom dome pionierov a mládeže, ktorý v Humennom vznikol v roku 1958. Ten začínal svoju činnosť v neľahkých podmienkach v studených priestoroch humenského kaštieľa. Nedostatok priestorov a materiálneho vybavenia premohla oduševnenosť prvých zamestnancov, ktorí sa deťom venovali nielen počas pracovnej doby, ale aj vo svojom voľnom čase. Prvé podujatia boli športového charakteru. Neskôr sa k nim pridružili súťaže z oblasti estetickéj výchovy a postupne prichádzali na rad technika, prírodoveda a spoločensko-výchovná činnosť. V každej z týchto oblastí vznikali prvé záujmové útvary. Neskôr dostali deti k dispozícii pre svoju činnosť dom na Lipovej ulici s veľkou záhradou, ktorá im aspoň z časti nahrádzala ihrisko. Kultúrne a spoločenské podujatia sa konali v priestoroch starého kina a na športové podujatia sa využívali ihriská pri školách v meste. Materiál na zhotovovanie výrobkov v technických krúžkoch zväčša deti používali svoj vlastný s výnimkou prístrojov, potrebných na jeho spracovanie. Podobná situácia bola aj v oblasti prírodovednej činnosti. Po prekonaní všetkých počiatočných problémov súvisiacich so začiatkami činnosti zariadenia nastal čas veľkého rozvoja pravidelnej a príležitostnej záujmovej činnosti, ktorá zahŕňala nielen mesto, ale celý okres. Zlepšilo sa materiálne-technické i personálne zabezpečenie všetkých druhov záujmovej činnosti. Postupne každé oddelenie Okresného domu pionierov a mládeže vykryštalizovalo svoju činnosť a bolo obsadené odborným zamestnancom, ktorý bol garanciou jeho ďalšieho

napredovania. Deti a mládež dostali možnosť realizovať svoje záujmy v rôznych krúžkoch: astronómickom, letecko-modelárskom, raketovo-modelárskom, rádiotechnickom, plastikovo-modelárskom, dopravnom, filmovom, fotografickom, stolnotenisevom, šachovom, cyklistickom, karate, brannom, literárno-dramatickom, divadelnom, hudobnom a v množstve ďalších. V súčasnosti je počet zamestnancov v Centre voľného času 7 z toho 2 pedagogickí zamestnanci. Počet záujmových útvarov v školskom roku 2021/2022 je 28, tieto vedú 23 externí aj interní zamestnanci, je v nich zapísaných 428 žiakov. Práca v záujmových útvaroch má okrem naplňovania voľného času mladých ľudí za úlohu rozvíjať ich schopnosti a talent. Členovia prezentujú výsledky svojej činnosti na verejnosti rôznymi formami. Máme víťazov okresných, krajských, celoslovenských i medzinárodných súťaží. CVČ na základe poverenia Regionálneho úradu školskej správy v Prešove je organizátorom predmetových olympiád a postupových súťaží pre okres Humenné a Medzilaborce a to: okresné kolá predmetových olympiád pre ZŠ organizované CVC: olympiáda v anglickom a nemeckom jazyku, matematická olympiáda ročníky 5–9, geografická olympiáda, dejepisná olympiáda, pytagoriáda pre ročníky 3–8, chemická olympiáda, fyzikálna olympiáda, biologická olympiáda, olympiáda v slovenskom jazyku, technická olympiáda, spevácku súťaž Slávik Slovenska a Šaliarsky Matko. CVC je organizátorom okresných športových súťaží pre okres Humenné a Medzilaborce pre žiakov a žiačky: v basketbale ZŠ, vo florbale ZŠ a SŠ, vo volejbale ZŠ a SŠ, hádzanej, minifutbale, malom futbale, v okresnom kole Atletika ZŠ a SŠ, cezpoľnom behu ZŠ a SŠ, Stolnom tenise ZŠ a SŠ, Futsale, Futbale SŠ, v krajské kolo vo vybíjanej, v bedmintone a pod. (18.7.2022, <https://www.humenne.sk/Mestske-organizacie/SKOLSTVO-UNIVERZITA-TRETIEHO-VEKU/Centrum-volneho-casu/>).

2.11. SOCIÁLNA SFÉRA

Zákon o sociálnych službách vymedzuje **sociálnu službu** ako „odbornú činnosť, obslužnú činnosť alebo ďalšiu činnosť alebo súbor týchto činností, zamerané na:

- prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity.
- zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti.
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby.
- riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny.
- prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny“.

Pod **nepriaznivou sociálnou situáciou** sa rozumie ohrozenie osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy z nasledujúcich dôvodov:

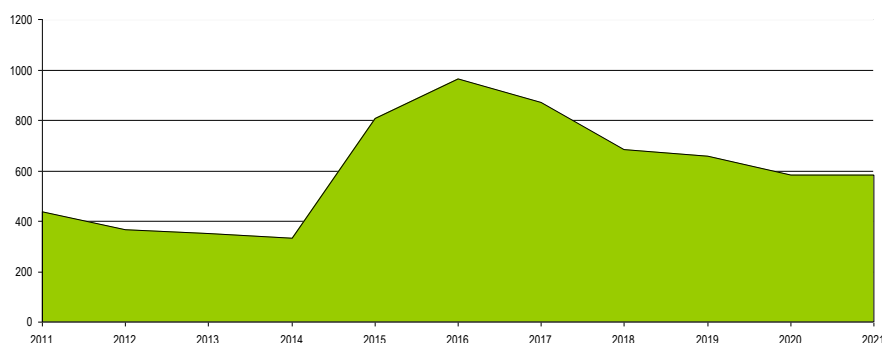
- a) nemá zabezpečené podmienky na uspokojenie základných životných potrieb.
- b) pre svoje životné návyky, spôsob života, závislosť od návykových látok.
- c) pre ohrozenie jej vývoja z dôvodu jej zdravotného postihnutia.
- d) pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav.
- e) z dôvodu, že dovŕšila vek potrebný na nárok na starobný dôchodok.
- f) pre výkon opatrovania osoby s ťažkým zdravotným postihnutím.
- g) pre ohrozenie správaním iných osôb, alebo ak sa stala obeťou správania iných osôb.
- h) pre zotrvávanie v priestorovo segregovanej lokalite.

Sociálne služby sa poskytujú v zariadeniach sociálnych služieb, ktorých zriaďovateľmi je obec, VÚC, fyzické a právnické osoby, a ostatné orgány miestnej štátnej správy a samosprávy. Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách (Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení... 351/2017 Z. z., 61/2018 Z. z., 177/2018 Z. z., 231/2019 Z. z., 66/2020 Z. z., 89/2020 Z. z., 218/2021 Z. z., 218/2021 Z. z., 484/2021 Z. z., 484/2021 Z. z., 92/2022 Z. z., 101/2022 Z. z.) a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 276/2017 Z. z., 276/2017 Z. z., 289/2017 Z. z., 292/2017 Z. z., 56/2018 Z. z., 87/2018 Z. z., 106/2018 Z. z., 112/2018 Z. z., 157/2018 Z. z., 170/2018 Z. z., 177/2018 Z. z., 177/2018 Z. z., 216/2018 Z. z., 9/2019 Z. z., 30/2019 Z. z., 139/2019 Z. z., 221/2019 Z. z., 356/2019 Z. z., 371/2019 Z. z., 390/2019 Z. z., 476/2019 Z. z., 6/2020 Z. z., 73/2020 Z. z., 198/2020 Z. z., 279/2020 Z. z., 75/2021 Z. z., 261/2021 Z. z., 500/2021 Z. z., 249/2022 Z. z.) vymedzuje paletu poskytovaných sociálnych služieb obyvateľom mesta Humenné. Nasledujúca tabuľka prezentuje ponuku zariadení sociálnych služieb v okrese Humenné.

V okrese Humenné sa nachádza 17 zariadení kapacitou 582 miest. Počet miest od roku 2016 klesá.

Zariadenia sociálnych služieb	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
P. m. v DSS pre post. deti	75	73	74	71	-	-	-	-	-	-	-
P. miest v DSS pre post. do.	209	145	128	148	688	842	768	539	523	458	450
P. miest v zariad. pre sen.	38	45	55	45	46	53	48	91	88	86	86
Počet miest k 31.12 spolu	436	366	352	333	806	966	870	684	657	582	582
Počet zariadení	13	12	13	9	23	25	24	19	19	17	17

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj počtu kapacít zariadení sociálnych služieb v okrese Humenné

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Mesto Humenné v rámci sociálnej starostlivosti poskytuje hlavne opatrovateľskú službu ako terénnu službu, poskytujú pomoc občanom mesta, ktorí sa dostali v dôsledku mimoriadnych životných situácií do hmotnej núdze, sú zriaďovateľom denných centier ambulatnou formou, prípadne zariadenia starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa. Ďalej vykonávajú osobitného príjemcu dávok a prídavkov na deti, zanedbávajúcich povinnú školskú dochádzku. Sociálne služby sú poskytované aj neštátnymi subjektami. Nasledujúca časť prezentuje celkovú ponuku sociálnych služieb v rámci mesta Humenné podľa kategorizácie sociálnych služieb v zmysle zákona 448/2008 o sociálnych službách:

Sociálne služby		
Druh	Zariadenie / služba	existujúci stav
Sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb	útulok	1
	zariadenie núdzového bývania	1
Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi	Zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa	1
	centrum včasnej intervencie	1
	zariadenie pre seniorov	3
Sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku	domov sociálnych služieb	6
	špecializované zariadenie	4
	denný stacionár	1
	opatrovateľská služba	1
	požičiavanie pomôcok	1
Sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií	krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií	1
	denné centrum	3
Podporné služby	jedáleň	2
	Komunitné centrum	2

Denné centrum §56 zákona 448/2008

V dennom centre sa poskytuje sociálna služba počas dňa fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek, fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím alebo nepriaznivým zdravotným stavom, rodičovi s dieťaťom alebo starému rodičovi s vnukom alebo vnučkou. V dennom centre sa najmä poskytuje sociálne poradenstvo, zabezpečuje záujmová činnosť (5.5.2022, <https://www.e-vuc.sk/psk/socialna-pomoc/>).

Mesto Humenné	Duchnovičova 1683
Druh sociálnej služby:	Denné centrum
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	ambulantná
Cieľová skupina:	§56 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO podľa § 56
Kapacita:	70 osôb
Deň začatia poskytovania:	21.1.2010
Miesto poskytovania:	Denné centrum, Duchnovičova 1683/28, 06601 Humenné

Mesto Humenné	Laborecká 1865
Druh sociálnej služby:	Denné centrum
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	ambulantná
Cieľová skupina:	§56 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO podľa § 56

Kapacita:	240 osôb
Deň začatia poskytovania:	21.1.2010
Miesto poskytovania:	Denné centrum, Laborecká 1865/26, 06601 Humenné
Mesto Humenné	Štefánikova 1526
Druh sociálnej služby:	Denné centrum
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	ambulantná
Cieľová skupina:	§56 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - fyzická osoba, ktorá dovŕšila dôchodkový vek, fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím alebo nepriaznivým zdravotným stavom, rodič s dieťaťom alebo starý rodič s vnukom alebo vnučkou
Kapacita:	55 osôb
Deň začatia poskytovania:	11.10.2018
Miesto poskytovania:	Denné centrum, Štefánikova 1526/31, 06601 Humenné

Denný stacionár §40 zákona 448/2008

V dennom stacionári sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby ak jej stupeň odkázanosti je najmenej III podľa prílohy č. 3 zákona 448/2008 a je odkázaná na sociálnu službu v zariadení len na určitý čas počas dňa. V dennom stacionári sa poskytuje pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, stravovanie, zabezpečuje rozvoj pracovných zručností, záujmová činnosť. Ak sa v dennom stacionári poskytuje sociálna služba deťom, poskytuje sa im výchova. V dennom stacionári sa poskytuje sociálne poradenstvo aj rodine alebo inej fyzickej osobe, ktorá zabezpečuje pomoc fyzickej osobe v domácom prostredí, na účel spolupráce pri sociálnej rehabilitácii (5.5.2022, <https://www.e-vuc.sk/psk/socialna-pomoc/>).

Druh sociálnej služby:	Denný stacionár
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	ambulantná
Cieľová skupina:	§40 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - fyzická osoba, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby ak jej stupeň odkázanosti je najmenej III podľa prílohy č. 3 a je odkázaná na sociálnu službu v zariadení len na určitý čas počas dňa
Kapacita:	9 osôb
Deň začatia poskytovania:	1.12.2014
Miesto poskytovania:	Dom sv. Júdu Tadeáša, Štefánikova 1525/29, 06601 Humenné

Domov sociálnych služieb §38 zákona 448/2008

V domove sociálnych služieb sa poskytuje sociálna služba týždennou pobytovou sociálnou službou alebo ambulantnou sociálnou službou fyzickej osobe do dovŕšenia dôchodkového veku, ak je táto fyzická osoba odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej V podľa prílohy č. 3 zákona č. 448/2008, alebo nevidiaca alebo prakticky nevidiaca a jej stupeň odkázanosti je najmenej III podľa prílohy č. 3 zákona č. 448/2008. V domove sociálnych služieb sa poskytuje pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva, osobné vybavenie, zabezpečuje rozvoj pracovných zručností, pomoc pri pracovnom uplatnení, záujmová činnosť, utvárajú podmienky na vzdelávanie, úschovu cenných vecí. Ak sa v domove sociálnych služieb poskytuje sociálna služba deťom, poskytuje sa im výchova. Na vzdelávanie podľa odseku 2 písm. c) prvého bodu sa neutvárajú podmienky v domove sociálnych služieb, v ktorom sa poskytuje sociálna služba plnoletej fyzickej osobe. V domove sociálnych služieb sa zabezpečuje aj ošetrovateľská starostlivosť, ak neposkytuje domov sociálnych služieb ošetrovateľskú starostlivosť podľa § 22. zákona č. 448/2008. Ak fyzická osoba dovŕši dôchodkový vek počas poskytovania sociálnej služby v domove sociálnych služieb, táto sociálna služba sa jej poskytuje aj naďalej. V domove sociálnych služieb možno poskytovať sociálnu službu najviac pre 40 prijímateľov sociálnej služby v budove zariadenia. Sociálnu službu v domove sociálnych služieb nemožno poskytovať ako celoročnú pobytovú sociálnu službu (5.5.2022, <https://www.e-vuc.sk/psk/socialna-pomoc/>).

Centrum sociálnych služieb	GARDEN Humenné
Druh sociálnej služby:	Domov sociálnych služieb
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	ambulantná
Cieľová skupina:	§38 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO podľa § 38
Kapacita:	15 osôb
Deň začatia poskytovania:	1.1.2004
Miesto poskytovania:	Centrum sociálnych služieb GARDEN Humenné , 158, 06741 Ptičie
Centrum sociálnych služieb	GARDEN Humenné
Druh sociálnej služby:	Domov sociálnych služieb
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	pobytová - týždenná
Cieľová skupina:	§38 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO podľa § 38
Kapacita:	5 osôb
Deň začatia poskytovania:	1.1.2004
Miesto poskytovania:	Centrum sociálnych služieb GARDEN Humenné , 158, 06741 Ptičie

Centrum sociálnych služieb	GARDEN Humenné
Druh sociálnej služby:	Domov sociálnych služieb
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	pobytová - ročná
Cieľová skupina:	§38 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO podľa § 38
Kapacita:	55 osôb
Deň začatia poskytovania:	1.1.2004
Miesto poskytovania:	Centrum sociálnych služieb GARDEN Humenné , 158, 06741 Ptičie
Centrum sociálnych služieb	GARDEN Humenné, Čsl.armády 1371
Druh sociálnej služby:	Domov sociálnych služieb
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	ambulantná
Cieľová skupina:	§38 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO podľa § 38
Kapacita:	13 osôb
Deň začatia poskytovania:	18.2.2019
Miesto poskytovania:	Centrum sociálnych služieb GARDEN Humenné, Čsl.armády 1371/14, 06601 Humenné
Gréckokatolícka charita Prešov	Štefánikova 1525
Druh sociálnej služby:	Domov sociálnych služieb
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	ambulantná
Cieľová skupina:	§38 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO po ukončení povinnej školskej dochádzky do dovŕšenia dôchodkového veku, ak je táto fyzická osoba odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej V podľa prílohy č. 3 alebo nevidiaca alebo prakticky nevidiaca a jej stupeň odkázanosti je najmenej III podľa prílohy č. 3
Kapacita:	8 osôb
Deň začatia poskytovania:	1.1.2021
Miesto poskytovania:	Dom sv. Júdu Tadeáša, Štefánikova 1525/29, 06601 Humenné
Zariadenie sociálnych služieb	AKTIG, Mierová 63
Druh sociálnej služby:	Domov sociálnych služieb
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	pobytová - ročná
Cieľová skupina:	§38 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO po ukončení povinnej školskej dochádzky do dovŕšenia dôchodkového veku, ak je táto fyzická osoba odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej V podľa prílohy č. 3 alebo nevidiaca alebo prakticky nevidiaca a jej stupeň odkázanosti je najmenej III podľa prílohy č. 3
Kapacita:	16 osôb
Deň začatia poskytovania:	1.7.2002
Miesto poskytovania:	Mierová 63/92, 06601 Humenné
Jedáleň	
HUMANISSIMO	Humenné n.o.
Druh sociálnej služby:	Jedáleň
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	terénna
Cieľová skupina:	§58 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO podľa § 58
Deň začatia poskytovania:	27.5.2014
Miesto poskytovania:	okres: Humenné
HUMANISSIMO Humenné n.o.,	Duchnovičova 1680
Druh sociálnej služby:	Jedáleň
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	ambulantná
Cieľová skupina:	§58 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - fyzická osoba, ktorá nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb, má ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav, alebo dovŕšila dôchodkový vek
Kapacita:	70 osôb
Deň začatia poskytovania:	27.5.2014
Miesto poskytovania:	Duchnovičova 1680/22, 06601 Humenné

Komunitné centrum §24d zákona 448/2008

V komunitnom centre sa fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa §2 ods. 2 písm. h) zákona 448/2008 poskytuje základné sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, pomoc pri príprave na školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školy a školského zariadenia, vykonáva preventívna aktivita, zabezpečuje záujmovú činnosť. V komunitnom centre sa vykonáva komunitná práca a komunitná rehabilitácia. Sociálnu službu v komunitnom centre možno poskytovať ambulantnou sociálnou službou a terénnou formou sociálnej služby prostredníctvom terénneho programu (5.5.2022, <https://www.e-vuc.sk/zsk/socialna-pomoc/>).

Mesto	Humenné
Druh sociálnej služby:	Komunitné centrum
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	terénna
Cieľová skupina:	§24d ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO v nepriaznivej sociálnej situácii podľa § 2 ods. 2 písm. h)
Deň začatia poskytovania:	10.11.2017
Miesto poskytovania:	obec: Humenné
Mesto Humenné,	Podsalka 6426
Druh sociálnej služby:	Komunitné centrum
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	ambulantná
Cieľová skupina:	§24d ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - fyzická osoba v nepriaznivej sociálnej situácii podľa §2 ods. 2 písm. h)
Kapacita:	64 osôb
Deň začatia poskytovania:	10.11.2017
Miesto poskytovania:	Komunitné centrum, Podsalka 6426/97, 06601 Humenné

Krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií §53 zákona 448/2008

Krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá je v krízovej sociálnej situácii, alebo v inej obtiažnej životnej situácii, ktorú nemôže riešiť vlastnými silami a zabezpečuje sa najmä poskytnutím sociálneho poradenstva. Za telekomunikačné technológie podľa odseku 1 sa považuje najmä telefón, fax, internet.

Slovenský červený kríž,	Územný spolok Humenné
Druh sociálnej služby:	Krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	iná forma (telefonicky, pomocou telekomunikačných technológií)
Cieľová skupina:	§53 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO podľa § 53
Deň začatia poskytovania:	15.10.2015
Miesto poskytovania:	Prešovský kraj

Opatrovateľská služba §41 zákona 448/2008

Opatrovateľská služba je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej II podľa prílohy č. 3 zákona 448/2008 a je odkázaná na pomoc pri úkonoch sebaobsluhy, úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť a základných sociálnych aktivitách podľa prílohy č. 4 zákona 448/2008. Opatrovateľskou službou sa poskytujú úkony podľa prílohy č. 4 zákona 448/2008. Rozsah úkonov na základe sociálnej posudkovej činnosti určuje obec v hodinách alebo podľa jednotlivých úkonov podľa prílohy č. 4 zákona 448/2008. Minimálny rozsah úkonov sebaobsluhy nesmie byť nižší, ako je minimálny rozsah zodpovedajúci stupňu odkázanosti fyzickej osoby posúdený podľa prílohy č. 3 zákona 448/2008, ak sa poskytovateľ sociálnej služby s prijímateľom sociálnej služby na návrh prijímateľa sociálnej služby nedohodne inak v zmluve o poskytovaní sociálnej služby. Opatrovateľskú službu nemožno poskytovať fyzickej osobe, ktorej sa poskytuje celoročná pobytová sociálna služba, ktorá je opatrovaná fyzickou osobou, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie podľa osobitného predpisu, ak tento zákon neustanovuje inak, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na osobnú asistenciu podľa osobitného predpisu, ktorej je nariadená karanténa pre podozrenie z nákazy prenosnou chorobou a pri ochorení touto nákazou. Ustanovenie odseku 3 písm. b) sa nepoužije, ak fyzickej osobe vykonávajúcej opatrovanie sa poskytuje ústavná zdravotná starostlivosť v zdravotníckom zariadení, vykonávajúcej opatrovanie sa poskytuje odľahčovacia služba, ktorá je opatrovaná fyzickou osobou, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie podľa osobitného predpisu, sa poskytuje opatrovateľská služba v rozsahu najviac osem hodín mesačne (5.5.2022, <https://www.e-vuc.sk/psk/socialna-pomoc/>).

Mesto	Humenné
Druh sociálnej služby:	Opatrovateľská služba
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	terénna
Cieľová skupina:	§41 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO podľa § 41
Deň začatia poskytovania:	1.1.2003
Miesto poskytovania:	obec: Humenné

Požičiavanie pomôcok §47 zákona 448/2008

Požičiavanie pomôcok je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím a fyzickej osobe s nepriaznivým zdravotným stavom odkázaným na pomôcku. Pomôcka sa môže požičiavať fyzickým osobám uvedeným v odseku 1 na dohodnutý čas, najdlhšie do zabezpečenia pomôcky na základe verejného zdravotného poistenia, formou peňažného príspevku na zaobstaranie pomôcky podľa osobitného predpisu, z iných zdrojov alebo do doby trvania podmienok pre poskytnutie pomôcky. Nepriaznivý zdravotný stav podľa odseku 1 fyzická osoba preukazuje potvrdením poskytovateľa zdravotnej starostlivosti podľa osobitného predpisu. Fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím preukazuje odkázanosť na pomôcku posudkom vydaným príslušným úradom práce, sociálnych vecí a rodiny na účely kompenzácie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia podľa osobitného predpisu (5.5.2022, <https://www.e-vuc.sk/psk/socialna-pomoc/>).

Slovenský červený kríž,	Územný spolok Humenné, Ul. 1. mája 2045
Druh sociálnej služby:	Požičiavanie pomôcok
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	ambulantná
Cieľová skupina:	§47 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO podľa § 47
Deň začatia poskytovania:	1.9.2013
Miesto poskytovania:	Ul. 1. mája 2045, 06601 Humenné

Služba včasnej intervencie §33 zákona 448/2008

Služba včasnej intervencie sa poskytuje dieťaťu do siedmich rokov jeho veku, ak je jeho vývin ohrozený z dôvodu zdravotného postihnutia a rodine tohto dieťaťa. V rámci služby včasnej intervencie sa poskytuje špecializované sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, vykonáva stimulácia komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím, preventívna aktivita. V rámci služby včasnej intervencie sa vykonáva komunitná rehabilitácia. Službu včasnej intervencie možno poskytovať ambulantnou sociálnou službou a terénnou formou sociálnej služby prostredníctvom terénneho programu. Poskytovanie terénnej formy sociálnej služby má prednosť pred ambulantnou sociálnou službou. Ak terénna forma sociálnej služby nie je vhodná, účelná alebo dostatočne nerieši nepriaznivú sociálnu situáciu, poskytuje sa ambulantná sociálna služba. Miesto poskytovania služby včasnej intervencie ambulantnou sociálnou službou nemôže byť v budove zariadenia, v ktorej sa poskytuje celoročná pobytová sociálna služba. Zdravotné postihnutie podľa odseku 1 fyzická osoba preukazuje potvrdením poskytovateľa zdravotnej starostlivosti podľa osobitného predpisu (5.5.2022, <https://www.e-vuc.sk/psk/socialna-pomoc/>).

Dieťa do dlaní,	Třebíčska 1839
Druh sociálnej služby:	Služba včasnej intervencie
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	ambulantná
Cieľová skupina:	§33 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - dieťa do siedmich rokov jeho veku, ak je jeho vývoj ohrozený z dôvodu zdravotného postihnutia a rodina tohto dieťaťa
Kapacita:	5 osôb
Deň začatia poskytovania:	30.8.2018
Miesto poskytovania:	Třebíčska 1839/13, 06601 Humenné

Sociálne poradenstvo - špecializované §19 ods. 3 zákona 448/2008

Špecializované sociálne poradenstvo (§ 19 ods. 3 zákona č. 448/2008 Z. z.) je zistenie príčin vzniku, charakteru a rozsahu problémov fyzickej osoby, rodiny alebo komunity a poskytnutie im konkrétnej odbornej pomoci. Sociálne poradenstvo možno vykonávať ambulantnou formou prostredníctvom poradní sociálneho poradenstva zriadených na tento účel a terénnou formou prostredníctvom terénnych programov (5.5.2022, <https://www.e-vuc.sk/psk/socialna-pomoc/>).

Dieťa do dlaní,	Ul. 1.mája 2045
Druh sociálnej služby:	Sociálne poradenstvo - špecializované
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	ambulantná
Cieľová skupina:	§19 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - Rodičia, zákonný zástupca alebo opatrovník detí nad 7 rokov so zdravotným znevýhodnením, s oneskoreným a rizikovým vývinom, ženám v prenatálnom období čakajúcim dieťa so zdravotným znevýhodnením a ich partnerom.
Deň začatia poskytovania:	2.8.2022
Miesto poskytovania:	Ul. 1.mája 2045/21, 06601 Humenné

Sociálne poradenstvo - základné §19 ods. 2 zákona č. 448/2008 Z. z.

Základné sociálne poradenstvo (§19 ods. 2 zákona č. 448/2008 Z. z.) je posúdenie povahy problému fyzickej osoby, rodiny alebo komunity, poskytnutie základných informácií o možnostiach riešenia problému a podľa potreby aj odporúčanie a sprostredkovanie ďalšej odbornej pomoci. Základné sociálne poradenstvo je súčasťou každej sociálnej služby poskytovanej podľa tohto zákona. Sociálne poradenstvo možno vykonávať ambulantnou formou prostredníctvom poradní sociálneho poradenstva zriadených na tento účel a terénnou formou prostredníctvom terénnych programov (5.5.2022, <https://www.e-vuc.sk/psk/socialna-pomoc/>).

HUMANISSIMO Humenné n.o.,	Duchnovičova 1680
Druh sociálnej služby:	Sociálne poradenstvo - základné
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	ambulantná
Cieľová skupina:	§19 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - Fyzické osoby v nepriaznivej sociálnej situácii
Deň začatia poskytovania:	27.5.2014
Miesto poskytovania:	Duchnovičova 22, 066 01 Humenné, Duchnovičova 1680/22, 06601 Humenné

Špecializované zariadenie §39 zákona 448/2008

V špecializovanom zariadení sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, jej stupeň odkázanosti je najmenej V podľa prílohy č. 3 zákona č. 448/2008 a má zdravotné postihnutie, ktorým je najmä Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, pervazívna vývinová porucha, skleróza multiplex, schizofrénia, demencia rôzneho typu etiológie, hluchoslepota, AIDS alebo organický psychosyndróm ťažkého stupňa. V špecializovanom zariadení sa poskytuje pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva, osobné vybavenie, zabezpečuje rozvoj pracovných zručností, pomoc pri pracovnom uplatnení, záujmová činnosť, utvárajú podmienky na vzdelávanie, úschovu cenných vecí. Ak sa v špecializovanom zariadení poskytuje sociálna služba deťom, poskytuje sa im výchova. Na vzdelávanie podľa odseku 2 písm. c) prvého bodu sa neutvárajú podmienky v špecializovanom zariadení, v ktorom sa poskytuje sociálna služba plnoletej fyzickej osobe. V špecializovanom zariadení sa zabezpečuje aj ošetrovateľská starostlivosť, ak neposkytuje špecializované zariadenie ošetrovateľskú starostlivosť podľa §22 zákona č. 448/2008. V špecializovanom zariadení možno poskytnúť sociálnu službu najviac pre 40 prijímateľov sociálnej služby v budove zariadenia (5.5.2022, <https://www.e-vuc.sk/psk/socialna-pomoc/>).

Ošetrovateľské centrum,	Lipová 765
Druh sociálnej služby:	Špecializované zariadenie
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	pobytová - ročná
Cieľová skupina:	§39 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - so zdravot. postih. - Parkinsonova choroba, demencia rôzneho typu etiológie
Kapacita:	10 osôb
Deň začatia poskytovania:	11.2.2010
Miesto poskytovania:	Špecializované zariadenie v Humennom, Lipová 765/32, 06601 Humenné

VALLE n.o.,	Duchnovičova 1680
Druh sociálnej služby:	Špecializované zariadenie
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	pobytová - ročná
Cieľová skupina:	§39 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - so zdrav. postihnutím Alzheimerova choroba, Parkinsonova choroba, demencie rôzneho typu etiológie
Kapacita:	10 osôb
Deň začatia poskytovania:	27.5.2014
Miesto poskytovania:	Duchnovičova 1680/22, 06601 Humenné

Zariadenie sociálnych služieb AKTIG,	Mierová 63
Druh sociálnej služby:	Špecializované zariadenie
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	pobytová - ročná
Cieľová skupina:	§39 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO podľa § 39 so zdrav. postihnutím Alzheimerova choroba, Parkinsonova choroba, demencie rôzneho typu etiológie
Kapacita:	17 osôb
Deň začatia poskytovania:	1.11.2014
Miesto poskytovania:	Mierová 63/92, 06601 Humenné

Zariadenie sociálnych služieb	Slnecný dom, n.o., Starinská 6189
Druh sociálnej služby:	Špecializované zariadenie
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	pobytová - ročná
Cieľová skupina:	§39 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - so zdravot. postih. - Parkinsonova choroba, demencia rôzneho typu etiológie
Kapacita:	40 osôb
Deň začatia poskytovania:	1.3.2012
Miesto poskytovania:	Starinská 6189/164, 06601 Humenné

Terénna sociálna služba krízovej intervencie §24a zákona 448/2008

Terénna sociálna služba krízovej intervencie sa poskytuje fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa § 2 ods. 2 písm. a), b), d), g) až i) zákona č. 448/2008 a jej obsahom je činnosť zameraná na vyhľadávanie takýchto fyzických osôb, odborné činnosti, obsluhu

činnosti a ďalšie činnosti zamerané najmä na vykonávanie preventívnej aktivity, poskytovanie sociálneho poradenstva, sociálnej rehabilitácie, pomoci pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov a utváranie podmienok na výdaj stravy alebo výdaj potravín.

VALLE n.o.

Druh sociálnej služby:	Terénna sociálna služba krízovej intervencie
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	terénna
Cieľová skupina:	§24a zákona č. 448/2008 Z. z. - § 2 ods.2 písm.a,d
Miesto poskytovania:	obec: Humenné

Útulok §26 zákona 448/2008

V útulku sa fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa §2 ods. 2 písm. a) a i) zákona č. 448/2008, ktorá nemá zabezpečené ubytovanie alebo nemôže doterajšie bývanie užívať, poskytuje ubytovanie na určitý čas, sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, nevyhnutné ošatenie a obuv, zabezpečuje rozvoj pracovných zručností, pomoc pri pracovnom uplatnení, utvárajú podmienky na prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín, vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny, upratovanie, pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva, záujmovú činnosť. Poskytovateľ sociálnej služby v útulku poskytuje túto sociálnu službu oddelene pre jednotlivcov a oddelene pre rodiny s dieťaťom alebo jednotlivcov s dieťaťom (5.5.2022, <https://www.e-vuc.sk/psk/socialna-pomoc/>).

Zariadenie sociálnych služieb	AKTIG, Kukučínova 1557
Druh sociálnej služby:	Útulok
Rozsah:	určitý čas
Forma:	pobytová - ročná
Cieľová skupina:	§26 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - fyzická osoba v nepriaznivej sociálnej situácii podľa §2 ods. 2 písm. a) a i), ktorá nemá zabezpečené ubytovanie alebo nemôže doterajšie bývanie užívať; ubytovanie na určitý čas
Kapacita:	20 osôb
Deň začatia poskytovania:	1.7.2002
Miesto poskytovania:	Kukučínova 1557/1, 06601 Humenné

Zariadenie núdzového bývania §29 zákona 448/2008

V zariadení núdzového bývania sa fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa §2 ods. 2 písm. g) zákona č. 448/2008 poskytuje ubytovanie na určitý čas, sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, utvárajú podmienky na prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín, vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny, upratovanie, pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva, záujmovú činnosť. Ak je potrebné chrániť život a zdravie fyzickej osoby v nepriaznivej sociálnej situácii podľa §2 ods. 2 písm. g), zabezpečuje sa v zariadení núdzového bývania utajenie miesta jej ubytovania a jej anonymita. To platí aj vtedy, ak fyzická osoba v nepriaznivej sociálnej situácii podľa §2 ods. 2 písm. g) požiada zariadenie núdzového bývania o utajenie svojej totožnosti v súvislosti s pobytom v tomto zariadení na účely ochrany jej súkromia a rodinného života. Ak je to vhodné a účelné, sociálnu službu v zariadení núdzového bývania možno poskytovať aj oddelene len pre niektorú vybranú cieľovú skupinu z fyzických osôb uvedených v §2 ods. 2 písm. g). Zariadenie núdzového bývania môže poskytovať sociálne poradenstvo aj fyzickej osobe, ktorá spôsobila nepriaznivú sociálnu situáciu podľa §2 ods. 2 písm. g). Sociálne poradenstvo podľa prvej vety nemožno poskytovať v objekte zariadenia, v ktorom sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa §2 ods. 2 písm. g) (5.5.2022, <https://www.e-vuc.sk/psk/socialna-pomoc/>).

Mesto Humenné,	Kukučínova 1557
Druh sociálnej služby:	Zariadenie núdzového bývania
Rozsah:	určitý čas
Forma:	pobytová - ročná
Cieľová skupina:	§29 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO podľa § 29
Kapacita:	20 osôb
Deň začatia poskytovania:	1.1.2002
Miesto poskytovania:	Kukučínova 1557/1, 06601 Humenné

Zariadenie pre seniorov §35 zákona 448/2008

V zariadení pre seniorov sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej IV podľa prílohy č. 3 zákona č. 448/2008, alebo fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení potrebuje z iných vážnych dôvodov. V zariadení pre seniorov sa poskytuje pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva, osobné vybavenie, utvárajú podmienky na úschovu cenných vecí, zabezpečuje záujmovú činnosť. V zariadení pre seniorov sa zabezpečuje aj ošetrovateľská starostlivosť, ak neposkytuje zariadenie pre seniorov ošetrovateľskú starostlivosť podľa § 22 zákona č. 448/2008. V zariadení pre seniorov možno poskytovať sociálnu službu najviac pre 40 prijímateľov sociálnej služby v budove zariadenia (5.5.2022, <https://www.e-vuc.sk/psk/socialna-pomoc/>).

Mesto Humenné,	Starinská 2271
Druh sociálnej služby:	Zariadenie pre seniorov

Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	pobytová - ročná
Cieľová skupina:	§35 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - a) fyzická osoba, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej IV podľa prílohy č. 3 alebo b) fyzická osoba, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení potrebuje z iných vážnych dôvodov
Kapacita:	40 osôb
Deň začatia poskytovania:	3.1.2022
Miesto poskytovania:	Starinská 2271/147, 06601 Humenné
VALLE n.o.,	Duchnovičova 1680
Druh sociálnej služby:	Zariadenie pre seniorov
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	pobytová - ročná
Cieľová skupina:	§35 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - a) fyzická osoba, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej IV podľa prílohy č. 3 alebo b) fyzická osoba, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení potrebuje z iných vážnych dôvodov
Kapacita:	20 osôb
Deň začatia poskytovania:	27.5.2014
Miesto poskytovania:	Duchnovičova 1680/22, 06601 Humenné
Zariadenie sociálnych služieb	Sľnečný dom, n.o., Starinská 6189
Druh sociálnej služby:	Zariadenie pre seniorov
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	pobytová - ročná
Cieľová skupina:	§35 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - a) fyzická osoba, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej IV podľa prílohy č. 3 alebo b) fyzická osoba, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení potrebuje z iných vážnych dôvodov
Kapacita:	17 osôb
Deň začatia poskytovania:	1.3.2012
Miesto poskytovania:	Starinská 6189/164, 06601 Humenné

Zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa §32b zákona 448/2008

V zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa sa poskytuje služba na podporu zosúladovania rodinného života a pracovného života poskytovaním starostlivosti o dieťa do troch rokov veku, ak sa rodič alebo fyzická osoba, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, pripravuje na povolanie štúdiom na strednej škole alebo na vysokej škole, pripravuje na trh práce alebo vykonáva aktivity spojené so vstupom alebo s návratom na trh práce alebo vykonáva zárobkovú činnosť. V zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa sa poskytuje starostlivosť o dieťa do troch rokov veku aj rodičovi alebo fyzickej osobe, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, ak nemôže z dôvodov podľa § 31 ods. 3 zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa sama alebo s pomocou rodiny a nie sú ďalšie dôvody, pre ktoré je potrebné v záujme dieťaťa postupovať podľa osobitného predpisu, voľné miesto nemožno obsadiť dieťaťom rodiča alebo fyzickej osoby, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, podľa písmena a) alebo odseku 1. V zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa sa poskytujú bežné úkony starostlivosti o dieťa, stravovanie, výchova. V zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa sa sociálna služba poskytuje do 31. augusta bezprostredne nasledujúceho po dovŕšení troch rokov veku dieťaťa. V zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa možno poskytovať starostlivosť najviac o 12 detí v jednej dennej miestnosti, ktorá spĺňa funkciu herne a spálne; to platí, aj ak je spáľňa stavebne oddelená od herne a deti užívajú oba tieto priestory. Počet detí podľa prvej vety možno zvýšiť najviac o tri deti, ak sa v dennej miestnosti alebo v priestoroch spálne a herne neposkytuje starostlivosť o dieťa do jedného roku veku (5.5.2022, <https://www.e-vuc.sk/psk/socialna-pomoc/>).

Občianske združenie	AURA, Třebíčska 1839
Druh sociálnej služby:	Zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	ambulantná
Cieľová skupina:	§32b ods. 1 a 2 zákona č. 448/2008 Z. z. - FO podľa § 32b
Kapacita:	15 osôb
Deň začatia poskytovania:	1.1.2018
Miesto poskytovania:	Třebíčska 1839/13, 06601 Humenné

Trendy

Sociálne služby pomáhajú v kritických situáciách jednotlivcom, rodinám alebo určitým skupinám občanov zvládnuť starostlivosť o seba alebo o domácnosť a podporujú tak pozitívnu spoločenskú atmosféru v komunite. Význam sociálnych služieb nie je dôležitý len vzhľadom na množstvo ľudí, ktoré ich potrebujú, ale hlavne preto, že bez ich pôsobenia by časť občanov nemala možnosť podieľať sa na spoločenskom živote, nebolo by možné uplatnenie ich ľudských a občianskych práv a dochádzalo by k ich sociálnemu vylúčeniu. Programové vyhlásenie vlády (ďalej len PVV) na roky 2010-2014 z augusta 2010 s hlavným odkazom Občianska zodpovednosť a spolupráca. V sociálnej oblasti sa vláda sústreďuje na podporu životnej úrovne obyvateľstva, a to aj v komplikovanej situácii prebiehajúcej hospodárskej krízy. Vláda SR nebude kopírovať sociálno-ekonomický model žiadnej inej krajiny, ale bude hľadať inšpiráciu v tých krajinách, ktoré dokázali v konkrétnych oblastiach rýchle a dlhodobé udržateľné úspechy. Vláda SR považuje za kľúčové vytvárať podmienky na zvyšovanie

kvality života ľudí. Systém sociálnych služieb na Slovensku neprešiel po roku 1990 radikálnou zmenou. Politika všetkých doterajších vlád sa orientovala prevažne na udržanie prevádzky existujúcich pobytových zariadení bez toho, aby od nich požadovala vyššiu kvalitu poskytovaných služieb, efektívnejšie hospodárenie s verejnými zdrojmi, či väčšiu samostatnosť. Vyhlásený program humanizácie služieb v praxi znamenal len znižovanie kapacity zariadení, čo ešte viac zvýšilo napätie medzi ponukou a dopytom. Mnohé zariadenia nedosahujú základné priestorové normy ani po znížení kapacity. Jediným transformačným prvkom v systéme sociálnych služieb je zrušenie monopolu štátu na ich poskytovanie. Súkromní poskytovatelia sociálnych služieb v oveľa väčšej miere ako verejní študujú skúsenosti a nové trendy v krajinách Európskej únie. Súkromní poskytovatelia služieb však v súčasnosti ešte nezabezpečujú taký podiel služieb, aby výrazne ovplyvňovali a menili charakter celého systému. Vyššia dynamika rastu súkromných služieb sa nedosahuje aj kvôli vysokej organizačnej roztrieštenosti súkromných poskytovateľov. Budovanie sietí služieb jedným zriaďovateľom postupuje pomaly. Sociálne služby pre seniorov sú v každej krajine dôležitou časťou systému sociálnej ochrany a ročne sa vynakladá na systém značná časť finančných prostriedkov. Sociálne služby je možné poskytovať v domácom prostredí formou opatrovateľskej služby, resp. v zariadeniach pre seniorov. V niektorých krajinách sú služby decentralizované, v niektorých sú pod kuratelou štátu. Všetky krajiny prešli transformáciou v tejto oblasti (11.6.2012. http://www.mesa10.sk/index.php?action=module&id=modcontent&content_id=261). Medzi hlavné trendy v poskytovaní patria:

- deinštitucionalizácia sociálnych služieb.
- postupné znižovanie kapacity zariadení sociálnych služieb.
- prevádzkovanie zariadení s nízkou kapacitou (zariadenia rodinného typu, zariadenia s kapacitou nižšou než 40 miest).
- transformácia veľkokapacitných zariadení na zariadenia s nižšou kapacitou.
- podpora terénnych a ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadeniach s týždenným pobytom.
- individualizácia poskytovania sociálnych služieb na základe osobných potrieb prijímateľov.
- vymedzenie práv prijímateľa a povinností prevádzkovateľa
- legitimizácia kvality sociálnych služieb a formulovaní podmienok, ktoré majú kvalitné služby spĺňať (i keď nie sú známe podmienky hodnotenia kvality sociálnych služieb)
- rozšírenie spektra poskytovaných sociálnych služieb
- koncepčný prístup k plánovaniu a stratégii rozvoja sociálnych služieb, komunitnom rozvoji komunitnom pláne a rozvoji terénnych sociálnych služieb ako nástroja poskytovania sociálnych služieb v meste (14.6.2012. <http://www.shr.sk/pages/casopishumanita/archiv/humanitaplus/P200905.pdf>).

Podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb

Dôvodom stanovenia tejto priority je skutočnosť, že terénne sociálne služby sú podľa dostupných štatistických údajov nedostatočne rozvinuté a na celom území Slovenska ide o sociálne služby, ktoré sú nedostatkové alebo úplne chýbajú. Rozvoj tejto formy sociálnej služby je v súlade s požiadavkami a princípmi uplatňovanými v ES v rámci modernizácie sociálnych služieb. V rámci tejto priority je nevyhnutné sa osobitne zamerať na terénnu sociálnu službu pre osoby odkázané na pomoc inej osoby, ktorej poskytovanie podľa dostupných údajov klesá aj napriek zvyšujúcemu sa dopytu po tejto sociálnej službe. Aj napriek tomu, že občan, ktorý o túto sociálnu službu požiada a splní hmotnoprávne podmienky poskytovania opatrovateľskej služby, jeho nárok často nie je uspokojený. Nemenej dôležité je zamerať sa na rozvoj tých terénnych programov a sociálnych služieb, ktorých cieľom je sociálna inklúzia znevýhodnených osôb z dôvodu nezabezpečenia základných životných potrieb.

Rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom

Zámerom stanovenia tejto priority je postupná deinštitucionalizácia sociálnych služieb, s prihliadnutím na potreby a schopnosti klienta, s cieľom poskytovať mu sociálne služby v jeho rodinnom alebo komunitnom prostredí. Poskytovanie ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom umožňuje rozvíjať rodinné a spoločenské vzťahy klienta a primerane jeho individuálnych schopností a možností aj jeho zaradenie sa do spoločenského a pracovného života.

Zvýšenie kvality a humanizácia poskytovaných sociálnych služieb prostredníctvom rekonštrukcie, rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb

Požiadavka humanizácie a modernizácie sociálnych služieb SR reaguje na trendy uplatňované EÚ v tejto oblasti, ktorých cieľom je zabezpečiť pre klientov kvalitné sociálne služby. V praxi to znamená zabezpečenie prístupnosti k sociálnym službám, a to aj z hľadiska prostredia, v ktorom sa sociálne služby poskytujú. Táto povinnosť vyplýva poskytovateľom sociálnych služieb aj priamo zo zákona o sociálnych službách a má umožniť prijímateľom sociálnych služieb prístup k fyzickému prostrediu, priestorom a budovám, v ktorých sa poskytujú sociálne služby a zabezpečiť minimálne požiadavky a štandardy bývania. Ide najmä o odstránenie architektonických bariér v priestoroch a budovách, v ktorých sa poskytujú sociálne služby a to v interiéroch, rovnako aj v exteriéroch a zabezpečenie ich materiálne technickej vybavenosti, najneskôr do 31. 12. 2013.

Vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb

Jedným z cieľov novej právnej úpravy poskytovania sociálnych služieb je zabezpečiť ich profesionálny výkon a teda aj zvýšiť kvalitu poskytovaných sociálnych služieb. Jedným so základných predpokladov dosiahnutia tohto cieľa je vzdelávanie zamestnancov sociálnych služieb v rámci potreby splnenia kvalifikačných predpokladov pre výkon sociálnej služby a zároveň ich ďalšie vzdelávanie a prehlbovanie kvalifikácie.

Vývoj cieľových skupín

Veková skupina 60 –

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 60 +											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
60-64	2428	2445	2463	2480	2497	2515	2532	2549	2567	2584	2601
65-69	2377	2469	2560	2652	2743	2834	2926	3017	3109	3200	3292
70-74	1669	1722	1735	1746	1779	1803	1828	1852	1876	1901	1925
75-79	955	976	996	1017	1038	1059	1080	1100	1121	1142	1163
80-84	638	659	681	703	724	746	768	789	811	833	854
85-89	282	286	290	293	297	301	304	308	312	316	319
90-94	90	93	97	100	104	107	111	114	118	121	125
95-99	26	28	30	31	32	34	35	37	38	40	41

100-104	0	0	1	1	1	3	3	3	2	2	2
105-109	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
60+ – pr. Index	1,020 % nárast – 60+										21,949
Abs. nárast											1858
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											26,675
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											34,747

Celkový nárast v seniorskej kategórii sa predpokladá až vo výške 21,949 %. Celkový podiel obyvateľstva po 60 roku by mal stúpnuť na 34,747 %. V absolútnom vyjadrení by malo ísť o - 1858 obyvateľov. Pre túto skupinu obyvateľov mesto už v súčasnosti zabezpečuje dobrú ponuku sociálnych služieb.

2.12. ZDRAVOTNÍCTVO

Zdravotná starostlivosť v meste Humenné je dobre riešená. Hlavným poskytovateľom zdravotníckych služieb je Nemocnica Humenné - Pro Care, Svet Zdravia.

Verejná krajinská nemocnica v Humennom začala svoju činnosť v roku 1885 s kapacitou 60 lôžok. Do roku 1912 sa v tejto nemocnici liečili iba niektoré interné choroby, pretože primárom nemocnice bol internista. Od roku 1918 do roku 1938 bol primárom nemocnice chirurg MUDr. Gejza Hazay, ktorý poskytoval všeobecnú chirurgickú starostlivosť. V roku 1940 bola v Humennom postavená nová nemocnica s kapacitou 260 lôžok, v tej dobe jedna z najmodernejších v Európe. Bola postavená formou pavilónov. Pavilón číslo 1 infekčný, číslo 2 chirurgicko-pôrodnico- gynekologický a pavilón číslo 3 dermato-venerologický. Svoju pôvodnému účelu slúžili iba pavilón č. 1 a 2. V pavilóne číslo 3 ihneď od zahájenia prevádzky bolo umiestnené interné oddelenie. Detské oddelenie pôvodne nebolo plánované a zriadilo sa v byte pre riaditeľa v areáli nemocnice (terajšie ORL oddelenie).

V súčasnosti sa v zariadení nachádzajú nasledujúce ambulancie a oddelenia : Algeziologická ambulancia, Ambulancia rizikového novorodenca, Ambulancia úrazovej chirurgie, Ambulancia vnútorného lekárstva a stacionár Humenné (Interná), Ambulancia všeobecného lekára pre dospelých, Centrum klinickej onkológie, Chirurgická ambulancia, Chirurgické oddelenie, Dermatovenerologická ambulancia, Detská gastroenterologická ambulancia, Detská nefrologická ambulancia, Detské oddelenie, Diabetologická ambulancia, Diabetologická ambulancia Medzilaborce, Gastroenterologická ambulancia, Gynekologická amb. Koškovce, Gynekologická amb. Ohradzany, Gynekologická amb. pri oddelení, Gynekologicko - pôrodnické oddelenie, Hematologická ambulancia + transfuziológia, Hematologicko-transfuziologické oddelenie, Infektologická ambulancia I, Interná ambulancia a denný stacionár Medzilaborce, Kardiologická ambulancia, Klaster vnútorného lekárstva a neurológie, JIS, Interné oddelenie, Neurologické oddelenie, Neurofyzologická ambulancia, Neurologická ambulancia, Novorodenecké oddelenie, OAIM - oddelenie anesteziológie a intenzívnej medicíny, Oddelenie centrálnej sterilizácie, Oddelenie dlhodobo chorých, Ortopedická ambulancia, Predanestetická ambulancia, Psychologická ambulancia, Rádiologické oddelenie, Urgentný príjem (18.7.2022, <https://www.procare.sk/nemocnica/nemocnica-lena-humenne-s/#ambulancie-lekari>).

Celkový počet poskytovateľov zdravotníckych služieb v meste Humenné prezentuje nasledujúca tabuľka.

Poskytovanie zdravotníckej starostlivosti											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2
C	1	1	1	3	3	3	2	2	2	2	2
D	16	16	13	16	15	16	15	16	19	19	19
E	3	3	2	3	3	3	2	2	2	3	3
F	23	26	25	21	23	25	24	25	27	25	25
G	20	18	17	16	16	18	16	14	17	11	11
H	28	30	27	29	29	28	29	27	31	28	28
I	8	7	9	9	9	8	9	11	11	11	11
J	88	87	86	81	89	92	90	87	87	97	97
K	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

L	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

A	Polikliniky samostatné (úz. a záv.)
B	Nemocnice všeobecné a špecializované
C	Transfúziologické a hematologické oddelenia
D	Lekárne a výdajne liekov
E	Výdajne zdravotníckych pomôcok spolu
F	Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých
G	Samostatné ambulancie praktického lekára pre deti
H	Samostatné ambulancie praktického lekára stomatóloga
I	Samostatné ambulancie praktického lekára gynekológa
J	Samostatné ambulancie lekára špecialistu
K	Rýchla zdravotnícka pomoc
L	Liečebne, domy ošet. starost., hospice, zar.biomed.výskumu

Potreba poskytovania zdravotníckej starostlivosti pre ťažko, alebo dlhodobo chorých sa navrhuje realizovať v rámci zariadení sídiel záujmového územia. Vo sfére základnej zdravotníckej starostlivosti sa hľadajú nové prístupy optimálnejšieho zabezpečenia služieb ošetrojúceho lekára a zdravotníckych zariadení, uvažuje sa i o možnosti zriadenia súkromných ordinácií, resp. rodinných lekárov. Vytvorenie kvalitnejšej zdravotníckej starostlivosti je podmienené zvýšením úrovne a kapacity zdravotníckych zariadení, všetkých druhov zdravotníckych služieb, kvality a úrovne zdravotníckej techniky a personálneho obsadenia obslužných činností. Priamo v meste Humenné je počet poskytovateľov zdravotníckej starostlivosti relatívne stabilizovaný. Počet špecializovaných ambulancií bol v roku 2021 cca. 97, v tomto roku bolo k dispozícii 19 lekární, 25 praktických ambulancií pre dospelých a 11 pre deti a dorast. Počet týchto ambulancií výrazne klesá.

Prognóza cieľovej skupiny

Predpokladá sa vyšší dopyt po zdravotníckych službách. nakoľko spotrebiteľmi zdravotníckych služieb sú hlavne deti nižších vekových skupín. Vyšší dopyt po službách pravdepodobne nebude vyvolaný nárastom tejto vekovej skupiny (v prípade postproduktívneho veku sa predpokladá pokles takmer vo všetkých skupinách). ale zhoršenie životných podmienok tejto skupiny. zvýšené pôsobenie stresových faktorov z dôvodu COVID - 19 a problémom na Ukrajine. zhoršením parametrov životného prostredia. či problémami spojenými s neschopnosťou uspokojiť základné životné potreby z dôvodu rozpočtovej bariéry a následnej ekonomickej deprivácie.

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 0-4											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0	234	228	223	217	211	205	200	194	188	182	177
1 - 4	982	955	937	915	901	877	857	837	817	797	776
0 priem. Index				0,972	% nárast 0						-24,359
1 - 4 priem. Index				0,977	% nárast 1 – 4						-20,978
Abs. nárast											-263
% z celkového počtu obyvateľov - 2022											3,832
% z celkového počtu obyvateľov - 2032											3,208

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 60 +											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
60-64	2428	2445	2463	2480	2497	2515	2532	2549	2567	2584	2601
65-69	2377	2469	2560	2652	2743	2834	2926	3017	3109	3200	3292
70-74	1669	1722	1735	1746	1779	1803	1828	1852	1876	1901	1925
75-79	955	976	996	1017	1038	1059	1080	1100	1121	1142	1163
80-84	638	659	681	703	724	746	768	789	811	833	854
85-89	282	286	290	293	297	301	304	308	312	316	319
90-94	90	93	97	100	104	107	111	114	118	121	125
95-99	26	28	30	31	32	34	35	37	38	40	41
100-104	0	0	1	1	1	3	3	3	2	2	2
105-109	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
60+ – pr. Index				1,020	% nárast – 60+						21,949
Abs. nárast											1858
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											26,675

% z celkového počtu obyvateľov - 2031

34,747

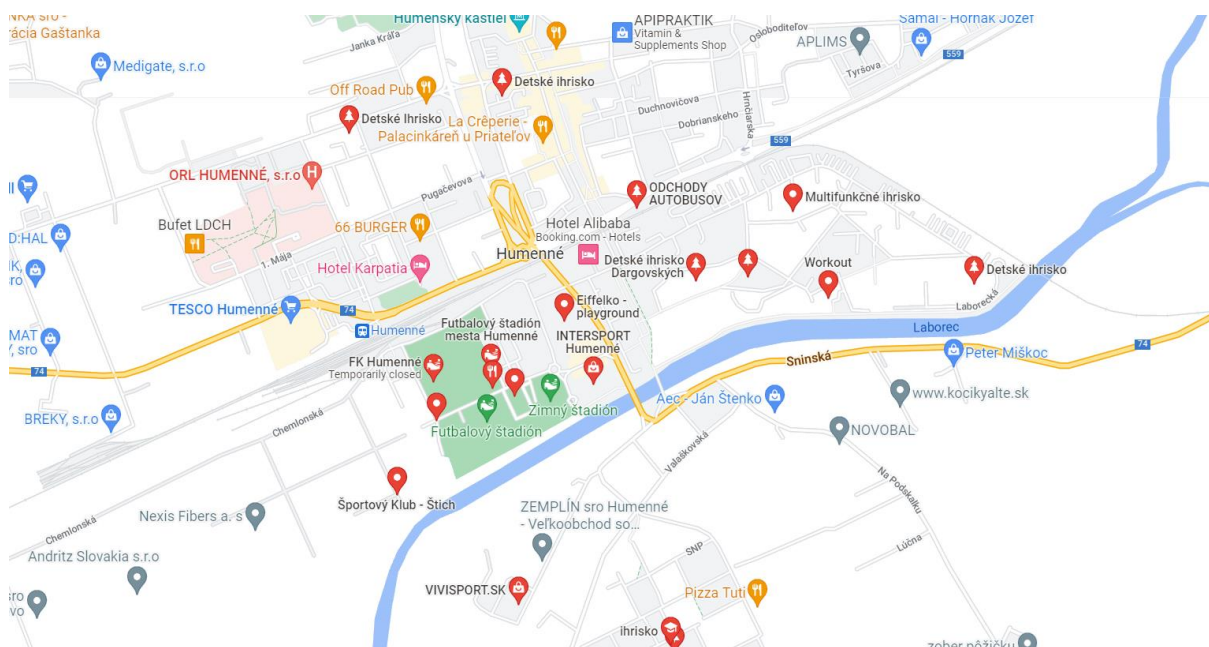
2.13. ŠPORT

Mesto Humenné sa snaží oblasť športu neustále a systematicky rozvíjať, skvalitňovať a finančne podporovať jednotlivé športové odvetvia hlavne v mládežníckych kategóriách, ale tiež aj po materiálno technickej stránke. Je potrebné vyzdvihnúť, že práca a financie vynaložené na šport, prinášajú mestu úspechy v podobe víťazstiev v rôznych súťažiach na krajskej, celoslovenskej i medzinárodnej úrovni a tým ho propagujú a zviditeľňujú. Vďaka tomu športové kluby a jednotlivci dosahujú významné úspechy aj v seniorských kategóriách.

Ešte dôležitejšiu úlohu v oblasti športu má šport pre všetkých. Cieľom športu pre všetkých je rozvoj tých foriem telesnej výchovy a športu, ktoré prispievajú k regenerácii telesných a duševných síl, upevňovaniu zdravia a k zvyšovaniu telesnej zdatnosti. Rekreačné športovanie predstavuje určitý druh oddychu, aktívneho odpočinku, zdravého životného štýlu, ktorý regeneruje organizmus. Šport pre všetkých je určený pre všetky vekové skupiny za účelom naplňovania sociálneho, zdravotného, edukačného ale aj výkonnostného prínosu, ale umožňuje aj naplňovať hlavné potreby človeka, ku ktorým možno zaradiť potrebu rekreácie, kompenzácie, edukácie, integrácie, komunikácie a participácie majú nezastupiteľné miesto športové kluby a občianske združenia so zameraním na šport a aktivity rôzneho druhu. Je využívaný aktivitami voľného času individuálne, resp. kolektívne, najmä na školách, pracoviskách, v rekreačných zariadeniach, ale aj v iných športových zariadeniach (KRŠ Humenné, 2020).

Verejným záujmom v športe je podpora a rozvoj športu v rôznych oblastiach a pre rôzne vekové kategórie. Mesto podporuje športovú infraštruktúru v spolupráci so športovými organizáciami, zabezpečuje jej využívanie v školách, podporuje športové kluby, organizuje rôzne športové súťaže a mnoho iného. Jadrové mesto Humenné má vypracovanú aj koncepciu rozvoja športu v meste Humenné 2020-2025. Telesná a športová výchova sa využíva nielen v materských školách, základných školách, stredných školách, ale aj v rôznych voľnočasových krúžkoch a činnostiach, prostredníctvom projektov pre rôzne vekové kategórie, rôzne druhy občanov, ale aj organizovanou formou cez rôzne športové kluby, prípadne občianske združenia.

Mesto Humenné

Obrázok: Priestorové rozmiestnenie športovej infraštruktúry v jadrovom meste Humenné

Zdroj: 5.5.2022, <https://www.google.com/maps/search/%C5%A1portov%C3%A9+ihrisk%C3%A1+%C5%BEilina/@49.2285965,18.7002799,12.66z>

Štatistiky

Najpopulárnejším športom dospelých Európanov je cyklistika, ktorú uprednostňujú Maďari, Slováci, Chorváti, Estónci, Lotyš a Litovčania. Ďalšou obľúbenou športovou disciplínou je beh (Slovinsko – 45 %). Najobľúbenejším tímovým športom je futbal. Na Slovensku patrí medzi najrozšírenejšie športy rýchla chôdza – 47 % a bicyklovanie 22 %. Spomedzi športov deti najviac obľubujú futbal – 16 – 25 %). po ňom

nasledujú basketbal, tanec a plávanie – 16 – 19 %). Ak športujú s deťmi aj rodičia, európske deti zvyčajne trávia voľný čas cyklistikou (47 % – Slovensko) a hraním hier, ako je naháňačka a schovávačka, ale aj tímovými hrami, napríklad futbalom alebo volejbalom (Slovensko – 47 %) a plávaním (Slovensko – 34 %) (12.6.2012. <http://tlacovespravy.wordpress.com/2012/06/01/prieskum-sport-v-zivote-mladych-europanov/>). Nasledujúca tabuľka prezentuje vekovú štruktúru pravidelne športujúcich podľa pohlavia. Podporu športu je potrebné cielene smerovať podľa vývoja jednotlivých vekových skupín obyvateľov.

Veková štruktúra pravidelne športujúcich				
	ženy		muži	priemer
15-24	52		45	49
25-39	36		43	40
40-54	39		39	39
55-69	38		36	37
70+	18		48	33

Zdroj: 10.6.2012. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_334_fact_sk_en.pdf

Ako prezentuje predchádzajúca tabuľka, najsilnejšie skupiny pravidelne športujúcich sú od 15 do 24 a 25 do 39 rokov. Špeciálnu skupinu tvoria muži nad 70 rokov, ktorým je potrebné venovať patričnú pozornosť.

Prognóza cieľovej skupiny

V budúcnosti je potrebné sa zamerať hlavne na potreby vekovej skupiny 30 – 40 rokov, ktorá tvorí pomerne početnú skupinu obyvateľov, avšak s nie veľmi dobrou prognózou.

Veková skupina 15 – 19

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 15-19											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
15-19	1285	1212	1140	1067	995	922	850	777	705	632	560
15-19 – pr. Index				0,920	% nárast 15-19						-56,420
Abs. nárast											-725
% z celkového počtu obyvateľov - 2022											4,049
% z celkového počtu obyvateľov - 2032											1,885

Veková skupina je spotrebiteľom služieb vzdelávania – stredoškolský stupeň, ako aj záujmovej činnosti. V prípade, že sa doterajší trend vývoja zachová, predpokladá sa nárast počtu obyvateľov. Podiel na celkovom počte obyvateľov by mal ale do roku 2032 klesnúť o 56,420 %. V absolútnom vyjadrení by mal počet obyvateľov klesnúť o 725.

Veková skupina 20 – 29

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 20-29											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
20-24	1520	1502	1489	1462	1447	1428	1409	1390	1372	1353	1334
25-29	1994	1887	1852	1812	1741	1683	1625	1567	1508	1450	1392
20-24 - pr. Index				0,987	% nárast – 20-24						-12,237
25-29 - pr. Index				0,965	% nárast 25 – 29						-30,191
Abs. nárast											-788
% z celkového počtu obyvateľov - 2022											11,073
% z celkového počtu obyvateľov - 2032											9,176

V rizikovej skupine od 20 do 29 sa predpokladá pokles o 788 obyvateľov. Celkovo 12,237 % pokles sa predpokladá v skupine od 20 do 24. V skupine od 25 do 29 rokov sa predpokladá % pokles o 30,191 %. Táto skupina je spotrebiteľom bežných verejných služieb, zároveň sa vyznačuje najintenzívnejšou migračnou aktivitou.

Veková skupina 30 – 44

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 30-44											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
30-34	2383	2324	2264	2205	2146	2087	2027	1968	1909	1850	1790

35-39	2436	2388	2340	2292	2245	2197	2149	2101	2053	2006	1958
40-44	2733	2754	2776	2798	2819	2841	2863	2884	2906	2928	2949
30-34 - pr. Index				0,972	% nárast – 30-34						-24,885
35-39 - pr. Index				0,978	% nárast – 35-39						-19,622
40-44 - pr. Index				1,008	% nárast – 40-44						7,903
Abs. nárast											-855
% z celkového počtu obyvateľov - 2022											23,798
% z celkového počtu obyvateľov - 2032											22,542

Vekové skupiny od 30 do 44 rokov predpokladajú heterogénny vývoj. V skupine od 30 – 34 sa predpokladá pokles o 24,885 %. Nárast sa predpokladá v skupine od 40 – 44 rokov. Tieto skupiny obyvateľov sú spotrebiteľmi bežných komunálnych služieb. Nižšie vekové skupiny tiež preferujú možnosti aktívneho trávenia voľného času. V absolútnom vyjadrení by mal počet obyvateľov v tejto vekovej skupine klesnúť o 855. Kým v roku 2022 sa predpokladá celkový podiel na 23,798 %, do roku 2032 by tento podiel mal klesnúť na 22,542 %.

2.14. KULTÚRA

V meste Humenné pôsobí v kultúrnom dani množstvo organizácií a inštitúcií. Mesto Humenné rozvíja iniciatívy smerujúce k podpore a tvorbe kultúry v čo najširšej žánrovej podobe. Vo svojom rozpočte každoročne vyčleňuje finančné prostriedky na priamu podporu kultúry prostredníctvom vlastnej organizácie – mestského kultúrneho strediska na podporu organizácií formou dotácie, ktoré sú zamerané na rozvoj miestnej a regionálnej kultúry, tradičnej kultúry a nehmotného kultúrneho dedičstva.

Vznik kultúrnych zariadení na území mesta sa datuje do päťdesiatych rokov minulého storočia, z ktorých sa postupne vyprofilovali inštitúcie, ktoré majú významný prínos a vplyv pri rozvoji kultúrneho života a uspokojovania kultúrnych potrieb občanov mesta. Patrí tu Mestské kultúrne stredisko, Vihorlatské múzeum a Vihorlatská knižnica. Na území mesta zabezpečujú uspokojovanie kultúrnych potrieb obyvateľov aj Vihorlatská hvezdáreň, mestská Základná umelecká škola a tri súkromné základné umelecké školy, Centrum voľného času Dúha v Humennom, ako aj mnohé občianske združenia a iné organizácie (20.7.2022. <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Kultura/>).

Na území mesta Humenné sa nachádzajú kultúrne organizácie viacerých zriaďovateľov:

Mestské kultúrne stredisko organizuje rôzne mestské oslavy a sviatky napr. Prvomájové oslavy, folklórny festival Humenský toliar, cyklus podujatí počas letných mesiacov Kultúrne leto, Mikulášske oslavy, Pamätný deň mesta, kultúrne programy počas letných jarmokov a vianočných trhov, Deň učiteľov, medzinárodný deň detí, mesiac úcty k starším, oslavy Silvestra a pod. V súčasnosti mestské kultúrne stredisko prevádzkuje mestské kino Fajn (20.7.2022, <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Kultura/Mestske-kulturne-stredisko-Humenne/>).

Vihorlatská hvezdáreň v Humennom

Bola zriadená 1. októbra 1952 ako okresná, výchovno-vzdelávacia činnosť. Je centralizovaná na hvezdáreň v Humennom, realizuje sa v prednáškovej sále s kapacitou 50 miest. Záujemci si môžu vypočuť prednášky z oblasti slnečnej astronómie, hviezdnej astronómie, galaktickej astronómie, kozmonautiky a astronautiky, kozmológie a kozmogónie, planetárnej astronómie, medziplanetárnej hmoty a príbuzných prírodných vied. Odborno-pozorovateľské aktivity verejné pozorovania pre návštevníkov sa realizujú z terasy a kupoly hvezdárne. V odborných pozorovaniach je hvezdáreň zapojená do celosvetových programov a projektov pozorovaní aktivity slnečnej fotosféry, pozorovaní zákrytov hviezd Mesiacom, zákrytov hviezd planétami, pozorovaní zákrytových a fyzikálnych premenných hviezd, pozorovaní meteorov, komét a astrofotografií. Medzi tradičné akcie hvezdárne patria: Medzinárodný deň astronómie a s ním spojený Týždeň otvorených dverí, Vedomostná súťaž „Čo vieš o hviezdach“ pre všetky stupne škôl, Výtvarná súťaž „Vesmír očami detí“, Variable – pozorovateľské praktikum na pozorovanie premenných hviezd, Perzeidy – pozorovateľské praktikum na pozorovanie meteorov, Astropraktiká – zácvičné praktiká pre nových pozorovateľov, Astronomické krúžky s cyklickou formou vzdelávania. Ľudová hvezdáreň prvého typu s krajskou pôsobnosťou v okresoch Humenné, Snina, Medzilaborce Stropkov, Vranov nad Topľou, Sečovce, Trebišov a Michalovce. Pozorovateľňa hvezdárne /kupola/ bola do užívania odovzdaná 24.

septembra 1975. V súčasnosti patrí medzi najaktívnejšie astronomické zariadenia na Slovensku, ako v rámci výchovno-vzdelávacej činnosti, tak i v odbornopozorovateľských aktivitách (20.7.2022, <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Kultura/Vihorlatska-hvezdaren/>).

Knižnice

V meste Humenné je 1 verejná knižnica. Knižničný fond činí cca 105100 knižných titulov.

Knižnice verejné											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Humenné	108 844	109 171	110 383	111 193	110 011	109 909	111 690	114 718	115 743	104 824	105 100

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Vihorlatská knižnica v Humennom

Zriaďovateľom knižnice je VÚC Prešov. V knižnici sa nachádzajú nasledujúce oddelenia: Oddelenie pre deti a mládež, Oddelenie krásnej literatúry pre dospelých, Oddelenie spoločensko - vednej literatúry, Oddelenie náučnej literatúry, Bibliografické oddelenie, Oddelenie metodiky a katalogizácie.

Divadlá

Humenské ochotnícke divadlo

Humenské ochotnícke divadlo vzniklo v septembri 2018. Impulz vzišiel od Zuzany Švecovej, dlhoročnej vedúcej detských divadelných súborov v meste Humenné (Samé ucho v MsKS, Zoči v CVČ Dúha). Základ súboru okrem nej vytvorili ôsmi herci a herečky rôzneho veku i profesii, s jednou výnimkou takmer bez divadelných skúseností. Súbor je amatérskym zoskupením ľudí vo veku 18 až 50 rokov, ktorých spája láska k divadlu, túžba hrať, prekonať samého seba i svoj ostych. Ich domovskou scénou je History art & music club, kde skúšajú i hrať. Historicky prvá premiéra divadla sa uskutočnila 25.mája 2019, keď sa Humenčanom predstavili v divadelnej hre od Jany Bodnárovej s názvom Sobotná noc. Divadelníci pracujú na novej hre, a vybrali si opäť slovenskú divadelnú hru, aktuálne je to však paródia, niečo ľahšie na hranie i divácke stvárnenie. Konkrétne ide o hru Lukáša Brutovského s názvom Talenty (20.7.2022, <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Kultura/Divadlo/>).

Kiná

V meste Humenné sa nachádza 1 zariadenie. Mestského kultúrne stredisko v Humennom spravuje kino Fajn.

Kiná											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kiná stále	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Sedadlá v kinách stálych	462	462	460	460	409	409	405	409	405	405	405
Premietacie sály	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Múzeá a galérie

V meste Humenné sa nachádza 1 múzeum a 1 galéria.

Múzeá a galérie											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Múzeá	1	1	2	2	0	2	1	1	1	1	1
Galérie	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Galéria mesta Humenné

V súlade so zákonom č. 115/1998 v platnom znení, zaregistrovalo Ministerstvo kultúry SR Galériu mesta Humenné dňa 30.09.2005. Zriaďovateľom galérie je Mesto Humenné a galéria je súčasťou Mestského kultúrneho strediska. Z hľadiska odborného zamerania je galériou s komplexnou galerijnou dokumentáciou, so zameraním na tvorbu autorov pochádzajúcich z regiónu Horného Zemplína a na tvorbu neprofesionálnych a inšitných umelcov. Diela sú sprístupnené verejnosti formou výstav a výsledok napr. rezbárskych plenérov majú

občania mesta a návštevníci možnosť vidieť prostredníctvom Betlehemu každý rok počas najkrajších sviatkov roka (20.7.2022, <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Kultura/Mestske-kulturne-stredisko-Humenne/Galeria-mesta-Humenne/>).

Vihorlatské múzeum v Humennom

Vihorlatské múzeum v Humennom sídli v historickej budove renesančného kaštieľa, ktorá je v zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja. Jeho vznik siaha do roku 1960, ktorý je spojený s rozhodnutím Rady Mestského národného výboru, že zrenovovaný kaštieľ bude slúžiť aj múzejným účelom. Zbernú oblasť vymedzovali hranice okresov Humenné, Snina a Medzilaborce. V súčasnej dobe je v zbierkových fondoch múzea sústredených viac než stotisíc kusov zbierkových predmetov. Napriek autenticite každého z nich medzi najhodnotnejšie patria nálezy keltských mincí (Ptičie), hromadný nález mincí zo 17. storočia (Topoľa), unikátne starožitné zbrane a brnenia, barokové ikony, hodnotné obrazy, pôvodný mobiliár a mnohé ďalšie vzácne zbierkové predmety. S narastajúcim počtom zbierok a rozvojom výskumnej činnosti sa v múzeu vytvárajú priaznivé podmienky pre expozičnú a výstavnú činnosť. Expozície: Umelecko – historická expozícia – situovaná do dobových priestorov renesančného kaštieľa ponúka pohľad na bytovú kultúru šľachty od obdobia renesancie po 20. storočie. Prírodovedná expozícia – Živočíšstvo Horného Zemplína – poukazuje na stav okolitej prírody a tým nepriamo aj na stav nášho životného prostredia. Jej cieľom je povzbudiť prirodzený záujem mládeže o prírodu a nasmerovať k aktívnej ochrane prírodného a životného prostredia. Expozícia ľudovej architektúry a bývania – so svojou rozlohou 4 ha je umiestnený takmer v strede mesta na pomerne atraktívnom a členitom teréne vystihujúcom charakter Horného Zemplína. Expozícia sakrálneho umenia s kaplnkou Panny Márie – o jej existencii sa dozvedáme až zo súpisu z roku 1654. Kaplnka bola neodmysliteľnou súčasťou stavieb šľachtických sídel od ranného stredoveku po 20. storočie. Galerijná sieň Oresta Dubaya – Orest Duby bol grafik, ilustrátor a maliar, významná osobnosť zakladateľskej generácie slovenskej grafiky, dielo ktorého, zvlášť grafika je už dávno známe v našej vlasti i mimo nej. Zbierkový fond galerijného oddelenia tvorí vyše 1100 zbierkových predmetov (20.7.2022, <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Kultura/164/>).

Pravidelné podujatia

Na organizovanie kultúrnych podujatí slúži mestský amfiteáter. Humenský amfiteáter sa nachádza v krásnom prostredí parku na Gorkého ulici, ktorý je miestom oddychu a relaxu. Počas roka od mája do konca septembra sa v jeho priestoroch uskutočňujú rôzne kultúrne – spoločenské podujatia: prvomájové oslavy, promenádne koncerty Kultúrneho leta, večerné koncerty hudobných skupín, festivaly, premietania Letného kina a iné aktivity. Priestor amfiteátra ponúka približne 2000 miest na sedenie. Interiér budovy, ktorý je súčasťou amfiteátra, sa využíva na usporadúvanie workshopov, kreatívnych dielní a plenérov. V podvečerných hodinách v budove amfiteátra pred pandémiou prebiehali nácviky súboru Kalina a kurzy spoločenských tancov. Priestor amfiteátra je možné prenajať (20.7.2022, <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Kultura/Mestske-kulturne-stredisko-Humenne/Amfiteater/>).

Folklórne súbory, cirkev a spolky

V meste Humenné je činných niekoľko folklórnych súborov a to Folklórny súbor Chemlon, Ľudová hudba Sokolej, Mužský spevácky súbor RUSINIJA, Mužská spevácka skupina Hačure, Detský folklórny súbor Chemloňáčik, Dievčenská spevácka skupina Bosoročky, FSS TRIO ZORNICA & MICHAL SIJKA, Folklórna skupina ZORNICA, Spevácka skupina LELIJA a Spevácka skupina RIAVA.

V meste Humenné sú činné nasledujúce spevácke zbory: Spevácky zbor mesta Humenné, Spevácky zbor humenských učiteľov, Detský spevácky zbor LIENKA, Komorný ženský zbor Womanvocal a Spevácky cirkevný zbor pri Pravoslávnom chráme sv. Cyrila a Metoda v Humennom.

Mestský dychový orchester Chemlon

Dychový orchester vznikol v roku 1960 pri národnom podniku Kapron, neskôr n.p. Chemlon, ktorý vytvoril optimálne podmienky pre jeho činnosť. Takmer od začiatku jeho vzniku viedol orchester pán Albert Hrubovčák. V roku 1988 prevzal taktovku Ján Bidovský a od roku 1991 až po súčasnosť je dirigentom orchestra pán Michal Čelovský. Najvýznamnejších úspechov dosiahol orchester v 70-tich a 80-tich rokoch, kedy niekoľkokrát získal najvyššie ocenenia na celoslovenských festivaloch dychových hudieb Pádivého Trenčín. Významných ocenení sa orchestru dostalo aj počas zahraničných zájazdov v Česku, Maďarsku, Poľsku, Rakúsku, Nemecku a Rusku v meste Moskva. V súčasnosti má orchester 35 členov a pravidelne sa zúčastňuje na všetkých kultúrno spoločenských podujatiach ako sú napríklad oslavy, výročia, pietne akty, promenádne koncerty, festivaly a iné v meste Humenné ale aj v jeho okolí (20.7.2022, <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Kultura/Mestsky-dychovy-orchester-Chemlon/>).

Pamiatky

Pamiatkové objekty zachovaného kultúrneho dedičstva dotvárajú obraz jadrového mesta Humenné. V našom meste sa ich nachádza viacero a tie sú zapísané a evidované v Ústrednom zozname pamiatkového fondu v

zmysle zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu. Každá národná kultúrna pamiatka je zložená z jedného alebo viacerých pamiatkových objektov.

Renesančný kaštieľ

Prvá písomná zmienka o humenskom kaštieli – hrade je z roku 1449, ktorá zachytáva pobyt bratrických vojsk v Humennom. Je však pravdepodobné, že už na prelome 13. a 14. storočia stál na tomto mieste „hrad“ – sídlo mocných zemepánov – Drugethovcov, ktorí vlastnili Humenné a okolie i neďaleké hrady. Stredoveké humenské hradné sídlo bolo v tom čase jednoduchou blokovou stavbou obohané vodnou priekopou napájanou vodou z Kudlovského potoka a s padacím vstupným mostom na južnej strane. Kaštieľ je významnou dominantou v centre mesta Humenné a dnes je sídlom Vihorlatského múzea. Jeho návštevníci si môžu prezrieť v jeho priestoroch umelecko-historickú expozíciu dobových interiérov, ktorá predstavuje bývanie šľachty od renesancie po začiatok 20. storočia, prírodovednú expozíciu, príležitostné výstavy poriadané v priestoroch galérie, či stálu výstavu, ako jedinú na Slovensku venovanú dejinám Rómov na Slovensku a pre návštevníkom koncertov vážnej hudby je k dispozícii koncertná sieň. Od roku 1963 je vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku a obklopený je Parkom mieru. V ňom sa nachádza vzácny strom ginko, ktorý je vedený v katalógu chránených stromov.

Rímskokatolícky kostol Všetkých svätých

Rímskokatolícky kostol Všetkých svätých – národná kultúrna pamiatka je významnou sakrálnou stavbou, ktorá sa nachádza v centre mesta Humenné. Bývalý františkánsky kláštor, dnes farský rímskokatolícky kostol, je najvýchodnejšie položená gotická stavba v Európe mimo tehlovej gotiky. Súčasťou výzdoby kostola sú vitrážové okná akademického maliara Mikuláša Klímčáka, rodáka z Humenného. V kostole sú umiestnené i telesné pozostatky svätého Bonifáca, ktoré dostal humenský pán Žigmund II. Drugeth do daru od pápeža v roku 1677. Terajší kostol predstavuje veľkú jednolodovú stavbu s polygonálne ukončenou svätyňou. Stavba kostola pochádza z gotického slohu. Jednotlivé architektonické prvky, ako napr. klenba zachovaná vo svätyni a krúžky okien, datujú kostol do prvej polovice 15. storočia. Hviezdicová klenba má vyžľabané rebra a v jej strede, vždy pri križaní rebier, sú umiestnené malé štítky s jednoduchými rozetami. Klenba lode je križová, renesančná a vznikla niekedy v 17. storočí. Kláštor je pripojený ku kostolu na severnej strane a vytvára s ním jednotný celok. Podľa použitých stavebných hmôt možno kláštor považovať za starší, nakoľko tento typ kláštornej stavby sa nám uchováva v priebehu niekoľko storočí. Celé vnútorné zariadenie je pseudogotické a vzniklo v druhej polovici 19. storočia. Tri zaujímavé obrazy sú umiestnené v kláštornej chodbe vedúcej do sakristie. Dva obrazy sú z 18. storočia a obraz Panny Márie je datovaný od r. 1660.

Kalvária

Už v roku 1758 bol postavený na prázdnych svahoch v severnej časti nad mestom malý kalvársky kostol so šiestimi kaplnkami. O 140 rokov neskôr, keď sa kostol nachádzal v dezolátnom stave, na jeho mieste postavili v klasicistickom slohu v roku 1891 nový Kostol Panny Márie Sedembolestnej aj ďalšie kaplnky, ktoré boli dostavané v rokoch 1911 – 1912, keď bola vykonaná celá oprava kostola, starých kaplniek a postavenie nových. Tým humenská Kalvária získala spolu 13 murovaných kaplniek, ktoré znázorňujú jednotlivé zastavenia s výjavmi Krížovej cesty prostredníctvom kovových reliéfov. Samotný kalvársky kostol je štrnástym zastavením, nakoľko je v ňom umiestnený Boží hrob. Kalvária spolu s kaplnkami je od roku 1997 národnou kultúrnou pamiatkou.

Valaškovský most

Valaškovský most v meste Humenné je situovaný v južnej časti Námestia slobody nad riekou Laborec. Stavebno-historický vývoj tohto mosta sa viaže k roku 1900, ktorý bol skonštruovaný inžiniermi D. Hönschom, I. Czákom z kráľovskej stavebnej kancelárie v Sátoraljaújhely. Z historického hľadiska ide o jeden z najstarších mostov s oceľovou konštrukciou na území Prešovského samosprávneho kraja. Zachovali sa dve nápisové tabule s datovaním na zábradlí mosta, ktoré sa viažu k jeho výstavbe a zaznamenávajú rovnako oboch staviteľov a stavebnú kanceláriu, ktorá dielo zhotovila. Most je hodnotným technickým dielom a súčasne i dokladom historického spôsobu spájania častí oceľovej konštrukcie prostredníctvom horúcej techniky nitovania. Architektonickým a technicko-konštrukčným riešením je most podstatným hmotným dokumentom a výpoveďou o vývoji mostného staviteľstva na začiatku 20. storočia. Po dvoch svetových vojnách je most zachovaný v podstatnej miere autenticity bez výraznejších novodobých zásahov. Vznikla tradícia, že zalúbené páry si spečatujú svoju lásku zamykaním na kľúčik na kovovom srdci umiestnenom pred vstupom na most. V minulosti slúžil autám, no v dnešnej dobe je určený pre chodcov a cyklistov. V roku 2017 bol vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku.

Cintorín Padlí vojaci sov.armády

V areáli mestského cintorína sa nachádza vojenský cintorín – Padlí vojaci sovietskej armády, ktorý je od roku 1976 národnou kultúrnou pamiatkou. Sú tu pochovaní hlavne ruskí a ukrajinskí vojaci padlí v 2. svetovej vojne v bojoch v blízkosti Humenného, ale aj vojaci iných národností. Spolu tu odpočívajú 174 vojakov a dôstojníkov, ktorí padli v roku 1944 – 1945. Uprostred cintorína je dominantou mohylovitý pamätník z lomového kameňa, zdôraznený na južnej strane štíhlým pilierom. Postavili ho v roku 1945 podľa návrhu kapitána Kňazeva. Súčasťou pamätného cintorína je Hrob Jemeljanov, ktorý je taktiež národnou kultúrnou pamiatkou. V roku 2014 tento vojenský cintorín bol celý zrekonštruovaný vrátane pomníka a schodišťa.

Cintorín I. a II.sv.vojna

V areáli mestského cintorína sa nachádza cintorín I. a II. sv. vojny, ktorý predstavuje pietne miesto tam pochovaných padlých 1248 vojakov. Má viac ako storočnú históriu a patrí medzi prvé cintoríny svojho druhu na našom území, venované pamiatke globálneho vojenského konfliktu. Tento cintorín bol v roku 2021 vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku. Súčasťou cintorína je kameninový pomník s krížom na vrchole, ktorý je už od roku 1984 národnou kultúrnou pamiatkou.

Židovský cintorín v Humennom

Najstarším písomným dokumentom, ktorý svedčí o existencii židovského obyvateľstva v Humennom, je zmluva uzavretá 29. septembra 1743 medzi Máriou Szivou a Mozesom Jakabom. V meste kedysi pôsobili viaceré spolky na konfesijnom, sociálnom základe napr. medzi najstaršie sú Sandok, Talmud Thorah. Jedným z prvých združení nového typu bol Humenský izraelský dobročinný ženský spolok založený v máji 1892, ktorého cieľom bola podpora chudobných, chorých žien, vdov a sirot. Židovské rodiny obývali centrum mesta, kde pôsobili ako obchodníci, lekárnici a poľnohospodári. V Humennom boli vybudované dve synagógy. Prvá v roku 1795 a nová synagóga v roku 1930, ktorá bola zbúraná v roku 1973. Z historického hľadiska už najneskôr začiatkom 70-tych rokov 18. storočia vznikol v Humennom židovský cintorín. Podľa údajov staršej literatúry totiž ešte medzi dvoma svetovými vojnami existoval na humenskom cintoríne najstarší čitateľný nápis na náhrobnom kameni z roku 1772. Židovský cintorín v Humennom patrí medzi najstaršie a rozlohou najväčšie cintoríny na Slovensku. Na cintoríne sú pochovaní významní občania mesta. Ako prvý rabin (kňaz) Jakob Spira, ktorého ostatky boli na tomto cintoríne uložené v roku 1873. Posledným rabínom v Humennom bol Chajim Arje, ktorý bol v roku 1942 deportovaný a do Humenného sa už nikdy nevrátil. K významným rodinám pochovaným na tomto cintoríne patria aj rodiny Stern, Jozefovič, Guttman a mnohé iné významné rodiny (20.7.2022, <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Narodne-kulturne-pamiatky/Zidovsky-cintorin-v-Humennom/>).

Zoznam národných kultúrnych pamiatok na sledovanom území nachádzajúcich sa v Registri hnutelných národných kultúrnych pamiatok je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Ďalšie kultúrne pamiatky v meste Humenné					
Katastrálne územie	Unifikovaný názov NNKP	Zaužívaný názov NNKP	Vznik	Prevládajúci sloh	Vlastnícka forma
Humenné	KAŠTIEL S AREÁLOM	kaštieľ s areálom	1619-1676 90.r.17.st.	novobarok prírodno-krajinársky	Vyšší územný Celok, Samospráva
Humenné	KLÁŠTOR FRANTIŠKÁNOV	františkánsky kláštor	14.-15.st.	gotika	Vlastníctvo cirkvi
Humenné	POMNÍK	pomník padlým v I. sv. v.	1.pol.20.st.	moderna	Samospráva
Humenné	KALVÁRIA	Kalvária	19./20.st.		Vlastníctvo cirkvi
Humenné	CINTORÍN ŽIDOVSKÝ	židovský cintorín	2.pol.18.st.	historizmus	Vlastníctvo cirkvi

Zdroj: MsÚ Humenné, 2022

Štatistiky

Celkové využívanie klasických kultúrnych statkov monitoring meria frekvenciami návštev a nákupov počas roka. Z hľadiska využívania kultúrnych hodnôt sú na prvých dvoch miestach literatúra a film. Knihu si raz za mesiac kúpilo vo všetkých sledovaných rokoch 7,8 % obyvateľov, raz za pol roka teser 30 % obyvateľov a raz za rok viac ako 40 % obyvateľov. Návštevnosť filmových predstavení býva vyrovnaná; mierne vzrastá. Výsledky monitorovania poukazujú aj na dlhodobý vyrovnaný záujem o divadelné predstavenia. Počet pravidelných návštevníkov, ktorí navštevujú divadlo raz za mesiac, ale aj počet tých, ktorí navštívili divadlo raz za pol roka, je dlhodobý stabilný. Systematicky rastie návštevnosť koncertov vážnej a populárnej hudby. Existuje aj málopočetná skupina pravidelných návštevníkov (3 - 4 % respondentov), ktorí navštevujú koncerty každý mesiac. Pritom sa dlhodobo zvyšuje počet tých, ktorí navštívili koncert raz za pol roka alebo jedenkrát za rok. Je to zrejme vyvolané rastúcim záujmom o koncerty populárnej a alternatívnej hudby. Segment prezentovania zbierok a ochrany kultúrneho dedičstva v monitoringoch reprezentujú výtvarné a iné umenia. Ľudové a tradičné umenie a múzejníctvo. V tomto segmente u nás prevažujú príležitostné a sezónne formy spotreby, ktoré možno v monitoringu posudzovať len množstvom návštev za rok. Návšteva folklórnych podujatí a múzeí je okrem toho pre väčšinu našich občanov charakteristickou dovolenkovou kultúrnou aktivitou, ktorá priamo súvisí s dynamikou cestovného ruchu (12.6.2012, <http://www.nocka.sk/uploads/fd/c5/fdc56b5295544adb7e3625632921405f/4-monitoring-vysledkov-kp-2005-2008-no6-7-2009.pdf>).

Trendy

Komplex opatrení na podporu súkromnej voľby domácností by mal v budúcnosti: stimulovať lepšie „previazanie“ súkromných výdavkov domácností s verejnými zdrojmi podpory kultúry. Určitá časť tejto podpory kultúrnych zariadení ponúkajúca svoje aktivity pre verejnosť musí byť variabilná, závislá od toho, či vyvolala odozvu, ktorá sa prejavuje vo veľkosti návštevnosti ap. Akými metódami to prepočítať je iná otázka: či u divadiel napr. podľa počtu obsadenosti ponúkaných miest, počtu repríz ap. Pokračovať by sa malo sofistikovanejšie s experimentom „kultúrnych poukazov“ zefektívniť systém dlhodobiejšieho viazania subjektu stimulovaného trhového dopytu (cieľových skupín súčasných i budúcich „spotrebiteľov“ kultúry so stimulovanou trhovou ponukou kultúrnych inštitúcií rozšíriť systém permanentiek rozšíriť systém kultúrnych poukazov aj pre zamestnancov súkromných a verejných inštitúcií (a dotáciami ich kryť zo sociálneho fondu a u firm aj z iných zdrojov) uplatňovať bonusové body na cenu vstupenky, za ktoré návštevník po určitom počte dostane bezplatnú (alebo výrazne zľavnenú) vstupenku last minute zľavy na očakávanú nevyužitú ponuku zaviesť výrazne diferencované ceny na dopoludňajšie a popoludňajšie predstavenia (s prioritou pre dôchodcov a deti aj so sprievodom) zlepšiť využívanie stykov s podnikovým svetom ekonomiky pri podpore ich firemnej identity aj návštevou kultúrnych zariadení podporiť „umelecké školenie“ detí mimo školy ako budúcich aktívnych subjektov trhového dopytu zavedením odpočítateľnej položky z daňového základu domácnosti za tieto výdavky radikálne zlepšiť celý systém marketingu verejných kultúrnych inštitúcií (vo väzbe na odporúčanie č. 1 a č. 3) radikálne zlepšiť strategický manažment kultúrnych inštitúcií (v prepojení na prognózovanie ich vývoja, na manažment rizika podmienok ich ekonomického vývoja atď.) významne zlepšiť systém školskej a mimoškolskej výchovy mládeže ku kultúre (12.6.2012, <http://www.nocka.sk/uploads/fd/c5/fdc56b5295544adb7e3625632921405f/4-monitoring-vysledkov-kp-2005-2008-no6-7-2009.pdf>).

Prognóza cieľovej skupiny

Veková skupina 30 – 44

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 30-44											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
30-34	2383	2324	2264	2205	2146	2087	2027	1968	1909	1850	1790
35-39	2436	2388	2340	2292	2245	2197	2149	2101	2053	2006	1958
40-44	2733	2754	2776	2798	2819	2841	2863	2884	2906	2928	2949
30-34 - pr. Index				0,972	% nárast – 30-34						-24,885
35-39 - pr. Index				0,978	% nárast – 35-39						-19,622
40-44 - pr. Index				1,008	% nárast – 40-44						7,903
Abs. nárast											-855
% z celkového počtu obyvateľov - 2022											23,798
% z celkového počtu obyvateľov - 2032											22,542

Vekové skupiny od 30 do 44 rokov predpokladajú heterogénny vývoj. V skupine od 30 – 34 sa predpokladá pokles o 24,885 %. Nárast sa predpokladá v skupine od 40 – 44 rokov. Tieto skupiny obyvateľov sú spotrebiteľmi bežných komunálnych služieb. Nižšie vekové skupiny tiež preferujú možnosti aktívneho trávenia voľného času. V absolútnom vyjadrení by mal počet obyvateľov v tejto vekovej skupine klesnúť o 855. Kým v roku 2022 sa predpokladá celkový podiel na 23,798 %, do roku 2032 by tento podiel mal klesnúť na 22,542 %.

Veková skupina 60 –

Predpokladaný počet obyvateľov vo vekovej skupine 60 +											
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
60-64	2428	2445	2463	2480	2497	2515	2532	2549	2567	2584	2601
65-69	2377	2469	2560	2652	2743	2834	2926	3017	3109	3200	3292
70-74	1669	1722	1735	1746	1779	1803	1828	1852	1876	1901	1925
75-79	955	976	996	1017	1038	1059	1080	1100	1121	1142	1163
80-84	638	659	681	703	724	746	768	789	811	833	854
85-89	282	286	290	293	297	301	304	308	312	316	319
90-94	90	93	97	100	104	107	111	114	118	121	125
95-99	26	28	30	31	32	34	35	37	38	40	41
100-104	0	0	1	1	1	3	3	3	2	2	2
105-109	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
60+ – pr. Index				1,020	% nárast – 60+						21,949
Abs. nárast											1858
% z celkového počtu obyvateľov - 2021											26,675
% z celkového počtu obyvateľov - 2031											34,747

Celkový nárast v seniorskej kategórii sa predpokladá až vo výške 21,949 %. Celkový podiel obyvateľstva po 60 roku by mal stúpnuť na 34,747 %. V absolútnom vyjadrení by malo ísť o - 1858 obyvateľov. Pre túto skupinu obyvateľov mesto už v súčasnosti zabezpečuje dobrú ponuku sociálnych služieb.

2.15. UBYTOVACIE ZARIADENIA

Najvýznamnejšími ubytovacími zariadeniami v Humennom:

Hotel Karpatia****

Hotel sa nachádza blízko železničnej a autobusovej stanice v bezprostrednej blízkosti parku s vonkajším detským ihriskom. Ubytovanie ponúka v 45 jednoposteľových a dvojposteľových izbách typu Standard, Deluxe a apartmánach typu Executive a Business pre 80 hostí. Hotel je vhodný aj pre rôzne rodinné oslavy, stužkové, svadby a iné podujatia podobného charakteru.

Milénium café & Penzión

Penzión ponúka ubytovanie pre podnikateľov, obchodných cestujúcich, turistov a občanov mesta. K dispozícii je reštaurácia s vonkajšou terasou a parkovisko.

Ali Baba Hotel & SPA***

Hotel Ali Baba sa nachádza v centre Humenného v bezprostrednej blízkosti pešej zóny. Ponúka ubytovanie v 90-tich izbách a 30-tich apartmánoch. Hotel je zariadený v elegantnom a modernom štýle s vlastným bezplatným parkovaním. K dispozícii sú fitness centrum, wellness, masáže a bezplatné wifi pripojenie. V hoteli sa nachádza aj reštaurácia. Svojou kapacitou je vhodný aj pre konferencie, kongresy, svadby, bankety a iné.

Apartmány & Bunker Pub Humenné

Celoročné nonstop ubytovanie v nových apartmánoch s kapacitou 30 lôžok. Každý apartmán disponuje plne vybavenou kuchyňou a je zariadený s dôrazom na pohodlie a kvalitný odpočinok. Súčasťou komplexu je aj Bunker Pub, ktorý zároveň slúži ako recepcia a je zárukou príjemného večerného posedenia pri širokej škále alkoholických a nealkoholických nápojov. V bezprostrednej blízkosti apartmánov sa nachádza pešia zóna s renesančným kaštieľom, reštaurácie, lahôdky so širokým raňajkovým a obedovým menu a obchod s potravinami (19.8.2022, <https://visithumenne.sk/sk/hotely-ubytovacie-sluzby/>).

Firma/prevádzkovateľ Adresa	Ubytovacie zariadenie/prevádzka Adresa
KAISAR, s.r.o. - Planekova 1209/1, 851 01 Bratislava-Petržalka	Hotel Ali baba - Námestie Slobody 51, 066 01 Humenné
AV + SV, s.r.o. - Kukorelliho 1499/24, Humenné	BUNKER Pub Humenné - Kukorelliho 1503/42, 066 01 Humenné
MS systém s.r.o. - Sv. Ladislava 9, Košice	Hotel Karpatia - Čsl.armády 26, 066 01 Humenné
Anna Volochová - ASTON, Laborecká 81, 066 01 Humenné	Penzion Aston - Laborecká 2531/81, 066 01 Humenné
	Humenné Slovakia, Apartment with balcony 45m2 – Laborecká 7, 066 01 Humenné
Hotelová akadémia - Štefánikova 28, Humenné	Hotelová akadémia - Štefánikova 2933/28, 066 01 Humenné
MURGES s.r.o. – Štefánikova 5308/39, Humenné	Penzión Milenium cafe – Štefánikova 5308/39, 066 01 Humenné
	Ubytovanie Rubin – Starinská 2128/9, 066 01 Humenné
InterStyle Group, s.r.o. – Puškinova 1721/18, 066 01 Humenné	Extrém biznis klub – Námestie Slobody 2558/65, 066 01 Humenné
ROVAL s.r.o. Štefánikova 1525, Humenné	PENZIÓŇ PROXIMA - ul. Štefánikova , 066 01 Humenné
1. Humenská a.s. – kukorelliho 1501/34, 066 01 Humenné	1. Humenská a.s. – Kukorelliho 1501/34, 066 01 Humenné
Zariadenie MERRYS/Reštaurácia - Ptíče 154, 067 41 Ptíče	Zariadenie MERRYS/Reštaurácia - Ptíče 154, 067 41 Ptíče
	Ranč Frodo - Topoľovka 291, 067 45 Topoľovka
Beáta Račková- BERA - Brestovská 5212/116 066 01 Humenné Lackovce	Areál Pohody - Penzión u Račka, Brestov 824, 066 01 Humenné
PhDr. Viktor Majický – Jazero L.A. – Lackovce 7, 066 01 Humenné	Jazero L.A. – Lackovce 7, 066 01 Humenné
Zdroj: MsÚ Humenné	

2.16. STRAVOVACIE A REŠTAURAČNÉ SLUŽBY

Na území mesta Humenné sú zastúpené viaceré stravovacie zariadenia typu reštaurácia, jedáleň, pohostinstvo a pod.:

Stravovacie zariadenie/prevádzka, Adresa

Appettito – Mierová 1973/79, 06601 Humenné	Hostinec Valaškovce – 7, Čapajevova 1052/1, 066 01 Humenné
Annam Ázijská Reštaurácia – 26. novembra 5, 066 01 Humenné	Hotel Ali baba – Námestie Slobody 51, 066 01 Humenné
Bergamo Restaurant – Gorkého 1555/1, 066 01 Humenné	Hotel Karpatia – Reštaurácia Mozaika – Čsl.armády 26, 066 01 Humenné
Bistro Atlantik – Mierová 35, 066 01 Humenné	Hotelová akadémia – Reštaurácia Siesta – Štefánikova 2933/28, 066 01 Humenné
Bistro na Bráne- Tolstého 102/3, 066 01 Humenné	Christian winebar & restaurant – Kukorelliho 60, 066 01 Humenné
Bon Bon chocolateria & caffe – Námestie Slobody 14/35, 066 01 Humenné	Ján Valovčík – JAVAl – Veľopolie 113, 067 31 Veľopolie
Bowling Club K-P 12 – SNP 44, 066 01 Humenné	Kaviareň Hviezda – Štefánikova 1524/27, 066 01 Humenné
Bufet LDCH – Komenského 2325/6, 066 01 Humenné	Jedáleň u Poľovníka – Štefánikova 1550, 066 01 Humenné
BUNKER Pub Humenné	Jedáleň Stanley – Osloboditeľov 1631/114, 066 01 Humenné
Casa Italia Humenné – Námestie Slobody 1728/54, 066 01 Humenné	KEBAB LACI – Hviezdoslavova 3, 066 01 Humenné
Eiffelko – detské ihrisko – OC Avenue, Štefánikova 6295/16, 066 01 Humenné	Koliba Hubková – Hubková RO Hubková, 066 01 Humenné
Gastro – Centrum	La Creperie – Palacinkáreň u Priateľov – Námestie Slobody 12/23, 066 01 Humenné
GAŠTANKA s.r.o. – Reštaurácia Gaštanka – Gaštanová 2035/165, 066 01 Humenné	Lahôdky LAVERNA – Staničná 6166, 066 01 Humenné
Gurmano – Štefánikova 6295/16, 066 01 Humenné	Marek Gaľ Gastrogál – Puškinova 1716/9, 066 01 Humenné
Hokejka Pub – SNP 2, 066 01 Humenné	

Mestská piváreň K-P 12 – Námestie Slobody 22, 066 01 Humenné
Modrý Kocúr – Námestie Slobody 61, 066 01 Humenné
Off Road Pub – Mierová 5216, 066 01 Humenné
Penzion Aston – Laborecká 2531/81, 066 01 Humenné
Penzión Milenium cafe – Štefánikova 5308/39, 066 01 Humenné
PERRUN pub & restaurant – SNP 3, 066 01 Humenné
Piváreň Predná Hora – Ševčenkova 1659/1, 066 01 Humenné
Pizza Bowling – Laborecká 1968, 066 01 Humenné
Pizza Pronto – Chemlonská 1, 066 01 Humenné
Pizza La Scala – SNP 44, 066 01 Humenné
Pivovar U medveďa – Námestie Slobody 70, 066 01 Humenné
Plzenská reštaurácia a piváreň – Humenné – Osloboditeľov 1580/12, 066 01 Humenné
Premier Restaurant – Chemlonská 1552, 066 01 Humenné
Radana – Jedáleň – Mierová 34, 066 01 Humenné
66 BURGER – Hviezdoslavova 1419/10, 066 01 Humenné
Rava vegan & vegetarian bistro Humenné – Námestie Slobody 66, 066 01 Humenné
Reštaurácia De Gusta – Námestie Slobody 23, 066 01 Humenné

Reštaurácia Dukla – Námestie Slobody, 066 01 Humenné
Reštaurácia Jednota – Laborecká 17, 066 01 Humenné
Reštaurácia Lizard – Mierová 91, 066 01 Humenné
Reštaurácia u Švejka – Staničná 4979, 066 01 Humenné
Reštaurácia Slovakia – Gorkého 1555, 066 01 Humenné
Reštaurácia Starina – Starinská 2272, 066 01 Humenné
Reštaurácia Šport – Chemlonská 1, 066 01 Humenné
Reštaurácia Zero – Štefánikova 1549, 066 01 Humenné
River Pub Humenné – Jasenovská 1114/1, 066 01 Humenné
Rýchle občerstvenie – Nimcová Božena – Laborecká 1851/7, 066 01 Humenné
Staničná reštaurácia Humenné – Staničná 1490, 066 01 Humenné
StarDrive – Štefánikova 27, 066 01 Humenné
Šariš Pub Humenné – Mierová 1908/56, 066 01 Humenné
TAUMI restaurant – 066 01 Humenné
Areál Pohody – Penzión u Račka, Brestov 824, 066 01 Humenné
Jazero L.A. – Lackovce 7, 066 01 Humenné
Reštaurácia pod hradom Brekov – Brekov 332, Humenné

2.17. CESTOVNÝ RUCH

Mesto Humenné a jeho okolie má predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu, na národnej, ale aj prímestskej úrovni rekreácie. Rozvoj cestovného ruchu a turistiky je definovaný celkovou ponukou základných, ale aj doplnkových služieb skladaných do jedného integrovaného celku.

Humenné a pridružený región, patrí medzi relatívne atraktívne miesta na Slovensku vďaka svojej bohatej histórii či pestrým prírodným a kultúrnym bohatstvom v nadväznosti na okolité regióny - napr. Dolný Zemplín. Nachádza sa v severnej časti Slovenska v blízkosti styku hraníc dvoch ďalších štátov - Poľska a Ukrajiny v obklopení CHKO Vihorlat, CHKO Východné Karpaty a ostatných chránených území.

Vychádzajúc z potenciálu regiónu podľa rôznych foriem CR sú uvedené atrakcie, ktoré ponúka prírodný a kultúrno-historický potenciál, ale aj antropogénne prostredie týchto regiónov. Hlavné nosné formy CR sú:

Horská turistika

Horská turistika v tejto časti Slovenska sa viaže primárne na oblasť **Vihorlatu a Východných karpát**.

Vihorlat

Vihorlat je oficiálne turistom neprístupný. Nachádza sa na území Vojenského obvodu Valaškovce. Z uvedeného dôvodu na vrchol nevedie žiadna turistická značka. Oblasť vrchu patrí pod správu štátneho podniku Vojenské lesy a majetky SR, vrcholová časť sa nachádza v Národnej prírodnej rezervácii Vihorlat, s najvyšším 5. stupňom ochrany, kde neexistujú vyznačené turistické chodníky a akýkoľvek pohyb je tam nepovolený. Od 1. 7. 2012 bol zásluhou vtedajšieho ministra obrany Ľubomíra Galka prijatý zákon o sprístupnení vojenských lesov verejnosti[25] (naďalej však platí, že vstup do vojenských obvodov je zakázaný v čase, keď na jeho území prebiehajú vojenské cvičenia), začo mu michalovskí turisti z klubu Prvý michalovský klub slovenských turistov osadili na vrcholovom pylóne ďakovnú tabuľu. Zlegalizovať výstupy na Vihorlat sa však odvtedy nepodarilo. Oficiálne turistické chodníky vedú z Poruby pod Vihorlatom, Remetských Hámrov, Zemplínskych Hámrov a Morského oka len do sedla Poľana pod Vihorlatom (940 m n. m.), po hranicu vojenského obvodu. Z Poľany pod Vihorlatom sa vystupuje na Vihorlat po zreteľne vyšliapanom, no neoficiálne vyznačenom lesnom chodníku cez územie vojenského obvodu a cez spomínanú národnú prírodnú rezerváciu, kde platí prísny zákaz vstupu. Výstup spomínaným chodníkom trvá cca 20 minút. Vojenské lesy a majetky SR (VLM SR), š. p., Odštepny závod Kamenica nad Cirochou ako správca lesov na území a mimo územia vojenského obvodu nesúhlasí s vyznačovaním turistických chodníkov na spravovanom území. Podoba neoficiálnej červenej značky pozostávajúca z červeného (vodiaceho) a bieleho pásu, namaľovaného na kmeni stromu. Na vrchol je možné dostať sa čoraz častejšie využívaným hrebeňovým chodníkom zo západu od Kyjova vyznačeným neoficiálnou červenou značkou pozostávajúcou z červeného (vodiaceho) a bieleho pásu. Chodník začína nad obcou Porúbka na lesnej asfaltovej ceste spájajúcej spomínanú obec s oblasťou Vinianskeho jazera pri obci Vinné. Prechádza povedľa dvoch partizánskych bunkrov, cez Pirnagov vrch (644,0 m n. m.), Kyjov (821,1 m n. m.), Rozdielňu (784,7 m n. m.), Malý Peňažník (738,4 m n. m.) a vrchol Vihorlatu. Kedysi viedol na vrchol Vihorlatu turistický chodník z obce Jovsa, vyznačený oficiálnou modrú turistickú značkou modrou turistickou značkou. Kvôli uzávere vojenského územia na základe legislatívnych zmien bol od 1. 7. 2006 Ministerstvom obrany Slovenskej republiky Obvodným úradom Vojenského obvodu Valaškovce zrušený a dnes už neexistuje. Najľahší je výstup z obce Kamienka po nevyznačených lesných cestách s prevýšením 848 metrov.

Legálne možnosti výstupu

Hromadné akcie, ktoré ponúkajú legálnu možnosť výstupu na Vihorlat, majú vybavenú výnimku zo zákazu vstupu sú pre turistov možným spôsobom zdolania jeho vrcholu, kedy sa neporušuje zákon. Medzi najstaršiu takúto akciu, ktorá sa koná každý rok v máji patrí Pod' na Podhorod'. Táto známa turistická akcia, organizovaná turistickým klubom LOKO Humenné sa koná od roku 1986. Prechádza sa pri nej celý hlavný hrebeň Vihorlatských vrchov v dĺžke cca 50 km s výstupom na vrch Vihorlat, ide o viacdňovú akciu s prenocovaním v lese. 5. júla v sviatok svätého Cyrila a svätého Metoda vyvážajú turistov z obce Zemplínske Hámre autobusy pod Vihorlat, pešo potom vystúpia na jeho vrchol. Akcia nesie názov Cyrilo-metodský výstup na Vihorlat a organizuje ju obec Zemplínske Hámre a Turistický oddiel TJ Vihorlat Zemplínske Hámre. Na akcii nechýba svätá omša v sedle Poľana pod Vihorlatom so začiatkom o 12. hodine. 1. septembra, v Deň Ústavy Slovenskej republiky sa každoročne stretávajú turisti na vrchole Vihorlatu v rámci akcie Hviezdicový turistický výstup na Vihorlat organizovanej občianskym združením Návraty a miestnou organizáciou Slovenskej národnej strany (SNS) Kamenica nad Cirochou. Na akcii nechýba slávnostný príhovor predstaviteľa SNS so začiatkom o 12. hodine (20.8.2022, [https://sk.wikipedia.org/wiki/Vihorlat_\(vrch\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Vihorlat_(vrch))).

CHKO Východné Karpaty

Oblasť sa vyznačuje bohatými lesmi, ktoré sú hlavným ekostabilizačným prvkom krajiny a vhodným prostredím pre rastlinstvo a živočíšstvo viazané na lesné prostredie. V jej maloplošných chránených územiach sú ešte zachované prirodzené jedľové bučiny situované na flyšových svahoch Laboreckej vrchoviny. V ich bohatom bylinnom kryte sa vyskytuje kostrava horská, ostružina srstnatá, lipkavec marinkový. Cenné sú slatinorašelinné fytocenózy s významným zastúpením rašeliníkov, pápermika pošvatého, kýchavice Lobelovou, bezkolencom belasým. Z východokarpatských druhov sa tu vyskytuje mliečnik Soják. Pôvodné lesné porasty sú zároveň vhodným prostredím pre chránené a ohrozené živočíchy, z ktorých tu žije napríklad vlk dravý, rys ostrovid, medveď hnedý, vydra riečna, sova dlhohostá, bocian čierny a ďalšie druhy. Územie je budované flyšovými súvrstviami, najmä ílovcami a pieskovecami (19.8.2022, <http://chkovychodnekarpaty.soprs.sk/>).

Územie Chránenej krajiny oblasti (CHKO) Východné Karpaty je popretkávané sieťou turistických chodníkov z ktorých ma pre pešiu turistiku najväčší význam hrebeňový červený značkovaný turistický chodník medzi Slovenskou republikou a Poľskou republikou, spájajúci východné a západné hraničné body územia CHKO v celkovej dĺžke cca 65 km. Chodník začína na území CHKO vo východnej časti v k. ú. Osadné (na východ smeruje do Národného parku Poloniny) a jeho trasa pokračuje hrebeňovou časťou celým územím CHKO v nadmorskej výške cca 700 až 900 m n.m. Územie CHKO opúšťa v k. ú. obce Roztoky a následne pokračuje hrebeňovou časťou do západnejších území Slovenska. Na tento turistický chodník sa v rámci jednotlivých katastrov napájajú ďalšie značkované turistické chodníky v celkovej dĺžke cca 56 km, účelové, poľné a lesné cesty, ako aj zväznice s východiskovými bodmi v intravilánoch jednotlivých obcí nachádzajúcich sa na území CHKO alebo hraničiacimi s územím CHKO.

Systematické sledovanie návštevnosti z pohľadu turizmu a rekreácie sa na území CHKO Východné Karpaty nikdy nerealizovalo a početnosť v tomto smere sa môže určiť iba odhadom. Najväčšia početnosť návštevníkov CHKO Východné Karpaty je v oblasti hraničného priestoru s Poľskou republikou Vyšný Komárnik-Barwinek. Turisti, ktorí prechádzajú v oboch smeroch sa väčšinou zastavujú pri vojenských objektoch a pamätníku v rámci ochranného pásma národnej kultúrnej pamiatky (NKP) Dukelské bojisko – Pamätník čsl. armády. Potom sú to aj aktívni turisti, ktorí prechádzajú Slovenskú republiku po stopách Slovenského národného povstania a v rámci toho navštevujú aj územie CHKO Východné Karpaty v katastrálnom území obcí do neho spadajúcich (19.8.2022, <http://chkovychodnekarpaty.soprs.sk/navstevnici/680-2/turisticke-chodniky/>).

Poznávací turizmus - historické dedičstvo

Do časti poznávací turizmus - historické dedičstvo sú zaradené hlavné pamiatky, ktoré sa nachádzajú v historickom centre **mesta Humenné** a jeho mestských častiach a okolitých obciach. Pamiatky sú určené pre návštevníkov všetkých vekových kategórií, ktorí majú záujem o históriu a spoznávanie kultúrneho dedičstva. V budúcnosti je potrebné ich v **rámci integrovaného prístupu** zahrnúť celkovej ponuky cestovného ruchu dopĺňajúcu hlavné cieľové atraktivity regiónu **Horného Zemplína**. Tieto atraktivity sú samostatne popísané v časti verejných služieb - kultúra.

V Humennom a okolitých obciach sa nachádza množstvo miest, kde sa minulosť spája so súčasnosťou. Význam niektorých z pamiatok prekračuje hranice Slovenska a právom pútajú záujem návštevníkov mesta.

V meste Humenné sa nachádzajú viaceré kultúrne, historické, spoločenské a architektonicky významnými pamiatky či prírodné zvláštnosti. Renesančný kaštieľ s rozsiahlym parkom, gotický kostol, chrámy postavené v barokovom, neogotickom a neoklasicistickom slohu, skanzen ľudovej architektúry s dreveným kostolíkom sa radia nepochybné medzi najväčšie turistické lákadlá. Nemenej dôležité sú však aj iné neobvyčajné miesta, ktoré neďaleký región návštevníkom ponúka.

Medzi vyhľadávané turistické atrakcie patria zrúcaniny stredovekých hradov, ktoré ležia v bezprostrednej blízkosti mesta. Hrad Jasenov pravdepodobne postavený v 13. storočí je známy aj vďaka faktu, že na ňom Drugethovi v 16. storočí razili falošné peniaze. Štefan Zápoľský bol zase istý čas kastelánom hradu Brekov, ktorý pochádza z prelomu 13. a 14. storočia. V susedstve UMR možno nájsť zrúcaniny hradov Čičva a Vinné.

Raritou je nevšedný kovový most na rieke Laborec, ktorý začiatkom 20. storočia dala vybudovať Zemplínka župa. Technológiou pripomína stavbu Eiffelovej veže. Ďalšou kuriozitou je socha dobrého vojaka Švejka umiestnená na hlavnej železničnej stanici. Skulptúra pripomína známu literárnu postavu z románu českého spisovateľa Jaroslava Haška. Fanúšikovia predlohy môžu dokonca absolvovať výlet po stopách Švejka. Cesta vedie z Humenného po obnovenej železničnej trase do poľského mesta Sanok (10.8.2022, <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Tipy-na-vylety/Vylety-do-okolia/>).

Renesančný kaštieľ

Prvá písomná zmienka o humenskom kaštieli – hrade je z roku 1449, ktorá zachytáva pobyt bratríckych vojsk v Humennom. Je však pravdepodobné, že už na prelome 13. a 14. storočia stál na tomto mieste „hrad“ – sídlo mocných zemepánov – Drugethovcov, ktorí vlastnili Humenné a okolie i neďaleké hrady. Stredoveké humenské hradné sídlo bolo v tom čase jednoduchou blokovou stavbou obohrnané vodnou priekopou napájanou vodou z Kudlovského potoka a s padacím vstupným mostom na južnej strane. V roku 1619 stredoveký vodný hrad vyhorel počas búrlivých šľachtických povstaní, a tým sa začína nové stavebné obdobie. Na jeho základoch dali Drugethovci, konkrétne Gabriel Drugeth postaviť veľký reprezentačný kaštieľ. Výstavba trvala niekoľko rokov a mnohé zaujímavosti nám prezrádzajú dochované listiny z rokov 1641 – 1661. Murár Krištof dostal 130 forintov a 30 grošov, okožovanie chodieb stálo 30 forintov, na pokrytie polovice kaštieľa dali vyrobiť 150 tisíc šindľov čo stálo 235 forintov atď. Postupne vznikala veľká budova štvorcového pôdorysu s ústredným dvorom a mohutnými štvorcovými nárožnými vežami, ktoré zaručovali bezpečnosť. Ako spomienka na stredoveký hrad ostal zachovaný padací most pri vstupe do kaštieľa. Strecha bola ukončená atikou, ako nám to dokladá zobrazenie kaštieľa z roku 1861. Kaštieľ v Humennom sa tak zaradil medzi renesančné stavby z konca 16. a začiatku 17. storočia na Slovensku. Po smrti Žigmunda Drugetha si kaštieľ rozdelili jeho dve dcéry, Juliana Terézia a Klára. Vtedy sa mení aj vzhľad kaštieľa. Polovicu kaštieľa prebudovali a zakryli kopulovitou strechou. V 2. polovici 18. storočia sa opäť zmenil vzhľad kaštieľa, dostal podobu barokových stavieb. Najmenej podľa hla prestavby budova. V strede priečelia vznikol veľký barokový rizalit ukončený zvlínenou krivkou, atiku nahradili kopulovitou strechou s manzardami, na nádvorí zamurovali arkády a po južnej strane postavili veľký balkón prístupný iba z reprezentačných miestností prvého poschodia. V interiéroch nastali väčšie zmeny. Niekoľko miestností na prízemí bolo vyzdobených nástennými iluzívnymi maľbami, dodnes sa nám zachovali dotvorené štukovanou výzdobou stropov a všetky dostali drevené obloženie – v dámskom kridle bielo-zlato-zelené, v pánskom tmavé dubové. Iniciátormi týchto zmien boli Csákyovci. Posledná úprava kaštieľa pochádza z 2. polovice 19. storočia a zasiahla iba interiér. Centrálne umiestnená veľká knižnica bola upravená dreveným obložením spolu s kazetovým stropom. Do reprezentačných miestností južného krídla boli vstavané mohutné krby a reprezentačné schodište obohatila náročná stropná štukatúra. Autorom tejto prestavby bol Alexander Andrassy, ktorý zriadil okolo kaštieľa aj pekný park, vpredu francúzsky a smerom na východ anglický spolu s rybníkom. Po druhej svetovej vojne v roku 1946 zhorela strecha na kaštieli a stavba bola poškodená. S rekonštrukčnými prácami sa začalo v roku 1964 a do používania bol kaštieľ odovzdaný v roku 1972. Kaštieľ je významnou dominantou v centre mesta Humenné a dnes je sídlom Vihorlatského múzea. Jeho návštevníci si môžu prezrieť v jeho priestoroch umelecko-historickú expozíciu dobových interiérov, ktorá predstavuje bývanie šľachty od renesancie po začiatok 20. storočia, prírodovednú expozíciu, príležitostné výstavy poriadané v priestoroch galérie, či stálu výstavu, ako jedinú na Slovensku venovanú dejinám Rómov na Slovensku a pre návštevníkom koncertov vážnej hudby je k dispozícii koncertná sieň. Od roku 1963 je vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku a obklopený je Parkom mieru. V ňom sa nachádza vzácny strom ginko, ktorý je vedený v katalógu chránených stromov (10.8.2022, <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Narodne-kulturne-pamiatky/Renesancny-kaستiel/>).

Rímskokatolícky kostol Všetkých svätých

Rímskokatolícky kostol Všetkých svätých – národná kultúrna pamiatka je významnou sakrálnou stavbou, ktorá sa nachádza v centre mesta Humenné. Bývalý františkánsky kláštor, dnes farský rímskokatolícky kostol, je najvýchodnejšie položená gotická stavba v Európe mimo tehlovej gotiky. Súčasťou výzdoby kostola sú vitrážové okná akademického maliara Mikuláša Klimčáka, rodáka z Humenného. V kostole sú umiestnené i telesné pozostatky svätého Bonifáca, ktoré dostal humenský pán Žigmund II. Drugeth do daru od pápeža v roku 1677. Kláštor je pripojený ku kostolu na severnej strane a vytvára s ním jednotný celok. Podľa použitých stavebných hmôt možno kláštor považovať za starší, nakoľko tento typ kláštorných stavieb sa nám uchováva v priebehu niekoľko storočí. Celé vnútorné zariadenie je pseudogotické a vzniklo v druhej polovici 19. storočia. Tri zaujímavé obrazy sú umiestnené v kláštornej chodbe vedúcej do sakristie. Dva obrazy sú z 18. storočia a obraz Panny Márie je datovaný od r. 1660. Z historických dokumentov sa dozvedáme, že už v 13. storočí v Humennom existovala kostol i fara, no neboli situované v priestoroch dnešného kostola. V r. 1669 v strede mesta postavili nový kostol. Ten sa však v r. 1787 stal obeťou veľkého požiaru. Tento františkánsky kostol bol vybudovaný v 15. storočí k úcte sv. Bonifáca – mučeníka. Relikvie nebohého prechovávali v bočnej kaplnke sv. Jána Nepomuckého v sklenenej vitríne (10.8.2022, <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Narodne-kulturne-pamiatky/Rimskokatolícky-kostol-Vsetkych-svatych/>).

Kalvária

Už v roku 1758 bol postavený na prázdnych svahoch v severnej časti nad mestom malý kalvársky kostol so šiestimi kaplnkami. O 140 rokov neskôr, keď sa kostol nachádzal v dezolátnom stave, na jeho mieste postavili v klasicistickom slohu v roku 1891 nový Kostol Panny Márie Sedembolestnej aj ďalšie kaplnky, ktoré boli dostavané v rokoch 1911 – 1912, keď bola vykonaná celá oprava kostola, starých kaplniek a postavenie nových. Tým humenská Kalvária získala spolu 13 murovaných kaplniek, ktoré znázorňujú jednotlivé zastavenia s výjavmi Krížovej cesty prostredníctvom kovových reliéfov. Samotný kalvársky kostol je štrnástym zastavením, nakoľko je v ňom umiestnený Boží hrob. Kalvária spolu s kaplnkami je od roku 1997 národnou kultúrnou pamiatkou (10.8.2022, <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Narodne-kulturne-pamiatky/Kalvaria/>).

Hrad Brekov (zrúcanina hradu)

Ani zub času neubral na pôsobivosti a turistickej atraktivite ruinám stredovekého hradu Brekov. Je ho možné ľahko sledovať pri ceste medzi Strážskym a Humenným. Bol vybudovaný v stredoveku ako strážny hrad spolu s inými blízkymi zemplínskymi hradmi Jasenov, Vinné a Čičava na hradnom kopci.

Dnešnú podobu získal hrad v roku 1575 za Mikuláša Drugheta, keď sa vystavalo prvé predhradie, vstupná veža so štvorcovým pôdorysom a rozšírilo sa opevnenie pred druhou bránou v nádvorí. Pôvodný hrad tvorili dve nádvorie. Horné nádvorie zabezpečovala veža paláca, na druhej strane sa nachádzala kaplnka. Na druhom nádvorí stála vstupná veža. Poslednú stavebnú etapu predstavuje obnova hradu po roku 1644. Hrad bol obývaný ešte v roku 1698, o krátky čas však spustol celkom. K zrúcaninám hradu vedie náučný chodník z obce Brekov. Z hradného vrchu je pekný výhľad na Humenné, Strážske a chrbát Krivoštianky (549 m), ktorý vystupuje nad protihľým brehom Laborca.

Hrad Jasenov (zrúcanina hradu)

Zrúcanina hradu na zalesnenom chrbte Humenských vrchov na juh od Humenného. Hrad postavili v 13.storočí po vpáde Tatárov. Pravdepodobne ho postavili Račkejovci. Drugethovia sa stali jeho majiteľmi po bitke pri Rozhanovciach (1312) a patril im až do 17.storočia. V roku 1644 obsadili hrad vojská Juraja Rakocziho, pri obliehaní ho ťažko poškodili a už neopravovali. V 18.storočí ho vlastnili Csákyovci a v 19.storočí Andrássyovci. Snahu o záchranu hradu prejavili začiatkom 20.storočia vtedajšie pamiatkové orgány. Niektoré múry zakon+79%2F201-5zervovali a malú časť objektu zastrešili.

Samotný hrad je bezpečný, niektoré časti sú slabo zastrešené, ale dá sa skryť pred nepriaznivým počasím. Pri skúmaní terénu, však treba si dávať pozor, pri odľahlejších častiach hradu sa kopec odrazu prudko zvažuje, môže dôjsť pri nepozornosti k úrazu.

Pred hradom sa nachádza ohnisko s výhľadom na Humenné, dnu v hradnom paláci je tiež viac menších ohnísk.

Prístup: Východiskovým bodom na výstup k ruinám hradu je blízka obec Jasenov. Na konci obce, tesne pod úpäťm vrchu, na ktorom je hrad postavený, je turistická tabuľa, popisujúca históriu hradu. Od tabule vedie k hradu chodník. V celej obci sa držíte modrej značky, vedie až na hrad. Výstup je náročnejší a trvá približne 1 hodinu.

K hradu je možné prísť aj zo Strážskeho-Krivoštianky po chrbte Krivoštianky (549m) asi za 2 hodiny.

Pobyt/rekreácia pri vode, vrátane termálnej

Do tejto časti sú zaradené príklady atrakcií, ktoré sú zamerané na pobyt alebo rekreáciu pri vode. Patria tu najmä tunajšie kúpaliská a prírodné / umelé vodné plochy. Cieľová skupina sú jednoduchí i viacdňoví rekreanti všetkých vekových skupín.

Kúpalisko Humenné

Letné kúpalisko sa nachádza v športovej zóne mesta Humenné, v blízkosti krytej plavárne. Počas letnej sezóny je jedným z najviac navštevovaných športových areálov v meste. Kapacita kúpaliska je 1000 návštevníkov. V areáli sa nachádza veľký plavecký bazén s rozlohou 50 x 22 metrov, nachádza sa tu aj úsek pre neplavcov, do ktorého ústi obľúbená atrakcia, 37m dlhý tobogan. Detský bazén je ozvláštnený vodnou atrakciou v tvare veľkej žaby. Čistota vody v bazénoch je prísne kontrolovaná. Jej teplota je príjemná a v letných horúčavách bezpochyby osvieži. Stravovacie zariadenie bufetového typu ponúka širokú škálu občerstvenia. Návštevníkom sú k dispozícii aj ihriská pre plážový volejbal, parkové basketbalové ihrisko a dva tenisové kurty. Deti majú možnosť hrať sa na detskom ihrisku s hojdačkami, preliezkami a kolotočmi. Parkovanie je umožnené priamo pri kúpalisku na vyhradených miestach (15.8.2022, <https://www.kamnavylet.sk/sk/atrakcia/kupalisko-humenne-humenne>).

RO Laborec

Táto rekreačná oblasť sa nachádza na rieke Laborec a ohraničuje ju starý most (resp. Hrádza) a Sninský železničný most. Uvedená oblasť ponúka možnosti oddychu pri rieke Laborec. V tejto časti sa nachádza požičovňa vodných bicyklov a člnov. Pre tých, ktorí v prírode chcú pobudnúť dlhšie a nepotrebnú pohodu hotelov a ubytovní, je tu k dispozícii aj požičovňa stanov a príslušenstva. Chodník na nábreží je miestom aj pre in-line korčuľárov. Pre tých, ktorí milujú dlhšie prechádzky je možné túto oblasť predĺžiť až po Lackovský most.

Uvedená oblasť je vhodná aj pre rybárčenie. Každoročne sa tu konajú preteky na regionálnej, národnej či medzinárodnej úrovni.

Rybníky Brestov

Súkromné rybníky sú súčasťou Areálu Pohody. Výmera vodnej plochy prvého rybníka je 1,6 ha, druhý rybník v kaskáde s výmerou 1,8 ha po rekonštrukcii. Obidva rybníky boli zarybnené v množstve cca 6 ton kaprovitých a dravých rýb v pomere 1:1, ako sú Sumec, Kapor, Štuka, Tolstolobik, Amur a Zubáč. Koncom roka 2018 bol spodný rybník dorybnený o cca 400 kg nových kusov Liscov a Kaprov. Súkromné rybníky v Areáli Pohody majú osvedčený chov s číslom 4/2018-520 a rozšírenú činnosť o lov rýb na udicu s následným predajom, prípadne s okamžitou konzumáciou (15.8.2022, <http://www.arealpohody.sk/rybniky/>).

Jazero L.A.

Jazero L.A. Lackovce sa nachádza v športovom rekreačnom areáli v obci Lackovce susediacej s mestom Humenné. Areál má celkovú rozlohu 4 ha, okrem rybníka je tu aj biokúpalisko. Návštevníci majú k dispozícii drevené altánky s grilmi, plážové volejbalové ihrisko a detské ihriská. Priestranný trávnik je určený na oddych, slnenie a športovanie.

Letný pobyt/rekreácia v lesnom/horskom prostredí

Aj v okolí mesta Humenné sú vytvorené dobré podmienky pre rozvoj rekreačného a aktívneho pobytu v lesnom/horskom prostredí – ide najmä o pešiu turistiku a cykloturistiku. Cyklotrasy sú vhodným spôsobom situované do prírody a využívajú existujúcu sieť lesných ciest, zväznic a chodníkov.

Okolie Humenného ponúka veľa možností na **pešiu turistiku**.

Humenné sa nachádza v severovýchodnej časti východného Slovenska, v juhozápadnej časti okresu Humenné, v údolí rieky Laborec.

Humenné sa nachádza v krásnej doline obklopenej z každej strany nádhernými lesmi. Kraj okolo Humenného ponúka množstvo možností na turistiku letnú aj zimnú, cykloturistiku ako aj kratšie, ale aj dlhšie prechádzky po okolí. Veľká časť katastrálneho územia sa nachádza na geomorfologickom celku Ondavská vrchovina, podcelku Humenské Podolie a časti Sokol.

Medzi najvyššie kóty patrí Sokol (405 m.n.m.), Petočová (378 m.n.m.) a Barančov (364 m.n.m.). Katastrálna hranica prebieha pozdĺž toku rieky Laborca smerom na východ vedľa kameňolomu v Jasenove a cez severnú časť Sokola, pokračuje údolím potoka Ptava a lomí sa neďaleko kóty Humenská ostro smerom na sever. Potom ide ponad lokalitu Čarnuška, pretína štátnu cestu, železničnú trať a sútok Laborca s Cirochou a prechádza ponad celú dolinu Hubkovú, až sa okolo kóty Petočová stočí na západ. Od lokality Vyšná Hubková smeruje neďaleko Humenského potoka na juh, pod Holou horou zmení prudko smer na západ a za potokom Lieskovec naberá pomerne plynule juhozápadný smer k Brekovskej bráne. Celý kataster uzatvára už len spojnica štátnej cesty a neďaleko tečúceho Laborca.

Humenné dáva veľké možnosti turistom na výlety do blízkeho ale aj vzdialeného okolia. Medzi najobľúbenejšie miesta na turistiku patrí oblasť RO Hubková a blízky vrch v NPR Humenský Sokol.

Ďalšie oblasti vhodné pre turistiku ktoré sa nachádzajú blízko Humenného sú:

Sninský kameň

Morské oko

Hrady: Jasenov, Brekov, Čičva, Vinné

Rybníky v Brestove a Volovej (18.7.2022, <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Tipy-na-vylety/Turistika/>).

Cykloturistika - región okresu Humenné poskytuje veľmi dobré podmienky na cykloturistiku. Nachádza sa tu množstvo cyklotrás s rôznym stupňom náročnosti, pričom sú navzájom pospájané a dajú sa rôzne kombinovať. Aj v rámci ďalšieho budovania cyklotrás je potrebné zohľadňovať integrovaný prístup. Bude potrebné ďalšie prepájanie samospáv a prírodných atraktivít regiónu a okolitých regiónov. Ide hlavne o prepojenie mesta na **Vihorlat a Východné Karpaty**. Dôležité je uplatniť integrovaný prístup aj vo vzťahu k regiónu **Dolný Zemplín a Šariš**.

Cyklotrasy

Okolie Humenného dáva bohaté možnosti využívať bicykel na turistiku a to aj pre menej náročných ako aj pre náročné až veľmi náročné trate. V súčasnosti najviac využívané trate pre cykloturistiku z Humenného ponúkajú utešené pohľady nielen na Humenné ale aj blízke a vzdialené okolie. Cykloturistom dávajú aj možnosť preveriť si svoje sily a schopnosti.

Trate:

C1: Humenné, Hažín n/C., Lackovce, Humenné (nenáročná trať – 7 km.)

C2: Humenné, Podskalka, Ptičie, Kamienka, Kamenica n/C., Humenné (trať s nenáročným prevýšením – 19 km)

C3: Humenné, Chlmec, hrad Jasenov, Jasenov, Humenné (trať s náročnejším prevýšením na hrad – 13 km)

C4: Humenné, Myslina, Gruzovce, Volovské rybníky, Brestov, Humenné (trať náročnejšia s viacerými prevýšeniami – 15 km)

C5: Humenné, Hažín n/C., Kamenica n/C., Dlhé n/C. – Trist, Humenné (trať náročnejšia, pomerne dlhá, výškovo však nenáročná – 36 km)

C6: Humenné, hrad – Brekov, Brekov, Humenné (trať s náročnejším prevýšením na hrad – 15 km)

C7: Humenné, Porúbka, Vinianský hrad, Vinné jazero, Humenné (náročná trať s viacerými prevýšeniami – 40 km)

C8: Humenné, Porúbka, jazero Vinné, Zemplínska Šírava, Jovsa, Remetské Hámre, Morské oko, Humenné (veľmi náročná trať pre zdatných cyklistov – 70 km) (18.7.2022, <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Tipy-na-vylety/Cykloturistika/>)

Po stopách dobrého vojaka Švejka

Ide o cyklotrasu na severovýchode Slovenska. Je to 52 km trať, ktorá začína v Laboreckom sedle neďaleko obce Palota a končí na železničnej stanici v **Humennom** pri soche dobrého vojaka Švejka. Nadväzuje na cyklotrasu z Poľska a kopíruje železničnú trať, ktorou

počas prvej svetovej vojny putovali frontové vojská podľa románu Jaroslava Haška. Počas putovania môžu turisti vidieť množstvo cintorínov padlých vojakov a množstvo drevených kostolíkov.

Cykloturistika v regióne Humenné

Okolie Laboreckej vrchoviny je bohaté na množstvo cykloturistických ciest a trás, lemovaných nádhernou prírodou. Cyklisti si môžu vybrať niekoľko rozmanitých a členitých trás, pri ktorých zdolávaní môžu obdivovať okolité malebné obce a ich každodenný život. Cyklotrasy vedú najmä po asfaltových cestách, no zdatnejší cyklisti si môžu vyskúšať aj náročnejšie trasy cez vedľajšie lesné cesty. Turista si môže vybrať hneď niekoľko trás. Vybrať sa môže z Udavského cez Vyšný Hrušov, Adidovce, Zubné, Pichné a doraziť do cieľa, ktorým je v tomto prípade mestečko Snina. Veľmi obľúbenou cyklistickou cestou je napríklad trasa vedúca z obce Ohradzany, prechádzajúca obcou Vítázovce, Lukačovce a Košarovce, kde sa cyklista môže rozhodnúť pre pokračovanie svojej cesty cez Girovce a Jasenovce až k rekreačnej oblasti Domaša alebo sa môže v Košarovciach rozhodnúť pre smer na Nižnú Sitnicu a ďalej pokračovať v pozorovaní miestnych obcí a takmer nedotknutej prírody. Trasa je pomerne náročná vzhľadom na rozmanitý a členitý terén s množstvom strmých kopcov a niekoľkých nepriehľadných zákrut. Obec Vítázovce ponúka aj jazdeckú turistiku, môžete si zajazdiť na krásnych koňoch. V obci Košarovce sa nachádza hneď niekoľko historických pamiatok ako sú plastika Krista na kríži alebo mohyly z konca eneolitu a začiatku doby bronzovej (15.7.2022, <https://visithumenne.sk/sk/zaujímavosti-tipy-vylet/>).

Zimný pobyt/rekreácia v horách

Do časti zimný pobyt / rekreácie v horách je potrebné zaradiť zimnú turistiku a športové možnosti okresu Humenné – bežecké lyžovanie v prekrásnom prostredí lesov na úpätí Vihorlatu, Východných Karpátach, Laboreckej a Ondavskej vrchoviny. Cieľovou skupinou sú rekreační bežkári všetkých vekových skupín, vrátane rodín s deťmi.

Dominantná časť lyžiarskych zjazdových tratí je alokovaných v prostredí mimo mesto a okres. Priamo v okolí mesta sa nenachádzajú vhodné podmienky na zjazdové lyžovanie.

Zámutov

Lyžiarsky vlek sa nachádza v obci Zámutov, asi 10 km od okresného mesta Vranov nad Topľou. Na svahu sú k dispozícii dva vleky typu Tatrapoma, s dĺžkou 300 a 500 metrov. Svah je v dolnej polovici mierny a vhodný pre začínajúcich lyžiarov a deti. Horná časť svahu je strmá a vhodná len pre skúsených lyžiarov.

Pri vleku nájdete požičovňu lyžiarskej výstroje a bufet, kde sa môžete občerstviť. Nechýbajú ani upravované trate pre bežky v celkovej dĺžke 52 km. Lyžiarsky vlek je v zimnej sezóne prevádzke v prípade priaznivých podmienok od pondelka do piatku od 12:00 do 20:00 a cez sobotu a nedeľu od 9:00 hod. do 20:00 hod. (20.7.2022, https://www.travelguide.sk/svk/turisticke-zaujímavosti/ski-zamutov_787_1.html).

Ski Danová

Na severe východného Slovenska v regióne Horný Zemplín je možné lyžovať aj lyžiarskom stredisku Ski Danová, ktoré sa nachádza pri meste Medzilaborce, vo vzdialenosti 7 km od jeho centra. Lyžiarsky areál leží v pohorí Nízke Beskydy v blízkosti hranice s Poľskom. Nadmorská výška strediska je od 490 metrov až do 660 metrov nad morom. V areáli sa nachádzajú dva lyžiarske vleky pre dospelých, pričom jeden má dĺžku 730 metrov a vyvezie lyžiarov na svah s prevýšením 170 metrov a dĺžkou 730 metrov, ktorý je vhodný pre lepších lyžiarov. Druhý vlek má dĺžku 380 metrov a je pri zjazdovke, ktorá má prevýšenie 75 metrov a ktorá je určená pre menej zdatných lyžiarov a začiatkov. K dispozícii je aj jeden detský vlek, pre deti od 5 do 10 rokov, ktorý má dĺžku 100 metrov. Pre najmenšie deti od 2 do 4 rokov je tu kolotoč na lyžiach – atrakcia areálu. V stredisku Danová majú lyžiarske trate celkovú dĺžku 1,5 km a celková prepravná kapacita dvoch vlekov je 1440 (840 + 600) osôb za hodinu (18.7.2022, https://www.travelguide.sk/svk/turisticke-zaujímavosti/ski-danova_589_1.html).

Vidiecky turizmus

Návrat k prírode, s možnosťou ubytovania sa vo vidieckych domoch a zariadeniach, kde je súčasťou ponuky aj možnosť stravovania alebo vykonávania rozličných aktivít spojených s pobytom na vidieku. V tomto regióne však takáto forma turizmu nemá tradíciu. Určitou formou môže byť ubytovanie na súkromí v okolitých obciach a blízkosti mesta Humenné.

Iné aktraktivity

Hubková

Prímestský rekreačný areál na severnom okraji mesta, prístupný z Parku mieru pri renesančnom kaštieli v Humennom značkovým turistickým chodníkom.

Vhodný je pre nenáročné pešie a cyklistické vychádzky, pre terénnych bežcov, bežcov na lyžiach, nadmorská výška rekreačnej oblasti je 378 m. n. m.

NPR Humenský Sokol

Územie Humenského Sokola bolo vyhlásené za chránené územie (štátnu prírodnú rezerváciu) v roku 1980. V roku 1995 bolo na základe nového zákona NR SR číslo 287/1994 Z.z. o ochrane prírody a krajiny prekategORIZOVANÉ na národnú prírodnú rezerváciu (NPR).

Rozprestiera sa na lesnej pôde v katastrálnych územiach obcí Humenné, Jasenov, Chlmec a Ptičie. Jeho rozloha je 541,50 hektárov. Dôvodom pre vyhlásenie tohoto územia za chránené bola najmä pôvodnosť a druhová bohatosť jeho rastlínstva a živočíšstva. Na relatívne malej ploche sa tu vďaka vápnitému horninovému podkladu a rôznosti pôdných a mikroklimatických podmienok vytvorila celá mozaika prírodných spoločenstiev, navzájom vyvážených s prostredím. Podľa „zúrišskomontpe-lierskej geobotanickej“ školy sa tu nachádzajú spoločenstvá zväzov „bukové lesy vápnomilné“ a „dubové xerothermofilné (sucho-teplomilné) lesy submediteránne a skalné stepi“. Podľa lesníckej typologickej školy prof. A. Zlatníka sa tu nachádza 6 lesných typov skupín – dubové bučiny, bukové duby, duby a driebňové duby. Vedúcou drevinou je dub plstnatý.

Poslaním prírodných rezervácií a všetkých podobných chránených území s prísnou ochranou je zachovať zvyšky pôvodnej flóry a fauny pre študijné účely a pre záchranu celého genofondu rastlín a živočíchov.

Náučný chodník je typu „so sprievodcom“. Trasu tvorí uzavretý okruh o celkovej vodorovnej dĺžke 3 km a šikmej – skutočnej cca 3,5 km. Jeho najnižší bod je na vstupnej zastávke č. 1 vo výške 190 m, ktorá sa nachádza na okraji lesného porastu oproti parkovisku pri hoteli na Podskalke, kde je podaná celková informácia o území NPR Humenský Sokol, jej ochranných podmienkach, ako aj o trase náučného chodníka a podmienkach jeho používania a najvyšší bod je na kóte Červená skala vo výške 447 m. Celkové prevýšenie je teda 257 m. Doba prehladky chodníka trvá cca 2 – 3 hodiny.

Náučný chodník Humenský Sokol

Tematické zameranie: prírodovedný, ochranársky

Typ: so sprievodcom, textový, grafický, letný, zimný, okružný

Náročnosť: stredne náročný

Prevýšenie: 257 m

Počet zastávok: 10

Dĺžka trasy: 3,5 km

Chránené územie: NPR Humenský Sokol

Geomorfologický celok: Vihorlatské vrchy

Okres: Humenné

Východisko – prístup: okraj lesného porastu oproti parkovisku pri hoteli Na Podskalke v blízkosti mesta Humenné

Zaujímavosti náučného chodníka: driebňové dubiny s dubom plstnatým, spoločenstvá skalných stepí a vápencových skál (karbonátové zlepenice)

Brestov

Prímestské rekreačné stredisko 3 km od Humenného s rybníkom, chatovou osadou a reštauráciou Janka.

Lackovce

Prímestské športovo-rekreačné stredisko. Areál má okrem rybníka aj biokúpalisko. Návštevníci majú k dispozícii drevené altánky s grilmi, plážové volejbalové ihrisko a detské ihriská. Priestranný trávnik je určený na oddych, slnenie a športovanie. Vstup do jazera je pozvoľný, čo uvítajú najmä detskí návštevníci. Jazero ponúka celoročné možnosti rybolovu pre rybárov, aj nerybárov. Je tu zabezpečená aj možnosť stravovania: reštaurácia, bufety, gril a minibar.

Slovenská Volová

Rekreačné stredisko s rybníkmi, obľúbená oblasť rybárov a chatárov. Oblasť sa nachádza 7 km severozápadne od mesta Humenné.

Detský tábor Lesík – Kamenica nad Cirochou

Nachádza sa 13 km východne od Humenného pri obci Kamenica nad Cirochou. Murované chatky, v centrálnej budove je možnosť poradiť školy v prírode, podnikové stretnutia a prezentácie. V areáli sú 2 športové ihriská, ohniská a v zime lyžiarky vlek, ideálny pre výcvik začiatočníkov (10.8.2022, <https://www.humenne.sk/Kultura-sport-volny-cas/Tipy-na-vylety/Vylety-do-okolia/>).

Medvedia diera

Nachádza sa pod vrchom Pľuštie a v roku 1995 bola vyhlásená za prírodnú pamiatku.

Dúpná jaskyňa

Jaskyňa nachádzajúca sa NPR Humenský Sokol je dlhá 35 m. Nachádza sa na trase náučného chodníka Humenský Sokol. Je známa najmä preto, že v období stredoveku a raného novoveku v nej táborili zbojnícke bandy. Počas vojen ju využívali aj obyvatelia Jasenova. Verejnosti je neprístupná.

Brekovská jaskyňa

Ide o novoobjavenú jaskyňu pri Brekove. Za prírodnú pamiatku bola vyhlásená v roku 2006. Je to komplex chodieb a dômov. Jaskyňa je dlhá 200 m a hlboká 20 m. Má znaky typickej krasovej jaskyne so sinitrovou (kvapľovou) výzdobou. Jaskyňa nie je prístupná verejnosti, vstup je zamedzený mrežou a zámkom. V súčasnosti má vedecko-výskumný význam.

Jasenovská hradná jaskyňa

Prírodná pamiatka vyhlásená v roku 1995. Nachádza sa v lokalite hradu Jasenov a je dlhá 30 m. Z historického hľadiska povestná dielňou na falšovanie mincí.

Veľká Artajama

Nachádza sa v blízkosti Brekovskej jaskyne. Ide o prírodnú pamiatku, ktorá predstavujúcu ojedinelý priepastový jaskynný útvar vo vápencoch Humenských vrchov mimo typických krasových oblastí Slovenska. V najnižšom mieste má hĺbku až 48 m. Má charakteristické znaky krasových jaskýň.

Malá Artajama

Nachádza sa smerom na juhovýchod od Veľkej Artajamy. Je to malý jaskynný otvor, v ktorom sa našli zvyšky poškodenej jaskynnej výzdoby. Jaskyňa je čiastočne zničená ťažbou v lome (19.8.2022, <https://humenne.dnes24.sk/poznate-jaskyne-v-okoli-humenneho-367070>).

Inštitucionálna podpora cestovného ruchu

Turistické informačné centrá/kancelárie sú nevyhnutnou súčasťou informačného systému Slovenskej republiky. V rozvoji regionálneho cestovného ruchu hrajú dôležitú úlohu a to predovšetkým v komunikácii relevantných informácií k návštevníkovi a od návštevníka k inštitúciám, ktoré sú zodpovedné za realizáciu politiky cestovného ruchu na všetkých úrovniach (obec, región, štát). TIC má nezastupiteľnú úlohu pri vytváraní pozitívnej reputácie destinácie a vytvárania partnerstva pre rozvoj destinácie cestovného ruchu. Priamym kontaktom s návštevníkom môže bezprostredne reagovať na jeho meniace sa požiadavky a tak zhromažďovať aktuálne informácie potrebné pre zavádzanie inovácií do ponuky cestovného ruchu, čím posilní jeho konkurencieschopnosť a udržateľnosť. Činnosť turistického informačného centra má charakter verejnej služby poskytovanej na základe spoločenskej objednávky štátnej správy a informačného systému cestovného ruchu. Turistické informačné centrá pôsobiace v cestovnom ruchu majú viacero funkcií v oblasti svojho pôsobenia, ktorá je podľa Asociácie informačných centier vyjadrená nomenklatúrou štatistickej jednotky (LAU1 predtým NUTS4). Hlavné funkcie, ktoré plnia aj v regióne sú propagačná, orientačná, kontrolná a substitučná. Substitučná predstavuje plnenie úlohy TIC ako samotného cieľa - predaj suvenírov, resp. organizovanie turistických aktivít (Metodická príručka pre TIC na Slovensku, 2018).

V rámci okresu a mesta Humenné sa v samosprávach nachádzajú nasledovné TIC:

Cieľom Turistického informačného centra v Humennom je ponúknuť domácejmu obyvateľstvu a návštevníkom to najzaujímavejšie, čo mesto Humenné ponúka. Hlavnou náplňou turistického informačného centra je poskytovať dôležité informácie týkajúce sa mesta a možností ako príjemne využiť voľný čas. Sprostredkúva vždy aktuálne informácie týkajúce sa cestovného ruchu. Turistickej klientele, občanom mesta i širšej verejnosti umožňuje spoznať krásy mesta vďaka tipom na výlet. Informuje taktiež o kultúrnych akciách v meste, ktoré ponúka Mestské kultúrne stredisko. Ponúka informácie o ubytovaní, stravovaní a doprave. Športovní nadšenci môžu využiť aj športové akcie konajúce sa v meste. Hlavnou náplňou činnosti TIC je bezplatné poskytovanie informácií o meste,

tvorba propagačných materiálov a ich prezentácia. Turistické informačné centrum ponúka široké spektrum možností pre turistov, občanov mesta a okolitých miest a obcí. Prioritou je zabezpečiť, aby boli turisti spokojní a radi sa vracali do mesta znova (25.7.2022, <https://visithumenne.sk/sk/sample-page/>).

2.18. REKAPITULÁCIA ROZPOČTU MESTA A FINANČNÉ ZDRAVIE MESTA HUMENNÉ

Nasledujúca časť prezentuje štruktúru príjmov a výdavkov mesta a ich porovnanie s priemerom miest na Slovensku za posledný sledovaný rok 2021. Grafy prezentujú vývoj jednotlivých položiek od roku 2013. Posledná časť prezentuje výsledné finančné zdravie mesta Humenné.

Spolu za rok 2021

Ekonomická klasifikácia

Spolu 40 818 347 €

názov	suma	podiel z celku / podiel v rámci skupiny	priemer miest
Daňové príjmy	16 044 313 €	39 %	48 %
Dane z príjmov a kapitálového majetku	14 026 939 €	87 %	74 %
Dane z majetku	1 156 133 €	7 %	17 %
Dane za tovary a služby	861 241 €	5 %	9 %

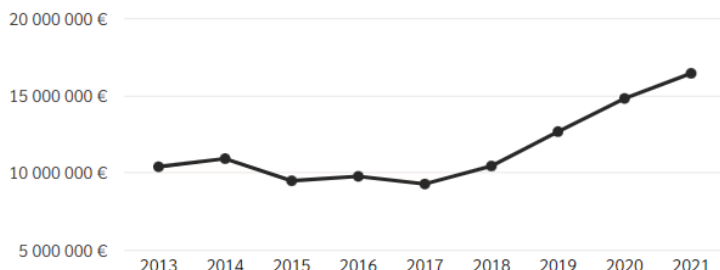

2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021

Obrázok: Vývoj daňových príjmov v meste Humenné

Zdroj: 10.9.2022, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

Granty a transfery	16 455 437 €	40 %	31 %
Tuzemské bežné granty a transfery	16 433 535 €	100 %	99 %
Zahraničné granty	20 236 €	0 %	1 %
Tuzemské kapitálové granty a transfery	1 666 €	0 %	0 %

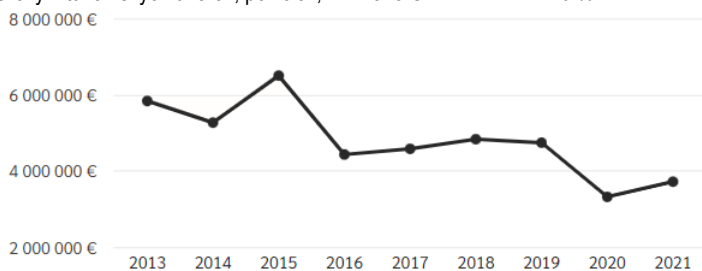

Obrázok: Vývoj grantov a transferov v meste Humenné

Zdroj: 10.9.2022, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

Nedaňové príjmy	3 731 091 €	9 %	10 %
Administratívne poplatky a iné ...	2 172 786 €	58 %	52 %
Príjmy z podnikania a z vlastníctva	1 077 150 €	29 %	29 %
Iné nedaňové príjmy	269 105 €	7 %	10 %

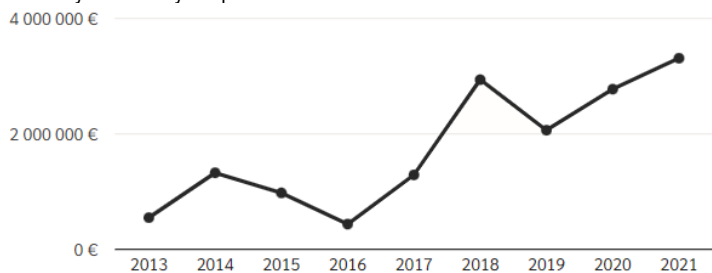
Kapitálové príjmy	211 721 €	6 %	9 %
Úroky z tuzemských úverov, pôžičiek, ...	328 €	0 %	0 %

Obrázok: Vývoj nedaňových príjmov v meste Humenné

Zdroj: 10.9.2022, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

Príjmy z transakcií s finančnými ak...	3 309 676 €	8 %	8 %
Z ostatných finančných operácií	3 309 676 €	100 %	98 %

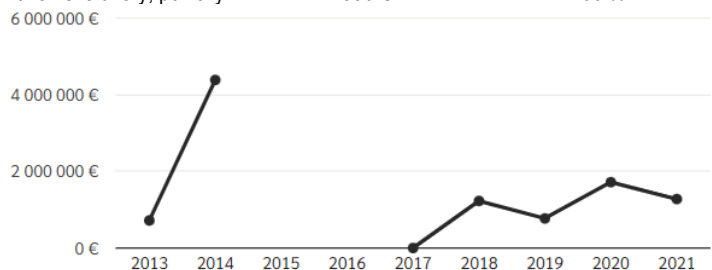

Obrázok: Vývoj príjmov z transakcií v meste Humenné

Zdroj: 10.9.2022, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

Prijaté úvery, pôžičky a ...	1 277 830 €	3 %	4 %
-------------------------------------	--------------------	------------	------------

Tuzemské úvery, pôžičky..	1 277 830 €	100 %	100 %
---------------------------	-------------	-------	-------

Obrázok: Vývoj prijatých úverov a pôžičiek v meste Humenné

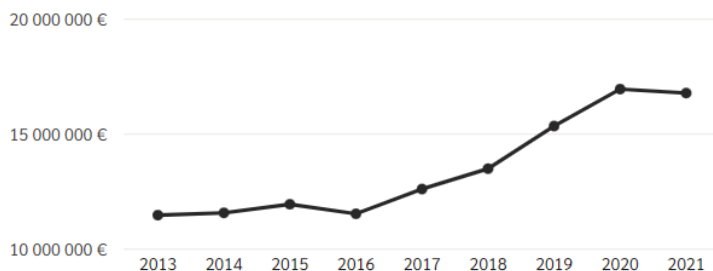
Zdroj: 10.9.2022, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

Výdavky

Spolu	38 219 387 €
--------------	---------------------

Vzdelávanie	16 783 313 €	44 %	37 %
--------------------	---------------------	-------------	-------------

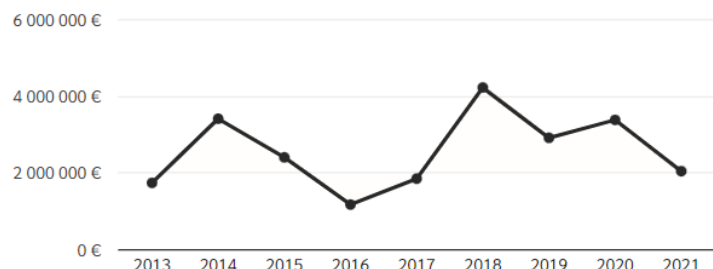
Predprimárne a primárne ...	7 080 179 €	42 %	43 %
Sekundárne vzdelávanie	4 962 309 €	30 %	27 %
Vzdelávanie nedefinované ...	2 779 598 €	17 %	17 %
Vedľajšie služby v školstve	1 961 226 €	12 %	12 %

Obrázok: Vývoj výdavkov na vzdelávanie v meste Humenné

Zdroj: 10.9.2022, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

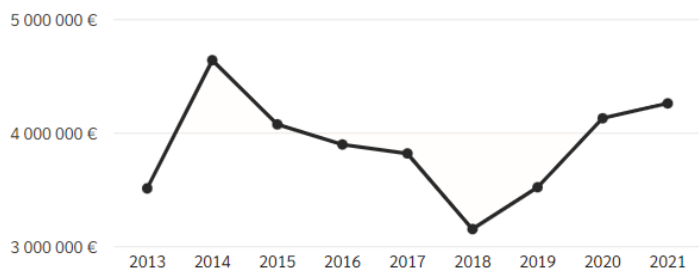
Ekonomická oblasť	2 050 636 €	5 %	13 %
Doprava	1 749 287 €	85 %	83 %
Palivá a energia	109 233 €	5 %	0 %
Iné odvetvia	102 657 €	5 %	2 %
Ťažba, výroba a výstavba	76 724 €	4 %	9 %
Všeobecná ekonomická, ...	12 342 €	1 %	3 %
Poľnohospodárstvo, lesníctvo,	392 €	0 %	1 %

Obrázok: Vývoj výdavkov na ekonomickú oblasť v meste Humenné

Zdroj: 10.9.2022, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

Všeobecné verejné služby	4 261 300 €	11 %	17 %
Výkonné a zákonodarné	3 005 381 €	71 %	79 %
Transakcie verejného dlhu	1 086 044 €	25 %	16 %
Všeobecné služby	169 875 €	4 %	3 %

Obrázok: Vývoj výdavkov na všeobecné verejné služby v meste Humenné

Zdroj: 10.9.2022, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

Bývanie a občianska	7 488 531 €	20 %	7 %
Rozvoj obcí	4 018 032 €	54 %	57 %
Rozvoj bývania	2 006 491 €	27 %	8 %
Bývanie a občianska	1 167 822 €	16 %	18 %
Verejné osvetlenie	296 187 €	4 %	17 %

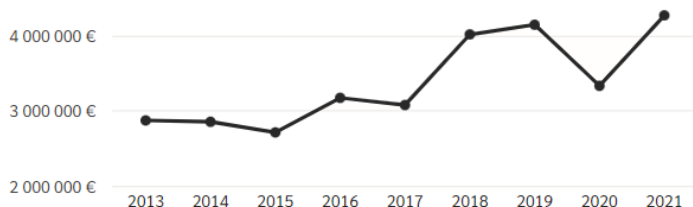
2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021

Obrázok: Vývoj výdavkov na bývanie v meste Humenné

Zdroj: 10.9.2022, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

Rekreácia, kultúra...	4 274 473 €	11 %	8 %
Rekreačné a športové služby	2 947 783 €	69 %	49 %
Kultúrne služby	1 144 853 €	27 %	42 %
Vysielacie a vydavateľské	94 800 €	2 %	2 %
Náboženské a iné spoloč...	87 037 €	2 %	4 %

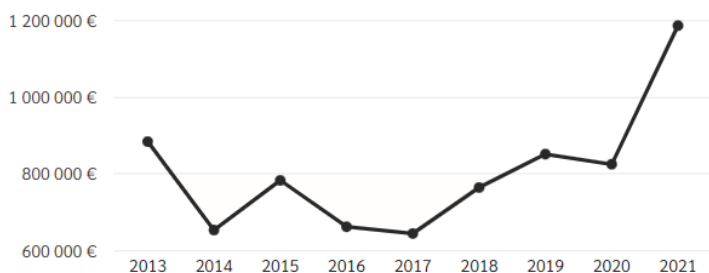
5 000 000 €

Obrázok: Vývoj výdavkov na rekreáciu, kultúru a náboženstvo v meste Humenné

Zdroj: 10.9.2022, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

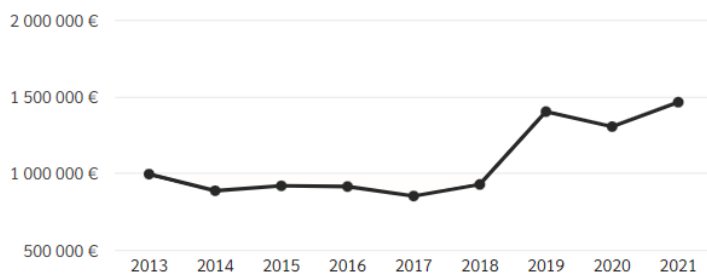
Sociálne zabezpečenie	1 186 735 €	3 %	6 %
Staroba	1 116 161 €	94 %	75 %
Sociálna pomoc občanom	54 309 €	5 %	11 %
Rodina a deti	11 156 €	1 %	6 %
Sociálne zabezpečenie inde	5 109 €	0 %	1 %

Obrázok: Vývoj výdavkov na sociálne zabezpečenie v meste Humenné

Zdroj: 10.9.2022, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

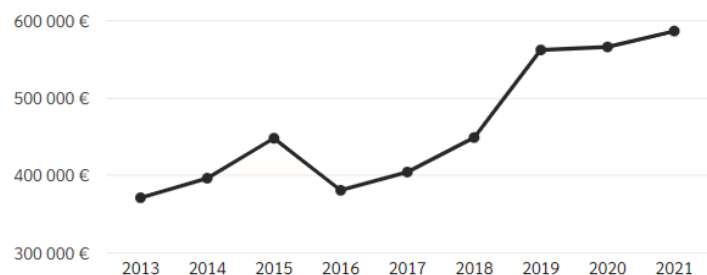
Ochrana životného pros..	1 465 996 €	4 %	8 %
Nakladanie s odpadmi	1 275 585 €	87 %	82 %
Ochrana životného prostredia	190 411 €	13 %	11 %

Obrázok: Vývoj výdavkov na ochranu životného prostredia v meste Humenné

Zdroj: 10.9.2022, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

Verejný poriadok a bezp..	586 526 €	2 %	3 %
Policajné služby	586 526 €	100 %	95 %

Obrázok: Vývoj výdavkov na poriadok a bezpečnosť v meste Humenné

Zdroj: 10.9.2022, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

Zdravotníctvo inde	121 877 €	0 %	1 %
Ochrana, podpora a ...	121 877 €	100 %	37 %

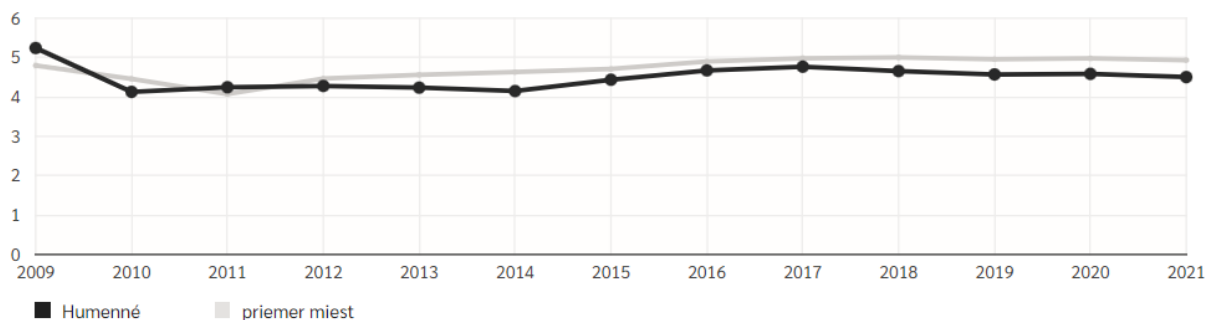

Obrázok: Vývoj výdavkov na zdravotníctvo v meste Humenné

Zdroj: 10.9.2022, <http://www.hospodarenieobci.sk/>

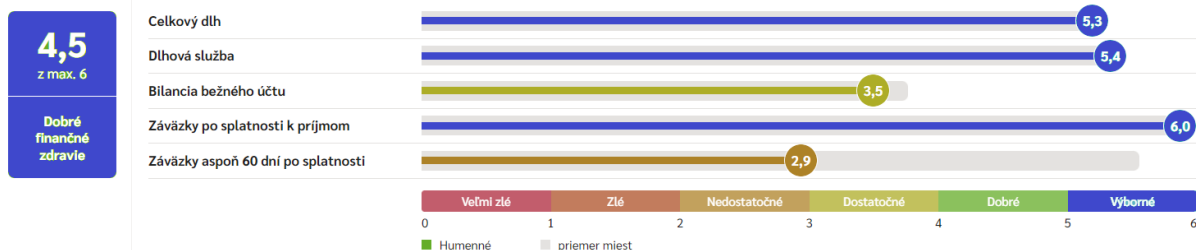
Finančné zdravie mesta Humenné

Celkové skóre finančného zdravia mesta Humenné sa počíta ako vážený priemer zo skóre, ktoré dosiahla každá z jeho piatich zložiek - Celkový dlh, Dlhopová služba, Bilancia bežného účtu, Závazky po lehote splatnosti a Závazky aspoň 60 dní po splatnosti. Tieto zložky majú váhu postupne 30 %. 10 %. 30 %. 15 % a 15 %. Mesto Humenné dosiahlo skóre **4.5**.

Obrázok Vývoj finančného zdravia mesta Humenné

Zdroj: 22.8.2022. <http://www.hospodarenieobci.sk/>

Obrázok Aktuálny stav finančného zdravia mesta Humenné

Zdroj: 22.8.2022. <http://www.hospodarenieobci.sk/>

2.19. SAMOSPRÁVA

Vzťah samospráva – občan si vyžaduje vypracovať projekt klientského prístupu riešiaci ako, vzťah zamestnancov úradu, tak aj poslancov ku občanom a návštevníkom mesta.

Manažment a správa mesta

Súčasná zariadenia verejnej správy a administratívy reprezentuje mestský úrad. Mestský úrad je výkonným orgánom mestského zastupiteľstva a primátora mesta Humenné. Mestský úrad zabezpečuje organizačné a administratívne veci mestského zastupiteľstva a primátora mesta, ako aj orgánov zriadených mestským zastupiteľstvom. Mestské zastupiteľstvo v Humennom je zložené z 24 poslancov. Predstaviteľom a najvyšším výkonným orgánom mesta Humenné je primátor. Je štatutárnym orgánom mesta v majetkovoprávných i v pracovnoprávných vzťahoch. Pod právomoc primátora spadá činnosť zástupcu primátora a mestského úradu.

Mesto je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky; združuje osoby, ktoré majú na jeho území trvalý pobyt. Mesto je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Základnou úlohou mesta pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jeho územia a o potreby jeho obyvateľov. Mestu pri výkone samosprávy možno ukladať povinnosti a obmedzenia len zákonom a na základe medzinárodnej zmluvy. Mesto má právo združovať sa s inými mestami alebo obcami v záujme dosiahnutia spoločného prospechu. Mesto samostatne rozhoduje a uskutočňuje všetky úkony súvisiace so správou mesta a jeho majetku, všetky záležitosti, ktoré ako jeho samosprávnou pôsobnosť upravuje osobitný zákon, ak takéto úkony podľa zákona nevykonáva štát alebo iná právnická osoba alebo fyzická osoba. Orgánmi mesta sú:

Mestské zastupiteľstvo
Primátor mesta
Hlavný kontrolór

Mestské zastupiteľstvo je zastupiteľský zbor mesta zložený z poslancov zvolených v priamych voľbách obyvateľmi mesta. Volebné pravidlá upravuje osobitný predpis. Funkčné obdobie mestského zastupiteľstva sa končí zložením sľubu poslancov novozvoleného mestského zastupiteľstva na štyri roky. Primátor je predstaviteľom mesta a jeho najvyšším výkonným orgánom. Funkcia primátora je verejnou funkciou. Funkčné obdobie primátora sa skončí zložením sľubu novozvoleného primátora. Spôsob voľby primátora upravuje osobitný zákon. Mestský úrad zabezpečuje organizačné a administratívne veci mestského zastupiteľstva a primátora, ako aj orgánov zriadených mestským zastupiteľstvom.

Matričný úrad

Matričný úrad prijíma ústne a písomné žiadosti občanov svojho obvodu, spracúva, zapisuje a vydáva doklady o všetkých matričných udalostiach, ktoré sa udejú v tomto obvode bez ohľadu na trvalý pobyt osoby, ktorej sa daná matričná udalosť týka.

Stavebný úrad

Odbor zabezpečuje plnenie úlohy na úseku rozvoja mesta, územného plánovania, stavebníctva a životného prostredia.

Štátna správa

Štátna správa pozostáva s objektov pre nasledovné úrady: Okresný úrad, Okresné veliteľstvo PZ, Okresný úrad vyšetrovania PZ SR, Okresná vojenská správa, Okresný súd, Okresná prokuratúra, Daňový úrad, Colná správa, Regionálna pozemková informačná služba, Okresný úrad práce, Štátny zdravotný ústav, pracovisko Telekomunikačného ústavu, pracovisko Slovenskej správy ciest, Stredisko poštovej prevádzky, Regionálne kultúrne stredisko, pracovisko Štatistického úradu.

Nasledujúca tabuľka prezentuje príslušnosť obyvateľov k jednotlivým úradom špecializovanej štátnej správy.

Príslušnosť k obyvateľom k úradom ŠSS

Sídlo matričného úradu	Humenné
Sídlo pracoviska daňového úradu	Humenné
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Humenné
Sídlo Okresného súdu	Humenné
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru	Humenné
Sídlo pracoviska okresného úradu	Humenné
Sídlo Územnej vojenskej správy	Prešov
Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Humenné
Sídlo Okresného úradu životného prostredia	Humenné
ŠÚ SR	

Bezpečnosť

Kriminalita v meste je primárne podmienená zlou ekonomickou a sociálnou situáciou niektorých vybraných skupín obyvateľstva. Práve z uvedeného dôvodu najvyššie % trestnej činnosti pripadá na všeobecné trestné činy. Drobné trestné činy (presahujúce hranicu minimálnej mzdy) sú spojené hlavne s vlámaniami do obydľí, poškodzovanie cudzej veci a inými aktivitami.

Medzi všeobecné trestné činy patrí majetková, násilná, mravnostná a tzv. ostatná kriminalita, ktorú reprezentujú trestné činy ako výtržníctvo., ale aj marenie výkonu úradného rozhodnutia.

Pod pojmom zostávajúce trestné činy rozumieme napríklad zanedbanie povinnej výživy, ublíženie na zdraví z nedbanlivosti, dopravné nehody, týranie zvierat a pod (<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/index.htm>. 20.10.2020).

Mestská polícia

V meste je zriadená aj mestská polícia. Mestská polícia je poriadkový útvar pôsobiaci pri zabezpečovaní všeobecných vecí verejného poriadku, ochrany životného prostredia v meste Humenné a plnení úloh vyplývajúcich zo všeobecne záväzných nariadení mesta Humenné. z uznesení mestského zastupiteľstva a z rozhodnutí primátora mesta. Mestskú políciu zriaďuje a zrušuje mesto všeobecne záväzným nariadením. Náčelníka (veliteľa) mestskej polície na návrh primátora vymenúva a odvoláva mestské zastupiteľstvo. Činnosť mestskej polície upravuje Zákon Slovenskej národnej rady č. 564/1991 Zb. v znení neskorších predpisov. Medzi hlavné úlohy mestskej polície patrí: zabezpečovať verejný poriadok v meste Humenné, chrániť majetok mesta a občanov pred poškodením, zničením alebo zneužitím, dbať na ochranu životného prostredia v meste, dbať na dodržiavanie poriadku, čistoty a hygieny v uliciach a na iných verejných priestranstvách alebo verejne dostupných miestach, vykonávať všeobecne záväzné nariadenia mesta, uznesenia mestského zastupiteľstva a rozhodnutia starostu, ukladať a vyberať v blokovom konaní pokuty za priestupky ustanovené osobitným predpisom a tiež za priestupky proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky spáchané neuposluchnutím zákazu, ktorý vyplýva z miestnej úpravy cestnej premávky, oznamovať príslušným orgánom porušenie právnych predpisov, ktoré zistí pri plnení svojich úloh a ktorých riešenie nepatrí do pôsobnosti mesta.

Štátna polícia

Obvodné oddelenie PZ Humenné Sládkovičova 14, 066 01 Humenné zabezpečuje ochranu poriadku, boj proti trestnej činnosti, odhaľovanie a objasňovanie priestupkov a trestných činov. Oddelenie zabezpečuje bezpečnosť v obciach: mesto Humenné a obce Baškovce, Brekov, Brestov, Černina, Gruzovce, Hažín nad Cirochov, Hrubov, Hudcovce, Chlmec, Jankovce, Jasenov, Kamenica nad Cirochov, Kamienka, Karná, Kochanovce, Košarovce, Lackovce, Lieskovec, Lukačovce, Modrá nad Cirochov, Mysliha, Nižná Sitnica, Ohradzany, Pakostov, Porúbka, Prítuľany, Ptičie, Rohožník, Ruská Kajňa, Ruská Poruba, Slovenská Volová, Topoľovka, Sopkovce, Turcovce, Valaškovce (vojenský obvod), Víťazovce, Vyšná Sitnica, Závada, Zavadka.

Policajti Obvodného oddelenia v Humennom pôsobia najmä na úseku ochrany verejného poriadku, boja proti trestnej činnosti, bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky, dokladov a evidencií, odhaľovania, objasňovania, oznamovania a prejednávania priestupkov a zisťovania ich páchatelov, trestného konania, kontroly v rámci pohraničného územia, správy štátnej hranice, kontroly vnútorných hraníc pri ich dočasnom obnovení. V rámci uvedeného oddelenia sú vytvorené aj miesta starší referenti špecifikácia práca v komunitách. V rámci svojej služobnej činnosti realizujú aj rôzne preventívne aktivity (prednášky, besedy) najmä na základných školách, špeciálnych základných školách, v detských domovoch, kde táto ich činnosť je následne prezentovaná v mesačnej správe o stave verejného poriadku.

Monitorovacie a kamerové systémy

V meste v súčasnosti sú sporadicky inštalované kamerové systémy. Sú nainštalované na problematických miestach a verejných priestranstvách, ktoré sú najviac exponované. Obvodné oddelenie PZ v Humennom v súčasnej dobe nedisponuje funkčným kamerovým systémom ale pri získavaní kamerových záznamov spolupracuje s Mestskou políciou v Humennom, od ktorej získava podklady pre priestupkové alebo trestné konanie resp. objasňovanie.

2.20. IDENTIFIKÁCIA HLAVNÝCH VONKAJŠÍCH FAKTOROV ROZVOJA ÚZEMIA A ANALÝZA VPLYVU VONKAJŠIEHO PROSTREDIA NA VÝVOJ SITUÁCIE V ÚZEMÍ

Mesto Humenné je súčasťou Prešovského kraja. Prešovský kraj je prevažne vidiecky, pomaly rastúci región SR, s dlhodobou nadpriemernou nezamestnanosťou, nízkym stupňom pripravenosti na inovácie, priemerne atraktívny a konkurencieschopný, rozvíjajúci sa mimo centra rozvojových aktivít EÚ a s možnosťou cezhraničnej spolupráce s Poľskou republikou a Ukrajinou. Analýza hospodárskej a sociálnej situácie a hodnotenie vnútorného potenciálu regiónu Rozlohou je Prešovský kraj (PK) druhým najväčším krajom SR (18,3 % územia) s prevládajúcimi malými obcami, členitým reliéfom a bohatým nerastným bohatstvom. Kraj sa počtom obyvateľov (14,9 % z celkového počtu obyvateľstva SR) radí tiež na popredné miesta, ale hustotou zaľudnenia 89,6 obyvateľov na km² patrí k najredšie obývaným krajom, do kategórie prevažne vidiecky región (49,2 % mestského obyvateľstva). Aj v tomto kraji sa začína prejavovať proces starnutia obyvateľstva a podiel detskej zložky klesol, pomaly narastá podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku. Kraj vykazoval v posledných rokoch kladné hodnoty všetkých prírastkov okrem migračného. Kraj dlhodobo stráca sťahovaním obyvateľstva najmä s vyššou vzdelanosťou úrovňou (najvyššia hodnota v SR, takmer 6 000 obyvateľov ročne). Na počte pracujúcich sa vysokoškolsky vzdelaní podieľajú 14 %, čo je viac ako napríklad v TTK alebo NK. Najviac zamestnaných v kraji je v sektore služieb, v priemysle a stavebníctve, vysoký podiel na zamestnanosti predstavujú pracovníci v školstve, ale aj v oblasti zdravotníctva a sociálnych službách. PK je jedným z najbohatších krajov na kultúrne a historické pamiatky na Slovensku. Zastúpenie kultúrnych zariadení je porovnateľné s BBK. PK vykazuje spolu so ŽK najvyšší počet registrovaných užívateľov verejných knižníc a najvyšší počet verejných knižníc s pripojením na Internet. Sieť kultúrnych zariadení v kraji je tvorená 5 divadelnými scénami, 13 múzeami, 4 galériami a 3 astronomickými zariadeniami.

PK je dlhodobo ekonomicky najslabším krajom SR, a to aj vďaka svojmu prevažne vidieckemu charakteru. PK má nízky vnútorný investičný potenciál, preto priemysel nie je dostatočne rozvinutý. Z hľadiska štruktúry priemyslu patria v PK k najvýznamnejším priemyselným odvetviám chemický, drevospracujúci, strojársky, odevný, textilný, elektrotechnický priemysel a najmä potravinársky priemysel. V minulosti zohrával významnú úlohu v regióne aj elektrotechnický priemysel (Stropkov) a jeho podiel bol nad celoštátnym priemerom. Táto skutočnosť sa po príchode významných zahraničných investícií do iných krajov SR (TTK) zmenila a ostali len dva významnejšie podniky na výrobu telefonických prístrojov a elektronických spotrebičov. Na tvorbe exportu a produkcie PK sa v najväčšej miere podieľajú potravinársky, chemický, strojársky a textilný priemysel. Najväčším bohatstvom kraja je príroda. Najmä Národný park Vysoké Tatry je významným turistickým strediskom. Pre turizmus kraja sú rovnako dôležité aj rezervoáre minerálnych vôd vo viacerých kúpeľoch. Z prírodných zdrojov ešte dosahujú celoslovenský význam ložiská kamennej soli pri Prešove. PK má veľmi významné postavenie v oblasti turizmu v SR a patrí medzi najnavštevovanejšie kraje SR.

Celkom možno očakávať, že PK by mal šancu si aj vďaka novým PZI udržať pozíciu pomerne hospodársky a sociálne stabilného regiónu a síce sa bude pomaly približovať k úrovni priemeru EÚ 27, má dostatočný rozvojový potenciál prihraničného regiónu. V priemyselnej výrobe bude naďalej dominovať chemický a strojársky priemysel,

významnejšie postavenie by mohol získať elektrotechnický priemysel. Výdavky na vedu a výskum v posledných rokoch rástli veľmi pomaly, ale aj napriek tomu sú nízke a PK obsadil posledné miesto za BBK. Má najmenej pracovníkov v oblasti vedy a výskumu.

PK má silný inovačný potenciál najmä v oblasti turizmu, chemickom priemysle a ekologických službách. Identita/specifickosť sídiel a subregiónov je zachovaná a dobre využívaná v prospech kvalitných miestnych produktov. Telekomunikačné služby sú zabezpečované v rozsahu bežne dostupných existujúcich moderných technológií, cenovo sú veľmi diferencované, pokrytie je z dôvodu členitosti územia zložitejšie. Cestný a železničný systém PK je dobre rozvinutý. V Poprade sa nachádza medzinárodné letisko využívané najmä pre charterovú dopravu

Kostra železničnej siete regiónu je tvorená dvoma hlavnými traťami v smere západ - východ (Žilina – Košice - Ukrajina) a sever - juh (Poľsko – Prešov – Košice – Maďarsko). PK má druhú najväčšiu celkovú dĺžku ciest 3 107 km po BBK, so sieťou diaľnic (40,4 km), najvyšším podielom ciest I. triedy (826 km).

PK vykazuje pomerne nízke hodnoty v produkcii tuhých emisií, v produkcii oxidu siričitého nastalo najvýraznejšie zlepšenie, vysoké hodnoty nedosahuje v produkcii oxidu dusíka, ani v produkcii oxidu uhoľnatého. Územie PK je chudobné na surovinové zdroje, resp. zásoby rudných surovín. Predstavuje však významnú surovinovú základňu nerudných surovín a stavebných materiálov, zásoby, ktoré umožňujú rozvoj hlavne stavebného priemyslu. Nachádzajú sa tu najmä ložiska bentonitu a zeolitu, cementárske suroviny, stavebné suroviny. Významné sú ložiská kamennej soli v lokalitách Solivar – Prešov.

Charakteristika špecifických stránok regiónu

V porovnaní s regiónmi vyspelých krajín EÚ a regiónmi SR možno konštatovať, že PK využíva iba čiastočne svoj rozvojový potenciál. Najvýraznejšie rezervy sa nachádzajú v nedostatočnej úrovni využívania inovačného potenciálu najmä v turizme a vybraných odvetviach priemyslu. Dôsledkom tohto vývoja môže byť ohrozenie konkurencieschopnosti regiónu a spomaleniu jeho ekonomického rastu. V porovnaní so svetovými trendmi zvyšovania kvality verejných služieb cestou informatizácie a s vývojom v okolitých krajinách je úroveň informatizácie PK nízka. Za najväčší nevyužitý rozvojový potenciál PK sa považuje:

- bohaté prírodné a kultúrohistorické dedičstvo s vysokým podielom chránených území a kvalitným životným prostredím najmä pre rozvoj turizmu,
- strategická poloha (prihraničný región, vonkajšia hranica EÚ),
- mladá pracovná sila (rast vzdelanosti najmä na úrovni stredného odborného vzdelania),
- priaznivé klimatické podmienky a pôdne pomery (pestovanie pre využitie biomasy),

Konkurenčná výhoda

Konkurenčná výhoda PK je tvorená priaznivou demografickou štruktúrou, kvalitným životným prostredím, strategickou polohou na hranici troch krajín a hraničiacom pásme EÚ, prírodným a kultúrohistorickým bohatstvom a predpokladmi pre rozvoj novej zelenej ekonomiky vo vzťahu k rozvoju vidieka a kľúčových tradičných odvetví.

Strategické ciele:

1. posilnenie produktivity a konkurencieschopnosti v kľúčových a perspektívnych odvetviach priemyslu a služieb,
2. zhodnotenie a posilnenie vnútorného potenciálu turizmu s prepojením na ochranu a tvorbu životného prostredia,
3. komplexný rozvoj a posilnenie vidieka na hospodárstve regiónu,
4. zvýšenie kvality ľudského potenciálu – riešenie rómskej otázky a podpora mladých ľudí, rozvoj všetkých foriem celoživotného vzdelávania (CŽV) a celoživotného poradenstva (ČŽP).

Očakávané dopady:

- zvýšenie využitia domácich, regionálnych zdrojov,
- zvýšenie regionálnej zamestnanosti, exportnej výkonnosti na nových trhoch a konkurencieschopnosti,
- vytvorenie nových pracovných miest na vidieku a rozvoj vidieka, zvýšenie podielu ekologického poľnohospodárstva,
- posilňovanie vnútroregionálnych kooperačných a obchodných väzieb,
- vznik nových väzieb medzi vedou, výskumom, inováciami - podnikateľskou sférou a vzdelávacími inštitúciami,
- zvýšenie kvality ľudských zdrojov a zlepšenie sociálnej súdržnosti.

2.21. EX-POST HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR

Uvedená časť prezentuje plnenie cieľov predchádzajúceho PHSR podľa kapitálových investícií.

EUR

Názov	Plnenie
2017	
PO 1 Hospodárska politika	295 486,-
PO 2 Environmentálna politika	0,-
PO 3 Sociálna politika	48 047,-
2018	
PO 1 Hospodárska politika	121 979,-
PO 2 Environmentálna politika	1 179 333,-
PO 3 Sociálna politika	4 242 809,-
2019	
PO 1 Hospodárska politika	196 905,-
PO 2 Environmentálna politika	1 214 953,-
PO 3 Sociálna politika	4 353 185,-
2020	
PO 1 Hospodárska politika	409 761,-
PO 2 Environmentálna politika	1 849 523,-
PO 3 Sociálna politika	4 010 798,-
2021	
PO 1 Hospodárska politika	470 282,-
PO 2 Environmentálna politika	1 708 304,-
PO 3 Sociálna politika	4 188 472,-

Zdroj: MsÚ, 2022

3 SWOT ANALÝZY

Nasledujúca SWOT analýzy sa zameriavajú na silné, slabé stránky, príležitosti a riziká prioritných rozvojových oblastí. Na ich základe budú formulované hlavné rozvojové ciele.

Analýza SWOT

Sledovať a vyhodnocovať vývojové trendy v regióne v neustále sa meniacom vonkajšom prostredí, identifikovať trend sociálno-ekonomického rozvoja, alebo smer vývoja ako príležitosť alebo hrozbu, je v súčasnosti pre mesto Humenné nevyhnutnosť. To, čo sa na prvý pohľad zdá ako príležitosť, ňou vo vzťahu k zdrojom mesta, kultúre, ľudským zdrojom, životnému prostrediu a hospodárstvu, uplatňovanej stratégii vôbec nemusí byť.

Nástrojom pre celkovú analýzu vonkajších a vnútorných činiteľov je SWOT analýza. Predstavuje kombináciu dvoch analýz, S - W a O - T. Účelom SWOT analýzy je posúdenie vnútorných predpokladov podniku k uskutočneniu určitého rozvojového zámeru a podrobenie rozboru i vonkajších príležitostí a obmedzení určované potrebami obyvateľov a subjektov v rámci mesta. Na jej základe môže mesto prikrčiť k formulácii špecifických cieľov.

Schéma SWOT analýzy:

	S - silné stránky	W - slabé stránky
	1, 2, ... 10	1, 2, ... 10,

O - príležitosti	1,	Stratégia SO	1,	Stratégia WO
	2,			
	...			
	10,			
T - hrozby	1,	Stratégia ST	1,	Stratégia WT
	2,			
	...			
	10,			

SO – využiť silné stránky na získanie konkurenčnej výhody

WO – prekonať slabiny využitím príležitostí

SW – využiť silné stránky na čelenie hrozbám

WT – minimalizovať náklady a čeliť hrozbám

Analýza príležitostí a rizík - O-T

O – T analýza umožňuje rozlíšiť atraktívne príležitosti v meste, ktorá skrýva potenciál územia a ktoré môžu mestu priniesť výhody pri dosahovaní vyváženého rastu. Súčasne tiež nabáda k zamysleniu nad problémami, s ktorými bude mesto riešiť v rámci Integrovannej stratégie. Znamená to teda, že mesto musí sledovať významné sily makroprostredia (demografické, ekonomické, technologické, politické, legislatívne, sociálne a kultúrne) a tiež tých účastníkov mikroprostredia, ktorí ovplyvňujú jej schopnosť dosiahnuť v regióne prospech (neziskové organizácie, orgány miestnych samospráv, podnikateľské subjekty, miestni aktéri a verejnosť). Príležitosti sú posudzované z hľadiska ich atraktívnosti a pravdepodobnosti úspechu. Pravdepodobnosť, že mesto dosiahne úspech pri ekonomickom raste, nezávisí len od jej konkurenčnej sily, oproti konkurenčným regiónom, ale aj od toho či je táto sila v porovnaní s konkurenciou väčšia. V rámci analýzy SWOT sa mesto koncentruje na identifikáciu potenciálnych príležitostí – existencia stabilného hospodárskeho prostredia, kvalitné životné prostredie, prírodný potenciál, historicko-kultúrne hodnoty, rozvinutá sieť inštitúcií verejných služieb, objekty cestovného ruchu. Kvadrant 1 pozostáva z príležitosti ponúkajúcich najvyšší úžitok pre mesto, preto by sa mal manažment mesta sústrediť na tieto aktivity. Naopak, príležitosti v kvadrante 4 sú buď príliš malé, alebo ich mesto nebude vedieť dostatočne využiť. Príležitosti v kvadrante 2 a 3 sú zaujímavé len v prípade, že existuje možnosť zvýšenia ich atraktívnosti alebo pravdepodobnosti úspechu.

		Matica príležitostí				Matica rizík	
		Pravdepodobnosť úspechu				Pravdepodobnosť nastatia	
		vysoká	nízka			vysoká	nízka
Atraktívnosť	vysoká	1	2	Vážnosť	vysoká	1	2
	nízka	3	4		nízka	3	4

Riziká sú klasifikované z hľadiska ich vážnosti a pravdepodobnosti výskytu. Pri analýze okolia z hľadiska možných hrozieb je potrebné zamerať sa na potenciálne hrozby. Riziká z 1, kvadrantu môžu mesto vážne zraniť, preto treba pripraviť plán strategických aktivít, keďže pravdepodobnosť ohrozenia je vysoká. Riziká v 2, a 3, kvadrante treba podrobiť dôkladnému skúmaniu v prípade, ak sa stávajú kritickými, netreba však zostavenie plánu eventuálnych alternatív. Riziká v 4, kvadrante sú malé a väčšinou ich možno ignorovať. Spojením hlavných príležitostí a rizík, ktoré ovplyvňujú rozvoj mesta, sa stratégovia snažia zistiť mieru celkovej atraktívnosti trhu. Existujú štyri možnosti:

- *Ideálny rozvoj*, ktorý sa vyznačuje mnohými príležitosťami, ale iba niekoľkými (ak vôbec nejakými) rizikami,
- *Špekulatívny rozvoj*, vyznačujúce sa vysokými príležitosťami i vysokými rizikami,
- *Zrelý rozvoj*, vyznačuje sa nízkymi príležitosťami i nízkymi rizikami,
- *Problémový rozvoj*, má nízke príležitosti, ale vysoké riziká,

Externé prostredie vytvára nielen príležitosti, ale prezentuje aj sériu rizík. Riziko je výzva, poukazuje na nevýhodný trend vývoja vo vonkajšom prostredí, ktorý v prípade pasívnej reakcie zo strany podniku ohrozí jeho trhovú pozíciu.

Analýza silných a slabých stránok – S-W analýza

Hodnotenie vplyvu vonkajších činiteľov, vykonávané so zámerom stanoviť ciele mesta, musí byť doplnené rozborom vnútorných činiteľov. Viaceré regióny dnes aj poznajú príležitosti, ktoré im potenciál ponúka, avšak chýba im schopnosť ich využiť. Na základe analýzy silných a slabých stránok vie mesto stanoviť, čo je z hľadiska

súčasnej a očakávanej situácie rozumné konať. Za dôležité znaky konkurenčnej sily mesta sa považuje – kvalitné ľudské zdroje, rozvinuté podnikateľské prostredie, dobrý prírodný potenciál, výhodná poloha a dopravná dostupnosť, a iné.. Za dôležité znaky konkurenčnej slabosti sa považuje – strácanie pozície voči konkurenčným regiónom, nedostatok finančných zdrojov na rozvoj, klesajúca demografická krivka, vysoká nezamestnanosť, zlý technický stav základnej infraštruktúry atď. Pri hodnotení silných a slabých stránok je potrebné každý faktor odstupňovať podľa dôležitosti (rozhodujúca silná stránka, marginálna silná stránka, neutrály faktor, rozhodujúca slabá stránka, marginálna slabá stránka) a podľa intenzity jeho vplyvu - výkonu (vysoký, stredný, nízky), Výsledok spojenia stupňa výkonu a dôležitosti predstavuje štyri možné alternatívy:

		Matica výkonu a dôležitosti	
		Výkon	
Dôležitosť	vysoká nízka	vysoký	nízky
		1 Sústrediť snahu	2 Udržať snahu
		3 Nízka priorita	4 Možné nadmerné investovanie

Kvadrant 1 pozostáva z oblastí, ktoré sú dôležité, ale v ktorých mesto momentálne vykazuje slabý výkon, preto sa musí sústrediť na posilnenie týchto oblastí. **Kvadrant 2** pozostáva z oblastí, v ktorých je síce mesto úspešné, ale do budúcnosti si musí túto úspešnosť udržať. **Kvadrant 3** tvoria oblasti, ktoré nie sú dôležité, zdokonalenia v tomto kvadrante majú nízku prioritu. V **kvadrante 4** nie sú dôležité oblasti, pričom rozvoj a snaha sú zbytočne silné. Na základe tejto analýzy je zrejmé, že silné stránky sa nemusia vždy pretransformovať do konkurenčnej výhody mesta. Dôvodov, prečo je to tak, je niekoľko, pričom najčastejšími obyvateľmi vnímaná nízka dôležitosť poskytovaných služieb a bodov rozvoja. Identifikácia silných miest mesta je možná len na základe porovnania s ich hlavnými konkurentmi v regióne. Ani sústredenie sa na prekonanie všetkých slabých stránok nemusí priniesť očakávaný efekt, pretože náklady potrebné na ich transformovanie do silnej stránky sa nemusia vrátiť. Pozornosť treba venovať príležitostiam, v ktorých má mesto najviac silných stránok, alebo oblastiam, v ktorých sa vzhľadom na veľkú príležitosť a potenciálnu návratnosť investícií ukazuje efektívne vytvorenie nových silných stránok. Príklady z praxe uvádzajú, že i málo rozvinutý región má popri slabých miestach aj silné miesta, ktoré pokiaľ dokáže správne identifikovať a využiť, vytvárajú predpoklady pre trvalý a vyrovnaný sociálno-ekonomický rozvoj. Nasledujúce grafy prezentujú pohľad obyvateľov a poslancov na silné a slabé stránky mesta Humenné a kvalitu života v meste.

3.1 HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

S	silné stránky	váhy	kumul,	W	slabé stránky	váhy	kumul,
aS1	narastajúci počet podnikateľských subjektov - právnických osôb - od 2011 - 759 po 1040 v roku 2021 - v území	1,5	1,5	aW1	Klesajúci, resp. nestabilný počet podnikateľov - fyzických osôb	1,5	1,5
aS2	existencia 8 podnikov nad 250 zam a 11 stredne veľkých podnikov	1,5	3,0	bW2	nízky podiel podnikateľských subjektov v oblasti stravovania a ubytovania (okr. 28) a ich klesajúci počet,	1,5	3,0
aS3	vysoký podiel podnikov v službách - obchod, stavebníctvo, odborné, vedecké a technické činnosti	1,5	4,5	acW3	Výrazný klesajúci počet podnikateľských subjektov v poľnohospodárstve a lesníctve,	1,5	4,5
aS4	narastajúci počet podnikov v maloobchode a veľkoobchode (od 2011 - nárast na 312 subjektov)	1,5	6,0	bcW4	vysoká závislosť zamestnanosti na niektorých zamestnávateľoch (potravinársky, textilný a chemický priemysel)	1,5	6,0
aS5	Veľké priemyselné podniky ako MECOM GROUP s.r.o., Tytex Slovakia s.r.o., Nexis Fibers a.s., ANDRITZ Slovakia, s.r.o., OLDRATI SLOVENSKO s.r.o.	1,5	7,5	dW5	nedostatočne uplatnený integrovaný prístup k ponuke služieb cestovného ruchu - vysoká miera podnikateľského individualizmu	1,5	7,5
bcS6	prechádzajúce hlavné doravné ťahy - prepojenie s Ukrajinou, železničné spojenie,	1,5	9,0	cW6	Postupný pokles evidovaných pracovníkov v oblasti stavebníctva,	1,5	9,0
bcS7	dobré prepojenie na dôležité regionálne centrá Poľskej a Maďarskej republiky,	1,5	10,5	bW7	Kolíšavá stavebná produkcia,	1,5	10,5
cS8	Vybudovaná železničná a cestná sieť na hlavné centrá regiónu - Prešov, Michalovce, Košice,	1,5	12,0	bW8	Redukovaná intenzita chovu oviec,	1	11,5
dS9	vysoký podiel podnikov v službách - zdravotníctvo (82), odborné a vedecké činnosti (64),	1,5	13,5	eW9	Absencia integrovaných dopravných systémov a nízka kvalita dopravnej infraštruktúry	1,5	13,0
eS10	Relatívne dobre rozvinutá poľnohospodárska a potravinárska produkcia (Mecom Group, s.r.o.),	1,5	15,0				
fS11	Tradícia a predpoklady na ďalší rozvoj lesného hospodárstva	1,5	16,5				

dS12	Výrazne narastajúca stavebná produkcia na 1 zamestnanca	1	17,5				
gS13	Rozvinutý strojársky, elektrotechnický, textilný a potravinársky priemysel,	1	18,5				
eS14	Narastajúca poľnohospodárska produkcia zemiakov,	1,5	20,0				
eS15	Narastajúca živočišná produkcia hovädzieho dobytky, hydiny a ošipných,	1,5	21,5				
aS16	Čiastočná integrácia a nadväznosť vzdelávacieho systému a miestneho hospodárstva,	1,5	23,0				
	Spolu		23,0		Spolu		13,0
O	príležitosti	váhy	kumul,	T	ohrozenia	váhy	kumul,
O1	orientovanie sa na výrobu bez negatívnych účinkov na životné prostredie, využívanie jestvujúcich areálov formou intenzifikácie ich územia a efektívnym využitím jestvujúceho objektového fondu,	1,5	1,5	T1	zvýšená regionálna a celosvetová konkurencia v oblasti profilových pre mesto Humenné	0,5	0,5
O2	preferovanie a profilovanie hospodárskej základne pre rozvoj malého a stredného podnikania s orientáciou na rozvoj tradičných foriem výroby,	1,5	3	T2	tlak na intenzívny hospodársky rozvoj a zhodnocovanie investičného potenciálu (nezastavané lokality, prírodné prostredie)	1	1,5
O3	skvalitnenie prostredia výrobných, skladových a prevádzkových areálov (prípadné nové prevádzky)	1	4	T3	pomalá výstavba, modernizácia a rekonštrukcia technickej infraštruktúry - hlavne dopravnej s prepojením na dôležité destinačné body	1,5	3
O4	vytváranie podmienok pre rozvoj hospodárskych aktivít mesta Humenné, pre tvorbu nových pracovných príležitostí a rozvoj zamestnanosti na území mesta, predovšetkým pre miestne pracovné sily,	1,5	5,5	T4	administratívne opatrenia obmedzujúce plnohodnotný rozvoj cestovného ruchu	1,5	4,5
O5	vytváranie podmienok pre rozvoj takých odvetví výroby - priemyslu, ktoré naviažu na dominujúce odvetvia v meste Humenné,	1	6,5	T5	veľká administratívna náročnosť pre získanie a následné čerpanie financií zo štátnych dotácií a z fondov EU	1,5	6
O6	zvýšená podpora a ochrana podnikania v oblasti cestovného ruchu	1,5	8	T6	nedostatok investičného kapitálu z dôvodu ochrany prírodných a kultúromhistorických hodnôt, ako aj zložitých geomorfologických daností	1	7
O7	Možnosti získavania mimorozpočtových zdrojov z fondov EÚ, iných zahraničných zdrojov a dotácií štátneho rozpočtu	1,5	9,5	T7	nepredvídateľné celospoločenské prírodné, zdravotné, ekonomické a sociálne poruchy (pandemická situácia a súvisiace obmedzujúce opatrenia)	1,5	8,5
O8	zvyšujúca sa zamestnanosť v regióne Humenné,	1,5	11	T8	zníženie záujmu spoločnosti o historické bohatstvo, tradície a kultúru	1	9,5
O9	výrazne znižujúci sa počet nezamestnaných hlavne vo vekových skupinách 15 - 49 rokov	1,5	12,5	T9	existencia - ochranné pásma (územia) pamiatkovej územia, zákon o posudzovaní vplyvov na ŽP	1	10,5
O10	potenciál pre rozvoj rôznych druhov cestovného ruchu (rekreačný a športový, kultúrno-poznávací, vidiecky turizmus a agroturistika, kongresový)	1,5	14				
	Spolu		14		Spolu		10,5

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky		W slabé stránky	
O príležitosti	Stratégia SO		Stratégia WO	
	23	9	14	
T hrozby	Stratégia ST		Stratégia WT	
			10,5	

V oblasti hospodárstva a cestovného ruchu sú prevyšujúce silné stránky nad slabými. Odporúča sa využiť stratégia ST – kde musí mesto Humenné využiť silné stránky a využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných ako aj nadnárodných. Hospodársku základňu je potrebné budovať vzhľadom na dlhoročnú tradíciu, ale aj s ohľadom na charakter regiónu - strojárstvo, priemysel,

potravínarska výroba, poľnohospodárska produkcia. Z hľadiska sektorov je možné rozvíjať hlavne ekologicky nezávadné výrobné prevádzky v rámci primárneho a sekundárneho sektora, ktoré nebudú narúšať jedinečný kolorit mesta **Humenné** a okolitých obcí, ako aj prevádzky služieb v rámci terciárneho sektora s rozumnými väzbami na zatiaľ nerozvinutý cestovný ruch.

Analýza faktorov: v rámci jednotlivých silných a slabých stránok je ich možné zoskupiť do príbuzných skupín. Určujúcim znakom týchto skupín je spoločný faktor, ktorý determinuje hlavnú podstatu silnej alebo slabej stránky.

silné stránky:

- a - diverzifikácia podnikovej štruktúry, podniková základňa,
- b - ukazovatele a potenciály cestovného ruchu,
- c - dopravná dostupnosť a väzby na príľahlé regióny
- d - službotvorný sektor
- e - poľnohospodárska produkcia
- f - lesníctvo
- g - priemyselná výroba

slabé stránky

- a - diverzifikácia podnikovej štruktúry, podniková základňa,
- b - riziká diverzifikácie a ohrozenia miestneho hospodárstva,
- c - nedostatky a nesystémovosť budovania integrovaných prístupov
- d - problémy ponuky cestovného ruchu
- e - dopravná dostupnosť a väzby na príľahlé regióny

Nasledujúce tabuľky prezentujú výsledné hodnotenie prioritných silných a slabých stránok podľa spoločných faktorov. Z hľadiska dôležitosti sú následne smerodajné pri formulovaní priorit v tejto oblasti.

Pri hodnotení porovnávame dôležitosť jednotlivých znakov navzájom pomocou troch stupňov,

- 1 = znak je dôležitejší ako porovnávaný
- 0 = znak je menej dôležitý ako porovnávaný
- 0,5 = váha znakov je rovnaká

Váha vybraných faktorov rozvoja									
	aS	bS	cS	dS	eS	f7	g11	Suma	Váhy
aS	-	0,5	0	0,5	1	1	0,5	3,5	2
bS	0,5	-	0	0,5	1	1	0,5	3,5	2
cS	1	1	-	1	1	1	1	6	1
dS	0,5	0,5	0	-	0,5	0,5	1	2,5	3
eS	0	0	0	0,5	-	0,5	1	2	4
fS	0	0	0	0,5	0,5	-	1	2	4
gS	0,5	0,5	0	0	0	0	-	1	5

Váha vybraných disparít									
	aW	bW	cW	dW	eW	fW	gW	Suma	Váhy
aW	-	0,5	1	0,5	0			2	2
bW	0,5	-	0,5	0,5	0			1,5	3
cW	0	0,5	-	1	0			1,5	3
dW	0,5	0,5	0	-	0,5			1,5	3
eW	1	1	1	0,5	-			3,5	1
fW						-			
gW							-		

Mesto Humenné a okres Humenné možno z hľadiska dosiahnutého stupňa industrializácie zaradiť k priemyselne rozvinutým regiónom (hlavne centrálnu časť zhrňajúcu krajské mesto Humenné). V meste sú zastúpené prevažne malé podniky s počtom zamestnancov do 49. Veľkých podnikov nad 250 zamestnancov je v regióne celkovo 8.

Závody v okresnom meste: Chemes, a.s. vyrába a dodáva paru, teplú vodu a rozvádza studený vzduch. NexisFibers, a.s. sa orientuje na výrobu a predaj syntetických vlákien, polymérov a kaprolaktámu. Tytex Slovakia s. r. o. vyrába a predáva zdravotnícke textilie. ANDRITZ Slovakia s.r.o. opracováva a povrchovo upravuje kovy. MULLER TEXTILLES s.r.o. spracováva textilné vlákna. Potravinárske závody v Humennom reprezentujú: firma MECOM GROUP s.r.o., zaoberajúca sa mäsiarskou výrobou, Spoločnosť GVP, spol. s r.o. veľkoobchod s potravinami, Podvihorlatské pekárne a cukrárne, a. s. Približne na polovici osevných plôch sa vysievajú obilniny, najmä pšenica, jačmeň, raž a ovos. Po nich v poradí dôležitosti nasledujú krmoviny: ďatelina, ďatelinotrávy a krmná repa. Veľmi sa darí na severe okresu v pestovaní zemiakov a cukrovej repy. Vo všeobecnosti živočíšna výroba prevláda nad rastlinnou. Dopravné podmienky v okrese sú podpriemerné. Z toho hľadiska najlepšie situované je okresné mesto, ktorým vedú aj najvýznamnejšie dopravné ťahy. Humenné je vzdialené 78 km od Prešova a 508 km od Bratislavy. Z hľadiska cestovného ruchu a turizmu je najzaujímavejšie pohorie Vihorlat.

Trend ekonomických a socio-ekonomických ukazovateľov u podstatnej časti firiem a živnostníkov sa zhoršuje. Kúpna sila domáceho obyvateľstva klesá vplyvom pandemických opatrení, aj z dôvodu, že podiel na tržbách v obchodoch bol vo veľkej miere tvorený aj návštevníkmi z iných štátov, prípadne regiónov SR. Väčšina malých obchodov je na úrovni prežívania, časť obchodov nezvláda platby odvodov, nájomného a konkurenciu obchodných reťazcov a stoja pred konkurzom. Podnikateľská výrobná sféra je síce v celku rozvinutá, ale existujúce subjekty sa udržiavajú s veľkým úsilím. Toto je prezentované nízkymi ziskami z dôvodu opatrení a následne veľmi nízkym daňovým odvodom a aj tvorbou HDP. U väčšiny firiem nie je stabilizačným faktorom dostatočný zisk, ale vlastný areál a zahraničný odbyť, ktorý je v podstatnej miere znížený o maržu pre sprostredkovateľov, alebo zahraničných vlastníkov. Negatívom bolo aj obmedzenie spomínanej zahraničnej klientely.

Pri rozvoji ďalšej výroby je potrebné zohľadňovať obmedzujúce limity v súvislosti s ekologickými normami EÚ a obmedzovaním primárnych stresových faktorov. Primárne antropogénne stresové javy (prvotní pôvodcovia stresu) sa prejavujú plošným záberom prírodných ekosystémov. Charakteristickým znakom týchto stresorov je ich jednoznačné plošné vymedzenie v krajine. Dôsledkom lokalizácie primárnych stresových faktorov je zmena štruktúry a využívania krajiny (zánik prirodzených ekosystémov v dôsledku vývoja antropických aktivít), ako i ohrozenie migrácie bioty v dôsledku bariérového pôsobenia týchto stresorov. V prípade regiónu mesta Humenné môže ísť hlavne o nasledujúce antropogénne, resp. poloprírodné prvky: areály priemyselných podnikov, výrobných prevádzok a skladov, logistické centrá. Rozvoj takýchto plôch bude potrebné v budúcnosti realizovať z hľadiska kompromisov v oblasti ekonomickej, environmentálnej a nakoniec aj sociálnej, nakoľko pre región uvedené prvky predstavujú významný zdroj zamestnanosti.

Hospodársku základňu je potrebné budovať vzhľadom na dlhoročnú tradíciu, ale ja s ohľadom na charakter regiónu - potravinársky a textilný priemysel, strojársky a chemický priemysel. Z hľadiska sektorov je možné rozvíjať hlavne ekologicky nezávadné výrobné prevádzky v rámci sekundárneho sektora, ktoré nebudú narúšať kolorit mesta a okolitých obcí, ako aj prevádzky služieb v rámci terciárneho sektora s rozumnými väzbami na cestovný ruch v prostredí Vihorlatu. V tomto ohľade je potrebné systematické budovanie **integrovaných prístupov** na okolité územia, ktoré poskytujú tiež množstvo kultúrnych, prírodných a iných atraktivít. Hlavným cieľom budovanie hospodárskej základne regiónu musí byť ekológia a dostatočná diverzifikácia s rozumnou väzbou na oblasť cestovného ruchu, ale aj tradičných odvetví priemyslu, poľnohospodárstva a lesníctva. Primárny sektor je potrebné smerovať hlavne do oblasti lesníctva, k čomu sú vytvorené aj podmienky, ako aj zavádzanie **integrovaných prístupov** v nadväznosti na **poľnohospodársku a finálnu potravinársku výrobu**. Sekundárny sektor prioritne smerovať do menších, ekologicky nezávadných prevádzok s počtom zamestnancov do 250 (malé a stredné podniky) s ponechaním a podporou tradičných veľkých podnikov nad 500 zamestnancov. V oblasti cestovného ruchu bude jednou zo základných priorít integrovaná výstavba ponuky služieb a infraštruktúry v nadväznosti na okolité turisticky zaujímavé lokality - Vihorlat, atď.. Nevyhnutné je rovnako prepojenie na ostatné atraktivity regiónu tak, aby boli poskytované v rámci **integrovanej ponuky** celého regiónu.

Pri rozvoji **poľnohospodárskej produkcie** je potrebné riešiť negatívne dopady takejto činnosti pre kvalitu života obyvateľov v ich tesnej blízkosti, ako aj životné prostredie. Poľnohospodárske areály bývajú zväčša situované na okraji sídla. Ich plošný záber a mierka sú dominantné predovšetkým pri vidieckych sídlach v porovnaní ich plochy s výmerou samotného sídla. Častým javom býva ich nevhodné umiestňovanie na vizuálne exponovaných miestach, bez akejkoľvek izolácie vegetáciou. Medzi negatívne vplyvy poľnohospodárskych areálov patrí ich

plošný záber s oplotením, zápach zo živočíšnej či inej výroby, hluk (predovšetkým pri areáloch so zmenenou či pridruženou funkciou), degradácia pôdy, znečistenie vody a podobne.

Aj v uvedenom prípade platí určitý kompromis, ktorý by neohrozil poľnohospodársku výrobu, ale na druhej strane by umožnil zaviesť ekologizačné opatrenia, ktoré by znížili negatívny dopad výroby na životné prostredie ako aj iné zložky kvality života obyvateľov regiónu v okolí mesta Humenné.

3. 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

S	silné stránky	váhy	kumul,	W	slabé stránky	váhy	kumul,
aS1	Prechádzajúce multimodálne koridory	1,5	1,5	eW1	Nedoriešený integrovaný systém parkovania v meste Humenné a okolitých obciach	1,5	1,5
adS2	Snahy o integrované prístupy k budovaniu dopravných služieb v meste Humenné	1,5	3,0	aW2	Nevybudovaný komplexný integrovaný systém dopravy v priestore mesta	1,5	3,0
aS3	Vybudovaná sieť železnice s prepojením na Ukrajinu a Poľsko	1,5	4,5	cW3	Nedostatočne vybudovaná sieť chodníkov mimo centrálnej zóny mesta Humenné	1,5	4,5
adS4	Prechádzajúca cesta I/74, II/558,559 s nadväznosťami na miestne komunikácie	1,5	6,0	aW4	Nevyhovujúci stav ciest II a III. triedy,	1,5	6,0
aS5	Dobré napojenie regiónu na železničnú sieť - trať Prešov – Vranov – Strážské - Humenné	1,5	7,5	dW5	Potrebné integrované prepojenie jednotlivých cyklistických trás,	1,5	7,5
aS6	Vybudovaná sieť cyklo dopravných a cykloturistických trás	1,5	9,0	aW6	cez územie mesta Humenné neprechádzajú žiadne multimodálne koridory základnej dopravnej siete TEN – T	1,5	9,0
bS7	Zabezpečená mestská hromadná doprava - 7 liniek,	1,5	10,5	bW7	Nevyhovujúci stav miestnych komunikácií	1,5	10,5
cS8	Viac ako 5700 vybudovaných parkovacích miest, viac ako 4200 vo vlastníctve mesta,	1,5	12,0				
eS9	Vybudované pešie dopravné ťahy smerujúce z centra do jednotlivých častí mesta Humenné a bezprostredne alokovaných obcí	1,5	13,5				
	Spolu		13,5		Spolu		10,5
O	príležitosti	váhy	kumul,	T	ohrozenia	váhy	kumul,
O1	dostavba chodníkov pre peších v centre mesta Humenné ako aj jednotlivých mestských častiach,	1,5	1,5	T1	malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu,	1,5	1,5
O2	dostavba parkovacích plôch v meste (parkovacie domy),	1,5	3	T2	zhoršujúci sa stav mestských stavieb a komunikácií,	1,5	3
O3	Výstavba obchvatu mesta,	1,5	4,5	T3	nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov,	1,5	4,5
O4	upraviť kategorizáciu siete MK,	1,5	6,0	T4	nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk,	1,5	6,0
O5	odstrániť bodové a liniové závady v trasách MK dobudovaním výbočísk a obrátisk na zaslepených uliciach,	1,5	7,5	T5	zvyšujúce sa náklady na údržbu a opravy cestnej infraštruktúry,	1,5	7,5
O6	na uliciach s jednopruhovými vozovkami a bez možnosti rozšírenia zmeniť organizáciu dopravy zjednosmerním,	1,5	9,0	T6	oneskorená výstavba a modernizácia cestnej siete,	1,5	9,0
O7	dobudovať bezprašné kryty súčasných vozoviek a vozoviek v havarijnom stave,	1,5	10,5	T7	zhoršenie dopravnej obsluhy,	1,5	10,5
O8	dobudovať bezbariérové priechody a prístupy na celom území mesta Humenné,	1,5	12,0	T8	spomalenie hospodárskeho rastu,	1,5	12,0
O9	hľadať územné možnosti pre vybudovanie priestraného centra pre peších,	1,5	13,5	T9	trvalý presun cestujúcich z verejnej osobnej dopravy na individuálnu dopravu,	1,5	13,5
O10	možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ,	1,5	15,0				
	Spolu		15,0		Spolu		13,5

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO SO 13,5	10,5 Stratégia WO 15,0
T hrozby	Stratégia ST 3,0	1,5 Stratégia WT 13,5

V oblasti dopravy výrazne prevládajú silné stránky nad slabými. Odporúča sa využiť stratégia WT - kde musí mesto prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných, ako aj nadnárodných.

V budúcnosti bude potrebné riešiť rekonštrukciu hlavných dopravných ťahov ciest I až III triedy. Medzi hlavné problémy mesta Humenné patrí vysoká intenzita dopravy prechádzajúca centrom mesta a potreba vybudovania obchvatu mesta. Z hľadiska bezpečnosti je potrebná dostavba chodníkov pre peších a rekonštrukcia súčasných. Zvýšenie bezpečnosti a využívaniu alternatívnych foriem dopravy napomôže súbežné budovanie cyklochodníkov prepájajúcich jednotlivé časti mesta s centrom ako aj inými dôležitými lokalitami. Problémom mesta je aj nedostatočné riešenie statickej dopravy v centrálnej zóne ako aj na miestnych sídliskách.

Analýza faktorov: v rámci jednotlivých silných a slabých stránok je ich možné zoskupiť do príbuzných skupín. Určujúcim znakom týchto skupín je spoločný faktor, ktorý determinuje hlavnú podstatu silnej alebo slabej stránky.

silné stránky:

- a - nadradená dopravná infraštruktúra
- b - hromadná doprava,
- c - statická doprava
- d - miestne komunikácie
- e - chodníky pre peších

slabé stránky

- a - nadradená dopravná infraštruktúra
- b - miestne komunikácie,
- c - chodníky pre peších
- d - cyklistická doprava
- e - statická doprava

Nasledujúce tabuľky prezentujú výsledné hodnotenie prioritných silných a slabých stránok podľa spoločných faktorov. Z hľadiska dôležitosti sú následne smerodajné pri formulovaní priorit v tejto oblasti.

Pri hodnotení porovnávame dôležitosť jednotlivých znakov navzájom pomocou troch stupňov,

- 1 = znak je dôležitejší ako porovnávaný
- 0 = znak je menej dôležitý ako porovnávaný
- 0,5 = váha znakov je rovnaká

Váha vybraných faktorov rozvoja									
	aS	bS	cS	dS	eS	f7	g11	Suma	Váhy
aS	-	1	1	1	1			4	1
bS	0	-	0,5	0	0,5			1	4
cS	0	0,5	-	0	0,5			1	4
dS	0	1	1	-	0,5			2,5	2
eS	0	0,5	0,5	0,5	-			1,5	3
fS						-			
gS							-		

Váha vybraných disparít									
	aW	bW	cW	dW	eW	fW	gW	Suma	Váhy
aW	-	1	1	1	1			4	1
bW	0	-	1	0,5	1			2,5	2
cW	0	0	-	0,5	0,5			1	4
dW	0	0,5	0,5	-	0,5			1,5	3
eW	0	0	0,5	0,5	-			1	4
fW						-			
gW							-		

3.3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

S	silné stránky	váhy	kumul,	W	slabé stránky	váhy	kumul,
aS1	Existencia plôch pre výstavbu IBV a HBV	1,5	1,5	aW1		1,5	1,5
adS2	Viac ako 81 – 90 % zásobovanie pitnou vodou v okrese Humenné, 86,45 % v meste Humenné	1,5	3	aW2		1,5	3
adS3	Mesto Humenné je zásobovaný zo skupinového vodovodu s napojením na VN Starina	1,5	4,5	bW3	Potrebná rekonštrukcia vodovodnej siete	1,5	4,5
adS4	Dobrá kvalita vodných zdrojov,	1,5	6,0	cW4	Potrebná rekonštrukcia elektrickej rozvodnej siete	1,5	6
abS5	Obce v okolí mesta Humenné spadajú medzi regióny, kde je odkanalizovanie na úrovni 50 až 70 %, v meste Humenné je odkanalizovanie na úrovni 94,9 %,	1,5	7,5	cW5	Potrebné preložky VVN, VN,	1,5	7,5
bS6	Dostatočné kapacity zásobovania elektrickou energiou	1,5	9,0				
S7	Samostatný energetický zdroj v meste Humenné	1,5	10,5				
bS8	Existencia OZE v meste Humenné	1,5	12,0				
bS9	Zásobovanie samospráv zemným plynom	1,5	13,5				
bcS10	Prechádzajúci plynovod – medzištátny plynovod VTL DN 700, PN 6,4 Mpa	1,5	15,0				
bcS11	vysokotlakový plynovod DN 500/300, PN 4,0 Mpa v trasách Haniska pri Košiciach – Drienovská Nová Ves – Tatranská Štrba, Rakovec – Strážske – Humenné – Snina	1,5	16,5				
bcS12	Okres Humenné s vysokým stupňom plynifikácie – mesto Humenné cca 93,4 %	1,5	18,0				
cS13	Centrálné zásobovanie teplom v okresnom meste Humenné	1,5	19,5				
bs14	Relatívne dobré pokrytie optickou infraštruktúrou v meste Humenné	1,5	21,0				
	Spolu		21,0		Spolu		7,5
O	príležitosti	váhy	kumul,	T	ohrozenia	váhy	kumul,
O1	rekonštrukcia verejného osvetlenia (LED) a jeho rozšírenie na neosvetlené časti mesta,	1,5	1,5	T1	malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu,	1,5	1,5
O2	kompletná rekonštrukcia elektrickej rozvodnej siete – uloženie do zeme,	1,5	3	T2	zhoršujúci sa stav mestských stavieb a komunikácií,	1,5	3
O3	zavedenie elektrických, vodovodných a kanalizačných prípojek do nových častí IBV,	1,5	4,5	T3	nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov,	1,5	4,5
O4	možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ,	1,5	6,0	T4	nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk,	1,5	6,0
O5	využitie významnej geografickej polohy územia z hľadiska prechádzajúcich dopravných koridorov,	1,5	7,5	T5			
O6	rozvoj ďalších telekomunikačných služieb v konkurenčnom prostredí,	1,5	9,0	T6			
	Spolu		9,0		Spolu		6,0

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO SO 21,0 12,0	7,5 1,5 Stratégia WO 9,0
T hrozby	Stratégia ST	6,0 Stratégia WT

V oblasti technickej infraštruktúry výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia SO – kde musí mesto prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných ako aj nadnárodných.

Analýza faktorov: v rámci jednotlivých silných a slabých stránok je ich možné zoskupiť do príbuzných skupín. Určujúcim znakom týchto skupín je spoločný faktor, ktorý determinuje hlavnú podstatu silnej alebo slabej stránky.

Silné stránky:

- a – základná infraštruktúra
- b – elektrická, plynová rozvodná sieť, verejné osvetlenie
- c – tepelné hospodárstvo
- d – zásobovanie pitnou vodou

slabé stránky

- a – verejné osvetlenie
- b – zásobovanie pitnou vodou,
- c – elektrická rozvodná sieť

Nasledujúce tabuľky prezentujú výsledné hodnotenie prioritných silných a slabých stránok podľa spoločných faktorov. Z hľadiska dôležitosti sú následne smerodajné pri formulovaní priorit v tejto oblasti.

Pri hodnotení porovnávame dôležitosť jednotlivých znakov navzájom pomocou troch stupňov.

- 1 = znak je dôležitejší ako porovnávaný
- 0 = znak je menej dôležitý ako porovnávaný
- 0,5 = váha znakov je rovnaká

Váha vybraných faktorov rozvoja									
	aS	bS	cS	dS	eS	f7	g11	Suma	Váhy
aS	-	0	0	0				0	2
bS	1	-	0,5	0,5				2	1
cS	1	0,5	-	0,5				2	1
dS	1	0,5	0,5	-				2	1
eS					-				
fS						-			
gS							-		

Váha vybraných disparít									
	aW	bW	cW	dW	eW	fW	gW	Suma	Váhy
aW	-	0	0					0	3
bW	1	-	1					2	1
cW	1	0	-					1	2
dW				-					
eW					-				
fW						-			
gW							-		

3.4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

S	silné stránky	váhy	kumul,	W	slabé stránky	váhy	kumul,
aS1	kvalitná legislatíva pre nakladanie s KO a DSO,	1,5	1,5	aW1	úplne nedobudovaná kanalizačná sieť	1,5	1,5
aS2	spracovaný POH mesta Humenné na roky 2016-2020,	1,5	3	aW2	Potrebná rekonštrukcia kanalizačnej siete a existujúcich ČOV	1,5	3
bS3	zabezpečený odvoz TKO,	1,5	4,5	bW3	nedostatočný potenciál využívania možnosti separovať odpad,	1,5	4,5
cS4	zavedený separovaný zber v meste,	1,5	6,0	cW4	nedostatok odpadkových košov centrálnej zóny mesta,	1,5	6
bS5	fungujúci systém odvozu a likvidácie komunálneho odpadu,	1,5	7,5	dW5	Existencia čiernych skládok	1,5	7,5
dS6	splašková kanalizačná sieť s ČOV,	1,5	9,0	eW6	Nedostatočná kapacita a pokrytie dažďovou kanalizáciou	1,5	9,0
cS7	vybudovaný zberný dvor pre separovaný zer	1,5	10,5				
cS8	Vybudoaný priestor pre využitie BRKO	1,5	12,0				
	Spolu		12,0		Spolu		9,0

O	príležitosti	váhy	kumul,	T	ohrozenia	váhy	kumul,
O1	zabezpečiť efektívny separovaný zber v celom meste,	1,5	1,5	T1	zhoršenie zdravotného stavu obyvateľstva,	1,5	1,5
O2	možnosti materiálového, resp. energetického využitia odpadov pri rešpektovaní duálnych vlastností odpadov,	1,5	3	T2	znečistenie ovzdušia malými zdrojmi znečistenia v meste – pálenie plastového odpadu,	1,5	3
O3	dôsledné plnenie kvality stanovených cieľov v oblasti odpadového hospodárstva,	1,5	4,5	T3	dopady na zdravotný stav obyvateľov,	1,5	4,5
O4	odstránenie zdrojov znečistenia povrchových a podzemných vôd,	1,5	6,0	T4	nárast množstva vyvázaných odpadov,	1,5	6,0
O5	zvýšiť právne vedomie obyvateľstva vo sfére životného prostredia,	1,5	7,5	T5	nízka disciplína pri nakladaní s odpadmi,	1,5	7,5
O6	rozvoj ekologického lesohospodárstva, poľnohospodárstva a ekologizácia priemyselnej výroby,	1,5	9,0	T6	neriešenie problému existencie „čiernych“ skládok,	1,5	9,0
O7	možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EÚ,	1,5	10,5				
	Spolu		15,0		Spolu		9,0

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 12,0	9,0 Stratégia WO WO - WT 3,0 15,0
T hrozby	Stratégia ST 9,0	Stratégia WT

V oblasti dopravy výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia WO – WT – kde musí mesto prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných, ako aj nadnárodných.

Analýza faktorov: v rámci jednotlivých silných a slabých stránok je ich možné zoskupiť do príbuzných skupín. Určujúcim znakom týchto skupín je spoločný faktor, ktorý determinuje hlavnú podstatu silnej alebo slabej stránky.

Silné stránky:

- a – regulácia nakladania s odpadom
- b – odvoz a uloženie odpadu
- c – separácia odpadu
- d – odvádzanie odpadových vôd

slabé stránky

- a – odvádzanie odpadových vôd
- b – separácia odpadu
- c – likvidácia a uloženie odpadu
- d – verejné priestranstvá
- e – čierne skládky

V prípade životného prostredia prevládajú slabé stránky nad silnými. Je to dôsledok nedobudovaného systému na likvidáciu a čistenie odpadových vôd. Odporúča sa využitie stratégie WT a WO – čeliť hrozbám využitím silných stránok a príležitostí.

Pri hodnotení porovnávame dôležitosť jednotlivých znakov navzájom pomocou troch stupňov.

- 1 = znak je dôležitejší ako porovnávaný
- 0 = znak je menej dôležitý ako porovnávaný
- 0,5 = váha znakov je rovnaká

Váha vybraných faktorov rozvoja									
	aS	bS	cS	dS	eS	f7	g11	Suma	Váhy
aS	-	0	1	0				1	2
bS	1	-	0,5	0,5				2	1
cS	0	0,5	-	0,5				1	1
dS	1	0,5	0,5	-				2	2
eS					-				
fS						-			
gS							-		

Váha vybraných disparít									
	aW	bW	cW	dW	eW	fW	gW	Suma	Váhy
aW	-	0,5	0,5	1	1			3	1
bW	0,5	-	0,5	1	1			3	1
cW	0,5	0,5	-	1	1			3	1
dW	0	0	0	-	0,5			0,5	2
eW	0	0	0	0,5	-			0,5	2
fW						-			
gW							-		

3.5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

S	silné stránky	váhy	kumul,	W	slabé stránky	váhy	kumul,
aS1	Niekoľko vzácnych biotopov a chránených území európskeho významu NATURA 2000 (Humenský Sokol, Hubková, Humenská, Laborec,)	1,5	1,5	aW1	Narastajúci objem produkovaných objemov (tuhé emisie, oxid dusíka, uhoľnatý),	1,5	1,5
bS2	množstvo vodných tokov (Laborec, Cirocha,, ,,,)	1,5	3	aW2	Enormne narastajúce hodnoty oxidu uhoľnatého – 2051 t,	1,5	3
cS3	výrazné zníženie emisií niektorých základných znečisťujúcich látok,	1,5	4,5	aW3	Nadmerné zaťaženie regiónu dopravou – prechádzajúca hlavná dopravná tepna I/74	1,5	4,5
aS4	Viac ako 81 – 90 % zásobovanie pitnou vodou v okrese Humenné, 86,45 % v meste Humenné	1,5	6,0	bW4	Existencia lokalít (satelitov miestnych samospráv) s koncentráciou spoločensky neprispôsobivých obyvateľov	1,5	6,0
aS5	Obce v okolí mesta Humenné spadajú medzi regióny, kde je odkanalizovanie na úrovni 50 až 70 %, v meste Humenné je odkanalizovanie na úrovni 94,9 %,	1,5	7,5	cW5	Nedostatočné odkanalizovanie rizikových lokalít	1,5	7,5
aS6	Okres Humenné s vysokým stupňom plynifikácie – mesto Humenné cca 93,4 %	1,5	9,0	dW6	Nízke environmentálne vedomie niektorých skupín obyvateľov	1,5	9,0
				cW7	zlý technický stav verejných vodovodov v meste a okolitých obciach	1,5	10,5
	Spolu		9,0		Spolu		10,5
O	príležitosti	váhy	kumul,	T	ohrozenia	váhy	kumul,
O1	dôsledné plnenie kvalitatívne stanovených cieľov v oblasti odpadového hospodárstva,	1,5	1,5	T1	zníženie biodiverzity,	1,5	1,5
O2	odstránenie zdrojov znečistenia povrchových tokov a podzemných vôd,	1,5	3	T2	nárast množstva vyvázaných odpadov, pretrvávajúce vykurovanie hlavne tuhými palivami,	1	2,5
O3	zvýšiť právne vedomie obyvateľstva vo sfére životného prostredia,	1,5	4,5	T3	nárast množstva vyvázaných odpadov,	1,5	4
O4	možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EU,	1,5	6	T4	nízka disciplína pri nakladaní s odpadmi,	1,5	5,5
O5	odstránenie zdrojov znečistenia povrchových a podzemných vôd ohrozujúcich zdroje pitnej vody,	1,5	7,5	T5	neriešenie problému existencie „čiernych“ skládok,	1,5	7
O6	obnoviteľné zdroje energie – geotermálna energia, energia biomasy,	1,5	9	T6	zhoršujúci sa stav životného prostredia v dôsledku nadmernej hospodárskej činnosti v ostatných častiach kraja,	1	8
				T7	ohrozená kvalita pitných a povrchových vôd,	1,5	9,5
				T8	zhoršenie zdravotného stavu obyvateľstva,	1,5	11
				T9	tlak na životné prostredie a pôvodnú krajinu, urbanizácia krajiny,	1,5	12,5
				T10	radikalizácia zmien v životnom prostredí na miestnej a globálnej úrovni (povodne, veterné	1,5	14

				smršte, otepľovanie, klimatické zmeny,		
	Spolu		9,0	Spolu		14,0

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 9	10,5 5 Stratégia WO 9
T hrozby	Stratégia ST ST-WT 14	3,5 Stratégia WT

V oblasti environmentálnej sú vyvážené silné stránky so slabými. Odporúča sa využiť stratégia ST – WT – kde musí mesto Humenné využiť silné stránky a využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných ako aj nadnárodných na riešenie hlavných environmentálnych záťaží spojených s priemyselnou činnosťou, problémov spojených s nedostavanou kanalizačnou sieťou a nadmernou dopravou. Problémom ostáva naďalej nedoriešený systém separovania TKO ako aj využívanie BRKO. Vzhľadom na prítomnosť lokalít NATURA 2000 a vzácnych biotopov je potrebné riešiť aj znečistenie tunajších vodných tokov a riešenie rovnováhy medzi ochranou životného prostredia a rekreáciou. Dôležitou otázkou bude aj ochrana vodných zdrojov a rekonštrukcia vodovodnej infraštruktúry v meste a okolitých sídlach.

Analýza faktorov: v rámci jednotlivých silných a slabých stránok je ich možné zoskupiť do príbuzných skupín. Určujúcim znakom týchto skupín je spoločný faktor, ktorý determinuje hlavnú podstatu silnej alebo slabej stránky.

Silné stránky:

- a – chránené územia
- b – vodné zdroje a vodné toky
- c – ochrana a stav ovzdušia
- d – nakladanie s odpadovými vodami

slabé stránky

- a – ochrana a stav ovzdušia
- b – cestovný ruch a jeho environmentálne dopady
- c – životné prostredie a rizikové skupiny obyvateľstva
- d – pitné vody a nakladanie s odpadovými vodami
- e – hospodársky rozvoj a ochrana životného prostredia
- f – odpadové hospodárstvo

Nasledujúce tabuľky prezentujú výsledné hodnotenie prioritných silných a slabých stránok podľa spoločných faktorov. Z hľadiska dôležitosti sú následne smerodajné pri formulovaní priorit v tejto oblasti.

Pri hodnotení porovnávame dôležitosť jednotlivých znakov navzájom pomocou troch stupňov,
1 = znak je dôležitejší ako porovnávaný
0 = znak je menej dôležitý ako porovnávaný
0,5 = váha znakov je rovnaká

Váha vybraných faktorov rozvoja									
	aS	bS	cS	dS	S	S	S	Suma	Váhy
aS	-	0,5	0,5	0,5				1,5	1
bS	0,5	-	0,5	0,5				1,5	1
cS	0,5	0,5	-	0,5				1,5	1
dS	0,5	0,5	0,5	-				1,5	1

S					-				
S						-			
S							-		

Váha vybraných disparít									
	aW	bW	cW	dW	eW	fW	W	Suma	Váhy
aW	-	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5		2,5	2
bW	0,5	-	0,5	0,5	0	0,5		2	3
cW	1	0,5	-	1	0,5	1		4	1
dW	0,5	0,5	0	-	0,5	0,5		2	3
eW	1	1	0,5	0,5	-	1		4	1
fW	0,5	0,5	0	0,5	0	-		1,5	4
W							-		

Hlavnou prioritou v oblasti Environmentálnej v regióne Humenné je ochrana prírody v rámci Natury 2000, ochrana vodných zdrojov, zdrojov pitnej vody, zásobovanie obyvateľov nezávadnou pitnou vodou, ako aj nadväzujúca infraštruktúra s priamym dopadom na vodné toky a zdroje – komplexne vybudovaná kanalizačná sieť, resp, environmentálne vhodné odkanalizovanie rozptýlených oblastí individuálnym spôsobom. Významnou environmentálnou úlohou je riešenie znečistenia v súvislosti s neprispôsobivým obyvateľstvom, nadmernou dopravou, priemyselnou činnosťou a poľnohospodárskou činnosťou. Prioritnou musí byť aj ochrana chránených lokalít NATURA 2000 a ostatných významných prírodných lokalít a zavádzanie moderných technológií v oblasti ekologizácie výroby, energetiky, integrovaných systémov dopravy atď..

3.6. SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO

S	silné stránky	váhy	kumul.	W	slabé stránky	váhy	kumul.
aS1	4 zariadenia pre seniorov	1,5	1,5	aW1	Nedostatočná ponuka nadradenej zdravotníckej starostlivosti	1,5	1,5
aS2	6 domovov sociálnych služieb	1,5	3	bW2	Nízky počet praktických lekárov pre deti a dorast, nízky počet praktických lekárov pre dospelých	1,5	3
aS3	5 organizácií poskytujúcich opatrovateľskú službu	1,5	4,5	cW3	vysoký podiel rómskej populácie neschopnej integrácie,	1,5	4,5
aS4	1 denný stacionár	1,5	6,0	eW4	absencia priestorov pre klubovú činnosť,	1,5	6,0
aS5	3 denné centrá	1,5	7,5	dW5	Nedostatok pobytových zariadení	1,5	7,5
cS6	1 útlok a 1 zariadenie núdzového bývania	1,5	9,0	eW6	Nedostatočná ponuka sociálneho nájomného bývania	1,5	9,0
aS7	4 špecializované zariadenia	1,5	10,5	dW7	absencia mobilnej opatrovateľskej služby s vyššou flexibilitou poskytovania pomoci 24/7,	1,5	10,5
cS8	Centrum včasnej intervencie	1,5	12,0	dW8	nedostatočné kapacity ambulantných sociálnych služieb pre seniorov,	1,5	12,0
aS9	Požičiavanie pomôcok	1,5	13,5	dW9	nedostatočná vyhľadávacia činnosť osamelých a odkázaných seniorov,	1,5	13,5
aS10	2 zariadenia jedální	1,5	15,0	fW10	nevybudované stredisko osobnej hygieny,	1	14,5
cS11	krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií	1,5	16,5	cfW11	vysoký podiel obyvateľov bez osobnej motivácie zmeniť svoj spôsob života,	1	15,5
abcS12	existencia nevyužitých budov a priestorov pre poskytovanie sociálnych služieb,	1,5	18,0	W12	vysoké finančné nároky na mesto pri riešení sociálnych problémov,	1	16,5
aS13	poskytovanie služby monitorovania a signalizácie pomoci,	1	19,0	bW13	nedostatok základných zdravotníckych služieb,	1	17,5
adS14	sociálny podnik na zamestnávanie občanov s nízkou kvalifikáciou,	1,5	20,5	bW14	nedostatočné pokrytie základnými špecializovanými ambulanciami,	1	18,5
cdS15	neziskové organizácie venujúce sa problematike poskytovania sociálnych služieb,	1,5	22,0	abW15	vysoký priemerný vek lekárov,	1,5	20,0
eS16	zdravotná starostlivosť zabezpečená 1 nemocnicou priamo v meste,	1,5	23,5	bW16	decentralizovaná ponuka špecializovaných ambulancií,	1,5	21,5
eS17	rekonštrukcia a modernizácia priestorov nemocnice,	1,5	25,0	bW17	nevyhovujúce priestory niektorých ambulancií,	1,5	23,0
dS18	4 komunitné centrá	1,5	26,5	bW18	nedostatočná kapacita praktických lekárov pre deti a dospelých,	1,5	24,5

fs19	25 ambulancií praktických lekárov pre dospelých,	1,5	28,0	bW19	chýba proklientský prístup u zdravotníckeho personálu,	1,5	26,0
fs20	28 stomatologických ambulancií,	1,5	29,5				
fs21	11 gynekologických ambulancií,	1,5	31,0				
fs22	11 ambulancií praktického lekára pre deti,	1,5	32,5				
fs23	19 prevádzok lekární,	1	33,5				
fs24	97 špecializovaných ambulancií	1,5	35,0				
	Spolu		35,0		Spolu		26,0
O	príležitosti	váhy	kumul,	T	ohrozenia	váhy	kumul,
O1	možnosť použitia 2% daní daňových subjektov na prioritné potreby zdravotníctva,	1,5	1,5	T1	rast počtu obyvateľov v seniorskej kategórii,	1,5	1,5
O2	zakladanie mimovládnych neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby,	1,5	3	T2	zhoršujúca sa sociálna situácia niektorých skupín obyvateľstva,	1,5	3
O3	rozšírenie aktívnych opatrení na trhu práce na podporu vzdelávania a prípravy pre trh práce a na podporu zamestnávania v atypických formách pracovných vzťahov, najmä pre rodičov počas materskej dovolenky a rodičovskej dovolenky,	1,5	4,5	T3	zhoršovanie zdravotného stavu stredného veku,	1,5	4,5
O4	podpora rozvoja sociálnych služieb, a iných opatrení, Projektov a programov na podporu sociálneho začleňovania ohrozených skupín podľa ich špecifických potrieb,	1,5	6,0	T4	rast počtu srdcovo-cievnych chorôb,	1,5	6,0
O5	dôrazné uplatňovanie princípu subsidiarity,	1,5	7,5	T5	rast nádorových ochorení tráviaceho traktu,	1,5	7,5
O6	možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EÚ,	1,5	9,0	T6	vysoký výskyt alergických ochorení,	1,5	9,0
				T7	pokles výdavkov na preventívnu zdravotnú starostlivosť,	1,5	10,5
				T8	pretrvávajúce stereotypy v mobilnom správaní sa pracovnej sily,	1,5	12,0
				T9	nízky záujem zamestnávateľov o prijímanie uchádzačov o zamestnanie na podporované pracovné miesta,	1,5	13,5
					nedostatočný záujem zamestnávateľov o udržateľnosť vytvorených pracovných miest,	1,5	15,0
	Spolu		9,0		Spolu		15,0

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO SO 35 26	26,0 11,0 Stratégia WO 9,0
T hrozby	Stratégia ST	Stratégia WT 15,0

V tomto prípade prevládajú silné stránky nad slabými stránkami. Odporúča sa využiť stratégiu SO – kde sa mesto môže zamerať len na minimalizovanie nákladov súvisiacich s poskytovaním sociálnych služieb a čeliť hrozbám, ktoré sú s týmito službami spojené. Odporúča sa mestu zabezpečovať nevyhnutné sociálne a zdravotnícke služby pre obyvateľov a ostatné služby vyššieho významu ponechať poskytovateľom v krajskom meste Prešov.

Analýza faktorov: v rámci jednotlivých silných a slabých stránok je ich možné zoskupiť do príbuzných skupín. Určujúcim znakom týchto skupín je spoločný faktor, ktorý determinuje hlavnú podstatu silnej alebo slabej stránky.

silné stránky:

- a - seniori a ŤZP
- b - rodina, deti a mládež
- c - osoby ohrozené sociálnym vylúčením
- d - MRK
- e - nadradená zdravotnícka starostlivosť
- f - ambulantná zdravotnícka starostlivosť

slabé stránky

a - nadržaná zdravotnícka starostlivosť
b - ambulantná zdravotnícka starostlivosť
c - MRK
d - seniori a ŤZP
e - rodina, deti a mládež
f - osoby ohrozené sociálnym vylúčením

Nasledujúce tabuľky prezentujú výsledné hodnotenie prioritných silných a slabých stránok podľa spoločných faktorov. Z hľadiska dôležitosti sú následne smerodajné pri formulovaní priorit v tejto oblasti,

Pri hodnotení porovnávame dôležitosť jednotlivých znakov navzájom pomocou troch stupňov.

1 = znak je dôležitejší ako porovnávaný
0 = znak je menej dôležitý ako porovnávaný
0,5 = váha znakov je rovnaká

Váha vybraných faktorov rozvoja									
	aS	bS	cS	dS	eS	f7	g11	Suma	Váhy
aS	-	1	1	1	1	1		4	1
bS	0	-	1	1	1	1		4	1
cS	0	0	-	0,5	0,5	0,5		1,5	3
dS	0	0	0,5	-	0,5	0		1	4
eS	0	0	0,5	0,5	-	0		1	4
fS	0	0	0,5	1	1	-		2,5	2
gS							-		

Váha vybraných disparít									
	aW	bW	cW	dW	eW	fW	gW	Suma	Váhy
aW	-	0	1	0	0	1		2	3
bW	1	-	1	1	1	1		4	1
cW	0	0	-	0	0	0,5		0,5	4
dW	1	0,5	1	-	0,5	1		4	1
eW	0,5	0,5	1	0,5	-	1		3,5	2
fW	0	0	0,5	0	0	-		0,5	4
gW							-		

3.7. ŠKOLSTVO A ŠPORT

S	silné stránky	váhy	kumul,	W	slabé stránky	váhy	kumul,
aS1	existencia verejných MŠ - 14 zariadení,	1,5	1,5	aW1	potrebná revitalizácia ihrísk v areáloch MŠ,	1,5	1,5
bS2	existencia 8 plnorganizovaných štátnych základných škôl,	1,5	3	aW2	potrebná rekonštrukcia sociálnych zariadení v MŠ,	1,5	3
abS3	12 školských jedální a výdajných školských jedální pri ZŠ a SŠ,	1,5	4,5	bW3	nedostatočné vybavenie základných škôl,	1,5	4,5
dS4	prítomnosť 1 mestskej základnej umeleckej školy a 3 súkromné,	1,5	6,0	bW4	potrebná rekonštrukcia vybraných objektov základných škôl,	1,5	6,0
dS5	centrum voľného času,	1,5	7,5	cW5	neustály klesajúci počet žiakov na stredných školách – gymnáziách ako aj SOŠ,	1,5	7,5
bS6	4 špeciálne základné školy,	1,5	9,0	abW6	deficit finančných prostriedkov znamená sústavné obmedzovanie nákupu nástrojov a zariadení v školstve,	1,5	9,0
cS7	prítomnosť 3 gymnázií,	1,5	10,5	eW7	nezodpovednosť niektorých žiakov za svoje študijné výsledky,	1,5	10,5
cS8	7 stredných škôl,	1,5	12,0	eW8	nezainteresovanosť rodičov na perspektívnom rozvoji školy,	1,5	12,0
dS9	zariadenia celoživotného vzdelávania,	1,5	13,0	eW9	minimálna súčinnosť rodičov pri výchovných problémoch žiakov,	1,5	13,5
e10	Systematická práca škôl na ich neustálom modernizovaní a dovybavení modernými pomôckami	1,5	14,5	eW10	vyšší počet žiakov ťažko vzdelávateľných,	1,5	15,0
f11	vybudovaný športová infraštruktúra,	1,5	16,0	eW11	nepravidelná dochádzka žiakov do školy,	1,5	16,5
f12	činné športové kluby,	1,5	17,5	eW12	nedostačujúca príprava žiakov na vyučovanie,	1,5	17,5

	prírodné prostredie pre šport a relax,	1,5	19,0	fW13	chýba zázemie pre šport v prírode (cyklotrasy, bežkárske dráhy a i.)	1,5	19,0
				fW14	športové kluby a občianske združenia nemajú zručnosť v podávaní grantových žiadostí na podporu svojej činnosti a realizovaných aktivít	1,5	20,5
	Spolu		19,0		Spolu		20,5
O	príležitosti	váhy	kumul,	T	ohrozenia	váhy	kumul,
O1	maximálne podporovať školy vo vybavení IKT a jeho využívaní vo vzdelávacom procese,	1,5	1,5	T1	vplyv nežiadúcich javov na deti a mládež (závislosť, konzumné kultúry...),	1,5	1,5
O2	zabezpečenie špeciálnych pedagógov pre deti s poruchami správania,	1,5	3	T2	nedostatok finančných prostriedkov na údržbu existujúcich športových objektov,	1,5	3
O3	modernizácia infraštruktúry vzdelávania v meste,	1,5	4,5	T3	nedostatočné materiálne zabezpečenie a podpora talentovanej mládeže v jednotlivých druhoch športov,	1,5	4,5
O4	dobudovanie a vybavenie športových, športovo-rekreačných a oddychových plôch v meste Humenné,	1,5	6,0	T4	nárast sociálnej ohrozenosti mládeže,	1,5	6,0
O5	skvalitnenie existujúcich areálov a doplnenie nových areálov pre potreby obyvateľov mesta, najmä so zameraním na deti a mládež,	1,5	7,5	T5	nedostatok finančných prostriedkov na výstavbu nových športovo-rekreačných objektov,	1,5	7,5
O6	vytváranie územných a priestorových podmienok pre realizáciu rozličných športových, rekreačných a oddychových aktivít,	1,5	9,0	T6	nevyhovujúca štruktúra kvalifikácie pracovnej sily,	1,5	9,0
O7	zefektívnenie spolupráce s krajským mestom na regionálnej úrovni,	1,5	10,5	T7	nízka účasť rezortov, samosprávy a sociálnych partnerov na tvorbe obsahu vzdelávania,	1,5	10,5
O8	možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EU,	1,5	12,0	T8	slabá reflexia príčin znižovania kvality vzdelávania v pripravovaných zámeroch reforiem,	1,5	12,0
	Spolu		12,0		Spolu		12,0

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 19,0 SO 7,0	20,5 8,5 Stratégia WO 12,0
T hrozby	Stratégia ST 12,0	Stratégia WT 12,0

V oblasti vzdelávania prevládajú silné stránky nad slabými. Odporúča sa využitie stratégie SO – čeliť hrozbám využitím príležitostí a minimalizovať náklady súvisiace so slabými stránkami. V oblasti športu podporovať rekonštrukciu starej a výstavbu športovej infraštruktúry v meste. Je potrebné podporovať organizovanú športovú činnosť,

Mesto by sa malo zamerať na zvýšenie kvality a dostupnosti predškolského vzdelávania. V oblasti základného školstva je potrebné postupne obnovovať budovy škôl za účelom znižovania energetickej náročnosti. V oblasti záujmového vzdelávania je potrebné zvyšovanie kapacít a dostupnosti služieb. Potrebné je zároveň vytvárať podmienky pre športovanie čo najširšej verejnosti formou organizovaného alebo neorganizovaného športu. Verejne dostupná športová infraštruktúra musí byť k dispozícii obyvateľom každej časti mesta Humenné.

Analýza faktorov: v rámci jednotlivých silných a slabých stránok je ich možné zoskupiť do príbuzných skupín. Určujúcim znakom týchto skupín je spoločný faktor, ktorý determinuje hlavnú podstatu silnej alebo slabej stránky.

silné stránky:

- a - predškolská výchova
- b - povinná školská dochádzka,
- c - stredoškolské vzdelávanie
- d - záujmové vzdelávanie
- e - vybavenosť škôl
- f - šport

slabé stránky

a - predškolská výchova
b - stredoškolské vzdelávanie
c - školské športová infraštruktúra
d - záujmové vzdelávanie
e - kvalita mladej generácie
f - šport

Nasledujúce tabuľky prezentujú výsledné hodnotenie prioritných silných a slabých stránok podľa spoločných faktorov, Z hľadiska dôležitosti sú následne smerodajné pri formulovaní priorit v tejto oblasti,

Pri hodnotení porovnávame dôležitosť jednotlivých znakov navzájom pomocou troch stupňov,

1 = znak je dôležitejší ako porovnávaný
0 = znak je menej dôležitý ako porovnávaný
0,5 = váha znakov je rovnaká

Váha vybraných faktorov rozvoja									
	aS	bS	cS	dS	eS	f7	g11	Suma	Váhy
aS	-	0,5	0,5	1	1	1		4	1
bS	0,5	-	0,5	1	1	1		4	1
cS	0,5	0,5	-	1	1	1		4	1
dS	0	0	0	-	0	0,5		0,5	3
eS	0	0	0	1	-	1		2	2
fS	0	0	0	0,5	0	-		0,5	3
gS							-		

Váha vybraných disparít									
	aW	bW	cW	dW	eW	fW	gW	Suma	Váhy
aW	-	0,5	1	1	1	1		4,5	1
bW	0,5	-	1	1	1	1		4,5	1
cW	0	0	-	0,5	0,5	0,5		1,5	2
dW	0	0	0,5	-	0,5	0,5		1,5	2
eW	0	0	0,5	0,5	-	0,5		1,5	2
fW	0	0	0,5	0,5	0,5	-		1,5	2
gW							-		

3.8. KULTÚRA

S	silné stránky	váhy	kumul,	W	slabé stránky	váhy	kumul,
dS1	tradície a zachovaný folklór - Detský folklórny súbor Chemoľňáčik, Folklórna skupina ZORNICA,	1,5	1,5	aW1	zlý technický stav budov kultúrnej infraštruktúry	1,5	1,5
dS2	podpora kultúry a kolektívov záujmovo-umeleckej činnosti zo strany mesta - Mestský dychový orchester Chemlon, Kalina, Komorný ženský zbor Womanvocal a Spevácky cirkevný zbor pri Pravoslávnom chráme sv. Cyrila a Metoda v Humennom	1,5	3	aW2	nedostatočné a zastarané technické vybavenie	1,5	3
dS3	rozmanitosť kultúrnych a umeleckých spolkov, ich tradícia a medzinárodná kvalita	1,5	4,5	aW3	vysoké prevádzkové náklady	1,5	4,5
dS4	Existencia divadla - Humenské ochotnícke divadlo	1,5	6,0	aW4	veľmi zlé možnosti vykurovania priestorov	1,5	6
aS5	Vihorlatská knižnica v Humennom	1,5	7,5	eW5	nedostatočná finančná motivácia zamestnancov	1,5	7,5
S6	možnosť propagácie cez vlastnú tlač a mestský rozhlas	1,5	9,0	eW6	chýbajúci kvalifikovaný personál	1,5	9
cS7	organizovanie významných podujatí	1,5	10,5	cW7	veľmi slabé pokrytie kultúrou sídliska	1,5	10,5
aS8	umiestnenie budov kultúrnych inštitúcií v centre mesta	1,5	12,0	cW8	architektonické bariéry pre prístup imobilným používateľom	1,5	12,0
dS9	Existencia Vihorlatského múzea v Humennom, Galérie mesta Humenné,	1,5	13,5	bW9	Technický stav niektorých historických objektov	1,5	13,5
eS10	Existencia viacerých národných kultúrnych pamiatok - 5 (KAŠTIEL S AREÁLOM)	1,5	15,0	dW10	Potrebná väčšia motivácia ku kultúrnej mimoškolskej činnosti vybraných skupín	1,5	15,0

	KLÁŠTOR FRANTIŠKÁNOV, KALVÁRIA CINTORÍN ŽIDOVSKÝ)				obyvateľstva		
	Spolu		15,0		Spolu		15,5
O	príležitosti	váhy	kumul,	T	ohrozenia	váhy	kumul,
O1	Neustála modernizácia priestorov kultúrnej infraštruktúry	1,5	1,5	T1	zmeny vo vnímaní tradičných hodnôt (pokles záujmu o niektoré hodnoty a tradície)	1,5	1,5
O2	vydanie multimediálnych propagačných materiálov o meste, kultúrnom dedičstve a tradíciách,	1,5	3	T2	zanedbaný a chátrajúci pamiatkový fond,	1,5	3
O3	kompletná rekonštrukcia Mestského kultúrneho strediska,	1,5	4,5	T3	slabá podpora kultúry zo strany štátu a VÚC,	1,5	4,5
O4	modernizácia priestorov mestského kina a obstaranie techniky,	1,5	6,0	T4	posun priorit mládeže ku konzumnej kultúre,	1,5	6,0
O5	rekonštrukcia vonkajšieho amfiteátra,	1,5	7,5	T5	nedostatok finančných prostriedkov na šírenie miestnej kultúry za hranice katastrálneho územia mesta,	1,5	7,5
O6	modernizácia mestskej knižnice,	1,5	9,0	T6	zmeny vo vnímaní tradičných hodnôt (pokles záujmu o niektoré hodnoty a tradície)	1,5	9,0
O7	možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EU,	1,5	10,5	T7	pamiatkový fond v nevyhovujúcom stave,	1,5	10,5
	Spolu		10,5		Spolu		10,5

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO SO 15,0 4,5	15,5 5 Stratégia WO 10,5
T hrozby	Stratégia ST 10,5	Stratégia WT 10,5

V oblasti kultúry je situácia vyrovnaná. Odporúča sa využitie stratégie SO – prekonať slabiny využitím príležitostí a minimalizovať náklady súvisiace so slabými stránkami. V oblasti kultúry podporovať výstavbu kultúrnej infraštruktúry a organizovanú kultúrnu činnosť.

Analýza faktorov: v rámci jednotlivých silných a slabých stránok je ich možné zoskupiť do príbuzných skupín. Určujúcim znakom týchto skupín je spoločný faktor, ktorý determinuje hlavnú podstatu silnej alebo slabej stránky.

silné stránky:

- a - základná kultúrna infraštruktúra
- b - múzeá a galérie
- c - kultúrne podujatia
- d - kultúrne súbory
- e - kultúrne pamiatky

slabé stránky

- a - stav priestorov pre kultúrnu činnosť
- b - pamätihodnosti
- c - základná kultúrna infraštruktúra - dostupnosť
- d - kultúrna mimoškolská činnosť
- e - kultúrne súbory

Nasledujúce tabuľky prezentujú výsledné hodnotenie prioritných silných a slabých stránok podľa spoločných faktorov. Z hľadiska dôležitosti sú následne smerodajné pri formulovaní priorit v tejto oblasti.

Pri hodnotení porovnávame dôležitosť jednotlivých znakov navzájom pomocou troch stupňov.

- 1 = znak je dôležitejší ako porovnávaný
- 0 = znak je menej dôležitý ako porovnávaný
- 0,5 = váha znakov je rovnaká

Váha vybraných faktorov rozvoja									
	aS	bS	cS	dS	eS	f7	g11	Suma	Váhy
aS	-	0,5	0,5	1	0,5			2,5	1
bS	0,5	-	0,5	1	0,5			2,5	1
cS	0,5	0,5	-	0,5	0			1,5	2
dS	0	0	0,5	-	0,5			1	3
eS	0,5	0,5	1	0,5	-				
fS						-			
gS							-		

Váha vybraných disparít									
	aW	bW	cW	dW	eW	fW	gW	Suma	Váhy
aW	-	0,5	0,5	1	1			3	1
bW	0,5	-	0,5	1	1			3	1
cW	0,5	0,5	-	0,5	0,5			2	2
dW	0	0	0,5	-	0,5			1	3
eW	0	0	0,5	0,5	-			1	3
fW						-			
gW							-		

3.9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

S	silné stránky	váhy	kumul,	W	slabé stránky	váhy	kumul,
aS1	dobrá potenciál súčasný aj historický pre rozvoj cestovného ruchu a rekreácie priamo území mesta Humenné,	1,5	1,5	aW1	Opatrenia ÚVZ zabraňujúce aktuálnemu rozvoju cestovného ruchu na území, obmedzenie zahraničnej klientely	1,5	1,5
aS2	Vybudovaná športová infraštruktúra - športová hala, zimný štadión, atď..	1,5	3	bW2	Nedostatočná ponuka doplnkových služieb cestovného ruchu	1,5	3
bS3	potenciál pre rozvoj rôznych druhov cestovného ruchu (rekreačný a športový, kultúrno-poznávací, vidiecky turizmus a agroturistika)	1,5	4,5	cW3	nízky podiel pobytovej turistiky v meste Humenné z dôvodu blízkej alokácie dôležitých stredísk cestovného ruchu,	1,5	4,5
cS4	existencia Turistickoinformačného centra a informačnej kancelárie,	1,5	6,0	cW4	vysoká závislosť zamestnanosti na niektorých zamestnávateľoch	1,5	6
dS5	Mestské kúpalisko v Humennom,	1,5	7,5	dW5	problémom je úprava verejných komunikačných priestorov, nevyužívané, opustené objekty, areály a zariadenia,	1,5	7,5
aS6	prítomnosť unikátnych prírodných atraktivít - Vihorlat	1,5	9,0	dW6	Nedostatočne dobudované prístupové komunikácie k rekreačným oblastiam v blízkosti mesta,	1,5	9
eS7	množstvo kultúrno-spoločenských podujatí hlavne Humenné,	1,5	10,5	dW7	Potrebné riešenie problému parkovania (rozhľadňa, ...)	1,5	10,5
bS8	zimné aktivity viazané na bežecké lyžovanie	1,5	12,0	aW8	Niekedy nesystémová a životné prostredie ohrozujúca výstavba	1,5	11,5
bS9	Dopravná dostupnosť, železničná doprava,	1,5	13,5				
bS10	Letné aktivity viazané na vodné plochy, kúpanie, slnenie a pohybové aktivity,	1,5	15,0				
S11	Existencia chránených území nielen v podobe CHKO,	1,5	16,5				
S12	Prítomnosť národných kultúrnych pamiatok - renesančný kaštieľ, RK kostol, kalvária, Valaškovský most,	1,5	18,0				
S13	významná kultúrno - historická hodnota mesta Humenné,	1,5	19,5				
S14	Vybudovaná sieť prepojených cyklotrás s rôznou obtiažnosťou	1,5	21,0				
S15	Dobrá ponuka ubytovacích služieb pre náročnejšiu ako aj menej náročnú klientelu (mimo hlavných centier cestovného ruchu)	1,5	22,5				
S16	Národná prírodná rezervácia Humenský Sokol,	1,5	24,0				
S17	Prímestský rekreačný areál - Hubková,	1,5	25,5				
	Spolu		25,5		Spolu		11,5
O	príležitosti	váhy	kumul,	T	ohrozenia	váhy	kumul,
O1	dobré možnosti (existencia poľných ciest) pre	1,5	1,5	T1	pokračujúci postupný úpadok rekreačných lokalít	1,5	1,5

	budovanie cyklistických a rekreačných trás,				(COVID-19, energetická kríza)		
O2	dobrá poloha mesta Humenné v rámci regionálnych štruktúr,	1,5	3	T2	zmeny vo vnímaní tradičných hodnôt (pokles záujmu o niektoré hodnoty a tradície)	1,5	3
O3	dobrá poloha mesta Humenné vo väzbe na prírodné turistické, rekreačné lokality	1,5	4,5	T3	zanedbaný a chátrajúci pamiatkový fond,	1,5	4,5
O4	zavádzanie nových produktov cestovného ruchu v súvislosti s agroturistikou,	1,5	6,0				
O5	iniciatíva spoločenských, kultúrnych, športových, ..., organizácií,	1,5	7,5				
O6	dobré možnosti (existencia poľných ciest) pre budovanie cyklistických a rekreačných trás,	1,5	9,0				
O7	dobrá poloha mesta Humenné v rámci regionálnych štruktúr,	1,5	10,5				
	Spolu		10,5		Spolu		4,5

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 25,5 SO-WO 15,0	11,5 7,0 Stratégia WO 10,5
T hrozby	Stratégia ST 4,5	Stratégia WT

V oblasti dopravy výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégie SO - WO - kde musí mesto prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných, ako aj nadnárodných.

Analýza faktorov: v rámci jednotlivých silných a slabých stránok je ich možné zoskupiť do príbuzných skupín. Určujúcim znakom týchto skupín je spoločný faktor, ktorý determinuje hlavnú podstatu silnej alebo slabej stránky.

silné stránky:

- a - kultúrno historický potenciál
- b - rekreačný a športový potenciál,
- c - inštitucionálna podpora
- d - prírodné bohatstvo
- e - športová infraštruktúra
- f - dostupnosť

slabé stránky

- a - ochrana prírody a CR
- b - ponuka doplnkových služieb
- c - riziká CR
- d - doprava a dostupnosť

Nasledujúce tabuľky prezentujú výsledné hodnotenie prioritných silných a slabých stránok podľa spoločných faktorov. Z hľadiska dôležitosti sú následne smerodajné pri formulovaní priorit v tejto oblasti.

Pri hodnotení porovnávame dôležitosť jednotlivých znakov navzájom pomocou troch stupňov.

- 1 = znak je dôležitejší ako porovnávaný
- 0 = znak je menej dôležitý ako porovnávaný
- 0,5 = váha znakov je rovnaká

Váha vybraných faktorov rozvoja									
	aS	bS	cS	dS	eS	f7	g11	Suma	Váhy
aS	-	1	1	0	0	0		2	4

bS	0	-	1	0,5	0,5	0,5		2,5	3
cS	0	0	-	0	0	0		0	5
dS	1	0,5	1	-	1	1		4,5	4
eS	1	0,5	1	0	-	1		3,5	2
fS	1	0,5	1	0	0	-		2,5	3
gS							-		

Váha vybraných disparít									
	aW	bW	cW	dW	eW	fW	gW	Suma	Váhy
aW	-	1	1	1				3	1
bW	0	-	1	1				2	2
cW	0	0	-	0,5				0,5	3
dW	0	0	0,5	-				0,5	3
eW					-				
fW						-			
gW							-		

Dobrý potenciál krajiny, ktorý obsahuje legislatívne chránené prvky v krajine obsahuje zaujímavé atraktivity, ktoré sú sprístupniteľné pre návštevníkov Hornozemplínskeho regiónu v rámci cestovného ruchu. V rámci týchto atraktivít je v súčasnosti ponuka a záujem o takmer všetky športové a kultúrne atraktivity. Z hľadiska CR je významnou atraktivitou príroda Vihorlatu a CHKO Východné Karpaty, ale aj v nadväznosti na ďalšie zaujímavé lokality. Príroda v poskytuje komplex prírodných atraktivít zahŕňajúcich doliny, vrchy, vodné plochy v podobe vodných nádrží (rybníky). Krajina svojou rozmanitou štruktúrou a rozvinutou cestnou sieťou poskytuje možnosti hlavne pre letné ale aj zimné športové aktivity. Z hľadiska využiteľnosti krajiny pre CR je možné konštatovať, že región svojím potenciálom atraktivít je v súčasnosti značne nedocenený. Úprava atraktivít na produkty CR je prvoradou aktivitou, keď poradie by malo vychádzať z požiadaviek návštevníkov, ktorých počty sú už dnes známe a umožnia operatívnu tvorbu produktov CR.

3.10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

S	silné stránky	váhy	kumul,	W	slabé stránky	váhy	kumul,
aS1	existencia verejného rozhlasu,	1,5	1,5	aW1	negatívny stav nehnuteľného majetku mesta,	1,5	1,5
bS2	dostatok priestorov pre administratívu,	1,5	3	bW2	nedostatočné právomoci mestskej polície a ich minimálny vplyv pri dodržiavaní verejného poriadku,	1,5	3
bS3	budova mestského úradu v dostupná v centre mesta,	1,5	4,5	cW3	nedostatočný kamerový systém v meste,	1,5	4,5
cS4	existencia okresného a obvodného oddelenia PZ	1,5	6,0	dW4	nedostatočná protidrogová prevencia,	1,5	6
cS5	Zriadená mestská polícia	1,5	7,5	eW5	nedostatočná komunikácia, resp. existencia komunikačných bariér medzi rôznymi skupinami aktérov (samospráva, občianske združenia, občania, podnikatelia atď.),	1,5	7,5
				fW6	nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry,	1,5	9,0
	Spolu		7,5		Spolu		9,0
O	príležitosti	váhy	kumul,	T	ohrozenia	váhy	kumul,
O1	možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ,	1,5	1,5	T1	malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu,	1,5	1,5
O2	zrušenie princípu miestnej kompetencie pri vydávaní dokumentov a poskytovaní služieb verejnou správou,	1,5	3	T2	nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov,	1,5	3
O3	e-government je príležitosťou prelomovú modernizáciu interných administratívno-správnych procedúr, zlepšenie imidžu VS, ako aj zvýšenie podielu a záujmu verejnosti na správe vecí verejných,	1,5	4,5	T3	nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk,	1,5	4,5
O4	vytváranie kvalitného a dostupného verejného digitálneho obsahu stimulujúceho dopyt po e-službách a širokopásmovom pripojení,	1,5	6,0	T4	nedostatočná kvalita právneho rámca výkonu činností verejnej správy,	1,5	6,0
				T5	zvyšovanie komunikačnej a administratívnej náročnosti výkonu činností verejnej správy vo	1,5	7,5

				vztahu k externému, ako aj internému prostrediu,		
	Spolu		6,0	Spolu		7,5

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO SO 7,5 1,5	9,0 1,5 Stratégia WO 6,0
T hrozby	Stratégia ST 7,5	Stratégia WT 7,5

V oblasti technickej infraštruktúry výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia SO – kde musí mesto prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných ako aj nadnárodných.

Analýza faktorov: v rámci jednotlivých silných a slabých stránok je ich možné zoskupiť do príbuzných skupín. Určujúcim znakom týchto skupín je spoločný faktor, ktorý determinuje hlavnú podstatu silnej alebo slabej stránky.

silné stránky:

- a - mestský informačný systém
- b - administratíva
- c - bezpečnosť

slabé stránky

- a - majetok mesta
- b - bezpečnosť
- c - monitoring mesta
- d - preventívne patrenia
- e - komunikácia
- f - ekonomické faktory

Nasledujúce tabuľky prezentujú výsledné hodnotenie prioritných silných a slabých stránok podľa spoločných faktorov. Z hľadiska dôležitosti sú následne smerodajné pri formulovaní priorit v tejto oblasti.

Pri hodnotení porovnávame dôležitosť jednotlivých znakov navzájom pomocou troch stupňov.

- 1 = znak je dôležitejší ako porovnávaný
- 0 = znak je menej dôležitý ako porovnávaný
- 0,5 = váha znakov je rovnaká

Váha vybraných faktorov rozvoja									
	aS	bS	cS	dS	eS	f7	g11	Suma	Váhy
aS	-	0	0					0	3
bS	1	-	1					2	1
cS	1	0	-					1	2
dS				-					
eS					-				
fS						-			
gS							-		

Váha vybraných disparít									
	aW	bW	cW	dW	eW	fW	gW	Suma	Váhy
aW	-	0,5	1	0,5	0,5	0		2,5	3
bW	0,5	-	0,5	0,5	0,5	0,5		2,5	3

cW	0	0,5	-	0,5	0,5	0	1,5	5
dW	0,5	0,5	0,5	-	0,5	0	2	4
eW	0,5	0,5	0,5	0,5	-	1	3	2
fW	1	0,5	1	1	0	-	3,5	1
gW						-		

3.11. INFORMATIZÁCIA MESTA

S	silné stránky	váhy	kumul,	W	slabé stránky	váhy	kumul,
aS1	dobrá vybavenosť a výkonnosť technologickej IK infraštruktúry na mestskom úrade,	1,5	1,5	aW1	nedostatok regionálneho digitálneho obsahu a nízke konkurenčné prostredie z dôvodu vysokej ceny za PC, nízkej výkonnosti e-služieb,	1,5	1,5
bS2	relatívne vysoká penetrácia širokopásmového pripojenia,	1,5	3	bW2	nedostatočná úroveň optimalizácie procesov a štandardizácie dokumentov vo verejnej správe,	1,5	3
bS3	Čiastočne vybudovaná optická sieť	1,5	4,5	cW3	nízky podiel e-služieb verejnej správy s vyššou pridanou hodnotou a nízka efektívnosť ostatných služieb verejnej správy,	1,5	4,5
cS4	Poskytované elektronické služby prostredníctvom Digitálnej úradnej tabuli	1,5	6,0	cW4	nedostupný kvalitný digitálny obsah,	1,5	6
cS5	www stránka mesta	1,5	7,5	cW5	pomaly zavádzané základné služby eGovernmentu a nízka efektívnosť ostatných elektronizovaných verejných služieb, ktoré väčšinou iba kopírujú papierové služby,	1,5	7,5
	Spolu		7,5		Spolu		7,5
O	príležitosti	váhy	kumul,	T	ohrozenia	váhy	kumul,
O1	možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ,	1,5	1,5	T1	nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov,	1,5	1,5
O2	zvýšenie počítačovej gramotnosti,	1,5	3	T2	nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk,	1,5	3
O3	zníženie cien využívania Internetu,	1,5	4,5	T3	digital divide, zvyšovanie disparít medzi územiami alebo sociálnymi skupinami vo využívaní IKT,	1,5	4,5
O4	rozvoj ďalších telekomunikačných služieb v konkurenčnom prostredí,	1,5	6,0	T4	nízka digitálna gramotnosť a zručnosť používateľov IKT a nedostatočný dopyt po elektronických službách,	1,5	6,0
O5	vytváranie a sprístupňovanie verejného digitálneho obsahu,	1,5	7,5	T5	rozvoj digitálnej kriminality, narušanie súkromia, výchovy a ochrany osobných údajov	1,5	7,5
O6	zrušenie princípu miestnej kompetencie pri vydávaní dokumentov a poskytovaní služieb verejnou správou,	1,5	9,0	T6			
O7	e-government je príležitosťou prelomovú modernizáciu interných administratívno-správnych procedúr, zlepšenie imidžu VS, ako aj zvýšenie podielu a záujmu verejnosti na správe vecí verejných,	1,5	10,5	T7			
O8	vytváranie kvalitného a dostupného verejného digitálneho obsahu stimulujúceho dopyt po e-službách a širokopásmovom pripojení,	1,5	12,0	T8			
O9	rastúca penetrácia širokopásmového pripojenia,	1,5	13,5	T9			
	Spolu		13,5		Spolu		7,5

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO SO 7,5 0	7,5 Stratégia WO 6 13,5
T hrozby	Stratégia ST 7,5	Stratégia WT 7,5

V oblasti technickej infraštruktúry výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia WO a WT – kde musí mesto prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných ako aj nadnárodných.

Analýza faktorov: v rámci jednotlivých silných a slabých stránok je ich možné zoskupiť do príbuzných skupín. Určujúcim znakom týchto skupín je spoločný faktor, ktorý determinuje hlavnú podstatu silnej alebo slabej stránky.

silné stránky:

- a - inštitucionálne predpoklady
- b - technické predpoklady
- c - elektronické služby

slabé stránky

- a - obsah
- b - procesy,
- c - služby

Nasledujúce tabuľky prezentujú výsledné hodnotenie prioritných silných a slabých stránok podľa spoločných faktorov. Z hľadiska dôležitosti sú následne smerodajné pri formulovaní priorit v tejto oblasti.

Pri hodnotení porovnávame dôležitosť jednotlivých znakov navzájom pomocou troch stupňov.

- 1 = znak je dôležitejší ako porovnávaný
- 0 = znak je menej dôležitý ako porovnávaný
- 0,5 = váha znakov je rovnaká

Váha vybraných faktorov rozvoja									
	aS	bS	cS	dS	eS	f7	g11	Suma	Váhy
aS	-	0	1					1	2
bS	1	-	1					2	1
cS	0	0	-					0	3
dS				-					
eS					-				
fS						-			
gS							-		

Váha vybraných disparít									
	aW	bW	cW	dW	eW	fW	gW	Suma	Váhy
aW	-	0,5	0,5					1	1
bW	0,5	-	0,5					1	1
cW	0,5	0,5	-					1	1
dW				-					
eW					-				
fW						-			
gW							-		

Koordinácia a syntéza výsledkov SWOT

Zostavenie analýzy SWOT je zložitý proces, ktorý si vyžaduje systematický prístup pri identifikácii a analýze bezprostredných (často i skrytých) vonkajších a vnútorných faktorov. Výstižnosť väčšiny faktorov je zložitá vyjadriť prostredníctvom jednoduchých formulácií. Pri zaraďovaní jednotlivých faktorov do základných zložiek SWOT analýzy je potrebné zodpovedne posudzovať ich lokálne a mikroregionálne podmienenú situáciu a relatívny podiel na regionálnom rozvoji. V tomto zmysle ide hlavne o nerovnováhu medzi mestom Humenné a ostatnými obcami v okolí.

Naopak medzi slabé stránky mesta Humenné patrí nepriaznivý demografický vývoj obyvateľstva, nedobudovaný vzdelávací systém zahŕňajúci možnosti vzdelávania v rámci celoživotného vzdelávania, vzhľadom na alokáciu

mesta, nesúladiť vzdelanostnej štruktúry s potrebami trhu práce. V oblasti podnikateľského sektora ide hlavne o dobudovanie službotvorného sektora. V oblasti technickej infraštruktúry ide o potrebu dobudovania inžinierskych sietí v oblasti odpadového hospodárstva, dostavbu a rekonštrukciu cestnej siete, ktorá sa nachádza na niektorých miestach v havarijnom stave.

Ohrozenia mesta Humenné vyplývajú z okolitého prostredia, tendencií a skutočností, ktoré nemôže manažment mesta ovplyvniť.

3.12. PROBLÉMOVÁ ANALÝZA – HLAVNÉ ODVETVOVÉ DISPARITY A VYMEDZENIE CIEĽOVÝCH SKUPÍN SO SÚSTREDENOU PODPOROU MESTA HUMENNÉ

Identifikácia odvetvových disparít a nadväzujúce vymedzenie cieľových skupín je v súlade so zadáním z vypracovanej analýzy SWOT ako aj analýzy zdrojov mesta Humenné. Dôležitým východiskovým rámcom pre vymedzenie cieľových skupín so sústredenou podporou mesta Humenné a stanovenie relevantných opatrení, ktoré by mali riešiť existujúce nerovnosti a rozdiely, sú vybrané strategické a koncepčné dokumenty spracované na národnej (Partnerská dohoda, Plán obnovy), regionálnej (PHSR PSK) úrovni, ako aj vo vzťahu k štátnym legislatívnym normám zaväzujúcim mesto Humenné poskytovať svojim obyvateľom balík verejných služieb.

Na odvetvové (odborové a sektorové) disparity treba pozeráť ako na nerovnosti, neodôvodnené rozdiely, či nehody medzi potenciálom a jeho súčasným využitím. Ich identifikácia vychádza z porovnania zistených silných a slabých stránok, ktoré sú uvedené vo SWOT analýze. Pôsobenie silných stránok mesta Humenné je oslabované negatívnymi vplyvmi jej slabých stránok. Silné stránky sú potenciálom, ktorý je možné využiť pre budúci rozvoj, je ale nutné zlepšiť alebo odstrániť príslušné slabé stránky tak, aby mohli byť silné naplno využité. Nasledujúci prehľad je usporiadaný práve týmto spôsobom, kedy proti silným stránkam mesta sú vždy postavené relevantné slabé stránky, ktoré majú v danom problémovom okruhu opačný vplyv. Vybrané sú práve tie, ktoré z hľadiska budúceho vývoja možno považovať za najzávažnejšie a kde je viacmenej možné predpokladať aspoň čiastočné riešenie. Mesto Humenné je súčasťou vyššieho územného celku Prešov. Národná stratégia regionálneho rozvoja definovala pre tento kraj nasledovné disparity, ktoré by mali byť zohľadnené v PHSR mesta Humenné:

Hlavné disparity PK:

v pôdohospodárstve

- nedostatočná spolupráca a koordinácia v poľnohospodárstve;
- nízka konkurencieschopnosť poľnohospodárstva v dôsledku nízkej produktivity a nerozvinutej trhovej infraštruktúry;

v priemysle

- inovačné a technologické zaostávanie spôsobuje zvyšujúcu energetickú a surovinovú náročnosť výroby;
- nedostatočná reštrukturalizácia priemyslu a ďalších rozhodujúcich odvetví v niektorých okresoch v regióne;
- nevyhovujúca štruktúra/koncentrácia priemyslu;
- zaostávajúce miestne hospodárstvo;
- nízka produktivita práce v sektore priemyslu;

v službách

- nízka konkurencieschopnosť malého a stredného podnikania v oblasti služieb;
- nedobudovanie siete inštitúcií poskytujúcich služby podnikateľom;
- nedostatočné využívanie e-služieb, chýbajúca koordinácia využitia súčasných prenosových služieb a nerozvinuté e-služby (nielen verejné);
- nedostatočný koncepčný prístup k využívaniu potenciálu pre turizmus;
- nízka produktivita práce v sektore služieb;

v technickej infraštruktúre

- nedostatočné kapacity a telekomunikačná infraštruktúra, členitosť územia ako bariéra budovania internetového pripojenia, nedostatočná a nejednotná rozvinutosť, medzinárodnej a regionálnej informačnej siete;
- nedostatočne vybudovaná infraštruktúra rýchlostných komunikácií;
- relatívne nízka úroveň poľnohospodárstva z hľadiska ochrany prírody a krajiny;
- pomalý rozvoj dopravnej infraštruktúry;
- vysoká energetická náročnosť kľúčových odvetví regionálnej ekonomiky;
- nedostatočné investície do tvorby krajiny a protipovodňovej ochrany;
- nedostatočná pozornosť ekologickým záťažiam;

v sociálno-spoločenskej infraštruktúre

- nevyhovujúca vzdelanostná štruktúra, vysoký podiel obyvateľstva so základným vzdelaním, významné vnútroregionálne rozdiely;
- nedostatočná kvalita (dostupnosť, efektívnosť) všetkých typov vzdelávania v kontexte celoživotného vzdelávania;
- nízka miera využívania nových, inovatívnych programov na podporu zamestnanosti, vrátane financovania týchto aktivít;
- nízka miera využívania pracovných síl;
- vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných;
- značný odlev pracovných síl do zahraničia z titulu blízkosti hraníc, pričom za vysokokvalifikované pracovné sily nie sú náhrady;
- pretrvávajúci trend vysokého podielu dlhodobo nezamestnaných vo vybraných sociálnych skupinách;
- pretrvávajúca nízka adaptabilita pracovnej sily;
- problematické vytváranie medzirezortnej spolupráce na komplexnom riešení situácie a potrieb občanov rómskej populácie.

Hlavné faktory rozvoja PK:

v pôdohospodárstve

- vhodné podmienky pre rozvoj ekologického poľnohospodárstva a lesného hospodárstva v rámci SR;

v priemysle

- rozvoj eko-priemyslu a čistých technológií najmä v MSP;
- podpora domácich investorov najmä v perspektívnych odvetviach;
- možnosť rozvoja e-podnikania smerovaného do rozvoja optimalizácie spolupráce v priemyselnej výrobe;
- využitie cezhraničnej spolupráce pre rozvoj podnikateľských aktivít;
- budovanie RIC so zameraním na transfer inovácií, zelenú ekonomiku a ekologické technológie;

v službách

- atraktívny potenciál a zvyšujúci sa záujem o turizmus;
- začlenenie sa do medzinárodnej spolupráce a transfer know-how;
- rozširovanie e-služieb, podpora najmä v horských oblastiach;
- zakladanie rodinných firiem v oblasti služieb a rozvoj telepráce na zvýšenie zamestnanosti;
- existujúca sieť poradenských a podporných inštitúcií pre malých a stredných podnikateľov;
- rozvíjajúci sa systém podpory MSP (inkubátory, informačné a poradenské služby);

v technickej infraštruktúre

- dostatočný potenciál pre využívanie obnoviteľných zdrojov energie;
- vysoký dopravný potenciál, výhodná geografická poloha pre tok tovarov a služieb do nových členských krajín EÚ, polohový potenciál kraja, logistické väzby, prepojenie na nové trhy;
- vysoký podiel chránených území k celkovej rozlohe – atraktívne prírodné prostredie,

v sociálno-spoločenskej infraštruktúre

- dobrá demografická situácia, dostatok voľnej pracovnej sily;
- vysoký podiel stredoškolsky vzdelaného obyvateľstva/možnosť profesijnej mobility;
- vysoká vzdelanostná úroveň v regionálnych centrách;
- vytvorenie metropolitného centra Košice – Prešov;
- schopnosť obojstrannej komunikácie obyvateľstva v prihraničných oblastiach, cezhraničná spolupráca.

Vo vyššie uvedenom kontexte je potrebné sledovať i potenciálne rozvojové príležitosti a hrozby, indukované hierarchicky vyššími faktormi sociálno - ekonomického rozvoja. Na základe uskutočnených analýz je možné za najväčšie hrozby pokladať hlavne:

1. Znižovanie konkurencieschopnosti mesta v dôsledku trvalej stagnácie v rozvoji spolupráce podnikateľskej sféry s orgánmi miestnej samosprávy – Public Private Partnership.
2. Rozhodnutie kľúčového investora o zmene alokácie investície.
3. Nedostatok externých finančných prostriedkov potrebných na zabezpečenie kvalitných verejných služieb.
4. Podcenenie významu kvalitatívneho rozvoja ľudských zdrojov ako pre ekonomický, tak aj pre sociálny rozvoj mesta Humenné.
5. Podcenenie významu informačných technológií ako základného prvku ekonomického rozvoja a rozvoja ľudských zdrojov v meste.

Jedným z nutných predpokladov úspešnej implementácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja je návaznosť na existujúcu sústavu strategických a rozvojových dokumentov. Tento fakt sa premietol z časti aj do výberu opatrení a cieľových skupín, na ktoré sa má zamerať podpora z verejných zdrojov, hlavne z dôvodu efektívneho vynakladania finančných prostriedkov, odstránenia duplicit, možných protichodných účinkov opatrení atď.. Z tohto dôvodu je prirodzeným rámcom Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja, ako aj Partnerskej dohody, ale aj platná legislatíva v oblasti zabezpečovania verejných služieb. Komparáciou výsledkov vyššie uvedenej selekcie odvetvových disparít a PHRSR POSK je možné zistiť, že niektoré opatrenia v rámci tohto dokumentu pokrývajú kritické oblasti zistené v problémovej analýze. Preto je nutné v súlade s vyššie uvedenými skutočnosťami zamerať sa na odstránenie týchto disparít v relevantných cieľových oblastiach a relevantných skupín.

1. Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj
Cieľová skupina
podnikateľské subjekty v priemysle, obchode a výrobných službách mesto investori
2. Technická infraštruktúra
Cieľová skupina
mesto, obyvatelia mesta, podnikateľské subjekty, mimovládne subjekty,
3. Životné prostredie
Cieľová skupina
mesto, obyvatelia mesta, podnikateľské subjekty,
4. Sociálna oblasť a zdravotníctvo
Cieľová skupina
nezamestnaní, sociálne odkázaní, zdravotne a duševne postihnutí, obyvatelia v dôchodkovom veku, mladí ľudia, rizikové skupiny obyvateľstva,
5. Školstvo a šport
Cieľová skupina
deti predškolského veku, žiaci v rámci povinnej školskej dochádzky, nezamestnaní, obyvatelia v dôchodkovom veku, športovci organizovaní v rámci športových hnutí, pasívna športová verejnosť, obyvatelia v produktívnom veku,
6. Kultúra
Cieľová skupina
obyvateľstvo podnikateľské subjekty návštevníci mesta,
7. Cestovný ruch a public relation
Cieľová skupina
mesto, VÚC, obyvatelia mesta, návštevníci mesta, súkromný podnikateľský sektor,
9. Administratíva a bezpečnosť
Cieľová skupina
mesto, obyvatelia mesta, súkromný podnikateľský sektor,
10. Informatizácia mesta
Cieľová skupina
mesto, obyvatelia mesta, súkromný podnikateľský sektor,

Strategická časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Humenné Na roky 2023 – 2030 s výhľadom do roku 2040

4 VÍZIA A POSLANIE MESTA HUMENNÉ

Vízia

Mesto Humenné sa stalo príjemným sídlom zabezpečujúcim komplexné sociálne služby pre svojich obyvateľov, ako aj okolitých obcí. Vyvážené a ohľaduplne využíva svoje prírodné bohatstvo prezentované chránenými územiami a tunajšími vodnými tokmi. V súvislosti s rozvojom cestovného ruchu sa snaží čo najlepšie prezentovať svoje kultúrne tradície a zvyklosti v duchu rozvoja kultúrneho povedomia nielen vo svojom regióne. Do šírenia kultúrnych hodnôt sa zapájajú hlavne kultúrne spolky orientujúce sa na prezentáciu tradičných remesiel a zvyklostí ako sú Folklórny súbor Chemlon Humenné, Detský folklórny súbor Chemloňáčik, Folklórna skupina ZORNICA. Z hospodárskeho hľadiska mesto vytvorilo priaznivé podmienky na rozvoj tradičných výrobných a nevýrobných odvetví, pre ktorých rozvoj má mesto najväčší potenciál – ekologická priemyselná výroba (textilná, automobilová) potravinárstvo a iné. Boli vytvorené podmienky na rozvoj ekologických výrobných prevádzok, ktoré sa stali významným zdrojom tvorby nových pracovných miest. Nová podnikateľská infraštruktúra bola vybudovaná v priemyselných parkoch Guttmanovo aj Myslina. V oblasti cestovného ruchu mesto vytvorilo podmienky na rozvoj ubytovacích a stravovacích služieb. Mesto už nie je len bránou do atraktívnych lokalít cestovného ruchu (Vihorlat), ale samo poskytuje služby cestovného ruchu na svojom území. Rozšírili sa možnosti letnej, ako aj zimnej turistiky. Mesto dobudovalo cyklistické trasy s prepojením na okolité samosprávy. V oblasti propagácie sa mesto zameralo na prezentáciu vlastných kultúrno - historických hodnôt a kultúrnej identity typickej pre túto oblasť.

Činnosť samosprávy - vzhľadom na existujúce kompetencie - je aj v oblasti sociálnej politiky veľmi rozsiahla. Pre občanov v hmotnej núdzi mesto napr. poskytuje jednorazové dávky v hmotnej núdzi. Pre jednotlivé cieľové skupiny mesto poskytuje sociálne služby, medzi ktoré patria sociálne služby krízovej intervencie, sociálne služby na podporu rodiny s deťmi, sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií a podporné služby vo vlastných ako aj neziskových a cirkevných organizáciách. Mesto podporuje neštátne subjekty, ktorých činnosť je zameraná na pomoc sociálne alebo zdravotne handicapovaným občanom. Pre zachovanie rovnakých podmienok a šancí pre všetkých žiakov mesto zabezpečuje prenos štátnych dotácií (na stravu, motivačný príspevok a školské pomôcky) pre školopovinné deti zo sociálne slabších rodín. V meste vznikli nové zariadenia pre ohrozené skupiny ako mestský útulok pre bezdomovcov, či zariadenie núdzového bývania.

Mesto v rámci existujúcich kompetencií zabezpečuje výchovno - vzdelávací proces vo formálnych vzdelávacích zariadeniach v rámci predškolskej výchovy, v rámci povinnej školskej dochádzky, ako aj v oblasti záujmovej činnosti. Zabezpečilo dostavbu vzdelávacích zariadení predškolskej výchovy v častiach kde to bolo nevyhnutné, ako aj zabezpečilo rozšírenie kapacít existujúcich zariadení. Zabezpečuje neustálu modernizáciu vybavenia zariadení povinnej školskej dochádzky. V meste má nezastupiteľné miesto aj vzdelávanie detí a mládeže so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami. Sieť vzdelávania stredoškolského stupňa zohráva dôležitú úlohu pri formovaní kvalifikovanej pracovnej sily, ktorú potrebuje miestny trh práce. Gymnázium, ako všeobecno vzdelávacia stredná škola poskytuje vysokokvalitnú prípravu v moderných priestoroch pre ďalšie vzdelávanie na vysokých školách. V meste je potrebné zastaviť pokles počtu žiakov na stredných školách. V meste boli modernizované aj stredné školy zamerané na odborné vzdelávanie. V priebehu niekoľkých rokov sa im podarilo plne zosúladiť obsah vzdelávania s potrebami miestneho trhu práce.

Mesto ponúka rôznorodé záujmové a doplnkové vzdelávacie služby v rámci voľno - časových a záujmových aktivít pre deti a žiakov. Mesto zabezpečuje priestory pre uskutočňovanie neformálneho vzdelávania. V meste je dostatok priestorov pre záujmovú činnosť, čo sa prejavilo aj na počte detí a mládeže využívajúcich tieto služby. Základnú umeleckú školu zavštevuje čoraz viac detí a žiakov. Škola sa stala významným zariadením ovplyvňujúcim kultúrne dianie. Z hľadiska rozumného trávenia voľného času je významnou inštitúciou Centrum voľného času. Poskytuje množstvo atraktívnych aktivít, ktoré sú obľúbené hlavne medzi žiakmi školského veku.

Mesto Humenné je bezpečné mesto chrániace verejný ako aj súkromný majetok. Vytvorilo podmienky na znižovanie kriminality v meste a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v meste. V poslednom období mesto zmodernizovalo a rozšírilo kamerový systém, ktorý plne rešpektuje a nenaruša súkromie obyvateľov. V rámci preventívnych aktivít a zvýšenia bezpečnosti najzraniteľnejšej skupiny obyvateľov, mesto vybudovalo dopravné ihrisko.

Mesto vytvorilo dobré podmienky pre bývanie vybraných skupín obyvateľov mesta. Bytovú výstavbu zamerala hlavne na mladé rodiny s deťmi. Okrem štandardnej bytovej výstavby mesto uskutočnila v obmedzenej miere aj bytovú výstavbu nižšieho štandardu pre sociálne odkázaných obyvateľov mesta.

V rámci technickej infraštruktúry mesto v posledných 10 rokoch modernizovalo energetickú infraštruktúru. Vytvorili sa predpoklady na rozvoj IBV.

V oblasti zásobovania pitnou vodou sa v meste uskutočnili viaceré významnejšie investície. Došlo k rekonštrukcii vodárenských zdrojov a rozvodnej siete.

V oblasti odpadového hospodárstva boli vytvorené podmienky na rozšírenie kanalizačnej siete. Mesto zrekonštruovalo existujúce ČOV. Na zvýšenie kvality a objemu separovania boli vybudované nové mestské kompostoviská, zberný dvor a moderné Regionálne odpadové centrum.

V oblasti kultúry sa podarilo revitalizovať viaceré kultúrne pamiatky, ako je Kláštor Františkánov, Kalvária. V Galérii mesta boli využité moderné digitálne technológie, ktoré pomohli archivovať, ako aj sprístupniť vzácne kultúrne artefakty a umelecké diela. Pre podporu umeleckej činnosti bol komplexne zrekonštruovaný mestský amfiteáter.

Poslanie

Poslanie je komplexná a všeobecná definícia objasňujúca mandát mesta Humenné v sociálnej oblasti. Poslanie opisuje a prezentuje základné sociálne služby (produkty), ktoré poskytuje a identifikuje hlavných „prijímateľov“, t.j. jej obyvateľov, záujmové združenia a pod.. Poslanie vyjadruje základný dôvod existencie mesta Humenné a odpovedá na tri otázky: Čo mesto robí? Prečo to robí? Pre koho to robí? Odpovede na tieto otázky sú základným predpokladom pre zabezpečovanie kvalitných sociálnych služieb obyvateľom mesta. Tieto zahŕňajú celú škálu aktivít počnúc obstarávaniami tovarov a zabezpečením samotných služieb až po aktualizovanie a zverejňovanie informácií, ktoré slúžia aj obyvateľom mesta. Samospráva mesta Humenné disponuje aj nemalým majetkom – budovami, pozemkami, bytovými a nebytovými priestormi. Efektívne spravovanie aktív takéhoto rozsahu a zabezpečovanie jeho maximálnej výnosnosti je možné len za predpokladu existencie prehľadnej a aktuálnej evidencie, ktorá slúži vedeniu mesta a poslancom mestského zastupiteľstva. Jedným zo základných predpokladov rozvoja mesta je dodržiavanie zákonnosti a pravidielestskej samosprávy, ochrana života a osobného majetku občanov. V súlade s poslaním mesta Humenné všetky tieto úlohy realizuje mestská a štátna polícia. K dosiahnutiu zámeru - vybudovať bezpečné mesto - polícia vykonáva všeobecnú prevenciu kriminality, aktívnu ochranu verejného poriadku, života, zdravia občanov a majetku. Súčasťou bezpečnostnej politiky mesta je aj výkon ochrany pred požiarmi.

Jedným zo základných predpokladov rozvoja mesta je dodržiavanie zákonnosti a pravidiel miestnej samosprávy, ochrana života a osobného majetku občanov, ale aj životného prostredia. V súlade s poslaním mesta Humenné

všetky tieto úlohy realizuje štátna polícia ako aj mestská polícia. K dosiahnutiu zámeru - vybudovať bezpečné mesto - polícia vykonáva všeobecnú prevenciu kriminality, aktívnu ochranu verejného poriadku, života, zdravia občanov a majetku. Súčasťou bezpečnostnej politiky mesta je aj výkon ochrany pred požiarmi a civilnej ochrany obyvateľov.

1. Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj

Základnou úlohou samosprávy je rozvoj územia mesta a zvyšovanie kvality života jeho obyvateľov. Všeobecne uznávaným nástrojom pre miestnu hospodársku politiku je rozvoj existujúcich priemyselných zón. Mesto Humenné v súlade s touto filozofiou skvalitňuje zóny, ktoré poskytujú kapacitu pre podnikateľské subjekty. Ich rozlohu plánuje rozširovať v obmedzenej miere.

2. Doprava a komunikácie

Príprava projektovej dokumentácie pre cestné stavby, pravidelná oprava a stavebná údržba pozemných komunikácií, letná a zimná údržba či rekonštrukcia vybraných miestnych komunikácií, to všetko zahŕňajú kompetencie mesta v oblasti pozemných komunikácií.

3. Technická infraštruktúra

Významným prvkom kvality života v meste je funkčný systém verejného osvetlenia. Hlavnou úlohou samosprávy je v tomto kontexte realizácia novej výstavby verejného osvetlenia, prevádzkovanie už vybudovaného verejného osvetlenia a samozrejme priebežné opravy a údržba existujúcich svetelných bodov, prípadne ich prestavba na LED. Okrem toho zabezpečuje rozvoj komplexnej infraštruktúry zohľadňujúcej rast kvality života obyvateľov mesta a životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry smeruje hlavne k jej rozšíreniu na potenciálne obytné zóny v meste, IBV, HVB, ako aj na rekonštrukciu súčasnej infraštruktúry - vodovodnej, elektrickej, komunikačnej.

4. Odpadové hospodárstvo

Mesto vykonáva úlohy, ktoré jej vyplývajú z programu odpadového hospodárstva a všeobecne záväzných právnych predpisov prijatých a platných v Slovenskej republike. V oblasti odpadového hospodárstva ide najmä o zber a prepravu komunálnych odpadov a drobných stavebných odpadov s cieľom ich zhodnotenia alebo zneškodnenia, zabezpečovanie zberných nádob zodpovedajúcich systému zberu komunálneho odpadu, zabezpečovanie priestoru, kde môžu obyvatelia mesta odovzdávať oddelené zložky komunálnych odpadov či zabezpečovanie zberu a prepravy objemných odpadov. Mesto zároveň vykonáva priestupkové konanie v odpadovom hospodárstve a zabezpečuje údržbu infraštruktúry pre odpadové vody.

5. Životné prostredie

Udržiavanie a zvelaďovanie mesta neznamena len ochranu a údržbu existujúcej verejnej zelene, ale aj zabránenie ďalšiemu zníženiu podielu zelených plôch v zastavanom území mesta, ich rozdrobovaniu a zmysluplné riadenie výstavby a využívania územia. V súlade s touto filozofiou mesto každoročne zabezpečuje ošetrovanie a udržiavanie zelene - drevín, trávnikov, kvetinových záhonov. Súčasťou prostredia, v ktorom obyvatelia žijú, sú aj verejné priestranstvá, chodníky, miestne komunikácie, námestia, ktoré je obcou pravidelne čistené, ale aj detské a športové ihriská vo všetkých častiach mesta Humenné so zabezpečením pravidelnej údržby a obnovy. K ďalším činnostiam, ktoré sa podieľajú na vytváraní atraktívneho a zdravého prostredia patrí aj prevádzka či správa cintorínov.

6. Sociálna oblasť a zdravotníctvo

Poslaním mesta v rámci sociálnych služieb je rozvíjať a skvalitňovať potrebnú ponuku sociálnych služieb. Poslaním by malo byť rovnako zabezpečenie dostupnosti, potrebnej kvality. Hlavným cieľom v tejto oblasti musí byť dosiahnutie dôstojných podmienok života všetkých kategórií obyvateľov mesta. Mesto v rámci svojich originálnych kompetencií zabezpečuje sociálne služby krízovej intervencie, sociálne služby na podporu rodiny s deťmi, sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií a podporné služby.

Mesto sa snaží spolupracovať aj s neštátnymi subjektami, ktorých činnosť je zameraná na pomoc sociálne alebo zdravotne handicapovaným občanom. Pre zachovanie rovnakých podmienok a šancí pre všetkých žiakov mesto zabezpečuje prenos štátnych dotácií (na stravu a školské pomôcky) pre školopovinné deti zo sociálne slabších rodín. Mesto sa snaží zabezpečiť vysokú kvalitu sociálnych služieb pre obyvateľov, ako aj prerozdelenie dávok sociálnej pomoci v rámci prenesených kompetencií.

7. Školstvo a šport

Školstvo

Zabezpečenie všestranného rozvoja detí a mládeže, zlepšenie technického stavu a vybavenia materských, základných škôl, ako aj školských jedální a mimoškolských záujmových zariadení. Mesto v rámci existujúcich kompetencií zabezpečí výchovno-vzdelávací proces vo formálnych vzdelávacích zariadeniach v rámci predškolskej výchovy, v rámci povinnej školskej dochádzky ako aj v oblasti záujmovej činnosti. Ponúkať rôznorodé záujmové a doplnkové vzdelávacie služby v rámci voľno - časových a záujmových aktivít pre deti a žiakov. Mesto zabezpečí priestory pre uskutočňovanie neformálneho vzdelávania.

Šport

Mesto vytvára podmienky na zmysluplné trávenie voľného času detí, mládeže a obyvateľov mesta, ako najvhodnejšiu prevenciu proti drogám a civilizačným chorobám. V rámci tejto filozofie samospráva organizuje alebo podporuje celý rad rekreačných a športových aktivít. Súčasťou politiky mesta je subvencovanie športových klubov a telovýchovných organizácií prostredníctvom dotácií z rozpočtu mesta. Mandát na podporu rekreačného a výkonnostného športu v meste vyplýva zo zákona č. 369/1990 Zb, o obecnom zriadení, Všeobecne záväzného nariadenia o poskytovaní dotácií z rozpočtu mesta Humenné či koncepčných a strategických dokumentov prijatých mestským zastupiteľstvom. Vytváranie vhodného prostredia pre rekreačný a výkonnostný šport z peňazí daňovníkov, je jednou z ciest tvorby a prezentácie dobrého mena mesta. Vhodné podmienky pre šport a ponuka verejných športovísk sú súčasťou konkurenčného boja miest o lepšie podmienky pre život. Prínosy z financovania a podpory športu na území mesta sa prejavujú vo forme zdravšieho života obyvateľov, zvýšeného záujmu o bývanie v meste, v náraste členských základní podporovaných športov.

8. Kultúra

Mesto zabezpečuje opravy a údržbu kultúrnych pamiatok na území mesta. Súčasťou kultúrnej politiky je aj dotovanie činnosti záujmových združení či jednotlivcov. Mesto Humenné v súlade so svojim zámerom každoročne organizuje kultúrne podujatia, a prevádzkuje mestskú knižnicu. Rámec pre činnosť a aktivity samosprávy mesta je v oblasti kultúry tvorený najmä zákonom č.369/1990 Zb, o obecnom zriadení, zákonom č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky, zákonom č. 61/2000 Z. z. o osvetovej činnosti, zákonom č. 4/1958 Zb. o ľudovej umeleckej výrobe a umeleckých remeslách a zákonom č. 96/1991 Zb. o verejných kultúrnych podujatiach.

9. Propagácia a cestovný ruch

V oblasti cestovného ruchu plní najmä úlohy: spolupracuje s miestnymi podnikateľmi a úradmi štátnej správy a okolitými obcami v oblasti cestovného ruchu, spolupracuje s príslušnou komisiou, pripravuje analýzy turistickkej aktivity mesta a infraštruktúry cestovného ruchu z hľadiska historických pamiatok a iných historických objektov, ubytovacích, stravovacích a ostatných služieb, spolupracuje na príprave vydávania a zabezpečenia propagačných materiálov pre mesto, pripravuje návrhy na riešenie rozvoja cestovného ruchu a spolupracuje so všetkými dotknutými orgánmi a organizáciami pri ich realizácii, spolupracuje pri vytváraní systému tvorby finančných zdrojov na podporu rozvoja cestovného ruchu v meste, ako aj pri zachovávaní historického, architektonického a kultúrneho dedičstva, rieši podnety, návrhy a v spolupráci s hlavným kontrolárom aj sťažnosti občanov a organizácií týkajúce sa CR, zabezpečuje styk samosprávy s inštitúciami a organizáciami, ako aj agentúrami poskytujúcimi služby, informácie, podporu a poradenstvo v CR, podieľa sa na koordinácii činnosti pri realizácii úloh súvisiacich s ekonomickým a sociálnym rozvojom spravovaného územia, podieľa sa na tvorbe koncepcie rozvoja na úseku cestovného ruchu na území mesta, koordinuje a zabezpečuje úlohy súvisiace s činnosťou mesta v spolupráci s partnerskými obcami,

10. Administratíva a bezpečnosť

Mesto vytvára podmienky na efektívnu prácu mestského úradu, vytvára vyhovujúce podmienky na poskytovanie verejných služieb, estetizáciu a funkčnosť miesta kontaktu so zákazníkmi mestského úradu, vytvára vhodné technické a pracovné podmienky na mestskom úrade. Vytvára podmienky na znižovanie kriminality v meste a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v meste.

11. Informatizácia mesta

Zabezpečuje technické podmienky pre rozvoj informačnej spoločnosti, Umožňuje obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Vytvára vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-gov, e-vote, e-services, ...). Umožňuje obyvateľom mesta a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti.

Vymedzenie poslania z pohľadu integrovaných celkov

V rámci vymedzovania poslania mesta Humenné je potrebné vychádzať z jednotnej klasifikácie výdavkov **COFOG**. Klasifikácia je neoddeliteľnou súčasťou Systému národných účtov a je určená hlavne pre potreby štatistického zisťovania a medzinárodného porovnávania štatistických dát. Predmetom klasifikácie **COFOG** je triedenie výdavkov jednotlivých inštitúcií sektora verejnej správy podľa funkcie. Funkciou sa rozumie určitá oblasť činností, v ktorej daná samospráva, prípadne i jej jednotlivé čiastkové orgány pôsobia. V zmysle metodiky **COFOG** sa vykazované položky zatrieďujú podľa funkcie, s ktorou súvisia, čo zabezpečuje nezávislosť zatriedenia od prípadných organizačných zmien.

Hospodárska oblasť - integrovaný celok		
Odvetvia spoločenských potrieb - správa miest a obcí - legislatívne podmienky - bezpečnosť	Odvetvia technickej infraštruktúry - doprava a komunikácie - energetika - zásobovanie pitnou vodou - bývanie a vybavenosť	Odvetvia technickej infraštruktúry - doprava a komunikácie - energetika - zásobovanie pitnou vodou - bývanie a vybavenosť
Propagácia a cestovný ruch - budovanie a rekonštrukcia atraktív cestovného ruchu - budovanie infraštruktúry aktívneho trávenia voľného času		

Základnou úlohou samosprávy je rozvoj územia obce a zvyšovanie kvality života jeho obyvateľov. Všeobecne uznávaným nástrojom pre miestnu hospodársku politiku je rozvoj a dostavba podmienok na odporu ekonomických aktivít súkromným ale aj verejným sektorom. Výdavky mesta Humenné spadajú do týchto kompetencií:

Doprava a komunikácie - príprava projektovej dokumentácie pre cestné stavby, pravidelná oprava a stavebná údržba pozemných komunikácií, letná a zimná údržba či rekonštrukcia vybraných miestnych komunikácií, to všetko zahŕňajú kompetencie obce v oblasti pozemných komunikácií, Výdavky zahrnuté v rámci tejto kompetencie spadajú pod klasifikáciu **04.5.1 Cestná doprava**.

Technická infraštruktúra a bezpečnosť - významným prvkom kvality života v meste je funkčný systém zásobovania elektrickou energiou, plynom a pitnou vodou, ako aj verejné osvetlenie. Samospráva zabezpečuje rozvoj komplexnej infraštruktúry zohľadňujúcej rast kvality života obyvateľov obce a životného prostredia. Rozvoj

infraštruktúry smeruje hlavne k jej rozšíreniu na potenciálne obytné zóny v meste, IBV, ako aj na rekonštrukciu súčasnej infraštruktúry - vodovodnej, elektrickej, komunikačnej. Výdavky zahrnuté v rámci tejto kompetencie spadajú pod klasifikáciu **01.1.1 Výkonné a zákonodarné orgány**, **02.2.0 Civilná ochrana**, **04.7.1 Distribučné siete a skladovanie**, **06.1 Rozvoj bývania**, **06.1.0 Rozvoj bývania**, **06.2.0 Rozvoj obcí**, **06.3.0 Zásobovanie vodou**, **06.4.0 Verejné osvetlenie** či **06.6.0 Bývanie a občianska vybavenosť inde neklasifikovaná**, **08.3.0 Vysielacie a vydavateľské služby**.

V oblasti cestovného ruchu plnia najmä úlohy: spolupracujú s miestnymi podnikateľmi a úradmi štátnej správy a mestom v oblasti cestovného ruchu, spolupracujú s mimovládny sektorom, pripravujú analýzy turistickú aktivitu regiónu a infraštruktúry cestovného ruchu z hľadiska turistických centier, prírodných hodnôt, historických pamiatok a iných historických objektov, ubytovacích, stravovacích a ostatných služieb, spolupracujú na príprave vydávania a zabezpečenia propagačných materiálov pre mesto, pripravujú návrhy na riešenie rozvoja cestovného ruchu a spolupracujú so všetkými dotknutými orgánmi a organizáciami pri ich realizácii, spolupracujú pri vytváraní systému tvorby finančných zdrojov na podporu rozvoja cestovného ruchu v meste a okolí, ako aj pri zachovávaní historického, architektonického a kultúrneho dedičstva, riešia podnety, návrhy a v spolupráci s hlavným kontrolárom aj sťažnosti občanov a organizácií týkajúce sa CR, zabezpečujú styk samospráv s inštitúciami a organizáciami, ako aj agentúrami poskytujúcimi služby, informácie, podporu a poradenstvo v CR, podieľajú sa na koordinačnej činnosti pri realizácii úloh súvisiacich s ekonomickým a sociálnym rozvojom spravovaného územia mesta Humenné, podieľajú sa na tvorbe koncepcie rozvoja na úseku cestovného ruchu na území mesta, koordinujú a zabezpečujú úlohy súvisiace s činnosťou miestnych samospráv v spolupráci s partnerskými obcami, Výdavky zahrnuté v rámci tejto kompetencie spadajú pod klasifikáciu **08.1.0 Rekreačné a športové služby**, **08.6.0 Rekreačia, kultúra a náboženstvo inde neklasifikované**. Na propagáciu a marketing v oblasti cestovného ruchu sa výdavky vynakladajú v rámci **01.1.1 Výkonné a zákonodarné orgány**.

Sociálna oblasť - integrovaný celok

Odvetvia rozvoja človeka

Vzdelávanie

Sociálne služby

Kultúra

Šport

Poslaním mesta Humenné je v zmysle zákona neustále rozvíjať širokú paletu **sociálnych služieb**. Dbáť o ich dostupnosť, kvalitu a vzájomnú vyváženosť za účelom dosiahnutia dôstojných podmienok života všetkých kategórií obyvateľov mesta. Činnosť samospráv - vzhľadom na existujúce kompetencie - je v oblasti sociálnej politiky veľmi rozsiahla. Pre zdravotne ťažko postihnutých a seniorov samosprávy poskytujú sociálne služby, medzi ktoré patrí opatrovateľská služba. Miestne samosprávy podporujú nešťátne subjekty, ktorých činnosť je zameraná na pomoc sociálne alebo zdravotne handicapovaným občanom. Pre zachovanie rovnakých podmienok a šancí pre všetkých žiakov miestne samosprávy zabezpečujú prenos štátnych dotácií (na stravu a školské pomôcky) pre školopovinné deti zo sociálne slabších rodín. Osobitnou skupinou sú sociálne skupiny poskytované marginalizovaným skupinám. Aj v rámci mesta bude v tomto smere doplnená chýbajúca infraštruktúra. Poskytované sociálne služby sú regulované celým radom zákonov a usmernení – počnúc ústavou Slovenskej republiky, zákonom č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, zákonom č. 36/2005 Z. z. o rodine (v zmysle 297/2005 Z. z., 615/2006 Z. z. - nález Ústavného súdu SR 201/2008 Z. z., 217/2010 Z. z., 290/2011 Z. z. - nález Ústavného súdu SR, 125/2013 Z. z.), zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách (...177/2018 Z. z., 289/2018 Z. z., 221/2019 Z. z., 221/2019 Z. z., 280/2019 Z. z., 280/2019 Z. z., 280/2019 Z. z., 280/2019 Z. z., 66/2020 Z. z., 89/2020 Z. z., 218/2021 Z. z., 218/2021 Z. z., 484/2021 Z. z., 484/2021 Z. z., 92/2022 Z. z., 101/2022 Z. z., 199/2022 Z. z.) a novela zákona NR SR č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele (330/2007 Z. z. v znení zákona 643/2007 Z. z., zákona 215/2008 Z. z., zákona 448/2008 Z. z., zákona 466/2008 Z. z., zákona 317/2009 Z. z., zákona 180/2011 Z. z., zákona 417/2013 Z. z., zákona 185/2014 Z. z., zákona 219/2014 Z. z., zákona 310/2014 Z. z., zákona 131/2015 Z. z. a zákona 175/2015 Z. z., 378/2015 Z. z., 91/2016 Z. z., 125/2016 Z. z., 351/2017 Z. z., 61/2018 Z. z., 177/2018 Z. z., 231/2019 Z. z., 89/2020 Z. z.). (a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 317/2009 Z. z., nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 332/2010 Z. z., zákona č.

551/2010 Z. z., zákona č. 50/2012 Z. z., zákona č. 185/2012 Z. z., zákona č. 413/2012 Z. z., zákona č. 485/2013 Z. z., zákona č. 185/2014 Z. z., zákona č. 219/2014 Z. z. a zákona č. 376/2014 Z. z.) zákonom č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi (v znení zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi (183/2014 Z. z., 308/2014 Z. z., 140/2015 Z. z., 140/2015 Z. z., 378/2015 Z. z., 125/2016 Z. z., 81/2017 Z. z., 42/2019 Z. z., 223/2019 Z. z., 231/2019 Z. z., 221/2019 Z. z.) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 183/2014 Z. z.). Občianskym zákonníkom či mnohými Všeobecne záväznými nariadeniami miestnych samospráv. Mesto Humenné považuje pomoc a podporu pre svojich obyvateľov za jednu zo svojich prirodzených priorít. Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v meste a zvýšiť ich kvalitu. Zabezpečiť vysokú kvalitu sociálnych služieb pre obyvateľov mesta. ako aj prerozdeľovanie dávok sociálnej pomoci v rámci prenesených kompetencií. Výdavky zahrnuté v rámci tejto kompetencie spadajú pod klasifikáciu

Ďalším poslaním je zabezpečenie všestranného rozvoja detí a mládeže prostredníctvom **vzdelávacích služieb**. Zlepšenie technického stavu a vybavenia materských, základných škôl, ako aj školských jedální a mimoškolských záujmových zariadení. Miestne samosprávy v rámci existujúcich kompetencií zabezpečujú výchovno-vzdelávací proces vo formálnych vzdelávacích zariadeniach v rámci predškolskej výchovy, v rámci povinnej školskej dochádzky ako aj v oblasti záujmovej činnosti. Ponúkať rôznorodé záujmové a doplnkové vzdelávacie služby v rámci voľno - časových a záujmových aktivít pre deti a žiakov. Miestne samosprávy zabezpečujú priestory pre uskutočňovanie neformálneho vzdelávania, CVC, ZUŠ a ŠKD. Výdavky zahrnuté v rámci tejto kompetencie spadajú pod klasifikáciu **09.1.1 Predprimárne vzdelávanie, 09.1.2 Primárne vzdelávanie, 09.5.0 Vzdelávanie nedefinované podľa úrovne, 09.6.0 Vedľajšie služby v školstve**.

V rámci **zdravotníckych služieb** miestne samosprávy zabezpečujú širokú paletu základných zdravotníckych služieb, ktoré obyvatelia najčastejšie využívajú. Mesto zabezpečuje priestorové podmienky pre poskytovanie základných zdravotníckych služieb v spolupráci s VÚC Prešov. Svoje poslanie môže uskutočňovať aj realizáciou centier integrovanej zdravotnej starostlivosti - vo vlastných objektoch. Výdavky zahrnuté v rámci tejto kompetencie spadajú pod klasifikáciu **07.2 Ambulantná zdravotná starostlivosť**.

V **športe** umožniť ponuku čo najširšej palety služieb, zabezpečiť čo najefektívnejšie a transparentné využitie verejných financií ku prospechu všetkých občanov mesta. Podpora existujúcich športových podujatí, ako aj vytváranie vhodných podmienok pre rozvoj rôznych druhov športu nielen pre obyvateľov mesta. Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu. Výdavky zahrnuté v rámci tejto kompetencie spadajú pod klasifikáciu **08.1.0 Rekreačné a športové služby**. Oblasť verejného športu je **integrovaná časť odvetví rozvoja človeka s priamou napojenosťou ako sekundárna ponuka služieb cestovného ruchu**.

Trvalé pôsobenie na **kultúrne** povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými a internými subjektmi. Existencia dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je povinnosť obce. Priebežná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž mesta a tým aj na cestovný ruch. Poslanie zahŕňa organizáciu a podporu širokospektrálnej kultúry v regióne mesta Humenné. Podpora kultúrnych aktivít poskytnutím priestorov v kultúrnych domoch, prezentácia múzeí, knižničné služby s bohatým knižným fondom, podpora subjektov pôsobiach v oblasti kultúry a folklórnych súborov, atď.. Miestne samosprávy v súlade so svojim zámerom každoročne zorganizujú kultúrne podujatia, zabezpečujú kultúrne programy profesionálnych scén pre obyvateľov, prevádzkujú knižnice, zabezpečujú opravy a údržbu kultúrnych pamiatok na svojom území. Zámerom kultúrnej politiky je aj dotovanie činnosti záujmových združení či jednotlivcov. Snahou samospráv je udržiavať kultúru v regióne. Rámec pre činnosť a aktivity samosprávy je v oblasti kultúry tvorený najmä zákonom č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, zákonom č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky, zákonom č. 61/2000 Z. z. o osvetovej činnosti, zákonom č. 4/1958 Zb. o ľudovej umeleckej výrobe a umeleckých remeslách a zákonom č. 96/1991 Zb. o verejných kultúrnych podujatiach. Oblasť kultúry je **integrovaná časť odvetví rozvoja človeka s priamou napojenosťou ako sekundárna ponuka služieb cestovného ruchu**. Výdavky zahrnuté v rámci tejto kompetencie spadajú pod klasifikáciu **08.2.0 Kultúrne služby**.

Environmentálna oblasť		
Ochrana životného prostredia a starostlivosť o verejné priestranstvá	Nakladanie s odpadmi	Nakladanie s odpadovými vodami

Udržiavanie a zveľaďovanie mesta neznamená len ochranu a údržbu existujúcej verejnej zelene, ale aj zabránenie ďalšiemu znižovaniu podielu zelených plôch v zastavanom území, ich rozdrobovaniu a zmysluplné riadenie výstavby a využívania územia, V súlade s touto filozofiou mesto každoročne zabezpečuje ošetrovanie a udržiavanie zelene - drevín, trávnikov, kvetinových záhonov, Súčasťou prostredia, v ktorom obyvatelia žijú, sú aj verejné priestranstvá (námestia a verejné multifunkčné kultúrne - oddychové priestory), chodníky, miestne komunikácie, ktoré sú samosprávami pravidelne udržiavané, zveľaďované. V rámci environmentálnej oblasti mesto vykonáva úlohy, ktoré im vyplývajú z programu odpadového hospodárstva a všeobecne záväzných právnych predpisov prijatých a platných v Slovenskej republike. V oblasti odpadového hospodárstva ide najmä o zber a prepravu komunálnych odpadov a drobných stavebných odpadov na účely ich zhodnotenia alebo zneškodnenia. Miestna samospráva zároveň zabezpečuje výstavbu a údržbu infraštruktúry pre odpadové vody (priamo alebo prostredníctvom vodárenských spoločností).

Miestna samospráva v zmysle platných právnych predpisov sú povinné v plnej miere zabezpečovať likvidáciu komunálneho odpadu na svojom území od fyzických a právnických osôb. Zber, vývoz a uloženie komunálneho odpadu sa musí realizovať s dôrazom na čo najväčšie zhodnotenie, Zámer je vytvorenie spoľahlivého, integrovaného systému zabezpečujúceho pravidelný odvoz odpadu v miestnej samospráve. Efektívna a ekologicky vhodná likvidácia odpadov v celom území mesta, maximálne zhodnotenie vyprodukovaného TKO a jeho druhotné využitie. Vytvorenie podmienok na likvidáciu rastlinného odpadu. Výdavky zahrnuté v rámci tejto kompetencie spadajú pod klasifikáciu **05.1.0 Nakladanie s odpadmi. 05.2.0 Nakladanie s odpadovými vodami. 05.4.0 Ochrana prírody a krajiny.**

5 FORMULÁCIA A NÁVRH STRATÉGIE

Formulácia a návrh stratégie

Rozvojová stratégia mesta je strednodobou stratégiou rozvoja, definovaná prostredníctvom špecifických cieľov a k nim príslušných priorít, ktoré spoločne tvoria rámec strategického rozvoja mesta Humenné. V rámci rozvojovej stratégie je definovaný i tzv. prierezový špecifický cieľ, ktorý presahuje jednotlivé špecifické ciele a tvorí ich synergiu.

Hlavný cieľ

Hlavný cieľ PHRSR Humenné, ako aj dielčie ciele v rámci jednotlivých politík vychádzajú z §3 Ciele podpory regionálneho rozvoja zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov ((v znení č. 309/2014 Z. z., 378/2016 Z. z., 58/2018 Z. z., 313/2018 Z. z., 221/2019 Z. z., 134/2020 Z. z., 258/2021 Z. z.), kde je hlavným cieľom podpory regionálneho rozvoja odstraňovať alebo zmierňovať nežiaduce rozdiely v úrovni hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja regiónov a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj regiónov, zvyšovať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť regiónov a rozvoj inovácií v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja, zvyšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja.

Podpora regionálneho rozvoja je zameraná najmä na komplexné a integrované využívanie vnútorného rozvojového potenciálu územia - prírodných, kultúrnych, materiálnych, finančných, ľudských a inštitucionálnych zdrojov, podporu zavádzania nových technológií a inovácií pri rešpektovaní vnútorných špecifík regiónu, rozvoj informatizácie a digitalizácie v regióne, rozvoj hospodárstva a podnikateľského prostredia v regióne Humenného s cieľom zvýšiť jeho produktivitu, optimalizovať štruktúru hospodárstva, vytvárať nové pracovné miesta a stabilizovať ohrozené pracovné miesta, rozvoj ľudských zdrojov vrátane zvyšovania vzdelanostnej úrovne, kvalifikácie a zlepšovania prípravy detí a mladých dospelých na trh práce, predchádzanie sociálneho vylúčenia a zmierňovanie jeho negatívnych dôsledkov, podporu rovnosti príležitostí na trhu práce a podporu znevýhodnených komunit, realizáciu verejných prác podporujúcich rozvoj regiónu, zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry regiónu, zlepšenie dopravnej a technickej vybavenosti regiónu, inžinierskych stavieb, rozvoj cestovného ruchu, medzištátnu, cezhraničnú a medziregionálnu spoluprácu v oblasti regionálneho rozvoja v záujme trvalo

udržateľného rozvoja regiónu, zachovanie identity a rozvoj kultúry a starostlivosť o kultúrne dedičstvo regiónov a sídiel, rozvoj pôdohospodárstva a rozvoj vidieka, rozvoj vidieckych oblastí a zvyšovanie kvality života na vidieku, realizáciu opatrení na ochranu, udržiavanie a zveľaďovanie životného prostredia a na obmedzovanie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie a zlepšenie environmentálnej infraštruktúry regiónu, ochranu prírody, efektívne využívanie prírodných zdrojov regiónu a využívanie alternatívnych zdrojov energie, rozvoj občianskej vybavenosti a rozvoj služieb v regióne) zvyšovanie dostupnosti a kvality bývania, budovanie a posilňovanie štruktúr občianskej spoločnosti, rozvoj prosociálneho správania obyvateľstva, rozvoj telesnej kultúry, športu a turistiky, ochranu, podporu a rozvoj verejného zdravia, atď. Na základe analýzy súčasnej situácie a predpokladov ďalšieho rozvoja sa navrhuje pre mesto **Humenné** nasledovný hlavný cieľ:

Hlavný cieľ

„Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj mesta Humenné po **hospodárskej, sociálnej ako aj environmentálnej** stránke, Ekonomický, kultúrny a spoločenský rast bude zabezpečený prostredníctvom disponibilného potenciálu nachádzajúceho sa v ľudských, prírodných a ekonomických zdrojoch (strojársky, textilný, automobilový, ako aj potravinársky priemysel). Hlavné zameranie ekonomickej činnosti bude mesto smerovať do ekologicky nezávadných prevádzok v oblasti strojárkej výroby, poľnohospodárstva (živočíšna výroba), potravinárstva, cestovného ruchu, ekologickej výroby, pre ktoré má ideálne rozvojové predpoklady. Zabezpečiť ochranu životného prostredia a jeho zveľaďovanie hlavne v podobe rozvoja a kultivácie mestských a prímestským oddychových zón, obnovy kultúrno historických pamiatok a športovo – rekreačných areálov a cykloturistických trás na **integrovanom princípe**.“ Dôležitým **integrovaným celkom** strategického cieľa bude riešenie problematiky vybraných skupín obyvateľstva z hľadiska vzdelávania, sociálnej inklúzie, bezpečnosti a ich spoločensko - ekonomického uplatnenia.

Formulácia strategického cieľa vychádza z predpokladu, že budú vytvorené podmienky pre stabilizáciu, rozvoj a adaptáciu ekonomicky aktívnych a výkonných subjektov. Zvyšovanie výkonnosti hospodárstva na udržateľnej úrovni v dlhodobom horizonte a rast jeho konkurencieschopnosti je považované za prioritu. Zároveň však musia byť vytvorené také podmienky, aby sa nezvyšovali výdavky verejných prostriedkov, ale aby nastala ich konsolidácia za účelom podpory nových rozvojových projektov. Navrhovaná stratégia vychádza zo strategických prístupov v rámci regionálneho rozvoja, ktoré sú postavené na:

- aktivizácii nedostatočne využívaného potenciálu a podpore hospodárskeho rozvoja mesta a okolia,
- rozšírení a zvýšení podielu aktivít na úrovni partnerstva,
- aktivizácii nástrojov riadenia verejných výdavkov za účelom ich zníženia,

Súbežne je však potrebné venovať pozornosť aj rozvíjaniu ľudských zdrojov. Hlavným zámerom stratégie v tejto oblasti je zapojenie viacerých subjektov a postup riešenia danej problematiky v rámci **partnerstva**. V oblasti vybavenia územia dopravnou infraštruktúrou sa stratégia orientuje hlavne na vybudovanie sekundárneho prepojenia regiónu tak, aby bola zabezpečená napojenosť na dopravné koridory v dostatočnom čase a kvalite. Ďalej ide o modernizáciu hlavných dopravných tepien nižšej úrovne zabezpečujúcich prepojenie hlavných bodov cestovného ruchu s regionálnymi chránenými územiami - Vihorlat. Okrem zlepšenia dopravnej obslužnosti sa pozornosť venuje aj rozvoju informačnej spoločnosti. Stratégia v oblasti životného prostredia je zameraná na zlepšenie situácie zavádzaním nových ekologických metód výroby energie, novým prístupom občanov k ochrane životného prostredia. Stratégia je založená na eliminácii kľúčových disparít, ktoré sú bariérou rozvoja a na využití pozitívnych výhod, ktoré poskytujú príležitosti pre dlhodobý rast. To je možné uskutočniť len na úrovni **partnerstva** spolupracou **verejného a súkromného** sektora a **integrovaným prístupom** k riešeniu ekonomických, sociálnych a environmentálnych aspektov. Na dosiahnutie strategického cieľa budú podporovať globálne ciele podľa jednotlivých kľúčových odvetví. Uvedené ciele plne korešpondujú s hlavnými cieľmi definovanými v PHRSR/ÍUS Prešovského samosprávneho kraja a podporujú jeho naplnenie.

Strategický plán PHRSR Humenné pre uvažované obdobie predstavuje rozsiahly komplex analýz a opatrení. V každom období niektoré opatrenia podmieňujú realizovanie iných. Niektoré sa musia považovať za dôležitejšie pre havarijný stav predmetnej veci, niektoré sú ešte prednostnejšie z hľadiska potrieb a záujmu tej alebo onej skupiny obyvateľov. Limitujúci faktor – nedostatok finančných prostriedkov nemôže byť dôvodom pre neurčenie strategického cieľa. Už tým že je definovaný napomôže smerovaniu rozvoja. Spracovatelia, vychádzajú

z prieskumu a analýzy existujúceho stavu, pri zachovaní princípov všeobecného konsenzu a vzájomnej vyváženosti, považujú za prioritné rozvojové oblasti (Osi) nasledovné (vychádzajúce z princípov programového rozpočtovania, prenesených a originálnych kompetencií obce definovaných zákonom č. 416/2001 Z. z., ekonomickou a funkčnou klasifikáciou (**COFOG**) a cieľov podpory regionálneho rozvoja v zmysle zákona č. 309/2014 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja): Pre mesto je nevyhnutné, aby v súlade s celoeurópskou stratégiou do roku 2031 naplnila kľúčové ciele:

Pre programové obdobie 2021 – 2027 sa stanovilo päť osobitných cieľov politiky súdržnosti EÚ:

- 1, Inteligentnejšia Európa
- 2, Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa
- 3, Prepojenejšia Európa**
- 4, Sociálnejšia Európa**
- 5, Európa bližšie k občanom

Pri realizácii stratégie bude zároveň kladený dôraz na rešpektovanie **princípov udržateľného rozvoja a podporu synergie medzi ekonomickým, sociálnym a environmentálnym prostredím**. Pri formulácii stratégie PHRSR Humenné na roky 2023 – 2030 s výhľadom do roku 2040 boli zohľadnené priority Slovenskej republiky formulované v dokumente Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 - 2027. Udržateľný rozvoj sa chápe v kontexte rozvoja sídelného prostredia mesta. Vo vytvorení systému ktorý by priebežne vyhodnocoval kvalitu sídelného prostredia, identifikoval jeho narušenia a inicioval ich nápravu. Významným faktorom zabezpečenia a zlepšenia kvality sídelného prostredia budú aj dopravné projekty vytvárajúce predpoklady **inteligentného a inkluzívneho rastu**. Udržateľný rast sa zakladá na: ochrane životného prostredia, znížení emisií a zachovaní biologickej rozmanitosti; zavedení efektívnych inteligentných rozvodov elektrickej energie využívajúcich informačné a telekomunikačné technológie; využívaní sietí pokrývajúcich celú EÚ s cieľom poskytnúť podnikom (hlavne malým výrobným spoločnostiam) ďalšiu konkurenčnú výhodu; zlepšení podnikateľského prostredia, a to najmä pre MSP; dobre informovaných spotrebiteľoch. **Inkluzívny rast** predstavuje rast založený na efektívnom využívaní vnútorných zdrojov regiónu: ľudských, prírodných, kapitálových. Významným faktorom inkluzívneho rastu je spokojnosť obyvateľov a ich ochota podieľať sa na ňom. Úzko s tým súvisí rozvoj športu, voľnočasových aktivít, aktívneho trávenia voľného času, relaxu, zábavy, kultúry, umenia. Sú to aktivity, ktoré podporujú kreativnosť a ktoré by boli zohľadňovali potreby všetkých vekových kategórií a boli im súčasne dostupné.

Podpora oblastí tvoriacich podmienky pre tvorbu produktov a služieb s vysokou pridanou hodnotou využívajúcich špecifický potenciál mesta – priemyselný, prírodný, ľudský a kultúrny kapitál vrátane tradície výroby. Kľúčom je rešpektovanie existujúcich kapacít v území, ako i v bezprostrednom okolí (biznis sektor, sektor vedy a výskumu). Primárne oblasti, na ktoré prioritou sú energetika, manažment odpadu, cestovný ruch, IT segment a existujúca priemyselná štruktúra územia. Opatrenia a aktivity realizované v rámci tejto priority sú zamerané na dve základné časti:

Služby a infraštruktúra – rozvoj infraštruktúry umožňujúcej nielen tvorbu nových produktov a služieb, ale i ich šírenie ku koncovým užívateľom.

Rozvoj talentu a inovácií – podpora vzniku nových projektov a podnikov zameraných na produkty a služby s vysokou pridanou hodnotou. Komplementárne opatrenia (definované pod inými špecifickými cieľmi) k tejto prioritě sú zamerané na podporu vzdelávania, vedy a výskumu ako i podmienok pre vznik a stabilizáciu ekonomických aktivít s vysokou pridanou hodnotou a opatrenia zamerané na rozvoj a stabilizáciu ľudského kapitálu prostredníctvom skvalitňovania podmienok pre život v meste (verejné priestory, zeleň, voľnočasové aktivity, služby a pod.).

STRATEGICKÝ CIEĽ

Strategický cieľ PHRSR ako aj dielčie ciele v rámci jednotlivých politík vychádzajú z §3 Ciele podpory regionálneho rozvoja zákona č. 309/2014 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, kde je hlavným cieľom podpory regionálneho rozvoja odstraňovať alebo zmierňovať nežiaduce rozdiely v úrovni hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja regiónov a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj regiónov, zvyšovať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť regiónov a rozvoj inovácií v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja, zvyšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja.

Na základe analýzy súčasnej situácie a predpokladov ďalšieho rozvoja sa navrhuje pre mesto Humenné nasledovný strategický cieľ:

„Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj mesta Humenné po ekonomickej, sociálnej, kultúrnej stránke. Ekonomický, kultúrny a spoločenský rast bude zabezpečený prostredníctvom disponibilného potenciálu nachádzajúceho sa v ľudských, prírodných, kultúrno-historických a ekonomických zdrojoch. Hlavné zameranie ekonomickej činnosti bude mesto smerovať do cestovného ruchu, kultúry, výroby, poľnohospodárstva, pre ktoré má ideálne rozvojové predpoklady. Zabezpečiť ochranu životného prostredia a jeho zveľaďovanie hlavne v podobe rozvoja a kultivácie oddychových zón v meste. Mesto bude podporovať výrobu, ktorá nezaťažuje životné prostredie. Systematickými opatreniami pre podporu malého podnikania sa bude snažiť znižovať vysokú nezamestnanosť. Pre obyvateľov dôchodkového veku vytvorí podmienky pre dôstojné prežitie staroby.

„Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj mesta Humenné po ekonomickej, sociálnej, kultúrnej stránke. Ekonomický, kultúrny a spoločenský rast bude zabezpečený prostredníctvom disponibilného potenciálu nachádzajúceho sa v ľudských, prírodných, kultúrno-historických a ekonomických zdrojoch. Hlavné zameranie ekonomickej činnosti bude mesto smerovať do cestovného ruchu, kultúry, výroby, poľnohospodárstva, pre ktoré má ideálne rozvojové predpoklady. Zabezpečiť ochranu životného prostredia a jeho zveľaďovanie hlavne v podobe rozvoja a kultivácie oddychových zón v meste. Mesto bude podporovať výrobu, ktorá nezaťažuje životné prostredie. Systematickými opatreniami pre podporu malého podnikania sa bude snažiť znižovať vysokú nezamestnanosť. Pre obyvateľov dôchodkového veku vytvori podmienky pre dôstojné prežitie staroby.“	Prioritná os: PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ Podprogram 1.1. Podpora malého a stredného podnikania zo strany mesta. Podprogram 1.2. Podpora tradičných odvetví priemyslu, poľnohospodárstva a lesníctva. Podprogram 1.3. Podpora inovačných aktivít v podnikoch. Podprogram 1.4. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.
	Prioritná os: PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE Podprogram 2.1. Komunikácie Podprogram 2.2. Doprava
	Prioritná os: PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA
	Prioritná os: PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO
	Prioritná os: PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia
	Prioritná os: PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO Podprogram 6.1. Sociálne služby Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby Podprogram 6.3. Služby zamestnanosti
	Prioritná os: PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT Podprogram 7.1. Vzdelávanie Podprogram 7.2. Šport
	Prioritná os: PROGRAM 8. KULTÚRA Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry
	Prioritná os: PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH Podprogram 9.1. Propagácia mesta Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie mesta. Podprogram 9.3. Cestovný ruch.
	Prioritná os: PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ Podprogram 10.1. Administratíva Podprogram 10.2. Bezpečnosť
	Prioritná os: PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA MESTA Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry. Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.

Uvedené prioritné osi – programy je možné rozčleniť z hľadiska funkcie medzi 3 základné prioritné oblasti. Hospodárska v sebe zahŕňa oblasti, ktoré vytvárajú predpoklady na rozvoj a fungovanie verejného a súkromného sektora – základná technická infraštruktúra spadajúca do odvetví technickej infraštruktúry a odvetví spoločenských potrieb. Oblasť zahŕňa podnikateľské prostredie ako aj cestovný ruch.

Sociálna oblasť zahŕňa odvetvia rozvoja človeka – všetky súčasti verejného sektora, ktoré majú priamy vplyv na rozvoj a kultiváciu fyzickej a duševnej stránky ľudských zdrojov v meste.

Environmentálna oblasť zahŕňa problematiku zneškodňovania odpadov, ako aj starostlivosť a ochranu jednotlivých zložiek životného prostredia.

Prioritná oblasť		
Hospodárska	Sociálna	Environmentálna
Prioritná os: PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	Prioritná os: PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	Prioritná os: PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO
Prioritná os: PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	Prioritná os: PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	Prioritná os: PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE
Prioritná os: PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	Prioritná os: PROGRAM 8. KULTÚRA	
Prioritná os: PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH		
Prioritná os: PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ		
Prioritná os: PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA MESTA		

PO 1. Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj

Priority v oblasti rozvoja hospodárstva a vedecko-technického rozvoja spadajú predovšetkým do vytvárania pozitívnych predpokladov na rozvoj podnikateľských aktivít. Ide o vymedzenie priemyselných zón v meste, príprava pozemkov a zabezpečenie technickej infraštruktúry.

Podprogram 1.1.

Cieľ 1.1

- Opatrenie 1.1.1
- Opatrenie 1.1.2

Podpora malého a stredného podnikania zo strany mesta.

Finančne, legislatívne a technicky podporovať malé a stredné podnikanie zo strany mesta.

- Vypracovať postup podpory, výučby a rozvoja tradičných remesiel v meste.
- Podpora budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem.

Opatrenie 1.1.3	Zakladanie a revitalizácia malých a stredných podnikov s majetkovou účasťou mesta.
Opatrenie 1.1.4	Podpora rozvoja obchodných a komerčných služieb v meste.
Podprogram 1.2.	Podpora tradičných odvetví priemyslu, poľnohospodárstva a lesníctva.
Cieľ 1.2	Zabezpečiť rozvoj tradičných remesiel v meste.
Opatrenie 1.2.1	Podpora tradičných a nových odvetví priemyslu.
Opatrenie 1.2.2	Podpora poľnohospodárstva a lesníctva.
Podprogram 1.3.	Podpora inovačných aktivít v podnikoch.
Cieľ 1.3	Vytvorenie podmienok na rozvoj inovačných aktivít v súkromných podnikoch.
Opatrenie 1.3.1	Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok.
Opatrenie 1.3.2	Rekonštrukcia existujúcich zastaralých priemyselných zón, s dôrazom na zavádzanie nových technológií.
Podprogram 1.4.	Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.
Cieľ 1.4	Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.
Opatrenie 1.4.1	Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie.

PO 2. Doprava a komunikácie

Výstavba a údržba miestnych komunikácií v správe mesta ako aj riešenie technického stavu štátnych komunikácií v správe vyššieho územného celku. Zabezpečiť pravidelné a vyhovujúce spojenie obyvateľov mesta s regionálnymi centrami prostredníctvom verejnej dopravy.

Podprogram 2.1.	Komunikácie
Cieľ 2.1	Zabezpečiť výstavbu a rekonštrukciu miestnych a štátnych komunikácií.
Opatrenie 2.1.1	Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v meste.
Opatrenie 2.1.2	Výstavba a rekonštrukcia štátnych komunikácií v meste.
Opatrenie 2.1.3	Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu.
Opatrenie 2.1.4	Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry.
Opatrenie 2.1.5	Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách.
Opatrenie 2.1.6	Rekonštrukcia/výstavba mostov a lávok.
Opatrenie 2.1.7	Úprava dopravnej infraštruktúry.
Podprogram 2.2.	Doprava
Cieľ 2.2	Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.
Opatrenie 2.2.1	Zlepšenie podmienok hromadnej autobusovej dopravy.
Opatrenie 2.2.2	Zlepšenie podmienok železničnej dopravy.

PO 3. Technická infraštruktúra

Rozvoj a udržiavanie technickej infraštruktúry je nevyhnutné z hľadiska prílevu investícií v oblasti priemyslu a rozvoja cestovného ruchu, ako aj udržiavania požadovanej životnej úrovne obyvateľstva. Ide hlavne o zabezpečenie infraštruktúry do oblastí, ktoré sú potenciálne najvhodnejšie na rozvoj mesta.

Cieľ 3	Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v meste.
Opatrenie 3.1	Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách IBV a HVB.
Opatrenie 3.2	Verejné osvetlenie.
Opatrenie 3.3	Výstavba bezbariérových vstupov k všetkým verejným budovám.
Opatrenie 3.4	Mestský rozhlas a televízia.
Opatrenie 3.5	Požiarna ochrana.
Opatrenie 3.6	Mestské cintoríny a pietne miesta.
Opatrenie 3.7	Tepelné hospodárstvo a znižovanie energetickej náročnosti budov.
Opatrenie 3.8	Zásobovanie pitnou vodou.
Opatrenie 3.9	Telekomunikačné siete.
Opatrenie 3.10	Zásobovanie elektrickou energiou.
Opatrenie 3.11	Zásobovanie zemným plynom.

PO 4. Odpadové hospodárstvo

Rozvoj a výstavba infraštruktúry odpadového hospodárstva. Údržba kanalizačnej siete, efektívna prevádzka zberného dvora pre separovaný zber ako aj mestského kompostoviska.

Cieľ 4	Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom
--------	---

Opatrenie 4.1	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov.
Opatrenie 4.2	Efektívna separácia komunálneho odpadu v meste.
Opatrenie 4.3	Rekultivácia čiernych skládok a environmentálnych záťaží.
Opatrenie 4.4	Prevádzka zariadení na efektívny separovný zber - zberné dvory a kompostoviská.
Opatrenie 4.5	Vybudovanie prístreškov a ohrád pre umiestňovanie domového odpadu, umiestnenie malých smetných košov vo verejných komunikačných priestoroch.
Opatrenie 4.6	Odvádzanie odpadových vôd.
Opatrenie 4.7	Odvádzanie dažďových vôd.

PO 5. Životné prostredie

Trvalo udržiavané životné prostredie je významným ukazovateľom kvality života. Dlhodobé udržiavanie, ale aj skvalitňovanie prírodného prostredia, je spoločným cieľom všetkých obyvateľov mesta. Monitorovaná kvalita vody a ovzdušia. Optimalizácia nakladania s odpadmi. Informovanosť obyvateľov o životnom prostredí. Propagácia chránených území.

Podprogram 5.1.	Informovanosť a poradenstvo
Cieľ 5.1	Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva
Opatrenie 5.1.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti. poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.
Podprogram 5.2.	Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami
Cieľ 5.2	Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami.
Opatrenie 5.2.1	Ochrana vodných tokov pred znečistením.
Opatrenie 5.2.2	Odvodňovacie a protizáplavové opatrenia.
Opatrenie 5.2.3	Revitalizácia a úprava korýt vodných tokov a vodných pôch.
Podprogram 5.3.	Ochrana ovzdušia
Cieľ 5.3	Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území mesta.
Opatrenie 5.3..1	Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.
Podprogram 5.4.	Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia
Cieľ 5.4	Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia.
Opatrenie 5.4.1	Realizácia protierózných opatrení.
Opatrenie 5.4.2	Oddychové zóny a verejná zeleň.
Opatrenie 5.4.3	Doplnenie a udržiavanie brehových porastov vodných tokov.
Opatrenie 5.4.4	Výstavba a estetizácia vstupov do mesta.
Opatrenie 5.4.5	Izolačná zeleň priemyselných zón a hospodárskych dvorov poľnohospodárskych podnikov.

PO 6. Sociálna oblasť a zdravotníctvo

Pokračujúci trend rastu podielu seniorov na počte obyvateľov musí byť sprevádzaný podmienkami, ktoré umožnia dôstojnejšie prežitie zvyšku života. Veková skladba obyvateľov je sprevádzaná väčším výskytom špecifických chorôb.

Podprogram 6.1.	Sociálne služby
Cieľ 6.1	Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v meste a zvýšiť ich kvalitu.
Opatrenie 6.1.1	Starostlivosť o obyvateľov v dôchodkovom veku.
Opatrenie 6.1.2	Starostlivosť o matky s deťmi a mladé rodiny.
Opatrenie 6.1.3	Starostlivosť o zdravotne postihnutých obyvateľov.
Opatrenie 6.1.4	Marginalizované skupiny a rómske komunity.
Opatrenie 6.1.5.	Mestská nájomná bytová výstavba.
Podprogram 6.2.	Zdravotnícke služby
Cieľ 6.2	Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.
Opatrenie 6.2.1	Zlepšenie úrovne poskytovania domácej ošetrovateľskej starostlivosti, rozšírenie jej služieb o poskytovanie rehabilitačných cvičení.
Opatrenie 6.2.2	Podpora poradenskej činnosti.
Opatrenie 6.2.3	Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre deti a dospelých občanov.
Opatrenie 6.2.4	Zabezpečovať komplexnú zdravotnú starostlivosť o starých ľudí a dlhodobo chorých.
Podprogram 6.3.	Služby zamestnanosti
Cieľ 6.3	Zlepšenie zamestnanosti a sociálnej inklúzie rizikových skupín obyvateľov mesta.

Opatrenie 6.3.1	Realizácia vzdelávacích kurzov v oblasti malého podnikania.
Opatrenie 6.3.2	Podpora klientov formou individuálneho poradenstva, posudzovania individuálnych schopností a vypracovávaní individuálnych akčných plánov a rozvoj celoživotného poradenstva.
Opatrenie 6.3.3	Podpora poradensko-vzdelávacích aktivít zameraných na získavanie sociálnych zručností pri hľadaní si zamestnania a komunikácie s potenciálnym zamestnávateľom pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.

PO 7. Školstvo a šport

Údržba a rozvoj predškolského vzdelávania a základného vzdelávania v meste. Údržba a skvalitnenie športovej infraštruktúry.

Podprogram 7.1.

Vzdelávanie

Cieľ 7.1	Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v meste.
Opatrenie 7.1.1	Obnova a modernizácia zariadení predškolskej výchovy.
Opatrenie 7.1.2	Obnova a modernizácia zariadení základného školstva.
Opatrenie 7.1.3	Rekonštrukcia a dostavba areálov ZŠ a MŠ
Opatrenie 7.1.4	Podpora záujmovej činnosti.
Opatrenie 7.1.5	Rekonštrukcia a modernizácia stravovacích zariadení vzdelávacích inštitúcií.
Opatrenie 7.1.6	Rekonštrukcia a modernizácia školskej športovej infraštruktúry.
Opatrenie 7.1.7	Obnova a modernizácia zariadení stredoškolského vzdelávania.

Podprogram 7.2.

Šport

Cieľ 7.2.	Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.
Opatrenie 7.2.1	Výstavba a rekonštrukcia športovej infraštruktúry.
Opatrenie 7.2.2	Vytváranie materiálnych a finančných podmienok na rozvoj výkonnostného a rekreačného športu v meste.
Opatrenie 7.2.3	Podpora organizácie športových podujatí regionálneho významu.
Opatrenie 7.2.4	Podpora športových aktivít zdravotne postihnutých občanov.
Opatrenie 7.2.5	Podporovať talentovanú mládež.
Opatrenie 7.2.6	Spolupracovať s občianskymi združeniami, inými právnickými a fyzickými osobami, pôsobiacimi v oblasti telesnej kultúry.
Opatrenie 7.2.7	Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, kultúrne krúžky.

PO 8. Kultúra

Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektmi ale aj miestnymi kultúrnymi spolkami. Existencia dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je prvoradá povinnosť mesta. Pribežná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž mesta a tým aj na cestovný ruch. Kultúrne tradície budú šírené aj prostredníctvom cezhraničnej spolupráce.

Podprogram 8.1.

Kultúrna infraštruktúra, kultúrne a technické pamiatky.

Cieľ 8.1	Zachovanie kultúro-historického potenciálu mesta a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.
Opatrenie 8.1.1	Základná kultúrna infraštruktúra – Kultúrne centrum.
Opatrenie 8.1.2	Múzeá a archeologické lokality.
Opatrenie 8.1.3	Kultúro-historické pamiatky.
Opatrenie 8.1.4	Organizovanie pravidelných kultúrnych podujatí.

Podprogram 8.2.

Organizačné zabezpečenie

Cieľ 8.2	Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v meste.
Opatrenie 8.2.1	Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.

Podprogram 8.3.

Propagácia v oblasti kultúry

Cieľ 8.3	Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu mesta v oblasti kultúry.
Opatrenie 8.3.1	Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie mesta v multimediálnej forme.
Opatrenie 8.3.2	Propagácia kultúry na internete prostredníctvom www stránky mesta.

PO 9. Propagácia a cestovný ruch

V rámci rozvoja cestovného ruchu je potrebné spracovať koncepciu regionálnej spolupráce s okolitými turistickými lokalitami a domácimi a zahraničnými cestovnými kancelárkami. Nevyhnutnou je taktiež propagácia mesta a to nielen prostredníctvom www stránky. Potrebné je sústrediť sa na propagáciu kultúrno historických pamiatok, prírodných krás, pravidelných kultúrnych podujatí, atď..

Podprogram 9.1.

Cieľ 9.1

Opatrenie 9.1.1

Opatrenie 9.1.2

Opatrenie 9.1.3.

Propagácia mesta

Zabezpečiť účinnú propagáciu mesta.

Aktualizácia www stránky mesta.

Podpora budovania informačných tabúl v meste.

Podpora spolupráce verejného a súkromného sektora pri propagovaní atraktivít regiónu.

Podprogram 9.2.

Cieľ 9.2

Opatrenie 9.2.1

Rekreačno - relaxačné zázemie mesta.

Budovanie relaxačno – rekreačného zázemia mesta.

Modernizácia a výstavba zariadení cestovného ruchu.

Podprogram 9.3.

Cieľ 9.3

Opatrenie 9.3.1

Opatrenie 9.3.2

Cestovný ruch.

Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.

Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami.

Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ.

PO 10. Administratíva a bezpečnosť

V rámci administratívneho zabezpečenia chodu samosprávy vytvárať vhodné podmienky na efektívnych chod úradu. Vytvoriť vhodné pracovné prostredie a technické zabezpečenie.

Podprogram 10.1.

Cieľ 10.1

Opatrenie 10.1.1

Administratíva

Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v meste

Rekonštrukcia infraštruktúry miestnej samosprávy a štátnej správy.

Podprogram 10.2.

Cieľ 10.2

Opatrenie 10.2.1

Opatrenie 10.2.2

Bezpečnosť

Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v meste a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v meste.

Rozšírenie a modernizácia kamerového systému.

Zvyšovanie bezpečnosti v meste.

PO 11. Informatizácia mesta

Zabezpečenie technických podmienok pre rozvoj informačnej spoločnosti. Umožniť obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Vytvoriť vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-gov. e-vote. e-services. ...). Umožniť obyvateľom mesta a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti.

Podprogram 11.1.

Cieľ 11.1

Opatrenie 11.1.1

Opatrenie 11.1.2

Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry. efektívna verejná správa.

Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.

Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy.

Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.

Podprogram 11.2.

Cieľ 11.2

Opatrenie 11.2.1

Opatrenie 11.2.2

Opatrenie 11.2.3

Počítačová gramotnosť.

Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy.

Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy.

Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov mesta.

Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a motiváciu k používaniu internetu a elektronických služieb.

Programová časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Humenné na roky 2023 – 2030 s výhľadom do roku 2040

5.1. PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Strategický zámer

Zlepšiť podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít s dôrazom na zvýšenie úrovne zamestnanosti a úrovne a kvality služieb pre obyvateľov mesta. V oblasti priemyslu je potrebné okrem zachovania stabilných prvkov výroby všetkými možnými opatreniami podporovať vytváranie nových pracovných príležitostí. Z uvedeného dôvodu sa plánuje výstavba priemyselných zón, ktoré by významným spôsobom pozitívne ovplyvnili zamestnanosť a ekonomickú stabilitu v meste.

Podprogram 1.1. Podpora malého a stredného podnikania zo strany mesta.

Cieľ 1.1	Finančne, legislatívne a technicky podporovať malé a stredné podnikanie zo strany mesta.
-----------------	---

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 1.1.1 Aktivita	Vypracovať postup podpory, výučby a rozvoja tradičných remesiel v meste. Vytvoriť materiálne, finančné a personálne podmienky pre rozvoj tradičných remesiel v meste. Nadviazať spoluprácu vzdelávacích inštitúcií, mesta, podnikateľských subjektov a obyvateľov mesta pri výučbe a prezentácii tradičných remesiel.
Opatrenie 1.1.2 Aktivita	Podpora budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem. Vytvoriť inštitucionálne podmienky na podporu MSP so susednými obcami. Analýza predpokladov budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem v meste. Tvorba stratégie budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem.
Opatrenie 1.1.3 Aktivita	Zakladanie a revitalizácia malých a stredných podnikov s majetkovou účasťou mesta. Zakladanie podnikov a modernizácia technického vybavenia. Zriadenie sociálneho podniku.
Opatrenie 1.1.4 Aktivita	Podpora rozvoja obchodných a komerčných služieb v meste. Podpora zriaďovania materiálových služieb (opravy hodín, obuvi, sklenárstvo atď..). Vybudovanie regionálnej tržnice. Podpora budovania obchodných prevádzok na sídlisku Pod Sokolejom. Podpora budovania obchodných prevádzok na sídlisku Dubník. Podpora budovania obchodných prevádzok v lokalite Podskalka. Podpora zriaďovania prevádzok osobných služieb.

Podprogram 1.2. Podpora tradičných odvetví priemyslu, poľnohospodárstva a lesníctva.

Cieľ 1.2	Zabezpečiť rozvoj tradičných odvetví v meste.
-----------------	--

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 1.2.1 Aktivita	Podpora tradičných a nových odvetví priemyslu. Podporovať rozvoj tých odvetví priemyslu, pre ktorých rozvoj sú v okolí regiónu vytvorené ideálne podmienky. Výstavba podnikateľského inkubátora. Podpora rozvoja výrobných zón.
Opatrenie 1.2.2 Aktivita	Podpora poľnohospodárstva a lesníctva. Vypracovanie technickej dokumentácie. Podpora činnosti. Modernizácia poľnohospodárskej produkcie. Podpora špeciálnej poľnohospodárskej výroby a distribúcie produkcie. Modernizácia a rozširovanie potravinárskej výroby.

Podprogram 1.3. Podpora inovačných aktivít v podnikoch.

Cieľ 1.3	Vytvorenie podmienok na rozvoj inovačných aktivít v súkromných podnikoch.
-----------------	--

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 1.3.1 Aktivity	Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok. Podpora podnikateľov zavádzajúcich výrobu na báze progresívnych technológií, pomoc pri získavaní nenávratných finančných prostriedkov zo Štrukturálnych fondov na tento účel.
Opatrenie 1.3.2 Aktivity	Rekonštrukcia existujúcich zastaralých priemyselných zón, s dôrazom na zavádzanie nových technológií. Vypracovanie technickej dokumentácie. Podpora revitalizácie existujúcich výrobných areálov.

Podprogram 1.4. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.

Cieľ 1.4 Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 1.4.1 Aktivity	Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Spracovanie stratégie využitia alternatívnych regionálnych zdrojov energie. Využitie zvýšenej teploty v podzemí, vzduchu na vykurovanie cez tepelné čerpadlá. Postupné zavedenie obnoviteľných zdrojov do výroby tepla. Výstavba malých fotovoltaických parkov. Výstavba fotovoltaických panelov na verejných budovách.
-----------------------------	--

5.2. PROGRAM 2, DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Strategický zámer

Podpora investičných aktivít so zameraním na modernizáciu a budovanie regionálnych komunikácií (ciest I., II. a III. triedy) zaisťujúcich dopravnú obslužnosť mesta Humenné. Zámerom je zabezpečiť také prepojenie osídlenia, ktoré umožní efektívny pohyb ľudí a tovaru, modernizáciu dopravných subsystémov zabezpečujúcich bezpečné a hygienicky vyhovujúce dopravné trasy. Cieľom investícií do tohto typu dopravnej infraštruktúry je odstránenie identifikovaných nedostatkov v cestnej sieti s ohľadom na environmentálny a bezpečnostný aspekt.

Podprogram 2.1. Komunikácie

Cieľ 2.1 Zabezpečiť výstavbu a rekonštrukciu miestnych a štátnych komunikácií.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 2.1.1 Aktivity	Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v meste. Vypracovanie technickej dokumentácie. Rozšírenie úseku severnej časti Štefánikovej ulice (pre zdvojsmernenie dopravy) a úpravy križovatiek s napojením vetiev a ciest, nadjazdu a križovatky s Mierovou, Brestovskou a Gorkého ulicou vrátane svetelnej signalizácie. Výbudovanie komunikačných prepojení Sokolovská – Gorkého ulica (dl. 80 m + asanácia 1 domu) a prepojenia Sokolovská – Laborecká s úrovňovým križovaním železnice so svetelnou signalizáciou na Ševčenkovej ulici ako náhrada za zrušené úrovňové priescestie na Námestí slobody. Výbudovanie novej zbernej komunikácie OS Kalvária, prepojenú Gaštanová – Brestovská (1 540 m). Výstavba obslužnej a prístupovej siete miestnych komunikácií (MK) pre nové obytné súbory (OS). Rekonštrukcia miestnej komunikácie na ul. Osloboditeľov. Rekonštrukcia miestnej komunikácie na ul. Čsl. armády. Rekonštrukcia miestnych komunikácií Sídlička pod Sokolejom v rozsahu 1770 m + výhľad 980 m pre časť Krámová. Výstavba miestnych komunikácií v lokalite Nad tehelnou, napojenie z Gaštanovej ulice v dĺžke 470 m. Dostavba miestnej komunikácie v údolí potoka Pereň v rozsahu 1 150 m. Dostavba miestnej komunikácie Nad Kalváriou a Nad cintorínom v celkovom rozsahu cca 1 780 m. Prevádzkové prepojenie rod. zástavby Poľana a Handrix v prepojení ulíc Orechová a Liesková (Fučíkove sady) cez lesný porast v dĺžke cca 240 m. Výstavba prístupovej komunikácie k autokempingu „Pod Hajsanku“ – napojenie na I/74.
Opatrenie 2.1.2 Aktivity	Výstavba a rekonštrukcia štátnych komunikácií v meste. Prestavba šíkových parametrov kruhového objazdu na Staničnej ul.. Výstavba kruhového objazdu v smere na mesto Snina. Výstavba kruhového objazdu v smere na mesto Medzilaborce. Výstavba obchvatu mesta Humenné. Preložka cesty I/74 a jej súvisiace objekty. Preložka cesty III/5587 – Brestovská cesta - v úseku cez katastrálne územie Humenné. Preložka cesty III/558 III/55813 v úseku okolo lokality Podskalka. Rekonštrukcia (prestavba) úseku cesty I/74 Sninská cesta, časť Jasenovskej ulice s napojením na Ulicu SNP Sídlička pod Sokolejom v intenciách návrhu výhľadovej preložky cesty I/74 pozdĺž rieky Laborec.

Opatrenie 2.1.3 Aktivity	Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu. Vypracovanie technickej dokumentácie. Rozširovanie mestskej cyklistickej dopravy v meste Humenné. Dostavba cyklotrasy smerom k mestskému kúpalisku. Výstavba prepojenia cyklochodníkov atletický štadión - trhovisko. Výstavba cyklochodníka od Sninského mosta smerom na lokalitu Hubková. Výstavba cyklochodníka s prepojením na mesto Snina.
Opatrenie 2.1.4 Aktivity	Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry. Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba parkovacieho domu na sídlisku Pod Sokolejom. Rozšírenie parkovacích plôch na Sídlišku I.. Dostavba parkovacích miest pri poliklinikách. Dostavba parkovacích miest na ul. Osloboditeľov.
Opatrenie 2.1.5 Aktivity	Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách. Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba chodníka pre peších na Jasenovskej ul.. Rekonštrukcia chodníkov pre peších na Gaštanovej ul.. Rekonštrukcia chodníkov pre peších na Sídlišku I.. Rekonštrukcia chodníkov pre peších na Sídlišku III. (od Laboreckej ul.). Rekonštrukcia a revitalizácia podchodu. Rekonštrukcia chodníkov pre peších na ul. Laborecká. Výstavba pešieho a cyklistického podchodu železničných tratí a Staničnej ulice v trase bývalej Švermovej ulice, vrátane novej lávky cez Laborec. Výstavba pešieho halového podchodu v trase Námestia slobody.
Opatrenie 2.1.6 Aktivity	Rekonštrukcia/výstavba mostov a lávok. Vypracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia mostov v správe mesta Humenné.
Opatrenie 2.1.7 Aktivity	Úprava dopravnej infraštruktúry. Spracovať a realizovať koncepciu rozvoja alternatívnej dopravy v meste (bezpečná pešia a cyklistická doprava). Realizácia bezbariérovej úpravy miestnych komunikácií. Zvýšiť dopravnú bezpečnosť detí (zlepšiť dopravné riešenie v okolí škôl a školských zariadení). Osadiť dopravné značky pred školami – s výstražným svetelným zariadením. Výstavba verejných nabíjajúcich staníc pre elektromobily. Spracovanie Územného generelu dopravy mesta Humenné.

Podprogram 2.2. Doprava

Cieľ 2.2 Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 2.2.1 Aktivity	Zlepšenie podmienok hromadnej autobusovej dopravy. Vypracovanie technickej dokumentácie. Modernizácia infraštruktúry verejnej osobnej dopravy na území mesta Humenné.
Opatrenie 2.2.2 Aktivity	Zlepšenie podmienok železničnej dopravy. Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba predstaničného priestoru železničnej stanice s koncovou stanicou MHD, parkoviskami a dostatočnými pešími rozptylovými priestormi.

5.3. PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Strategický zámer

Rozvoj komplexnej infraštruktúry podporujúcej rozvoj mesta a zohľadňujúcej rast kvality života obyvateľov mesta a životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry bude smerovať hlavne k jej rozšíreniu na potenciálne priemyselné zóny v meste, IBV, ako aj na rekonštrukciu súčasnej infraštruktúry - vodovodnej, elektrickej, komunikačnej.

Cieľ 3 Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v meste.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 3.1 Aktivity	Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách IBV a HVB. Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba plôch IBV v lokalite Dubník. Výstavba plôch HBV v lokalite Pod Sokolejom. Výstavba plôch IBV v lokalite Pod Sokolejom. Výstavba plôch IBV v lokalite Valaškovce.
Opatrenie 3.2 Aktivity	Verejné osvetlenie. Vypracovanie technickej dokumentácie a príprava projektového spisu. Intenzifikácia verejného osvetlenia. Modernizácia verejného osvetlenia. Výstavba osvetlenia verejných športových ihrísk.
Opatrenie 3.3 Aktivity	Výstavba bezbariérových vstupov k všetkým verejným budovám. Spracovanie technickej infraštruktúry. Úprava vstupov vo verejných budovách.
Opatrenie 3.4 Aktivity	Mestský rozhlas a televízia. Spracovanie technickej dokumentácie. Zlepšenie informovanosti občanov – oznamy MR cez sms – udržanie systému Komplexná rekonštrukcia miestneho rozhlasu.
Opatrenie 3.5 Aktivity	Požiarňa ochrana. Spracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice pre DHZ v Humennom. Výstavba protipožiarnej infraštruktúry v lokalite priemyselnej zóny.
Opatrenie 3.6 Aktivity	Mestské cintoríny a pietne miesta. Spracovanie technickej dokumentácie. Revitalizácia cintorínov.
Opatrenie 3.7 Aktivity	Tepelné hospodárstvo a znižovanie energetickej náročnosti budov. Zateplenie nájomného bytového fondu. Zníženie energetickej náročnosti verejných budov. Rekonštrukcia a modernizácia zdrojov tepla (na energeticky efektívnejšie). Rekonštrukcia tepelných rozvodov na sídlisku Pod Sokolejom (primárny a sekundárny rozvod, výmenníky). Rekonštrukcia tepelných rozvodov - vetva Juh (sekundárny rozvod, výmenníky, DOST). Rekonštrukcia tepelných rozvodov - vetva Sever (sekundárny rozvod, výmenníky). Rekonštrukcia tepelných rozvodov na Sídlišku IIA. Rekonštrukcia tepelných rozvodov pre MsKs. Rekonštrukcia tepelných rozvodov Mierová ul.. Výstavba mestskej teplárne. Výstavba horúcovodných výmenníkových (odovzdávacích) staníc, primár 150/80 °C, sekundár 90/70 °C – 24 ks o celkovom inštalovanom výkone 50,937 MW(t). Primárne prípojky 150/80 °C v horúcovodných kanáloch pre pripojenie navrhovaných VS. Sekundárny vykurovací rozvod 90/70 °C pre pripojenie novonavrhovaných objektov na ÚK + PTÚV z novonavrhovaných VS.
Opatrenie 3.8 Aktivity	Zásobovanie pitnou vodou. Spracovanie technickej dokumentácie. Dobudovanie vodovodu v meste Humenné. 400 Rekonštrukcia vodovodu v meste Humenné. 400 Rekonštrukcia prívodného potrubia DN 300 z ÚV Kamienka. Rozšírenie vodojemu Dubník o 650 m3. Zásobné potrubie z vodojemu Dubník pre lokalitu Pereň. AT stanica na lokalite Pereň. Rozvodná sieť pre novú zástavbu na lokalitách Dubník, Pereň, Nad tehelňou, Nad veterinármi a Skleníky. Preložka zásobného potrubia DN 300 z vodojemu Sokolej 2 x 400 m3 cez Sídliško pod Sokolejom. Rozvodná sieť pre Sídliško pod Sokolejom. Rozvodná sieť pre novú zástavbu na lokalite Ptáva. Rekonštrukcia vodovodného potrubia DN 300 na Sokolovskej ulici a DN 125 na Komenského ulici a na západnej strane Nám. slobody na DN 160. Preložka vodovodného potrubia DN 300 na pravom brehu Laborca, vyvolaná navrhovanou tržnicou.

Preložka vodovodného potrubia DN 150 na križovatke Nám. slobody a Staničnej ulice, vyvolaná navrhovaným peším podchodom.

Opatrenie 3.9 Aktivity	Telekomunikačné siete. Spracovanie technickej infraštruktúry. Uloženie telefónnych rozvodov do zeme – výstavba zemných metalických/optických vedení.
Opatrenie 3.10 Aktivity	Zásobovanie elektrickou energiou. Zvýšenie kapacity elektrickej rozvodnej siete v priemyselnej zóne. Rekonštrukcia 110/22 kV transformovne SEP Humenné na inštalovaný výkon 2 x 40MVA. Rekonštrukcia 110 kV el. vedenia Vranov – Snina č. 6717 v úseku Humenné – Snina na dvojité 110 kV el. vedenie so zaústením jedného počahu do 110/22 kV transformovne SEP Humenné 110 kV el. vedenie na prepojenie 110 kV transformovni SEP Humenné a Chemes Humenné. Výstavba distribučných 22/0,4 kV transformovni – 26 ks o celkovom inštalovanom výkone 14 480 kVA. Rekonštrukcia jestvujúcich distribučných 22/0,4 kV transformovni – 5 ks na celkový inštalovaný výkon 2 400 kVA.
Opatrenie 3.11 Aktivity	Zásobovanie zemným plynom. Rozšírenie rozvodnej siete plynu s regulačnými stanicami.

5.4. PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Strategický zámer

Vytvorenie efektívneho a spoľahlivého systému odvádzania a zneškodňovania odpadov produkovaných subjektmi. Zabezpečiť výstavbu/dostavu splaškovej a dažďovej kanalizačnej siete. Vytvoriť podmienky na odvoz a likvidáciu TKO a nebezpečného odpadu, vytvorenie podmienok na efektívnu separáciu odpadu v meste.

Cieľ 4 Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 4.1 Aktivity	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov. Zvýšiť environmentálne povedomie ľudí. Zabezpečenie zberného kontajneru ročne. Zabezpečenie zberu nebezpečných odpadov.
Opatrenie 4.2 Aktivity	Efektívna separácia komunálneho odpadu v meste. Ekonomicky motivovať obyvateľstvo. Zabezpečiť požadované podmienky pre realizáciu separovaného zberu. Zabezpečenie nádob pre separovaný zber. Obstaranie kompostérov pre domáce kompostovanie.
Opatrenie 4.3 Aktivity	Rekultivácia čiernych skládok a environmentálnych záťaží. Revitalizácia čiernych skládok (odchod, futbalový štadión).
Opatrenie 4.4 Aktivity	Prevádzka zariadení na efektívny separovný zber - zberné dvory a kompostoviská. Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba mestskej Kompostárne Humenné. 3000 Výstavba regionálneho odpadového centra. 8000 Obstaranie mechanizácie pre mestské kompostovisko. Obstaranie mechanizácie pre zberný dvor.
Opatrenie 4.5 Aktivity	Vybudovanie prístreškov a ohrád pre umiestňovanie domového odpadu. umiestnenie malých smetných košov vo verejných komunikačných priestoroch. Spracovanie technickej dokumentácie. Osadenie polopodzemných kontajnerových stojísk. Osadenie odpadkových košov na verejných priestranstvách. Revitalizácia odpadových stojísk na Sídlišku IIA.
Opatrenie 4.6 Aktivity	Odvádzanie odpadových vôd. Vypracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia kanalizačnej siete v meste Humenné. Rekonštrukcia zberača A od zaústenia zberača AA po zaústenie zberača Chemlonu a od jestvujúcej odľahčovacej komory po ČOV. Nová odľahčovacia komora na zberači A pred ČOV.

Odľahčovací komora na zberači A na križovatke Štefánikovej ulice a Staničnej ulice s odľahčovacou stokou vedenou po Štefánikovej ulici a s vyústením do Laborca.

Splašková kanalizácia pre odkanalizovanie nových lokalít – Dubník, Pereň, Nad tehelnou, Nad veterinármi, Skleníky.

Preložka kanalizácie na lokalite Nad veterinármi.

Rekonštrukcia splaškovej kanalizácie pozdĺž Hlbokého potoka od zaústenia navrhovanej kanalizácie z lokality Pereň.

Rekonštrukcia jednotnej kanalizácie na Gaštanovej ulici od Starinskej ulice a v nadväznosti na Mierovej ulici po zaústenie kanalizácie na Komenského ulici.

Rekonštrukcia kanalizácie v hornej časti Budovateľskej ulice.

Splašková kanalizácia na lokalite Suchý Jarok s prečerpáním na Mierovej ul. a zaústením do kanalizácie na Fidlíkovej ulici.

Dažďová kanalizácia v SZ časti územia, kde je navrhnutá delená kanalizácia s odvedením dažďových vôd do existujúcich dažďových kanalizácií resp. do vodných tokov cez dažďové zdrže.

Rekonštrukcia zberača AF na Sokolovskej ulici, AE v dolnej časti Brestovskej ulice a od Ulice sov. hrdinov a na Štefánikovej ulici, zberač AE1 v dolnej časti Kudlovskej ulice po zaústenie do zberača AE na Mierovej ulici a zberač AE 1-1 nad odľahčovacou komorou.

Odľahčovací komora na zberači B pri Štefánikovej ulici s vyústením odľahčovacej stoky cez spoločnú dažďovú nádrž pre odľahčovaciu stoku 02A do Laborca.

Predĺženie navrhovanej kanalizácie na Ulici na Podskalku po Ptíči v rámci 2. Stavby „Odvedenie odpadových vôd z lokality Ptáva“, pre privedenie predčistených odpadových vôd z Liečebného ústavu TBC Podskalka.

Preložiť zberač B pred navrhovanou odľahčovacou komorou (vyvolaná investícia navrhovanej tržnice).

Prekládka vyústenia zberača BC do zberača B predĺžením a zaústením do navrhovanej preložky zberača B.

Výstavba kanalizácie pre odkanalizovanie územia navrhovanej priemyselnej lokality na Poľnej ulici so zaústením do priemyselného zberača P.

Predĺženie zberača C po Valaškovskej ulici ako jednotná a nadväzne stoky A na Ulici na Podskalku po navrhovanú prístupovú komunikáciu na Sídliisko pod Sokolejom a v ďalšom úseku ako splašková.

Preložka dažďovej kanalizácie na Staničnej ulici pri križovaní s Nám. slobody zberač na východnej strane Nám. slobody, vyvolané navrhovaným peším podchodom.

Rozšírenie kanalizácie na Jasenovskej ulici.

Kanalizačná sieť pre navrhovanú výstavbu na Sídliisku pod Sokolejom.

Kanalizačná sieť pre existujúcu zástavbu na ľavej strane Laborca.

Dažďová nádrž na odľahčovacej stoke z odľahčovacej komory na zberači C.

Jednotná kanalizácia pre odkanalizovanie navrhovanej lokality Ptáva.

Rozšírenie ČOV Humenné.

Opatrenie 4.7 Odvádzanie dažďových vôd.
Aktivity Vypracovanie technickej dokumentácie.
Dostavba dažďovej kanalizácie.

5.5. PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Strategický zámer

Strategickým zámerom mesta je nielen zachovanie existujúceho dobrého stavu životného prostredia a zvyšovania jeho kvality, ale aj eliminácia slabých stránok, neustála osвета, výchova a informovanosť o stave životného prostredia.

Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo

Cieľ 5.1	Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva
-----------------	--

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 5.1.1 Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.

Aktivity Vypracovanie koncepcie pre ochranu životného prostredia v meste.
Prezentácia a šírenie osvety v oblasti životného prostredia.

Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami

Cieľ 5.2	Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami.
-----------------	--

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 5.2.1 Aktivita Ochrana vodných tokov pred znečistením.
Zabezpečiť monitoring kvality povrchových a podzemných vôd v priestore mesta Humenné.
Sanácia znečistenia vodných tokov z areálov priemyselných a poľnohospodárskych podnikov.
- Opatrenie 5.2.2 Aktivita Odvodňovacie a protizáplavové opatrenia.
Spracovanie technickej dokumentácie.
Revitalizácia protipovodňových opatrení na toku Lieskovčik.
- Opatrenie 5.2.3 Aktivita Revitalizácia a úprava korýt vodných tokov a vodných pôch.
Vypracovanie technickej dokumentácie.
Revitalizácia koryta vodného toku - Kudlovský potok.
Revitalizácia koryta potoka Pereň nad Mierovou ulicou a v nadväznosti potok Lieskovec po koniec zástavby.

Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia

Cieľ 5.3 Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území mesta.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 5.3.1 Aktivita Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.
Obmedziť spaľovanie fosílnych palív.
Prechod na alternatívne zdroje vykurovania.
Realizovať komplexný monitorovací systém znečisťujúcich látok v ovzduší (HCl, tuhých znečisťujúcich látok vrátane azbestu) a mikroklimatických pomerov.

Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia

Cieľ 5.4 Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 5.4.1 Aktivita Realizácia protieróznych opatrení.
Spracovanie technickej dokumentácie.
Realizácia protieróznych opatrení.
- Opatrenie 5.4.2 Aktivita Oddychové zóny a verejná zeleň.
Spracovanie technickej dokumentácie.
Budovanie prvkov zelenej a modrej infraštruktúry.
Výstavba oddychovej zóny v lokalite Hubková.
Výstavba oddychovej zóny v blízkosti Laborca - Sídliisko III.
Revitalizácia oddychových zón na Sídliisku I..
Revitalizácia lesoparku v lokalite Hubková.
Revitalizácia parku Mieru.
Revitalizácia nábrežia rieky Laborec.
Výstavba oddychovej zóny v lokalite Kudlovská.
Výstavba oddychovej zóny v lokalite Dubník.
Výsadba zelene v priestore na Kukorelliho ulici.
- Opatrenie 5.4.3 Aktivita Doplnenie a udržiavanie brehových porastov vodných tokov.
Vypracovanie technickej dokumentácie.
Obnova prirodzených porastov vodných tokov.
- Opatrenie 5.4.4 Aktivita Výstavba a estetizácia vstupov do mesta.
Vypracovanie technickej dokumentácie.
Výstavba cestných dopravných vstupov do mesta Humenné.
Vybudovanie siete vstupných bodov do zastavaných častí mesta v katastri mesta Humenné z poľnohospodárskej krajiny v katastri vo väzbe na sieť rekreačných trás regiónu.
- Opatrenie 5.4.5 Aktivita Izolačná zeleň priemyselných zón a hospodárskych dvorov poľnohospodárskych podnikov.
Vypracovanie technickej dokumentácie.
Úprava výrobných areálov s výsadbou izolačnej zelene v jestvujúcich výrobných okrskoch.

5.6. PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Strategický zámer

Neustále rozvíjať širokú paletu sociálnych a zdravotných služieb poskytovaných v meste. Dbáť o ich dostupnosť, kvalitu a vzájomnú vyváženosť s cieľom dosiahnutia dôstojných podmienok života všetkých kategórií obyvateľov mesta.

Podprogram 6.1. Sociálne služby

A Seniori a ťažko zdravotne postihnutí

Opatrenia:

Cieľ 6.1.A 1	Zabezpečiť rozvoj služieb pre osoby, ktoré z objektívnych dôvodov nemôžu pre seba zabezpečiť osobnú starostlivosť z dôvodu zdravotného postihnutia, prípadne dôchodkového veku.
---------------------	--

Opatrenie 6.1.1 A Rozšírenie ambulantných a terénnych sociálnych služieb.
Aktivity Spracovanie technickej dokumentácie.
Vytvorenie mobilnej opatrovateľskej jednotky.

Opatrenie 6.1.2 A Podpora zvyšovania kvality poskytovaných služieb pre seniorov.
Aktivity Zvyšovanie kapacít pobytových zariadení pre seniorov (neverejní poskytovatelia).
Poskytovanie odľahčovacej služby aj formou pobytovej sociálnej služby.

Opatrenie 6.1.3 A Rozšírenie palety služieb pre ťažko zdravotne postihnutých za účelom podpory zlepšovania integrácie do spoločnosti.
Aktivity Podpora výstavby bezbariérových prístupov vo verejných budovách.
Podpora zariadenia chránených dielní.
Podpora opatrení zapojenia ŤZP na trhu práce.
Zriadenie služby včasnej intervencie (ZŤP).

Opatrenie 6.1.4 A Skvalitniť možnosti spoločného stravovania seniorov.
Aktivity Rozšíriť možnosť výberu stravy v rámci dovozu obedov do domácnosti.
Zabezpečiť možnosť diétného stravovania.
Zriadenie zariadenia jedálne pre seniorov.

Cieľ 6.1.A 2	Zabezpečiť pravidelný monitoring ohrozených skupín obyvateľstva za účelom predchádzania výnimočných situácií, ktoré by mohli ohroziť život a zdravie.
---------------------	--

Opatrenie 6.1.5 A Monitoring a vyhľadávacia činnosť.
Aktivity Rozšírenie poskytovania sociálnej služby monitorovania signalizácie potreby pomoci.

Cieľ 6.1.A 3	Podpora vzdelávania cieľovej skupiny v súlade národným programom aktívneho starnutia
---------------------	---

Opatrenie 6.1.6 A Zriadenie poradenského centra v oblasti vzdelávania.
Aktivity Rozšírenie spektra vzdelávacích aktivít.

B Rodina detí a mládež

Cieľ 6.1. B	Zabezpečiť všestrannú podporu rodiny a rozvoj služieb zameraných na pomoc pri starostlivosti o dieťa.
--------------------	--

Opatrenia:

Opatrenie 6.1.1 B Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi.
Aktivity Spracovanie technickej dokumentácie.
Výstavba zariadenia starostlivosti o deti do 3 rokov veku.

Opatrenie 6.1.2 B Pomoc rodinám s ťažko zdravotne postihnutým dieťaťom.

Aktivita	Pomoc rodinám s ťažko zdravotne postihnutým deťmi.
Opatrenie 6.1.3 B Aktivita	Pomoc a podpora mladým rodinám. Udržať a postupne zvyšovať príspevok pri narodení dieťaťa. Zaviesť systém nefinančnej podpory na zabezpečenie základných potrieb dieťaťa do 3 rokov veku.
Opatrenie 6.1.4 B Aktivita	Prevenencia špecifických sociálnopatologických javov. Zaviesť systematickú spoluprácu so školami pri riešení a odhaľovaní týchto javov (najmä sebapoškodzovanie, izolácia a pod.). Realizácia preventívnych programov pre rodičov a deti.
Opatrenie 6.1.5 B Aktivita	Výstavba nájomného bývania. Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba nájomného bývania. Výstavba komunitného bývania pre osamelých seniorov. Výstavba bytových jednotiek nižšieho štandardu ako projektu prestupného bývania.

C Sociálne služby so zameraním na marginalizované skupiny.

Cieľ 6.1 C 1 Zlepšenie zamestnanosti a sociálnej inklúzie MRK a rizikových skupín obyvateľov mesta.

Opatrenia:

Opatrenie 6.1.1 C Aktivita	Podpora uplatnenia sa na trhu práce osôb ohrozených sociálnym vylúčením. Spolupráca s podnikateľmi mesta a okolia zameraná na využitie pracovného potenciálu osôb ohrozených sociálnym vylúčením. Spolupráca s UPSVR zameraná na vyhľadávanie potenciálnych uchádzačov najmä z radov absolventov.
Opatrenie 6.1.2 C Aktivita	Podpora klientov formou individuálneho a skupinového poradenstva, posudzovanie individuálnych schopností a rozvoj celoživotného poradenstva. Zvýšiť intenzitu skupinového poradenstva a rozšírenie tematických okruhov zameraných najmä na rozvoj individuálnych schopností.

Cieľ 6.1. C 2 Zlepšiť kvalitu života MRK a zlepšiť spolunažívanie s majoritným obyvateľstvom

Opatrenia:

Opatrenie 6.1.3 C Aktivita	MRK. Výstavba strediska osobnej hygieny.
-------------------------------	---

Cieľ 6.1. C 3 Zlepšiť podmienky bývania a starostlivosti o zdravie.

Opatrenia:

Opatrenie 6.1.4 C Aktivita	Zlepšenie podmienok bývania. Mapovanie vlastnícky nevyhospodávaných nehnuteľností a asistencia pri ich legalizácii. Mapovanie čiernych skládok a aktivity spojené s ich likvidáciou. Osveta zameraná na zvýšenie zodpovednosti pri nakladaní s odpadom a znečisťovaní životného prostredia.
Opatrenie 6.1.5 C Aktivita	Zvýšenie povedomia o potrebe starostlivosti o svoje zdravie a zdravie detí. Zintenzívnenie zdravotníckej osvetu na aktuálne témy. Zabezpečenie primárnej zdravotnej prevencie prostredníctvom propagácie. Koordinačné preventívnych aktivít v oblasti predchádzania chorôb, spolupráca s organizáciou Zdravé regióny. Prevenencia vzniku a prehľbovania závislostí.

Cieľ 6.1.C 4 Zlepšiť situáciu v oblasti vzdelávania detí a mládeže MRK.

Opatrenia:

Opatrenie 6.1.6 C Aktivita	Prevenencia záškoláctva. Spolupráca so základnými školami. Realizácia preventívnych aktivít pre rodičov a deti.
-------------------------------	---

D Osoby ohrozené sociálnym vylúčením.

Cieľ 6.1. D Zabezpečiť rozvoj služieb pre uspokojenie nevyhnutných podmienok na uspokojenie základných životných potrieb rizikových skupín obyvateľov. Zabezpečiť podmienky na rozšírenie možností dočasného ubytovania. Pomoc osobám ohrozených domácim násilím.

Opatrenia:

- Opatrenie 6.1.1 D Sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb.
Aktivity Spracovanie technickej dokumentácie.
Útulok pre bezdomovcov.
- Opatrenie 6.1.2 D Pomoc osobám, na ktorých je páchané násilie.
Aktivity Vybudovanie zariadenia pre núdzové bývanie.
Zriadenie krízového centra pre ženy.
Výstavba nízkoprahového centra pre deti a rodinu.
Výstavba materského centra.

Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby

Cieľ 6.2 Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 6.2.1 Zlepšenie úrovne poskytovania domácej ošetrovateľskej starostlivosti, rozšírenie jej služieb o poskytovanie rehabilitačných cvičení.
Aktivity Zvýšenie kvality poskytovaných služieb.
Zvýšenie personálnych kapacít v prípade potreby.
- Opatrenie 6.2.2 Podpora poradenskej činnosti.
Aktivity Zabezpečenie personálnych kapacít.
Zabezpečenie priestorov.
- Opatrenie 6.2.3 Podpora následnej paliatívnej a ošetrovateľskej starostlivosti.
Aktivity Podpora vybavenia existujúcich a nových Agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti ADOS.
Podpora vybavenia existujúcich a nových mobilných hospicov.
- Opatrenie 6.2.4 Zabezpečovať komplexnú zdravotnú starostlivosť o starých ľudí a dlhodobo chorých.
Aktivity Revitalizácia budovy infekčného lôžkového oddelenia.
Podpora zriaďovania oftalmologických ambulancií.
Podpora zriaďovania alergologických ambulancií.
Podpora zriaďovania reumatologických ambulancií.
Podpora zriaďovania rehabilitačných služieb.
Podpora zriaďovania kardiologických ambulancií.
Podpora zriadenia onkologickej ambulancie.
Podpora zriadenia dermatologickej ambulancie.
Podpora zriadenia endokrinologickej ambulancie.
Podpora zriadenia lekárne na Sídlišku II.
Podpora zriaďovania všeobecných a špecializovaných ambulancií pre deti a dospelých.

Podprogram 6.3. Služby zamestnanosti

Cieľ 6.3 Zlepšenie zamestnanosti a sociálnej inklúzie rizikových skupín obyvateľov mesta.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 6.3.1 Realizácia vzdelávacích kurzov v oblasti malého podnikania.
Aktivity Finančné a personálne zabezpečenie.
- Opatrenie 6.3.2 Podpora klientov formou individuálneho poradenstva, posudzovania individuálnych schopností a vypracovávanie individuálnych akčných plánov a rozvoj celoživotného poradenstva.
Aktivity Zabezpečenie priestorov na uskutočňovanie poradenských služieb.
Personálne zabezpečenie poradenstva.
- Opatrenie 6.3.3 Podpora poradensko-vzdelávacích aktivít zameraných na získavanie sociálnych zručností pri hľadaní si zamestnania a komunikácie s potenciálnym zamestnávateľom pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.
Aktivity Zabezpečenie priestorov na uskutočňovanie poradenských služieb.

Personálne zabezpečenie poradenstva.

5.7. PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Strategický zámer

Zabezpečenie všestranného rozvoja detí a mládeže. Zlepšenie technického stavu a vybavenia materských a základných škôl. V športe umožniť ponuku čo najširšej palety služieb, zabezpečiť čo najefektívnejšie a transparentné využitie verejných financií k prospechu všetkých občanov mesta. Podpora existujúcich športových podujatí, ako aj vytváranie vhodných podmienok pre rozvoj rôznych druhov športu nielen pre obyvateľov mesta.

Podprogram 7.1. Vzdelávanie

Cieľ 7.1	Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v meste.
-----------------	--

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 7.1.1 Aktivity	Obnova a modernizácia zariadení predškolskej výchovy. Spracovanie technickej dokumentácie. Modernizácia MŠ vrátane materiálno-technického vybavenia.
Opatrenie 7.1.2 Aktivity	Obnova a modernizácia zariadení základného školstva. Vypracovanie technickej dokumentácie. Modernizácia ZŠ vrátane materiálno-technického vybavenia. Zníženie energetickej náročnosti budovy ZŠ SNP.
Opatrenie 7.1.3 Aktivity	Rekonštrukcia a dostavba areálov ZŠ a MŠ. Vypracovanie technickej dokumentácie. Revitalizácia areálov materských škôl – dostavba hracích prvkov. Revitalizácia areálov základných škôl a výstavba učební v prírode.
Opatrenie 7.1.4 Aktivity	Podpora záujmovej činnosti. Realizácia priestorov pre vzdelávacie a záujmové aktivity cieľových skupín obyvateľstva (senior, ženy, slabozrakí občania, ženy v núdzi atď..).
Opatrenie 7.1.5 Aktivity	Rekonštrukcia a modernizácia stravovacích zariadení vzdelávacích inštitúcií. Spracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia školských jedální.
Opatrenie 7.1.6 Aktivity	Rekonštrukcia a modernizácia budovy školskej športovej infraštruktúry. Revitalizácia športových ihrísk ZŠ Laborecká. Revitalizácia športových ihrísk - MŠ Třebíčska. Výstavba multifunkčnej telocvične v areáli MŠ a ZŠ Podskalka. Rekonštrukcia atletického oválu ZŠ Dargovských hrdinov.
Opatrenie 7.1.7 Aktivity	Obnova a modernizácia zariadení stredoškolského vzdelávania. Podpora činnosti gymnázií. Podpora činností SOŠ.

Podprogram 7.2. Šport

Cieľ 7.2.	Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.
------------------	--

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 7.2.1 Aktivity	Výstavba a rekonštrukcia športovej infraštruktúry. Spracovanie technickej dokumentácie. Výstavba tenisovej haly. Výstavba skate parku. Výstavba dráhy pre inline korčuliarov. Rekonštrukcia mestského kúpaliska. Výstavba detského dopravného ihriska.
-----------------------------	--

	Revitalizácia detského ihriska na sídlisku Pod Sokolejom. Revitalizácia tenisových kurtov. Dostavba športovej infratraktúry na Sídlišku IIA. Revitalizácia detského ihriska na Sídlišku IIA. Výstavba lezeckého parku v lokalite Hubková. Výstavba multifunkčného ihriska v lokalite Podskalka. Revitalizácia asfaltových ihrísk na Sídlišku III. Výstavba športového areálu v lokalite Kosotová pri Kudlovskej ceste.
Opatrenie 7.2.2 Aktivity	Vytváranie materiálnych a finančných podmienok na rozvoj výkonnostného a rekreačného športu v meste. Zabezpečenie materiálno-technického a finančného vybavenia.
Opatrenie 7.2.3 Aktivity	Podpora organizácie športových podujatí regionálneho významu. Zabezpečenie personálnych kapacít. Zabezpečenie materiálno-technického a finančného vybavenia.
Opatrenie 7.2.4 Aktivity	Podpora športových aktivít zdravotne postihnutých občanov. Zabezpečenie materiálno-technického a finančného vybavenia.
Opatrenie 7.2.5 Aktivity	Podporovať talentovanú mládež. Zabezpečenie materiálno-technického a finančného vybavenia.
Opatrenie 7.2.6 Aktivity	Spolupracovať s občianskymi združeniami, inými právnickými a fyzickými osobami pôsobiace v oblasti telesnej kultúry. Zabezpečenie personálnych kapacít.
Opatrenie 7.2.7 Aktivity	Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, kultúrne krúžky. Zabezpečenie priestorového a materiálneho vybavenia.

5.8. PROGRAM 8. KULTÚRA

Strategický zámer

Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov pestrou ponukou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektmi. Existencia dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je povinnosť mesta. Priebežná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž mesta a tým aj na cestovný ruch.

Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra

Cieľ 8.1	Kultúrna infraštruktúra, kultúrne a technické pamiatky.
-----------------	--

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 8.1.1 Aktivity	Základná kultúrna infraštruktúra. Vypracovanie technickej dokumentácie. Znižovanie energetickej náročnosti budovy MsKS. Výstavba kultúrno - spoločenského zariadenia v lokalite pod Sokolejom.
Opatrenie 8.1.2 Aktivity	Múzeá a archeologické lokality. Drugetovská hradná cesta. Digitalizácia Galérie mesta. Podpora zriadenia galérie na mestskom amfiteátri.
Opatrenie 8.1.3 Aktivity	Kultúrno-historické pamiatky. Rekonštrukcia NKP - Kaštieľ s areálom, Park. Rekonštrukcia NKP - Most cestný (Valaškovský, Laborecký most). Obnova NKP Kláštor františkánov. Obnova NKP Kalvária.
Opatrenie 8.1.4 Aktivity	Organizovanie pravidelných kultúrnych podujatí. Podpora kultúrnych podujatí. Rekonštrukcia amfiteátra. Podpora udržateľnosti kultúry v meste Humenné. Modernizácia mestského kina.

Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie

Cieľ 8.2 Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v meste.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 8.2.1 Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.
- Aktivita Personálne a finančné zabezpečenie.
Spracovanie kalendára kultúrnych podujatí.

Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry

Cieľ 8.3 Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu mesta v oblasti kultúry.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 8.3.1 Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie mesta v multimediálnej forme.
- Aktivita Personálne a finančné zabezpečenie.
Spracovanie koncepcie v multimediálnej forme.
- Opatrenie 8.3.2 Propagácia kultúry na Internete prostredníctvom www stránky mesta.
- Aktivita Finančné zabezpečenie.
Obsahová analýza www stránky.
Priebežná aktualizácia www stránky.

5.9. PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Strategický zámer

Budovať dobré meno mesta a dosiahnuť, aby sa mesto stalo vyhľadávaným miestom cestovného ruchu v oblasti športu, kultúry a turistiky. Využiť prírodný potenciál, ktorý ponúka blízke aj širšie okolie mesta.

Podprogram 9.1. Propagácia mesta

Cieľ 9.1 Zabezpečiť účinnú propagáciu mesta.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 9.1.1 Aktualizácia www stránky mesta.
- Aktivita Finančné zabezpečenie.
Obsahová analýza www stránky.
Priebežná aktualizácia www stránky.
- Opatrenie 9.1.2 Podpora budovania informačných tabúl v meste.
- Aktivita Budovanie a inštalácia tabúl informujúcich o atraktivitách mesta.
Budovanie a inštalácia tabúl propagujúcich kultúrne hodnoty mesta.
- Opatrenie 9.1.3 Podpora spolupráce verejného a súkromného sektora pri propagovaní atraktivít regiónu.
- Aktivita Budovanie partnerstiev.

Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie mesta.

Cieľ 9.2 Budovanie relaxačno – rekreačného zázemia mesta.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 9.2.1 Modernizácia a výstavba zariadení cestovného ruchu.
- Aktivita Spracovanie technickej dokumentácie.
Výstavba oddychového priestoru v lokalite Hubková.
Podpora rekonštrukcie objektov do podoby nenáročných foriem ubytovania pre potreby cestovného ruchu.
Rozširovanie biketrailov v okolí mesta aj o trate s nižšou náročnosťou.

Podprogram 9.3. Cestovný ruch.

Cieľ 9.3 Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 9.3.1	Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb občanmi.
Aktivita	Zabezpečenie personálnych kapacít.
Opatrenie 9.3.2	Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ.
Aktivita	Zabezpečenie personálnych kapacít.

5.10. PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Strategický zámer

Vytvoriť podmienky na efektívnu prácu mestského úradu. Vytvoriť vyhovujúce podmienky na poskytovanie verejných služieb, estetizácia a funkčnosť miesta kontaktu so zákazníkmi mestského úradu, vytváranie vhodných technických a pracovných podmienok na mestských úradoch. Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v meste a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v meste.

Podprogram 10.1. Administratíva

Cieľ 10.1 Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v meste

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 10.1.1	Rekonštrukcia infraštruktúry miestnej samosprávy a štátnej správy.
Aktivita	Spracovanie technickej dokumentácie. Znižovanie energetickej náročnosti budovy mestského úradu. Analyticko-strategická činnosť územnej samosprávy, tvorba, implementácia, hodnotenie a monitorovanie IÚS. Príprava projektových dokumentácií.

Podprogram 10.2. Bezpečnosť

Cieľ 10.2 Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v meste a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v meste.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 10.2.1	Rozšírenie a modernizácia kamerového systému.
Aktivita	Komplexná modernizácia a rozšírenie kamerového systému.
Opatrenie 10.2.2	Zvyšovanie bezpečnosti v meste.
Aktivita	Zvýšenie frekvencie policajných hliadok. Zvýšenie monitoringu hliadok mestskej polície.

5.11. PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA MESTA

Strategický zámer

Zabezpečenie technických podmienok pre rozvoj informačnej spoločnosti. Umožniť obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Vytvoriť vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-vote, e-services....). Umožniť obyvateľom mesta a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti.

Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry, efektívna verejná správa.

Cieľ 11.1 Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 11.1.1 Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy.
Aktivity Technické zabezpečenie IS.
Vybudovanie bezplatného pripojenia Wifi (vybudovanie prístupových bodov) na verejných priestranstvách v meste Humenné.
Rozšíriť resp. dobudovať telekomunikačnú sieť.
- Opatrenie 11.1.2 Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.
Aktivity Tvorba aplikačného softwaru na zabezpečenie e – služieb v meste.
Tvorba SW na realizáciu e-vote na miestnej úrovni.

Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.

Cieľ 11.2 Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 11.2.1 Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy.
Aktivity Realizácia kurzov v oblasti nových SW pre pracovníkov miestnej samosprávy.
- Opatrenie 11.2.2 Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov mesta.
Aktivity Realizácia kurzov na zvyšovanie počítačového vedomia u obyvateľov mesta.
Realizácia kurzov na obsluhu a používanie mestského informačného a komunikačného systému.
- Opatrenie 11.2.3 Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a motiváciu k používaniu internetu a elektronických služieb.
Aktivity Realizácia kurzov na zvyšovanie vedomostí o internete.

6 MERATEĽNÉ INDIKÁTORY

Monitorovanie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Humenné sa vykonáva na základe súboru indikátorov priradených k jednotlivým cieľom a opatreniam (ktoré môžu byť priebežne konkretizované). Indikátory podporujú oprávnenosť verejných výdavkov na jednotlivé opatrenia a zároveň preukazujú ekonomickú účinnosť realizovaných verejných výdavkov. Indikátory budú zároveň základným faktorom pri tvorbe kritérií na čerpanie finančnej podpory z regionálneho rozvojového fondu.

6.1. PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Podprogram 1.1. Podpora malého a stredného podnikania zo strany mesta.

Cieľ 1.1 Finančne, legislatívne a technicky podporovať malé a stredné podnikanie zo strany mesta.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 1.1.1	Vypracovať postup podpory výučby a rozvoja tradičných remesiel v meste.	Počet úspešných absolventov programov ČZV podporených z projektov OPV	dopad	absolútny počet	mesto Humenné	0	200
		Produktivita práce ako dôsledok rozvoja ľudského kapitálu	vplyv	%	mesto Humenné	0	20
Opatrenie 1.1.2	Podpora budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem.	Počet nových podnikateľských subjektov	dopad	počet	mesto Humenné	0	20
		Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	50
Opatrenie 1.1.3	Zakladanie a revitalizácia malých a stredných podnikov s majetkovou účasťou mesta.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	50
		Počet nových a zrevitalizovaných podnikateľských subjektov	dopad	počet	podn. subjekt	0	30
		Nárast tržieb	výsledok	%	podn. subjekt	7	20
Opatrenie 1.1.4	Podpora rozvoja obchodných a komerčných služieb v meste.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	30
		Počet nových podnikateľských subjektov	dopad	počet	podn. subjekt	0	5
		Celková predajná plocha	výsledok	m ²	podn. subjekt	0	8000

Podprogram 1.2. Podpora tradičných odvetví priemyslu, poľnohospodárstva a lesníctva.

Cieľ 1.2 Zabezpečiť rozvoj tradičných remesiel v meste.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 1.2.1	Podpora tradičných a nových odvetví priemyslu.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	70
		Nárast pridanej hodnoty	dopad	%	podn. subjekt	5	20
		Počet podporených projektov	výstup	počet	podn. subjekt	0	20
		Nárast tržieb	výsledok	%	podn. subjekt	5	20
		Výdavky na inovácie	výsledok	€	podn. subjekt	0	1,5 mil.
Opatrenie 1.2.2	Podpora poľnohospodárstva a lesníctva.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	15
		Nárast pridanej hodnoty	dopad	%	podn. subjekt	5	10
		Nárast tržieb	výsledok	%	podn. subjekt	7	10
		Počet podporených projektov	výstup	počet	podn. subjekt	0	5
		Výdavky na inovácie	výsledok	€	podn. subjekt	0	0,5 mil.

Podprogram 1.3. Podpora inovačných aktivít v podnikoch.

Cieľ 1.3 Vytvorenie podmienok na rozvoj inovačných aktivít v súkromných podnikoch.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 1.3.1	Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	30
		Nárast pridanej hodnoty	dopad	%	podn. subjekt	5	20
		Nárast tržieb	výsledok	%	podn. subjekt	5	15
		Výdavky na inovácie	výsledok	€	podn. subjekt	0	1 mil.
Opatrenie 1.3.2	Rekonštrukcia existujúcich zastaralých priemyselných zón, s dôrazom na zavádzanie nových technológií.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	30
		Nárast pridanej hodnoty	dopad	%	podn. subjekt	5	15
		Nárast tržieb	výsledok	%	podn. subjekt	5	10
		Výdavky na inovácie	výsledok	€	podn. subjekt	0	1 mil.

Podprogram 1.4. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.

Cieľ 1.4 Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 1.4.1	Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie.	Objem preinvestovaných prostriedkov	výsledok	€	mesto Humenné	0	5 mil.
		Objem vyprodukovanej elektrickej energie	výsledok	kWh	mesto Humenné	0	50000
		Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	mesto Humenné	0	0

6.2. PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Podprogram 2.1. Komunikácie

Cieľ 2.1 Rozvoj dopravnej infraštruktúry

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 2.1.1	Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v meste.	Dĺžka rekonštruovaných a novovybudovaných ciest II. a III. triedy a miestnych komunikácií	výstup	km	mesto Humenné	0	10

		Dĺžka novovybudovaných chodníkov	výstup	km	mesto Humenné	0	0
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	30000
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	mesto Humenné	0	0
Opatrenie 2.1.2	Výstavba a rekonštrukcia štátnych komunikácií v meste.	Dĺžka rekonštruovaných a novovybudovaných ciest II. a III. triedy a miestnych komunikácií	výstup	km	mesto Humenné	0	7
		Dĺžka novovybudovaných chodníkov	výstup	km	mesto Humenné	0	0
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	-	30000
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	mesto Humenné	0	0
Opatrenie 2.1.3	Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu.	Dĺžka vybudovaných cyklotrás	výstup	km	mesto Humenné	0	20
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	1500
		Počet nových návštevníkov mesta	výsledok	počet	mesto Humenné	0	5000
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	mesto Humenné	0	0
Opatrenie 2.1.4	Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry.	Počet novovybudovaných parkovacích miest	výstup	počet	mesto Humenné	0	250
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	30000
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	mesto Humenné	0	0
Opatrenie 2.1.5	Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách.	Dĺžka rekonštruovaných chodníkov	výstup	km	mesto Humenné	0	15
		Dĺžka novovybudovaných chodníkov	výstup	km	mesto Humenné	0	5
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	30000
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	mesto Humenné	0	0
Opatrenie 2.1.6	Rekonštrukcia mostov a lávok.	Počet zrekonštruovaných a vybudovaných mostov	výstup	počet	mesto Humenné	0	5
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	30000	30000
Opatrenie 2.1.7	Úprava dopravnej infraštruktúry.	Počet novovybudovaných dopravných technických zariadení	výsledok	počet	mesto Humenné	0	20
		Dĺžka novovybudovaných komunikácií	výstup	km	mesto Humenné	0	0

Podprogram 2.2.

Doprava

Cieľ 2.2 Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 2.2.1	Zlepšenie podmienok hromadnej autobusovej dopravy.	Počet zrekonštruovaných zastávok SAD	výstup	počet	mesto Humenné	0	5
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	30000
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	mesto Humenné	0	0
Opatrenie 2.2.2	Zlepšenie podmienok železničnej dopravy.	Počet zrekonštruovaných objektov	výstup	počet	mesto Humenné	0	5
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	30000
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	mesto Humenné	0	0

6.3. PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Cieľ 3 Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v meste.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 3.1	Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách	Celková nová plocha pre IBV	výsledok	ha	mesto Humenné	0	10

	IBV a HVB.	Počet nových obyvateľov mesta	dopad	osoby	mesto Humenné	0	250
Opatrenie 3.2	Verejné osvetlenie.	Počet inštalovaných svietidiel	výsledok	počet	mesto Humenné	0	500
		Zvýšenie pokrytia územia verejným osvetlením	dopad	%	mesto Humenné	85	100
		Počet podporených projektov, prostredníctvom ktorých boli vytvorené podmienky na poskytovanie nových služieb verejnej infraštruktúry	dopadu	počet	mesto Humenné	0	1
		Počet prestavaných budov na bezbariérový prístup	dopad	počet	mesto Humenné	0	15
Opatrenie 3.3	Výstavba bezbariérových vstupov k všetkým verejným budovám.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	1500
		Počet podporených projektov, prostredníctvom ktorých boli vytvorené podmienky na poskytovanie nových služieb verejnej infraštruktúry	dopadu	počet	mesto Humenné	0	5
		Počet prestavaných budov na bezbariérový prístup	dopad	počet	mesto Humenné	0	15
Opatrenie 3.4	Mestský rozhlas a televízia.	Pokrytie územia rozhlasom	dopad	%	mesto Humenné	90	100
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	2000
		Počet novonainštalovaných reproduktorov	výstup	počet	mesto Humenné	0	70
Opatrenie 3.5	Požiarna ochrana.	Počet podporených projektov, prostredníctvom ktorých boli vytvorené podmienky na poskytovanie nových služieb verejnej infraštruktúry	dopadu	počet	mesto Humenné	0	1
		Výmera zrekonštruovaných a novovybudovaných priestorov v m ²	výstup	m ²	mesto Humenné	0	300
Opatrenie 3.6	Mestské cintoríny a pietne miesta.	Plocha zrekonštruovaného cintorína	výstup	m ²	mesto Humenné	0	20000
		Počet vysadených krov a drevín	výsledok	počet	mesto Humenné	0	250
Opatrenie 3.7	Tepelné hospodárstvo a znižovanie energetickej náročnosti budov.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	5000
Opatrenie 3.8	Zásobovanie pitnou vodou.	Percento obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov	kontextový	%	mesto Humenné	95	99
		Dĺžka vybudovanej/zrekonštruovanej vodovodnej siete	výsledok	km	mesto Humenné	0	12
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	30000
Opatrenie 3.9	Telekomunikačné siete.	Dĺžka zrekonštruovanej siete	výsledok	počet	mesto Humenné	0	5
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	30000
Opatrenie 3.10	Zásobovanie elektrickou energiou.	Zvýšenie kapacity v %	dopad	%	mesto Humenné	0	20
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	30000
Opatrenie 3.11	Zásobovanie zemným plynom.	Dĺžka zrekonštruovanej a novovybudovanej infraštruktúry	dopad	km	mesto Humenné	0	5
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	30000
		Počet podporených projektov, prostredníctvom ktorých bola modernizovaná infraštruktúra	dopadu	počet	mesto Humenné	0	1

6.4. PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Cieľ 4 Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 4.1	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbory textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov.	Produkcia komunálneho odpadu	ŠÚ SR	tony	mesto Humenné	0	1000
		Zneškodnený komunálny odpad	MŽP SR	tony	mesto Humenné	0	500
		Objem separovaného odpadu.	dopad	tony	mesto Humenné	0	200
		Znižovanie objemu produkovaného odpadu	dopad	%	mesto Humenné	0	5
Opatrenie 4.2	Efektívna separácia komunálneho odpadu v meste.	Objem separovaného odpadu.	dopad	tony	mesto Humenné	0	600
		Znižovanie objemu produkovaného odpadu	dopad	tony	mesto Humenné	0	5
		Zneškodnený komunálny odpad	MŽP SR	kontextový	mesto Humenné	0	5000
Opatrenie 4.3	Rekultivácia čiernych skládok, environmentálnych záťaží.	Plocha rekultivovanej skládky KO. čiernych skládok.	výsledok	ha	mesto Humenné	0	5
Opatrenie 4.4	Prevádzka zariadení na efektívny separovný zber - zberné dvory a kompostoviská.	Objem uskladneného odpadu v tonách.	dopad	tony	mesto Humenné	0	500
		Počet vybudovaných kompostovísk	výsledok	počet	mesto Humenné	0	1
Opatrenie 4.5	Výbudovanie prístreškov a ohrád pre umiestňovanie nádob na KO	Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	20000
Opatrenie 4.6	Odvádzanie odpadových vôd.	Dĺžka novovybudovanej splaškovej kanalizácie	výsledok	km	mesto Humenné	0	12
Opatrenie 4.7	Odvádzanie dažďových vôd.	Dĺžka novovybudovanej dažďovej kanalizácie	výsledok	km	mesto Humenné	0	10

6.5. PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo

Cieľ 5.1 Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.1.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.	Počet vypracovaných koncepcií	výsledok	počet	mesto Humenné	0	1
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	30000

Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami

Cieľ 5.2 Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.2.1	Ochrana vodných tokov pred znečistením.	Percento obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov	kontextový	%	mesto Humenné	90	99
		Dĺžka vybudovanej vodovodnej siete	výsledok	km	mesto Humenné	0	2
Opatrenie 5.2.2	Odvodňovacie a protizáplavové opatrenia.	Dĺžka upravených korýt	výsledok	km	mesto Humenné	0	3
		Dĺžka odvodňovacích kanálov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	3
		Počet vytvorených protizáplavových hrádzi	výsledok	počet	mesto Humenné	0	0
Opatrenie	Revitalizácia a úprava	Dĺžka zrekonštruovaných korýt tokov	výsledok	km	mesto	0	5

5.2.3	koryt vodných tokov a vodných pôch.	Počet zrevitalizovaných vodných plôch	dopad	počet	Humenné mesto Humenné	0	3
-------	-------------------------------------	---------------------------------------	-------	-------	-----------------------	---	---

Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia

Cieľ 5.3	Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území mesta						
-----------------	--	--	--	--	--	--	--

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.3.1	Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.	Počet domácností s vykurovaním alternatívnymi zdrojmi energie	výsledok	%	mesto Humenné	0	25

Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia

Cieľ 5.4	Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia.						
-----------------	---	--	--	--	--	--	--

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.4.1	Realizácia protieróznych opatrení.	Celková plocha s realizovanými opatreniami	výstup	ha	mesto Humenné	0	7
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	30000
		Počet vysadených nových krovín a stromov.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	250
Opatrenie 5.4.2	Oddychové zóny a verejná zeleň.	Plocha zrekonštruovaných OZ	výsledok	m ²	mesto Humenné	0	10000
		Počet vysadených krov a drevín	výsledok	počet	mesto Humenné	0	250
Opatrenie 5.4.3	Doplnenie a udržiavanie brehových porastov vodných tokov.	Počet vysadených krov a drevín	výsledok	počet	mesto Humenné	0	200
		Plocha upravených verejných plôch	výsledok	ha	mesto Humenné	0	10
Opatrenie 5.4.4	Výstavba a estetizácia vstupov do mesta.	Počet vysadených krov a drevín	výsledok	počet	mesto Humenné	0	150
		Plocha upravených verejných plôch	výsledok	m ²	mesto Humenné	0	1000
Opatrenie 5.4.5	Izolačná zeleň priemyselných zón a hospodárskych dvorov poľnohospodárskych podnikov.	Počet vysadených krov a drevín	výsledok	počet	mesto Humenné	0	150
		Plocha upravených verejných plôch	výsledok	m ²	mesto Humenné	0	30000
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	mesto Humenné	0	0

6.6. PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Podprogram 6.1. Sociálne služby

A Seniori a ťažko zdravotne postihnutí

Cieľ 6.1.A 1	Zabezpečiť rozvoj služieb pre osoby, ktoré z objektívnych dôvodov nemôžu pre seba zabezpečiť osobnú starostlivosť z dôvodu zdravotného postihnutia, prípadne dôchodkového veku.						
---------------------	--	--	--	--	--	--	--

Projekt		Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Informačný zdroj	Cieľová hodnota
Projekt 6.1.1 A	Rozšírenie ambulantných a terénnych sociálnych služieb.	Počet nových sociálnych služieb	výstupu	počet	m. Humenné	3
		Počet užívateľov	výsledku	počet	m. Humenné	700
Projekt 6.1.2 A	Podpora zvyšovania kvality poskytovaných služieb pre seniorov.	Počet nových poskytovaných sociálnych služieb	výstupu	počet	m. Humenné	2
		Počet novovytvorených miest v zariadeniach soc. služieb	výsledku	počet	m. Humenné	100
Projekt 6.1.3 A	Rozšírenie palety služieb pre ťažko zdravotne postihnutých za účelom podpory zlepšovania integrácie do spoločnosti.	Počet nových poskytovaných sociálnych služieb	výstupu	počet	m. Humenné	3
		Počet užívateľov	výsledku	počet	m. Humenné	200
Projekt 6.1.4 A	Skvalitniť možnosti spoločného stravovania seniorov.	Počet užívateľov	výsledku	počet	m. Humenné	200

Cieľ 6.1.A 2 Zabezpečiť pravidelný monitoring ohrozených skupín obyvateľstva za účelom predchádzania výnimočných situácií, ktoré by mohli ohroziť život a zdravie.

Projekt		Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Informačný zdroj	Cieľová hodnota
Projekt 6.1.5 A	Monitoring a vyhľadávacia činnosť.	Počet nových poskytovaných sociálnych služieb	výstupu	počet	m. Humenné	2
		Počet užívateľov zariadení	výsledku	počet	m. Humenné	50

Cieľ 6.1.A 3 Podpora vzdelávania cieľovej skupiny v súlade národným programom aktívneho starnutia.

Projekt		Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Informačný zdroj	Cieľová hodnota
Projekt 6.1.6 A	Zriadenie poradenského centra v oblasti vzdelávania.	Počet zriadených zariadení poskytujúcich verejné služby	výstupu	počet	m. Humenné	2
		Počet zorganizovaných vzdelávacích aktivít	výstupu	počet	m. Humenné	10
		Počet užívateľov zariadení	výsledku	počet	m. Humenné	200

B Rodina detí a mládež

Cieľ 6.1.B Zabezpečiť všestrannú podporu rodiny a rozvoj služieb zameraných na pomoc pri starostlivosti o dieťa.

Projekt		Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Informačný zdroj	Cieľová hodnota
Projekt 6.1.1 B	Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi.	Počet poskytovaných sociálnych služieb.	výstupu	počet	počet	2
		Počet užívateľov služieb.	výsledku	počet	počet	500
Projekt 6.1.2 B	Pomoc rodinám s ťažko zdravotne postihnutým dieťaťom.	Počet poskytovaných sociálnych služieb.	výstupu	počet	počet	2
		Počet užívateľov služieb.	výsledku	počet	počet	100
Projekt 6.1.3 B	Pomoc a podpora mladým rodinám.	Počet poskytovaných sociálnych služieb.	výstupu	počet	počet	2
		Počet užívateľov služieb.	výsledku	počet	počet	500
Projekt 6.1.4 B	Prevencia špecifických sociálnopatologických javov.	Počet poskytovaných sociálnych služieb.	výstupu	počet	počet	2
		Počet užívateľov služieb.	výsledku	počet	počet	150
Projekt 6.1.5 B	Výstavba nájomného bývania.	Počet bytových jednotiek.	výsledku	počet	m. Humenné	24
		Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	m. Humenné	72

C Sociálne služby so zameraním na marginalizované skupiny.

Cieľ 6.1.C 1 Zlepšenie zamestnanosti a sociálnej inklúzie MRK a rizikových skupín obyvateľov mesta.

Projekt		Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Informačný zdroj	Cieľová hodnota
Projekt 6.1.1 C	Podpora uplatnenia sa na trhu práce osôb ohrozených sociálnym vylúčením.	Počet realizovaných aktivít.	výstupu	počet	m. Humenné	10
		Počet užívateľov.	výsledku	počet	m. Humenné	150
Projekt 6.1.2 C	Podpora klientov formou individuálneho a skupinového poradenstva, posudzovanie individuálnych schopností a rozvoj celoživotného poradenstva.	Počet realizovaných aktivít.	výstupu	počet	m. Humenné	20
		Počet užívateľov.	výsledku	počet	m. Humenné	200

Cieľ 6.1.C 2 Zlepšiť kvalitu života MRK a zlepšiť spolunažívanie s majoritným obyvateľstvom

Projekt		Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Informačný zdroj	Cieľová hodnota
Projekt 6.1.3 C	MRK	Počet poskytovaných sociálnych služieb.	výstupu	počet	m. Humenné	2
		Počet užívateľov služieb.	výsledku	počet	m. Humenné	1000

Cieľ 6.1.C 3 Zlepšiť podmienky bývania a starostlivosti o zdravie.

Projekt	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Informačný zdroj	Cieľová hodnota
---------	----------------------	-----	----------------	------------------	-----------------

Projekt 6.1.4 C	Zlepšenie podmienok bývania.	Počet uskutočnených aktivít.	výstupu	počet	m. Humenné	10
		Počet užívateľov.	výsledku	počet	m. Humenné	200
Projekt 6.1.5 C	Zvýšenie povedomia o potrebe starostlivosti o svoje zdravie a zdravie detí.	Počet užívateľov podporených projektov.	výstupu	počet	m. Humenné	500
		Počet podporených projektov.	výsledku	počet	m. Humenné	3

Cieľ 6.1.C 4 Zlepšiť situáciu v oblasti vzdelávania detí a mládeže MRK.

Projekt	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Informačný zdroj	Cieľová hodnota
Projekt 6.1.6 C	Prevenca záškoláctva.	Počet poskytovaných sociálnych služieb.	výstupu	počet	3
		Počet užívateľov služieb.	výsledku	počet	100

D Osoby ohrozené sociálnym vylúčením.

Cieľ 6.1.D Zabezpečiť rozvoj služieb pre uspokojenie nevyhnutných podmienok na uspokojenie základných životných potrieb rizikových skupín obyvateľov. Zabezpečiť podmienky na rozšírenie možností dočasného ubytovania. Pomoc osobám ohrozených domácim násilím.

Projekt	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Informačný zdroj	Cieľová hodnota
Projekt 6.1.1 D	Sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb.	Počet poskytovaných sociálnych služieb.	výstupu	počet	3
		Počet užívateľov služieb.	výsledku	počet	200
Projekt 6.1.2 D	Pomoc osobám, na ktorých je páchané násilie.	Počet poskytovaných sociálnych služieb.	výstupu	počet	2
		Počet užívateľov služieb.	výsledku	počet	200

6.7. PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Podprogram 7.1. Vzdelávanie

Cieľ 7.1 Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v meste.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 7.1.1	Obnova a modernizácia zariadení predškolskej výchovy.	Výmera zrekonštruovaných a novovybudovaných priestorov v m ² .	výstupu	m ²	mesto Humenné	0	2500
		Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	500
Opatrenie 7.1.2	Obnova a modernizácia zariadení základného školstva.	Výmera zrekonštruovaných a novovybudovaných priestorov v m ² .	výstupu	m ²	mesto Humenné	0	5000
		Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	2200
Opatrenie 7.1.3	Rekonštrukcia a dostavba areálov ZŠ a MŠ.	Výmera zrekonštruovaných a novovybudovaných priestorov v m ² .	výstupu	m ²	mesto Humenné	0	5000
		Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	2200
Opatrenie 7.1.4	Podpora záujmovej činnosti.	Výmera zrekonštruovaných a novovybudovaných priestorov v m ² .	výstupu	m ²	mesto Humenné	0	5000
		Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	1500
Opatrenie 7.1.5	Rekonštrukcia a modernizácia stravovacích zariadení vzdelávacích inštitúcií.	Výmera zrekonštruovaných a novovybudovaných priestorov v m ² .	výstupu	m ²	mesto Humenné	0	1000
		Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	1000
Opatrenie 7.1.6	Rekonštrukcia a modernizácia školskej športovej infraštruktúry.	Výmera vybudovaných priestorov v m ² .	výstup	m ²	mesto Humenné	0	1000
		Výmera zrekonštruovaných priestorov v m ² .	výstupu	m ²	mesto Humenné	0	1500
		Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	1000
Opatrenie 7.1.7	Obnova a modernizácia zariadení stredoškolského	Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	1500

	vzdelávania.						
--	--------------	--	--	--	--	--	--

Podprogram 7.2. Šport

Cieľ 7.2. Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 7.2.1	Výstavba a rekonštrukcia športovej infraštruktúry.	Počet vybudovaných ihrísk.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	5
		Počet organizovaných športových podujatí.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	25
		Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	2500
Opatrenie 7.2.2	Vytváranie materiálnych a finančných podmienok na rozvoj výkonnostného a rekreačného športu v meste.	Počet organizovaných športových podujatí.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	20
		Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	50
Opatrenie 7.2.3	Podpora organizácie športových podujatí regionálneho významu.	Počet organizovaných športových podujatí.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	10
		Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	50
Opatrenie 7.2.4	Podpora športových aktivít zdravotne postihnutých občanov.	Počet organizovaných športových podujatí.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	10
		Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	20
Opatrenie 7.2.5	Podporovať talentovanú mládež.	Počet organizovaných športových podujatí.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	50
		Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	20
Opatrenie 7.2.6	Spolupracovať s občianskymi združeniami, inými právnickými a fyzickými osobami pôsobiacimi v oblasti telesnej kultúry.	Počet organizovaných športových podujatí.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	10
		Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	20
		Počet uzavretých zmlúv a partnerstiev.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	5
Opatrenie 7.2.7	Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, kultúrne krúžky.	Počet organizovaných športových podujatí.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	10
		Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	50

6.8. PROGRAM 8. KULTÚRA

Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra, kultúrne a technické pamiatky.

Cieľ 8.1 Zachovanie kultúrno-historického potenciálu mesta a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 8.1.1	Základná kultúrna infraštruktúra.	Počet užívateľov.	výstup	počet	mesto Humenné	0	3000
		Počet uskutočnených akcií.	dopad	počet	mesto Humenné	0	50
Opatrenie 8.1.2	Múzeá a archeologické lokality.	Počet nových expozícií.	výstup	počet	mesto Humenné	0	4
		Počet návštevníkov.	dopad	počet	mesto Humenné	0	5000
Opatrenie 8.1.3	Kultúrno-historické pamiatky.	Počet zrekonštruovaných objektov.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	5
		Počet návštevníkov.	výsledok	počet	mesto Humenné	1000	5000
Opatrenie 8.1.4	Iná kultúrna infraštruktúra a kultúrne služby.	Počet nových objektov na organizovanie kultúrnych akcií.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	1
		Počet nových návštevníkov mesta.	výsledok	počet	mesto Humenné	500	2500
		Počet organizovaných kultúrnych podujatí.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	20
Opatrenie	Organizovanie	Počet nových návštevníkov mesta.	výsledok	počet	mesto	0	2500

8.1.5	pravidelných kultúrnych podujatí.	Počet organizovaných kultúrnych podujatí.	výsledok	počet	Humenné mesto Humenné	5	10
-------	-----------------------------------	---	----------	-------	-----------------------	---	----

Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie

Cieľ 8.2 Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v meste.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 8.2.1	Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok. Tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.	Počet spracovaných reklamných informačných letákov.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	1
		Počet nových návštevníkov mesta.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	2000

Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry

Cieľ 8.3 Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu mesta v oblasti kultúry.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 8.3.1	Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie mesta v multimediálnej forme.	Počet spracovaných reklamných informačných letákov. multimediálnych prezentácií.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	0
		Počet nových návštevníkov mesta.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	2000
Opatrenie 8.3.2	Propagácia kultúry na internete prostredníctvom www stránky mesta.	Počet nových prístupov na www stránku.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	5000
		Počet nových návštevníkov mesta.	dopad	počet	mesto Humenné	0	2500
		Počet propagovaných kultúrnych podujatí.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	20

6.9. PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Podprogram 9.1. Propagácia mesta

Cieľ 9.1 Zabezpečiť účinnú propagáciu mesta.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 9.1.1	Aktualizácia www stránky mesta.	Počet nových prístupov na www stránku.	výsledok	počet	mesto Humenné	1500	10000
Opatrenie 9.1.2	Podpora budovania informačných tabúl v meste.	Počet nových inštalovaných tabúl.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	15
		Počet nových návštevníkov mesta.	dopad	počet	mesto Humenné	0	2500
Opatrenie 9.1.3	Podpora spolupráce verejného a súkromného sektora pri propagovaní atraktivít regiónu.	Počet nových aktivít.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	5
		Počet nových formálnych partnerstiev.	dopad	počet	mesto Humenné	0	1

Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie mesta.

Cieľ 9.2 Budovanie relaxačno – rekreačného zázemia mesta.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 9.2.1	Modernizácia a výstavba zariadení cestovného ruchu.	Počet vytvorených nových pracovných miest.	dopad	počet	mesto Humenné	0	5
		Počet nových návštevníkov mesta.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	5000
		Počet nových atraktivít.	dopad	počet	mesto Humenné	0	1

Podprogram 9.3. Cestovný ruch.

Cieľ 9.3 Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná	Inform.	Vých.	Cieľová
-----------	-------	----------------------	-----	-------	---------	-------	---------

				jednotka	zdroj	hodnota	hodnota
Opatrenie 9.3.1	Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami.	Počet uzatvorených dohôd.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	8
		Počet nových atraktivít mesta.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	0
		Počet nových propagačných materiálov.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	5
		Počet nových návštevníkov mesta.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	5000
Opatrenie 9.3.2	Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ.	Počet nových atraktivít mesta.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	2
		Objem získaných prostriedkov.	výstup	mil. €	mesto Humenné	0	-
		Počet nových návštevníkov mesta.	výsledok	počet	mesto Humenné	0	2500
		Počet užívateľov podporených projektov.	výsledku	počet	mesto Humenné	0	1500

6.10. PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Podprogram 10.1. Administratíva

Cieľ 10.1 Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v meste

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 10.1.1	Komplexná rekonštrukcia budovy mestského úradu.	Počet podporených projektov prostredníctvom ktorých boli vytvorené	dopadu	počet	mesto Humenné	0	2
		Počet zrekonštruovaných miestností	dopadu	počet	mesto Humenné	0	40
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	mesto Humenné	0	0

Podprogram 10.2. Bezpečnosť

Cieľ 10.2 Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v meste a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v meste.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 10.2.1	Zriadenie kamerového systému.	Počet nainštalovaných kamier	výsledok	počet	mesto Humenné	0	25
		Zníženie kriminality	dopad	%	mesto Humenné	0	15
		Pokrytie územia	dopad	%	mesto Humenné	0	60
Opatrenie 10.2.2	Zvyšovanie bezpečnosti v meste.	Počet realizovaných opatrení	výsledok	počet	mesto Humenné	0	20
		Poče užívateľov	výsledok	počet	mesto Humenné	0	3000

6.11. PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA MESTA

Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry, efektívna verejná správa.

Cieľ 11.1 Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 11.1.1	Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy.	% obyvateľov, ktorí využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	mesto Humenné	10	20
		% podnikov, ktoré využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	mesto Humenné	20	40
		Podiel transakčných typov služieb na celkovom počte základných verejných e-služieb	dopad	%	mesto Humenné	10	20
Opatrenie 11.1.2	Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni	on-line dostupnosť 20 základných verejných služieb	dopad	%	mesto Humenné	5	30
		Počet potrebných dokumentov pri	výsledok	Počet	mesto	3	1

	samosprávy.	vybavení agendy spojenej s vybranou životnou udalosťou			Humenné		
		% obyvateľov, ktorí využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	mesto Humenné	5	30
		% podnikov, ktoré využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	mesto Humenné	10	20
		Podiel transakčných typov služieb na celkovom počte základných verejných e-služieb	dopad	%	mesto Humenné	20	40

Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.

Cieľ 11.2 Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 11.2.1	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy.	Počet užívateľov podporených Projektov	výsledku	počet	mesto Humenné	0	3
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	mesto Humenné	0	1
		% pracovníkov ovládajúcich 5 zo 6 základných IT zručností	dopad	%	mesto Humenné	50	100
Opatrenie 11.2.2	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov mesta.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	mesto Humenné	0	100
		% obyvateľov ovládajúcich 5 zo 6 základných IT zručností	dopad	%	mesto Humenné	10	20
Opatrenie 11.2.3	Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a motiváciu k používaniu internetu a elektronických služieb.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	mesto Humenné	0	100
		Podiel transakčných typov služieb na celkovom počte základných verejných e-služieb	dopad	%	mesto Humenné	5	30
		% obyvateľov, ktorí využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	mesto Humenné	10	40
		% podnikov, ktoré využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	mesto Humenné	20	40
		% obyvateľov ovládajúcich 5 zo 6 základných IT zručností	dopad	%	mesto Humenné	10	20

Realizačná časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Humenné na roky 2023 – 2030 s výhľadom do roku 2040

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia formou partnerstva a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja mesta, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja mesta s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja mesta formou akčných plánov.

7 INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE PHRSR MESTA HUMENNÉ

Mestský úrad zabezpečuje trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj prostredníctvom PHRSR a Akčných plánov. Mestský úrad v súčinnosti s poslancami MsZ a zriadenými komisiami pripravuje vízie, stratégie, iniciuje aktivity strategického rozvoja mesta, vykonáva stratégiu regionálneho rozvoja, vypracováva program hospodárskeho a sociálneho rozvoja, koordinuje spoluprácu na jeho vypracovaní, spolupracuje s externým prostredím, vedie databázy kontaktov, vedie prehľad o organizáciách tretieho sektora, pomáha a vytvára podmienky na ich činnosť. Úrad analyzuje potreby, ktoré sa plánujú prefinancovať z príspevkov na projekty, sleduje výzvy na predkladanie žiadostí, legislatívu, pravidlá, pri príprave spolupracuje s vecnými útvarmi a externým prostredím, vytvára podmienky pre realizáciu projektov, monitoruje priebeh realizácie projektov, zúčastňuje sa na kontrole práce na projektoch, kontroluje práce na realizácii projektov a hodnotí ukončené projekty, sleduje legislatívu a pravidlá pre čerpanie fondov EÚ a grantov, komunikuje s riadiacim orgánom, monitoruje realizáciu projektov.

Koordinácia efektívnej a účinnej implementácie PHRSR mesta bude zabezpečená prostredníctvom príslušných komisií MsZ.

Mestské zastupiteľstvo kontroluje dosahovanie stanovených cieľov PHRSR mesta Humenné. Pravidelne sleduje a hodnotí výsledky implementácie PHRSR. Orgány a inštitúcie štátnej správy všetkých oblastí spoločensko-ekonomického a kultúrneho života, ktoré realizáciou svojich rozvojových aktivít prispievajú k napĺňaniu cieľov PHRSR mesta a vstupujú do partnerstiev územnej spolupráce. Podnikateľské subjekty, združenia podnikateľských subjektov, zamestnávateľia – koordinujúce aktivity na napĺňanie cieľov PHRSR a vstupujúce do partnerstiev na mimosektorovej báze, podnikateľský subjekt – samospráva – tretí sektor. Záujmové spolky a združenia, občianske združenia – realizujúci svoje rozvojové aktivity v koordinácii s obcou Humenné, v súlade s opatreniami a aktivitami PHRSR mesta Humenné, podporujúcimi vyvážený regionálny rozvoj územia mesta. Ostatní socio-ekonomickí partneri – podieľajúci sa na realizovaní akčných plánov v súlade s PHRSR mesta Humenné na roky 2023 – 2030 s výhľadom do roku 2040.

Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie akčných plánov mesta Humenné

Implementácia PHRSR mesta Humenné sa bude realizovať aj prostredníctvom konkrétnych Akčných plánov. Akčné plány PHRSR by mali byť priamo napojené na rozpočet mesta a zároveň reflektujú kompetencie mesta.

Návrh systému riadenia a implementácie akčných plánov PHRSR mesta Humenné je nasledovný:

- Mestské zastupiteľstvo monitoruje implementáciu akčných plánov mesta Humenné. Posudzuje a schvaľuje návrhy na zmenu a doplnenie akčných plánov.
- Realizáciu konkrétnych projektov Akčného plánu mesta Humenné budú zabezpečovať pracovníci úradu a primátor mesta.
- Kontrolným orgánom budú poverené jednotlivé komisie Mestského zastupiteľstva mesta Humenné.

Realizácia vyžaduje pravidelnú systematickú prácu skupín odborníkov a pracovníkov samosprávy. Na tento účel sa odporúča zriadiť nasledovné orgány s prepojením na vlastné ľudské zdroje:

Výbor pre PHRSR

Poradný orgán zložený z primátora a poslancov mestského zastupiteľstva. Úlohou výboru bude v intervale minimálne dva krát do roka posúdiť Správu o realizácii PHRSR a stav finančného čerpania prostriedkov, dopadovú analýzu PHRSR, plán na ďalšie obdobie a navrhovať stratégiu rozvoja a doplnenie úloh a opatrení, ktoré neboli uvedené v PHRSR.

Komisia strategického rozvoja

Výkonný útvar, zabezpečujúci plánovanie a realizáciu úloh PHRSR. Úlohou útvaru bude: vypracovávať Opatrenia, koordinovať Opatrenia, monitorovať realizáciu Projektov, vypracovávať dopadové analýzy Projektov, spolupracovať s inými partnermi doma a v zahraničí na realizácii Projektov, vyhľadávať potenciálne zdroje a partnerstvá na realizáciu úloh PHRSR, dohliadať nad ekonomickým čerpaním Projektových prostriedkov, zbierať podklady o Opatreniach v rámci PHRSR realizovaných inými subjektami, viesť aktuálnu analýzu demografie a štruktúry ekonomických charakteristík mesta, sledovať podnikateľskú klímu a vzájomný vzťah odvetví v meste, poskytovať asistenciu podnikom vytváraním všestranných komunikačných kanálov. atď.

Koordinátor pre stratégiu

Bude mať za úlohu: fungovať ako výkonný tajomník, koordinovať realizáciu PHRSR, predkladať správy, podieľať sa na určovaní priorít realizácie PHRSR, koordinovať stretnutia, podnety, požiadavky predstaviteľov rozhodujúcich odvetví na území mesta, zaznamenávať dôležité trendy v hospodárstve majúce dopad na vývoj mesta, podieľať sa na budovaní verejno-súkromných partnerstiev, zúčastňovať sa na dôležitých domácich a zahraničných stretnutiach, konferenciách, zameraných na rozvoj mesta.

Vlastní zamestnanci

Do realizácie PHRSR budú zapojení aj ostatní zamestnanci.

7.1. SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA PLNENIA PHRSR

Medzi kľúčové činnosti a procesy nevyhnutné pre správne zabezpečenie implementácie PHRSR patria aj monitorovanie a hodnotenie na úrovni programu i jednotlivých projektov. Základom nového strategického prístupu v oblasti monitoringu a hodnotenia pre programové obdobie 2023 – 2030 s výhľadom do roku 2040 je dôraz kladený na jasné definovanie cieľov a orientácia na výsledky intervencií. Jednotné a správne porozumenie nového výsledkovo orientovaného prístupu k politike súdržnosti EÚ je kľúčovým faktorom efektívnej prípravy a realizácie programového obdobia 2021 - 2027 s výhľadom do roku 2030. Premenu plánovaných vstupov, výstupov a výsledkov na skutočné vstupy, výstupy a dosiahnuté výsledky prostredníctvom výberu a implementácie projektov možno pozorovať v reálnom čase pomocou monitorovacích mechanizmov. Monitorovanie, ktorého dominantným nástrojom sú merateľné ukazovatele, je teda zamerané predovšetkým na sledovanie efektivity implementačných a riadiacich mechanizmov programu a na dosahovanie cieľov programu. Na rozdiel od vstupov a výstupov, skutočne dosiahnutý výsledok je okrem realizácie programu daný aj externými faktormi mimo dosahu programu. Externé faktory môžu mať na dosahovanie výsledku minimálny alebo výraznejší vplyv. Práve preto je pri tvorbe programu kľúčové identifikovať pokiaľ možno všetky faktory, ktoré môžu ovplyvniť dosahovanie zvoleného výsledku a rozhodnúť, ktoré z nich budú predmetom programu. Z tohto dôvodu je určenie celkového skutočne dosiahnutého výsledku t.j. reálneho dopadu (dosahu) programu na zmenu sociálno-ekonomickej reality možné len na základe vykonania hodnotenia dopadov.

Dopady nebudú merané prostredníctvom ukazovateľov, ale vhodne zvolenými metódami hodnotenia. Hodnotenie vychádza z údajov získaných na základe monitorovania, kombinuje ich s ďalšími údajmi a poskytuje pridanú hodnotu pre proces učenia, zdokonaľovania a zvyšovania transparentnosti verejných politík tým, že analyzuje unikátnu špecifickú situáciu hodnoteného programu. Hľadá súvislosti, ktoré nie sú evidentné a dopady, ktoré neboli plánované, poskytuje relevantné dôkazy. Stanovenie vhodných výstupových a najmä výsledkových merateľných ukazovateľov je kľúčové, aby bolo možné merať a spätne vyhodnotiť dosahovanie plánovanej zmeny sociálno-ekonomickej reality. Výstupové merateľné ukazovatele pre všetky prioritné osi PHRSR je potrebné definovať v závislosti od plánovaných aktivít a projektov, ktoré prispievajú k dosahovaniu plánovaného výsledku. Zvoliť by mali len tie merateľné ukazovatele, ktoré vystihujú podstatu výstupov priorít a prioritných osí PHRSR. Cieľové hodnoty predstavujú kvalifikovaný odhad, ktorý môže byť v prípade potreby upravený na základe vývoja implementácie. Pri stanovovaní cieľových hodnôt je vhodné vychádzať zo skúseností s implementáciou podobných projektov v minulosti, z dostupných cenníkov, prípadne smerných ukazovateľov (tzv. benchmarkov).

Monitoring

Významným predpokladom pre úspešné napĺňanie cieľov PHRSR mesta Humenné je posilnenie postavenia miestnej samosprávy pri implementácii samotného programu. Zároveň je potrebné, aby miestna samospráva aktívne iniciovala vznik partnerstiev (spolupráce) s významnými socioekonomickými aktérmi pôsobiace na

území mesta. Úlohou miestnej samosprávy je pravidelné monitorovanie a vyhodnocovanie plnenia PHRSR mesta Humenné. Hlavným cieľom monitorovania je pravidelné sledovanie realizácie cieľov Programu a projektov s využitím systému merateľných ukazovateľov. Výstupy z monitorovania zabezpečujú pre mesto Humenné vstupy pre rozhodovanie s cieľom zlepšenia implementácie PHRSR, vypracovávanie priebežných správ a záverečnej správy o vykonávaní PHRSR a podklady pre rozhodovanie Mestského zastupiteľstva mesta Humenné (napr. v súvislosti s prípadnou revíziou PHRSR). Monitorovanie a hodnotenie zabezpečujú všetky subjekty zúčastnené na riadení PHRSR v rozsahu zadefinovaných úloh a zodpovedností (definované v PHRSR mesta Humenné). V súvislosti s implementáciou PHRSR je monitorovanie na úrovni individuálnych projektov zabezpečované, v rámci príslušných opatrení, zodpovednými projektovými manažérmi (projektový manažér, poverený zástupca zodpovedný za realizáciu projektu).

Monitorovanie na úrovni cieľov a prioritných osí PHRSR ako celku bude zabezpečovať MsÚ Humenné. Údaje získané v procese monitorovania predstavujú významný zdroj informácií pre riadenie PHRSR a pre prijímanie rozhodnutí MsÚ Humenné a Mestského zastupiteľstva. Zároveň sú využívané v procese hodnotenia PHRSR, resp. jeho rôznych aspektov. Monitorovanie (a následne hodnotenie) prebieha na základe systému merateľných ukazovateľov.

Ciele PHRSR sa definujú a následne kvantifikujú v procese programovania prostredníctvom sústavy merateľných ukazovateľov. Ukazovatele sú záväzné pre všetky subjekty a sú súčasťou PHRSR mesta Humenné. Napĺňanie zadefinovaných ukazovateľov predstavuje najdôležitejší nástroj pre monitorovanie a hodnotenie naplňania cieľov PHRSR. Rámcové merateľné ukazovatele PHRSR sú uvedené na konci programovej časti PHRSR mesta Humenné na roky 2023 - 2032. Monitorovanie začína na najnižšom stupni – na úrovni projektu. Pre potreby monitorovania je projekt základnou jednotkou, ktorá je analyzovaná prostredníctvom relevantných zozbieraných údajov.

Hodnotenie

V súlade so systémom riadenia, definovaným v PHRSR, hodnotenie predstavuje proces, ktorý systematicky skúma prínos z realizácie PHRSR a jeho súlad s cieľmi stanovenými v PHRSR a analyzuje účinnosť realizačných procesov a vhodnosť nastavenia jednotlivých opatrení a skupiny aktivít a pripravuje odporúčania na zvýšenie ich efektívnosti. Počas programového obdobia (roky 2023 – 2030 s výhľadom do roku 2040) sa odporúča vykonávať priebežné hodnotenia a po ukončení programového obdobia, tzv. následné hodnotenie. Výsledky sa zvereňujú podľa platných predpisov o prístupe k informáciám. Proces hodnotenia z hľadiska jeho vykonávania je rozdelený na interné a externé hodnotenie. Pri internom hodnotení je v procese hodnotenia realizovaný vlastnými (internými) kapacitami subjektu zodpovedného za administratívne zabezpečenie realizácie PHRSR, naopak na externom hodnotení sa podieľa externý subjekt (iná právnická alebo fyzická osoba).

Priebežné hodnotenie

Proces priebežného hodnotenia má formu série hodnotení, ktorých cieľom je kontinuálne počas implementácie Programu skúmať rozsah, do akého sa využili prostriedky, skúmať efektívnosť a účinnosť programovania a sociálno-ekonomický dopad. Zároveň identifikuje faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu implementácie Programu vrátane udržateľnosti a identifikovania vhodných postupov. Hodnotenie sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania Programu až po predloženie Záverečnej správy Programu. Priebežné hodnotenia sa odporúča vykonávať raz ročne. Hodnotiace obdobie je obdobie od 1. januára do 31. decembra príslušného roka. Správu z hodnotenia predkladá MsÚ Mestskému zastupiteľstvu mesta Humenné najneskôr do 6 mesiacov po uplynutí príslušného hodnotiaceho obdobia. Základnými podkladmi pre prípravu hodnotenia sú monitorovacie správy projektov realizovaných v rámci príslušného PHRSR a priebežné správy o implementovaní PHRSR predkladané Mestskému zastupiteľstvu mesta Humenné. Výsledky hodnotenia sú podkladom pre rozhodnutia MsÚ a Mestské zastupiteľstvo mesta Humenné pri riadení realizácie PHRSR s účelom dosiahnuť žiaduci pokrok smerom k naplneniu hlavných ekonomických, sociálnych a environmentálnych cieľov.

Následné hodnotenie

Následné hodnotenie skúma rozsah, v akom sa využili zdroje, účinnosť a efektívnosť programovania a sociálno-ekonomický vplyv. Následné hodnotenie určí faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu vykonávania PHRSR a určí osvedčené postupy. Výstupom následného hodnotenia je Záverečná správa o hodnotení PHRSR

mesta Humenné. Hodnotiace obdobie pri následnom hodnotení predstavuje obdobie celej realizácie PHRSR (tzv. programové obdobie. Programové obdobie začína dňom schválenia Programu príslušným monitorovacím výborom a končí 31. 12. 2030. Vypracovanie Záverečnej správy zabezpečí MsÚ Humenné, ktorý ju do 6 mesiacov od ukončenia programového obdobia predkladá Mestskému zastupiteľstvu.

Formulár č. R 5 - Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHRSR na programové obdobie 2023 - 2030		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	v roku 2031	podľa rozhodnutia mesta/koordinátora PHRSR a vzniknutej spoločenskej potreby,
Operatívne hodnotenie		
Tematické hodnotenie časti PHRSR	v roku 2024, 2026, 2028, 2030	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	podľa potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov a doľahnutých hodnôt ukazovateľov pri návrhu na revíziu PHRSR
Ad hoc hodnotenie celého PHRSR alebo jeho časti	na konci programovacieho obdobia	na základe rozhodnutia primátora, kontrolného orgánu mesta, podnetu poslancov; na základe protokolu NKÚ SR, správy auditu ...

Zdroj: Príloha k metodike PHRSR, 2014, s.25,

7.2. KOMUNIKAČNÝ PLÁN

Mesto bude priebežne informovať o realizácii PHRSR prostredníctvom verejných zasadnutí MsZ, ako aj prostredníctvom vlastnej www stránky. Na stránke sa budú priebežne publikovať schválené monitorovacie správy, ktoré boli schválené mestským zastupiteľstvom. V prípravnej fáze monitorovacej správy budú môcť zúčastnené strany pripomienkovať predkladaný materiál. Zodpovedný za pravidelné informovanie bude MsÚ Humenné.

Formulár č. R 1 - Komunikačný plán pre fázu realizácie PHRSR

P. č.	Časový rámec	Miesto konania	Cieľová skupina	Forma	Téma, ciele	Vstupné údaje	Výstupy
1.	06/2023	MsÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a programového rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa mesta, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie MsZ
2.	06/2024	MsÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a programového rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa mesta, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie MsZ
3.	06/2025	MsÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a programového rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa mesta, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie MsZ
4.	06/2026	MsÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a programového rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa mesta, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie MsZ
5.	06/2027	MsÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a programového rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa mesta, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie MsZ
6.	06/2028	MsÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a programového rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa mesta, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie MsZ
7.	06/2029	MsÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a programového rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa mesta, Záverečný účet	Monitorovacia správa MsZ
8.	06/2030	MsÚ	poslanci,	verejné	Prepojenie PHRSR a	Hodnotiaca	Monitorovacia

			obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	prerokovanie	programového rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa mesta, Záverečný účet	správa, Uznesenie MsZ
9.	06/2031	MsÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a programového rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa mesta, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie MsZ, Záverečná hodnotiaca správa

Zdroj: Príloha k metodike PHRSR, 2014, s.25,

8 AKČNÝ PLÁN

Akčný plán je konkrétny a záväzný harmonogram činností súvisiacich s rozvojom mesta v jednotlivých oblastiach sociálno-ekonomického rozvoja, vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych nosných a podporných projektov. Akčný plán obsahuje záväzky týkajúce sa plnenia jednotlivých úloh ako aj zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie, predpokladané zdroje financovania, predpokladané objemy rozpočtov, dopad na rozpočet relevantného subjektu, ako aj stav momentálnej propravenosti projektov. Súčasťou akčného plánu je predpokladaný časový harmonogram. Predpokladané rozpočty v pláne sú uvedené v tis. €. Priorita určuje dôležitosť aktivity, pričom priorita 1 znamená najvyššiu dôležitosť a 3 najmenšiu.

8.1. PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

V tis. EUR

Strategický zámer						
Zlepšiť podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít s dôrazom na zvýšenie úrovne zamestnanosti a úrovne a kvality služieb pre obyvateľov mesta. V oblasti priemyslu je potrebné okrem zachovania stabilných prvkov výroby všetkými možnými opatreniami podporovať vytváranie nových pracovných príležitostí. Z uvedeného dôvodu sa plánuje výstavba priemyselných zón, ktoré by významným spôsobom pozitívne ovplyvnili zamestnanosť a ekonomickú stabilitu v meste.						
Podprogram 1.1. Podpora malého a stredného podnikania zo strany mesta						
Cieľ 1.1	Finančne, legislatívne a technicky podporovať malé a stredné podnikanie zo strany mesta					
Opatrenie 1.1.1	Vypracovať postup podpory, výučby a rozvoja tradičných remesiel v meste					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vytvoriť materiálne finančné a personálne podmienky pre rozvoj tradičných remesiel v meste	podľa potreby	rozpočet mesta. ŠF EÚ	verejný sektor	nizky/2	podnikateľské subjekty, mesto
	Nadviazať spoluprácu vzdelávacích inštitúcií. mesto. podnikateľských subjektov a obyvateľov mestopri výučbe a prezentácii tradičných remesiel	podľa potreby	-	verejný sektor	nizky/2	mesto, podnikateľské subjekty, obyvatelia
Opatrenie 1.1.2	Podpora budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vytvoriť inštitucionálne podmienky na podporu MSP so susednými obcami	podľa potreby	rozpočet mesta, podnikateľské subjekty	súkromný sektor	stredný/2	mesto, podnikateľské subjekty
	Analýza predpokladov budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem v meste	podľa potreby	rozpočet mesta, podnikateľské subjekty	súkromný sektor	stredný/2	mesto, podnikateľské subjekty
	Tvorba stratégie budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem	podľa potreby	rozpočet mesta. podnikateľské subjekty	súkromný sektor	stredný/2	mesto. podnikateľské subjekty
Opatrenie 1.1.3	Zakladanie a revitalizácia malých a stredných podnikov s majetkovou účasťou mesto.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zakladanie podnikov a modernizácia technického vybavenia	podľa potreby	rozpočet mesta, podnikateľské subjekty	súkromný sektor	stredný/1	podnikateľské subjekty, mesto
	Zriadenie sociálneho podniku	podľa potreby	rozpočet mesta, podnikateľské subjekty	súkromný sektor/verejný sektor	stredný/1	podnikateľské subjekty, mesto
Opatrenie 1.1.4	Podpora rozvoja obchodných a komerčných služieb v meste					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Podpora zriaďovania materiálových služieb (opravy hodín. obuvi.	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery,	súkromný sektor	žiadny/1	podnikateľské subjekty

	sklenárstvo. atď..)		iné grantové schémy			
	Vybudovanie regionálnej tržnice	1500	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Podpora budovania obchodných prevádzok na sídlisku Pod Sokolejom	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny/1	podnikateľské subjekty
	Podpora budovania obchodných prevádzok na sídlisku Dubník	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny/1	podnikateľské subjekty
	Podpora budovania obchodných prevádzok v lokalite Podskalka	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny/1	podnikateľské subjekty
	Podpora zriaďovania prevádzok osobných služieb	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny/1	podnikateľské subjekty
Podprogram 1.2. Podpora tradičných odvetví priemyslu, poľnohospodárstva a lesníctva						
Cieľ 1.2	Zabezpečiť rozvoj tradičných odvetví v meste					
Opatrenie 1.2.1	Podpora tradičných a nových odvetví priemyslu					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Podporovať rozvoj tých odvetví priemyslu, pre ktorých rozvoj sú v okolí regiónu vytvorené ideálne podmienky	podľa potreby	podnikateľské subjekty, EÚ, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny/1	podnikateľské subjekty
	Výstavba podnikateľského inkubátora	500	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Podpora rozvoja výrobných zón	podľa potreby	podnikateľské subjekty, EÚ, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny/1	podnikateľské subjekty
Opatrenie 1.2.2	Podpora poľnohospodárstva a lesníctva					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	100	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny/2	podnikateľské subjekty
	Podpora činnosti	2000	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny/2	podnikateľské subjekty
	Modernizácia poľnohospodárskej produkcie	2500	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny/2	podnikateľské subjekty
	Založenie špeciálnej poľnohospodárskej výroby a distribúcie produkcie	2500	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny/2	podnikateľské subjekty
	Modernizácia a rozširovanie potravinárskej výroby.	1000	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny/1	podnikateľské subjekty
Podprogram 1.3. Podpora inovačných aktivít v podnikoch						
Cieľ 1.3	Vytvorenie podmienok na rozvoj inovačných aktivít v súkromných podnikoch					
Opatrenie 1.3.1	Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Podpora podnikateľov zavádzajúcich výrobu na báze progresívnych technológií, pomoc pri získavaní nenávratných finančných prostriedkov zo Štrukturálnych fondov na tento účel	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy, ŠF EÚ	súkromný sektor	žiadny/1	podnikateľské subjekty

Opatrenie 1.3.2	Rekonštrukcia existujúcich zastaralých priemyselných zón, s dôrazom na zavádzanie nových technológií					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	Podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy, ŠF EÚ	súkromný sektor	žiadny/1	podnikateľské subjekty
	Podpora revitalizácie existujúcich výrobných areálov	Podľa potreby	podnikateľské subjekty, mesto Humenné, úvery, iné grantové schémy, ŠF EÚ	súkromný sektor, verejný sektor	nízky/1	podnikateľské subjekty
Podprogram 1.4. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe						
Cieľ 1.4	Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike					
Opatrenie 1.4.1	Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie stratégie využitia alternatívnych regionálnych zdrojov energie	5	rozpočet mesta, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Využitie zvýšenej teploty v podzemí, vzduchu na vykurovanie cez tepelné čerpadlá	2500	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Postupné zavedenie obnoviteľných zdrojov do výroby tepla	Podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy, ŠF EÚ	súkromný sektor	žiadny/1	podnikateľské subjekty
	Výstavba malých fotovoltaických parkov	1000	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Výstavba fotovoltaických panelov na verejných budovách	1500	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Podprogram 1.1. Podpora malého a stredného podnikania zo strany mesta										
Cieľ 1.1										
Opatrenie 1.1.1										
Opatrenie 1.1.2										
Opatrenie 1.1.3										
Opatrenie 1.1.4										
Podprogram 1.2. Podpora tradičných odvetví priemyslu a poľnohospodárstva										
Cieľ 1.2										
Opatrenie 1.2.1										
Opatrenie 1.2.2										
Podprogram 1.3. Podpora inovačných aktivít v podnikoch										
Cieľ 1.3										
Opatrenie 1.3.1										
Opatrenie 1.3.2										
Podprogram 1.4. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe										
Cieľ 1.4										
Opatrenie 1.4.1										

8.2. PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

V tis. EUR

Strategický zámer						
Podpora investičných aktivít so zameraním na modernizáciu a budovanie regionálnych komunikácií (ciest I., II., a III. triedy) zaisťujúcich dopravnú obslužnosť mesto Humenné. Zámerom je zabezpečiť také prepojenie osídlenia, ktoré umožní efektívny pohyb ľudí a tovaru, modernizáciu dopravných subsystémov zabezpečujúcich bezpečné a hygienicky vyhovujúce dopravné trasy. Cieľom investícií do tohto typu dopravnej infraštruktúry je odstránenie identifikovaných nedostatkov v cestnej sieti s ohľadom environmentálny a bezpečnostný aspekt.						
Podprogram 2.1. Komunikácie						
Cieľ 2.1		Zabezpečiť výstavbu a rekonštrukciu miestnych a štátnych komunikácií				
Opatrenie 2.1.1		Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v meste				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	50	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Rozšírenie úseku severnej časti Štefánikovej ulice	200	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Vybudovanie komunikačných prepojení Sokolovská – Gorkého ulica	300	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Vybudovanie novej zbernej komunikácie OS Kalvária	300	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Výstavba obslužnej a prístupovej siete miestnych komunikácií	300	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Rekonštrukcia miestnej komunikácie na ul. Osloboditeľov	200	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Rekonštrukcia miestnej komunikácie na ul. Čsl. armády	200	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Rekonštrukcia miestnych komunikácií Sídlička pod Sokolejom	500	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Výstavba miestnych komunikácií v lokalite Nad tehľňou	300	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Dostavba miestnej komunikácie v údolí potoka Pereň	100	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Dostavba miestnej komunikácie Nad Kalváriou a Nad cintorinom	200	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Prevádzkové prepojenie rod. zástavby Poľana a Handrix	250	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Výstavba prístupovej komunikácie k autokempingu	150	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
Opatrenie 2.1.2		Výstavba a rekonštrukcia štátnych komunikácií v meste				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Prestavba širkových parametrov kruhového objazdu na Staničnej ul	podľa potreby	SSC, ŠF EÚ	verejný sektor	žiadny/1	SSC
	Výstavba kruhového objazdu v smere na mesto Snina	podľa potreby	SSC, ŠF EÚ	verejný sektor	žiadny/1	SSC
	Výstavba kruhového objazdu v smere na mesto Medzilaborce	podľa potreby	SSC, ŠF EÚ	verejný sektor	žiadny/1	SSC
	Výstavba obchvatu mesta Humenné	podľa potreby	SSC, ŠF EÚ	verejný sektor	žiadny/1	SSC
	Preložka cesty I/74 a jej súvisiace objekty	podľa potreby	VÚC POSK, SSC, ŠF EÚ	verejný sektor	žiadny/1	SSC
	Preložka cesty III/5587 – Brestovská cesta - v úseku cez katastrálne územie Humenné	podľa potreby	VÚC POSK, SSC, ŠF EÚ	verejný sektor	žiadny/1	VÚC POSK, SSC
	Preložka cesty III/558 III/55813 v úseku okolo lokality Podskalka	podľa potreby	VÚC POSK, SSC, ŠF EÚ	verejný sektor	žiadny/1	VÚC POSK, SSC
	Rekonštrukcia (prestavba) úseku cesty I/74 Sninská cesta, časť Jasenovskej ulice s napojením na Ulicu SNP Sídlička pod Sokolejom v intenciách návrhu výhľadovej preložky cesty I/74 pozdĺž rieky Laborec	podľa potreby	SSC, ŠF EÚ	verejný sektor	žiadny/1	SSC
Opatrenie 2.1.3		Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	20	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Rozširovanie mestskej cyklistickej	800	rozpočet mesta,	verejný sektor	vysoký/2	mesto

	dopravy v meste Humenné		ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy			Humenné
	Dostavba cyklotrasy smerom k mestskému kúpalisku	250	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Výstavba prepojenia cyklochodníkov atletický štadión - trhovisko	200	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Výstavba cyklochodníka od Sninského mosta smerom na lokalitu Hubková	200	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Výstavba cyklochodníka s prepojením na mesto Snina	2000	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
Opatrenie 2.1.4	Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	15	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný/2	mesto Humenné
	Výstavba parkovacieho domu na sídlišku Pod Sokolejom	1000	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Rozšírenie parkovacích plôch na Sídlišku I.	350	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Dostavba parkovacích miest pri poliklinikách	200	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Dostavba parkovacích miest na ul. Osloboditeľov	200	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
Opatrenie 2.1.5	Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	10	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Výstavba chodníka pre peších na Jasenovskej ul.	120	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Rekonštrukcia chodníkov pre peších na Gaštanovej ul.	120	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Rekonštrukcia chodníkov pre peších na Sídlišku I.	350	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Rekonštrukcia chodníkov pre peších na Sídlišku III. (od Laboreckej ul.)	350	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Rekonštrukcia a revitalizácia podchodu	250	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Rekonštrukcia chodníkov pre peších na ul. Laborecká	50	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Výstavba pešieho a cyklistického podchodu železničných tratí a Staničnej ulice v trase bývalej Švermovej ulice, vrátane novej lávky cez Laborec	800	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Výstavba pešieho halového podchodu v trase Námestia slobody	700	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné

Opatrenie 2.1.6		Rekonštrukcia/výstavba mostov a lávok				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	10	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Rekonštrukcia mostov v správe mesta Humenné	1000	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
Opatrenie 2.1.7		Úprava dopravnej infraštruktúry				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovať a realizovať koncepciu rozvoja alternatívnej dopravy v meste (bezpečná pešia a cyklistická doprava)	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	nizky/1	mesto Humenné
	Realizácia bezbarierovej úpravy miestnych komunikácií	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	nizky/1	mesto Humenné
	Zvýšiť dopravnú bezpečnosť detí (zlepšiť dopravné riešenie v okolí škôl a školských zariadení)	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	nizky/1	mesto Humenné
	Osadiť dopravné značky pred školami – s výstražným svetelným zariadením	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	nizky/1	mesto Humenné
	Výstavba verejných nabíjачích staníc pre elektromobily	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	nizky/1	mesto Humenné
	Spracovanie Územného generelu dopravy mesta Humenné	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	nizky/1	mesto Humenné

Podprogram 2.2. Doprava						
Cieľ 2.1		Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou. prípadne železničnou dopravou				
Opatrenie 2.1.1		Zlepšenie podmienok hromadnej autobusovej dopravy				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	20	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	nizky/1	mesto Humenné
	Modernizácia infraštruktúry verejnej osobnej dopravy na území mesta Humenné	1000	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
Opatrenie 2.1.2		Zlepšenie podmienok železničnej dopravy				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	15	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Výstavba predstaničného priestoru železničnej stanice s koncovou stanicou MHD, parkoviskami a dostatočnými pešími rozptylovými priestormi	1500	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Podprogram 2.1. Komunikácie										
Cieľ 2.1										
Opatrenie 2.1.1										
Opatrenie 2.1.2										
Opatrenie 2.1.3										
Opatrenie 2.1.4										
Opatrenie 2.1.5										
Opatrenie 2.1.6										

Opatrenie 2.1.7									
Podprogram 2.2. Doprava									
Cieľ 2.1									
Opatrenie 2.1.1									
Opatrenie 2.1.2									

8.3. PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

V tis. EUR

Strategický zámer						
Rozvoj komplexnej infraštruktúry podporujúcej rozvoj mesto a zohľadňujúcej rast kvality života obyvateľov mesto a životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry bude smerovať hlavne k jej rozšíreniu na potenciálne priemyselné zóny v meste, IBV, ako aj na rekonštrukciu súčasnej infraštruktúry - vodovodnej, elektrickej, komunikačnej.						
Cieľ 3	Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v meste					
Opatrenie 3.1	Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách IBV a HVB					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	podľa potreby	vlastníci	súkromný sektor	žiadny	vlastníci
	Výstavba plôch IBV v lokalite Dubník	podľa potreby	vlastníci	súkromný sektor	žiadny	vlastníci
	Výstavba plôch HBV v lokalite Pod Sokolejom	podľa potreby	vlastníci	súkromný sektor	žiadny	vlastníci
	Výstavba plôch IBV v lokalite Pod Sokolejom	podľa potreby	vlastníci	súkromný sektor	žiadny	vlastníci
	Výstavba plôch IBV v lokalite Valaškovce	podľa potreby	vlastníci	súkromný sektor	žiadny	vlastníci
Opatrenie 3.2	Verejné osvetlenie					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie a príprava projektového spisu	5	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Intenzifikácia verejného osvetlenia	250	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Modernizácia verejného osvetlenia	500	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Výstavba osvetlenia verejných športových ihrísk	50	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
Opatrenie 3.3	Výstavba bezbariérových vstupov k všetkým verejným budovám					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej infraštruktúry	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný/1	mesto Humenné
	Úprava vstupov vo verejných budovách	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný/1	mesto Humenné
Opatrenie 3.4	Mestský rozhlas a televízia					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	nizký/3	mesto Humenné
	Zlepšenie informovanosti občanov – oznamy MR cez sms	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Komplexná rekonštrukcia miestneho rozhlasu	400	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
Opatrenie 3.5	Požiarna ochrana					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	10	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný/1	mesto Humenné
	Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice pre DHZ v Humennom	500	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Výstavba protipožiarnej infraštruktúry v lokalite priemyselnej zóny	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
Opatrenie 3.6	Mestské cintoríny a pietne miesta					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	10	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný/1	mesto Humenné
	Revitalizácia cintorínov	700	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto

			ŠF EÚ			Humenné
Opatrenie 3.7	Teplné hospodárstvo a znižovanie energetickej náročnosti budov					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zateplenie nájomného bytového fondu	2000	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Zníženie energetickej náročnosti verejných budov	5000	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Rekonštrukcia a modernizácia zdrojov tepla (na energeticky efektívnejšie)	2500	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Rekonštrukcia tepelných rozvodov na sídlisku Pod Sokolejom (primárny a sekundárny rozvod, výmenníky)	2000	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Rekonštrukcia tepelných rozvodov - vetva Juh (sekundárny rozvod, výmenníky, DOST)	1500	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Rekonštrukcia tepelných rozvodov - vetva Sever (sekundárny rozvod, výmenníky)	1500	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Rekonštrukcia tepelných rozvodov na sídlisku IIA	500	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Rekonštrukcia tepelných rozvodov pre MšKs	250	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Rekonštrukcia tepelných rozvodov Mierová ul.	200	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Výstavba mestskej teplárne	8000	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Výstavba horúcovodných výmenníkových (odovzdávacích) staníc, primár 150/80 °C, sekundár 90/70 °C – 24 ks o celkovom inštalovanom výkone 50,937 MW(t)	4000	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Primárne prípojky 150/80 °C v horúcovodných kanáloch pre pripojenie navrhovaných VS	500	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Sekundárny vykurovací rozvod 90/70 °C pre pripojenie novonavrhovaných objektov na ÚK + PTÚV z novonavrhovaných VS	2500	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
Opatrenie 3.8	Zásobovanie pitnou vodou					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	50	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Dobudovanie vodovodu v meste Humenné	400	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Rekonštrukcia vodovodu v meste Humenné	400	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Rekonštrukcia privodného potrubia DN 300 z ÚV Kamienka	200	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Rozšírenie vodojemu Dubník o 650 m³	250	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Zásobné potrubie z vodojemu Dubník pre lokalitu Pereň	300	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	AT stanica na lokalite Pereň	250	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Rozvodná sieť pre novú zástavbu na lokalitách Dubník, Pereň, Nad tehelňou, Nad veterinármi a Skleníky	200	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Preložka zásobného potrubia DN 300 z vodojemu Sokolej 2 x 400 m3 cez sídlisko pod Sokolejom	150	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Rozvodná sieť pre sídlisko pod Sokolejom	300	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Rozvodná sieť pre novú zástavbu na	300	VVS, a.s.,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s.,

	lokalite Ptáva		rozpočet mesta, ŠF EÚ,			mesto Humenné
	Rekonštrukcia vodovodného potrubia DN 300 na Sokolovskej ulici a DN 125 na Komenského ulici a na západnej strane Nám. slobody na DN 160	250	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Preložka vodovodného potrubia DN 300 na pravom brehu Laborca, vyvolaná navrhovanou tržnicou	250	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Preložka vodovodného potrubia DN 150 na križovatke Nám. slobody a Staničnej ulice, vyvolaná navrhovaným peším podchodom	200	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
Opatrenie 3.9 Telekomunikačné siete						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	podľa potreby	Telecom,a.s., ŠF EÚ	verejný sektor	žiadny/2	Telecom,a.s.,
	Uloženie telefónnych rozvodov do zeme – výstavba zemných metalických/optických vedení	podľa potreby	Telecom,a.s., ŠF EÚ	verejný sektor	žiadny/2	Telecom,a.s.,
Opatrenie 3.10 Zásobovanie elektrickou energiou						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zvýšenie kapacity elektrickej rozvodnej siete v priemyselnej zóne	podľa potreby	rozpočet VSE, a.s., mesto, vlastník, ŠF EÚ	verejný sektor / súkromný sektor	vysoký/1	VSE, a.s., mesto, vlastník
	Rekonštrukcia 110/22 kV transformovne SEP Humenné na inštalovaný výkon 2 x 40MVA	podľa potreby	rozpočet VSE, a.s., mesto, vlastník, ŠF EÚ	verejný sektor / súkromný sektor	vysoký/1	VSE, a.s., mesto, vlastník
	Rekonštrukcia 110 kV el. vedenia Vranov – Snina č. 6717 v úseku Humenné – Snina na dvojité 110 kV	podľa potreby	rozpočet VSE, a.s., mesto, vlastník, ŠF EÚ	verejný sektor / súkromný sektor	vysoký/1	VSE, a.s., mesto, vlastník
	Výstavba distribučných 22/0,4 kV transformovní – 26 ks o celkovom inštalovanom výkone 14 480 kVA	podľa potreby	rozpočet VSE, a.s., mesto, vlastník, ŠF EÚ	verejný sektor / súkromný sektor	vysoký/1	VSE, a.s., mesto, vlastník
	Rekonštrukcia existujúcich distribučných 22/0,4 kV transformovní – 5 ks na celkový inštalovaný výkon 2 400 kVA	podľa potreby	rozpočet VSE, a.s., mesto, vlastník, ŠF EÚ	verejný sektor / súkromný sektor	vysoký/1	VSE, a.s., mesto, vlastník
Opatrenie 3.11 Zásobovanie zemným plynom						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Rozšírenie rozvodnej siete plynu s regulačnými stanicami	podľa potreby	rozpočet SPP,a.s., ŠF EÚ, PO	verejný sektor / súkromný sektor	žiadny/2	SPP,a.s.,

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Ciel' 3										
Opatrenie 3.1										
Opatrenie 3.2										
Opatrenie 3.3										
Opatrenie 3.4										
Opatrenie 3.5										
Opatrenie 3.6										
Opatrenie 3.7										
Opatrenie 3.8										
Opatrenie 3.9										
Opatrenie 3.10										
Opatrenie 3.11										

8.4. PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

V tis. EUR

Strategický zámer						
Vytvorenie efektívneho a spoľahlivého systému odvádzania a zneškodňovania odpadov produkovaných subjektmi. Zabezpečiť výstavbu/dostavbu splaškovej a dažďovej kanalizačnej siete. Vytvoriť podmienky na odvoz a likvidáciu TKO a nebezpečného odpadu, vytvorenie podmienok na efektívnu separáciu odpadu v meste.						
Cieľ 4	Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom					
Opatrenie 4.1	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zvýšiť environmentálne povedomie ľudí	podľa potreby	rozpočet mesta	verejný a súkromný sektor	nizky/1	mesto Humenné
	Zabezpečenie zberného kontajneru ročne	1/rok	rozpočet mesta	verejný a súkromný sektor	nizky/1	mesto Humenné
	Zabezpečenie zberu nebezpečných odpadov	podľa potreby	rozpočet mesta	verejný a súkromný sektor	nizky/1	mesto Humenné
Opatrenie 4.2	Efektívna separácia komunálneho odpadu v meste					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Ekonomicky motivovať obyvateľstvo	podľa potreby	rozpočet mesta	verejný a súkromný sektor	nizky/1	mesto Humenné
	Zabezpečiť požadované podmienky pre realizáciu separovaného zberu	podľa potreby	rozpočet mesta, MŽP SR	verejný a súkromný sektor	nizky/1	mesto Humenné
	Zabezpečenie nádob pre separovaný zber	podľa potreby	rozpočet mesta, MŽP SR	verejný a súkromný sektor	nizky/1	mesto Humenné
	Obstaranie kompostérov pre domáce kompostovanie	podľa potreby	rozpočet mesta, MŽP SR	verejný a súkromný sektor	nizky/1	mesto Humenné
Opatrenie 4.3	Rekultivácia čiernych skládok a environmentálnych záťaží					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Revitalizácia čiernych skládok (odchod, futbalový štadión)	50	rozpočet mesta, MŽP SR, EÚ	verejný sektor	Vysoký/1	mesto Humenné
Opatrenie 4.4	Prevádzka zariadení na efektívny separovný zber - zberné dvory a kompostoviská					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	50	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný/1	mesto Humenné
	Výstavba mestskej Kompostárne Humenné	3000	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Výstavba regionálneho odpadového centra	3000	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Obstaranie mechanizácie pre mestské kompostovisko	250	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Obstaranie mechanizácie pre zberný dvor	250	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
Opatrenie 4.5	Vybudovanie prístreškov a ohrád pre umiestňovanie domového odpadu, umiestnenie malých smetných košov vo verejných komunikačných priestoroch					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	nizky/1	mesto Humenné
	Osadenie polopodzemných kontajnerových stojísk	250	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Osadenie odpadkových košov na verejných priestranstvách	2	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	nizky/1	mesto Humenné
		20	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný/1	mesto Humenné
Opatrenie 4.6	Odvádzanie odpadových vôd					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia

Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	50	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	stredný/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Rekonštrukcia kanalizačnej siete v meste Humenné	800	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Rekonštrukcia zberača A od zaústenia	250	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Nová odľahčovací komora na zberači A pred ČOV	200	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Odľahčovací komora na zberači A na križovatke Štefánikovej	200	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Splašková kanalizácia pre odkanalizovanie nových lokalít – Dubník, Pereň, Nad tehelňou, Nad veterinármi	500	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Preložka kanalizácie na lokalite Nad veterinármi	200	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Rekonštrukcia splaškovej kanalizácie pozdĺž Hlbokého potoka	250	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Rekonštrukcia jednotnej kanalizácie na Gaštanovej ulici od Starinskej ulice	250	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Rekonštrukcia kanalizácie v hornej časti Budovateľskej ulice	100	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Splašková kanalizácia na lokalite Suchý Jarok	150	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Dažďová kanalizácia v SZ časti územia	800	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Rekonštrukcia zberača AF na Sokolovskej ulici, AE v dolnej časti Brestovskej	150	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Odľahčovací komora na zberači B pri Štefánikovej ulici	100	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Predĺženie navrhovanej kanalizácie na Ulici na Podskalku po Ptičie v rámci 2. stavby	350	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Preložiť zberač B pred navrhovanou odľahčovacou komorou	200	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Prekládka výustenia zberača BC do zberača B predĺžením	100	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Výstavba kanalizácie pre odkanalizovanie územia navrhovanej priemyselnej lokality	350	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Predĺženie zberača C po Valaškovskej ulici	150	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Preložka dažďovej kanalizácie na Staničnej ulici pri križovaní	100	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Rozšírenie kanalizácie na Jasenovskej ulici	150	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Kanalizačná sieť pre navrhovanú výstavbu na Sidlisku pod Sokolejom	200	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Kanalizačná sieť pre jestvujúcu zástavbu na ľavej strane Laborca	200	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Dažďová nádrž na odľahčovacej stoke z odľahčovacej komory na zberači C	100	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
	Jednotná kanalizácia pre	350	VVS, a.s.,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s.,

	odkanalizovanie navrhovanej lokality Ptáva		rozpočet mesta, ŠF EÚ,			mesto Humenné
	Rozšírenie ČOV Humenné	1000	VVS, a.s., rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	VVS, a.s., mesto Humenné
patrenie 4.7	Odvádzanie dažďových vôd					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	15	rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	stredný/1	mesto Humenné
	Dostavba dažďovej kanalizácie	2500	rozpočet mesta, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Cieľ 4										
Opatrenie 4.1										
Opatrenie 4.2										
Opatrenie 4.3										
Opatrenie 4.4										
Opatrenie 4.5										
Opatrenie 4.6										
Opatrenie 4.7										

8.5. PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

V tis. EUR

Strategický zámer						
Strategickým zámerom mesto je nielen zachovanie existujúceho dobrého stavu životného prostredia a zvyšovania jeho kvality, ale aj eliminácia slabých stránok, neustála osвета, výchova a informovanosť o stave životného prostredia.						
Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo						
Cieľ 5.1.	Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva					
Opatrenie 5.1.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie koncepcie pre ochranu životného prostredia v meste	podľa potreby	rozpočet mesta, MŽP SR	verejný sektor	nizky/2	mesto Humenné
	Prezentácia a šírenie osvety v oblasti životného prostredia	podľa potreby	rozpočet mesta	verejný sektor	nizky/2	mesto Humenné

Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd. ochrana pred povodňami						
Cieľ 5.2	Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami					
Opatrenie 5.2.1	Ochrana vodných tokov pred znečistením					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečiť monitoring kvality povrchových a podzemných vôd v priestore mesta Humenné	podľa potreby	rozpočet mesta, MŽP SR, EÚ	verejný sektor	nizky/1	mesto Humenné
	Sanácia znečistenia vodných tokov z areálov priemyselných a poľnohospodárskych podnikov	podľa potreby	rozpočet mesta, MŽP SR, EÚ	verejný sektor	nizky/1	mesto Humenné
Opatrenie 5.2.2	Odvodňovacie a protizáplavové opatrenia					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	5	rozpočet mesta, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	vysoký/1	mesto Humenné,
	Revitalizácia protipovodňových opatrení na toku Lieskovčik	200	rozpočet mesta, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	vysoký/1	mesto Humenné,

Opatrenie 5.2.3 Revitalizácia a úprava korýt vodných tokov a vodných pôch						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	5	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŽP SR, MPH SR, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Revitalizácia koryta vodného toku - Kudlovský potok	200	VHP, ŠF EÚ, MŽP SR, MPH SR, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Revitalizácia koryta potoka Pereň nad Mierovou ulicou a v nadväznosti potok Lieskovec po koniec zástavby	250	VHP, ŠF EÚ, MŽP SR, MPH SR, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	vysoký/1	mesto Humenné

Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia						
Cieľ 5.3.	Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území mesta					
Opatrenie 5.3.1	Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Stav pripravenosti	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Obmedziť spaľovanie fosilných palív	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, súkromné subjekty	verejný a súkromný sektor	nízky/1	mesto, obyvatelia
	Prechod na alternatívne zdroje vykurovania	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, súkromné subjekty	verejný a súkromný sektor	nízky/1	mesto, obyvatelia
	Realizovať komplexný monitorovací systém znečisťujúcich látok v ovzduší (HCl, tuhých znečisťujúcich látok vrátane azbestu) a mikroklimatických pomerov	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, súkromné subjekty	verejný a súkromný sektor	nízky/1	mesto, obyvatelia

Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia						
Cieľ 5.4.	Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia					
Opatrenie 5.4.1	Realizácia protieróznych opatrení					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	20	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný/1	mesto Humenné
	Realizácia protieróznych opatrení na poľnohospodárskej pôde	1000	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
Opatrenie 5.4.2	Oddychové zóny a verejná zeleň					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	5	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/3	mesto Humenné
	Budovanie prvkov zelenej a modrej infraštruktúry	150	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/3	mesto Humenné
	Výstavba oddychovej zóny v lokalite Hubková	50	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/3	mesto Humenné
	Výstavba oddychovej zóny v lízosti Laborca - Sídliisko III.	50	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/3	mesto Humenné
	Revitalizácia oddychových zón na Sídliisku I.	100	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/3	mesto Humenné
	Revitalizácia lesoparku v lokalite Hubková	100	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/3	mesto Humenné
	Revitalizácia parku Mieru	350	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/3	mesto Humenné
	Revitalizácia nábrežia rieky Laborec	50	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/3	mesto Humenné
	Výstavba oddychovej zóny v lokalite Kudlovská	50	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/3	mesto Humenné
	Výstavba oddychovej zóny v lokalite Dubník	50	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/3	mesto Humenné

	Výsadba zelene v priestore na Kukorelliho ulici	20	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký/3	mesto Humenné
Opatrenie 5.4.3	Doplnenie a udržiavanie brehových porastov vodných tokov					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	1	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	nizky/3	mesto Humenné
	Obnova prirodzených porastov vodných tokov	20	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný/3	mesto Humenné
Opatrenie 5.4.4	Výstavba a estetizácia vstupov do mesta					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	nizky/2	mesto Humenné
	Výstavba cestných dopravných vstupov do mesta Humenné	20	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	nizky/2	mesto Humenné
	Vybudovanie siete vstupných bodov do zastavaných častí mesta v katastri mesta Humenné z poľnohospodárskej krajiny v katastri vo väzbe na sieť rekreačných trás regiónu	50	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný/2	mesto Humenné
Opatrenie 5.4.5	Izolačná zeleň priemyselných zón a hospodárskych dvorov poľnohospodárskych podnikov					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	nizky/2	mesto Humenné
	Úprava výrobných areálov s výsadbou izolačnej zelene v jestvujúcich výrobných okrskoch	5	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný/2	mesto Humenné

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo										
Cieľ 5.1.										
Opatrenie 5.1.1										
Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami										
Cieľ 5.2										
Opatrenie 5.2.1										
Opatrenie 5.2.2										
Opatrenie 5.2.3										
Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia										
Cieľ 5.3.										
Opatrenie 5.3.1										
Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia										
Cieľ 5.4.										
Opatrenie 5.4.1										
Opatrenie 5.4.2										
Opatrenie 5.4.3										
Opatrenie 5.4.4										
Opatrenie 5.4.5										

8.6. PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

V tis. EUR

Strategický zámer						
Strategickým zámerom mesta v oblasti sociálnych služieb je poskytovanie ich adekvátnej ponuky s dôrazom na objektívne a opodstatnené zabezpečenie základných životných potrieb jednotlivých cieľových skupín obyvateľov, ako sú seniori a ťažko zdravotne postihnutí, rodiny, deti a mládež (rodiny s deťmi, deti a mládež, ženy na materskej dovolenke), marginalizovanej rómskej komunity a osôb ohrozených sociálnym vylúčením (dlhodobo nezamestnaní obyvatelia, osoby v kríze, neprispôsobiví jednotlivci, ľudia závislí od návykových látok, trestaní, nezvládajúci svoj život).						
Podprogram 6.1. Sociálne služby						
A Seniori a ťažko zdravotne postihnutí						
Cieľ 6.1.A 1	Zabezpečiť rozvoj služieb pre osoby, ktoré z objektívnych dôvodov nemôžu pre seba zabezpečiť osobnú starostlivosť z dôvodu zdravotného postihnutia, prípadne dôchodkového veku					
Opatrenie 6.1.1.A	Rozšírenie ambulantných a terénnych sociálnych služieb					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vytvorenie mobilnej opatrovateľskej jednotky	20	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	nízky	mesto Humenné
Opatrenie 6.1.2.A	Podpora zvyšovania kvality poskytovaných služieb pre seniorov					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zvyšovanie kapacít pobytových zariadení pre seniorov (neverejní poskytovatelia)	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	nízky	mesto Humenné
	Poskytovanie odľahčovacej služby aj formou pobytovej sociálnej služby	250	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Výstavba zariadenia pre seniorov v lokalite Dubník	920	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
Opatrenie 6.1.3.A	Rozšírenie palety služieb pre ťažko zdravotne postihnutých za účelom podpory zlepšovania integrácie do spoločnosti					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Podpora výstavby bezbariérových prístupov vo verejných budovách	150	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Podpora zriadenia chránených dielní	200	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Podpora opatrení zapojenia ŤZP na trhu práce	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Zriadenie služby včasnej intervencie (ZŤP)	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
Opatrenie 6.1.4.A	Skvalitniť možnosti spoločného stravovania seniorov					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Rozšíriť možnosť výberu stravy v rámci dovozu obedov do domácností	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Zabezpečiť možnosť diétného stravovania	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Zriadenie zariadenia jedálne pre seniorov	300	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	Vysoký/2	mesto Humenné

Cieľ 6.1.A 2	Zabezpečiť pravidelný monitoring ohrozených skupín obyvateľstva za účelom predchádzania výnimočných situácií, ktoré by mohli ohroziť život a zdravie					
Opatrenie 6.1.5 A	Monitoring a vyhľadávacia činnosť					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Rozšírenie poskytovania sociálnej služby monitorovania signalizácie potreby pomoci	50	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	stredný	mesto Humenné
Cieľ 6.1.A 3	Podpora vzdelávania cieľovej skupiny v súlade národným programom aktívneho starnutia					
Opatrenie 6.1.6 A	Zriadenie poradenského centra v oblasti vzdelávania					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Rozšírenie spektra vzdelávacích aktivít	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF, Senior Humenné, n.o.	verejný sektor	stredný	Neziskové organizácie, mesto Humenné
B Rodina detí a mládež						
Cieľ 6.1. B	Zabezpečiť všestrannú podporu rodiny a rozvoj služieb zameraných na pomoc pri starostlivosti o dieťa					
Opatrenie 6.1.1 B	Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	5	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Výstavba zariadenia starostlivosti o deti do 3 rokov veku	350	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
Opatrenie 6.1.2 B	Pomoc rodinám s ťažko zdravotne postihnutým dieťaťom					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Pomoc rodinám s ťažko zdravotne postihnutým dieťaťom	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
Opatrenie 6.1.3 B	Pomoc a podpora mladým rodinám					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Udržať a postupne zvyšovať príspevok pri narodení dieťaťa	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Zaviesť systém nefinančnej podpory na zabezpečenie základných potrieb dieťaťa do 3 rokov veku	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
Opatrenie 6.1.4 B	Prevencia špecifických sociálnopatologických javov					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zaviesť systematickú spoluprácu so školami pri riešení a odhaľovaní týchto javov (sebapoškodzovanie, izolácia a pod.)	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Realizácia preventívnych programov pre rodičov a deti	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné

Opatrenie 6.1.5 B	Výstavba nájomného bývania					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
	Vypracovanie technickej dokumentácie	20	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Výstavba nájomného bývania	4500	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Výstavba komunitného bývania pre osamelých seniorov	1500	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Výstavba bytových jednotiek nižšieho štandardu ako opatrenia prestupného bývania	500	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
C Sociálne služby so zameraním na marginalizované skupiny						
Cieľ 6.1 C 1	Zlepšenie zamestnanosti a sociálnej inklúzie MRK a rizikových skupín obyvateľov mesta					
Opatrenie 6.1.1 C	Podpora uplatnenia sa na trhu práce osôb ohrozených sociálnym vylúčením					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spolupráca s podnikateľmi mesta a okolia zameraná na využitie pracovného potenciálu osôb ohrozených sociálnym vylúčením	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	nízky	mesto Humenné
	Spolupráca s UPSVR zameraná na vyhľadávanie potenciálnych uchádzačov najmä z radov absolventov	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
Opatrenie 6.1.2 C	Podpora klientov formou individuálneho a skupinového poradenstva, posudzovanie individuálnych schopností a rozvoj celoživotného poradenstva					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zvýšiť intenzitu skupinového poradenstva a rozšírenie tematických okruhov zameraných najmä na rozvoj individuálnych schopností	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	nízky	mesto Humenné
Cieľ 6.1. C 2						
Zlepšiť kvalitu života MRK a zlepšiť spolunažívanie s majoritným obyvateľstvom						
Opatrenie 6.1.3 C	MRK					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Výstavba strediska osobnej hygieny	500	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný, tretí sektor	vysoký	mesto Humenné
Cieľ 6.1. C 3						
Zlepšiť podmienky bývania a starostlivosti o zdravie						
Opatrenie 6.1.5 C	Zlepšenie podmienok bývania					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Mapovanie vlastnícky nevysporiadaných nehnuteľností a asistencia pri ich legalizácii	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný, tretí sektor	vysoký	mesto Humenné
	Mapovanie čiernych skládok a aktivít spojené s ich likvidáciou	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný, tretí sektor	vysoký	mesto Humenné
	Osveta zameraná na zvýšenie zodpovednosti pri nakladaní s odpadom a znečisťovaní životného prostredia	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný, tretí sektor	vysoký	mesto Humenné
Opatrenie 6.1.6 C	Zvýšenie povedomia o potrebe starostlivosti o svoje zdravie a zdravie detí					

		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zintenzívnenie zdravotníckej osvedy na aktuálne témy	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný, tretí sektor	vysoký	mesto Humenné
	Zabezpečenie primárnej zdravotnej prevencie prostredníctvom propagácie	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný, tretí sektor	vysoký	mesto Humenné
	Koordinácia preventívnych aktivít v oblasti predchádzania chorôb, spolupráca s organizáciou Zdravé regióny.	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný, tretí sektor	vysoký	mesto Humenné
	Prevencia vzniku a prehlbovania závislostí	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný, tretí sektor	vysoký	mesto Humenné
Cieľ 6.1.C 4		Zlepšiť situáciu v oblasti vzdelávania detí a mládeže MRK				
Opatrenie 6.1.7 C		Prevencia záškolsťva				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spolupráca so základnými školami	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Realizácia preventívnych aktivít pre rodičov a detí	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
D Osoby ohrozené sociálnym vylúčením						
Cieľ 6.1. D	Zabezpečiť rozvoj služieb pre uspokojenie nevyhnutných podmienok na uspokojenie základných životných potrieb rizikových skupín obyvateľov. Zabezpečiť podmienky na rozšírenie možností dočasného ubytovania. Pomoc osobám ohrozených domácim násilím.					
Opatrenie 6.1.1 D		Sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	Podľa potreby	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	nízky	mesto Humenné
	Útulok pre bezdomovcov	400	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
Opatrenie 6.1.2 D		Pomoc osobám, na ktorých je páchané násilie				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vybudovanie zariadenia pre núdzové bývanie	1000	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Zriadenie krízového centra pre ženy	350	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Výstavba nízkoprahového centra pre deti a rodinu					
	Výstavba materského centra	300	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MPSVaR SR, ESF	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby						
Cieľ 6.2.	Doplniť chýbajúcu infraštruktúru zdravotníckych zariadení v meste a zvýšiť ich kvalitu					
Opatrenie 6.2.1		Zlepšenie úrovne poskytovania domácej ošetrovateľskej starostlivosti, rozšírenie jej služieb o poskytovanie rehabilitačných cvičení				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zvýšenie kvality poskytovaných služieb	podľa potreby	ZP	verejný sektor	žiadny	súkromné subjekty

	Zvýšenie personálnych kapacít v prípade potreby	podľa potreby	ZP	verejný sektor	žiadny	súkromné subjekty
Opatrenie 6.2.2 Podpora poradenskej činnosti						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít	podľa potreby	rozpočet mesta	verejný sektor	nízky	mesto Humenné
	Zabezpečenie priestorov	podľa potreby	rozpočet mesta	verejný sektor	nízky	mesto Humenné
Opatrenie 6.2.3 Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre deti a dospelých občanov						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Podpora vybavenia existujúcich a nových Agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti ADOS	podľa potreby	Ministerstvo zdravotníctva	verejný sektor	nízky/1	mesto Humenné
	Podpora vybavenia existujúcich a nových mobilných hospicov	podľa potreby	Ministerstvo zdravotníctva	verejný sektor	nízky/1	mesto Humenné
Opatrenie 6.2.4 Zabezpečovať komplexnú zdravotnú starostlivosť o starých ľudí a dlhodobo chorých						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Revitalizácia budovy infekčného lôžkového oddelenia	podľa potreby	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné ŠF EÚ	verejný sektor/ súkromný sektor	nízky/1	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné
	Podpora zriaďovania oftalmologických ambulancií	podľa potreby	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné ŠF EÚ	verejný sektor/ súkromný sektor	nízky/1	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné
	Podpora zriaďovania alergologických ambulancií	podľa potreby	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné ŠF EÚ	verejný sektor/ súkromný sektor	nízky/1	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné
	Podpora zriaďovania reumatologických ambulancií	podľa potreby	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné ŠF EÚ	verejný sektor/ súkromný sektor	nízky/1	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné
	Podpora zriaďovania rehabilitačných služieb	podľa potreby	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné ŠF EÚ	verejný sektor/ súkromný sektor	nízky/1	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné
	Podpora zriaďovania kardiologických ambulancií	podľa potreby	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné ŠF EÚ	verejný sektor/ súkromný sektor	nízky/1	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné
	Podpora zriadenia onkologickej ambulancie	podľa potreby	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné ŠF EÚ	verejný sektor/ súkromný sektor	nízky/1	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné
	Podpora zriadenia dermatologickej ambulancie	podľa potreby	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné ŠF EÚ	verejný sektor/ súkromný sektor	nízky/1	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné
	Podpora zriadenia endokrinologickej ambulancie	podľa potreby	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné ŠF EÚ	verejný sektor/ súkromný sektor	nízky/1	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné
	Podpora zriadenia lekárne na Sídlišku II.	podľa potreby	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné ŠF EÚ	verejný sektor/ súkromný sektor	nízky/1	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné
	Podpora zriaďovania všeobecných a špecializovaných ambulancií pre deti a dospelých	podľa potreby	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné ŠF	verejný sektor/ súkromný sektor	nízky/1	Zdravotnícke zariadenie, mesto Humenné

			EÚ		
--	--	--	----	--	--

Podprogram 6.3. Služby zamestnanosti						
Cieľ 6.3	Zlepšenie zamestnanosti a sociálnej inklúzie rizikových skupín obyvateľov mesta					
Opatrenie 6.3.1	Realizácia vzdelávacích kurzov v oblasti malého podnikania					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Finančné a personálne zabezpečenie	podľa potreby	-	verejný, tretí sektor	nízky/2	mesto Humenné
Opatrenie 6.3.2	Podpora klientov formou individuálneho poradenstva, posudzovania individuálnych schopností a vypracovávaní individuálnych akčných plánov a rozvoj celoživotného poradenstva					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie priestorov na uskutočňovanie poradenských služieb	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	tretí sektor	nízky/2	mesto, n.o,
	Personálne zabezpečenie poradenstva	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	tretí sektor	nízky/2	mesto, n.o,
Opatrenie 6.3.3	Podpora poradensko-vzdelávacích aktivít zameraných na získavanie sociálnych zručností pri hľadaní si zamestnania a komunikácie s potenciálnym zamestnávateľom pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie priestorov na uskutočňovanie poradenských služieb	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	tretí sektor	nízky/2	mesto, n.o,
	Personálne zabezpečenie poradenstva	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	tretí sektor	nízky/2	mesto, n.o,

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Podprogram 6.1. Sociálne služby										
A Seniori a ťažko zdravotne postihnutí										
Cieľ 6.1.A 1										
Opatrenie 6.1.1 A										
Opatrenie 6.1.2 A										
Opatrenie 6.1.3 A										
Opatrenie 6.1.4 A										
Cieľ 6.1.A 2										
Opatrenie 6.1.5 A										
Cieľ 6.1.A 3										
Opatrenie 6.1.6 A										
B Rodina detí a mládež										
Cieľ 6.1. B										
Opatrenie 6.1.1 B										
Opatrenie 6.1.2 B										
Opatrenie 6.1.3 B										
Opatrenie 6.1.4 B										
Opatrenie 6.1.5 B										
C Sociálne služby so zameraním na marginalizované skupiny										
Cieľ 6.1 C 1										
Opatrenie 6.1.1 C										
Opatrenie 6.1.2 C										
Cieľ 6.1. C 2										
Opatrenie 6.1.3 C										
Opatrenie 6.1.4 C										
Cieľ 6.1. C 3										
Opatrenie 6.1.5 C										
Opatrenie 6.1.6 C										
Cieľ 6.1.C 4										
Opatrenie 6.1.7 C										

D Osoby ohrozené sociálnym vylúčením										
Cieľ 6.1. D										
Opatrenie 6.1.1 D										
Opatrenie 6.1.2 D										
Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby										
Cieľ 6.2.										
Opatrenie 6.2.1										
Opatrenie 6.2.2										
Opatrenie 6.2.3										
Opatrenie 6.2.4										
Podprogram 6.3. Služby zamestnanosti										
Cieľ 6.3										
Opatrenie 6.3.1										
Opatrenie 6.3.2										
Opatrenie 6.3.3										

8.7. PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

V tis. EUR

Strategický zámer						
Zabezpečenie všestranného rozvoja detí a mládeže. Zlepšenie technického stavu a vybavenia materských a základných škôl ako aj zariadení stredoškolského vzdelávania. V športe umožniť ponuku čo najširšej palety služieb. Zabezpečiť čo najefektívnejšie a transparentné využitie verejných financií ku prospechu všetkých občanov mesta. Podpora existujúcich športových podujatí, ako aj vytváranie vhodných podmienok pre rozvoj rôznych druhov športu nielen pre obyvateľov mesta						
Podprogram 7.1. Vzdelávanie						
Cieľ 7.1.	Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v meste					
Opatrenie 7.1.1	Obnova a modernizácia zariadení predškolskej výchovy					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/1	mesto Humenné
	Modernizácia MŠ vrátane materiálo-technického vybavenia	1600	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/1	mesto Humenné
	Rozšírenie kapacít MŠ Podskalka	500	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/1	mesto Humenné
	Rekonštrukcia MŠ Osloboditeľov	1200	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/1	mesto Humenné
Opatrenie 7.1.2	Obnova a modernizácia zariadení základného školstva					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/1	mesto Humenné
	Modernizácia ZŠ vrátane materiálo-technického vybavenia	2400	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/1	mesto Humenné
	Zníženie energetickej náročnosti budovy ZŠ SNP	200	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/1	mesto Humenné
	Dostavba kapacít ZŠ Podskalka	350	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/1	mesto Humenné
Opatrenie 7.1.3	Rekonštrukcia a dostavba areálov ZŠ a MŠ					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	Podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Nizky/1	mesto Humenné
	Revitalizácia areálov materských škôl – dostavba hracích prvkov	500	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/1	mesto Humenné
	Revitalizácia areálov základných škôl a výstavba učební v prírode	750	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/1	mesto Humenné
Opatrenie 7.1.4	Podpora záujmovej činnosti					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Realizácia priestorov pre vzdelávacie a záujmové aktivity cieľových skupín obyvateľstva (seniori, ženy, slabozrakí obyvatelia, ženy v núdzi, atď..)	500	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/1	mesto Humenné

Opatrenie 7.1.5 Rekonštrukcia a modernizácia stravovacích zariadení vzdelávacích inštitúcií						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Nizký/2	mesto Humenné
	Rekonštrukcia školských jedální	2000	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/2	mesto Humenné
Opatrenie 7.1.6 Rekonštrukcia a modernizácia školskej športovej infraštruktúry						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Revitalizácia športových ihrísk ZŠ Laborecká	300	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/2	mesto Humenné
	Revitalizácia športových ihrísk - MŠ Třebíčska	50	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/2	mesto Humenné
	Výstavba multifunkčnej telocvične v areáli MŠ a ZŠ Podskalka	600	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/2	mesto Humenné
	Rekonštrukcia atletického oválu ZŠ Dargovských hrdinov	300	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/2	mesto Humenné
	Výstavba športovej haly ZŠ Dargovských hrdinov	1500	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	Vysoký/2	mesto Humenné
Opatrenie 7.1.7 Obnova a modernizácia zariadení stredoškolského vzdelávania						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Podpora činnosti gymnázií	podľa potreby	rozpočet zriaďovateľa, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	žiadny/2	zriaďovateľ
	Podpora činností SOŠ	podľa potreby	rozpočet zriaďovateľa, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	žiadny/2	zriaďovateľ

Podprogram 7.2. Šport						
Cieľ 7.2.		Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu				
Opatrenie 7.2.1		Výstavba športovej infraštruktúry				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	20	rozpočet mesta, MŠ SR, EÚ,	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Výstavba tenisovej haly	600	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Výstavba skate parku	100	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Výstavba dráhy pre inline korčuliarov	300	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Rekonštrukcia mestského kúpaliska	1100	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Výstavba detského dopravného ihriska	180	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Revitalizácia detského ihriska na sídlisku Pod Sokolejom	10	rozpočet mesta, MŠ SR, EÚ,	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Revitalizácia tenisových kurtov	50	rozpočet mesta, MŠ SR, EÚ,	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Dostavba športovej infratrúktúry na Sídlisku IIA.	200	rozpočet mesta, MŠ SR, EÚ,	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Revitalizácia detského ihriska na Sídlisku IIA.	200	rozpočet mesta, MŠ SR, EÚ,	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Výstavba lezeckého parku v lokalite Hubková	50	rozpočet mesta, MŠ SR, EÚ,	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Výstavba multifunkčného ihriska v lokalite Podskalka	300	rozpočet mesta, MŠ SR, EÚ,	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Revitalizácia asfaltových ihrísk na Sídlisku III.	250	rozpočet mesta, MŠ SR, EÚ,	verejný sektor	vysoký/2	mesto Humenné
	Výstavba športového areálu v lokalite Kosotová pri Kudlovskej ceste	300	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
Opatrenie 7.2.2		Vytváranie materiálnych a finančných podmienok na rozvoj výkonnostného a rekreačného športu v meste				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie materiálo-technického a	podľa	rozpočet mesta,	verejný sektor	nizky/2	mesto

	finančného vybavenia	možností	MŠ SR			Humenné
Opatrenie 7.2.3	Podpora organizácie športových podujatí regionálneho významu					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít	podľa možností	rozpočet mesta, podnikateľské subjekty	verejný, tretí sektor	nizky/2	mesto, podnikateľské subjekty
	Zabezpečenie materiálno-technického a finančného vybavenia	podľa možností	rozpočet mesta, podnikateľské subjekty	verejný, tretí sektor	nizky/2	mesto, podnikateľské subjekty
Opatrenie 7.2.4	Podpora športových aktivít zdravotne postihnutých občanov					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie materiálno-technického a finančného vybavenia	podľa možností	rozpočet mesta, podnikateľské subjekty	verejný, tretí sektor	nizky/2	mesto, podnikateľské subjekty
Opatrenie 7.2.5	Podporovať talentovanú mládež					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie materiálno-technického a finančného vybavenia	podľa možností	rozpočet mesta, podnikateľské subjekty	verejný, tretí sektor	nizky/2	mesto, podnikateľské subjekty
Opatrenie 7.2.6	Spolupracovať s občianskymi združeniami, inými právnickými a fyzickými osobami pôsobiacimi v oblasti telesnej kultúry					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít	podľa potreby	rozpočet mesta	verejný, tretí sektor	nizky/2	mesto Humenné
Opatrenie 7.2.7	Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, kultúrne krúžky					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie priestorového a materiálno-technického vybavenia	podľa potreby	rozpočet mesta, podnikateľské subjekty	verejný, tretí sektor	stredný/2	mesto Humenné

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Podprogram 7.1. Vzdelávanie										
Cieľ 7.1.										
Opatrenie 7.1.1										
Opatrenie 7.1.2										
Opatrenie 7.1.3										
Opatrenie 7.1.4										
Opatrenie 7.1.5										
Opatrenie 7.1.6										
Opatrenie 7.1.7										
Podprogram 7.2. Šport										
Cieľ 7.2.										
Opatrenie 7.2.1										
Opatrenie 7.2.2										
Opatrenie 7.2.3										
Opatrenie 7.2.4										
Opatrenie 7.2.5										
Opatrenie 7.2.6										
Opatrenie 7.2.7										

8.8. PROGRAM 8. KULTÚRA

V tis. EUR

Strategický zámer	
Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektami. Zabezpečenie dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je povinnosť mesta. Pribežná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž mesta tým aj na cestovný ruch.	
Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra, kultúrne a technické pamiatky	
Cieľ 8.1	Zachovanie kultúrno-historického potenciálu mesta a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni
Opatrenie 8.1.1	Základná kultúrna infraštruktúra

		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie	50	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	Stredný/2	mesto Humenné
	Znižovanie energetickej náročnosti budovy MsKS	750	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	Stredný/2	mesto Humenné
	Výstavba kultúrno - spoločenského zariadenia v lokalite pod Sokolejom	500	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	Vysoký/2	mesto Humenné
Opatrenie 8.1.2 Múzeá a archeologické lokality						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Drugetovská hradná cesta	500	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Digitalizácia Galérie mesta	20	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	Vysoký/2	mesto Humenné
	Podpora zriadenia galérie na mestskom amfiteátri	100	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	Vysoký/2	mesto Humenné
Opatrenie 8.1.3 Kultúrno-historické pamiatky						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Rekonštrukcia NKP - Kaštieľ s areálom, Park	500	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Rekonštrukcia NKP - Most cestný (Valaškovský, Laborecký most)	250	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Obnova NKP Kláštor františkánov	450	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Obnova NKP Kalvária	100	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
Opatrenie 8.1.4 Organizovanie pravidelných kultúrnych podujatí						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Podpora kultúrnych podujatí	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	stredný/1	mesto Humenné
	Rekonštrukcia amfiteátra	50	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Podpora udržateľnosti kultúry v meste Humenné	200	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Modernizácia mestského kina	70	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	Vysoký	mesto Humenné
	Obnova folklórneho súboru Kalina	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	Nízky/2	mesto Humenné

Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie

Cieľ 8.2	Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v meste					
Opatrenie 8.2.1	Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Personálne a finančné zabezpečenie	podľa potreby	rozpočet mesta	verejný sektor	nízky/2	mesto Humenné
	Spracovanie kalendár kultúrnych podujatí	podľa potreby	rozpočet mesta	verejný sektor	nízky/2	mesto Humenné
	Osadenie informačnej tabule o výstavách a expozíciách pred odbočkou k Mestskej galérii a múzeu	podľa potreby	rozpočet mesta	verejný sektor	nízky/2	mesto Humenné

Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry

Cieľ 8.3	Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu mesta v oblasti kultúry					
Opatrenie 8.3.1	Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie mesta v multimediálnej forme					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Personálne a finančné zabezpečenie	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky/2	mesto Humenné
	Spracovanie koncepcie v multimediálnej forme	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky/2	mesto Humenné

Opatrenie 8.3.2		Propagácia kultúry na Internete prostredníctvom www stránky mesto				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Finančné zabezpečenie	1	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky/2	mesto Humenné
	Obsahová analýza www stránky	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky/2	mesto Humenné
	Priebežná aktualizácia www stránky	podľa potreby	rozpočet mesta	verejný sektor	nízky/2	mesto Humenné

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra										
Cieľ 8.1										
Opatrenie 8.1.1										
Opatrenie 8.1.2										
Opatrenie 8.1.3										
Opatrenie 8.1.4										
Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie										
Cieľ 8.2										
Opatrenie 8.2.1										
Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry										
Cieľ 8.3										
Opatrenie 8.3.1										
Opatrenie 8.3.3										

8.9. PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

V tis. EUR

Strategický zámer						
Budovať goodwill mesta, dosiahnuť, aby sa stalo strediskom cestovného ruchu v oblasti športu, kultúry a turistiky						
Podprogram 9.1. Propagácia mesto						
Cieľ 9.1	Zabezpečiť účinnú propagáciu mesta					
Opatrenie 9.1.1	Aktualizácia www stránky mesto					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Finančné zabezpečenie	1	rozpočet mesta, podnikateľské subjekty	verejný sektor	nízky/1	mesto Humenné
	Obsahová analýza www stránky	podľa potreby	rozpočet mesta, podnikateľské subjekty	verejný sektor	nízky/1	mesto Humenné
	Priebežná aktualizácia www stránky	podľa potreby	rozpočet mesta,	verejný sektor	nízky/1	mesto Humenné
Opatrenie 9.1.2	Podpora budovania informačných tabúl v meste					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Budovanie a inštalácia tabúl informujúcich o atraktivitách mesta	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MH SR	verejný sektor	nízky/1	mesto, podnikateľské subjekty
	Budovanie a inštalácia tabúl propagujúcich kultúrne hodnoty mesta	3	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MH SR	verejný sektor	nízky/1	mesto, podnikateľské subjekty
Opatrenie 9.1.3	Podpora spolupráce verejného a súkromného sektora pri propagovaní atraktivít regiónu					
		predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Budovanie partnerstiev	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, MH SR	verejný sektor	nízky/1	mesto, podnikateľské subjekty
Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie mesto						
Cieľ 9.2	Rekreačno- relaxačné zázemie mesto					
Opatrenie 9.2.1	Modernizácia a výstavba zariadení cestovného ruchu					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	50	rozpočet mesta,	verejný sektor	vysoký/1	mesto

			ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy			Humenné
	Výstavba oddychového priestoru v lokalite Hubková	100	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Výstavba lodenice v lokalite Pod Hajsanku	100	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Podpora rekonštrukcie objektov do podoby nenáročných foriem ubytovania pre potreby cestovného ruchu	podľa potreby	investor, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny/1	investor

Podprogram 9.3. Cestovný ruch						
Cieľ 9.3 Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu						
Opatrenie 9.3.1 Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný/1	mesto Humenné
Opatrenie 9.3.2 Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ	verejný sektor	nizký/1	mesto Humenné

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Podprogram 9.1. Propagácia mesta										
Cieľ 9.1										
Opatrenie 9.1.1										
Opatrenie 9.1.2										
Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie mesta.										
Cieľ 9.2										
Opatrenie 9.2.1										
Podprogram 9.3. Cestovný ruch.										
Cieľ 9.3										
Opatrenie 9.3.1										
Opatrenie 9.3.2										

8.10. PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

V tis. EUR

Strategický zámer						
Vytvoriť podmienky na efektívnu prácu mestského úradu. Vytvoriť vyhovujúce podmienky na poskytovania verejných služieb, estetizácia a funkčnosť miesta kontaktu so zákazníkmi mestského úradu, vytváranie vhodných technických a pracovných podmienok na mestskom úrade. Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v meste a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v meste.						
Podprogram 10.1. Administratíva						
Cieľ 10.1. Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v meste						
Opatrenie 10.1.1 Rekonštrukcia infraštruktúry miestnej samosprávy a štátnej správy						
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie	50	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné
	Znižovanie energetickej náročnosti budovy mestského úradu	3200	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Analyticko-strategická činnosť územnej samosprávy, tvorba, implementácia, hodnotenie a monitorovanie IÚS.	150	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
	Príprava projektových dokumentácií	500	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery,	verejný sektor	vysoký	mesto Humenné

			iné grantové schémy			
--	--	--	---------------------	--	--	--

Podprogram 10.2. Bezpečnosť						
Cieľ 10.2.		Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v meste a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v meste				
Opatrenie 10.2.1		Rozšírenie a modernizácia kamerového systému				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Komplexná modernizácia a rozšírenie kamerového systému	190	rozpočet mesta, IÚS/UMR, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký/1	mesto Humenné
Opatrenie 10.2.2		Zvyšovanie bezpečnosti v meste				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zvýšenie frekvencie policajných hliadok	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	nízky/1	mesto Humenné
	Zvýšenie monitoringu hliadok mestskej polície	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	nízky/1	mesto Humenné

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Podprogram 10.1. Administratíva										
Cieľ 10.1.										
Opatrenie 10.1.1										
Opatrenie 10.1.2										
Podprogram 10.2. Bezpečnosť										
Cieľ 10.2.										
Opatrenie 10.2.1										

8.11. PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA MESTA

V tis. EUR

Strategický zámer						
Zabezpečenie technických podmienok pre rozvoj informačnej spoločnosti. Umožniť obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy, vytvoriť vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-vote, e-services, ...). Umožniť obyvateľom mesta a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti						
Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry, efektívna verejná správa						
Cieľ 11.1		Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government				
Opatrenie 11.1.1		Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Technické zabezpečenie IS	15	rozpočet mesta, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	stredný/1	mesto Humenné
	Vybudovanie bezplatného pripojenia Wifi (vybudovanie prístupových bodov) na verejných priestranstvách v meste Humenné	25	rozpočet mesta, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	nízky/1	mesto Humenné
	Rozšíriť resp. dobudovať telekomunikačnú sieť	podľa potreby	Telekom, operátor, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny/1	Telekom, operátor
Opatrenie 11.1.2		Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Tvorba aplikačného softwaru na zabezpečenie e – služieb v meste	15	rozpočet mesta	verejný sektor	stredný/2	mesto Humenné
	Tvorba SW na realizáciu e-vote na miestnej úrovni.	5	rozpočet mesta	verejný sektor	stredný/2	mesto Humenné

Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť						
Cieľ 11.2		Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy				
Opatrenie 11.2.1		Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivita	Realizácia kurzov na získanie ECDL spôsobilosti pre pracovníkov miestnej samosprávy	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	žiadny/1	mesto Humenné
Opatrenie 11.2.2		Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov mesta				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivita	Realizácia kurzov na zvyšovanie počítačového vedomia u obyvateľov mesta	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	nízky/1	mesto, n.o,
	Realizácia kurzov na obsluhu a používanie mestského informačného a komunikačného systému	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	nízky/1	mesto, n.o,
Opatrenie 11.2.3		Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a motiváciu k používaniu internetu a elektronických služieb				
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet/priorita	Oprávnení žiadatelia
Aktivita	Realizácia kurzov na zvyšovanie vedomostí o internete	podľa potreby	rozpočet mesta, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	nízky/1	mesto, n.o,

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry										
Cieľ 11.1										
Opatrenie 11.1.1										
Opatrenie 11.1.2										
Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť										
Cieľ 11.2										
Opatrenie 11.2.1										
Opatrenie 11.2.2										
Opatrenie 11.2.3										

Finančná časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Humenné na roky 2023 – 2030 s výhľadom do roku 2040

9 FINANČNÝ PLÁN PROGRAMU

Jednou z kľúčových otázok pre realizáciu programu rozvoja je schopnosť mesta v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Tieto zdroje vznikajú vo viacerých sférach – v súkromnom sektore, verejnej správe, ide tiež o zdroje zahraničné, najmä o prostriedky Európskej únie. Dôležitým zdrojom budú, po dokončení reformy verejnej správy a uskutočnení daňovej reformy, vlastné prostriedky. V dôsledku neexistencie nevyhnutných podkladových údajov pre stanovenie finančného rámca, v ktorom by sa mal program rozvoja v strednodobom horizonte pohybovať, je výška prostriedkov potrebná na realizáciu jednotlivých opatrení a aktivít stanovená len orientačne. Táto časť bude konkretizovaná v závislosti od reálneho čerpania finančných príspevkov zo štrukturálnych fondov, možností mestského rozpočtu atď.

Formulár č. F 5 – Indikatívny rozpočet – sumarizácia

tis. €	Rok										
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	Spolu
I. Hospodárska politika	7013	8208	11905	11905	11756	10936	7238	7238	375	0	76574
PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO.....	1751	1751	3776	3776	2025	2025					15105
PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	4451	4451	5998	5998	1546	1546					23990
PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	201	1329	1456	1456	8118	7365	7238	7238	375		34775
PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	2	64	63	63	63	0	0	0	0	0	254
PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	598	598	598	598							2390
PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA MESTA	10	15	15	15	5						60
II. Sociálna politika	5649	7129	7816	7816	2168	688	0	0	0	0	31266
PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTN.	2641	2829	2829	2829	188						11315
PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	2603	3415	4103	4103	1500	688					16410
PROGRAM 8. KULTÚRA	405	885	885	885	480	0	0	0	0	0	3541
III. Environmentálna politika	5875	6285	6505	6505	665	255	0	0	0	0	26088
PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	5834,25	5834,25	5834,25	5834,25							23337
PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	40	450	670	670	665	255					2751
Zdroj: vlastné spracovanie											

Vychádzajúc z vyššie zadefinovaných cieľov, priorít a opatrení a na základe auditu pripravovaných Projektových zámerov v réžii samosprávy, podnikateľskej sféry či neziskových a iných organizácií bol vypracovaný plán realizácie programu. Definuje, z akých prostriedkov by sa mali tieto zábery realizovať, kto by mal byť žiadateľom, určuje predpokladané časové rámce v **tis. €**.

Pravidlá financovania cieľa investovanie do zamestnanosti a rastu – pre prijímateľov v rámci menej rozvinutých regiónov (všetky kraje sr s výnimkou bratislavského kraja) a pre prijímateľov kohézneho fondu.

K podielu EFRR, ESF+, FST a KF vo výške 85,00 % (70,00 % pre technickú pomoc) z celkových oprávnených výdavkov je priradené spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu v závislosti od kategórie prijímateľa a miesta realizácie/implementácie operácií (platí len pre základné pravidlá financovania pre KF).

Prehľad pravidiel financovania v rámci menej rozvinutých regiónov a KF podľa jednotlivých zdrojov financovania a kategórie prijímateľov sú v nasledujúcich tabuľkách.

Tabuľka Základné pravidlá financovania pre EFRR, ESF+ a FST

Zdroj financovania	Kategória prijímateľa	1 a) vybrané subjekty štátnej správy	1 b) ostatné subjekty mimo pravidiel štátnej pomoci a pomoci de minimis	1 c) subjekty, ktorým sa poskytuje štátna pomoc alebo pomoc de minimis
Zdroje EÚ	EFRR ESF+ FST	85,00 %	85,00 %	x,xx %
Národné zdroje	Štátny rozpočet	15,00 %	7,00 %	y.yy %
	Prijímateľ	0,00 %	8,00 %	z,zz %
Celkové oprávnené výdavky	Spolu	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Tabuľka Základné pravidlá financovania pre KF

Zdroj financovania	Kategória prijímateľa	1 a) vybrané subjekty štátnej správy	1 b) ostatné subjekty mimo pravidiel štátnej pomoci a pomoci de minimis celé územie SR s výnimkou okresu Bratislava	1 c) subjekty, ktorým sa poskytuje štátna pomoc alebo pomoc de minimis
Zdroje EÚ	KF	85,00 %	85,00 %	x,xx %
Národné zdroje ⁵	Štátny rozpočet	15,00 %	7,00 %	y.yy %
	Prijímateľ	0,00 %	8,00 %	z,zz %
Celkové oprávnené výdavky	Spolu	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Podiel prijímateľa vykonávajúceho hospodársku činnosť, t. j. podniky podľa čl. 107 Zmluvy o fungovaní EÚ v platnom znení bez ohľadu na právny status, v rámci schém pomoci de minimis/štátnej pomoci resp. podľa pravidiel pomoci de minimis/štátnej pomoci (subjekt v zmysle časti 1 písm. c)) sa stanovuje v súlade s aplikovanou výškou intenzity pomoci definovanou v príslušnej schéme resp. pravidlách pomoci de minimis/štátnej pomoci. V prípade, ak intenzita pomoci presahuje maximálnu výšku finančného príspevku z EÚ, bude tento rozdiel dofinancovaný zo štátneho rozpočtu.

Národné verejné zdroje zahŕňajú zdroje štátneho rozpočtu a zdroje prijímateľa zo sektora verejnej správy.

Prijímateľ, ktorý je podľa § 3 ods. 1 zákona č. 523/2004 Z. z. zapísaný a zaradený v registri organizácií, alebo v zozname subjektov verejnej správy vedenom Štatistickým úradom SR medzi subjekty verejnej správy v súlade s jednotnou metodikou platnou pre EÚ (ESA 2010), vykazuje vlastné zdroje na spolufinancovanie ako verejné zdroje. Ostatní prijímatelia vykazujú vlastné zdroje na spolufinancovanie ako súkromné zdroje.

Tabuľka Pravidlá financovania pre podporu pre najodkázanejšie osoby z ESF+ (čl. 10 nariadenia (EÚ) 2021/1057)

Zdroj financovania	Kategória prijímateľa	1 a) vybrané subjekty štátnej správy	1 b) ostatné subjekty mimo pravidiel štátnej pomoci a pomoci de minimis	1 c) subjekty, ktorým sa poskytuje štátna pomoc alebo pomoc de minimis ⁴
Zdroje EÚ	ESF+	90,00 %	90,00 %	x,xx %
Národné zdroje ⁵	Štátny rozpočet	10,00 %	2,00 %	y.yy %
	Prijímateľ ⁶	0,00 %	8,00 %	z,zz %
Celkové oprávnené výdavky	Spolu	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Tabuľka Pravidlá financovania pre podporu oblastí sociálnej inovácie z ESF+ (čl. 14 nariadenia (EÚ) 2021/1057)

Zdroj financovania	Kategória prijímateľa	1 a) vybrané subjekty štátnej správy	1 b) ostatné subjekty mimo pravidiel štátnej pomoci a pomoci de minimis	1 c) subjekty, ktorým sa poskytuje štátna pomoc alebo pomoc de minimis ⁴
Zdroje EÚ	ESF+	95,00 %	95,00 %	x,xx %
Národné zdroje ⁵	Štátny rozpočet	5,00 %	0,00 %	y.yy %
	Prijímateľ ⁶	0,00 %	5,00 %	z,zz %
Celkové oprávnené výdavky	Spolu	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Tabuľka Pravidlá financovania technickej pomoci v rámci menej rozvinutých regiónov (všetky kraje SR s výnimkou Bratislavského kraja) a KF

Zdroj financovania	Kategória prijímateľa	1 a) vybrané subjekty štátnej správy	1 b) ostatné subjekty mimo pravidiel štátnej pomoci a pomoci de minimis ⁴
Zdroje EÚ	EFRR ESF+ FST KF	70,00 %	70,00 %
Národné zdroje	Štátny rozpočet	30,00 %	22,00 %

	Prijímateľ	0,00 %	8,00 %
Celkové oprávnené výdavky	Spolu	100,00 %	100,00 %

V rámci projektov vybraných prijímateľov kategórie 1b) sa aplikujú špecifické pravidlá financovania (nasledujúca tabuľka). Ide o :

- verejné vysoké školy/univerzity a verejné výskumné inštitúcie, ktoré realizujú operácie národného významu, t. j. projekty implementované v rámci špecifického cieľa RSO1.1 Rozvoj a rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívanie pokročilých technológií a špecifických cieľov/opatrení/aktivít Programu Slovensko zameraných na podporu vedy, výskumu a inovácií, ktoré budú špecifikované a doplnené do tohto materiálu na základe finálnej verzie Programu Slovensko;
- **prijímateľov územnej samosprávy – obce/mestá, ktoré sú identifikované v aktuálnom vydaní Atlasu rómskych komunít s prítomnosťou rómskych osídlení, pričom konkrétny zoznam oprávnených žiadateľov, zostavený na základe vybraných objektívnych kritérií zaostávajú a marginalizácie, bude určený výzvou/vyzvaním vyhlásenou/vyhláseným poskytovateľom, Kritéria budú určené v závislosti od obsahového zamerania výzvy/vyzvania, Zoznam vybraných špecifických cieľov/opatrení/aktivít Programu Slovensko, v rámci vyčlenenej indikatívnej alokácie pre marginalizované rómske komunity, bude špecifikovaný a do tohto materiálu doplnený na základe finálnej verzie Programu Slovensko;**
- prijímateľov projektov zameraných na financovanie aktivít so 100 % koeficientom na výpočet podpory poskytovanej na ciele v oblasti zmeny klímy, Zoznam vybraných špecifických cieľov/opatrení/aktivít Programu Slovensko bude špecifikovaný a do tohto materiálu doplnený na základe finálnej verzie Programu Slovensko;
- prijímateľov v rámci projektov ESF+, ktorí sú registrovaní ako poskytovatelia sociálnych služieb podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, Ide o projekty v rámci cieľa politiky 4/priorita 5 Programu Slovensko;
- prijímateľov, školy a školské zariadenia zaradené do siete škôl a školských zariadení SR, ktoré majú oprávnenie uskutočňovať výchovu a vzdelávanie podľa zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v rámci projektov ESF+;

Tabuľka Špecifické pravidlá financovania pre EFRR, ESF+, FST a KF

Zdroj financovania	Kategória prijímateľa	1 a) vybrané subjekty štátnej správy	1 b) ostatné subjekty mimo pravidiel štátnej pomoci a pomoci de minimis	1 c) subjekty, ktorým sa poskytuje štátna pomoc alebo pomoc de minimis
Zdroje EÚ	EFRR ESF+ FST KF	85,00 %	85,00 %	x,xx %
Národné zdroje	Štátny rozpočet	15,00 %	15,00 %	y,yy %
	Prijímateľ	0,00 %	0,00 %	z,zz %
Celkové oprávnené výdavky	Spolu	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Pravidlá financovania v rámci projektov cieľa politiky 4/priority 5/špecifického cieľa k) zlepšovanie rovného a včasného prístupu ku kvalitným, udržateľným a cenovo dostupným službám vrátane služieb, ktoré podporujú prístup k bývaniu a individualizovanú starostlivosť vrátane zdravotnej starostlivosti; modernizácia systémov sociálnej ochrany, vrátane podpory prístupu k sociálnej ochrane, s osobitným zameraním na deti a znevýhodnené skupiny; zlepšovanie prístupnosti, a to aj pre osoby so zdravotným postihnutím, účinnosti a odolnosti systémov zdravotnej starostlivosti a služieb dlhodobej starostlivosti Programu Slovensko pre subjekty vykonávajúce opatrenia sociálnej ochrany detí a sociálnej kurately

Zdroj financovania	Kategória prijímateľa	1 a) vybrané subjekty štátnej správy	1 b) ostatné subjekty mimo pravidiel štátnej pomoci a pomoci de minimis	1 c) subjekty, ktorým sa poskytuje štátna pomoc alebo pomoc de minimis
Zdroje EÚ	ESF+	85,00 %	85,00 %	x,xx %
Národné zdroje	Štátny rozpočet	15,00 %	10,00 %	y,yy %
	Prijímateľ	0,00 %	5,00 %	z,zz %

Celkové oprávnené výdavky	Spolu	100,00 %	100,00 %	100,00 %
---------------------------	-------	----------	----------	----------

Integrovaný územný rozvoj bude podporovaný z fondov Európskej únie v súlade s článkom 22 Návrhu nariadenia o EFRR, ESF+, KF a ENFR, Podpora bude:

- určená pre rozvoj jasne zadefinovaného územia (bez obmedzenia od lokálnej, cez sub-regionálnu až po regionálnu úroveň),
- vychádzať z integrovanej stratégie jeho rozvoja, tzv. Integrovanej územnej stratégie,
- založená na integrácii rôznorodých operácií v rámci investičných balíkov,

Komplementarita s vnútroštátnymi nástrojmi podpory

K napĺňaniu cieľov jednotlivých priorít SPR budú komplementárne prispievať aj zdroje z rôznych vnútroštátnych nástrojov, V súčasnosti existujúce vnútroštátne nástroje podpory majú obmedzenú platnosť, tzn. nie je možné potvrdiť, že budú využívané počas celého obdobia 2021 – 2027, Ide napr. o nasledovné komplementárne zdroje:

CP 3 – dotácie na podporu cyklo dopravy a cykloturistiky (zákon č. 151/2019 Z. z. o podpore **rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky**, trvalý finančný mechanizmus na implementáciu Národnej stratégie **rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky**, zákon č. 300/2008 Z. z. o organizácii a podpore športu, zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu, ako aj zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja,

CP 4 – programy realizované Ústredím práce sociálnych vecí a rodiny alebo úradom práce (prístup k zamestnaniu), dotácia v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, dotácie a programy Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (dotácie na rozvoj, sociálna podpora žiakov, vedecké činnosti, **regionálne školstvo**), dotácia na podporu rozvoja **sociálnych služieb a v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately**, dotácia na obstaranie nájomných bytov, určených na sociálne bývanie, dotácia na podporu **rozvoja sociálnych služieb** a pod..

CP 5 – zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu, Fond na podporu športu a **príspevky a dotácie na rozvoj športu** v zmysle Zákona o športe č. 440/2015 Z. z., program **Ministerstva kultúry SR „Obnovme si svoj dom“**, **Fond na podporu umenia**, Dotácie MIRRI SR v zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov.

Komplementárnosť a synergie medzi fondmi, na ktoré sa vzťahuje Partnerská dohoda, AMIF, ISF, BMVI, a inými nástrojmi Únie

V rámci **Cieľa politiky 3** sa predpokladá komplementarita s nástrojom, programom resp. fondom:

Plán obnovy a odolnosti SR v oblasti železničnej infraštruktúry (TEN-T, ako aj regionálne trate), synergie budú nastavené na úrovni projektov,

Horizont Európa v oblasti udržateľnej a inteligentnej mobility.

Nástroj na prepájanie Európy v oblasti financovania dopravnej infraštruktúry a v oblasti nízkoúhlíkovej mobility.

Ciele v oblasti modernizácie a výstavby infraštruktúry vnútrozemskej vodnej dopravy sa budú realizovať prostredníctvom tohto nástroja.

V rámci **Cieľa politiky 4** sa predpokladá komplementarita s nástrojom, programom resp. fondom:

Plán obnovy a odolnosti SR v oblasti zdravotnej starostlivosti (dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť a starostlivosť o duševné zdravie) a zároveň v oblasti vzdelávania (inkluzívne vzdelávanie na všetkých stupňoch. zmena kurikula, dobudovanie školskej infraštruktúry).

Erasmus+ v oblasti investícií do vzdelávania a odbornej prípravy. vrátane inklúzie a celoživotného vzdelávania.

EU4Health v oblasti zlepšenia kvality a dostupnosti zdravotnej starostlivosti.

Fond pre azyl, migráciu a **integráciu v oblasti zvyšovania sociálno-ekonomickej integrácie marginalizovaných skupín** a štátnych príslušníkov tretích krajín..

Fond pre vnútornú bezpečnosť v oblasti predchádzania a boja proti drogovej kriminalite, ale aj predchádzania a boja proti radikalizácii.

V rámci **Cieľa politiky 5** sa predpokladá komplementarita s nástrojom, programom resp. fondom:

Horizont Európa v oblasti zvýšenia bezpečnosti obyvateľov a návštevníkov miest a obcí, a to v oblastiach ochrany zdravia, života a majetku občanov a prevencie kriminality.

Kreatívna Európa v oblasti rozvoja kultúrneho dedičstva.

Erasmus+ v oblasti podpory rozvoja menej rozvinutých regiónov prostredníctvom vzdelávania a odbornej prípravy.

Fond pre vnútornú bezpečnosť v oblasti zabezpečenia bezpečnosti pre občanov

9.1. PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 1.1	Finančne, legislatívne a technicky podporovať malé a stredné podnikanie zo strany obce.								
Opatrenie 1.1.4	1 500	1 500	1 275	225	105	0	120	0	0
Cieľ 1.2	Zabezpečiť rozvoj tradičných remesiel v obci.								
Opatrenie 1.2.1	500	500	425	75	35	0	40	0	0
Opatrenie 1.2.2	8 100	4 050	3 038	1 013	1 013	0	0	4 050	0
Cieľ 1.4	Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.								
Opatrenie 1.4.1	5 005	5 005	4 254	751	350	0	400	0	0
Spolu	15 105	11 055	8 992	2 063	1 503	0	560	4 050	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2023	1751,25	1751	1489	263	123	0	140	0	0
2024	1751,25	1751	1489	263	123	0	140	0	0
2025	3776,25	2764	2248	516	376	0	140	1013	0
2026	3776,25	2764	2248	516	376	0	140	1013	0
2027	2025,00	1013	759	253	253	0	0	1013	0
2028	2025,00	1013	759	253	253	0	0	1013	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	15105,00	11055	8992	2063	1503	0	560	4050	0

Zdroje financovania EÚ

Operačný program Slovensko

Plán obnovy a odolnosti

Granty a dotácie

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
1. Inteligentnejšia Európa	Podpora opatrení na rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií Podpora budovania ľudských zdrojov vo výskume a vývoji Podpora budovania a modernizácie centrálnej infraštruktúry pre výskum a vývoj Podpora účasti slovenských subjektov v Európskom výskumnom a inovačnom priestore Využívanie výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády Podpora rozvoja digitálneho a údajového hospodárstva a digitálna transformácia širšej ekonomiky, výskum a vývoj a aplikovanie moderných technológií s cieľom zvyšovať inovatívnu výkonnosť Slovenska a eliminovanie negatívneho dopadu digitalizácie na spoločnosť Modernizácia poskytovania verejných služieb Podpora budovania inteligentných regiónov a miest Podpora digitálnej pripojiteľnosti Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä malých a stredných podnikov, vrátane produktívnych investícií Podpora malého a stredného podnikania Internacionalizácia malého a stredného podnikania Podpora sieťovania podnikateľských subjektov Rozvoj zručnosti pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EU Podpora kvality terciárneho vzdelávania orientovaného na pracovný trh Digitálne a podnikateľské zručnosti Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-e Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb, Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží Zlepšenie kvality ovzdušia Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility
2. Ekologickejšia nízkouhlíková Európa	Prioritné oblasti podpory z ENRAF: podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných biologických zdrojov, podpora udržateľných akvakultúrnych činností, ako aj spracovania produktov rybolovu a akvakultúry a uvádzania týchto produktov na trh
Fond spravodlivej transformácie (FST)	Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8. 2020,

9.2. PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 2.1	Rozvoj dopravnej infraštruktúry								
Opatrenie 2.1.1	10 050	10 050	8 543	1 508	704	0	804	0	0
Opatrenie 2.1.3	4 670	4 670	3 970	701	327	0	374	0	0
Opatrenie 2.1.4	1 765	1 765	1 500	265	124	0	141	0	0
Opatrenie 2.1.5	3 110	3 110	2 644	467	218	0	249	0	0
Opatrenie 2.1.6	1 860	1 860	1 581	279	130	0	149	0	0
Cieľ 2.2	Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou								
Opatrenie 2.1.1	1 020	1 020	867	153	71	0	82	0	0
Opatrenie 2.1.2	1 515	1 515	1 288	227	106	0	121	0	0
Spolu	23 990	23 990	20 392	3 599	1 679	0	1 919	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis, €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2023	4451,25	4451	3784	668	312	0	356	0	0
2024	4451,25	4451	3784	668	312	0	356	0	0
2025	5997,50	5998	5098	900	420	0	480	0	0
2026	5997,50	5998	5098	900	420	0	480	0	0
2027	1546,25	1546	1314	232	108	0	124	0	0
2028	1546,25	1546	1314	232	108	0	124	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	23990,00	23990	20392	3599	1679	0	1919	0	0

Zdroje financovania EÚ

Operačný program Slovensko
Plán obnovy a odolnosti
Granty a dotácie

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
2. Ekologickejšia nízkouhlíková Európa	Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-e Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám

Fond spravodlivej transformácie
(FST)

Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd
Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo
Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb,
Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží
Zlepšenie kvality ovzdušia

Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility

Prioritné oblasti podpory z ENRAF:

podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných biologických zdrojov,

podpora udržateľných akvakultúrnych činností, ako aj spracovania produktov rybolovu a akvakultúry a uvádzania týchto produktov na trh

Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy

a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8. 2020,

9.3. PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 3	Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v meste.								
Opatrenie 3.2	805	805	684	121	56	0	64	0	0
Opatrenie 3.4	1 500	1 500	1 275	225	105	0	120	0	0
Opatrenie 3.5	510	510	434	77	36	0	41	0	0
Opatrenie 3.6	1 010	1 010	859	152	71	0	81	0	0
Opatrenie 3.7	27 450	27 450	23 333	4 118	1 922	0	2 196	0	0
Opatrenie 3.8	3 500	3 500	2 975	525	245	0	280	0	0
Spolu	34 775	34 775	29 559	5 216	2 434	0	2 782	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2023	201,25	201	171	30	14	0	16	0	0
2024	1328,75	1329	1129	199	93	0	106	0	0
2025	1456,25	1456	1238	218	102	0	117	0	0
2026	1456,25	1456	1238	218	102	0	117	0	0
2027	8117,50	8118	6900	1218	568	0	649	0	0
2028	7365,00	7365	6260	1105	516	0	589	0	0
2029	7237,50	7238	6152	1086	507	0	579	0	0
2030	7237,50	7238	6152	1086	507	0	579	0	0
2031	375,00	375	319	56	26	0	30	0	0
2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	34775,00	34775	29559	5216	2434	0	2782	0	0

Zdroje financovania EÚ

Operačný program Slovensko
Plán obnovy a odolnosti
Granty a dotácie

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
1. Inteligentnejšia Európa	Podpora opatrení na rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií Podpora budovania ľudských zdrojov vo výskume a vývoji Podpora budovania a modernizácie centrálnej infraštruktúry pre výskum a vývoj Podpora účasti slovenských subjektov v Európskom výskumnom a inovačnom priestore Využívanie výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády Podpora rozvoja digitálneho a údajového hospodárstva a digitálna transformácia širšej ekonomiky, výskum a vývoj a aplikovanie moderných technológií s cieľom zvyšovať inovatívnu výkonnosť Slovenska a eliminovanie negatívneho dopadu digitalizácie na spoločnosť Modernizácia poskytovania verejných služieb Podpora budovania inteligentných regiónov a miest Podpora digitálnej pripojiteľnosti Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä malých a stredných podnikov, vrátane produktívnych investícií Podpora malého a stredného podnikania Internacionalizácia malého a stredného podnikania Podpora sieťovania podnikateľských subjektov Rozvoj zručnosti pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EU Podpora kvality terciárneho vzdelávania orientovaného na pracovný trh Digitálne a podnikateľské zručnosti Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-e Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb, Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží Zlepšenie kvality ovzdušia Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility
2. Ekologickejšia nízkouhlíková Európa	Prioritné oblasti podpory z ENRAF: podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných biologických zdrojov, podpora udržateľných akvakultúrnych činností, ako aj spracovania produktov rybolovu a akvakultúry a uvádzania týchto produktov na trh Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody
Fond spravodlivej transformácie (FST)	

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8. 2020,

9.4. PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 4	Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom								
Opatrenie 4.3	50	50	43	8	4	0	4	0	0
Opatrenie 4.4	11 550	11 550	9 818	1 733	809	0	924	0	0
Opatrenie 4.5	272	272	231	41	19	0	22	0	0
Opatrenie 4.6	8 950	8 950	7 608	1 343	627	0	716	0	0
Opatrenie 4.7	2 515	2 515	2 138	377	176	0	201	0	0
Spolu	23 337	23 337	19 836	3 501	1 634	0	1 867	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2023	5834,25	5834	4959	875	408	0	467	0	0
2024	5834,25	5834	4959	875	408	0	467	0	0
2025	5834,25	5834	4959	875	408	0	467	0	0
2026	5834,25	5834	4959	875	408	0	467	0	0
2027	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2028	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	23337,00	23337	19836	3501	1634	0	1867	0	0

Zdroje financovania EÚ

Operačný program Slovensko

Plán obnovy a odolnosti

Granty a dotácie

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
2. Ekologickejšia nízkouhlíková Európa	Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov
	Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov
	Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-e
	Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám
	Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd
	Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo
	Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb,
	Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží
	Zlepšenie kvality ovzdušia
	Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility

5. Európa bližšie k občanom

Fond spravodlivej transformácie
(FST)

Prioritné oblasti podpory z ENRAF:

podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných biologických zdrojov,
podpora udržateľných akvakultúrnych činností, ako aj spracovania produktov rybolovu a akvakultúry a uvádzania
týchto produktov na trh

Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov

**Prevenca negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a
regiónov**

Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas

**Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj
a udržateľný cestovný ruch**

Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu
k cieľu Únie v oblasti klímy

a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8. 2020,

9.5. PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 5.2	Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom								
Opatrenie 5.2.2	205	205	174	31	14	0	16	0	0
Opatrenie 5.2.3	455	455	387	68	32	0	36	0	0
Cieľ 5.4.	Ochrana a racionálne využívanie vôd. ochrana pred povodňami.								
Opatrenie 5.4.1	1 020	1 020	867	153	71	0	82	0	0
Opatrenie 5.4.2	975	975	829	146	68	0	78	0	0
Opatrenie 5.4.3	21	21	18	3	1	0	2	0	0
Opatrenie 5.4.4	70	70	60	11	5	0	6	0	0
Opatrenie 5.4.5	5	5	4	1	0	0	0	0	0
Spolu	2 751	2 751	2 338	413	193	0	220	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2023	40,25	40	34	6	3	0	3	0	0
2024	450,25	450	383	68	32	0	36	0	0
2025	670,25	670	570	101	47	0	54	0	0
2026	670,25	670	570	101	47	0	54	0	0
2027	665,00	665	565	100	47	0	53	0	0
2028	255,00	255	217	38	18	0	20	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	2751,00	2751	2338	413	193	0	220	0	0

Zdroje financovania EÚ

Operačný program Slovensko
Plán obnovy a odolnosti
Granty a dotácie

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
2. Ekologickejšia nízkouhlíková Európa	Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-e Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb, Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží Zlepšenie kvality ovzdušia Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility Prioritné oblasti podpory z ENRAF: podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných biologických zdrojov, podpora udržateľných akvakultúrnych činností, ako aj spracovania produktov rybolovu a akvakultúry a uvádzania týchto produktov na trh Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody
Fond spravodlivej transformácie (FST)	

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020,

9.6. PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje			
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 6.1.A 1	Zabezpečiť rozvoj služieb pre osoby, ktoré z objektívnych dôvodov nemôžu pre seba zabezpečiť osobnú starostlivosť z dôvodu zdravotného postihnutia, prípadne dôchodkového veku.								
Opatrenie 6.1.1.A	20	20	17	3	1	0	2	0	0
Opatrenie 6.1.2.A	1 170	1 170	995	176	82	0	94	0	0
Opatrenie 6.1.3.A	350	350	298	53	25	0	28	0	0
Opatrenie 6.1.4 A	300	300	255	45	21	0	24	0	0
Opatrenie 6.1.5 A	50	50	43	8	4	0	4	0	0
Opatrenie 6.1.1 B	355	355	302	53	25	0	28	0	0
Opatrenie 6.1.5 B	6 520	6 520	5 542	978	456	0	522	0	0
Opatrenie 6.1.3 C	500	500	425	75	35	0	40	0	0
Opatrenie 6.1.1 D	400	400	340	60	28	0	32	0	0
Opatrenie 6.1.2 D	1 650	1 650	1 403	248	116	0	132	0	0
Spolu	11 315	11 315	9 618	1 697	792	0	905	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)				
Rok	Oprávnené	Verejné zdroje		EIB

	náklady spolu	Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje				zdroje	
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2023	2641,25	2641	2245	396	185	0	211	0	0
2024	2828,75	2829	2404	424	198	0	226	0	0
2025	2828,75	2829	2404	424	198	0	226	0	0
2026	2828,75	2829	2404	424	198	0	226	0	0
2027	187,50	188	159	28	13	0	15	0	0
2028	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	11315,00	11315	9618	1697	792	0	905	0	0

Zdroje financovania EÚ

Operačný program Slovensko
Plán obnovy a odolnosti
Granty a dotácie

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
4. Sociálnejšia Európa	Adaptabilný a prístupný trh práce Kvalitné inkluzívne vzdelanie Záruka pre mladých Aktívne začlenenie a dostupné služby Potravínová a materiálna deprivácia Sociálne inovácie a experimenty Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov Prevenia negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch
5. Európa bližšie k občanom	Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody
Fond spravodlivej transformácie (FST)	

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8. 2020,

9.7. PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 7.1.	Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.								
Opatrenie 7.1.1	2 100	2 100	1 785	315	147	0	168	0	0
Opatrenie 7.1.2	4 150	4 150	3 528	623	291	0	332	0	0
Opatrenie 7.1.3	1 250	1 250	1 063	188	88	0	100	0	0

Opatrenie 7.1.4	500	500	425	75	35	0	40	0	0
Opatrenie 7.1.5	2 000	2 000	1 700	300	140	0	160	0	0
Opatrenie 7.1.6	2 750	2 750	2 338	413	193	0	220	0	0
Cieľ 7.2.	Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.								
Opatrenie 7.2.1	3 660	3 660	3 111	549	256	0	293	0	0
Spolu	16 410	16 410	13 949	2 462	1 149	0	1 313	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2023	2602,50	2603	2212	390	182	0	208	0	0
2024	3415,00	3415	2903	512	239	0	273	0	0
2025	4102,50	4103	3487	615	287	0	328	0	0
2026	4102,50	4103	3487	615	287	0	328	0	0
2027	1500,00	1500	1275	225	105	0	120	0	0
2028	687,50	688	584	103	48	0	55	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	16410,00	16410	13949	2462	1149	0	1313	0	0

Zdroje financovania EÚ

Operačný program Slovensko
Plán obnovy a odolnosti
Granty a dotácie

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
1. Inteligentnejšia Európa	Podpora opatrení na rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií Podpora budovania ľudských zdrojov vo výskume a vývoji Podpora budovania a modernizácie centrálnej infraštruktúry prevýskum a vývoj Podpora účasti slovenských subjektov v Európskom výskumnom a inovačnom priestore Využívanie výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády Podpora rozvoja digitálneho a údajového hospodárstva a digitálna transformácia širšej ekonomiky, výskum a vývoj a aplikovanie moderných technológií s cieľom zvyšovať inovatívnu výkonnosť Slovenska a eliminovanie negatívneho dopadu digitalizácie na spoločnosť Modernizácia poskytovania verejných služieb Podpora budovania inteligentných regiónov a miest Podpora digitálnej pripojiteľnosti Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä malých a stredných podnikov, vrátane produktívnych investícií Podpora malého a stredného podnikania Internacionalizácia malého a stredného podnikania Podpora sieťovania podnikateľských subjektov Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ Podpora kvality terciárneho vzdelávania orientovaného na pracovný trh Digitálne a podnikateľské zručnosti

4. Sociálnejšia Európa	Adaptabilný a prístupný trh práce Kvalitné inkluzívne vzdelanie Záruka pre mladých Aktívne začlenenie a dostupné služby Potravinová a materiálna deprivácia Sociálne inovácie a experimenty Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov
5. Európa bližšie k občanom	Prevenca negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch
Fond spravodlivej transformácie (FST)	Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8. 2020,

9.8. PROGRAM 8. KULTÚRA

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 8.1	Zachovanie kultúrno–historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.								
Opatrenie 8.1.1	1 300	1 300	1 105	195	91	0	104	0	0
Opatrenie 8.1.2	620	620	527	93	43	0	50	0	0
Opatrenie 8.1.3	1 300	1 300	1 105	195	91	0	104	0	0
Opatrenie 8.1.4	320	320	272	48	22	0	26	0	0
Cieľ 8.3	Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.								
Opatrenie 8.3.2	2	2	1	1	0	0	1	0	0
Spolu	3 541,9	3 542	3 010	532	248	0	284	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2023	405,10	405	344	61	28	0	33	0	0
2024	885,10	885	752	133	62	0	71	0	0
2025	885,10	885	752	133	62	0	71	0	0
2026	885,10	885	752	133	62	0	71	0	0
2027	480,10	480	408	72	34	0	39	0	0
2028	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	3541,00	3541	3009	532	248	0	284	0	0

Zdroje financovania EÚ

Operačný program Slovensko
Plán obnovy a odolnosti
Granty a dotácie

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
5. Európa bližšie k občanom	Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov Prevenca negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody
Fond spravodlivej transformácie (FST)	

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8. 2020,

9.9. PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 9.1	Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.								
Opatrenie 9.1.1	1	1	0	1	0	0	1	0	1
Opatrenie 9.1.3	3	3	0	3	0	0	3	0	3
Cieľ 9.2	Rekreačno- relaxačné zázemie obce.								
Opatrenie 9.2.1	250	250	213	38	18	0	20	0	0
Spolu	254	254	213	42	18	0	24	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2023	1,60	2	0	2	0	0	2	0	0
2024	64,10	64	53	11	4	0	7	0	0
2025	62,60	63	53	9	4	0	5	0	0
2026	62,60	63	53	9	4	0	5	0	0
2027	62,60	63	53	9	4	0	5	0	0
2028	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	254,00	254	213	42	18	0	24	0	0

Zdroje financovania EÚ

Operačný program Slovensko

Plán obnovy a odolnosti

Granty a dotácie

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
5. Európa bližšie k občanom	Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov Prevenca negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody
Fond spravodlivej transformácie (FST)	

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8. 2020,

9.10. PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 10.1.	Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci								
Opatrenie 10.1.1	2 200	2 200	1 870	330	154	0	176	0	0
Cieľ 10.2.	Vytvorenie podmienok na znížovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.								
Opatrenie 10.2.1	190	190	162	29	13	0	15	0	0
Spolu	2 390	2 390	2 032	359	167	0	191	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2023	597,50	598	508	90	42	0	48	0	0
2024	597,50	598	508	90	42	0	48	0	0
2025	597,50	598	508	90	42	0	48	0	0
2026	597,50	598	508	90	42	0	48	0	0
2027	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2028	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	2390	2390	2032	359	167	0	191	0	0

Zdroje financovania EÚ

Operačný program Slovensko
Plán obnovy a odolnosti
Granty a dotácie

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
1. Inteligentnejšia Európa	Podpora opatrení na rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií Podpora budovania ľudských zdrojov vo výskume a vývoji Podpora budovania a modernizácie centrálnej infraštruktúry prevýskum a vývoj Podpora účasti slovenských subjektov v Európskom výskumnom a inovačnom priestore Využívanie výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády Podpora rozvoja digitálneho a údajového hospodárstva a digitálna transformácia širšej ekonomiky, výskum a vývoj a aplikovanie moderných technológií s cieľom zvyšovať inovatívnu výkonnosť Slovenska a eliminovanie negatívneho dopadu digitalizácie na spoločnosť Modernizácia poskytovania verejných služieb Podpora budovania inteligentných regiónov a miest Podpora digitálnej pripojiteľnosti Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä malých a stredných podnikov, vrátane produktívnych investícií Podpora malého a stredného podnikania Internacionalizácia malého a stredného podnikania Podpora sieťovania podnikateľských subjektov Rozvoj zručnosti pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ Podpora kvality terciárneho vzdelávania orientovaného na pracovný trh Digitálne a podnikateľské zručnosti Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov Prevenca negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody
5. Európa bližšie k občanom	
Fond spravodlivej transformácie (FST)	

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8. 2020,

9.11. PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA MESTA

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 11.1	Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.								
Opatrenie 11.1.1	40	40	34	6	3	0	3	0	0
Opatrenie 11.1.2	20	20	17	3	1	0	2	0	0
Spolu	60	60	51	9	4	0	5	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis, €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2023	10,00	10	8	3	2	0	1	0	0

2024	15,00	15	11	4	3	0	1	0	0
2025	15,00	15	11	4	3	0	1	0	0
2026	15,00	15	11	4	3	0	1	0	0
2027	5,00	5	4	1	1	0	0	0	0
2028	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2031	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2032	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	60,00	60	45	15	12	0	3	0	0

Zdroje financovania EÚ

Operačný program Slovensko

Plán obnovy a odolnosti

Granty a dotácie

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
1. Inteligentnejšia Európa	Podpora opatrení na rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií Podpora budovania ľudských zdrojov vo výskume a vývoji Podpora budovania a modernizácie centrálnej infraštruktúry pre výskum a vývoj Podpora účasti slovenských subjektov v Európskom výskumnom a inovačnom priestore Využívanie výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády Podpora rozvoja digitálneho a údajového hospodárstva a digitálna transformácia širšej ekonomiky, výskum a vývoj a aplikovanie moderných technológií s cieľom zvyšovať inovatívnu výkonnosť Slovenska a eliminovanie negatívneho dopadu digitalizácie na spoločnosť Modernizácia poskytovania verejných služieb Podpora budovania inteligentných regiónov a miest Podpora digitálnej pripojiteľnosti Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä malých a stredných podnikov, vrátane produktívnych investícií Podpora malého a stredného podnikania Internacionalizácia malého a stredného podnikania Podpora sieťovania podnikateľských subjektov Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ Podpora kvality terciárneho vzdelávania orientovaného na pracovný trh Digitálne a podnikateľské zručnosti Adaptabilný a prístupný trh práce Kvalitné inkluzívne vzdelanie Záruka pre mladých Aktívne začlenenie a dostupné služby Potravinová a materiálna deprivácia Sociálne inovácie a experimenty Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov Prevenca negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody
4. Sociálnejšia Európa	
5. Európa bližšie k občanom	
Fond spravodlivej transformácie (FST)	

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8. 2020,

FINANČNÉ ZABEZPEČENIE PHRSR

Finančné vyčíslenie jednotlivých aktivít sa v PHRSR uvádza pri väčšine opatrení a aktivít, potrebných na naplnenie cieľov programu. Tie sú stanovené odhadom, konečné rozpočty budú súčasťou vykonávacích plánov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh, vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj mesta. Viaceré úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, mnohé však vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektami.

Potenciálne zdroje na realizáciu opatrení a úloh PHRSR sú:

- vlastné zdroje – rozpočet mesta,
- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov,
- dotácie z výťažku lotérií,
- financie z Národných Projektov (MPSVR, úrady práce sociálnych vecí a rodiny),
- štrukturálne a fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR (holandské, americké, kanadské,...),
- Svetová banka,
- sponzoring podnikateľov, firiem, bankového sektora, súkromných osôb,
- združovanie prostriedkov verejnej a neverejnej sféry, atď.,

Štruktúra uvedených zdrojov bude závisieť na aktuálnej finančnej situácii mesta ako aj na spoločensko-ekonomických podmienkach.

10 ZÁVER

PHRSR mesta Humenné je strategický strednodobý dokument, ktorý určuje víziu rozvoja mesta, prioritné rozvojové oblasti a strategické ciele ich naplnenia. Tento dokument je základným východiskom pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja jednotlivých oblastí života mesta.

PHRSR je otvoreným dokumentom, ktorý bude vyhodnocovaný a aktualizovaný na zasadnutiach mestského zastupiteľstva podľa potreby.

Predmetný PHRSR mesta Humenné bol schválený na zasadnutí Mestského zastupiteľstva v Humennom dňa:

.....UMsZ č.

.....
pečiatka mesta

.....
primátor mesta

11 POUŽITÁ LITERATÚRA

1. Partnerská dohoda 2021 - 2027
2. Zmluva o fungovaní Európskej únie
3. Operačný program Slovensko
4. Plán obnovy a odolnosti
5. Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (1994)
6. Kjótsky protokol k Rámcovému dohovoru OSN o zmene o zmene klímy (1997)
7. Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj
8. Ciele politiky EÚ v programovom období 2021 – 2027
9. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024
10. Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 (2017)
11. Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 – v znení KURS 2011 – zmeny a doplnky č. 1 KURS 2001
12. Národný infraštruktúrny plán Slovenskej republiky na roky 2018 – 2030, (2017) 11
13. Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (Envirostratégia 2030)
14. Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030 (2016)
15. Akčný plán rozvoja elektromobility v Slovenskej republike (2019)
16. Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014 - 2020
17. Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 - 2020
18. Integrovaný regionálny operačný program „IROP“
19. IÚS POSK
20. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (PHSR POSK),
21. Koncepcia výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov vrátane rozvoja stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania
22. Nariadenia EK (Všeobecné nariadenie, nariadenie k fondom),
23. CENTROPE – Správa o regionálnom rozvoji, 2012,
24. CENTROPE – Nástroj na hodnotenie potrieb infraštruktúry – podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT),
25. CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu,
26. CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu,
27. CENTROPE – Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán 2013+,
28. CENTROPE – Stratégia v oblasti kultúry a cestovného ruchu 2013+,
29. Zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, v znení neskorších predpisov,
30. Zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov,
31. Zákon č. 303/1995 Z.z. o rozpočtových pravidlách, v znení neskorších predpisov,
32. Zákon č. 482/2003 Z.z. o štátnej pokladnici,
33. Zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov,
34. Zákon č. 156/2003 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov,
35. VEDA, Encyklopédia Slovenska, VI zv, Veda, Bratislava, 1982,
10. JAROS, J. Tectonic styles of the homelands of superficial nappes, Rozpravy ČASV, Řada matematických a přírodných věd, roč. 81, seš. 6, Academia Praha, 1971,
11. LUKNIŠ, M., A KOL, Slovensko – Príroda, Vyd. Obzor, Bratislava, 1972,
12. MAZÚR, M., LUKNIŠ, M., Regionálne geomorfologické členenie SSR, Geogr. Čas., 30, 2, Bratislava, 1978,
13. UPSVAR, Štatistiky Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny
14. Interné materiály
15. Sociologický ústav Slovenskej akadémie vied, REGIONÁLNY ROZVOJ SLOVENSKA VÝCHODISKÁ A SÚČASNÝ STAV , Editori: Mgr, Ľubomír Falťan, CSc., Doc, PhD, Ján Pašiak, PhD, 2004, 88 s,
16. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Národná stratégia ISPA Slovenskej republiky: životné prostredie, Október 2000,
17. BIELY, A, et al, Geologická stavba, In Atlas krajiny Slovenskej republiky [online], 2004,
18. LUKNIŠ, M., Reliéf, In LUKNIŠ, M., et al, Slovensko 2 : Príroda, 1972,
19. HRAŠNA, M., KLUKANOVÁ, A, Inžinierskogeologická rajonizácia, In Atlas krajiny Slovenskej republiky [online], 2004,
20. MAZÚR, E., LUKNIŠ, M., Geomorfologické jednotky, Mapa 1:500 000, In Atlas SSR, 1980,
21. MAZÚR, E., ČINČURA, J., KVITKOVIČ, J, Geomorfológia, Mapa 1:500 000, In Atlas SSR, 1980,
22. <http://www.statistics.sk/mosmis/run.html>
23. <http://www.fns.uniba.sk/zp/knihy/index.htm>
24. Jozef Jakál, Geografický ústav SAV, Štefánikova 49, 814 73 Bratislava, Slovensko KRASOVÉ FORMY A ICH VÄZBA NA VLASTNOSTI RELIEFU A KLÍMY V ZÁPADNÝCH KARPATOCH
25. <http://www.agroporadenstvo.sk/rv/poda/cernozem.htm>
26. <http://www.agroporadenstvo.sk/rv/poda/fluvizem.htm>
27. Nábělek, F, (1979): Encyklopédia Slovenska, SAV, Bratislava
28. Kolektiv, 2000: Morfogenetický klasifikačný systém pôd Slovenska, VÚPOP, Societas
29. Pedologica Slovaca, Bratislava, s, 74
30. <http://www.mineraly.sk/>
31. Bizudová, M, 1993, Geomorfológia, 1, vyd, Bratislava: UK Bratislava, 1993, 228 s, -
32. Lukniš, M, 1972, Slovensko príroda, 1, vyd, Bratislava: Obzor, 1972, 920 s, -
33. Ciesarik, M, 1994, Geológia, Vysokoškolské skriptá, 1, vyd, Ž, n , Hronom: LF: Katedra prírodného prostredia, 1994, 255 s, ISBN 80-228-0345-6 -
34. Čerman, R, 2003, Zemepisný atlas SR, 1, vyd, Bratislava: Mapa Slovakia Bratislava, s.r.o. , 2003, 96 s, ISBN 80-8067-006-4 –
35. Kolník P., 2001, Cestovný lexikón Slovenskej republiky, Bratislava, Vydavateľstvo Astor Slovakia, 212,
36. Plesník P., a kol, 1989, Malá slovenská vlastiveda, Bratislava, Vydavateľstvo Obzor, 91, 135, 222, 223,
37. Jurko, A., 1958: Pôdne ekologické pomery a lesné spoločenstvá Podunajskej nížiny, Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 264 s,
38. Lukniš, M, (ed.), Bako, J., Berta, J., Ferienc, O., Feriencová-Masárová, Z., Fusán, O., Futák, J., Hejný, S., Jurko, A., Kurpelová, M., Mičian, L., Michalko, J., Petrovič, Š., Schmidt, Z., Šimo, E., Vilček, F., Zaťko, M., 1972: Slovensko 2, Príroda, Obzor, Bratislava, 920 s,
39. Lukniš, M., Plesník, P., 1961: Nížiny, kotliny a pohoria Slovenska, Osveta, Bratislava, s, 7-50,
40. Mazúr, E., Lukniš, M., 1980: Geomorfologické jednotky, In: Mazúr, E, et al., 1980: Atlas SSR, Vydavateľstvo SAV, Bratislava, s, 55,
41. Michalko, J., Magic, D., Berta, J., 1986: Geobotanická mapa ČSSR, textová časť, Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 160 s,

42. Plesník, P, et al., 1989: Malá slovenská vlastiveda, Vydavateľstvo Obzor, Bratislava, s. 296-297,
43. Ružičková, H., Halada, L., Jedlička L., Kalivodová, E., 1996: Biotopy Slovenska, Ústav krajinskej ekológie Slovenskej akadémie vied, Bratislava, s. 104 - 109,
44. Vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny,
45. Vyhláška MŽP SR č. 492/2006 Z.z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny,
46. Zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny,
47. Slovensko II, (Príroda), kol. autorov, Obzor Bratislava, 1972
48. www.krasy-slovenska.sk
49. Alojz Čaputa, Juraj Holčík a kol., 1982, www.szap.sk,
50. http://www.mesa10.sk/index.php?action=module&id=modcontent&content_id=261
51. <http://tlacovespravy.wordpress.com/2012/06/01/prieskum-sport-v-zivote-mladych-europanov>
52. <http://www.nocka.sk/uploads/fd/c5/fdc56b5295544adb7e3625632921405f/4-monitoring-vysledkov-kp-2005-2008-no6-7-2009.pdf>
53. <http://www.tophotelierstvo.sk/domaci-cestovny-ruch/turizmus/hotelierstvo-v-e-a-na-slovensku/>
54. <http://www.sopsr.sk/>
55. [naseobce.sk](http://www.naseobce.sk)
56. Štatistický úrad, DataCubes,
57. Encyklopédia Slovenska, Veda 1983,,
58. Kraje a okresy Slovenska, Q111 1997,,
59. <http://www.sodbtn.sk/>
60. www.agro-poradenstvo.sk, 12,8,2021
61. <https://sk.wikipedia.org/>
62. <http://geografia-sk.blogspot.com/>
63. Správa o kvalite ovzdušia a stave jeho znečistenia v 2018. 2019
64. <http://apl.geology.sk/atlaskrajiny/>
65. <https://www.eea.europa.eu/sk/articles/ortut-trvala-hrozba-pre-zivotne>
66. http://www.zmos.sk/strategia-zmos-v-oblasti-protipovodnovej-prevencie-a-ochrany-uzemia-miest-a-obci-pred-povodnami-.phtml?id3=32161&module_action__72644__id_art=14043.
67. <https://www.slovensko.sk>
68. <http://www.vuvh.sk/>
69. <http://www.podnemapy.sk>
70. <http://www.hospodarenieobci.sk/>
71. www.humenne.sk
72. <https://sk.wikipedia.org/wiki/Humenn%C3%A9>
73. https://www.slovensko.sk/sk/lokalita/_1638f370-0a55-457f-8b68-3f730f2dfaf3
74. <http://www.paleolocalities.com/index.php/site/mapa>
75. http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoserwis/pd/pd.aspx
76. <http://nppoloniny.sopsr.sk/priroda-2/neziva-priroda>
77. <http://apl.geology.sk/atlaskrajiny/>
78. ÚPN PSK, 2019
79. https://www.shmu.sk/File/Hydrologia/Sprava_CHVO/Sprava_CHVO_2019_fin.pdf
80. <https://sk.wikipedia.org/wiki/Laborec>
81. <http://apl.geology.sk/atlaskrajiny/>
82. <https://www.meteoblue.com/sk>
83. <http://chkovihorlat.sopsr.sk/priroda/fauna-a-flora>
84. <https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=1277>
85. PHRSR, 2016
86. OD sprievodná správa Humenné, 2005
87. <https://www.cdb.sk/Files/Galleries/mapyokresov/humenne.jpg?w=1300>
88. <https://www.google.sk/search>
89. <https://gaglshe.edupage.org/a/dokumenty?eqa=dGV4dD10ZXh0L3RleHQyOCZzdWJwYWdlPTA%3D>
90. <https://gymazshe.edupage.org/a/profil-skoly>
91. <https://gjzhe.edupage.org/a/zaverecna-sprava-1>
92. <https://oahe.edupage.org/a/sprava-o-vychovno-vzdelavacej-cinnosti>
93. <https://hahe.edupage.org/a/sprava-o-vychovno-vzdelavacej-cinnosti-20202021>
94. http://www.sousluzhe.edu.sk/Documents/hodnotiaca_sprava_20_21.pdf
95. <https://www.szshe.sk/skola/spravy-o-vychovno-vzdelavacej-cinnosti-skoly>
96. <https://www.sosthe.sk/index.php/informacie-pre-uchadzacov-o-studium>
97. <https://zushumenne.edupage.org>
98. <https://szuskudlovska.edupage.org/about>
99. <https://www.viaarto.sk/odbory>
100. <https://www.procure.sk/nemocnica/nemocnica-lena-humenne-s/#ambulancie-lekari>

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
mesta Humenné
Programovacie obdobie 2023 – 2030 s výhľadom do roku 2040
2022

SCARABEO-SK ,s.r.o., Povstalecká cesta 16, 974 09 Banská Bystrica

e-mail: hronec.scarabeus@gmail.com
tel.: 0907 439 224